Omgevingsvisie Noordwijk 2030

Leeswijzer

De Omgevingsvisie Noordwijk 2030 (OVN2030) is vastgelegd in een veelomvattend document. U hoeft echter alleen de 50 pagina's in deel A 'Visie en realisatie' te lezen om een goed beeld te krijgen hoe Noordwijk eruit kan gaan zien in 2030. In deel B en C wordt dieper ingegaan op deel A en deel D bevat een verdieping van hoofdstuk 11 van deel A.

De opbouw van de Omgevingsvisie is als volgt.

Deel A: 'Visie en realisatie'
In deel A staat de visie voor Noordwijk richting 2030 zoals wij die met elkaar hebben vastgesteld. Die visie bevat de zeven sterren waarmee Noordwijk zich wil profileren. Daarbij is duurzaamheid de groene draad die bij alle sterren centraal staat. Bij alles wat we gaan uitvoeren in de toekomst willen het thema duurzaamheid herkenbaar betrekken. De zeven sterren en de plek van duurzaamheid in de visie worden in deel A toegelicht. In dit centrale deel kunt u ook lezen hoe alle ambities uit de visie kunnen worden gerealiseerd.

Deel B: 'Thematische analyses, beleidsinzet en verbindingen'
Deel B is een verdieping van deel A. In deel B worden 21 relevante thema's rond de visie, waaronder duurzaamheid, milieu, wonen, toerisme en recreatie, uitgewerkt. Deze thema's zijn ieder op zich en in samenhang met elkaar de onderbouwing van de visie. In deel B wordt, kijkend naar Noordwijk toen, nu en straks ingegaan op de sterke en zwakke punten van de 21 thema's. Beleid wordt toegelicht om van zwakke punten een sterk punt te maken. De verbinding wordt zichtbaar gemaakt tussen thema's en één of meer sterren.

Deel C: 'Analyses gebouwde leefomgeving, beleidsinzet en verbindingen'
Deel C is ook een verdieping van deel A. In dit deel staat de gebouwde leefomgeving centraal. Naast Noordwijk als geheel wordt de situatie in het verleden, heden en toekomst van Noordwijk Binnen, Noordwijk aan Zee, het Middengebied, Nieuw Oost en het Buitengebied in beeld gebracht. Sterke en zwakke punten, kansen en bedreigingen worden toegelicht. Het beleid over waar en hoe verbeteringen gerealiseerd kunnen worden, is in deel C beschreven. Ook wordt de verbinding duidelijk gemaakt tussen de gebouwde leefomgeving en elk van de 21 thema's.

Deel D: 'Dynamisch uitvoeringsprogramma'
Deel D is een verdieping van hoofdstuk 11 van deel A. In het hoofdstuk wordt de basis voor het uitvoeringsprogramma gepresenteerd: de 19 strategische ambities, waaronder het streven naar een duurzame gemeente. In deel D wordt uitgelegd dat het programma dynamisch is. Dit houdt in dat bijsturen mogelijk is en noodzakelijk kan zijn. Daarvoor is het nodig dat alle betrokkenen bij de uitvoering betrokken blijven en hun inbreng blijven leveren. Dat maakt duidelijk dat de Omgevingsvisie Noordwijk 2030 een levend document is.

Lees dus deel A om voldoende te weten te komen over de Omgevingsvisie Noordwijk 2030. Kijk, desgewenst, in de delen B, C en D voor nadere toelichting en verdieping.

Omgevingsvisie Noordwijk 2030

DEEL A: Visie en realisatie

Gemeente NOORDWIJK

Bloemenbadplaats

Colofon

Stellers	Projectgroep Omgevingsvisie Noordwijk 2030
Eigenaar	Afdeling Ruimte & Samenleving
Datum	8 juni 2018
Zaaknummer	

Voorwoord

Voor u ligt de eerste actualisatie van de Omgevingsvisie Noordwijk voor Elkaar. Elk jaar passen we onze Omgevingsvisie op onderdelen aan die door ontwikkelingen, trends of andere inzichten aan actualisatie toe zijn.

Deze Omgevingsvisie bevat de Noordwijkse ontwikkelkoers naar 2030. Een wenkend perspectief om de komende jaren enthousiast te werken aan onze 'energieke 7-sterren kustplaats'. Een uitnodiging aan iedereen die hart heeft voor Noordwijk.

De gemeente Noordwijkerhout werkt momenteel aan haar eigen Omgevingsvisie. Vanaf het moment dat de vier kernen Noordwijk aan Zee, Noordwijk-Binnen, Noordwijkerhout en De Zilk op 1 januari 2019 één Noordwijk vormen zullen we op basis van onze beide visies komen tot één gezamenlijke Omgevingsvisie voor de nieuwe gemeente. Daarmee is het motto van de fusie '**wij vieren samen**' tevens de krachtige fundering van '**Noordwijk voor elkaar'**. We doen het met elkaar, voor elkaar én krijgen het voor elkaar.

We gaan samen kansen benutten vanuit nieuwe trends, inzichten en beleidskaders. Want de wereld om ons heen verandert snel, ingrijpend en onomkeerbaar. Maar wij zitten niet stil en wachten niet tot de toekomst ons overkomt. Integendeel; daar geven we zelf energiek vorm aan!

Met de vaststelling van deze geactualiseerde Omgevingsvisie zijn we er uiteraard nog niet. Het is een vertrekpunt, met de ingrediënten om Noordwijk nog meer te laten stralen. En dat kan en wil de gemeente niet alleen. Daarom is deze Omgevingsvisie een nieuwe uitnodiging aan ál onze inwoners, ondernemers en organisaties om het met elkaar voor elkaar te krijgen. Om mee te blijven denken en doen. Zoals we dat ook met de opstelling van deze Omgevingsvisie hebben gedaan. Voor de betrokkenheid, enthousiasme en inzet bedanken we iedereen hartelijk.

Laten we samen blijven werken aan die prachtige toekomst: 'Noordwijk voor elkaar'.

Het college van burgemeester en wethouders

Inhoud

Voorwoord **3**

1. Uitnodigende Omgevingsvisie voor Noordwijk **5**

1.1 Samen werken aan een 'Energieke 7 Sterren Kustplaats' 5

1.2 Karakter van de Omgevingsvisie en wettelijk kader 5

1.3 Noordwijk in vogelvlucht: kenschets en regionale positie 7

1.4 Hoofdopgaven voor de toekomstige ontwikkeling van Noordwijk 8

1.5 Proces: meedenken en doen 8

1.6 Leeswijzer 9

2. Basis voor de Omgevingsvisie **10**

2.1 Trends 10

2.2 Sterkte-zwakte analyses met kansen en bedreigingen (SWOT) 12

2.3 DNA van Noordwijk 12

2.4 Beleidskaders 13

2.5 Conclusies en uitgangspunten voor de visie 13

3. Essentie van de visie **14**

3.1 Dynamisch concept 14

3.2 Duurzaamheid leidend principe 16

3.3 Kaart ontwikkelingsperspectief 17

4. Energieke samenleving **19**

5 Geweldige sportmogelijkheden **21**

6 Sfeervolle dorpscentra **23**

7 Aantrekkelijke leefomgeving **28**

8 Rijke natuur, mooi landschap en vitale Greenport **35**

9 Uitstekende bereikbaarheid **39**

10 Veelzijdige economie en toerisme **42**

11 Met elkaar maken we de toekomst: uitvoering en organisatie **47**

11.1 Inleiding 47

11.2 Strategisch uitvoeringsprogramma 47

11.3 Borging van enkele fondsen 49

11.4 Integraal werken wordt de norm 49

11.5 Contouren voor een eigentijdse netwerkorganisatie 50

11.6 Regionale samenwerking 50

1. Uitnodigende Omgevingsvisie voor Noordwijk

1.1 Samen werken aan een 'Energieke 7 Sterren Kustplaats'

De Omgevingsvisie Noordwijk 2030 is een uitnodiging aan de samenleving om samen met de gemeente vorm te geven aan Noordwijk als '***Energieke 7 Sterren Kustplaats'***.

De omgevingsvisie bevat de hoofdlijnen van de kwaliteiten die we willen koesteren en ontwikkelen. Ruimtelijk, maatschappelijk en economisch. Niet alles is vastgelegd, we laten waar mogelijk graag ruimte voor initiatieven uit de samenleving.

1.2 Karakter van de Omgevingsvisie en wettelijk kader

Karakter van de Omgevingsvisie

Onze Omgevingsvisie zal zoveel mogelijk voorbereid zijn op de nieuwe Omgevingswet. Daarmee hebben we straks een goede basis voor een sluitend geheel van beleid. Hierbij spelen we in op de nieuwe Omgevingswet die vooral als doel heeft om projecten sneller tot uitvoering te brengen door vereenvoudiging, modernisering en bundeling van de huidige, veelal complexe regelgeving in het ruimtelijk en milieubeleid. Voor ons is het vooral de uitdaging een goede integratie te maken van alle sectorale belangen en de gewenste kwaliteit van onze leef-, werk-, en recreatieomgeving.

De grootste omslag en interessantste kans uit de nieuwe Omgevingswet is naar onze mening: het loslaten van 'toelatingsplanologie' en introduceren van 'uitnodigingsplanologie', het veranderen van 'Nee-tenzij' beleid in 'Ja-mits' beleid. In plaats van aanbodgericht meer vraaggericht denken. Daarbij zullen we meer moeten sturen op doelen en kwaliteiten. Dat geldt in het bijzonder voor Noordwijk, waarin zoveel bijzondere topkwaliteiten zijn verbonden met onze identiteit.

We hebben de relevante gemeentelijke visies en beleidsnota's en geïntegreerd in de Omgevingsvisie. Dat helpt ons bij het voorbereiden van adviezen en uitvoering van projecten. Eén heldere integrale visie met een uitvoeringsprogramma (zie hoofdstuk 11) zijn uitnodigend voor partijen om te investeren in Noordwijk, want we willen en kunnen het niet alleen als overheid.

Wettelijke status

Opgemerkt wordt dat dit product weliswaar Omgevingsvisie heet, maar formeel gezien moet worden als een structuurvisie conform de nog geldende Wet ruimtelijke ordening. Zodra Omgevingswet ingaat, moet dit product gezien worden als een planfiguur als genoemd in hoofdstuk 3 van de Omgevingswet.

Dynamisch instrument
De Omgevingsvisie moet een dynamisch document en instrument blijven. Dit komt tot uitdrukking in de opbouw, het uitvoeringsprogramma, de organisatie hieromheen en een regelmatige terugkoppeling naar raad en bevolking.

Hierna volgt een uitleg van de werking van dit proces en de verschillende delen:

- *Deel A: Visie en realisatie*
  - dit deel bevat het ontwikkelingsconcept voor Noordwijk en de hierop gebaseerde lange termijn koers: dus in ieder geval vasthouden aan het 7 sterren concept en de hiermee samenhangende lange termijn ambities;
  - desgewenst alleen op onderdelen bijstellen per collegeperiode, op basis van ambities voor nieuwe opgaven die voortkomen uit thematische of ruimtelijke trends of ontwikkelingen, andere beleidskaders, nieuwe knelpunten of kansen of andere politieke accenten. Veranderingen in de analyses uit Deel B, Deel C kunnen dus aanleiding geven om Deel A bij te stellen.

- *Deel B: Thematische analyses, beleidsinzet en verbindingen*
  - Continue monitoring van alle relevante thema's voor de leefomgeving met een sterkte-zwakte analyse, trends/ontwikkelingen en beleidskaders.
  - Bezien in hoeverre dit consequenties heeft voor een andere beleidsinzet en verbindingen met andere thema's of gebieden.
  - Als dat zo is, dan het resultaat van de relevante thema's integraal afwegen en verwerken in een op onderdelen aan te passen Deel A.

- *Deel C: Analyses gebouwde leefomgeving, beleidsinzet en verbindingen*
  - Continue monitoring van de kwaliteit van de leefomgeving en specifieke gebieden waarvoor bijzondere ontwikkelingsopgaven, kwaliteitsimpulsen of instandhoudingsopgaven gelden.
  - Bezien in hoeverre dit consequenties heeft voor een andere beleidsinzet en verbindingen met andere gebieden of thema's.
  - Als dat zo is, dan het resultaat integraal afwegen en verwerken in een op onderdelen aan te passen Deel A.

- *Deel D, Dynamisch uitvoeringsprogramma*
  - Continue monitoring voortgang van het programma met in ieder geval een jaarlijkse terugkoppeling naar de gemeenteraad en desgewenst ook consultatie van blijvend betrokken stakeholders en meedenkers.

LEESTIPS!
We raden u aan niet alles te lezen! Dat kost u namelijk een dag.

De essentie staat in deel A, als u dat leest met de kaart erbij dan weet u genoeg hoe we met onze gemeente richting 2030 willen gaan.

Als u meer wilt weten over een specifiek thema dan kunt u deel B en C erop naslaan.

Wilt u na het lezen van hoofdstuk 11 in deel A nog meer weten over de uitvoering dan pakt u deel D erbij.

Afweging van nieuwe initiatieven
Op basis van deze visie is een strategisch en dynamisch uitvoeringsprogramma opgesteld. Maar met deze Omgevingsvisie in de hand kan ook een goede afweging worden gemaakt voor nieuwe initiatieven die zich in de toekomst zeker zullen aandienen. En waartoe deze Omgevingsvisie ook uitnodigt!

Bij die afweging kunnen de volgende aspecten worden meegenomen:

- beantwoordt het aan onze leidende principes: duurzaamheid, behoud van het overwegend dorpse karakter met menselijk maat, streven naar hoge ruimtelijke kwaliteit en versterking van de sociaaleconomische vitaliteit.
- past het in onze centrale visie voor Noordwijk over de 'zeven sterren'?
- doet het één of het liefst meerdere sterren sterker stralen? Met andere woorden draagt het bij aan de versterking van de ster, de uitwerking of het realiseren van daarbij horende ambities?

Met de keuze voor, duurzaamheid, topkwaliteit en allure zal daarom bij de verdere weging in gebiedsontwikkelingen niet altijd het maximale financiële rendement voorop staan, maar kijken we waar we maatschappelijke en ruimtelijke meerwaarde kunnen bereiken.

Planhorizon
De planhorizon is gesteld op 2030 met een doorkijk voor sommige thema's voor de periode daarna. Dit biedt de mogelijkheid om een echte strategische koers uit te zetten voor de lange termijn en tegelijk hieraan concrete ambities en programma's te koppelen. Hiermee sluiten we tevens aan bij belangrijke beleidskaders, bijvoorbeeld op het gebied van ruimte en wonen (provincie, 2030) en de langere termijn waarop thema's duurzaamheid, klimaat, energie en water worden beschouwd.

1.3 Noordwijk in vogelvlucht: kenschets en regionale positie

Noordwijk is een aantrekkelijke gemeente om in te wonen. De nabijheid van de zee en de overzichtelijke schaal zijn hierin belangrijke factoren. Het huidige inwonertal van de gemeente bedraagt ongeveer 25.600 inwoners. De laatste jaren blijken er meer mensen naar Noordwijk te verhuizen dan dat er vertrekken. Mede als gevolg van deze trend is de toename van het inwonertal voor het jaar 2030 geprognotiseerd op circa 28.500 inwoners. Het aantal jongeren

in Noordwijk zal naar verwachting licht toenemen, de groep (20 tot 65 jarigen) iets afnemen en het aantal 65-plussers zal fors toenemen.

Noordwijk telt ongeveer 11.600 arbeidsplaatsen. Noordwijk kent drie sterke clusters, namelijk het zorgcluster, het space-technologycluster en het toeristisch cluster. Het is bijzonder dat Noordwijk zo'n sterke en veelzijdige economie kent. Daarnaast is sporten in Noordwijk enorm populair. Onze veelzijdige kustplaats onderscheidt zich hiermee van andere plaatsen als Bergen aan zee, Wijk aan Zee en IJmuiden. Daar komt bij dat de Koningin Wilhelmina Boulevard een afwisseling in bouwhoogtes kent en daarmee een dynamisch beeld oplevert. Hiermee verschilt Noordwijk essentieel met andere kustplaatsen als Knokke, Oostende en Nice. Daar wordt één bouwhoogte aangehouden die een monotone indruk oplevert.

Samen met de vijf andere bollengemeenten Hillegom, Lisse, Katwijk, Noordwijkerhout en Teylingen vormt Noordwijk één van de belangrijkste greenports van Nederland met internationale uitstraling. Bloeiende bollen zorgen voor een stabiele verlenging van het toeristenseizoen in deze regio. Ook de horeca en winkels in Noordwijk profiteren hiervan. In groter verband is de ligging van Noordwijk ten opzichte van de metropoolregio Amsterdam met Schiphol als belangrijke economische factor van belang uit het oogpunt van werkgelegenheid en de toeristen die via Schiphol de Duin- en Bollenstreek bezoeken.

In regionaal verband werkt Noordwijk samen met tien andere gemeenten onder de noemer 'Het Hart van Holland'. Voor deze regio is een *Regionale Agenda Omgevingsvisie 2040* vastgesteld, waarbij de tien gemeenten de intentie hebben uitsproken om met een aantal gemeenteoverstijgende thema's aan de slag te gaan, zoals duurzaamheid en water. De inhoud van deze *Regionale agenda omgevingsvisie 2040* gebruiken de tien gemeenten als leidraad wanneer zij elk een Omgevingsvisie voor hun eigen grondgebied opstellen. Het proces van onze Omgevingsvisie liep min of meer parallel aan dit proces en is onderling op elkaar afgestemd. Onze Omgevingsvisie is een lokale invulling/ vertaling van de opgaven die in de regionale agenda genoemd zijn. De genoemde thema's zijn daarom bewust minder nadrukkelijk in onze Omgevingsvisie verwerkt, omdat het werken aan deze complexe thema's in regionaal verband effectiever zal zijn.

1.4 Hoofdopgaven voor de toekomstige ontwikkeling van Noordwijk

Als meeste essentiële opgaven voor de toekomst van Noordwijk bij het opstellen van de Omgevingsvisie voor Noordwijk 2030 zijn naar voren gekomen:

- wat vinden we bepalend voor de identiteit en kwaliteit van Noordwijk, hoe zien we dat in de toekomst en hoe kunnen we die versterken?
- hoe kunnen we Noordwijk economisch, toeristisch, sociaal en cultureel vitaler maken?
- hoe maken we Noordwijk beter bereikbaar?
- hoe zorgen we dat Noordwijk een aantrekkelijke woongemeente blijft, welke rol willen we in de regio spelen en wat zijn demogelijkheden om meer te bouwen in de sociale sector dan in het verleden is gebeurd?
- hoe wil Noordwijk zich profileren op het gebied van duurzaamheid en waar zetten we dan op in?

1.5 Proces: meedenken en doen

De omgevingsvisie is tot stand gekomen in een intensieve dialoog met de Noordwijkse samenleving. Onze inzet is om elk jaar, met iedereen die geïnteresseerd is, de vorderingen van onze Omgevingsvisie bespreken. Deze manier van werken waarbij de gemeente het niet allemaal alleen wil doen is typerend voor de wijze waarop we deze Omgevingsvisie willen gaan

uitvoeren. We noemen dit: het opereren in een eigentijdse netwerkorganisatie. Niet meer de gemeente die voor alles de kar trekt maar gericht coalities zoekt of zelfs dingen helemaal aan bewoners overlaat.

Het Hoogheemraadschap van Rijnland en de Omgevingsdienst West Holland (ODWH) zij bij de totstandkoming en actualisatie actief betrokken geweest. Dit is gebeurd met het oog op de totstandkoming van een zo duurzaam mogelijk watersysteem en het expliciet betrekken van milieuaspecten conform het gedachtegoed van de Omgevingswet.

1.6 Leeswijzer

Het volgende hoofdstuk 2 bevat de basis en uitgangspunten voor de visie met een beschrijving van enkele belangrijke langjarige trends, de uitkomsten van de verschillende sterkte-zwakteanalyses, het Noordwijks DNA en de essentie van enkele voor Noordwijk relevante beleidskaders.

Daarna presenteren wij in hoofdstuk 3 onze zeven sterren. Wij gaan in dat hoofdstuk ook kort in op hoe we ook een duurzame gemeente kunnen zijn in 2030. In de daar op volgende hoofdstukken 4 tot en met 10 laten we per ster zien wat onze voornaamste ambities zijn. We gaan daarbij in op thema's als samenleving, wonen, economie en verkeer. Tevens geven we aan welke doelen we hebben voor enkele belangrijke gebieden die we in de toekomst willen ontwikkelen. Dit willen we samen met alle betrokken partijen en inwoners doen.

In hoofdstuk 11 gaan we tenslotte in op de realisatie van de Omgevingsvisie. De daarin geformuleerde strategische ambities zijn de kapstok voor het dynamisch uitvoeringsprogramma in Deel D. Tevens schetsen we de contouren voor een eigentijdse netwerkorganisatie. Van hieruit kunnen projecten uit dit programma, maar ook nieuwe initiatieven, worden opgestart.

2. Basis voor de Omgevingsvisie

2.1 Trends

Bij het vormgeven van een visie voor Noordwijk is het van belang in te spelen op trends in de diverse beleidsvelden en sectoren op (inter)nationaal, provinciaal en gemeentelijk niveau. Daarbij is het van belang zowel "van buiten naar binnen te kijken": wat komt er op Noordwijk af? Maar ook het "van binnen naar buiten kijken": hoe positioneert Noordwijk zich in de omgeving (Duin en Bollenstreek, Zuid-Holland, Nederland, buitenland)?

Er spelen vele robuuste en langjarige trends op allerlei schaalniveaus, die impact hebben op de verdere ontwikkeling van Noordwijk in de regio, welke hierna beknopt zijn weergeven.

- *Authenticiteit*
  Dit vertaalt zich naar een toenemende vraag naar herkenbare eigen identiteit van gemeenten, zoektocht naar hun uniek DNA, streekeigenheid, ambacht en traditie, cultuurhistorie, educatieve elementen, kunst, cultuur, rust, stilte, het oergevoel, het eigen verhaal.

- *Diversiteit*
  Meer differentiatie zowel sociaal, economisch als ruimtelijk, andere culturen, meer verschillen in huishoudensamenstelling, leefstijlen en werkverbanden, vervoerswijzen, producten, diensten, biodiversiteit, verblijfsmogelijkheden, vrijetijdsbestedingen, multifunctionele ruimtelijke concepten, inrichting en verschijningsvormen leefomgeving.

- *Vitaliteit*
  Veel aandacht voor gezondheid, uiterlijk/beauty/cosmetica industrie, vitaminecultuur, wellness, actieve en sportieve recreatie in een natuurlijke omgeving, vitaal oud worden, sociaal-economisch vitale en veerkrachtige leefomgeving.

- *Kwaliteit en comfort*
  Steeds belangrijker in het keuzeproces voor producten, diensten en leefomgeving.

- *Flexibiliteit*
  Snel kunnen inspelen op veranderende vraag, flexibele woon- en werkoplossingen, 'popup formules', pauzelandschappen, meervoudig gebruik van gebouwen en leefomgeving.

- *ICT en verdere integratie*
  Slimme ICT-toepassingen en het gebruik van 'big data' integreren dieper in de samenleving, economie en leefomgeving.
  Digitalisering, internettoepassingen, robotisering, 3D printen, Virtual Reality (je 'loopt' eerst door je toekomstige woonwijk of huis, voordat je een beslissing neemt), biotech, medische technologie, domotica, vervaging grens werk-vrije tijd, kansen voor functiemenging, overal werken.
  Grote uitdaging is het aanpassingsvermogen van mensen om hierin mee te gaan.

- *Enkele demografische veranderingen*
  Vergrijzing. Veel meer 55-plussers met grotere bestedingsmogelijkheden, bejaarde hippies, meer vrije tijd, specifieke vragen voor diensten, producten en leefomgeving, senior-proof openbare ruimte en voorzieningen, eenzaamheid dus meer behoefte aan

sociaal contact, gezelligheid met familie en vrienden, willen horen bij een interessegroep.

- *Ontgroening*
  Afname van het aandeel jongeren.
  Toenemend aantal (vooral eenpersoons)huishoudens en het kleiner worden van gezinnen. Stijging tweeverdieners met hoog bestedingspatroon.

- *Urbanisatie*
  In 2050 woont 70% wereldbevolking in populaire hoogdynamische grootstedelijke gebieden.

- *Beleving*
  Toenemend wens van het persoonlijk opdoen van unieke boeiende ervaringen vooral in vrijetijd en winkelen, verwennen, gastheerschap, georganiseerd avontuur, outdooractiviteiten, fascinatie, pret, toegevoegde waarde, persoonlijke groei, diepgang, spiritualiteit. VIP-ervaringen: verrassend, intensief en prettig.

- *Duurzaamheid*
  Zorg voor milieu, belangstelling voor 'eco', maatschappelijk verantwoord consumeren, ondernemen en recreëren; zelf verantwoordelijkheid nemen voor je leefomgeving.

- *'Do it yourself'-samenleving*
  Zelfredzame burgers regelen zaken zonder overheid, decentralisatie van publieke voorzieningen, van collectieve energieconsument naar individuele energieproducent, opgaven voor niet-zelfredzame burgers.

- *Hybridisering*
  Ontwikkelen van innovatieve producten en diensten door het slim inspelen op combinaties van verschillende trends als 'branchevervaging', nieuwe ruimtelijk-functionele concepten, gebouwen en gebiedsontwikkelingen.

- *'Branding'*
  Toenemend belang van het in de markt zetten van een product, dienst of gebied met een stukje toegevoegde waarde voor de ondernemer (zoals scholing, netwerk), en de consument (zoals imago, erbij horen en erbij geweest zijn, lifestyle, uniciteit, bijdrage aan een duurzame ontwikkeling).

- *Klimaatverandering*
  Voortgaande klimaatverandering door temperatuurstijging op aarde met zeespiegelstijging met gevolgen voor de primaire waterkeringen langs de kust.

- *Veiligheid*
  Groter belang voor veiligheid bij evenementen, verkeer en vervoer, woonomgeving.

2.2 Sterkte-zwakte analyses met kansen en bedreigingen (SWOT)

Als 'rode draad' uit de analyses van de SWOT en brainstorms met betrokken inwoners, ondernemers, jongeren, raadsleden, collegeleden en medewerkers van de gemeente is naar voren gekomen dat de onderscheidende kwaliteit van Noordwijk is:

- Vitale topkwaliteits-kustplaats met allure, goed bereikbaar behalve op drukke (strand)dagen, energiek en sfeervol.
- Wens tot veelzijdigheid en kruisbestuiving: doelgroepen, woonklimaat, toerisme, economie, zorg, space, sport, gezondheid, winkelen, cultuur, natuur en buitengebied.
- Onderscheidend van andere kustplaatsen vooral door het behoud van het overwegend dorpse karakter in de luwte van de drukke Randstad, versterking authenticiteit en gerichte regionale samenwerking.

Bij de thematische analyses van de betreffende beleidsvelden in Deel B en van de gebouwde leefomgeving in Deel C zijn per thema specifieke SWOT analyses opgenomen.

2.3 DNA van Noordwijk

Noordwijk is een kustplaats met een uniek eigen karakter, sfeer en cultuur. Die bepalen de bijzondere kracht van de samenleving en de kenmerkende identiteit van de leefomgeving. Hierdoor voelen onze inwoners en ondernemers zich hier thuis. En hierdoor kiezen onze gasten er bewust voor om ons te bezoeken, om hier te verblijven of te congresseren.

Maar wat bepaalt nu die unieke kracht en identiteit van Noordwijk? Samen met alle betrokkenen hebben we geprobeerd dat te ontrafelen en in aansprekende termen te vatten. We zijn op zoek gegaan naar wat tegenwoordig vaak wordt genoemd, ons DNA. Dat zijn de kenmerken die typerend zijn voor Noordwijk als kustgemeente. Maar het is ook ons gevoel daarbij, datgene wat ons bindt en onze verhalen die Noordwijk hebben gemaakt tot wat het is.

In het kort geven we hier een aantal belangrijke aspecten van ons DNA weer, zonder meteen volledig te willen zijn. Ze vormen de basis en hoofdingrediënten voor onze visie op de toekomstige ontwikkeling van Noordwijk. Daarnaast zijn ze van groot belang voor een verdere profilering van onze gemeente.

Enkele bijzondere gebeurtenissen en kenmerken zijn bepalend voor het Noordwijk van nu:

- het gevarieerde landschap van eeuwenoude strandwallen en strandvlaktes die deels zijn afgegraven voor de bollenteelt, midden 19^{e} eeuw
- groot zee, duin- en boslandschap met hoge natuur- en recreatiekwaliteiten
- het verhaal van Sint Jeroen
- de bloeitijd van Noordwijk Binnen door zijn functie als kruidentuin van Holland in de 17^{e} eeuw; de erfenis is nog zichtbaar door de vele historische panden en pleinen in het beschermde dorpscentrum
- de toren van de Oude Jeroenskerk die de grote brand van 1450 heeft doorstaan.
- het ontstaan van het vissersdorp in Noordwijk aan Zee in de Middeleeuwen
- de ontwikkeling van het vissersdorp tot badplaats, midden 19^{e} eeuw, met de bouw van Huis ter Duin, uitgroeiend tot het Noordwijk aan Zee met fameuze luxe hotels
- de toeristische ontwikkeling door de bouw van vele hotels met congresfaciliteiten in de kustzone, zomerhuisjes in de kernen en recreatieparken in het buitengebied
- de karakteristieke opbouw van Noordwijk met twee dorpsdelen, Noordwijk Binnen en Noordwijk aan Zee, met een overwegend dorps karakter
- enkele historische water- en verbindingswegen, zoals de Woensdagse Watering
- enkele grote landgoederen, zoals Offem, Calorama en Goohorst

- de bouw van de watertoren in 1917
- de bouw van de vuurtoren in 1922
- de bouw van een villawijk De Zuid in het duinlandschap
- de aanleg van de Atlantikwall in de Tweede Wereldoorlog, sloop en nieuwbouw met grootschalige gebouwen langs de Parallel Boulevard
- de kustversterking in Noordwijk aan Zee met een verhoogde en verbrede duinstrook ('dijk in duin')
- de vestiging van het Europese ruimtevaartcluster ESA-ESTEC
- inspiratieplek voor het houden van congressen, seminars en trainingen
- de aanwezigheid van Willem van den Bergh als grote zorginstelling
- permanente strandpaviljoens die het hele jaar open zijn
- een actieve, sportieve en betrokken samenleving met een rijk verenigingsleven.

Noordwijk dient hierbij als één kustplaats te worden benaderd, met onderkenning en profilering van het eigen (complementaire) karakter van de twee kernen.

Hieruit wordt meteen duidelijk dat HET verhaal en DE identiteit van Noordwijk niet bestaat. Het zijn verschillende verhalen op verschillende momenten in de geschiedenis op verschillende plekken. Al die verhalen en kenmerken zijn stukjes van ons DNA en bepalen samen onze identiteit. Die bieden gelijk een belangrijk aanknopingspunt voor de toekomst: we moeten bij nieuwe ontwikkelingen op zoek gaan naar het verhaal van de plek en ons daardoor laten inspireren. Daarbij willen we niet blijven hangen in het verleden, maar bewust ook uitnodigen voor vernieuwing. Want Noordwijk is zich altijd energiek blijven ontwikkelen en vernieuwen, getuige het concept van de zeven sterren kustplaats. Dat is echt iets van ons.

2.4 Beleidskaders

In de Omgevingsvisie is getracht een goede balans te vinden tussen kwaliteitsborging en dynamiek. Ofwel: tussen het vastleggen van robuuste ruimtelijke en milieukwaliteiten, het formuleren van heldere afwegingskaders en flexibele uitwerkingen om nieuwe dynamische ontwikkelingen uit te nodigen. Daarbij zijn de bindende regels uit de beleidskaders van het Rijk, de provincie en instanties als het waterschap bepalend. De Omgevingsvisie is een strategisch document voor de ruimtelijke ontwikkeling en inrichting van de leefomgeving van Noordwijk. In de Omgevingsvisie zijn de bestaande relevante sectorale beleidsnota's van de gemeente Noordwijk verwerkt. Daarnaast blijven de meer operationele toetsingskaders als de welstandsnota, het beeldkwaliteitsplan en de Uitwerking Visie Openbare Ruimte (UVOR) en de Leidraad Inrichting Openbare Ruimte (LIOR) bestaan.

2.5 Conclusies en uitgangspunten voor de visie

Uitgangspunten voor de visie zijn hiervoor genoemde trends, SWOT en algemene beleidskaders maar ook de meer uitvoerige verdieping van de thema's en gebieden in de delen B en C.

Dit heeft geleid tot enkele leidende principes voor de visie:

- duurzaamheid
- behoud van het overwegend dorpse karakter met menselijk maat
- streven naar hoge ruimtelijke kwaliteit en versterking van de sociaal-economische vitaliteit.

Deze principes komen uitvoeriger terug in de zeven sterren en de daarbij geformuleerde ambities. Bij het afwegen van nieuwe initiatieven zijn de centrale visie en de bijdrage aan de versterking van een of meer sterren leidend.

3. Essentie van de visie

3.1 Dynamisch concept

Uit de veelheid van meningen, suggesties en analyses blijkt een aantal bruikbare hoofdlijnen naar boven te komen:

- Een grote 'drive' om een topkwaliteits-kustplaats te zijn met allure, die sfeervol, energiek, inspirerend en goed bereikbaar is.
- Een brede wens tot diversiteit en kruisbestuiving tussen thema's die terugkomt in de leefomgeving.
- Een wil om absoluut onderscheidend te zijn van andere kustplaatsen, vooral door behoud en versterking van het dorpse authentieke karakter, in de luwte te blijven maar wel goed verbonden te zijn met de drukke Randstad, en gericht regionaal samen te werken.

Hiermee hebben we de bouwstenen voor ons concept in handen. Badplaatsen hebben de neiging zich te ontwikkelen tot eenzijdige 'monoculturen': een economie die alleen van het toerisme afhangt, een eenzijdige bevolkingssamenstelling en een leefomgeving met veel 'private rijkdom en publieke armoede'. Kortom: alle hens aan dek om niet af te glijden tot eenzijdig, enigszins sleets slaapdorp.

De kracht van Noordwijk is juist onze diversiteit. We hebben een veelzijdige economie met drie sterke clusters, de zorg, ruimtevaarttechnologie en toerisme. We hebben een veelzijdig sport- en cultuuraanbod en een energiek verenigingsleven. Een grote diversiteit in woonmilieus en natuur, en ga zo maar door. We zijn dus meer dan een badplaats.

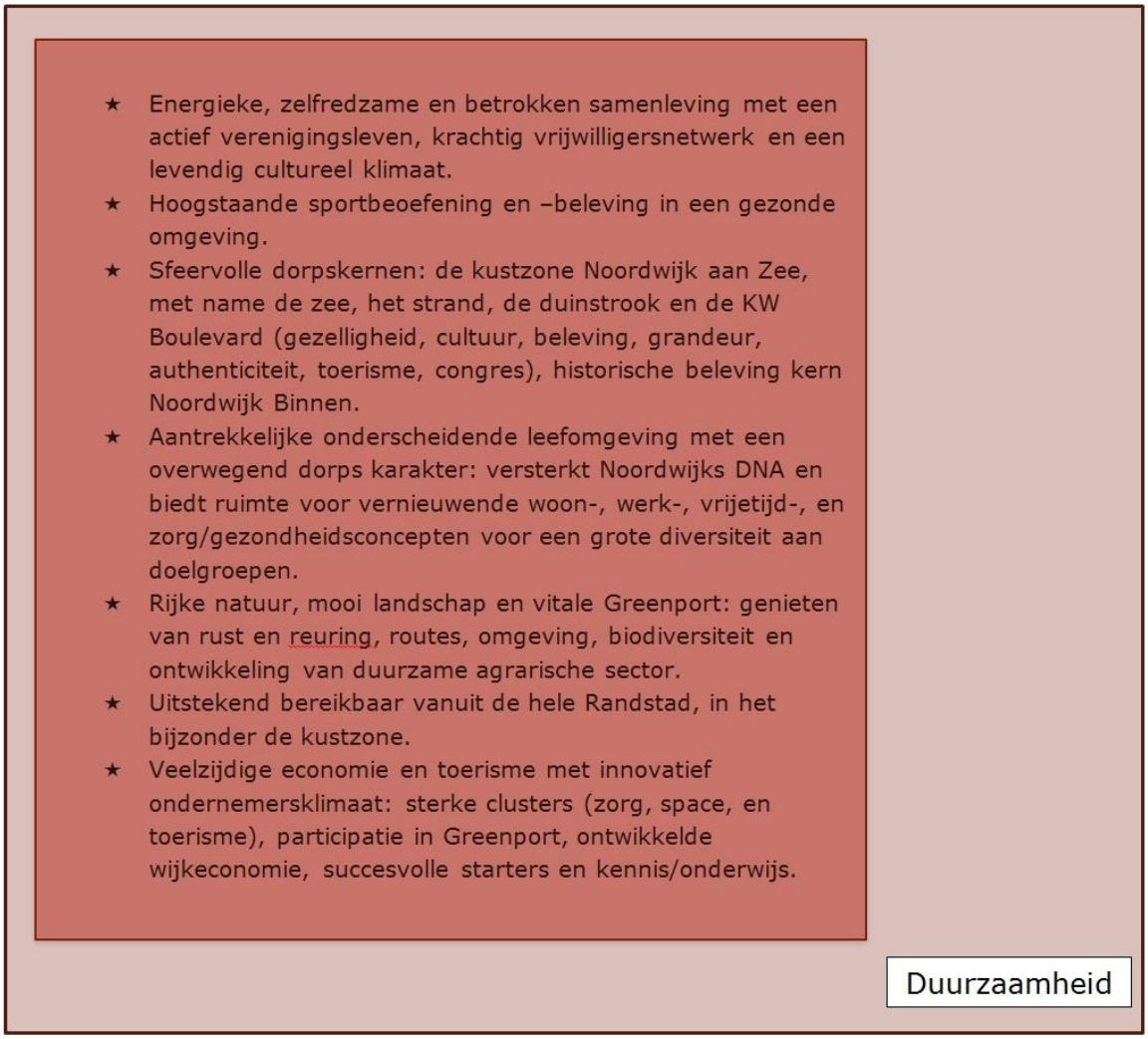
Dit geeft de volgende denklijn en strategie: met onze energieke inzet voor topkwaliteit en diversiteit op vele fronten kunnen we ons sterker onderscheiden van andere kustplaatsen en onze aantrekkelijkheid voor onze inwoners, ondernemers en bezoekers vergroten.

Nieuw dynamisch concept
Bovenstaande levert de volgende kern van onze visie voor 2030:

Noordwijk Energieke Zeven Sterren Kustplaats

Noordwijk is een energieke, duurzame, inspirerende en gastvrije kustplaats met topkwaliteit en allure

Noordwijk wil in 2030 stralen met 7 sterren. Deze sterren zijn de pijlers van onze visie. Hieraan willen we met alle betrokken Noordwijkers met extra energie werken.

Dit concept is robuust en flexibel: aanpasbaar voor de lange termijn.
De invulling van de sterren kan in de loop van de tijd veranderen met nieuwe projecten. Ook zouden bepaalde sterren plaats kunnen maken voor nieuwe sterren, die zich aandienen op basis van nu nog onbekende kansen en sociaal-economische ontwikkelingen. Noordwijk wil immers snel en effectief kunnen inspelen op nieuwe trends en kansen. Maar die moeten wel steeds bijdragen aan ons lange termijnperspectief.

Noordwijk wil partijen uitnodigen tot meedenken, meedoen en mee-investeren. Dan moeten we ook ruimte geven aan deze partijen voor een creatieve invulling. Daarbij vragen we vooral om projecten en activiteiten aan te dragen die onze ambities versterken.

In de volgende hoofdstukken werken we per ster de belangrijkste ambities uit voor relevante thema's en gebieden, aangevuld met specifieke ambities voor duurzaamheid. Duurzaamheid wordt een rode draad bij alles wat we in de toekomst gaan doen.

Missie
Als je in Noordwijk komt, woont of verblijft, word je geïnspireerd door de rijke natuur, de sfeervolle dorpskernen, de energieke samenleving en de vele andere kwaliteiten van Noordwijk. Dus daarom is onze missie:

Van Noordwijk ga je stralen!

3.2 Duurzaamheid leidend principe

Een belangrijk doel is om een duurzame gemeente te zijn. De eerste stappen daarvoor zijn al gezet in onze Milieuvisie 2010. De komende jaren willen we met duurzaamheid flink doorpakken en versnellen. De meest ingrijpende duurzaamheidsambitie is: Noordwijk energieneutraal in 2030. Een energieneutraal Noordwijk betekent dat wij in onze eigen energiebehoefte voorzien en per saldo jaarlijks evenveel energie – binnen de gemeentegrenzen – opwekken als dat we nodig hebben.

Dat willen we bereiken door het stimuleren van energiebesparing en bij voorkeur de toepassing van zonne-energie. Maar ook het gebruik van aardwarmte biedt in onze gemeente kansen. Hierdoor kunnen we uiteindelijk zelfvoorzienend zijn. Met recht zijn we hiermee dan een 'energieke' kustplaats.

Daarnaast moeten we in de toekomst onze omgeving 'klimaatbestendig' inrichten. Dat betekent dat we maatregelen moeten nemen om langdurige regenval, heftige buien en langere periodes van droogte te kunnen opvangen. Niet alleen in onze woonomgeving maar ook in het bollengebied én de natuurgebieden. Dat vraagt om de realisatie van voldoende tijdelijke opslagcapaciteit en goede afvoermogelijkheden voor hemelwater. Daarom willen we dat ieder bouwproject en gebiedsontwikkeling zoveel mogelijk bijdraagt aan een energieneutraal en klimaatbestendig Noordwijk.

De bestaande gebouwde omgeving kan echter slechts in beperkte mate energieneutraal gemaakt worden. Vandaar dat we specifieke gebieden zoeken waar grootschalige energieopwekking mogelijk is. Te denken valt aan al dan niet tijdelijke 'zonneweides' (zijnde percelen grond met daarop veel zonnepanelen) of benutting van platte daken op bedrijfs- en woongebouwen.

De zee, het strand en de duinen hebben een hoge omgevingswaarde voor onze inwoners en bezoekers. Vandaar dat wij maximaal inzetten op behoud van duurzame keurmerken als de 'Blauwe Vlag' en het bereiken van de hoogste scores op onderscheidingen als 'Quality Coast'. Hiervan profiteert ook de recreatie- en toerismesector. Daarnaast blijven we inzetten op Noordwijk als Fairtrade gemeente.

Als vanzelfsprekend blijven we verder werken aan een schoon en veilig milieu: schone bodem, schoon water, goede luchtkwaliteit, weinig geluidhinder en minimalisering van de gevolgen van ongevallen met gevaarlijke stoffen.

Dit zijn onze speerpunten voor de komende jaren. We groeien daarmee toe naar een steeds bredere en integralere benadering van duurzame ontwikkeling, zoals geïntroduceerd door de VN Commissie Brundtland uit 1987. Vrij vertaald bereiken we dat door de milieu-, economische en sociale kwaliteit van de samenleving in onderlinge samenhang te verbeteren en niet het ene aspect ten koste te laten gaan van het andere. Dat is mogelijk door het ontwikkelen van slimme oplossingen. Uiteindelijk zijn we dan een duurzame gemeente die zich onder andere kenmerkt door een 'groene' economie, een gezonde en gelukkige samenleving, een slimme infrastructuur, grote biodiversiteit, geringe CO2-productie, veerkrachtig gesloten watersysteem en efficiënt grondstoffengebruik.

Noordwijk gaat met enthousiasme voortvarend de komende jaren door op de ingeslagen weg om een duurzame gemeente te worden. Bewustwording is belangrijk, in samenleving en overheid. Een omslag in het denken is gewenst, zowel op strategisch als operationeel niveau. Als gemeentelijke organisatie geven we het goede voorbeeld. We gaan nadrukkelijk verder met het uitbouwen van de samenwerking met andere partijen, waaronder inwoners, bedrijven, woningbouwcorporaties en het hoogheemraadschap.

We gaan werken aan een **klimaatbestendig Noordwijk** en een **energieneutraal Noordwijk**. Daarbij zijn we ons als gemeente bewust van de volgende belangrijke ontwikkelingen:

- een steeds sterkere ontwikkeling naar een economisch systeem waarin producten steeds weer hergebruikt worden: van afval naar grondstoffen, 'cradle to cradle'
- duurzaamheid is veranderd: van bijzaak naar hoofdzaak
- mensen gaan steeds meer zelf op zoek naar duurzame kansen
- de rol van de overheid verandert: van alleen sturen op wet- en regelgeving naar meer een rol bij het creëren van condities (co-creatie) waarmee duurzame ontwikkeling gestalte krijgt.

Om dit te stimuleren komt duurzaamheid in elk aspect van de Omgevingsvisie terug als leidend principe voor de gewenste ontwikkelingen.

3.3 Kaart ontwikkelingsperspectief

Bij het lezen van de teksten bij onze 7 steren is het handig om ook de los bijgevoegde kaart ernaast te houden. Deze kaart presenteert het ruimtelijk ontwikkelingsperspectief richting 2030. De term visiekaart gebruiken we liever niet, omdat we als gemeente niet denken dat we de wijsheid in pacht hebben. We presteren daarom een ontwikkelingsperspectief en geen eindbeeld.

De legenda van de kaart is zo opgesteld dat de ambities uit de Omgevingsvisie duidelijk worden. Zo kunnen de teksten bij de sterren in samenhang met de kaart gelezen worden.

Wanneer er een verschil van interpretatie is tussen de kaart en de teksten dan zijn de teksten in deel A leidend.

Verder de eeuw in…
We gaan onze Omgevingsvisie Noordwijk 2030 steeds aanpassen. Actualiseren is nodig. In de toekomst kijken is namelijk lastig. Zelfs op de korte termijn kunnen we moeilijk inschatten hoe snel veranderingen plaatsvinden en welke impact ze hebben op onze manier van leven. Daarom zeggen 'voorspellende visies' vaak meer over de tijd waarin ze geschreven zijn dan dat ze echt iets zeggen over de toekomst. Zelfs Jules Vernes doet toch erg gedateerd aan. Maar laten we het toch eens proberen. We sluiten onze ogen en dromen weg met de gedachte alsof het niet 2030, maar al 2050 is.

Het is 7:00 uur en in de woning van de familie Van Duinen gaat de verlichting langzaam aan. Uit de roosters komt een activerend aroma vrij dat de ruimten verfrist. Iedereen ontwaakt. Vader Johan rekt zich nog eens uit, gaat richting de badkamer, roept ondertussen "Aan! 38!" en stapt onder een weldadig warme douche. Even later kleedt hij zich aan en houdt zich aan het kledingsadvies dat op de spiegel verschijnt, en toegesneden is op wat er in zijn digitale agenda staat. Tiptop gekleed ziet hij daarna zijn vrouw Rianne. "Goedemorgen", klinkt het in koor.

In 2046 zijn Johan en Rianne met hun dochterRoos en Anna naar Noordwijk verhuisd vanwege de goede faciliteiten op het gebied van e-health en nieuwe technologieën in de gezondheidszorg. Dat was nodig. Rianne heeft zes jaar geleden met skiën een ernstig ongeluk gehad. Een chip in één van haar nekwervels zorgt ervoor dat ze niet meer aan een rolstoel gebonden is. Voor Riannes' broodnodige revalidatie bood Noordwijk de juiste mogelijkheden. Een chip plaatsen is één ding, maar om weer goed te leren lopen is een tweede.

Nog een reden om naar Noordwijk te verhuizen waren de faciliteiten aan huis om ouderen makkelijk te verzorgen. In een uitbouw van hun zelfgebouwde woning in Bronsgeest woont nu de moeder van Johan. Voor de persoonlijke zorg komt een verpleegster langs. Zij geeft veel aandacht aan de mentale gezondheid. De vrouw werkt samen met een in Noordwijk patiëntvolgsyssteem dat de data afkomstig van de software in het lichaam van de oude vrouw analyseert en op grond daarvan therapie voorschrijft. Tevens is er Robin, de huishoudrobot. Stofzuigen, stoffen, afwassen, Robin kan het allemaal. Robin staat in direct contact met het patiëntvolgsysteem. Assisteert indien nodig is. Of voert een noodzakelijke opdracht uit.

"Meiden, de lessen beginnen, tijd om in te loggen!", roept Johan tegen zijn dochters. De kinderen hoeven niet meer continue op school te zijn. De meeste lessen volgen ze thuis. Voor de holografische beleving van de klas, de leraar, en de lesstof heeft Johan een aparte kamer gemaakt, een sferische bol, nodig voor de perfecte 360 graden beleving. Ze zijn trots op de voorziening. Soms komen er vriendjes en vriendinnetjes bij hun 'lessen'. Na de les wordt Roos naar school gebracht in een robot-gestuurde segway. Anna blijft thuis wat extra huiswerk doen, omdat ze vorige week ziek is geweest. Daarna brengt de segway ook Anna naar haar school. "Weet je nog dat onze moeders dat allemaal nog met zo'n grote bakfiets deden", grapt Rianne terwijl ze zelf aan het werk is. "Ja, echt, de techniek staat voor niets", zegt Johan, die ondertussen zijn spullen pakt om een conference call te doen.

"Trouwens, vanavond komen Simon en Alexia eten, hè, programmeer jij alvast iets wat we kunnen gaan eten?". Rianne programmeert een lekker voorgerecht, hoofdgerecht en bijgerecht. De applicatie checkt wat er nog aanwezig is in huis en besteld de benodigde ingrediënten bij het plaatselijke magazijn. Enkele uren later worden de boodschappen met de kleine 'shopper' thuisbezorgd en Johan die inmiddels klaar is met werken programmeert huisrobot Robin 2 om het eten te maken. Niet lang daarna bellen Simon en Alexia aan. Robin 2 wil naar de deur gaan, maar Rianne 'overruled' hem. "Ja, persoonlijk contact is beter", zegt Anna gevat. "Hallo!", zegt Simon terwijl hij een bosje genetisch gemanipuleerde tulpen overhandigt. "Wat hebben jullie nog altijd een prachtig huis, zo helemaal zelfvoorzienend". Rianne en Johan knikken instemmend: "We gaan hier ook echt niet zo 1,2,3 weg". En zo kwebbelen de twee stellen vrolijk verder en genieten van het etentje dat Robin 2 gemaakt heeft. De moeder van Johan schuift later op de avond aan. De biochip in haar hoofd registeert een specifieke hersengolf die er op wijst dat ze 'sociaal geactiveerd moet worden'. Robin biedt haar een arm en zegt: "Kom op, even het bezoek gedag zeggen". Na het eten gaan ze met zijn zessen nog naar Noordwijk aan Zee om nog een bakje koffie te doen. Ze stappen uit bij de afrit en Johan beveelt zijn auto om ergens een parkeerplaats te vinden. Met een espresso, een cappuccino, twee thee en twee limonades in de hand geniet ieder voor zich van het laatste beetje zonneschijn van de dag.

…. En kunt u zich dit al voorstellen? Of is het toekomstmuziek?

4. Energieke samenleving

★ Energieke, zelfredzame en betrokken samenleving met een actief verenigingsleven, krachtig vrijwilligersnetwerk en een levendig cultureel klimaat.

Mensen maken onze kustplaats. Onze inwoners en ondernemers bepalen uiteindelijk de kracht van onze samenleving. Dat hoort bij Noordwijk. Al eeuwenlang. Dat is ons verhaal en de basis voor alle gewenste ontwikkelingen. Het zorgt ervoor dat mensen zich in Noordwijk thuis voelen en zich kunnen ontplooien. Daar profiteren ook onze bezoekers van. Want onze organisaties en ondernemers vormen de drijfveer voor veel evenementen en activiteiten. Daardoor is er in Noordwijk eigenlijk 'altijd wat te doen'.
Daarom willen we dat iedere inwoner met zijn talenten, mogelijkheden en beperkingen aan onze samenleving kan meedoen. Maar zich ook met eigen kracht kan ontplooien en verantwoordelijkheid nemen. Voor zichzelf, voor elkaar en voor de leefomgeving. Daarnaast willen wij Noordwijkers stimuleren tot een gezonde leefstijl en willen we overmatig gebruik van ongezond eten, alcohol en drugs tegengaan. Meer bewegen hoort daar ook bij.

Ondersteuning waar nodig
Voor wie dat deels of helemaal niet haalbaar is, bieden we als gemeente tijdelijke of langdurige ondersteuning. Om daarmee de kwaliteit van leven te bevorderen. Dat doen we vanuit de taken in de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo). De Wmo bepaalt tevens dat Noordwijk de leefbaarheid van een straat of wijk moet vergroten, dat Noordwijkers zich meer betrokken voelen bij hun buurt en bij elkaar. Want bewoners die contact met elkaar hebben, zijn sneller geneigd elkaar te helpen of samen iets te ondernemen.
Wij helpen daarbij door onder andere de inzet van een Lokaal Loket en een Sociaal Wijkteam. Maar wij vertrouwen ook op een actieve rol van deskundige maatschappelijke organisaties, vrijwilligers en mantelzorgers. Zij leveren een belangrijke bijdrage aan de gewenste zelfredzaamheid en het welbevinden van de Noordwijkers.
De Wmo biedt daartoe een interessante uitdaging: benutting van het 'right to challenge'. Dat betekent dat inwoners of organisaties een alternatief kunnen ontwikkelen voor bestaande welzijnsactiviteiten. Als een alternatief beter, financieel aantrekkelijker en een groot draagvlak in Noordwijk heeft, kan dit initiatief in de plaats komen van een huidige invulling. Dit betekent voor iedereen een cultuuromslag. Als gemeente laten we dan bestaande initiatieven los.

Gezondheid en zorg
De bestaande (natuurlijke) omgeving, organisaties, ondernemingen en voorzieningen van Noordwijk lenen zich bij uitstek voor het faciliteren van de voorzorg (bevorderen gezond leven), gemeenschapszorg (zoveel mogelijk zelf, samen in de buurt in het netwerk) en het ondersteunen van de laag complexe (basiszorg) als ook hoog complexe zorg.
Zee, strand, duinen, bos en omgeving bieden perfecte omstandigheden voor de 'voorzorg', ook wel preventieve zorg genoemd. De gemeenschapszorg biedt deels maatschappelijke inzet en deels inzet van woningbouw, infrastructuur, werk en onderwijs. In het ondersteunen van de complexe zorg kan Noordwijk zich bij uitstek onderscheiden in de vorm van kort- en langlopende revalidatie. Voor bewoners en bedrijven liggen er enorme kansen om hiermee aan de slag te gaan, zo blijkt uit het 'Rapport Omgevingsvisie 2030' van de Noordwijkse Ondernemers Vereniging (NOV).

Rock & roll-generatie: inspelen op behoefte vitale ouderen
Twee doelgroepen hebben onze bijzondere aandacht: ouderen en jongeren. Er komen in onze gemeente fors meer 70-plussers. Daar willen we op inspelen. Alleen voor inwoners die dit nodig hebben zal er zorg zijn. Daarom moet 'domotica' (handige toepassingen van elektronica in huis) in levensloopbestendige woningen een grotere rol gaan spelen bij de vergroting van de zelfredzaamheid. We streven daarbij ook naar een grotere variatie in woningen waarin mensen aangenaam thuis oud kunnen worden. Naast (service)appartementen moet er ook meer ruimte komen voor kleinschalige woonvormen, zoals hofjeswoningen of groepswoningen. Liefst dicht bij de voorzieningen. Bij gebiedsontwikkelingen zullen we de veiligheid en toegankelijkheid meenemen van voorzieningen voor mensen met een functiebeperking. Daarbij kan het ook gaan om het meer 'senior-proof' maken van bepaalde delen van de openbare ruimte. Er zijn echter ook steeds meer vitale ouderen. Tenslotte komt nu de 'rock & roll-generatie' eraan. Ze zijn actief, gaan veel uit, volgen cursussen en nemen het heft in eigen hand. Overheid, bedrijfsleven en organisaties zullen op hun behoeftes moeten inspelen.

Kansen voor jongeren
Ook jongeren hebben onze bijzondere aandacht. Ze vormen een essentieel onderdeel van onze energieke samenleving. Natuurlijk vertrekken sommigen vanwege studie, werk of relatie. Maar dat mag niet gebeuren door het gebrek aan woonruimte. Naast de realisatie van extra starterswoningen zijn ook voldoende uitgaansmogelijkheden (vooral voor de jongeren tussen 16-18 jaar), sport, scholing, werk, openbaar vervoer en veilige school-thuis routes van belang.

Voor de jeugdzorg werken we samen met alle Holland-Rijnlandgemeenten. Centra voor Jeugd en Gezin (CJG) en Jeugd en Gezinsteams zijn beschikbaar voor vragen over opvoeding en advisering over problemen bij de jeugd. Als aanvulling op de ondersteuning die de onderwijsinstellingen bieden is er het Jeugd en Jongerenwerk waar jongeren laagdrempelig worden ondersteund bij hun ontwikkeling en ontplooiing. Maar ook van jongeren verwachten we dat ze energiek meedoen aan activiteiten in onze samenleving. Daar bieden we tal van mogelijkheden voor, in het jongerencentrum, op schoolpleinen en speelplaatsen, met evenementen en binnenkort in een poppodium. Door actief in te spelen op interesses van specifieke doelgroepen kan ook de bibliotheek in de toekomst een sterkere rol vervullen in onze samenleving. Voorbeeld zijn de vestiging van een zogenaamd 'Taalpunt', de cursus 'Digisterker' en allerlei thematische activiteiten over meedoen in Noordwijk.

Cultuur als cement van de samenleving

Noordwijk kent een veelzijdig cultureel leven en een rijke cultuurhistorie. Daar mogen we trots op zijn. Het is een zaak ons culturele leven en ons erfgoed te koesteren, beleefbaar te maken voor een breed publiek en er voor te zorgen dat ook weer nieuwe initiatieven plaats kunnen vinden. Zo houden we ons culturele bestel levend en aantrekkelijk. Voor onze eigen inwoners en voor de toeristen en congresgangers die naar Noordwijk willen komen. Ons culturele bestel is geen vanzelfsprekendheid; het vraagt om aandacht en onderhoud. Dat is een verantwoordelijkheid van de gemeente, maar ook van onze inwoners en het culturele veld.

We willen Noordwijkers een aantrekkelijke woon- en leefomgeving bieden, waarbij de versterking van de gemeenschapszin een belangrijk subdoel is. De maatschappelijke functie van cultuur willen we in de toekomst vergroten en zichtbaar maken. Gericht op het bereiken van nieuwe doelgroepen, met een accent op jeugd, senioren en inwoners met enige afstand tot de samenleving. Het activiteitenaanbod op het gebied van cultuur en erfgoed in Noordwijk wordt in belangrijke mate gedragen door vrijwilligers. Hun inzet willen we intensiever ondersteunen. Noordwijk barst van het creatieve talent. Via het muziek- en dansonderwijs, initiatieven van amateurverenigingen, festivals, enz. worden deze talenten aangeboord, geprikkeld en ontwikkeld. We willen de ambitie om talentontwikkeling te stimuleren en mogelijk te maken oppakken.

5 Geweldige sportmogelijkheden

★ Hoogstaande sportbeoefening en –beleving in een gezonde omgeving.

Sporten in Noordwijk is enorm populair. Jong of oud, we doen het in verenigingsverband of individueel, binnen of buiten. Sport draagt op een positieve en preventieve manier bij aan de eigen gezondheid, het welzijn en de samenleving.

Topsport in ons 'Sportdorp aan Zee' stimuleert onze economie, toerisme en onze identiteit als energieke kustplaats. Daarom willen we dat de hoogwaardige Noordwijkse binnen- en buitensport-accommodaties geschikt blijven voor (top-)sportwedstrijden en trainingen.
Nu onze sportinfrastructuur nagenoeg op orde is, willen we in de toekomst de nadruk leggen op meervoudig gebruik van de bestaande sportaccommodaties, meer bewegen in de buitenruimte en het 'binnenhalen' van belangrijke sportevenementen.

Toekomstige verplaatsing van sportparken naar het Achterweggebied is niet meer aan de orde. Hooguit is er nog sprake van kleine uitbreidingen rond de huidige accommodaties. Onze focus komt meer te liggen op het up-to-date houden, intensiever gebruik van de velden door toepassing van kunstgras en eventuele herinrichting van een sportcomplex.

Bredere functie voor de wijken
Onze sportaccommodaties zijn goed zichtbaar en toegankelijk voor mensen uit de wijk. Dit vergroot de kans op meer bewegen door met name de jeugd. De sportaccommodaties willen we in de toekomst laten uitgroeien tot meer openbare multifunctionele 'wijksportparken'. Naast een functie voor sport, krijgen ze dan een bredere maatschappelijke functie voor de wijk. Denk hierbij ook aan actieve dagbesteding op de sportparken voor kwetsbare groepen. Tevens willen we het dagelijks sportief bewegen stimuleren door de letterlijke en figuurlijke verbinding te versterken tussen sportverenigingen, het onderwijs en de naschoolse opvang.

Buiten sporten
Verder willen we inspelen op de toenemende vraag naar 'groene outdoor' sportbeoefening. Dit versterkt tegelijk de diversiteit van ons sportaanbod, draagt bij aan een gezonde levensstijl en verhoogt de aantrekkelijkheid van ons woonklimaat. We zullen daarom de voorzieningen verbeteren voor populaire individuele buitenactiviteiten, zoals fietsen joggen en outdoorfitness. Strand, bos, duinen maar ook de overige openbare ruimte en bestaande sportaccommodaties nemen we daar voor onder de loep.

Meer belangrijke sportevenementen en promotie
Onze hoogwaardige sportaccommodaties vormen een uitstekende basis voor successen, innovaties, maatschappelijke activiteiten en gewoon gezond bewegen. Noordwijk is dan ook steeds vaker het decor van (inter-)nationale sportprestaties en evenementen, zoals voor hockey, waterpolo, kitesurfen en 'Life Saving'. Dit willen we verder uitbouwen, goed in de markt zetten en promoten. Uiteraard doen we dat in samenspraak met de sportbonden, de Noordwijkse Ondernemingsvereniging, de horeca en Noordwijk Marketing.

Sportpark Duinwetering
Momenteel maken negen verschillende verenigingen gebruik van Sportpark Duinwetering, met voetbal als grootste club. Tevens doet dit sportpark dienst als sportcampus voor het voortgezet onderwijs van het Northgo College. Omdat dit sportpark voor sport en onderwijs centraal is gelegen en er daarom in de afgelopen jaren flink is in geïnvesteerd, willen we het op de huidige locatie handhaven. De verwachting is dat de vijf voetbalvelden tot 2030 toereikend zijn. Daarbinnen is het mogelijk de capaciteit te optimaliseren door onder andere het toepassen van een derde kunstgrasveld. In de Nes reserveren we ruimte voor een (pupillen)veld, mocht daar in de toekomst behoefte aan zijn.

Sportpark Nieuwe Zeeweg
De Noordwijkse Hockeyclub is de grootste vereniging op Sportpark Nieuwe Zeeweg. Een verdere groei is op het bestaande sportpark niet op de bestaande drie velden op te vangen. Ook deze sportaccommodatie willen we in het Middengebied behouden, vanwege de centrale ligging in het dorp en de gewenste spreiding van sportparken. Vandaar de grote investeringen die zijn gedaan. Daarom reserveren we ruimte voor een vierde veld op het naast gelegen terrein nabij de duinreep aan de Duinweg. Aandachtspunt bij deze uitbreiding is de parkeercapaciteit.

Voetbalvereniging SJC heeft met vijf velden voorlopig voldoende capaciteit aan de Lageweg. We weten niet of dat ook tot 2030 voldoende zal zijn. Het sportpark ligt nabij bij geplande woningbouw in Bronsgeest en Offem Zuid. Dat kan een aanzuigende werking hebben op de jeugd uit deze nieuwe wijken.

Er loopt een onderzoek naar een betere indeling van het sportpark Lageweg mede naar aanleiding van het besluit om een poppodium op dit terrein te vestigen. Afhankelijk van de uitkomsten is wellicht een extra veld nodig.

De korfbalvereniging Fluks en de handbalvereniging MSV hebben voldoende capaciteit voor de komende 30 jaar.

De tennisvereniging TC Noordwijk is een aantal jaren geleden verplaatst en maakt fysiek onderdeel uit van Sportpark Nieuwe Zeeweg. Formeel is dat niet zo. De tennisvereniging heeft deze grond in erfpacht van een particuliere eigenaar en kan daar in principe blijven.

De Integrale Ruimtelijke Visie 2030 en visie Nieuw Oost bevatten een reservering voor de verplaatsing van de sportverenigingen uit het Middengebied en de Lageweg naar het Achterweggebied. Deze is niet meer nodig en vervalt.

Beleidsaccenten duurzame ontwikkeling

- meer multifunctioneel gebruik van sportparken.
- sportaccommodaties meer gebruiken voor opwekking duurzame energie.
- mensen op sportscholen wekken met hun fitnessapparatuur energie op.
- meer groene inbedding van sportterreinen, zonder dat dit ten koste mag gaan van de functionaliteit van de sportvelden.

6 Sfeervolle dorpscentra

★ Sfeervolle dorpskernen: de kustzone Noordwijk aan Zee, met name de zee, het strand, de duinstrook en de KW Boulevard (gezelligheid, cultuur, beleving, grandeur, authenticiteit, toerisme, congres), historische beleving kern Noordwijk Binnen.

Onze kustzone in Noordwijk aan Zee en het historisch centrum in Noordwijk Binnen zijn de meest gezichtsbepalende gebieden in onze gemeente. Vandaar dat er voor een zeven sterren kustplaats bijzondere aandacht nodig is voor een hoogwaardige onderscheidende uitstraling en een unieke sfeer. Voortbouwend op het beleid tot nu toe, willen we daar de komende jaren nog een forse kwaliteitsslag maken. Dat betreft niet alleen de ruimtelijke inrichting en uitstraling maar ook de mogelijkheden voor cultuur, beleving en winkelen. Kortom: dit zijn de sfeervolle gebieden waar het gezellig is, waar vaak iets is te beleven en waar je plezierig winkelt, uitgaat of een congres bijwoont. Hierna gaan we daar op hoofdlijnen in per deelgebied.

NOORDWIJK AAN ZEE

Koningin Wilhelmina Boulevard

Om tot een aantrekkelijkere Koningin Wilhelmina Boulevard te komen, als waardig visitekaart voor onze zeven sterren kustplaats, richten we ons op drie hoofdpunten:

1. de gewenste 'skyline' en uitstraling van de gebouwen;
2. de ontwikkeling van het Vuurtorenplein, het Palaceplein/Gat van Palace en De Grent;
3. verkeer, parkeren en de inrichting van de openbare ruimte.

1. Skyline en uitstraling gebouwen

Wij vinden dat de afwisseling in bouwhoogtes een aantrekkelijk dynamisch beeld opleveren van de Koningin Wilhelmina Boulevard. Daarmee verschilt Noordwijk essentieel met andere kustplaatsen als Knokke, Oostende en Nice. Daar wordt één bouwhoogte aangehouden die een monotone indruk oplevert. Wij streven daarom naar een in hoogte gevarieerde skyline van de Koningin Wilhelmina Boulevard: ieder gebouw verschilt duidelijk van hoogte met de buren. Om de schaal van de Koningin Wilhelmina Boulevard zoveel mogelijk te laten aansluiten bij het dorpse karakter van Noordwijk aan Zee, willen we de bouwhoogte wel begrenzen. We laten ons daarbij leiden door de hoogte van het meest authentieke en beeldbepalende gebouw aan de Koningin Wilhelmina Boulevard: de vuurtoren. De top van de vuurtoren is richtinggevend voor de bouwhoogte van de skyline van de Koningin Wilhelmina Boulevard.

Door een zorgvuldige uitwerking per bouwplan van dit uitgangspunt (afwisseling in bouwhoogte, waarbij de top van de vuurtoren richtinggevend is) blijft er ook op langere termijn een aantrekkelijke variëteit tussen hogere en lagere gebouwen. Ter behoud van de beleving van de vuurtoren moeten de gebouwen direct naast de vuurtoren lager zijn dan de top van de vuurtoren. Ook moet het zicht op de vuurtoren zoveel mogelijk behouden blijven. Dit vraagt dus maatwerk per bouwplan, zoals dat bij het plan voor de Hotels van Oranje op dit aspect al is toegepast. Dit uitgangspunt moet ruimte geven om in goed overleg tot een hoogwaardige ontwikkeling van deze hele boulevard te komen.

Voor de gewenste uitstraling blijft het huidige beeldkwaliteitsplan functioneren, met als trefwoorden allure en topkwaliteit (‘De Noordwijkse Stijl’). Als interessante kans zien wij het meer inrichten van vergader- en werkruimten met een transparante uitstraling op het straatniveau in de hotels aan de Koningin Wilhelmina Boulevard, waar mensen samenkomen en –werken, bijvoorbeeld voor de snelgroeiende groep zzp’ers en ‘mobiele werkers’.

2. De ontwikkeling van het Vuurtorenplein, het Palaceplein-Gat van Palace en De Grent

Voor een beter functionerende Koningin Wilhelmina Boulevard willen we de huidige ‘open einden’ omvormen tot ‘hotspots’ met stedelijke allure: een ‘Cultuurcluster Vuurtorenplein’ en ‘Toplocatie Palaceplein’.

Met De Muze als aanknopingspunt willen we het Vuurtorenplein laten uitgroeien tot een brandpunt voor culturele activiteiten en kunstuitingen. Dat geeft tevens een impuls aan ons beleid voor het uitbouwen van een energiek cultureel klimaat in Noordwijk, met een aanbod dat gevarieerd en interessant is voor onze bewoners en bezoekers.

Bij de ontwikkeling van het Palaceplein tot een veelzijdig brandpunt van functies denken we aan een creatieve combinatie van hotel, woningen, luxe winkels, leisure en parkeren. Nut en noodzaak dient uiteraard eerst te worden bepaald. Daarbij worden ook de resultaten van het parkeeronderzoek betrokken. Alles komt daar samen en is goed georganiseerd voor wandelaar, fiets, bus en auto. Op het ‘Gat van Palace’ streven we naar een multifunctionele ontwikkeling van een iconisch gebouw, wat ‘het verhaal van het gebied’ vertelt en op zichzelf al een trekpleister vormt. Wij gaan de mogelijkheid onderzoeken om een tijdelijke flexibele en demontabele parkeergarage te realiseren, bijvoorbeeld zolang de herontwikkeling van het Palaceplein nog niet gereed is.

In overleg met betrokken eigenaren en creatieve ondernemers willen we dat de revitalisering van De Grent wordt meegenomen met de reconstructie Parallel Boulevard, hiervoor ligt al een Definitief Ontwerp (DO).

3. Verkeer, parkeren en de inrichting openbare ruimte

Heel veel steden en dorpen hebben hun centrumgebied met succes teruggegeven aan de voetganger. Ook in Noordwijk hebben wij daar goede ervaring mee in de Hoofdstraat, Kerkstraat en het Sint Jeroensplein. Ter versterking van onze ambitie voor een sfeervolle en aantrekkelijke kustzone willen we de Koningin Wilhelmina Boulevard geleidelijk omvormen van ‘doorgangsroute’ naar aantrekkelijke ‘verblijfszone’. Hierin willen we meer mogelijkheden creëren voor passende actieve en passieve beleving van cultuur en evenementen. Tevens willen we onderzoeken of (semipermanente) plaatsing van enkele kleinschalige sfeervolle ‘boulevard-paviljoens’ met verhoogde terrassen en zeezicht, ruimtelijk op een goede manier zijn in te passen en te exploiteren.

Stapsgewijs willen we toegroeien naar een autoluwe inrichting van de Koningin Wilhelmina Boulevard. Dit betekent geen ruimte meer voor parkeren, maar wel toegankelijk houden voor de auto. Dit kan in combinatie met de realisatie van een toereikende nieuwe parkeervoorzieningen in de directe omgeving. Hierdoor is het ook mogelijk per seizoen of evenement de boulevard af te sluiten.

In de toekomst willen we tevens een strandgevoel creëren op strategische plekken van de Koningin Wilhelmina Boulevard door meer duinbeplanting en strandbeleving toe te voegen. Er is ook aandacht nodig voor het fietsstallingsprobleem bij de strandopgangen en het Palaceplein en het Gat van Palace. We willen de haalbaarheid onderzoeken van een combinatie met een parkeergarage of de aanleg van een fiets–in-duinconstructie.

Op de Koningin Wilhelmina Boulevard tussen het Palaceplein en het Vuurtorenplein zien we graag een route van kunst in de openbare ruimte, met eens per twee jaar nieuwe werken, waarbij kan worden ingespeeld op een themaprogrammering.

Noordwijk kent al een groot aantal beelden in de buitenruimte. Op prominente, goed herkenbare plekken in elke kern willen we toewerken naar nieuwe kunstwerken.

Winkelgebied Hoofdstraat en omgeving
Ondanks dat het winkellandschap onder andere door de opkomst van het internetwinkelen enorm is veranderd, blijven er goede kansen voor succesvolle winkelgebieden. Het vraagt innovatieve en creatieve ondernemers die snel weten in te spelen op nieuwe trends bij consumenten. Zij komen met nieuwe verrassende formules, meer beleving en een slimme integratie met online-winkelen.

Het vraagt ook om flexibele overheidsregels, een aantrekkelijke openbare ruimte en een scherpe positionering van het winkelgebied. Om de Hoofdstraat en omgeving aantrekkelijker te maken willen wij met kracht doorgaan met de gestarte samenwerking met onze winkeliers. De focus moet steeds meer op topkwaliteit en 'fun' komen te liggen. Daardoor komen meer mensen uit Noordwijk zelf hier winkelen en zullen ook toeristen en congresgangers meer besteden. De straat moet meer een duinuitstraling krijgen, die we waar mogelijk willen doortrekken naar zee. Ook willen we bevorderen dat het winkelend publiek 'een rondje kan maken'. De Hoofdstraat wordt dan een belangrijke schakel tussen het Palaceplein, het vernieuwde Jan Kroonsplein, De Grent en de vernieuwde Maarten Kruytstraat, met aan de Huis Ter Duinstraat een nieuwe verblijfsplek, bijvoorbeeld een waterplein. Daarbij zou tevens overtollig regenwater vanuit de Hoofdstraat kunnen worden afgevoerd en opgevangen.

Parallel Boulevard
Om de kwaliteit van de Parallel Boulevard te verbeteren, willen we deze herinrichten. Vanwege een goede verkeersdoorstroming en veiligheid kiezen we voor een profiel waarbij een rijsnelheid van 50 km/u mogelijk is met aanliggende fietspaden en zebrapaden voor overstekende voetgangers. Aan de schaduw(zee-)zijde van de Parallelboulevard willen we meer (groene) duinbeplanting aanbrengen die tevens de blinde muren van de parkeergarages en souterrains verzachten. Enkele strategische locaties op de Parallel Boulevard worden nieuwe verblijfsplekken met verbindingen tussen zee en achterland. Dit zijn plekken waar men ook kan oversteken en de gebruikte materialen voor eenheid zorgen. Hier komen ook solitaire bomen die goed gedijen in dit zeeklimaat. Voor de gewenste uitstraling van de gebouwen handhaven we de richtlijnen uit het Beeldkwaliteitsplan Noordwijk aan Zee. Daarbij stimuleren we een meer levendig gebruik en uitstraling van de begane grond van de gebouwen.

Overige gebieden
Het Oude Vissersdorp heeft een waardevolle authentieke sfeer die we willen behouden. Uitgangspunt is en blijft een mix van kleinschalige woningbouw en bedrijvigheid. Villawijk De Zuid ligt in een open duinlandschap vrijwel direct grenzend aan zee. Op deze schaal is de wijk uniek in Nederland. Het behoud en waar mogelijk versterken van de unieke kenmerken van villawijk De Zuid en de Koningin Astrid Boulevard blijven als beleid ongewijzigd.

Voor het behoud van het karakter van deze wijk is het essentieel dat er geen medewerking zal worden verleend aan het uitbreiden van bouwmassa's ten opzichte van de bouwmogelijkheden uit de bestaande bestemmingsplannen. De met de Wijkvereniging gemaakte afspraken uit 2013 gelden als uitgangspunt voor een op te stellen bestemmings- of omgevingsplan.

Daarom gelden in De Zuid de volgende drie beleidsregels:

- Het principe dat er geen bouwmogelijkheden vergund worden die het toegestane volume in het bestemmingsplan met de binnenplanse vrijstellingsmogelijkheid van 10% overstijgen.
- Voor hotels in de wijk slechts meegewerkt zal worden in een bestemmingswijziging naar wonen indien het volume wordt beperkt in de richting van het volume wat er oorspronkelijk – voor de eventuele uitbreidingen van het hotel – was.
- Op de Astrid Boulevard het bouwvlak niet mag toenemen wanneer doorzichten daardoor negatief worden beïnvloed. Volumes die nog gevuld kunnen worden zonder doorzichtverlies mogen worden gevuld. In beperkte mate mag breedte wel uitgeruild worden met diepte, waar dit de doorzichten ten goede komt.

Uitzondering op de bovenstaande criteria zijn de volgende ontwikkellocaties:

- Koningin Astrid Boulevard 5: het vervangen van de oude hotelvleugel (Grand Hotel van Huis ter Duin) door een nieuwe vleugel. De maximale hoogte en het volume van de hotelvleugel bedraagt 42 meter. Dit komt overeen met de hoogte en volume van het hotel gebouwd na 1990. Uitgegaan wordt van de Noordwijkse Stijl.
- Appartementencomplexen Seehorst, Residence Astrid en Residence Rembrandt: Bij eventuele herontwikkeling van deze complexen geldt de maximum bouwhoogte uit het bestemmingsplan als maximumgoothoogte. Hierboven mag een kap worden gerealiseerd, waardoor de maximum bouwhoogte 2,5 meter boven de goothoogte ligt. Deze kap mag worden bewoond. Het geheel dient in Noordwijkse Stijl te worden uitgevoerd. Bij herontwikkeling is uitbreiding van het bouwvlak toegestaan mits de bestaande doorzichten niet negatief worden beïnvloed.

Het Wantveld willen we transformeren van straatparkeerterrein naar een multifunctioneel gebied met woningbouw en andere functies zoals onderwijs, zorgvoorzieningen, wellness of leisure. Mogelijk is dit ook een ontwikkellocatie voor een zorghotel, dat de 'Bad en kuuroord gedachte' versterkt. Gezien de vergrijzing is er een toenemende behoefte aan ouderenwoningen en zorgwoningen. Groot Hoogwaak kan daarom behalve verdichten op eigen terrein, ook deels op het Wantveld uitbreiden. Het parkeren dient hoofdzakelijk ondergronds opgelost te worden. De bebouwing zal vooral moeten aansluiten bij de richtlijnen uit het Beeldkwaliteitplan Noordwijk aan Zee. Een gerichte beplantingskeuze moet de verbinding met de omgeving versterken.

NOORDWIJK BINNEN

Historisch centrum

Het waardevolle historische karakter van de oude lintbebouwing en centrumgebied met kerken en pleinen in Noordwijk Binnen draagt sterk bij aan onze aantrekkelijkheid als zeven sterren kustplaats. Vooral de Voorstraat en het Lindenplein zijn juweeltjes van Noordwijk Binnen met prachtige historische panden, een goed uitgewerkte openbare ruimte en aan beide zijden lindebomen. Beleid is dan ook om het beschermd dorpsgezicht te behouden, evenals het huidige karakter van de historische panden en het groen. Daarnaast willen we de culturele kwaliteiten en kansen van Noordwijk Binnen versterken en beter promoten. Op de pleinen willen we komen tot een onderscheidende programmering, passend bij het karakter van de dorpskern en de mogelijkheden van het plein. Waar nodig verbeteren we de openbare ruimte van het plein.

Voor een aantal binnengebieden zijn ideeën en plannen voor herontwikkeling: Losplaatsweg, terrein Van Eeden/Buijze Pers en het terrein Pickéstraat-Ruijgenhoek-Kerkhofpad. Nieuwe bebouwing moet aansluiten bij de maat en schaal van de aangrenzende bebouwing. Het is ook mogelijk om deze projecten een eigen karakter mee te geven, bijvoorbeeld in de vorm van hofjes, een landgoed, ouderenwoningen, kleinschalige dienstverlening. Daarbij zal bijzondere aandacht moeten zijn voor groen, cultuurhistorie en parkeren. De Woensdagse Watering willen we als voormalige en gedempte waterloop weer hernieuwde aandacht geven om zo ook bij te dragen aan de klimaatbestendigheid van Noordwijk Binnen. Bij de herontwikkeling van de Losplaatsweg zal opnieuw open water gerealiseerd worden. Waar geen open water mogelijk is, willen we bevorderen dat dit cultuurhistorisch waardevolle tracé op een andere manier in de belangstelling komt.

Winkelgebied Kerkstraat en omgeving
Als bijdrage aan een sfeervolle dorpskern willen we de bereikbaarheid verbeteren van de Kerkstraat en omgeving en het Kloosterplein. Om een levensvatbaar winkelcentrum voor de dagelijkse boodschappen te creëren, zal de focus op dagelijkse boodschappen liggen en zal het centrum compacter moeten worden, waardoor je een rondje kunt lopen. De herinrichting van het Kloosterplein voor hervestiging van de weekmarkt willen we dezelfde kwaliteit geven als het Lindenplein.

Overige gebieden
Het overige deel van Noordwijk Binnen telt een aantal grotere locaties waar herontwikkeling kan gaan plaatsvinden: het Rederijkersplein tot aan de Van de Mortelstraat, het terrein van de Northgo-hal en de voormalige locatie van het Zilveren Kruis. De nieuwe bebouwing moet aansluiten bij de maat en schaal van de omliggende bebouwing. De ligging nabij voorzieningen biedt de mogelijkheid om voor ouderen en starters woningen te bouwen in een groene setting, waarbij voor cultuurhistorie een belangrijke rol kan spelen (met name bij de voormalige locatie van het Zilveren Kruis). Bij herinrichting van de openbare ruimte dient meer rekening te worden gehouden met minder validen, met name bij het Sint Jeroensplein.

Beleidsaccenten voor duurzame gebiedsontwikkelingen:
- energiebesparing en duurzame energievoorziening
- verbetering verblijfsklimaat voor de voetganger
- stimulering fietsgebruik en duurzame mobiliteit (waaronder collectief vervoer, elektrisch rijden/laadinfrastructuur)
- hoge kwaliteit openbare ruimte
- bij herontwikkelingslocaties aandacht voor groen, cultuurhistorie en parkeren
- daar waar milieutechnisch mogelijk, meer kansen benutten voor functiemenging van bedrijfsmatige activiteiten in de woonomgeving
- dichter bij elkaar brengen van wonen en werken, met minder vervoersbewegingen.

7 Aantrekkelijke leefomgeving

★ Aantrekkelijke onderscheidende leefomgeving met een overwegend dorps karakter: versterkt Noordwijkse DNA en biedt ruimte voor vernieuwende woon-, werk-, vrijetijd-, en zorg/gezondheidsconcepten voor een grote diversiteit aan doelgroepen.

Noordwijk is een gewilde plaats om te wonen, te ondernemen en te bezoeken. Dat komt vooral omdat we ons kleinstedelijk-dorps karakter hebben weten te behouden. Daar ligt ook onze onderscheidende kwaliteit voor toekomstige ontwikkelingen.

Toch is er nog veel werk aan de winkel. Zeker als we willen uitgroeien tot zeven sterren kustplaats. Daarom willen we ook ruimte bieden voor vernieuwende concepten op het gebied van wonen, werken, vrijetijd en gezondheid voor diverse doelgroepen. Dit is vooral een ambitie en uitnodiging om met alle betrokken partijen in de toekomst vorm te geven. Daarbij willen we tevens een aantal combinaties maken met opgaven en ambities uit andere thema's, zoals water, cultuurhistorie en cultuur. Hiermee maken we onze leefomgeving aantrekkelijker en duurzamer.

Wonen
Om in te spelen op de verwachte vraag van een grote diversiteit aan doelgroepen hebben we een ambitieus woningbouwprogramma. De Noordwijkse woningmarkt is onderdeel van de regionale woningmarkt. Tot 2030 willen we gemiddeld ruim 200 woningen per jaar bouwen in een aantrekkelijke woonomgeving. We zullen daarom onderscheidende woongebieden ontwikkelen die voorzien in de woningbehoefte van de Noordwijkers, maar ook inspelen op een regionale en zelfs bovenregionale vraag. Aandachtspunt bij deze groei is het bereikbaar houden van Noordwijk.

Wij zetten ons hierbij in het bijzonder in op de bouw van woningen voor starters, senioren en mensen met een beperking. Voor hen is er een gebrek aan mogelijkheden om door te stromen naar een andere woning. Bij nieuwbouw is ons uitgangspunt: minimaal 30% bouwen in de sociale sector, zowel bij binnenstedelijke ontwikkelingen als in uitleggebieden. Voor situaties waarin dit door aantoonbare redenen niet realiseerbaar is, moet de ontwikkelaar/initiatiefnemer storten in de bestemmingsreserve Sociale Woningbouw. Hiervoor wordt een 'Verordening Bestemmingsreserve Sociale Woningbouw 2017' ingesteld. Om de doorstroming te bevorderen willen wij dat initiatiefnemers ook 20% van het woningbouwprogramma realiseren in het segment 'middelduur'.

Ook voor gezinnen die toe zijn aan een volgende stap in hun wooncarrière willen we de doorstroming bevorderen. Daartoe is de toevoeging van vooral betaalbare vrijesector-huurwoningen noodzakelijk. Samenhang en variatie in de bouwprogramma's is noodzakelijk om de gewenste diversiteit voor alle doelgroepen te realiseren. Uitwerking van onze visie en woningbouwprogrammering is opgenomen in de Noordwijkse Woonagenda (vastgesteld op 25 augustus 2016). De hoofdlijnen hieruit zijn overgenomen in deze Omgevingsvisie.

Belangrijk uitgangspunt is de realisatie van een aantal grotere nieuwbouwlocaties, waar we in Noordwijk aan werken: Offem Zuid, Bronsgeest en Duineveld. Hier spelen omvangrijke investeringen, diverse contracten en uitgegeven 'bouwclaims' aan private ontwikkelaars.

Daarom zullen we deze locaties ontwikkelen in goede afstemming met nieuwbouw- en revitaliseringslocaties in de dorpskernen.

Een aparte opgave is verduurzaming en levensloopbestendiger maken van onze bestaande en nieuwe woningvoorraad en de woonomgeving. Verduurzaming van de sociale voorraad is onderdeel van de 'prestatieafspraken' die wij overeenkomen met de Noordwijkse Woningstichting.

De samenleving verandert. Meer nadruk op zelfredzaamheid, flexibiliteit en diversiteit van samenlevingsvormen vragen om meer flexibiliteit in wonen en werken en een diversiteit van functies. Dit moet in een samenhangende mix per wijk een plek krijgen. Kleinschalige bedrijvigheid in combinatie met het wonen en zorgen moet zoveel mogelijk meegenomen worden bij de ontwikkeling van nieuwbouwlocaties. Hiervoor komen vooral herontwikkelingslocaties binnen de kernen in aanmerking, waardoor al deze functies meer van elkaar kunnen profiteren.

Bij een aantrekkelijke leefomgeving hoort uiteraard ook ruimte voor jeugd en jongeren met starterswoningen, sport- en uitgaansmogelijkheden, voldoende speelgelegenheid en basisscholen in de wijken. Uitgangspunt blijft dat de nabijheid van scholen in alle woonwijken. Hierdoor kunnen jonge kinderen vanaf hun huis zelf snel en veilig naar school gaan en is er minder autoverkeer voor het wegbrengen.

Verbetering ruimtelijke kwaliteit
Algeheel uitgangspunt voor onze leefomgeving is ons streven naar hoge ruimtelijke kwaliteit, beeldkwaliteit en hoogwaardige openbare ruimte, in beide dorpskernen en het buitengebied. Waar mogelijk moeten we daar kansen voor benutten. Veel daarvoor hebben wij in al diverse bruikbare rapporten vastgelegd, zoals het Beeldkwaliteitsplan Noordwijk aan Zee en de Uitwerking Visie Openbare Ruimte (UVOR). Deze blijven uitgangspunt voor ons beleid voor openbare ruimte en groen. Het gaat er nu om dit verder in concrete projecten te vertalen.

Spelen in de openbare ruimte
Noordwijk erkent het belang van een speelruimte in de leefomgeving. Door te spelen ontwikkelen kinderen zich op diverse onderdelen. Daarnaast versterkt spelen in de buitenruimte ook de sociale cohesie. Speeltoestellen moeten voor alle kinderen toegankelijk zijn. Een gevarieerd aanbod is van belang om alle leeftijdsgroepen te bedienen en verschillende ontwikkelingsmogelijkheden te bieden. Hierbij kunnen ook relaties gelegd worden met andere beleidsvelden zoals sport, gezondheid, kunst of groen. Een concreet voorbeeld is de ontwikkeling van het speeleiland in het Middengebied.

Openbare ruimte en groen
Als gemeente zijn we verantwoordelijk voor een goede inrichting en beheer van de openbare ruimte. Algemene uitgangspunten daarvoor zijn duurzaam, schoon, heel en veilig. Per gebied zorgen we ook voor bloemrijke beplanting en boomsoorten die daar goed in passen en gedijen. Op deze wijze versterken we onze identiteit als geheel en een aantrekkelijke leefomgeving in het bijzonder.

Het groen versterkt ook de ecologische kwaliteit van Noordwijk. De biodiversiteit is in de afgelopen decennia afgenomen, in het bijzonder van bijen en andere insecten. Om deze trend te keren gaat Noordwijk de natuur in de buitengebieden versterken (zie ster Rijke Natuur), maar ook de mogelijkheden benutten die de groenvoorziening in de bebouwde omgeving biedt. Natuur en groen zijn nadrukkelijk met elkaar verbonden. Het groen in de openbare ruimte versterkt de natuur, en een rijke natuur en mooi landschap dragen bij aan een groene leefomgeving. In de bebouwde kom zijn al waardevolle bomenrijen, bermen en oevers langs

waterlopen aanwezig. Deze willen we beschermen. De aanwezige groenstructuren in de woonomgeving willen we uitbreiden en verbinden met de natuurgebieden en ecologische verbindingszones in en rondom Noordwijk (zie ster Rijke Natuur). Zodoende maken we gebruik van de kansen die het groen in de woonomgeving biedt om de biodiversiteit te versterken. Door woonwijken en bedrijventerreinen te dooraderen met groene zones of stepping stones, die goed aansluiten op het natuurnetwerk in het buitengebied, wordt de natuur als het ware de bebouwde omgeving ingetrokken. Bij het groenbeheer nemen we ecologische processen als uitgangspunt. Ook water kan als dragende structuur dienen voor groene verbindingszones. Waterlopen met natuurlijke oevers en een goede waterkwaliteit maken dan onderdeel uit van de ecologische verbindingen. Door de aanleg van deze groenvoorzieningen wordt ook de natuurbeleving in de directe woonomgeving mogelijk en waardering voor de natuur bevorderd

Een voorbeeld van een bebouwde omgeving die deel uit kan maken van een ecologische verbinding is villawijk de Zuid. De bermen van villawijk De Zuid kunnen bijvoorbeeld deel uitmaken van de ecologische verbinding tussen de duinen ten noorden en zuiden van Noordwijk als de vegetatie in de bermen beter aansluit op die van de open duingebieden. Een bloemrijke bermvegetatie met typische duinplanten kan ervoor zorgen dat bijzondere duinbijen het stedelijk gebied van Noordwijk intrekken. Zo kan de bebouwde kom deel uitmaken van de ecologische verbinding tussen de duinen ten noorden en ten zuiden van Noordwijk.

De aanleg van groen hoeft niet beperkt te blijven tot de openbare ruimte. Groen bij woningen, groene schoolpleinen, groen bij bedrijven en stadslandbouw dragen bij aan een aantrekkelijke leefomgeving en ondersteunen het omliggende Natuurnetwerk. Zo wordt een gezonde groene leefomgeving gecreëerd, die ruimte biedt voor ontspanning, uitnodigt tot gezond gedrag, sport en spel in de buitenruimte voor alle leeftijdscategorieën, bijdraagt aan sociale cohesie, duurzaamheid en die tegelijkertijd ook de natuur en biodiversiteit ten goede komt. De natuurfunctie wordt hier gecombineerd met andere functies: spelen, sporten, wonen en werken.

Biodiversiteit kan nog versterkt worden door natuur-inclusief te bouwen. Binnen de bebouwde kom van Noordwijk zijn huismus-, gierzwaluw- en vleermuispopulaties aanwezig. De gemeente wil voorkomen dat door klimaatregelen, zoals renovatie en isolatie van woningen, de verblijfplaatsen van deze populaties verdwijnen. Bij de bouw van woningen of bedrijfsgebouwen wordt daarom rekening worden gehouden met deze soorten door 'natuur-inclusief' te bouwen. Natuur-inclusief bouwen omvat meer dan de aanleg van verblijfplaatsen voor vogels en vleermuizen, ook de aanleg (waar mogelijk) van groene daken en muren die geschikt zijn voor muurplanten valt eronder.
Op deze wijze is niet alleen aandacht voor natuur en biodiversiteit in de natuurgebieden rondom Noordwijk, maar ook binnen de dorpskernen.

Landschap en ecologie staan onder druk van (toekomstige) woningbouwprojecten, sportvoorzieningen, recreatie en andere ontwikkelingen. Deze belangen stemmen wij zorgvuldig af op het thema groen. Groen kan het imago van Noordwijk versterken. Met het leveren van extra inspanningen voor groen kunnen economische structuren versterkt worden. Het groen laat zien dat Noordwijk meer is dan alleen strand en duinen. Het is daarmee een uitnodiging voor toeristen, bezoekers en bewoners om dit samen met ons op te pakken.

Woningbouw in het buitengebied
Woningbouw in het Greenportgebied is niet toegestaan met uitzondering van Bronsgeest, 'Greenportwoningen' (in het bijzonder op de locatie Vinkeveld Zuid) en zogenaamde 'Ruimte voor Ruimte-woningen'.

De locatie Sancta Maria wordt herontwikkeld met landgoedwonen en mogelijkheden tot zelfbouw op vrije kavels. Op het terrein van Willem van den Bergh streven we naar gedeeltelijke omvorming tot een uniek woongebied dat bijdraagt aan de vergroting van de diversiteit aan woonmilieus in Noordwijk. Te denken valt aan bijzondere woonvormen en experimentele woningbouw. Hier zien we een kans voor welstandsvrij bouwen met aandacht voor een goede landschappelijke inpassing.

Goede borging van archeologie, erfgoed en cultuurhistorie
Cultuurhistorie leeft in Noordwijk. Veel particulieren en verenigingen zijn op dit gebied actief, zoals de Noordwijkse musea. Daarbij gaat het niet alleen om monumenten, musea en archieven, maar ook over cultuurlandschap, verhalen, gewoontes, rituelen en tradities. Noordwijk heeft 74 Rijksmonumenten, waaronder enkele complexen, zoals het Van Eedencomplex in de Voorstraat, de Algemene Begraafplaats en de landgoederen Offem, Calorama en Goohorst. Sinds 1990 is de historische kern van Noordwijk Binnen aangewezen als beschermd dorpsgezicht met aandacht voor sfeerbepalende elementen en kwaliteiten. Tevens heeft Noordwijk bijna 60 gemeentelijke monumenten en beschikt de gemeente over een stimuleringsregeling om waardvolle panden beter te beschermen en in stand te houden.

In de toekomst willen we de herkenbaarheid van de Noordwijkse cultuurhistorisch waardevolle kwaliteiten en archeologie vergroten. Daarmee worden zij een hechter onderdeel van het profiel van Noordwijk en dragen ze bij aan versterking van de ruimtelijke kwaliteit en identiteit van onze gemeente. Dit kan vooral zijn beslag krijgen in de verdere ontwikkeling van nieuwe woongebieden, cultuur en toerisme. Ook kan het daarbij als belangrijke inspiratiebron dienen. We sluiten daar in eerste instantie aan bij de geldende gemeentelijke Erfgoednota en de provinciale erfgoedlijnen. Aan de hand van waardevolle gebieden, structuren en objecten in de te ontwikkelen cultuurhistorische waardenkaart zullen we cultuurhistorische waarden adequaat in bestemmingsplannen en later het omgevingsplan verankeren.

Daarnaast willen we ook andere aspecten van de rijke cultuurhistorische diversiteit in Noordwijk meer aandacht geven, om tot een compleet verhaal voor heel Noordwijk te komen. Interessante thema's zijn: de bollenteelt, graven en begraafplaatsen, de badplaats, de kruidenteelt en het vissersdorp.

Bij de doelstelling Noordwijk verder te ontwikkelen als topkwaliteitskustplaats past ook een versterking van het erfgoedaanbod. Hierbij is het zaak te komen tot een focus op een paar hoofdthema's; zoals de maritieme geschiedenis (visserij, reddingswezen), de ruimtevaart, de bloembollen- en kruidenteelt, de opkomst van het toerisme, WOII, en Noordwijk als kunstenaarsdorp.

We willen met onze museale initiatieven en evenementen komen tot een sterkere publiekspresentatie. Daarmee kan 'het verhaal van Noordwijk' worden verteld aan een breed publiek. Hiervoor versterken we de museale infrastructuur, wat betreft digitalisering, presentatie en toegankelijkheid. De herpositionering van Museum Noordwijk kan hierbij als impuls dienen. Ook zien we mogelijkheden tot thematische erfgoedroutes. Tevens stimuleren we een versterking van de onderlinge samenwerking en afstemming tussen de erfgoedpartners en andere partners.

Klimaatbestendige leefomgeving
Klimaatverandering vraagt wereldwijd en in Noordwijk om actie. Daarom zetten wij ons in om Noordwijk 'klimaatbestendig' te maken. Dat vraagt maatregelen om hittestress tegen te gaan en om wateroverlast en overstromingen door extreme neerslag nu en op de lange termijn te voorkomen. In Noordwijk zullen we dat vooral moeten bereiken door het 'waterrobuust' en

'klimaatbestendig' bouwen en herinrichten van onze dorpsgebieden, nieuwbouwlocaties en het buitengebied. In het bijzonder moet de regenval in het hogere deel van Noordwijk beter worden afgevoerd. Daarom zoeken we naar oplossingen in het Middengebied en mogelijkheden voor waterberging. Door die te koppelen met bestaande watergangen, in combinatie met enkele technische maatregelen, ontstaat een goed werkend watersysteem. Het openbaar groen, zowel het openbaar groen als het groen in privé-tuinen en op daken (waar dat mogelijk is) vervult hier ook een rol in.
Bomen en planten houden neerslagoverschotten na extreme buien vast in de grond en stellen dit water weer beschikbaar tijdens droge perioden. Daarnaast hebben bomen en planten een verkoelend effect in een gebouwde omgeving (afname hittestress). Behalve de eerder geschetste functie van de groenvoorziening voor de biodiversiteit heeft groen in de bebouwde dus ook belangrijke voordelen voor de gezondheid en klimaatbestendigheid.

De waterkerende 'dijk in duin-constructie' langs de Koningin Wilhelmina Boulevard is ontworpen voor minimaal 50 jaar. Maar we moeten er rekening mee houden dat er vóór 2050 nieuwe investeringen nodig zijn in waterkeringen vanwege de verwachte aanhoudende zeespiegelstijging en bodemdaling.

Ook zal de waterkwaliteit nog moeten verbeteren om te voldoen aan Europese richtlijnen.
Bij al deze maatregelen gaan we proberen de waterkringloop van grondwater, oppervlaktewater, hemelwater, afvalwater en drinkwater steeds hechter te sluiten.
Waar mogelijk willen we meer water als belevings- en omgevingskwaliteit creëren. Dat dient meerdere doelen: we dragen bij aan het klimaatbestendig maken van onze gemeente en we maken onze gemeente aantrekkelijker voor onze bewoners en toeristen.

Daarnaast moeten we ons langdurig inspannen voor voldoende zoet water van voldoende kwaliteit en het tegengaan van droogte. Dat is vooral een probleem in het buitengebied.
Bij dit alles zoeken we nadrukkelijk de samenwerking met onze regionale partners en het bedrijfsleven: het Hoogheemraadschap van Rijnland, de gemeenten in de Duin- en Bollenstreek, de provincie Zuid-Holland, het Rijk en de bloembollensector. Het is de uitdaging om samen te werken aan een duurzaam watersysteem, ieder vanuit zijn eigen taak en doelstellingen.

Omdat onze belangrijkste nieuwbouwlocaties grote kansen bieden voor versterking van Noordwijk als zeven sterren kustplaats met een aantrekkelijke leefomgeving, gaan we hierna kort in op enkele ambities voor Offem Zuid, Bronsgeest en het Middengebied.

Offem Zuid
Wij gaan uit van de bouw van maximaal 750 woningen in alle segmenten, waaronder 30% in de sociale sector. Binnen het gebied willen we een zonering aanbrengen met een landgoederenzone, een 'dorpshart' (met het karakter van de Voorstraat) en een deel met 'waterwonen'. We onderzoeken de mogelijkheden om actieve beweging te stimuleren, bijvoorbeeld met natuurlijke sporttoestellen en ruimte voor 'free running'. Daarnaast willen we eventueel kruidenplaatsen opnemen in groengebieden, als verwijzing naar de historie van Noordwijk Binnen. Er zijn drie langzaamverkeer routes gepland. Deze kruisen de Herenweg: nabij de rotonde Beeklaan/Herenweg, doorgang Herenweg 21/23 en Hogeweg, waarvan de functie wijzigt in bestemmingsverkeer. Gezien het natuurlijke hoogteverloop willen we de watergang langs de N206 verbreden (ter hoogte van landgoed Offem). Hierdoor kun je via De Schie op de Kagerplassen en in Leiden komen.

Bronsgeest
We willen Bronsgeest ontwikkelen met 400 tot 600 woningen op basis van een sterk stedenbouwkundig raamwerk. Door 'landgoedwonen in boskamers' gaan we de herkenbaarheid vergroten van het landgoederen-landschap. Ook hier willen we optimaal de kansen benutten voor realisatie van sociale woningbouw. Daarnaast willen we naar behoefte mogelijkheden bieden voor zelfbouwkavels, groepswonen en grondgebonden woningen voor ouderen die ook voor elkaar zorgen, activiteiten organiseren en zelfvoorzienend zijn. Hiermee levert deze locatie een bijdrage aan een grotere variatie van de woningvoorraad van heel Noordwijk.
In het hart van Bronsgeest streven we naar realisatie van een (groen) plein met speelvoorzieningen, waarin tevens mogelijke maatschappelijke en commerciële voorzieningen (geen detailhandel) alsmede woningen een plaats kunnen krijgen. Langs de Van Berckelweg is de aanleg voorzien van een robuuste boszone. Tevens willen we een vrijliggend fietspad realiseren naar Noordwijk Binnen langs de voormalige ZilverenKruislocatie. De ambitie is om Bronsgeest als energieneutrale wijk te ontwikkelen.

Middengebied
Voor Duineveld gaan we uit van realisatie van het huidige woningbouwplan in een groenblauwe setting. In De Nes 1 (het noordwestelijk deel richting de Duinweg) komen vrijstaande woningen in een landschappelijke setting. Het oostelijk gedeelte gaan we ontwikkelen als groene zone met natuur- en landschappelijke waarden. Hier reserveren we ook een veld voor v.v. Noordwijk. Alle aanwezige sportvoorzieningen willen we hier in de toekomst behouden.
Waar mogelijk moet het gebied nog bijdragen aan een herkenbare overgang tussen 'Zee' en 'Binnen'. Daartoe is het behoud van een aantal duidelijke zichtlijnen essentieel, bijvoorbeeld naar de watertoren en landschappelijke open vensters richting de bollengebieden. Het bollengebied willen we behouden, evenals de steilrand. Die moet een belangrijke overgang blijven tussen het hogere duingebied en het lager gelegen open middengebied. Wel is een verbetering van het watersysteem noodzakelijk, om bij te dragen aan de oplossing van het waterprobleem van Noordwijk aan Zee.

Doelgroepen
Bij de doelgroepen voor woningbouw richten we ons niet alleen op starters en ouderen maar juist ook op een grote diversiteit in doelgroepen (zoals gezinnen). Dit mede met het oog op doorstroming en het mogelijk maken van een wooncarrière in Noordwijk.

Ontmoetingsplek
Voor het versterken van de levendigheid en identiteit van de Noordwijkse samenleving wordt is het wenselijk een prominente ontmoetingsplek voor Noordwijkers te creëren. Hierbij wordt gedacht aan een plein of een park in het Middengebied. Dit idee werd op de avonden met betrokkenen vaak genoemd.

Beleidsaccenten voor duurzame gebiedsontwikkelingen:
- energiebesparing en duurzame energievoorziening
- duurzaam bouwen en natuur-inclusief bouwen
- vergroenen van de openbare ruimte en aansluiten op ecologische verbindingszones
- ecologisch maaibeheer
- stimulering fietsgebruik en duurzame mobiliteit (waaronder collectief vervoer, elektrisch rijden/laadinfrastructuur)
- energiezuinige straatverlichting
- gescheiden stelsel riool en hemelwaterafvoer
- hoge kwaliteit openbare ruimte met voldoende water, groen en speelgelegenheid
- inspirerende duurzaamheidsmaatregelen zichtbaar maken in de wijk.

Beleidsaccenten voor duurzame woningbouwontwikkelingen:

- stimulering betere isolatie van bestaande woningvoorraad
- voor verwarming van gebouwen steeds minder gebruik maken van gasgestookte installaties
- gebruik en/of opwekking duurzame energie
- natuur-inclusief bouwen
- vergroenen van tuinen
- realisatie van zoveel mogelijk energieneutrale gebiedsontwikkelingen (wijken/projecten)
- bij het ontwerp van nieuwe gebiedsontwikkelingen fietsgebruik stimuleren en autogebruik beperken.

Beleidsaccenten voor duurzame waterontwikkelingen:

- verbetering waterkwaliteit in stedelijk en landelijk gebied, bijv. door zuivering, filtering, vermindering (diffuse) verontreinigingen
- gescheiden stelsel riool en hemelwaterafvoer realiseren bij gebiedsontwikkelingen
- gebruik warmtenetten (lage temperatuur) mogelijk maken
- optimaliseren van de afvalwaterketen, ook door benutting van restwarmte en hergebruik grondstoffen
- voorkomen wateroverlast door klimaatbestendig bouwen en (her-)inrichten van gebieden.
- Aanleg natuurlijke oevers

Beleidsaccenten voor duurzame ontwikkelingen op het gebied van cultuurhistorie:

- besparen op energie en verwarming door isolatie van gebouwen.
- 'De verhalen van Noordwijk' door mensen, bedrijven en organisaties meer zichtbaar en beleefbaar maken.

8 Rijke natuur, mooi landschap en vitale Greenport

★ Rijke natuur, mooi landschap en vitale Greenport: genieten van rust en reuring, routes, omgeving, biodiversiteit en ontwikkeling van duurzame agrarische sector.

Noordwijk is bevoorrecht met zoveel hoge natuur- en landschapskwaliteiten dichtbij huis.

Ruim driekwart van ons kust- en strandgebied is aan te merken als natuurlijk bos- en duinengebied. Het overgrote deel heeft dusdanige topkwaliteit dat het als 'Natura 2000 gebied' bijdraagt aan het natuurraamwerk in Europa. Om de biodiversiteit te behouden en te vergroten is een goede verbinding tussen de Natura 2000-gebieden De Coepelduynen en Zuid-Kennemerland nodig
Rondom de beschermde natuurgebieden zijn natuurnetwerken in aanleg. Deze maken deel uit van het Natuurnetwerk Nederland en door de provincie aangewezen belangrijke weidevogelgebieden. De verbindingen vormen belangrijke schakels tussen grotere natuurgebieden, waardoor planten, insecten en dieren zich beter verspreiden en ontwikkelen. Om het netwerk te versterken voegen we aan het provinciale netwerk extra natuurgebieden en extra gemeentelijke ecologische verbindingszones toe om de verbindingen tussen de Natura 2000-gebieden te versterken en hiaten in de ecologische verbindingszones van het Natuurnetwerk Nederland te vullen.

Versterken van het natuurnetwerk is hoogstnoodzakelijk, omdat de biodiversiteit in de afgelopen decennia achteruit is gegaan. Met name de afname van bijen en andere insecten heeft de laatste jaren veel publiciteit gekregen.

In de periode tot 2030 ronden we daarom de realisatie van de ecologische verbindingszones af. Dit zijn de verbindingszones uit het Natuurnetwerk Nederland: Coepelduynen – Landgoed Offem - Landgoed Leeuwenhorst – Kennemerland Zuid/Noordduinen, en de gemeentelijke zones langs de zeereep en langs de binnenduinrand.
Om het netwerk nog verder te versterken zoeken we naar mogelijkheden om nieuwe natuurgebieden en ecologische verbindingszones te realiseren. Daarbij kijken we ook naar de aanleg van natuurlijke bermen langs verbindingswegen, natuurlijke oevers van waterlopen en natuurlijke akkerranden, waardevolle graslanden en weidevogel gebieden.

Natuur heeft een sterk verband met de groenvoorziening in de woonomgeving. In de ster 'Aantrekkelijke leefomgeving' is aangegeven hoe de haarvaten en groenstructuren het natuurnetwerk ondersteunen. Deze haarvaten worden aangesloten op het natuurnetwerk.

Om het open zeelandschap te behouden is ons beleid gericht op het voorkomen van ontwikkelingen die daar inbreuk op maken zoals windmolenparken op zee, binnen zichtafstand van de kustlijn.

Recreatie en toerisme in balans met natuur
We willen dat iedereen van de natuur kan blijven genieten en ook ruimte geven voor passende commerciële, recreatieve en culturele activiteiten en voorzieningen, maar met alle betrokkenen zullen we een goede balans moeten blijven vinden tussen het behoud en versterking van de waardevolle natuur- en landschapskwaliteiten enerzijds en het benutten anderzijds. De kwetsbare onderdelen van de natuur worden afgeschermd, zodat geen overbelasting ontstaat, en we gaan onderzoeken waar ruimte is voor evenementen en reuring.

Het strand en het open zeelandschap zijn heel belangrijk voor het toerisme, de economie en het beeld van Noordwijk als energieke kustplaats. Maar ook als gebied om even tot rust te komen, te wandelen of een paardentocht te maken. Waarna we ontspannen en geïnspireerd huiswaarts keren of teruggaan naar het congres. Vele routes doorkruizen onze bos- en duingebieden, met fraaie uitzichtpunten als tussenstop. Dit maakt je van bezoeker een liefhebber. Hier en daar kunnen de veiligheid van de routes en de entrees nog verbeteren. De huidige overige functies, zoals het zweefvliegterrein, het militair terrein met de zendmast en de golfbaan kunnen daar blijven.

Recreëren op het strand
Voor het strand is een balans gevonden door het strand in zones te verdelen in twee zones: intensieve en extensieve strandrecreatie. In de extensieve zone krijgt de natuur voorrang. Daar zijn alleen rustige vormen van recreatie mogelijk. Het intensieve strand bevindt zich globaal voor de Koningin Astrid Boulevard, Koningin Wilhelmina Boulevard en Zeereep, bij de Duindamseslag en de Langevelderslag.

Op het strand staan in totaal 22 paviljoens: commerciële paviljoens (15, waarvan 8 jaarrond), voor watersportverenigingen (3), watersportcentrum (1) en reddingsposten (3). Daar komen nog twee paviljoens bij, een voor de reddingsbrigade en zeilvereniging en een voor de surfvereniging.

We zijn als Noordwijk trots op ons strand en de kwaliteit van onze prijswinnende paviljoens. De vrije ruimte tussen de paviljoens vormen daarbij een belangrijke waarde die we willen behouden. Daarom blijft het huidige aantal gebouwen en het aantal jaarrond paviljoens op het strand ongewijzigd. Ook is verdere uitbreiding c.q. vergroting van de paviljoens niet mogelijk, behoudens voor wat opslag en de mogelijkheid om een ongebouwd strandterras in gebruik te nemen.Bij de paviljoens aan de Duindamseslag en Langevelderslag is wel een mogelijkheid tot de plaatsing van strandhuisjes, in totaal vijf, voor toeristische overnachtingen.

Bij Langevelderslag overwegen we het toestaan van de mogelijkheid voor enkele kleinschalige ontwikkelingen voor de watersport en strandmeubelverhuur. Daarnaast zien wij binnen het huidige gebouwencomplex aan de Langevelderslag de opzet van een interactief natuurbelevingscentrum als interessante kans.

We zetten dus in de intensieve strandzone vooral in op verdere topkwaliteit en diversiteit van de paviljoens binnen de huidige bebouwing.

Strandreservaat Noordvoort
Het strandreservaat Noordvoort is voorbeeld van een project waarin natuur voorrang krijgt. Het strand en de duinen tussen Katwijk en Zandvoort hebben veel natuur en landschappelijke waarden. Om die te versterken hebben Waternet, het Hoogheemraadschap van Rijnland, Staatsbosbeheer, Rijkswaterstaat en de gemeenten Zandvoort en Noordwijk de handen ineen geslagen voor de uitvoering van een bijzonder project: Noordvoort. Ter hoogte van de gemeentegrens met Zandvoort hebben we een stuk zeereep laten uitgroeien tot een hoogwaardig natuurgebied.

Dit is straks aantrekkelijk voor zowel vogels en andere dieren als wandelaars. Met de realisatie van dit eerste strandreservaat aan de Hollandse kust voegen we een zeer onderscheidend element toe aan de belevingsmogelijkheden op het Noordwijkse strand met onder andere stuifkuilen, slufter en een uitkijkpunt. De verdere ontwikkelingen van dit natuurgebied zijn nog onderwerp van studie. Bebouwing en horecafaciliteiten of anderszins in dit kwetsbare gebied zijn niet toegestaan.

Buitengebied: vitale Greenport in een mooi landschap
Noordwijk heeft een omvangrijk buitengebied tussen Zandvoort, Katwijk en Teylingen.
Dit maakt deel uit van de Greenport Duin- en Bollenstreek. Daarin liggen diverse bollengronden, zoals in de polder Het Langeveld, de Noordzijderpolder, de Vinkeveldpolder, Bronsgeest en de Zwetterpolder.
Daarnaast zijn diverse waardevolle graslanden (met name de Hoogewegpolder), een vrij grote zone met recreatieparken (Duinrand), Landgoed Sancta Maria, het terrein van Willem van den Bergh, ESA-ESTEC en het Beukterrein aan de Van Berckelweg.

De hoofdlijnen van het beleid voor het buitengebied zijn vastgelegd in de Intergemeentelijke Structuurvisie Greenport Duin- en Bollenstreek 2016 (ISG2016). Noordwijk maakt daar onderdeel van uit.
We blijven het beleid en bijbehorend instrumentarium steunen voor herstructurering en innovatie van het bollen- en bloemencomplex in combinatie met verbetering van het landschap, het watersysteem, natuurlijke en toeristisch-recreatieve kwaliteiten. Voor dit laatste functioneert een regionaal landschapsperspectief. De vooral door Noordwijk bepleite heterogene landschappen waarin naast bollenvelden plaats is voor weiden met blaarkoppen en paarden, kruidenvelden, wandelpaden en natuur vormen een waardevol onderdeel van de Duin- en Bollenstreek. Nadrukkelijker dienen we oog te hebben voor kwetsbare waarden, met name in het buitengebied en deze te borgen in het spanningsveld met gewenste ontwikkelingen. Dit mag echter niet ten koste gaan van het areaal eerste klas bollengrond.

Verdere differentiatie van het landschap is mogelijk mits voldaan wordt aan de bollencompensatie en als het passend is in het Landschapsperspectief. Belangrijk punt bij dit alles is het behoud van het totaal eerste klas bollenareaal van 2625 hectare en het systeem van de bollengrondcompensatie. De GreenportOntwikkelingsmaatschappij (GOM) is hiervoor de uitvoeringsorganisatie.

Het gebied rond Beuk
De kwaliteit van de zone langs de Van Berckelweg ter hoogte van Beuk zou kunnen verbeteren door het verder te ontwikkelen met leisure-functies. Dit gebied ligt echter in het buitengebied van Noordwijk. Dit stelt beperkingen aan de ruimtelijke ontwikkelingsmogelijkheden. We zien dit daarom als kansenzone voor leisure.

Beleidsaccenten voor duurzame ontwikkelingen:

- Natuur- en groengebieden zijn ecologisch verbonden (NNN en gemeentelijke zones en haarvaten).
- Vergroten groen- en natuurareaal.
- Verbetering ecologische kwaliteit in de Natura 2000-gebieden volgens natuurbeheerplan
- Verbetering biologische kwaliteit water
- In 2030 zijn watergangen ecologisch ingericht waardoor ecologische kansen ontstaan op de oever en in het water
- In 2025 wordt in het gehele gebied van Noordwijk ecologisch (maai)beheer toegepast en vanaf medio 2018 wordt het gehanteerd als uitgangspunt bij (het

ontwerpen van uitvoeringsbeleid) het groen- en natuurbeheer van bermen en oevers
- realisatie natuurbelevingscentrum voormalige manage Noordduinen en/of Langevelderslag
- afbouw gebruik gewasbeschermingsmiddelen en verontreiniging bodem en water
- bredere inzet door de agrarische sector op duurzame teelt en marketing van 'eco-bol', en creëren van toegevoegde waarde
- stimuleren intensiever gebruik van duurzame energie en warmte opzetten van een proeftuin door de agrarische sector voor 'biobased economy' (restproducten hergebruiken).

9 Uitstekende bereikbaarheid

★ Uitstekend bereikbaar vanuit de hele Randstad, in het bijzonder de kustzone.

Een goed bereikbaar Noordwijk is van groot belang voor zowel de inwoners en bedrijven als voor de Noordwijkse bezoekers. In Noordwijk is sprake van veel woon- en werkverkeer. Daarnaast zet het extra verkeer op zomerse stranddagen de bereikbaarheid extra onder druk. Een groot deel van de Noordwijkse bezoekers (dagtoeristen, koopcentrumbezoekers, verblijfstoeristen, congresgangers) komt op dit moment met de auto. Fietsen gebeurt steeds meer. Het openbaar vervoer wordt hoofdzakelijk gebruikt voor het woon-werkverkeer..

Noordwijk is meer dan een badplaats voor dagbezoekers, vanwege onze veelzijdige economie, congresfunctie, culturele evenementen en woonambities. Ons streven naar een zeven sterren kustplaats vraagt daarom extra inspanningen om de bereikbaarheid binnen Noordwijk en vanuit de Randstad te verbeteren.

Bovendien neemt de concurrentie vanuit andere kustplaatsen toe, met comfortabele parkeervoorzieningen aan hun boulevards. Vandaar dat ons doel niet is een *goede,* maar *uitstekende* bereikbaarheid voor alle doelgroepen.
Dat vraagt een 'meersporenaanpak': aanleg van nieuwe wegen om de Bollenstreek beter te verbinden met de Randstad, verbetering van de doorstroming voor auto's binnen en buiten Noordwijk, een hoogwaardiger regionaal openbaar vervoersnetwerk, betere fiets,- en wandelverbindingen en voldoende parkeervoorzieningen voor bewoners en bezoekers.
Een bijzonder project dat we willen uitwerken is de aanleg van een transferium om de grote vraag aan parkeerplaatsen op zomerse dagen te faciliteren. Vanuit onze duurzaamheidsambities willen we alternatieven voor het gebruik van de auto voor de verschillende doelgroepen stimuleren. In de verdere toekomst zijn schone zelfsturende auto's en nieuwe vervoersvormen te verwachten. Daar zullen we steeds tijdig op moeten inspelen.

Beter bereikbare Bollenstreek en doorstroming
Van groot belang voor de hele Bollenstreek is de aanleg van de Rijnlandroute, een nieuwe verbindingsweg tussen de A44 en de A4 tussen Leiden en Voorschoten. Daar zal ook Noordwijk van profiteren. Daarnaast pleiten we voor een nieuwe weg tussen de N206 en de A4 in het noordelijk deel van de Bollenstreek (de zogenaamde Duinpolderweg). In het zuidelijk deel pleiten wij samen met de gemeente Katwijk voor een verbinding tussen de A44 en de N206 ten noorden van Katwijk (de zogenaamde Pioniersbaan).

Om de doorstroming tussen Noordwijk en de A44 te verbeteren zijn vooral de aanpassingen op de N444 langs Voorhout van grote betekenis: de kruising op de Nagelbrug in Voorhout is inmiddels gerealiseerd, de wegverbreding van de N444 en de aanleg van de Noordelijke Randweg rond Voorhout worden binnenkort gerealiseerd. Tevens is een betere doorstroming op de N443 langs Sassenheim voor ons van belang. We zijn daarbij wel voor een groot deel afhankelijk van andere overheden.
Binnen Noordwijk gaan we de doorstroming van het autoverkeer richting het strand verbeteren door de realisatie van eenparkeerverwijssysteem. Daarbij past ook een herinrichting van de Parallel Boulevard met een rijsnelheid van 50 km/u met fietsstroken.

Hoogwaardig Openbaar Vervoer
Noordwijk heeft behoorlijk veel openbaar vervoersverbindingen met omliggende dorpen/steden en treinstations. De meest gebruikte verbinding is die tussen Noordwijk en Leiden Centraal. We streven naar de instandhouding van dit goede OV-netwerk en stimuleren een beter gebruik hiervan. Het komende jaar werken we verder aan de totstandkoming van Hoogwaardig Openbaar (bus-)Vervoer op de route Noordwijk-Schiphol. Hierdoor verbetert de verbinding met de treinstations Voorhout en Sassenheim. Alle betrokken gemeenten treffen daartoe de nodige maatregelen. In Noordwijk verbeteren we verkeersdoorstroming op de route Van de Mortelstraat, Van Panhuysstraat en Quarles van Uffordstraat door de realisatie van een parkeerverwijssysteem.. Dit maakt de gewenste parkeerroute voor bezoekers van de kust via de Northgodreef en de Beeklaan/Oude Zeeweg beter zichtbaar, waardoor automobilisten vaker voor deze alternatieve routes zullen kiezen.

Betere fiets- en wandel- en waterverbindingen
Fietsen is steeds populairder geworden en aan deze trend lijkt voorlopig nog geen einde te komen. Dat vinden we een positieve ontwikkeling, die aansluit bij ons streven naar gezondheid en een schone leefomgeving. De 'e-bike', de fiets met trapondersteuning, maakt het fietsen voor meer mensen mogelijk en vergroot de actieradius. We zullen daarop inspelen door in de toekomst bepaalde routes breder, comfortabeler en veiliger te maken. Ook zullen we kansen benutten om het fietsnetwerk uit te breiden, in samenwerking met de omliggende regiogemeenten. Dat is aantrekkelijk voor onze inwoners en toeristen. In het bijzonder willen we een betere fietsverbinding met de stations Sassenheim en Voorhout om het fietsgebruik naar en van de trein te stimuleren. Binnen onze gemeente willen we in ieder geval goede fietsroutes realiseren tussen onze grootste nieuwbouwlocaties Offem Zuid en Bronsgeest en het centrum van Noordwijk Binnen.

Ook de belangstelling voor recreatief wandelen neemt nog steeds toe. In Noordwijk zijn vooral de wandelpaden in de kust- en duinstrook in trek. Daarbuiten wordt veel gebruik gemaakt van fietspaden en wegen, bij gebrek aan aparte wandelpaden. Sommige paden in en buiten de kust- en duinstrook zijn soms onveilig. Daarom willen we op bepaalde plaatsen het netwerk van wandelpaden uitbreiden. Ook in andere situaties willen we nieuwe, liefst vrijliggende wandelroutes realiseren die de beleving van het landschap en de dorpen vergroot. Deze moeten dan zoveel mogelijk aansluiten bij het wandelnetwerk in de Bollenstreek.
Tot slot willen we Noordwijk met kleine pleziervaartuigen toegankelijker maken door betere waterverbindingen tussen kust en Kaag. De Schie wordt zo de waterentree tot Noordwijk Binnen.

Voldoende parkeervoorzieningen voor bewoners en bezoekers
Voldoende parkeergelegenheid op de juiste plek is belangrijk als zeven sterren kustplaats. Waar de wegen in Noordwijk op een reguliere dag het verkeer goed aankunnen, is er in het Oude Zeedorp en het centrum van Noordwijk binnen nu niet altijd voldoende parkeergelegenheid voor alle bewoners en bezoekers. Op zomerse dagen is er in Noordwijk aan Zee een tekort aan parkeerplaatsen. Het strandverkeer veroorzaakt dan ook files op de routes van/naar het strand. Het aantal parkeerplaatsen in Noordwijk is al lange tijd hetzelfde en de inrichting van een aantal parkeerterreinen is verouderd.

Het autobezit is in onze gemeente wel gestegen. De relatieve bereikbaarheid is daarmee afgenomen. Om de beschikbare parkeergelegenheid op locaties met frictie tussen beschikbare parkeerplaatsen en de parkeervraag zo goed mogelijk te verdelen, is in een deel van Noordwijk betaald parkeren ingevoerd. Daarnaast zullen in Noordwijk aan Zee enkele parkeerterreinen plaatsmaken voor nieuwe gebiedsontwikkelingen. Hoewel kostbaar, streven we ernaar daar voldoende (ondergrondse) parkeervoorzieningen terug te brengen. Dat is van groot belang voor ons winkelgebied, horeca, congresbezoek en strand.

We zoeken ook een antwoord op het regelmatige tekort aan parkeerplaatsen aan de kuststrook in het zomerseizoen. Hier moet een nieuw transferium in combinatie met de nieuwe HOV-verbinding ook een belangrijke rol spelen.

Nieuw transferium met HOV halte en strandpendel
Ter ondersteuning van een uitstekend bereikbaar Noordwijk willen we een nieuw transferium realiseren. Dat is een groot parkeerterrein waarbij autoreizigers op het OV, elektrische voertuigen of fietsen kunnen overstappen. Ook kan het als startpunt functioneren voor een wandeling. We onderzoeken hoe en waar we dit transferium kunnen realiseren.

Beleidsaccenten voor duurzame ontwikkelingen:

- in het algemeen, stimuleren van minder vervoersbewegingen
- bevorderen collectief vervoer, elektrisch rijden, fietsen en wandelen
- realiseren van een transferium.

10 Veelzijdige economie en toerisme

★ Veelzijdige economie en toerisme met innovatief ondernemersklimaat: sterke clusters (zorg, space en toerisme), participatie in Greenport, ontwikkelde wijkeconomie, succesvolle starters en kennis/onderwijs

Werkgelegenheid
Noordwijk telt ongeveer 11.600 arbeidsplaatsen, zowel vol- als deeltijd. We hebben eigenlijk drie sterke economische clusters. Met 28% van onze totale werkgelegenheid is het zorgcluster de grootste werkgever. Daarna komt het cluster van de ruimtevaarttechnologie met 23%. Het aandeel van het toeristisch cluster in de werkgelegenheid bedraagt circa 14% direct en circa 8% indirect. Het is bijzonder dat een kustplaats zo'n sterke en veelzijdige economie kent als Noordwijk. We willen dan ook deze kracht koesteren en uitbouwen. Daarbij zullen we als gemeente meer dan ooit intensief moeten samenwerken met het bedrijfsleven aan een innovatief ondernemersklimaat. Niet afwachten, maar tijdig inspelen op nieuwe trends en technologieën. En daarbij ook meer verbindingen maken met de samenleving, organisaties en de leefomgeving. Duurzaamheid is voor bedrijven een 'license to operate' geworden. Ook daar moeten we in Noordwijk aan werken. Samen, maar ook ieder vanuit zijn eigen verantwoordelijkheid.

Toch kan onze werkgelegenheid nog beter aansluiten op onze beroepsbevolking. Dat geeft ook minder drukte op onze wegen. Ongeveer 73% (9.500 personen) heeft namelijk een baan buiten Noordwijk. Ongeveer 89% (10.400 banen) van de werkgelegenheid in Noordwijk wordt ingevuld door werknemers die in de Duin- en Bollenstreek (73%) en elders in de provincie wonen. Dit toont ook hoe hecht onze economie is verbonden met de regio Duin- en Bollenstreek. Daarom zetten wij de regionale samenwerking op dit gebied met kracht voort.

In tegenstelling tot de meeste buurgemeenten neemt de Greenport geen dominante positie in binnen de Noordwijkse economie. Ongeveer 85 agrarische bedrijven zijn met circa 120 vaste arbeidsplaatsen goed voor 1% van onze werkgelegenheid. De bloemen- en bollenteelt zijn wel de grootste grondgebruiker in onze gemeente. Samen met de vijf andere bollengemeenten Hillegom, Lisse, Katwijk, Noordwijkerhout en Teylingen vormen we een economisch kerngebied van wereldformaat en zijn we één van de belangrijke Greenports in Nederland. Er werken in de regio ongeveer 6.000 mensen in deze agrarische sector, dat is 9% van de regio Duin- en Bollenstreek. Circa 70 % van de toegevoegde waarde van de Greenport (€ 450 miljoen per jaar) wordt gegenereerd door de handel in bollen en sierteelt-producten.

Maar de impact is veel groter. Bloeiende bollen in onze streek zorgen voor een stabiele verlenging van het toeristenseizoen in Nederland en onze regio en zijn langzamerhand een icoon geworden voor ons land in de wereld. Ook onze horeca en winkels profiteren van de extra toeristen die hier op af komen. Wij blijven daarom participeren in de GOM om samen met de regio met kracht verder te gaan met de herstructurering van de sector, landschapsverbetering, innovatie en verdere ontwikkelingen die nodig zijn voor een vitale Greenport.

Zorg
Binnen ons zorgcluster zijn meer dan honderd organisaties actief. Variërend van allerlei medische praktijken, thuiszorg, verpleeg- en verzorgingshuis, woonzorgcentrum, instituut voor verstandelijk gehandicapten tot een zorghotel (het enige aan zee in Nederland). Meer samenwerking kan dit cluster versterken.

Veel mensen doen moeite om vitaal te blijven en gezond oud te worden. In Noordwijk zijn de condities daarvoor uitstekend. We hebben altijd frisse zeelucht, een uitgestrekt strand-duin-bosgebied waarin je dagelijks kunt bewegen en ontspannen, hoog niveau zorgdiensten en een betrokken samenleving. Initiatieven om bepaalde gezondheidsconcepten in Noordwijk op te zetten, uit te werken en daarin te investeren, passen goed in onze visie en juichen wij toe. Het versterkt de diversiteit en kracht van onze energieke samenleving.

Space
De ruimtevaartsector vervult een prominente rol in Noordwijk. In de vestiging van ESA-ESTEC en het Space Business Park (het enige ruimtevaartbedrijvenpark in Nederland) werken meer dan 2800 mensen aan wetenschappelijke missies, bemande ruimtevaart, aardobservatie-, telecommunicatie- en navigatiesatellieten en het gebruik van aardobservatiedata. ESTEC Noordwijk is de grootste locatie in Europa op dit gebied en het technisch hart van ESA. In het naastgelegen Space Expo kan iedereen zelf een reis langs de planeten en sterren beleven.
Het mag duidelijk zijn dat we zo'n sterk innovatief kenniscluster zo veel mogelijk faciliteren in zijn verdere ontwikkeling. Het draagt bij aan de diversiteit van onze economie en kustplaats.

Wij willen de verbinding tussen het space cluster en de samenleving, organisaties en bedrijven in Noordwijk en de regio versterken.
Daarbij valt te denken aan het gebruiken en doorontwikkelen van bepaalde innovaties en technieken (zoals aardobservatiedata) door het onderwijs, wetenschappelijke instellingen en (startende) bedrijven in Noordwijk. Wij zouden ook als testgemeente (living lab) kunnen fungeren voor de toepassing van allerlei technieken, zoals het verbeteren van teamprestaties van Noordwijkse sportclubs, zelfrijdende supermarktkarren en ouderen die gebruik maken van domotica.

We vinden dat het Space Cluster een prominentere rol moet krijgen bij het 'in de markt zetten' van Noordwijk. Ook zou dit verder zichtbaar en beleefbaar moeten zijn aan de boulevard. De Walk of Space is een goede eerste stap.

Wij zetten ons in voor het vormen van een space campus aangevuld met high tech bedrijven uit bijvoorbeeld de luchtvaart of milieu en duurzaamheid. Wij werven actief hoogwaardige technische bedrijven op het Space Business Park, die voortbouwen op de ruimtevaartkennis. Daarnaast ondersteunen en initiëren we, samen met andere overheden, onderwijsinstellingen en ondernemers, nieuwe initiatieven die bijdragen tot de vorming van een space campus.

Met het faciliteren van de transformatie van het huidige Space Expo naar een 'Space Experience Center, kan Noordwijk letterlijk de 'space to be' worden.

Uiteraard willen we als Noordwijk aangesloten blijven bij regionale ontwikkelingsinitiatieven zoals de Economische Agenda Zuidvleugel, de Leidse regio en de metropoolregio's Den Haag, Rotterdam en Amsterdam. Met het oog op het versterken van het netwerk, het uitwisselen van informatie en het verkrijgen van subsidies willen we samenwerken met andere kennis-clusters in Nederland, bijvoorbeeld Brainport Eindhoven.

Toerisme
Toerisme zit diep in ons DNA. Vanaf 1860 kwam het 'badtoerisme' op gang en heeft Noordwijk zich ontwikkeld tot een badplaats met allure. Gastvrijheid staat daarbij hoog in ons vaandel. Nog steeds trekt Noordwijk veel dagjesmensen en vakantievierders en is in de loop der jaren een volwaardige speler geworden op de congresmarkt. Met hun bestedingen en één miljoen overnachtingen zorgen ze voor veel werkgelegenheid.

Wij hebben voor een kustgemeente van deze grootte een zeer omvangrijk hotelaanbod, met name in het midden en hoog segment. Het aantal kamers in onze vijf sterrenhotels komt bijna overeen met steden als Rotterdam en Den Haag. Dat is uniek voor een Nederlandse kustplaats. Hoewel in de loop der jaren afgenomen, hebben we nog steeds een redelijk breed aanbod met ruim veertig hotels, pensions, hostels, bed & breakfast en appartementencomplexen. Deze zijn goed voor ruim 1.500 kamers. Het overige segment, de bungalowparken en campings, zijn goed voor zo'n 5.100 slaapplaatsen.

Voor een deel van de hotellerie in Noordwijk zijn de zakelijke bijeenkomsten en overnachtingen van grote betekenis, variërend van 20 tot 60% van de overnachtingen. De locatie en omgeving moeten dan bij voorkeur wel een bijzonder karakter hebben. Met een standaardzaal in een standaardgebouw kom je er dus niet meer. Gezien de inspirerende ligging van Noordwijk aan zee, strand en duinen biedt deze trend veel perspectief voor het opwaarderen van de accommodaties voor conferenties, meetings en beurzen.

Verreweg de meest bezoekers die in Noordwijk overnachten, komen uit Duitsland. In mindere mate, maar nog steeds een aanzienlijk percentage, komt uit Engeland en België. Daarna volgen overige herkomstlanden binnen Europa. Een klein percentage komt uit China.

De toeristische voorzieningen hebben een grote waarde voor zowel bezoekers als onze inwoners. Zowel aantal als kwaliteit van de voorzieningen bepalen in grote mate de aantrekkingskracht van de badplaats. Het behalen van een 'Blauwe Vlag' status, een tweede plaats in de top 100 van Europese kustplaatsen en een gouden Quality Coast-waardering zijn kwaliteitskeurmerken, die niet alleen bezoekers maar ook bewoners en bedrijven aanspreken. Daarmee leveren toerisme en de bijbehorende voorzieningen een belangrijke bijdrage aan een prettig en hoogwaardig woonklimaat voor alle Noordwijkers.

Een goed functionerend toerisme vraagt veel van ondernemers, overheid en bewoners. In samenwerking moeten we steeds de juiste balans blijven zoeken in de afweging van soms strijdig lijkende belangen.
Als zeven sterren kustplaats streven we naar toeristische voorzieningen van topniveau, met een grote diversiteit aan uitstekende accommodaties voor een brede doelgroep, een sterkere positie op de congresmarkt en een goede bereikbaarheid. Daarbij horen bijzondere evenementen, een hoge kwaliteit van de openbare ruimte, een hoog niveau van gastvrijheid, een gezellige sfeer en een effectieve marketing (in het bijzonder gericht op de Duitse markt). We zullen tevens meer verbindingen leggen met ons DNA, zoals strand, duinen, zee, Greenport, het space-cluster en ons authentieke dorpse karakter.

Hoewel groei van het hotelaanbod in Noordwijk geen doel op zich is, kunnen groeiplannen wel worden ingezet om de diversiteit van het aanbod te vergroten. Bij nieuwbouw van verblijfsaccommodaties zetten we in op 'A-locaties' met een duidelijke verbinding naar strand, zee en duinen. Dit kunnen zowel de beide boulevards zijn alsmede het Vuurtorenplein, Palaceplein en De Grent. Het toeristisch kerngebied van Noordwijk aan Zee is onze belangrijkste visitekaart. Daarom zal de uitstraling gericht zijn op topkwaliteit, allure en afwisseling.

De historische kern van Noordwijk Binnen daarentegen zou heel goed ruimte kunnen bieden aan een kleinschalige kwalitatief zeer hoogwaardige hotelaccommodatie gericht op een specifieke niche markt.

Ook voor de recreatieparken in het buitengebied stimuleren we een upgrading en vergroting van diversiteit van accommodaties, voorzieningen, beeldkwaliteit en inrichting van de bestaande terreinen. We onderzoeken nog of een beperkte uitbreiding van deze parken wenselijk en mogelijk is. Deze uitbreiding moet wel een duidelijke meerwaarde hebben ten opzichte van het bestaande aanbod binnen de recreatieparken.

Tot slot streven we ernaar de recreatieparken beter met de kern van Noordwijk aan Zee te verbinden. Dit kan door bijvoorbeeld door betere busverbindingen of het inzetten van gratis fietsen (witte fietsenplan). Daarnaast bezien we de mogelijkheid van de aanleg van glasvezel- of wifi-netwerken.

De positie en toekomst van het recreatiegebied Duinrand heeft onze aandacht inclusief het beleid voor campings en campers. Daarnaast willen we meer routes naar dit gebied ontwikkelen. Daarbij kunnen we aansluiten bij themajaren, het opnemen in een Noordwijkse 4-daagse en evenementen voor gezinnen.

Ontwikkelde wijkeconomie en succesvolle starters
Door de opkomst van ICT is de ruimtelijke spreiding van bedrijvigheid enorm aan het veranderen. Dorpen, woonwijken en buurten laten een steeds breder palet van economische activiteiten zien. De behoefte aan 'traditionele' bedrijventerreinen en kantorengebieden is sterk afgenomen en concentreert zich nu bij ons in het stedelijk gebied Leiden-Katwijk en de Haagse regio. Het gebruik van een glasvezelnetwerk, het schoner produceren en de flexibilisering van de arbeidsmarkt met meer zzp'ers zal deze trend in de toekomst versterken. Deze ontwikkeling biedt goede kansen voor versterking van de wijkeconomie in Noordwijk en draagt bij aan een veelzijdige economie. Startende en kleinschalige bedrijven vinden daar een prettige omgeving om succesvol te kunnen ondernemen. Dat kan ook gelden voor gemengde vormen van bedrijvigheid in een pand met showroom, research, verkoop.
Wij willen daarom de wijkeconomie in Noordwijk stimuleren. Dat kan vooral door meer functiemenging toe te passen in herstructureringslocaties en waar mogelijk ook in nieuwe woongebieden. Denk hier bijvoorbeeld aan de zogenaamde woon-werk woningen voor zzp'ers, starters en kleinschalige niet-hinderlijke bedrijvigheid. Daarbij willen we voortdurend toetsen in hoeverre onze bestemmingsplannen (en later het omgevingsplan) op dit onderdeel voldoende flexibel zijn. Aandachtspunt hierbij is dat functiemenging in woonwijken ook effect kan hebben op de verkeersveiligheid in een woonwijk.

Kennis/onderwijs/economie
Om ons te onderscheiden als zeven sterren kustplaats met een sterke veelzijdige economie zullen we steeds moeten innoveren in onze dienstverlening en producten. Hechtere samenwerking met kennisinstellingen en het onderwijs in en buiten Noordwijk is daarbij een voorwaarde. Graag stimuleren we goede initiatieven hiervoor.

De economie in Noordwijk en in het bijzonder het MKB zijn belangrijk voor de bevordering van de gewenste ontwikkelingen in Noordwijk. In dit verband zijn de volgende aspecten van het 'Rapport Omgevingsvisie 2030' van de Noordwijkse Ondernemersvereniging (NOV, 2015) relevant:

- het zorgcluster: inventarisatie, haalbaarheidsonderzoeken
- de detailhandel: onder andere compacte sfeervolle winkelgebieden met aantrekkelijke looproutes, goede bereikbaarheid, meer verbindingen met

horeca/natuur/cultuur/ruimtevaart, meer flexibele regelgeving, betere samenwerking en promotie
- de horeca en het toerisme: onder andere bezoek Sylt in Noord Duitsland, toepassing van gezondheidsconcepten, haalbaarheidsonderzoek alternatief vervoer langs bezienswaardigheden, in samenwerking natuurgebieden beter benutten en promoten
- de agrarische sector: vooral kansen benutten door uitbouw kruidenhistorie.

Beleidsaccenten voor duurzame economische ontwikkelingen:

- energiebesparing en gebruik/opwekking duurzame energie
- schonere productieprocessen en dienstverlening
- meer verbindingen zoeken met de samenleving, 'maatschappelijk verantwoord ondernemen, 'giving back'/investeren in leefomgeving, gebruik lokale producten en inzet lokale mensen
- vergroting diversiteit economie op gemeenteniveau en functiemenging op wijkniveau

Beleidsaccenten voor duurzame toeristische ontwikkelingen:

- energiebesparing
- verkoop duurzaam geproduceerde producten
- actief mee blijven doen aan duurzaamheidskeurmerken als Green Key, Quality Coast en Blauwe Vlag
- stimulering verkoop en gebruik lokale/streekproducten (in horeca en winkels)

11 Met elkaar maken we de toekomst: uitvoering en organisatie

11.1 Inleiding

Vanuit de hoofdlijnen van de visie tot 2030 willen we gericht, maar ook met voldoende flexibiliteit, onze kansen benutten vanuit nieuwe trends en gewijzigde beleidskaders. We willen zelf energiek de toekomst van Noordwijk vormgeven. Noordwijk als een energieke, inspirerende en gastvrije kustgemeente met topkwaliteit en allure: een zeven sterren kustplaats!

We krijgen dat alleen voor elkaar als alle partijen: private ontwikkelende partijen, grondeigenaren, bewoners, ondernemers, organisaties en overheden effectief met elkaar samenwerken. De ontwikkeling van vastgoed, openbare ruimte en overige openbare functies binnen de gemeente zijn namelijk nauw met elkaar verweven. Door gedeelde belangen te onderkennen en te benutten kunnen deze elkaar versterken en zodoende de uitvoering van de Omgevingsvisie tot een succes maken. We kunnen het als overheid niet alleen. In het veranderende speelveld met steeds ingrijpender sociaal-economische en technologische ontwikkelingen, passen we onze rol als gemeente aan omdat we meer vraaggericht in plaats van aanbodgericht willen denken. Het uitvoeren van de ambities in de Omgevingsvisie vraagt om een cultuuromslag in denken en doen van ons allemaal.

11.2 Strategisch uitvoeringsprogramma

Uit onze centrale visie en ambities voor de zeven sterren hebben wij het volgende strategische uitvoeringsprogramma samengesteld. Dit is tevens gebaseerd op de hoofdlijnen van de beleidsinzet uit Deel B en de ambities voor het doelbereik in de planMER.
De concrete uitwerking hiervan vindt zijn vertaling in Deel D, het dynamisch uitvoeringsprogramma. Het bestaat uit de volgende strategische ambities:

1) **Streven naar een duurzame gemeente**, dat doorwerkt in alle ambities, projecten en activiteiten van gemeente, bedrijven, organisatie, inwoners en bezoekers.
2) **Totstandkoming van een energieneutrale gemeente in 2030**, met accenten op energiebesparing, gebruik niet-fossiele energiebronnen en circulair gebruik van grondstoffen.
3) **Versterking / doorontwikkeling van een gezonde, veilige, schone en aantrekkelijke leefomgeving** met hoge beeldkwaliteit van gebouwen en hoge kwaliteit van de openbare ruimte.
4) **Verbetering van de aantrekkelijkheid van de boulevards** (inclusief De Grent en de pleinen aan zee), in het bijzonder de beeldkwaliteit, verkeer/parkeersituatie en openbare ruimte.
5) **Realisering van een passend, hoogwaardig en duurzaam woningbouwprogramma**, dat voorziet in de eigen behoefte en een deel van de regionale en bovenregionale behoefte; dit gebeurt door ontwikkeling van veel kleinere inbreidings- en herstructureringslocaties alsmede een aantal grotere woningbouwlocaties aangrenzend de dorpsgebieden.
6) **Versterking zorgcluster**, met stimulering en bevorderen gezond leven en ontwikkelen initiatieven zorgconcepten en bouwconcepten voor Wonen, Zorg en Welzijn.

7) **Verdere versterking Space cluster en bedrijventerreinen,** diversificatie van de economie en verbindingen van economische activiteiten met de samenleving.

8) **Versterken van het toeristisch cluster** voor zowel dagbezoekers, verblijfstoeristen als congresgangers, in goede balans met het leefklimaat voor bewoners; stimulering van selectieve groei gericht op verbetering van de kwaliteit, diversiteit en beleving van het toeristisch product.
9) **Stimulering van compacte aantrekkelijke winkelgebieden**, waarin kwaliteit, beleving en integratie met online-diensten centraal staan.
10) **Verbetering van de interne en externe bereikbaarheid**, door enkele aanpassingen in het regionale wegennet, verbetering van de doorstroming binnen Noordwijk en uitbreiding van de parkeermogelijkheden, zowel aan zee als aan de rand.
11) **Totstandkoming van nieuwe Hoogwaardige Openbaar Vervoersverbindingen** met Schiphol en Leiden.
12) **Voortzetting herstructurering, innovatie en verduurzaming van de agrarische sector in combinatie met landschapsverbetering** in de Greenport Duin- en Bollenstreek, vanuit de Greenport OntwikkelingsMaatschappij.
13) **Realisering van een duurzaam robuust watersysteem**, met een hogere waterkwaliteit (vooral in het buitengebied), aanleg ontbrekende schakels in het watersysteem, langdurige waterveiligheid langs de kust en vergroting van de mogelijkheden tot gebruik en beleving landinwaarts.
14) **Instandhouding, vergroting van de biodiversiteit** en waar mogelijk de recreatie- en belevingswaarde van de natuurlijke kwaliteiten in het buitengebied, in het bijzonder de Natura 2000 (duin-)gebieden.
15) **Versterking / doorontwikkeling van de waardevolle groenstructuren, parken en landgoederen in de dorpsgebieden**.
16) **Behoud van de waardevolle cultuurhistorische en archeologische kwaliteiten** en versterking van de zichtbaarheid en beleefbaarheid in de leefomgeving en in activiteiten.
17) **Promotie van de hoogwaardige sportcomplexen en het sportklimaat**.
18) **Versterking van een levendig en aantrekkelijk cultureel klimaat,** met meer aandacht voor de maatschappelijke functie van cultuur, beter beleefbaarheid van het erfgoed en meer cultuurbeleving in de buitenruimte .
19) **Verdere ontwikkeling tot een krachtige, zelfredzame en initiatiefrijke samenleving**.

In het volgende overzicht is de samenhang tussen strategische ambities en het concept van 'Noordwijk: energieke zeven sterren kustplaats schematisch weergegeven.

	Strategische projecten Omgevingsvisie	Noordwijk 7 sterren kustplaats						
		1	2	3	4	5	6	7
1	Streven duurzame gemeente	x	x	x	x	x	x	x
2	Totstandkoming energieneutrale gemeente	x	x	x	x	x	x	x
3	Versterking leefomgeving			x	x	x		
4	Verbeteren aantrekkelijkheid boulevard en pleinen	x		x				x
5	Realisering duurzaam woningbouwprogramma	x		x				x
6	Versterking zorgsector	x			x			x
7	Versterking Space cluster en bedrijventerreinen	x	x	x	x	x	x	x
8	Versterking toeristisch cluster	x	x	x	x	x	x	x
9	Stimulering compacte winkelgebieden		x	x				x
10	Verbetering bereikbaarheid en parkeren			x	x		x	
11	Totstandkoming hoogwaardig openbaar vervoer			x			x	x
12	Verduurzaming greenport met landschap					x		x
13	Realisering duurzaam robuust watersysteem				x	x		
14	Vergroting biodiversiteit				x	x		
15	Versterking groenstructuren				x	x		
16	Cultuurhistorische en archeologische kwaliteiten zichtbaar maken	x		x	x	x		x
17	Promotie hoogwaardige sportcomplexen		x					
18	Versterking cultureel klimaat	x		x	x			x
19	Ontwikkeling zelfredzame samenleving	x		x				

1	Energieke Samenleving
2	Geweldige Sportmogelijkheden
3	Sfeervolle dorpskernen
4	Aantrekkelijke leefomgeving
5	Rijke natuur
6	Uitstekende bereikbaarheid
7	Veelzijdige economie en toerisme

Vanuit de bovengenoemde strategische ambities is het uitvoeringprogramma geformuleerd. In het uitvoeringsprogramma, opgenomen in *Deel D: Dynamisch Uitvoeringsprogramma* is een fasering opgenomen. Het betreffen zowel locatieontwikkelingen als openbare voorzieningen. Het zijn projecten die de gemeente zelf uitvoert, projecten waarvoor het initiatief voor de uitvoering ligt bij private partijen of een combinatie van beiden.

11.3 Borging van enkele fondsen

In deze Omgevingsvisie is een aantal onderwerpen opgenomen dat voor verevening (bovenplanse kosten) in aanmerking komt en waarvoor een bestemmingsreserve of een privaatfonds moet worden ingesteld. Het gaat daarbij om:

- Sociale woningbouw (zie ook hoofdstuk Wonen paragraaf beleidsinzet). Alle kosten die volgens de Wro en het Bro in aanmerking komen voor kostenverhaal vormen een bestedingsdoel indien het percentage sociale woningbouw uitstijgt boven het op enig moment vastgestelde minimale percentage en er sprake is van een verlieslocatie. Bij locaties waar het gewenste percentage aantoonbaar niet haalbaar is, moet een bijdrage betaald worden door de initiatiefnemer/ontwikkelaar. Alle ontwikkellocaties hangen in dit verband met elkaar samen.
- Parkeren. Het bestedingsdoel betreft openbare parkeerplaatsen op maaiveld of gebouwde voorzieningen, voor zover uiteraard sprake is van een onrendabele top.

We maken een onderscheid in publieke en private fondsen. Waar de gemeente publiekrechtelijke sturing kan of moet geven en/of participeert (zoals het hierboven genoemde fonds sociale woningen en parkeren) beheert ze ook daadwerkelijk de gelden. Waar private partijen een fonds oprichten en waar de gemeente faciliterend participeert/optreedt dan is sprake van private fondsen (bijvoorbeeld bij parkmanagement).

11.4 Integraal werken wordt de norm

Met de inwerkingtreding van de Omgevingswet worden 26 wetten op het gebied van de fysieke leefomgeving met elkaar geïntegreerd. Hieronder vallen onderwerpen als: bouwen, milieu, waterbeheer, ruimtelijke ordening, monumentenzorg en natuur. Deze integratie van wetten heeft grote invloed op de manier van werken binnen de gemeentelijke organisatie. In plaats

van het sectoraal beoordelen van ruimtelijke initiatieven (het afvinken van beoordelingslijstjes), gaan de betrokken ambtenaren inkomende ruimtelijke initiatieven gezamenlijk doornemen. Dit integrale werken, wat nu al plaatsvindt bij grotere projecten, willen we nog verder doorvoeren en verbeteren in onze organisatie. Dit komt niet alleen de kwaliteit van de beoordeling ten goede, maar levert ook een snellere advisering op. Door deze integrale aanpak wordt het ook makkelijker om met maatwerkoplossingen te komen, onder andere om ingediende plannen beter aan te laten sluiten op de ambities van de Omgevingsvisie. Het zorgt er tevens voor dat de ambities uit de Omgevingsvisie in deze vaak langlopende projecten blijvend geborgd en uiteindelijk fysiek gerealiseerd worden.

11.5 Contouren voor een eigentijdse netwerkorganisatie

De gemeente Noordwijk wil de Omgevingsvisie samen met de bewoners en initiatiefnemers uitvoeren. Hiervoor is een "nieuwe" samenwerkingsvorm (netwerkstructuur) belangrijk. We hebben elkaar nodig om de gewenste toekomst van Noordwijk vorm te geven. Hiermee sluiten we ook aan bij trends als zelfredzaamheid en participatiesamenleving.
Voor zowel gemeente als initiatiefnemers is sprake van een nieuwe rol- en taakverdeling. Van initiatiefnemers wordt verwacht dat zij niet alleen plannen ontwikkelen maar ook op zoek gaan naar draagvlak in de maatschappij, het gesprek aangaan om plannen (nog) beter te maken en op zoek gaan naar oplossingen die bijdragen aan de doelen die wij in de Omgevingsvisie Noordwijk hebben gesteld.
De gemeente Noordwijk zal minder toetsend zijn en zal aan de voorkant van het plan met initiatiefnemers in gesprek gaan om samen te bezien hoe initiatieven optimaal kunnen bijdragen aan de gezamenlijke doelen. Maar ook om oplossingen te zoeken als wettelijke kaders in eerste instantie een belemmering lijken.

11.6 Regionale samenwerking

In het eerste hoofdstuk hebben we de regionale positie van Noordwijk aangegeven. Veel opgaven overstijgen de gemeentegrens. Daarom zullen we de regionale samenwerking voor verschillende thema's en gebieden intensiveren. Daarmee vergroten we de effectiviteit van onze eigen ambities en dragen we tegelijkertijd bij aan enkele hogere gezamenlijke doelen.

Wij erkennen dat er in Noordwijk een zekere mate van 'eilanddenken' aanwezig is. Dat moet in de toekomst anders, zonder de eigen identiteit te verliezen. Noordwijk wil als sterke speler aansluiten bij regionale initiatieven en kiest vanuit de 'netwerkgedachte' de samenwerkingsvorm en het schaalniveau. Dit is afhankelijk van:

- de opgave
- de kansen voor kwaliteitsverbetering voor beleidsvorming en dienstverlening
- de mate waarin gezamenlijke belangen, beleid en projecten de meeste kans van slagen hebben.

Hier noemen wij een aantal belangrijke samenwerkingsverbanden, die een sterke relatie hebben met de ambities in onze Omgevingsvisie:

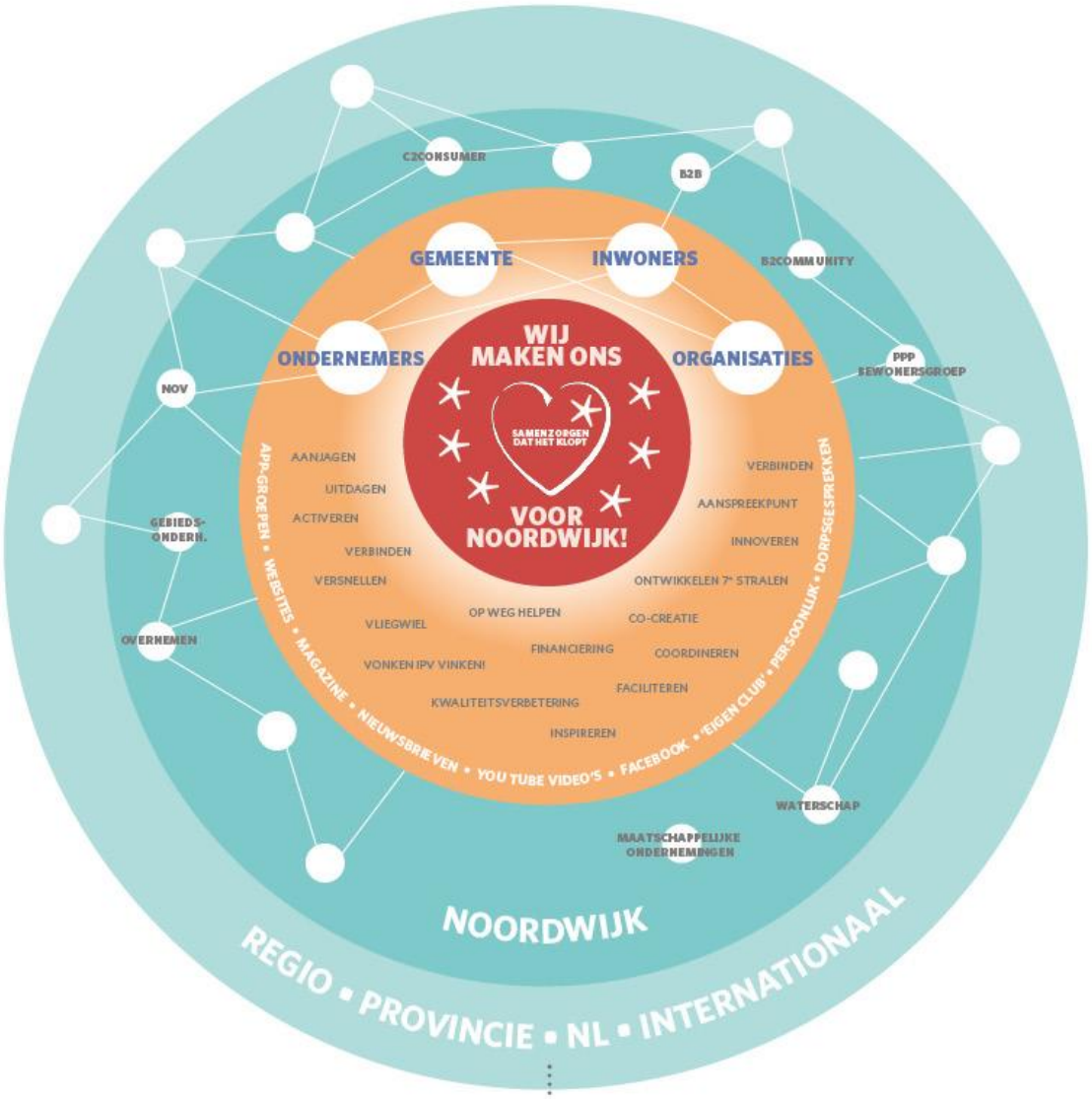
- met de tien gemeenten die deelnemen in 'Het Hart van Holland' de regionale agenda verder uitwerken, met name op de terreinen van de verstedelijkingstrategie, de energietransitie, kust en water
- versterkt inzetten op kansen met Katwijk-Leiden-Delft op het gebied van technologische innovatie en spin-offs en daarvoor aansluiten bij de opgaves uit de regionale agenda 'Het Hart van Holland'
- het buitengebied verder herstructureren en vernieuwen in samenwerking met de vijf andere Greenportgemeenten
- de samenwerking voortzetten voor het sociaal domein, woningprogrammering, economische agenda, archeologie en cultuurhistorie en verkeer (RIF) met de Duin- en Bollenstreekgemeenten en andere gemeenten in de regio Holland-Rijnland.

- met de Omgevingsdienst West Holland de milieuaspecten monitoren, verder uitwerken van leefomgevingskwaliteiten en omgevingsvergunningverlening, handhaving en natuurbeleid uitwerken
- met de GGD Midden Holland, de wijkprofielen en gezondheidsopgaven uitwerken
- met de Metropoolregio Amsterdam een samenwerkingsvorm opzetten om kansen te benutten op het gebied van onder andere toerisme, promotie, woningbouw en bereikbaarheid.

Voor de implementatie van de Omgevingsvisie Noordwijk wordt vanuit de gemeente Noordwijk een professionele projectsturing met flexibele netwerken opgezet, zoals in de afbeelding op de volgende pagina schematisch is weergegeven.

ORGANISATIE OUTLINE VOOR ACTIVERING VAN 'NOORDWIJK, ENERGIEKE 7* KUSTPLAATS'

HET UITVOEREN VAN DE OMGEVINGSVISIE NOORDWIJK 2030 VRAAGT OM EEN EFFECTIEVE, DYNAMISCHE, SLIM INGERICHTE EN FLEXIBELE NETWERK-ORGANISATIE WAARBIJ 'LOSLATEN', 'VERTROUWEN GEVEN' EN 'VERANTWOORDELIJKHEID NEMEN', DE ESSENTIËLE SUCCESFACTOREN ZULLEN ZIJN.

VAN BURGERPARTICIPATIE/ RENDEMENTSDENKEN ····· AFSTEMMING ····· NAAR OVERHEIDSPARTICIPATIE + MAATSCHAPPELIJKE WAARDECREATIE • KT> LT TERUG (ROI)

COLLEGE RAAD	COLLEGE RAAD	REGIEGROEP GEMEENTE NOORDWIJK	INTERNE COORDINATIE PROJECTEN
VISIE • KOERS ACTUALISATIE	DYNAMISCHE UITVOERING	MONITORING + ACTIE OVN 2030	OW • SUB • TP • ...
1X PER 4 JAAR	1X PER JAAR		

Gemeente Noordwijk
Voorstraat 42
2201 HW Noordwijk
Postbus 298
2200 AG Noordwijk

T (071) 36 60 000
F (071) 36 20 021
E gemeente@noordwijk.nl
I www.noordwijk.nl

Omgevingsvisie Noordwijk 2030

DEEL B: Thematische analyses, beleidsinzet en verbindingen

Gemeente NOORDWIJK

NOORDWIJK ENERGIEKE 7 STERREN KUSTPLAATS

Colofon

Stellers	Projectgroep Omgevingsvisie Noordwijk 2030
Eigenaar	Ruimtelijke Ontwikkeling & Samenleving
Datum	2 oktober 2018
Zaaknummer	

Inhoud

1. Inleiding **8**
1.1 Opzet en relatie met deel A, C en D 8
1.2 Analyse huidige situatie 8
1.3 Trends en prognoses 10
1.4 Beleidskaders 12
2. Duurzaamheid **13**
2.1 Ontwikkelingen tot nu toe 13
2.2 Analyse van de huidige situatie 14
2.3 Trends en prognoses 16
2.4 Beleidskader 18
2.5 Beleidsinzet gemeente 21
2.6 Verbindingen 22
3. Gezondheid **23**
3.1 Ontwikkelingen tot nu toe 23
3.2 Analyse huidige situatie 23
3.3 Trends en prognoses 26
3.4 Beleidskaders 26
3.5 Beleidsinzet 26
3.6 Verbindingen 28
4. Milieu **29**
4.1 Milieuzonering van bedrijven 30
4.1.1 Beleidskader 30
4.1.2 Ontwikkelingen tot nu toe 30
4.1.3 Analyse van de huidige situatie 31
4.1.4 Beleidsinzet 33
4.1.5 Verbindingen 33
4.2 Bodem 34
4.2.1 Beleidskader 34
4.2.2 Ontwikkelingen tot nu toe 35
4.2.3 Analyses huidige situatie 35
4.2.4 Prognoses en trends 36
4.2.5 Beleidsinzet 37
4.2.6 Verbindingen 37
4.3 Geluid 38
4.3.1 Beleidskader 38
4.3.2 Ontwikkelingen tot nu toe 40
4.5.3 Analyses huidige situatie 40

4.3.4 Prognoses en trends 42
4.3.5 Beleidsinzet 44
4.3.6 Verbindingen 44
4.4 Luchtkwaliteit 45
4.4.1 Beleidskader 45
4.4.2 Ontwikkelingen tot nu toe 46
4.4.3 Analyses huidige situatie 46
4.4.4 Prognoses en trends 46
4.4.5 Beleidsinzet 47
4.4.6 Verbindingen 47
4.5 Externe veiligheid 48
4.5.1 Beleidskader 48
4.5.2 Ontwikkelingen tot nu toe 49
4.5.3 Analyses huidige situatie 49
4.5.4 Prognoses en trends 51
4.5.5 Beleidsinzet 51
4.5.6 Verbindingen 51
5. Samenleving, welzijn, jeugd en zorg 52
5.1 Ontwikkelingen tot nu toe 52
5.2 Analyse huidige situatie 53
5.3 Trends en prognoses 53
5.4 Beleidskaders 54
5.5 Beleidsinzet 54
5.6 Verbindingen 56
6. Sport en beweging 57
6.1 Ontwikkelingen tot nu toe 57
6.2 Analyse huidige situatie 57
6.3 Trends en prognoses 59
6.4 Beleidskaders 59
6.5 Beleidsinzet 59
6.6 Verbindingen 61
7. Onderwijs 62
7.1 Ontwikkelingen tot nu toe 62
7.2 Analyse huidige situatie 63
7.3 Trends en prognoses 63
7.4 Beleidskaders 63
7.5 Beleidsinzet 63
7.6 Verbindingen 64

8. Cultuur **65**
8.1 Ontwikkelingen tot nu toe 65
8.2 Analyse huidige situatie 66
8.3 Trends en prognoses 66
8.4 Beleidskaders 68
8.5 Beleidsinzet 68
8.6 Verbindingen 69
9. Erfgoed - Archeologie **71**
9.1 Ontwikkelingen tot nu toe 71
9.2 Analyse huidige situatie 71
9.3 Trends en prognoses 72
9.4 Beleidskaders 72
9.5 Beleidsinzet 74
9.6 Verbindingen 75
10. Erfgoed – Cultuurhistorie en monumentenzorg **76**
10.1 Ontwikkelingen tot nu toe 76
10.2 Analyse huidige situatie 77
10.3 Trends en prognoses 78
10.4 Beleidskaders 79
10.5 Beleidsinzet 80
10.6 Verbindingen 82
11. Bodem & ondergrond (3D-ordening) **83**
11.1 Ontwikkelingen tot nu toe en huidige situatie 83
11.2 Analyse huidige situatie 83
11.3 Trends en prognoses 83
11.4 Beleidskaders 83
11.5 Beleidsinzet 84
11.6 Verbindingen 85
12. Water **86**
12.1 Ontwikkelingen tot nu toe 86
12.2 Analyse huidige situatie 87
12.3 Trends en prognoses 88
12.4 Beleidskaders 89
12.5 Beleidsinzet 89
12.6 Verbindingen 92
13. Wonen **93**
13.1 Ontwikkelingen tot nu toe 93
13.2 Analyse huidige situatie 94
13.3 Trends en prognoses 97

13.4 Beleidskaders 100
13.5 Beleidsinzet 103
13.6 Verbindingen 104
14. Economie en ondernemen 106
14.1 Ontwikkelingen tot nu toe 106
14.2 Analyse huidige situatie 106
14.3 Trends en prognoses 110
14.4 Beleidskaders 111
14.5 Beleidsinzet 113
14.6 Verbindingen 118
15. Winkelvoorzieningen 119
15.1 Ontwikkelingen tot nu toe 119
15.2 Analyse huidige situatie 121
15.3 Trends en prognoses 125
15.4 Beleidskaders 126
15.5 Beleidsinzet 128
15.6 Verbindingen 130
16. Restaurants en cafés 131
17. Toerisme en recreatie 132
17.1 Ontwikkelingen tot nu toe 132
17.2 Analyse huidige situatie 136
17.3 Trends en prognoses 138
17.4 Beleidskaders 139
17.5 Beleidsinzet 140
17.6 Verbindingen 142
18. Greenport 144
18.1 Ontwikkelingen tot nu toe 144
18.2 Analyse huidige situatie 145
18.3 Trends en prognoses 147
18.4 Beleidskaders 147
18.5 Beleidsinzet 148
18.6 Verbindingen 152
19. Mobiliteit: bereikbaarheid, verkeer, parkeren 153
19.1 Ontwikkelingen tot nu toe 153
19.2 Analyse huidige situatie 154
19.3 Trends en prognoses 158
19.4 Beleidskaders 159
19.5 Beleidsinzet 161
19.6 Verbindingen 164

20. Landschap, natuur en groen **165**
20.1 Ontwikkelingen tot nu toe 165
20.2 Analyse huidige situatie 168
20.3 Trends en prognoses 173
20.4 Beleidskaders 175
20.5 Beleidsinzet 176
20.6 Verbindingen 178
21. Strand **179**
21.1 Ontwikkelingen tot nu toe 179
21.2 Analyse huidige situatie 179
21.3 Trends en prognoses 181
21.4 Beleidskaders 182
21.5 Beleidsinzet 183
21.6 Verbindingen 183

1. Inleiding

1.1 Opzet en relatie met deel A, C en D

De Omgevingsvisie Noordwijk omvat vier onderdelen:

- Deel A: Visie en Realisatie
- Deel B: Thematische analyses, beleidsinzet en verbindingen
- Deel C: Analyses gebouwde leefomgeving, beleidsinzet en verbindingen
- Deel D: Dynamisch uitvoeringsprogramma

Het voorliggende deel is *Deel B: Thematische analyses, beleidsinzet en verbindingen* van de Omgevingsvisie Noordwijk. In dit deel zijn alle relevante thema's voor de leefomgeving opgenomen. De beleidsinzet op hoofdlijnen van dit deel B en deel C zijn input voor deel A.

Zoals aangegeven in Deel A, zal de Omgevingsvisie Noordwijk zoveel mogelijk voorbereid zijn op de nieuwe Omgevingswet. Daarmee is er een goede basis voor een sluitend geheel van beleid. Hierbij wordt ingespeeld op de nieuwe Omgevingswet die vooral als doel vereenvoudiging, modernisering en bundeling van de huidige, veelal complexe regelgeving in het ruimtelijk en milieubeleid heeft om projecten sneller tot uitvoering te brengen.

De Omgevingsvisie moet een dynamisch document en instrument blijven.
Dit komt tot uitdrukking in de bovengenoemde opbouw van de betreffende delen A, B, C en D, het uitvoeringsprogramma, de organisatie hieromheen en een regelmatige terugkoppeling naar de gemeenteraad en de bevolking.

Deel B bevat de analyses waarop de strategische beleidsinzet in Deel A is gebaseerd. De analyse van ontwikkelingen tot nu, de huidige situatie, trends en prognoses en beleidskaders in samenhang leidt tot een beleidsinzet die antwoord geeft op de vraag: waar gaan we voor?

De volgende hoofdstukken gaan per thema in op deze onderdelen. Hieronder volgt een samenvattende overall analyse, zoals opgetekend uit het interactieve proces net bewoners en andere betrokkenen.

1.2 Analyse huidige situatie

Noordwijk is een kustplaats met een uniek eigen karakter, sfeer en cultuur. Die bepalen de bijzondere kracht van de samenleving en de kenmerkende identiteit van de leefomgeving. Hierdoor voelen onze inwoners en ondernemers zich hier thuis. En hierdoor kiezen onze gasten er bewust voor om ons te bezoeken, om hier te verblijven of te congresseren.

Maar wat bepaalt nu die unieke kracht en identiteit van Noordwijk? Samen met alle betrokkenen hebben we geprobeerd dat te ontrafelen en in aansprekende termen te vatten. We zijn op zoek gegaan naar wat tegenwoordig vaak wordt genoemd, ons DNA. Dat zijn de kenmerken die typerend zijn voor Noordwijk als kustgemeente. Maar het is ook ons gevoel daarbij, datgene wat ons bindt en onze verhalen die Noordwijk hebben gemaakt tot wat het nu is.

In het kort geven we hier een aantal belangrijke aspecten van ons DNA weer, zonder meteen volledig te willen zijn. Ze vormen de basis en hoofdingrediënten voor onze visie op de toekomstige ontwikkeling van Noordwijk. Daarnaast zijn ze van groot belang voor een verdere profilering van onze gemeente.

Enkele bijzondere gebeurtenissen en kenmerken zijn bepalend voor het Noordwijk van nu:

- het gevarieerde landschap van eeuwenoude strandwallen en strandvlaktes die deels zijn afgegraven voor de bollenteelt, midden 19e eeuw
- groot zee, duin- en boslandschap met hoge natuur- en recreatiekwaliteiten
- het verhaal van Sint Jeroen
- de bloeitijd van Noordwijk Binnen door zijn functie als kruidentuin van Holland in de 17e eeuw; de erfenis is nog zichtbaar door de vele historische panden en pleinen in het beschermde dorpscentrum
- de toren van de Oude Jeroenskerk die de grote brand van 1450 heeft doorstaan.
- het ontstaan van het vissersdorp in Noordwijk aan Zee in de Middeleeuwen
- de ontwikkeling van het vissersdorp tot badplaats, midden 19e eeuw, met de bouw van Huis ter Duin, uitgroeiend tot het Noordwijk aan Zee met fameuze luxe hotels
- de verdere toeristische ontwikkeling door de bouw van vele hotels met congresfaciliteiten in de kustzone, zomerhuisjes in de kernen en recreatieparken in het buitengebied
- de karakteristieke opbouw van Noordwijk met twee dorpsdelen, Noordwijk Binnen en Noordwijk aan Zee, met een overwegend dorps karakter
- enkele historische water- en verbindingswegen, zoals de Woensdagse Watering
- enkele grote landgoederen, zoals Offem, Calorama en Goohorst
- de bouw van de watertoren in 1917
- de bouw van de vuurtoren in 1922
- de bouw van een villawijk De Zuid in het duinlandschap
- de aanleg van de Atlantikwall in de Tweede Wereldoorlog, sloop en nieuwbouw met grootschalige gebouwen langs de Parallel Boulevard
- de kustversterking in Noordwijk aan Zee met een verhoogde en verbrede duinstrook (‘dijk in duin’)
- de vestiging van het Europese ruimtevaartcluster ESA-ESTEC
- inspiratieplek voor het houden van congressen, seminars en trainingen
- de aanwezigheid van Willem van den Bergh als grote zorginstelling
- permanente strandpaviljoens die het hele jaar open zijn
- een actieve, sportieve en betrokken samenleving met een rijk verenigingsleven.

Noordwijk dient hierbij als één kustplaats te worden benaderd, met onderkenning en profilering van het eigen (complementaire) karakter van de twee kernen.

Hieruit wordt meteen duidelijk dat HET verhaal en DE identiteit van Noordwijk niet bestaat. Het zijn verschillende verhalen op verschillende momenten in de geschiedenis op verschillende plekken. Al die verhalen en kenmerken zijn stukjes van ons DNA en bepalen samen onze identiteit. Die bieden gelijk een belangrijk aanknopingspunt voor de toekomst: we moeten bij nieuwe ontwikkelingen op zoek gaan naar het verhaal van de plek en ons daardoor laten inspireren. Daarbij willen we niet blijven hangen in het verleden, maar bewust ook uitnodigen voor vernieuwing. Want Noordwijk is zich altijd energiek blijven ontwikkelen en vernieuwen, getuige het concept van de zeven sterren kustplaats. Dat is echt iets van ons.

SWOT Analyse
Als 'rode draad' uit de analyses van de SWOT en brainstorms met betrokken inwoners, ondernemers, jongeren, raadsleden, collegeleden en medewerkers van de gemeente is naar voren gekomen dat de onderscheidende kwaliteit van Noordwijk is:

- Vitale topkwaliteits-kustplaats met allure, goed bereikbaar behalve op drukke (strand)dagen, energiek en sfeervol.
- Wens tot veelzijdigheid en kruisbestuiving: doelgroepen, woonklimaat, toerisme, economie, zorg, space, sport, gezondheid, winkelen, cultuur, natuur en buitengebied.
- Onderscheidend van andere kustplaatsen vooral door het behoud van het overwegend dorpse karakter in de luwte van de drukke Randstad, versterking authenticiteit en gerichte regionale samenwerking.

Bij de thematische analyses van de betreffende beleidsvelden in Deel B en van de gebouwde leefomgeving in Deel C zijn per thema specifieke SWOT analyses opgenomen.

1.3 Trends en prognoses

Bij het vormgeven van een visie voor Noordwijk is het van belang in te spelen op trends in de diverse beleidsvelden en sectoren op (inter)nationaal, provinciaal en gemeentelijk niveau. Daarbij is het van belang zowel "van buiten naar binnen te kijken": wat komt er op Noordwijk af? Maar ook het "van binnen naar buiten kijken": hoe positioneert Noordwijk zich in de omgeving (Duin en Bollenstreek, Zuid-Holland, Nederland, buitenland)?

Er spelen vele robuuste en langjarige trends op allerlei schaalniveaus, die impact hebben op de verdere ontwikkeling van Noordwijk in de regio, welke hierna beknopt zijn weergeven.

- *Authenticiteit*
  Een toenemende vraag naar herkenbare eigen identiteit van gemeenten, zoektocht naar hun uniek DNA, streekeigenheid, ambacht en traditie, cultuurhistorie, educatieve elementen, kunst, cultuur, rust, stilte, het oergevoel, het eigen verhaal.

- *Diversiteit*
  Meer differentiatie zowel sociaal, economisch als ruimtelijk, andere culturen, huishoudensamenstelling, leefstijlen en werkverbanden, vervoerswijzen, producten, diensten, biodiversiteit, verblijfsmogelijkheden, vrijetijdsbestedingen, multifunctionele ruimtelijke concepten, inrichting en verschijningsvormen leefomgeving.

- *Vitaliteit*
  Veel aandacht voor gezondheid, uiterlijk/beauty/cosmetica industrie, vitaminecultuur, wellness, actieve en sportieve recreatie in een natuurlijke omgeving, vitaal oud worden, sociaal-economisch vitale en veerkrachtige leefomgeving.

- *Kwaliteit en comfort*
  Steeds belangrijker in het keuzeproces voor producten, diensten en leefomgeving.

- *Flexibiliteit*
  Snel kunnen inspelen op veranderende vraag, flexibele woon- en werkoplossingen, 'popup formules', pauzelandschappen, meervoudig gebruik van gebouwen en leefomgeving.

- *ICT en verdere integratie*
  Slimme ICT-toepassingen en het gebruik van 'big data' integreren dieper in de samenleving, economie en leefomgeving. Digitalisering, internettoepassingen,

robotisering, 3D printen, Virtual Reality (je 'loopt' eerst door je toekomstige woonwijk of huis, voordat je een beslissing neemt), biotech, medische technologie, domotica, vervaging grens werk-vrije tijd, kansen voor functiemenging, overal werken.
Grote uitdaging is het aanpassingsvermogen van mensen om hierin mee te gaan.

- *Enkele demografische veranderingen*
  Vergrijzing. Veel meer 55-plussers met grotere bestedingsmogelijkheden, bejaarde hippies, meer vrije tijd, specifieke vragen voor diensten, producten en leefomgeving, senior-proof openbare ruimte en voorzieningen, eenzaamheid dus meer behoefte aan sociaal contact, gezelligheid met familie en vrienden, willen horen bij een interessegroep.

- *Ontgroening*
  Afname van het aandeel jongeren. Toenemend aantal (vooral eenpersoons) huishoudens en het kleiner worden van gezinnen. Stijging tweeverdieners met hoog bestedingspatroon.

- *Urbanisatie*
  In 2050 woont 70% van de wereldbevolking in populaire hoogdynamische grootstedelijke gebieden.

- *Beleving*
  Toenemend wens van het persoonlijk opdoen van unieke boeiende ervaringen vooral in vrijetijd en winkelen, verwennen, gastheerschap, georganiseerd avontuur, outdooractiviteiten, fascinatie, pret, toegevoegde waarde, persoonlijke groei, diepgang, spiritualiteit. VIP-ervaringen: verrassend, intensief en prettig.

- *Duurzaamheid*
  Zorg voor milieu, belangstelling voor 'eco', maatschappelijk verantwoord consumeren, ondernemen en recreëren; zelf verantwoordelijkheid nemen voor je leefomgeving.

- *'Do it yourself'-samenleving*
  Zelfredzame burgers regelen zaken zonder overheid, decentralisatie van publieke voorzieningen, van collectieve energieconsument naar individuele energieproducent, opgaven voor niet-zelfredzame burgers.

- *Hybridisering*
  Ontwikkelen van innovatieve producten en diensten door het slim inspelen op combinaties van verschillende trends als 'branchevervaging', nieuwe ruimtelijk-functionele concepten, gebouwen en gebiedsontwikkelingen.

- *'Branding'*
  Toenemend belang van het in de markt zetten van een product, dienst of gebied met een stukje toegevoegde waarde voor de ondernemer (zoals scholing, netwerk), en de consument (zoals imago, erbij horen en erbij geweest zijn, lifestyle, uniciteit, bijdrage aan een duurzame ontwikkeling).

- *Klimaatverandering*
  Voortgaande klimaatverandering door temperatuurstijging op aarde met zeespiegelstijging met gevolgen voor de primaire waterkeringen langs de kust.

- *Veiligheid*
  Groter belang voor veiligheid bij evenementen, verkeer en vervoer, woonomgeving.

1.4 Beleidskaders

In de Omgevingsvisie is getracht een goede balans te vinden tussen kwaliteitsborging en dynamiek. Ofwel: tussen het vastleggen van robuuste ruimtelijke en milieukwaliteiten, het formuleren van heldere afwegingskaders en flexibele uitwerkingen om nieuwe dynamische ontwikkelingen uit te nodigen. Daarbij zijn de bindende regels uit de beleidskaders van het Rijk, de provincie en instanties als het waterschap bepalend. De Omgevingsvisie is een strategisch document voor de ruimtelijke ontwikkeling en inrichting van de leefomgeving van Noordwijk. In de Omgevingsvisie zijn de bestaande relevante sectorale beleidsnota's van de gemeente Noordwijk verwerkt. Daarnaast blijven de meer operationele toetsingskaders als de welstandsnota, het beeldkwaliteitsplan en de Uitwerking Visie Openbare Ruimte (UVOR) en de Leidraad Inrichting Openbare Ruimte (LIOR) bestaan.

2. Duurzaamheid

2.1 Ontwikkelingen tot nu toe

De laatste jaren is er steeds meer aandacht voor duurzaamheid. Een zeer belangrijk thema, want Noordwijk wil werken aan een omgeving waarin het veilig en prettig is om samen te leven. Daarbij is niet alleen 2030 in het vizier, maar ook toekomstige generaties.

In Noordwijk wordt al enkele jaren actief gewerkt aan het onderwerp. De in 2010 opgestelde Milieuvisie luidde de eerste stappen in voor de gemeente om specifiek op duurzaamheid te sturen. Hierin werd gesteld dat duurzaamheid een belangrijke voorwaarde voor ruimtelijke groei is.

In 2014 werd door het nieuwe college een koers bepaald waarin Duurzaam Groen één van de 12 hoofdpijlers is. Daarin werd één van de belangrijkste en tegelijkertijd meest ingrijpende beleidsrichtingen bepaald: Noordwijk energieneutraal in 2030.

In voorgaande jaren waren hier al stappen voor ondernomen en sinds 2015 is hier extra op ingezet. Zo is duurzaamheid één van de vier pijlers van het woonbeleid. Ook zijn diverse projecten gestart, zoals de uitrol van slimme elektrische laadinfrastructuur voor auto's en verduurzaming van de grootste kantoorpanden. Daarnaast is een pilotstudie uitgevoerd naar klimaatbestendige woonwijken in Noordwijk, in het kader van het Rijksprogramma Ruimtelijke Adaptatie.

Duurzaamheid is daarom in brede zin als leidend principe gekozen in deze omgevingsvisie. Het gaat daarbij niet alleen om de fysieke aspecten van de gemeente (ruimte, natuur, milieu, klimaat en energie, verkeer, water), maar ook om actuele economische en sociale vraagstukken: om werkgelegenheid, maatschappelijk verantwoord ondernemen, de circulaire economie en om gezondheid. Duurzaamheid bestaat daarbij uit sociale, fysieke, en economische duurzaamheid, ook wel bekend als *People, Planet, Profit*.

Daarmee groeit de gemeente met de steeds bredere en meer integrale benadering van duurzame ontwikkeling, zoals geïntroduceerd door de VN Commissie Brundtland uit 1987, naar een duurzame samenleving. Een duurzame samenleving waarbij alle huidige en toekomstige ontwikkelingen aan bijdragen. Immers wat nu al voldoet hoeft niet meer aangepast te worden voor 2030.

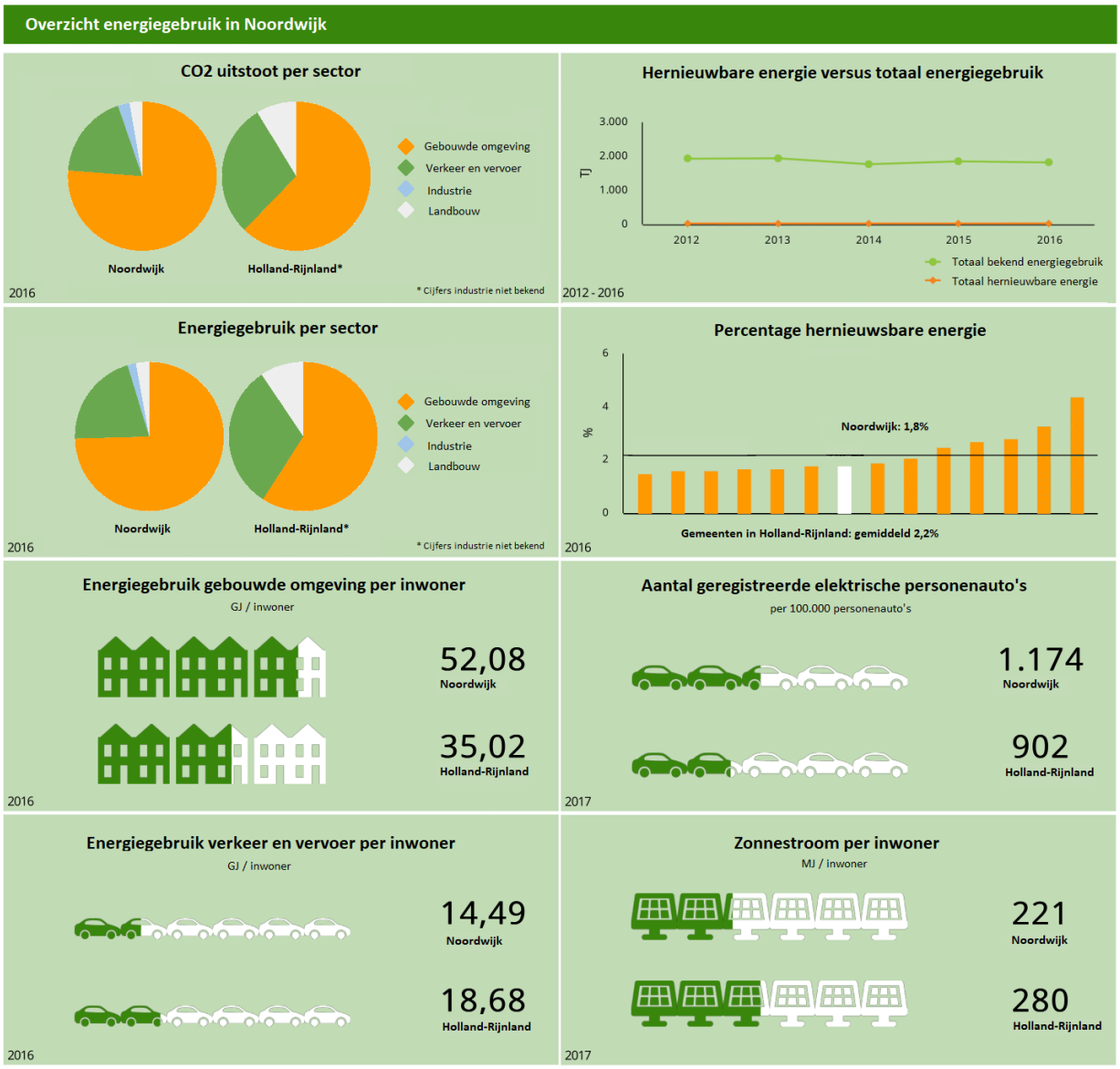
De urgentie om duurzaamheid centraal te stellen in deze Omgevingsvisie is hoog vanwege de te verwachte oorzaken van klimaatverandering. Die zullen niet alleen op wereldniveau grote gevolgen hebben. Ook in Noordwijk zijn er veranderingen te verwachten: een stijgende zeespiegel, meer intense regenbuien en grotere periodes van droogte. Daarnaast spelen kwesties als uitputting van de aarde door het gebruik van diverse grondstoffen en geopolitieke overwegingen.

Nadat eind 2015 door 195 landen in Parijs het historische klimaatakkoord werd ondertekend, is het maatschappelijk draagvlak voor duurzame maatregelen sterk verbreed. Belangrijk, want de uitvoering van eerder afgesproken stappen heeft een versnelling en opschaling nodig. Lokaal en regionaal heeft zich dat vertaald in het Energieakkoord Holland Rijnland. Dit akkoord heeft tot doel om in 2050 energieneutraal te zijn. Dit houdt in dat alle gebruikte energie wordt opgewekt door duurzame bronnen.

2.2 Analyse van de huidige situatie

Huidig energiegebruik in Noordwijk
De Rijksoverheid monitort in de Klimaatmonitor de ontwikkeling van het energiegebruik in Nederland.

Anno 2016 werd er in Noordwijk 1820 Terajoule (TJ) energie gebruik. Het gebruik in Noordwijk per inwoner ligt hoger het regionaal en landelijk gemiddelde wat betreft gebouwde omgeving en commerciële dienstverlening. Het gemiddeld relatief lage energielabel van de woningvoorraad en de relatief grotere woningen kunnen hier een verklaring voor bieden. Bij commerciële dienstverlening is er één bedrijf binnen Noordwijk dat verantwoordelijk is voor 30% van het energiegebruik van bedrijven. Op industrie en verkeer en vervoer scoort Noordwijk juist lager dan het landelijke gemiddelde. Vanaf 2014 is het aantal elektrische personenauto's verdrievoudigd. Het aantal ligt boven het regionaal gemiddelde en op circa 85% van het landelijk gemiddelde.

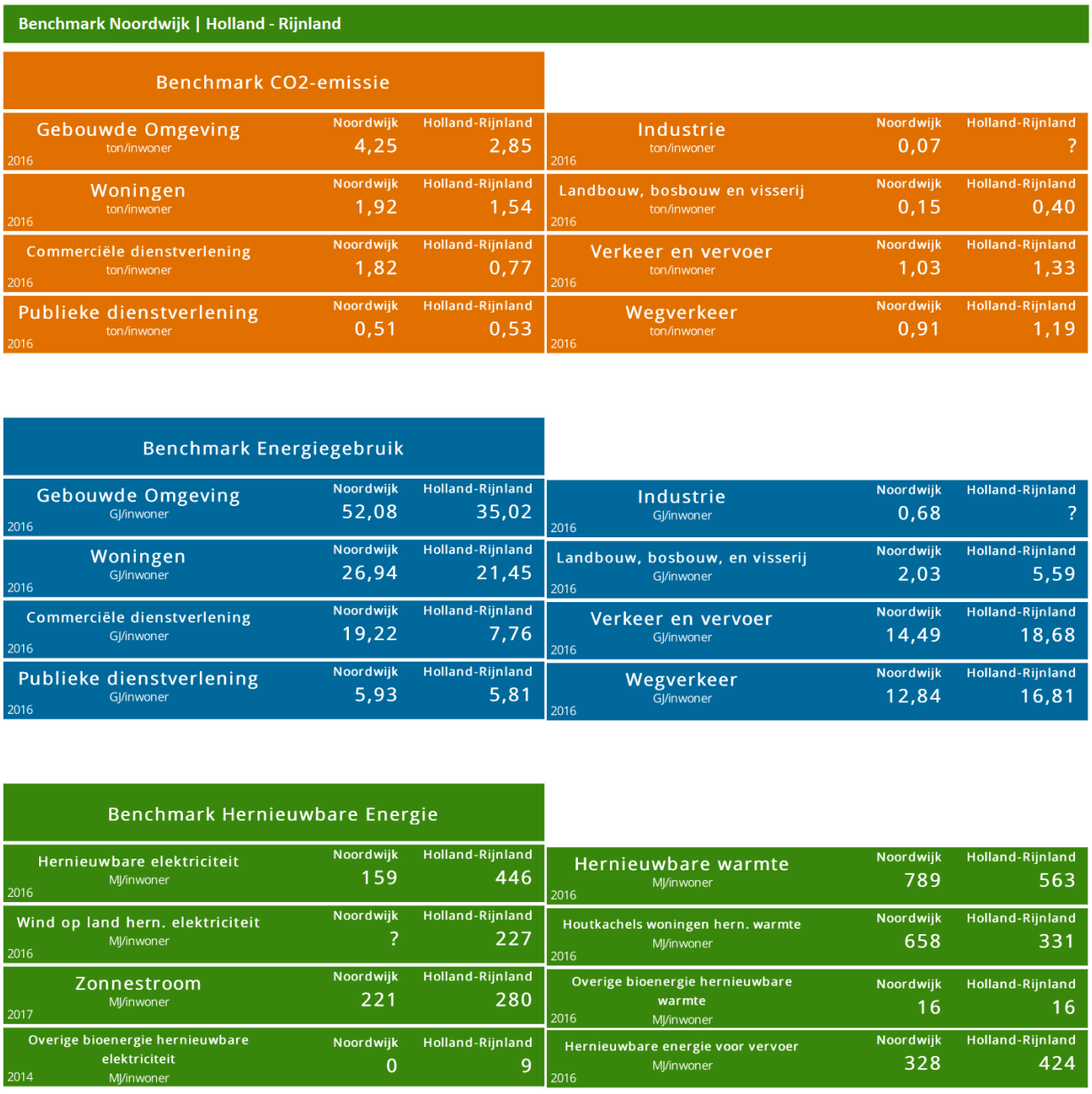

Afbeelding 2.1: overzicht energiegebruik in Noordwijk (bron: klimaatmonitor)

Benchmark Noordwijk versus regio

Noordwijk scoort iets onder het regionaal gemiddelde wat betreft het aandeel duurzaam opgewekte energie. Op zonnestroom volgt Noordwijk de landelijke stijgende trend van opgesteld vermogen, maar de achterstand ten opzichte van het landelijke en regionale gemiddelde is nog niet ingelopen.

Op hernieuwbare warmte scoort de gemeente bovengemiddeld. De groei in warmte- en koude opslag systemen (WKO) in Noordwijk draagt hieraan bij.

Afbeelding 2.2: benchmark energiegebruik in Noordwijk (bron: klimaatmonitor)

SWOT Analyse

STERKTEN	KANSEN
▪ NWS voorloper gasloos bouwen ▪ Subsidiefonds / duurzaamheidsleningen ▪ Green Deal 's Heeren Loo – gemeente – omgevingsdienst ▪ Meer initiatieven duurzame warmte	▪ Wind op zee / wind op land ▪ Geothermie ▪ Zonnepanelen op daken / Zonneveld Leidse Vaart ▪ Duurzaam toerisme ▪ Ontwikkelingen diverse duurzame bouwvormen zoals klimaat adaptief bouwen, Zero, NOM ▪ Nieuwbouwwoningen (Bronsgeest) energie levert en duurzaam realiseren ▪ Verduurzamen bedrijventerreinen, overheidsgebouwen, zorginstellingen, kantoorpanden ▪ Uitbreiding financieringsmogelijkheden en duurzaamheidsleningen
ZWAKTEN	**BEDREIGINGEN**
▪ Laag percentage opgewekte duurzame energie ▪ Woningvoorraad gemidddeld laag energielabels ▪ Langzaam verkeer onderbelicht	▪ Overspannen bouwwereld ▪ Tekort technisch personeel ▪ Beschikbare locaties duurzame energieopwekking ▪ Weerstand wind ▪ Financiering

2.3 Trends en prognoses

- *Toenemend belang van besparing,* omdat steeds duidelijker wordt dat fossiele brandstoffen en grondstoffen eindig zijn. Ook de beschikbare hoeveelheid zoet water is beperkt. Hoewel dit probleem minder urgent is in Nederland, zijn er ook op de lange termijn voor Noordwijk uitdagingen door verzilting, langere periodes van droogte en intensere regenbuien. Naarmate duidelijker wordt dat het draagvlak voor grootschalige energieopwekking wegvalt, zal nog sterker ingezet moeten worden op besparing.

- *Gebouwde omgeving* heeft groot potentieel in zich voor de energiebesparing. Voor het verduurzamen van de gebouwde omgeving door betere isolatie en duurzame opwekking is tot 2030 een forse investering nodig, die kan oplopen tot € 30.000,-- per woning.

- *Groeiend aandeel kleinschalige energiecoöperaties.*

- *CO2 uitstoot daalt absoluut gezien ongeveer met 80 ton per jaar door* het beschikbaar stellen van duurzaamheidsleningen voor particulieren en maatschappelijke instellingen.

- *Toepassing van duurzame energieopwekking in de gebouwde omgeving.* Na een voorzichtige start met de uitrol van zonnepanelen, zijn zonneboilers en warmtepompen met een flinke opmars bezig. Installateurs stellen bij vervanging van een cv-ketel steeds vaker alternatieven voor; middels het Duurzaam Bouwloket worden meer offertes opgevraagd voor duurzame maatregelen en deze worden ook steeds goedkoper. Uit verkenningen blijkt dat er voor Noordwijk kansen zijn voor de toepassing van geothermie. Wel zijn hiervoor flinke investeringen met een redelijk hoog risicoprofiel noodzakelijk.

- Toename duurzame bouwvormen als passieve woningen, NOM, Zero en soms ook Tiny houses

- *Toename van ontwerpen volgens de principes van circulaire economie.* Dit zorgt ervoor dat grondstoffen beter benut worden en materialen goed hergebruikt kunnen worden. Gevestigde bedrijven en startups werken aan innovaties om bestaande producten en juist ook hele gebouwen circulair te maken, waardoor een gesloten grondstoffenkringloop bereikt kan worden.

- De *opkomst van de biobased economie*, biedt kansen om fossiele brandstoffen te vervangen door gelijkwaardige producten van een andere oorsprong, zoals biogas en biobrandstof. Zo worden mest, maar ook landbouwproducten omgezet in nuttige energiedragers. De focus ligt hierbij steeds meer op het gebruik van restproducten, zodat agrarisch grondgebruik voor voedsel en handelsflora gebruikt kan worden.

- *Groei duurzame energieopwekking in 2030 vermoedelijk 6% tot 10% (zonder beleidsverandering en extra middelen)*

- *Verslimmen en digitaliseren*. Zo kunnen steeds meer apparaten slim aangestuurd worden, zodat een wasmachine bijvoorbeeld gaat draaien op het moment dat er voldoende warm water door een zonneboiler opgewekt wordt. En hoewel apparaten steeds kleiner worden, en minder energie gebruiken groeit het aantal apparaten. Er is sprake van een hoog gadget-gehalte, waarbij het grote aantal benodigde batterijen en de druk op recycling opvallen. Hoewel hierdoor een druk ontstaat op specifieke grondstoffen voor elektronica én energie gebruikt wordt, levert de technologie steeds meer – alledaagse – toepassingen om zuinig(er) en bewust(er) om te gaan met energie en water.

- *Voortgaande ontwikkeling van de deeleconomie.* Jongeren hechten minder aan het eigendom van een auto, via internet verhuren particulieren hun auto, gereedschap of een gastenkamer en het aantal – voornamelijk – elektrische deelauto's neemt toe.

- *Toenemende regeldruk, monitoring en handhaving vanuit overheden*. Dit komt door de grote maatschappelijke uitdagingen en de noodzaak voor de sterke inzet op bijvoorbeeld recycling en duurzame energieopwekking. Er ligt een sterk accent op gemeenten, die steeds meer taken op dit gebied krijgen. Van bepalingen over energiegebruik van nieuwbouwwoningen tot controles op een duurzame bedrijfsvoering. Ook indirect heeft dit weerslag op Noordwijk, doordat (inter-)nationale afspraken zijn gemaakt over recyclingpercentages en het aandeel duurzaam opgewekte energie.

2.4 Beleidskader

2.4.1. Beleidskader Energie en Klimaat

Europa en Rijk
Europa heeft in 2010 het tienjarenplan Europa 2020 vastgesteld waarin op het vlak van duurzaamheid doelstellingen zijn geformuleerd om ten opzichte van 1990 20% minder energie te verbruiken, 20% minder broeikasgassen uit te stoten en minimaal 20% duurzame energie op te wekken. De Europese doelstellingen zijn vertaald naar nationale doelstellingen, waarbij voor Nederland ingezet is op 16% minder CO2-uitstoot, 14% duurzame energie en 1,5% energiebesparing per jaar. Vervolgens is in het SER-Energieakkoord door meer dan veertig organisaties, waaronder de VNG, afgesproken om gezamenlijk voor verduurzaming van onze samenleving en de economie te gaan. De ondertekenaars spraken af: gemiddeld 1,5% energie per jaar te besparen, een totale besparing van 100 Peta Joule per 2020 en een toename van het aandeel hernieuwbare energieopwekking naar 14 procent in 2020 en 16% in 2023.
In 2050 moet de energievoorziening bijna helemaal duurzaam zijn. De uitstoot van CO_2 (broeikasgassen) is dan 80-95% minder vergeleken met 1990. (uit energie agenda EZ)

Europese richtlijn Energy Efficiency Directive
In 2012 is de Europese richtlijn Energy Efficiency Directive (EED) vastgesteld. Een onderdeel van de richtlijn bevat de verplichting voor grote ondernemingen voor het opstellen van een energie-audit, waarmee inzicht wordt gekregen in het energieverbruiksprofiel van een onderneming en mogelijkheden voor kosteneffectieve energiebesparing. Nederland heeft deze verplichting in 2015 opgenomen in nationale regelgeving. Lokale overheden dienen de uitvoering van deze energie-audit te monitoren en hierop te handhaven.
Daarnaast dienen gemeenten te handhaven op de energiebesparingsverplichting voor middelgrote en grote bedrijven, zoals vermeld in het Activiteitenbesluit milieubeheer. In dit besluit staat de verplichting dat alle energiebesparende maatregelen moeten worden genomen die zich in vijf jaar of korter terugverdienen.

Vanaf 1 juni 2019 moeten de middelgrote bedrijven rapporteren welke energie maatregelen ze hebben getroffen of nog gaan treffen om te voldoen aan de wettelijke energiemaatregelen (omgekeerde bewijslast). De overheid draait de bewijslast om in een poging de doelen van het landelijke Energieakkoord te halen.

Landelijk

MilieuPrestatie Gebouwen - MPG
De MilieuPrestatie Gebouwen (MPG) is bij elke aanvraag voor een omgevingsvergunning verplicht. De MPG geeft aan wat de milieubelasting is van de materialen die in een gebouw worden toegepast. Het gaat hierbij om nieuwbouwwoningen en nieuwe kantoorgebouwen die groter zijn dan 100m². Per 1 januari 2018 geldt voor de MPG een maximum schaduwprijs van 1,00 euro per m^2 BVO per jaar.

Aardgasloos 1 juli 2018
In april is de Wet Voortgang Energietransitie (VET) aangenomen. Daarmee vervalt de plicht om nieuwbouw aan te sluiten op aardgas. De Wet VET is een wijziging van de Elektriciteitswet 1998 en de Gaswet. Hiermee is vanaf 1 juli 2018 – in principe- een nieuwbouwwoning op het aardgas verleden tijd.

Bijna EnergieNeutrale Gebouwen 2020 (BENG)
Vanaf 2020 wordt de huidige EPC (energieprestatie coëfficiënt) gewijzigd naar bijna-energieneutraal gebouw. Het beleid is erop gericht dat de EPC-eis in het Bouwbesluit per 31 december 2020 dichtbij nul komt te liggen, oftewel bijna-energieneutraal. De eis wordt echter

niet meer in een EPC-waarde uitgedrukt. In plaats van een maximale EPC-waarde worden drie eisen worden gesteld:

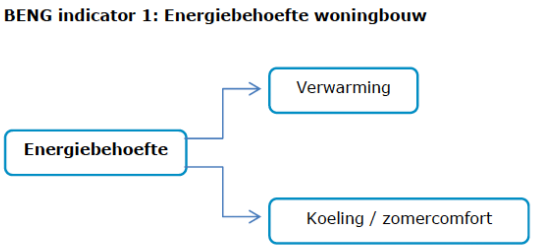
- een maximale energiebehoefte van de woning van 25 kWh/m2 gebruiksoppervlak per jaar
- een maximaal primaire energieverbruik van 25 kWh/m2 gebruiksoppervlak per jaar
- een minimaal percentage hernieuwbare energie (50 procent)

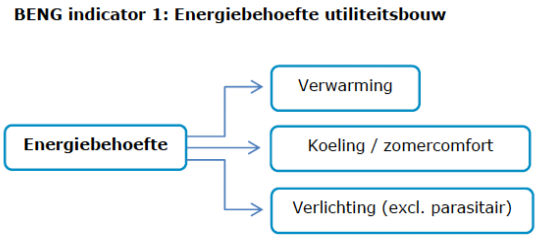
Het achterliggende idee van deze eisen is om energiebesparing voorop te stellen en hernieuwbare energie aanvullend te laten zijn om het primair energieverbruik verder terug te dringen. Deze eisen komen ongeveer overeen met een EPC van 0,2.

Vastgestelde niveaus BENG

De vastgestelde niveaus voor de verschillende gebouwfuncties staan in onderstaande tabel.

Gebouwfunctie	1- Energiebehoefte kWh/m2.jr	2- Primair fossiel energiegebruik kWh/m2.jr	3 - Aandeel hernieuwbare energie %
Woningen / woongebouwen	25	25	50
Utiliteitsgebouwen	50	25	50
Onderwijsgebouwen	50	60	50
Gezondheidszorggebouwen	65	120	50

Provincie

In de Beleidsvisie Duurzaamheid en Milieu 2013-2017 (BvDM) staat hoe de provincie omgaat met duurzaamheid bij ontwikkeling op diverse terreinen als economie en natuur. Ook staat erin hoe de provincie invulling geeft aan haar wettelijke milieutaken en de uitvoering daarvan. Deze beleidsvisie is met het oog op het opstellen van een provinciale omgevingsvisie inmiddels verlengd tot 2019. Zo blijft de provincie voldoen aan het wettelijk vereiste van de Wet milieubeheer (Wm) en blijven de kaders uit de BvDM van kracht terwijl de provincie in de tussentijd het omgevingsbeleid op basis van de Omgevingswet voorbereidt.

Daarnaast heeft de provincie Zuid Holland, in de Visie mobiliteit en ruimte aangegeven zich sterk te maken voor de overgang naar een energie-efficiënte samenleving. De provincie Zuid-Holland zet daar op in door de opbouw van kennis en coalities die de toepassing van duurzame energie bevorderen, door ruimtelijke reserveringen te maken voor de benodigde netwerken en via haar vergunningen- en concessiebeleid.

Regio

Regionaal energieakkoord

Noordwijk neemt deel aan het Energieakkoord van Holland Rijnland om gezamenlijk bij te dragen aan de energietransitie. Uit onderzoek naar de mogelijkheden voor de opwekking van duurzame energie in Holland Rijnland ('Gebiedstrategie Duurzame Energie Holland Rijnland', november 2016) blijkt dat alles op alles moet worden gezet om voldoende duurzame energie op te kunnen wekken, wil de gemeente voldoen aan de energie- en klimaatdoelstellingen: Noordwijk energieneutraal en klimaat adaptief in 2030.

In heel Holland Rijnland is de energiebehoefte in 2050 naar verwachting 36,6 PJ (tegen een energieverbruik van 34,6 PJ in 2014). Als gebruik wordt gemaakt van extra besparingsopties daalt de verwachte energievraag tot 26,8 PJ in 2050. Deze besparingen vergen een hoge inspanning en vragen om economische afwegingen.

Uit het onderzoek blijkt ook dat als de maximale inspanningen ten aanzien van opwekking van duurzame energie worden verricht, maximaal ongeveer 24 PJ aan energie hernieuwbaar op te wekken is binnen de regio (waarbij nog niet gekeken is naar de mismatch tussen de gevraagde energiedrager en het potentiële aanbod; de vraag naar warmte en brandstoffen blijft immers relatief hoog en de aanbod van hernieuwbare warmte en brandstoffen laag). Uit de potentieanalyse per opwekkingspotentieel blijkt dat deze 24 PJ regionaal alleen op de volgende wijze kan worden opgewekt:

- windturbines: 8,4 PJ
- zonnepanelen op akkers: 10,4 PJ
- zonnepanelen op daken: 1,3 PJ
- geothermie/aardwarmte (kassen): 1,9 PJ
- geothermie/aardwarmte (woningen): 0,8 PJ
- biomassa (vergistingsinstallaties): 1,0 PJ

Het Energieakkoord Holland Rijnland streeft ernaar dat 80% van de regionale energiebehoefte in de eigen regio duurzaam wordt opgewekt en 20% van buiten de regio komt. Om ervoor te zorgen dat Noordwijk haar energie- en klimaatdoelstellingen gaat halen, stimuleert de gemeente een breed spectrum aan activiteiten die schone energie produceren en bijdragen aan de veerkracht en het klimaatadaptieve vermogen van de gemeente.

Regionaal Beleidskader Duurzame Stedenbouw

Dit beleidskader, dat door Noordwijk is vastgesteld in 2009, biedt een overzichtelijke, gestructureerde werkwijze om duurzame ambities en maatregelen mee te nemen op het schaalniveau van stedenbouw, binnen de reikwijdte van bedrijventerreinen en/of (ten minste 10) woningen vanaf 1 hectare grondoppervlakte. Het beleidskader biedt een praktisch instrument om ambities te bepalen en is daarmee een laagdrempelig, goedkoop en praktisch communicatiemiddel. Met behulp van een zogenaamde ambitietabel worden de meest kansrijke ambities, die verder gaan dan de wettelijke verplichtingen, vanaf het begin geïdentificeerd. Deze dient ge-update te worden.

Richtlijn Regionale DuurzaamBouwen 'plus' 2008-2012

Deze richtlijn, die door Noordwijk is vastgesteld in 2009, heeft betrekking op woningbouw (nieuwbouw en renovatie/grootonderhoud), utiliteitsbouw en grond-, weg en waterbouw. De duurzaamheidsambities op gebouwniveau zijn geborgd middels het duurzaamheidstool GPR-Gebouw. Deze is recentelijke geüpdatet. De gemeente ambieert daarbij een hoge GPR score voor nieuwbouw ontwikkelingen. Het streven voor nieuwbouwwoningen is nu een gemiddelde score van 8,5 voor energie en milieu (DPG score), een 7,5 voor toekomstwaarde en voor de andere thema's een 8. De wettelijke verplichting voor energie, zoals vastgelegd in het huidige Bouwbesluit, komt in woningbouwprojecten overeen met een 7,8.

2.5 Beleidsinzet gemeente

Noordwijk gaat met enthousiasme voortvarend de komende jaren door op de ingeslagen weg om een duurzame gemeente te worden. Duurzaamheid is steeds meer een algeheel thema in het dagelijks leven. Bewustwording blijft belangrijk, binnen de gemeenschap en de gemeentelijke organisatie. Duurzaam handelen moet gemeengoed worden en bij wijze van spreken op iedere hoek van de straat zichtbaar zijn. De gemeente zoekt nadrukkelijk samenwerking met andere partijen, inwoners, bedrijven, woningbouwcorporaties en het Hoogheemraadschap. De ambities zijn hoog:

- **Energieneutraal Noordwijk**
  Energieneutraal is als belangrijkste doelstelling verkozen om tot een duurzame gemeente te komen. Een energieneutraal Noordwijk betekent dat de gemeente in haar eigen energiebehoefte voorziet en per saldo jaarlijks evenveel energie – binnen de eigen gemeentegrenzen – opwekt als het nodig heeft. Dit reduceert de afhankelijkheid van fossiele brandstoffen en daarmee gepaard gaande CO2 uitstoot, wat ook op lokaal niveau directe voordelen heeft voor mens en omgeving.

- **Klimaatbestendig Noordwijk**
  Uiterlijk in 2020 is klimaatbestendigheid verankerd in het gemeentelijk beleid. Ruimtelijke plannen zullen dan 'klimaatproof' zijn en klimaatadaptief bouwen is gemeengoed.

- **Duurzaam bouwen**
  Noordwijk streeft er naar bij elk bouwplan de schade aan het milieu op korte en lange termijn zoveel mogelijk te beperken. De gemeente wil daarmee de kwaliteit en duurzaamheid van de ontwikkelingen op een zo hoog mogelijk niveau brengen. Alle ontwikkelingen qua ruimtelijke plannen, woningen en gebouwen (bestaand en nieuw) zullen een duurzame bijdrage moeten leveren aan deze doelstelling.

Om deze ambities op te pakken, is een integrale, **programmatische aanpak** noodzakelijk, met een (jaarlijkse) prioritering in projecten en monitoring. Onderdelen voor die nader uit te werken aanpak zijn:

Beleid en onderzoek
- Onderzoek naar mogelijkheden voor grootschalige opwekking van duurzame energie binnen de gemeentegrenzen:
  - Warmte: Lokale Warmtevisie omzetten naar prioritering in wijken
  - Ruimte: wind en zonnevelden: opstellen van maatschappelijke en economische kaders regionaal en op gemeentelijk niveau vaststellen
- Updaten regionaal beleidskader duurzame stedenbouw

Gebouwde omgeving
- Stimuleren dat de daken van strandpaviljoens, hotels, sportcomplexen, bedrijfshallen, kantoren, agrarische complexen en woningen worden voorzien van zonnepanelen en zonneboilers
- Flinke impulsen geven aan renovatie van gebouwde omgeving met accent op verduurzaming van verwarmingsinstallatie:
- Gasloos de toekomst: plan lokale warmtevisie met prioritering van het gasloos per wijk verder uitwerken energiebesparing bestaande bouw en duurzame energieopwekking
- Energieneutraal nieuwe woonwijken (eventueel compenseren)
- Aanstelling van energiecoaches per wijk
- Wijkaanpakken om duurzaamheidsmaatregelen onder bewoners te stimuleren
- Subsidies/prijzen voor (innovatieve) duurzaamheidsoplossingen van eigen inwoners
- Dier-, kind-, mens- en natuurvriendelijk bouwen

Gemeentelijke organisatie

- Continuering opbouwen van kennis binnen gemeentelijke organisatie en uitdragen
- Duurzaam inkopen en aanbesteden
- Verdere verduurzamen gemeentehuis, gemeentelijke accommodaties en wagenpark zoveel mogelijk vervangen door elektrisch rijden
- Nauwkeurig energiemanagement (zoals ISO 50001) voor alle gebouwen, gemeentelijk en privaat
- Alle gemeentelijke uitgaven 'energieproof' maken: andere keuzes, andere afschrijvingstermijnen, waarbij energieneutraal de belangrijkste te definiëren winst is
- Externe financiers en initiatieven benaderen voor duurzame investeringen: zij zoeken projecten

2.6 Verbindingen

Duurzaamheid heeft verbindingen met alle thema's uit deze omgevingsvisie. De belangrijkste volgen hieronder.

- **Economie en ondernemen, Greenport**
  Voor het behalen van de doelstelling energieneutraal in 2030 ligt een grote nadruk op de gebouwde omgeving en de stedenbouwkundige invulling daarvan. Voor de thema's wonen (zowel particulier als ook de woningbouwcorporatie), onderwijs (duurzaam renoveren), economie en ondernemen (bedrijfspanden, kantoorpanden, gemeentelijk vastgoed etc.) ligt de nadruk in de bestaande panden op energiebesparing, de eerste stap uit de trias energetica. Nieuwe, duurzame vormen van ondernemen en produceren (circulair, biobased) kunnen bijdragen aan de verdere ontwikkeling van Noordwijk als onderscheidende, kwalitatieve plaats.

- **Wonen**
  Bij nieuwbouw vormt duurzaam bouwen het uitgangspunt, inclusief natuur inclusief bouwen. In overleg met initiatiefnemers is de ambitie om meer dan energieneutraal te bouwen. Door de wijkaanpakken van de bestaande bouw naar energieneutraal ontstaat er een spin off in de (lokale) economie. Tevens dragen de duurzaamheidsleningen en duurzaamheidssubsidies voor woningeigenaren bij aan de doelstelling energieneutraal 2030. Bij wonen speelt ook het klimaatbestendig bouwen een prominente rol.

3. Gezondheid

3.1 Ontwikkelingen tot nu toe

Het gaat goed met onze gezondheid. Dat blijkt onder andere uit het feit dat de gemiddelde levensverwachting in Nederland de afgelopen tien jaar sterk is gestegen tot 79 jaar voor mannen en 83 jaar voor vrouwen. Daarmee behoort ons land tot de hoogste van de Europese Unie. Dit is vooral te danken aan verbeterde zorg en preventie. Het aantal mensen met een chronische ziekte is wel toegenomen.

Een aantal ontwikkelingen in leefstijl is niet langer ongunstig. Het aantal volwassen rokers is gedaald en aan de toename van overgewicht lijkt een einde te zijn komen. Jongeren zijn minder gaan roken en drinken, maar het aantal jongeren dat extreem veel drinkt is onverminderd hoog gebleven, ook in vergelijking tot andere landen. Roken is nog steeds de belangrijkste oorzaak van ziekte en sterfte, gevolgd door overgewicht en weinig bewegen.

Gezondheid is ongelijk verdeeld in Nederland. Hoogopgeleiden hebben een flink levensverwachting dan lager opgeleide mensen. De mate waarin iemand gezond opgroeit wordt voor een belangrijk deel bepaald door de sociale omgeving en door woon-, leef- en werkomstandigheden. De levensverwachting is voor lager opgeleiden gemiddeld 6 jaar korter dan voor hoger opgeleiden. Ook tussen autochtonen en allochtonen bestaan gezondheidsverschillen. Deze gezondheidsverschillen hangen sterk samen met opleiding, werk en inkomen. Participeren heeft eveneens een grote invloed op gezondheid. Ook het vermogen tot bewustwording van gezond leven (voeding, beweging en dergelijke) en zelfredzaamheid spelen een grote rol.

3.2 Analyse huidige situatie

Ongeveer een kwart van de ziektelast van welvaartsziekten is toe te schrijven aan een minder gezonde leefstijl: roken, overmatig alcoholgebruik, ongezond voedingspatroon en gebrek aan lichaamsbeweging. Met het stimuleren van een gezondere leefstijl kan veel gezondheidswinst worden gerealiseerd, vooral onder laagopgeleiden.

Uit het gebiedsprofiel van de GGD Hollands Midden blijkt dat de sociaal-economische status van de inwoners uit de gemeente Noordwijk hoog ligt. Dit betekent niet dat de gemeente Noordwijk geen kwetsbare inwoners heeft. Uit de cijfers blijkt het volgende:

Gebiedsprofiel Noordwijk aan Zee	**Aantal inwoners**
Grote moeite met rondkomen	115
Problematische schulden	110
Zwaar belaste mantelzorgers	225
Kwetsbare gezondheid	2200
Meerdere risicofactoren	1250
Sociaal uitgesloten	255

Gebiedsprofiel Noordwijk-Binnen	**Aantal inwoners**
Grote moeite met rondkomen	255
Problematische schulden	1100
Zwaar belaste mantelzorgers	380
Kwetsbare gezondheid	3355
Meerdere risicofactoren	2530
Sociaal uitgesloten	660

Daarnaast blijkt uit het gebiedsprofiel van de GGD Hollands Midden dat de inwoners van de gemeente Noordwijk veel bewegen. In het gebied Noordwijk aan Zee beweegt 69% van de inwoners en in het gebied Noordwijk Binnen beweegt 78% van de inwoners. Het overgewicht van de inwoners is, ondanks deze inspanning, wel hoog. De inwoners van Noordwijk hebben gemiddeld een overgewicht van 47%, bij de inwoners van Noordwijk Binnen is dit 46%. Van de jeugdige inwoners beweegt gemiddeld gezien maar 20% voldoende in Noordwijk-Binnen; in Noordwijk aan Zee is dit slechts 15%. Echter, het overgewicht van de jeugdige is wel lager, dit ligt gemiddeld gezien op 9% in beide kernen. Verder heeft de GGD Hollands Midden de gezondheid van jeugdigen tussen de 11 en 18 jaar onderzocht. Hieruit blijkt het volgende:

Gebiedsprofiel Noordwijk-Binnen	**Jongeren 11-18 jaar**
Meer dan of gelijk aan 2 langdurige aandoening	11%
Sterk belemmerd door aandoening/allergie	6%
Hoog risico psychosociale problemen	6%
Meer dan 1 dag gespijbeld	2%
Wordt gepest	20%
Ooit mishandeld door volwassene	2%
Ongewenste seksuele ervaringen met jongeren	2%
Rookt dagelijks	5%
Bingedrinken	27%
Hasj/wiet gebruik	7%
Harddrugs gebruik	1%

Gebiedsprofiel Noordwijk aan Zee	**Jongeren 11-18 jaar**
Meer dan of gelijk aan 2 langdurige aandoening	12%
Sterk belemmerd door aandoening/allergie	9%
Hoog risico psychosociale problemen	6%
Meer dan 1 dag gespijbeld	3%
Wordt gepest	22%
Ooit mishandeld door volwassene	5%
Ongewenste seksuele ervaringen met jongeren	4%
Rookt dagelijks	3%
Bingedrinken	19%
Hasj/wiet gebruik	10%
Harddrugs gebruik	2%

Van de middelbare scholieren volgt 32% het vwo, 25% de havo, 29% vmbo opleiding, 13% een brugjaar en 1% praktijkonderwijs.

SWOT Analyse

STERKTEN	KANSEN
▪ Inwoners bewegen veel	▪ Inspelen op ervaringen met principes over gezond ouder worden in zogenoemde Blue Zones ▪ Via datakoppeling en analyse potentiële gezondheidsproblemen in bepaalde wijken opsporen en hierop anticiperen. ▪ Productie en gebruik van nieuwe duurzame producten met een positief effect op de gezondheid. ▪ Door de bezuinigingen op de zorg, worden medici verplicht om ook te kijken naar de mogelijkheden van de patiënt in de buurt. Huisartsen worden bijvoorbeeld door de extramuralisering van de zorg meer belast met psychiatrische patiënten. Door samen te werken met maatschappelijk werk en welzijnsmedewerkers, kunnen de werkzaamheden worden verdeeld. Om medici en professionals in de sociale sector samen te laten werken, is er vertrouwen nodig in elkaars kennis en expertise.
ZWAKTEN	**BEDREIGINGEN**
▪ Gezondheid ongelijk verdeeld	▪ Duurzaamheid en een gezonde levensstijl vragen veelal om financiële investeringen, die soms pas op langere termijn effecten hebben. Deze investeringen kunnen soms in het gedrang komen door beperkte financiële middelen en kortetermijndenken. ▪ Binnen de gezondheidszorg zijn medici vooral opgeleid om naar de fysieke beperkingen van een patiënt te kijken. Het algehele welbevinden van een patiënt wordt nog niet altijd meegenomen.

3.3 Trends en prognoses

- Verdere *stijging van de gemiddelde levensverwachting*.
- Verdere stijging aantal mensen met *chronische ziekten*.
- Voortgaande *implementatie van milieumaatregelen* die positieve effecten op de gezondheid hebben, zoals minder C02 uitstoot, minder fijnstof en minder geluidhinder.
- Steeds meer mensen zullen sterven aan de gevolgen van *dementie*.
- Toename van het centraal stellen van het gehele welbevinden van een mens in plaats van de fysieke problematiek volgens het begrip 'positieve gezondheid'
- We zullen ons in 2040 nog even gezond voelen, maar steeds meer mensen zullen zich *eenzaam voelen* (bron: Volksgezondheid Toekomst Verkenning (VTV), RIVM, 2018).
- Toename van het centraal stellen van het *gehele welbevinden* van een mens in plaats van de fysieke problematiek; opkomst van het begrip 'positieve gezondheid'.

3.4 Beleidskaders

De minister en de staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport roepen gemeenten op om in gemeentelijke Nota's Gezondheidsbeleid aan te geven hoe zij werken aan preventie en gezondheid van hun burgers en hoe ze daarbij de verbinding vormgeven met sport, Wmo en Jeugdzorg.

In het regeerakkoord 'Vertrouwen in de Toekomst 2017-2021' wordt vastgehouden aan eerder gestelde doelen, als ook genoemd in de Landelijke Nota Gezondheidsbeleid 2016-2019:

- Gezondheid bevorderen via integrale aanpak
- Preventie in de gezondheidszorg
- Gezondheidsbescherming versterken en op peil houden
- Verkleinen gezondheidsachterstanden

De coalitie wil vanaf 2018 een drietal preventieakkoorden sluiten met als hoofdthema's problematisch alcoholgebruik, roken en overgewicht. Tevens wordt het streven benoemd te komen tot een rookvrije generatie. Ook het voorkomen van depressies en zelfdoding en preventie en voorkomen van onbedoelde (tiener) zwangerschappen hebben aandacht in het regeerakkoord.

3.5 Beleidsinzet

Meer inwoners zijn in staat om gezond te leven
De opdracht in het sociaal domein en het gezondheids- en sportdomein is het versterken van eigen kracht en zelfredzaamheid. Door een goede gezondheid kunnen inwoners (blijven) deelnemen aan de samenleving en blijft de kwaliteit van leven behouden. Ook leidt een goede gezondheid tot meer regie op het eigen leven en sociale netwerken. De gemeente Noordwijk zet in op preventie, positieve gezondheid en sport, in samenspraak met inwoners en externe partners. Hierbij wordt niet alleen gedacht aan zorgaanbieders, maar aan verenigingen en organisaties die 'de algemene voorzieningen' vormen.

Noordwijk wil de lokale sociale cohesie versterken en gezondheidsachterstanden aanpakken op wijk- en buurtniveau, om zo de leefbaarheid te bevorderen. Daarbij zoekt de gemeente de verbinding tussen de verschillende domeinen, ook met behulp van externe partners.

Bekend is bijvoorbeeld dat gezondheid en armoede of lage sociaal-economische status sterk samenhangen, maar vaak nog niet integraal worden behandeld binnen een gemeente. De ene afdeling is bezig met het voorkómen van schooluitval of met het gericht aan werk helpen van laagopgeleiden, terwijl de andere afdeling werkt aan gezondheidsachterstanden. Vaak gaat het echter om dezelfde groep mensen. Als je de inspanningen combineert, bereik je vaak meer. Het bevorderen van positieve gezondheid onder bewoners vraagt om een integrale aanpak, waarin ook aspecten als participatie, zingeving, armoede en eenzaamheid een rol spelen.

Concreet betekent dit samenwerking tussen gemeentelijke afdelingen aan de pijlers van 'positieve gezondheid'. Andere manieren waarop Noordwijk invulling wil geven aan het nieuwe concept van gezondheid zijn: het betrekken van inwoners bij beleid, kijken vanuit het perspectief van levensloop, ondersteuning van het handelend vermogen van inwoners en positieve gezondheid als uitgangspunt voor het subsidiebeleid, de samenwerking met de eerstelijnszorg en borging in de omgevingsvisie. Ook sluit de gemeente Noordwijk zich aan bij het landelijk beleid door in te zetten op een rookvrije generatie die bovendien volop in gelegenheid gesteld wordt om gezond op te groeien door genoeg beweging en gezonde voeding.

Acties, pilots en/of beleidsmaatregelen:

- Op basis van de beschikbare gegevens (bijvoorbeeld gebiedsprofielen GGD HM) doelen formuleren voor de aanpak van het terugdringen van gezondheidsachterstand.
- Op basis van deze doelen een plan opstellen dat aansluit bij de vragen en behoeften van de doelgroepen op alle leefdomeinen: wonen, werken, inkomen, onderwijs en zorg. De gemeente Noordwijk streeft er naar om afhankelijk van de doelgroep haar beleid rondom bijvoorbeeld voortijdig schoolverlaten, jeugdwerkloosheid en sportbeleid meer met elkaar te verbinden rondom armoedebeleid, werk en inkomen en gezondheidsbeleid.
- Stimulering gezond voorbeeldgedrag voor kinderen door volwassenen. Hierbij valt te denken aan voorlichting en educatie op diverse 'vindplaatsen', zoals opvoedingsondersteuning via het CJG, Gezonde kinderopvang en Gezonde school. Immers, hoe eerder kinderen gezond gedrag aangeleerd krijgen hoe beter.
- De nieuwe Omgevingswet vereist dat gezondheid opgenomen wordt in het beleid voor het fysieke domein. Om de gezondheid van inwoners te bevorderen is het ook van belang om hun leefomgeving hierin te betrekken. Voorbeelden zijn om bij herontwikkeling rekening te houden met brede voetpaden, waar makkelijker op gespeeld kan worden, het ontwikkelen van buitenruimten waar gesport kan worden en het creëren van plekken waar men elkaar kan ontmoeten. Denk aan bankjes in de buurt, bootcamp attributen in een park, gezamenlijke bloembakken of groentetuintjes in de wijk.
- De gezondheidsdoelen van de gemeente Noordwijk komen terug in de Omgevingsvisie. Het gaat dan met name over bevorderen van bewegen, bevorderen van ontmoetingen en een uitnodigende omgeving ect.
- De gemeente Noordwijk stelt gezonde omgevingswaarden vast, met name in een Omgevingsplan.

Blue Zone Label in samenhang met de NOV

De bestaande (natuurlijke) omgeving, organisaties, ondernemingen en voorzieningen van Noordwijk lenen zich bij uitstek voor het faciliteren van de voorzorg (bevorderen gezond leven), gemeenschapszorg (zoveel mogelijk zelf, samen in de buurt in het netwerk) en het ondersteunen van de laag complexe (basiszorg) als hoog complexe zorg.

Zee, strand, duinen, bos en omgeving bieden perfecte omstandigheden voor de Voorzorg. De Gemeenschapszorg biedt deels maatschappelijke inzet en deels inzet van woningbouw, infrastructuur, werk en onderwijs. In het ondersteunen van de complexe zorg kan Noordwijk

zich bij uitstek onderscheiden in de vorm van kort- en langlopende revalidatie. Voor bewoners en bedrijven liggen er enorme kansen om hiermee aan de slag te gaan, zo blijkt uit het Rapport Omgevingsvisie 2030 van de Noordwijkse Ondernemers Vereniging (NOV).

In de rapportage van het NOV is in dit kader ook als aanbeveling opgenomen dat Noordwijk (of in groter verband de Duin- en Bollenstreek) een Blue Zone label adopteert, zoals ook beoogd wordt met het Blue Ocean Village concept. De introductie van de Blue Zone-gedachte voor Noordwijk heeft tot doel alles te doen voor een bijdrage aan een gezonde leefstijl en daarmee ook bij te dragen een gezonde economie. Het concept van de Blue Ocean Village draagt bij aan het versterken van de identiteit van Noordwijk. De vele initiatieven die Noordwijk rijk is worden hierdoor met elkaar verbonden en geven een impuls aan Noordwijk als (inter)nationale toeristische- en congresbadplaats. Blues Zones zijn gebieden in de wereld (onder andere op Sardinië en in Japan) waar men het leven positiever ervaart, ouder wordt en een korter ziekbed heeft. De mensen zijn er gezonder, voelen zich langer fit en ouderdomsziekten zoals hartfalen, artrose en dementie komen er minder voor.

3.6 Verbindingen

Meer en meer wordt duidelijk dat volksgezondheid niet los van andere beleidsvelden beschouwd kan worden. Mensen die zich zowel fysiek als mentaal welbevinden zijn beter in staat sociaal maatschappelijk te participeren. Mensen die sociaal maatschappelijk kunnen participeren krijgen minder snel last van gevoelens van eenzaamheid of depressie. De verbinding tussen het sociaal domein (jeugdzorg, participatie en wmo), sport, cultuur en onderwijs moet dus altijd gelegd worden.

Samenleving

- Met de hervorming van de langdurige zorg en de transformatievan de Wmo wil de overheid stimuleren dat ouderen zo lang mogelijk zelfstandig thuis wonen en dichtbij huis zorg en ondersteuning ontvangen, die aansluit bij de individuele behoeften, wensen en mogelijkheden. Door het toenemend aantal ouderen en vaker voorkomende chronische ziekten neemt de behoefte aan zorg en ondersteuning toe. De groter wordende druk op mantelzorgers zal daarom opgevangen moeten worden.
- Door het beleid te richten op duurzaamheid, zal de CO_2 uitstoot minder worden en de luchtkwaliteit verbeteren.

Sport en bewegen

- Bewegen en sporten faciliteren; het promoten van sport en bewegen. Er wordt ingezet op het zo lang mogelijk laten bewegen van ouderen, bij wijze van valpreventie. Ook wordt er ingezet op het bewegen van kinderen; nog steeds halen Nederlandse kinderen de beweegrichtlijn niet, als gesteld door de Gezondheidsraad. De verbinding tussen bewegen en gezonde voeding als preventieve maatregel voor het verlagen van een latere zorgbehoefte wordt door de inzet van pilots onderzocht.

Leefomgeving

- Gezondheidsbevordering zit ook in de omgeving en publieke ruimte. Met het creëren van ruime paden, speeltuinen ect. stimuleert de gemeente om inwoners meer te laten bewegen. Tegelijkertijd moet er oog zijn voor een doelgroep die moeite heeft met de toegankelijkheid publieke gebouwen. Hoe meer gebouwen toegankelijk zijn voor eenieder, hoe groter de kans dat ook mensen met een (fysieke) beperking kunnen participeren in de samenleving.

Restaurants en cafés

- Het bevorderen van een gezondere levensstijl biedt aandachtspunten en kansen voor horeca-ondernemers.

4. Milieu

Dit hoofdstuk behandelt de onderwerpen milieuzonering van bedrijven, bodem, geluid, externe veiligheid en luchtkwaliteit behandeld. Het onderwerp geur – in Noordwijk van belang bij 2 bedrijven (rioolwaterzuivering en een sloop- en grondverzetbedrijf) komt aan de orde bij milieuzonering bedrijven.

De opzet van dit hoofdstuk wijkt af van de andere. Aangezien het beleidskader bij de milieuthema's erg bepalend is voor de ontwikkelingen tot nu en de analyse van de huidige situatie begint elk onderdeel et een beschrijving van het wettelijk kader.

Alvorens in te gaan op de milieuthema´s is het goed te realiseren dat de Omgevingswet er komt. In deze wet is uitdrukkelijk geregeld dat de integrale zorg voor de leefomgeving in eerste instantie bij de gemeente ligt en vervolgens bij provincie en Rijk. "Decentraal, tenzij" is het motto. De Omgevingswet zal flexibeler zijn en meer mogelijkheden bieden voor regionaal en lokaal maatwerk. Een nieuw begrip in dit kader is de omgevingswaarde.

De memorie van toelichting definieert de omgevingswaarden als:
"Maatstaven voor de staat of kwaliteit van de fysieke leefomgeving of een onderdeel daarvan, of de toelaatbare belasting door activiteiten of toelaatbare concentratie of depositie van stoffen in de fysieke leefomgeving of een onderdeel daarvan, uitgedrukt in meetbare of berekenbare eenheden of andere objectieve termen".

Omgevingswaarden zijn feitelijk normen die de gewenste staat of kwaliteit van de fysieke leefomgeving als beleidsdoel vastleggen. Te denken valt aan de kwaliteit van de buitenlucht, de toelaatbare belasting door geluid, de kwaliteit van water, de toelaatbare belasting door geur of de veiligheid van waterkeringen. Omgevingswaarden kunnen volgen uit Europese of andere internationale verplichtingen, maar ook uit nationale, provinciale of lokale beleidsdoelen. Zij worden opgesteld door het Rijk, provincies of gemeenten.

Omgevingswaarden binden in beginsel alleen het bestuursorgaan dat de omgevingswaarde vaststelt. Zij stellen deze vast in een algemene maatregel van bestuur (rijksniveau), een omgevingsverordening (provinciaal niveau) of een omgevingsplan (gemeentelijk niveau). Het bestuursorgaan dat de omgevingswaarde vaststelt moet zich daarna inzetten om de doelstellingen die zijn vastgelegd in omgevingswaarden te bereiken. De mogelijkheden van een gemeente voor het vaststellen van een eigen omgevingswaarde liggen in het stellen van strengere normen ten opzichte van de rijks- en provinciale omgevingswaarden of het stellen van aanvullende omgevingswaarden. Bijvoorbeeld het rijk geeft omgevingswaarden voor stof A maar niet voor B. De gemeente kan voor B dan aanvullende omgevingswaarden vaststellen. De beleidskaders die in hiernavolgende paragrafen beschreven zijn, worden vervangen door de Omgevingswet. De omgevingswaarden komen in de plaats van de normen die nu in de sectorale wetten zijn opgenomen.

4.1 Milieuzonering van bedrijven

4.1.1 Beleidskader

Behalve de ontwikkelingen met betrekking tot de Omgevingswet is voor het aspect milieuzonering ook de publicatie "Bedrijven en milieuzonering" (VNG 2009) van belang. In deze publicatie staat per type bedrijvigheid richtafstanden tot woningen opgenomen. Het doel van deze richtafstanden is, om in ruimtelijke plannen, milieuhinder bij woningen (en andere gevoelige functies) te voorkomen, maar tegelijkertijd aan bedrijven voldoende milieuruimte te bieden voor het uitoefenen van hun bedrijfsactiviteiten. In de VNG publicatie is ook onderscheid tussen twee omgevingstypen (rustige woonwijk en een gemengd gebied met bijvoorbeeld wonen en werken naast elkaar) gemaakt, waarvoor een bepaalde mate van milieuhinder aanvaardbaar wordt geacht. Afhankelijk van het omgevingstype, waarin de ontwikkeling plaatsvindt, kunnen de richtafstanden aangepast worden aan de omgeving. Ook kan uit gericht milieuonderzoek naar een specifiek bedrijf blijken dat de realisering van woningen op een kleinere afstand dan de richtafstand aanvaardbaar is.

4.1.2 Ontwikkelingen tot nu toe

Hoewel menig bewoner van Noordwijk werkzaam was in de landbouw en veeteelt, verschaften de zeevisserij en aanverwante industrieën als rokerijen, scheepswerven en taanderijen de meeste inwoners van Noordwijk een inkomen. Omstreeks 1700 werd de teelt van kruiden een belangrijke bron van inkomsten voor Noordwijk. In de negentiende eeuw werd deze kruidenteelt verdrongen door de bloembollenteelt. De duingronden bij Noordwijk bleken daarvoor uitermate geschikt. Steeds meer duinen werden afgegraven om nieuwe tuinen aan te leggen voor de kweek van onder andere hyacinten en tulpen.

In het midden van de negentiende eeuw werd Noordwijk door haar ligging aan zee een geliefd woonoord voor de meer welgestelde, hogere burgerij. Door de aansluiting op het openbaarvervoersnetwerk aan het einde van de negentiende eeuw kwam het toerisme in Noordwijk aan Zee snel tot bloei en heeft zich ontwikkeld tot een internationale badplaats. Naast toerisme is Noordwijk aan Zee ook een (zeer) belangrijke speler op de congresmarkt. Daarnaast is sinds de jaren '60 van de vorige eeuw de grootste vestiging van de Europese ruimtevaartorganisatie ESA gevestigd in Noordwijk: het European space research and technology centre ESTEC. Daarnaast vestigden zich grote zorginstellingen (bijvoorbeeld de zorginstelling 's-Heeren Loo West-Nederland aan de Zwarteweg en het woon- en zorgcentrum Groot Hoogwaak aan de Groot Hoogwaak), en grote dienstverlenende bedrijven (bijvoorbeeld Zilveren Kruis Achmea) naar Noordwijk en kwamen er recreatieparken.

Door deze ontwikkelingen is veel (ambachtelijke) bedrijvigheid uit het dorp verdwenen. Deels bestaat het niet meer en is opgegaan in andere bedrijven in de regio en een deel is vertrokken naar de bedrijventerreinen. Slechts een beperkt aantal bedrijven (twee touringcarbedrijven) zijn, mede door milieueisen, vertrokken naar een andere locatie. In de meeste gevallen boden de nieuwe bedrijventerreinen de (gewenste) uitbreidingsmogelijkheden die op de oorspronkelijke locatie in het dorp (fysiek) niet mogelijk was.

Voor het woonmilieu is dit een gunstige ontwikkeling, waarmee de leefbaarheid van Noordwijk in de loop der jaren is verbeterd. De bedrijvigheid is nu geconcentreerd gevestigd op een van de aanwezige bedrijventerreinen en kan daar verder ontplooien.

4.1.3 Analyse van de huidige situatie

Het huidige Noordwijk kenmerkt zich door een grote scheiding tussen zware bedrijvigheid (milieucategorie 3.1 en hoger) en woningbouw. Verspreid in de gemeente en ook in de (oude) dorpskernen komt beperkt nog zwaardere bedrijvigheid voor (6 bedrijven met een milieucategorie 3.1: een visrokerij, twee nutsvoorzieningen een drukkerij, een LPG tankstation en een schietvereniging).. Binnen de bebouwde kom zijn nog diverse sportvelden met voorzieningen aanwezig. Ook dit betreffen activiteiten in milieucategorie 3.1. Voor het overige komt zowel Noordwijk aan Zee, als Noordwijk Binnen alleen bedrijvigheid in de lagere milieucategorie (milieucategorie 2 of lager) voor in de vorm van bijvoorbeeld ambachtelijke bedrijfjes, detailhandel, horeca (cafés, restaurants, hotels, bar-dancings), kantoren, congrescentra, benzineverkooppunten).

In het noordelijk deel van de gemeente, buiten de bebouwde kom, bevinden zich naast horeca ook campings en vakantieparken. In het gebied ten zuiden van de Beeklaan en ten westen van de N206 is een rioolwaterzuivering gevestigd (milieucategorie 4.1, met geur als maatgevend aspect) en een sloop- en grondverzetbedrijf (met composteringsinrichting, milieucategorie 4.1, eveneens geur als maatgevend aspect).
Aan de Van Berckelweg/Hoogeveenseweg zijn bedrijven van categorie 3.2 toegestaan. Hier is onder andere een transportbedrijf gevestigd. Daarnaast is een ambulancepost en zijn er recreatievoorzieningen (een jachthaven en een golfbaan) aanwezig.

De meeste (milieuhinderlijke) bedrijvigheid is gevestigd op een van de bedrijventerreinen in de gemeente:

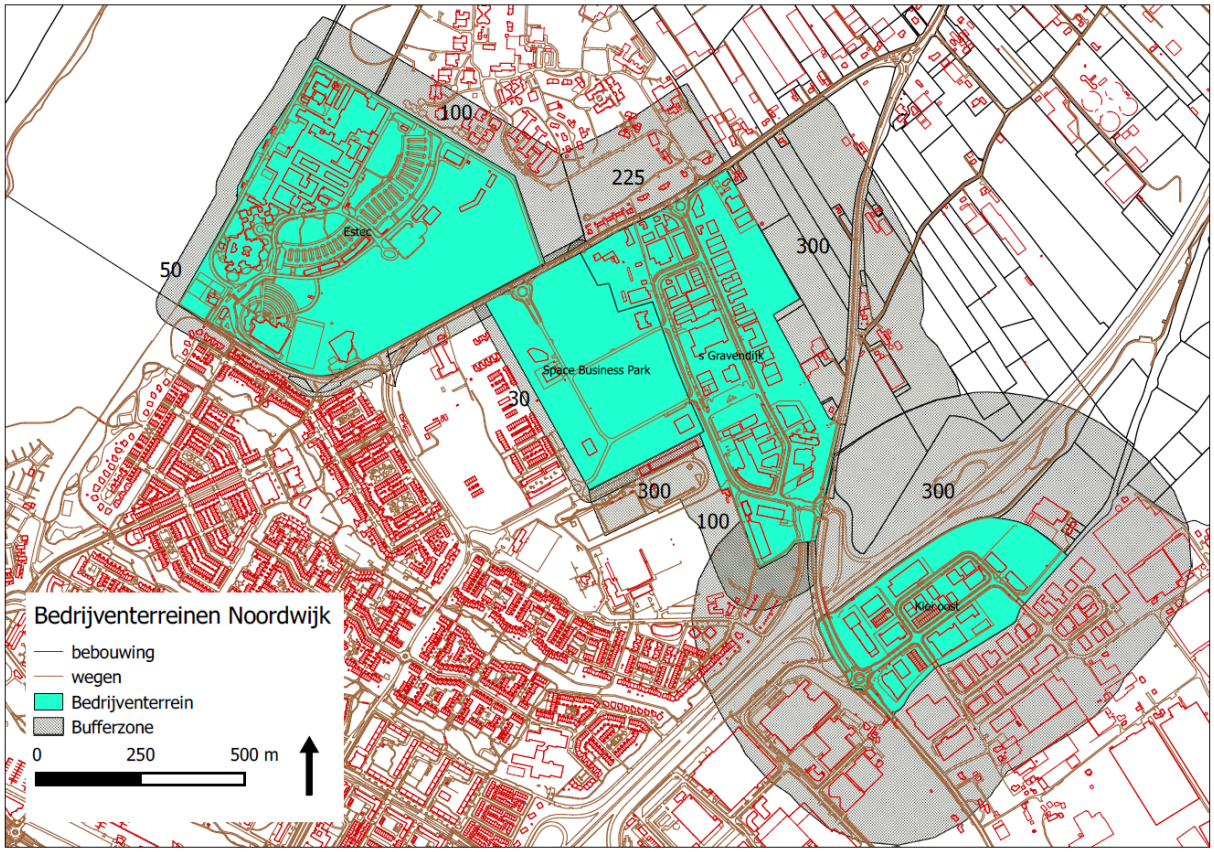
<u>ESTEC-terrein</u>
Hier worden categorie 1 t/m 3.2 bedrijven toegestaan. De richtafstand bedraagt daardoor 100 meter tot woningen in een rustige woonwijk. Omdat de woningen in de bestaande woonwijk en de nieuwe uitbreidingswijk van Katwijk op circa 50 meter afstand van het ESTEC-terrein liggen, zijn binnen een zone van circa 100 meter langs de Keplerlaan en de Zwarteweg maximaal categorie 3.1 bedrijven toegestaan. Voor dergelijke bedrijven geldt een richtafstand van 50 meter tot woningen in een rustige woonwijk.

<u>Space Business Park</u>
In het grootste deel van het bedrijvenpark worden categorie 1 t/m 3.2 bedrijven toegestaan, met uitzondering van de zones ten westen van de Huygensstraat en ten zuiden van de Kapteynstraat. In deze twee zones worden categorie 1 t/m 2 bedrijven toegestaan. Categorie 1 t/m 2 bedrijven hebben een richtafstand van maximaal 10 meter tot woningen in een rustige woonwijk. Voor bedrijvigheid in milieucategorie 3.1 en 3.2 geldt respectievelijk een richtafstand van 50 en 100 meter tot de woonbebouwing.

<u>’s-Gravendijck</u>
in het grootste deel van het bedrijvenpark worden categorie 1 t/m 4.2 bedrijven toegestaan, met uitzondering van een circa 60 meter diepe zone vanaf de Zwarteweg en het gebied tussen de ’s-Gravendijckseweg en De Krom waar maximaal categorie 3.2 bedrijven zijn toegestaan. Voor categorie 4.2 bedrijven geldt een richtafstand van maximaal 300 meter, terwijl voor categorie 3.2 bedrijven een richtafstand van 100 meter geldt.

<u>Klei Oost</u>
In het bedrijvenpark worden categorie 1 t/m 4.2 bedrijven toegestaan, met uitzondering van het gebied tussen De Hooge Krocht en de Maandagse Watering waar maximaal categorie 3 bedrijven zijn toegestaan. Voor categorie 4.2 bedrijven geldt een richtafstand van maximaal 300 meter terwijl voor categorie 3.2 bedrijven een richtafstand van 100 meter geldt. Aan de rand van Klei-Oost, is nog een manege gevestigd met twee bedrijfswoningen (milieucategorie

3.1). Voor deze manege geldt een richtafstand van 50 meter tot gevoelige objecten, zoals woningen van derden.

Afbeelding 4.1: Bedrijventerreinen Noordwijk

In algemene zin kan worden geconcludeerd dat de zwaardere bedrijvigheid (milieucategorie 3.1 en hoger) voornamelijk is gevestigd op de aanwezige bedrijventerreinen. Een beperkt aantal bedrijven/instellingen met een zwaardere milieucategorie, bevinden zich in het buitengebied of in de kernen van Noordwijk aan Zee (een visrokerij) en Noordwijk Binnen (twee nutsvoorzieningen, een drukkerij, een LPG tankstation en een schietbaan). Hoewel er op buurtniveau best wel sprake kan zijn van een knelpunt is er op de schaal van de totale gemeente sprake van een goede scheiding van (zwaardere) bedrijvigheid en wonen.

<u>'t Heen, Katwijk</u>
Ten zuidwesten van Klei Oost ligt het bedrijventerrein 't Heen in Katwijk. Dit is een gezoneerd bedrijventerrein waarvan de contour gedeeltelijk op Noordwijks grondgebied ligt.
Overige bedrijven en ontwikkelingen:
Een belangrijke trend is het verminderen van regelgeving voor bedrijven. Door het steeds meer toepassen van algemene (milieu)regels (Activiteitenbesluit milieubeheer), worden de mogelijkheden voor maatwerk steeds beperkter. Het vooraf (bij de planvorming) bepalen van de wenselijkheid en aanvaarbaarheid van bedrijvigheid in en rond woongebieden wordt steeds belangrijker. Veelal is bedrijvigheid in de lagere milieucategorie (tot maximaal milieucategorie 2) wel inpasbaar in de omgeving van woningen of andere gevoelige functies. Andere trends zijn werken vanuit huis. Dit betreft veelal dienstverlenende werkzaamheden (kantoren, kappers, schoonheidsspecialisten, gezondheidsconsulenten).

Mede door de recente crisis is er veel leegstand ontstaan in de kantorensector. Op 9 september 2015 is de wijziging in werking getreden van het Besluit tot aanvulling van het Besluit uitvoering Crisis- en herstelwet, de wijziging van de bijlagen I en II bij de Crisis- en

herstelwet (tiende tranche) en de wijziging van het Besluit omgevingsrecht (Stb. 2015, 323). Hierdoor is het mogelijk leegstaande kantoren te transformeren naar woonruimte. Deze transformatielocaties staan veelal op locaties langs drukke wegen met een relatief hoge milieubelasting (geluid, luchtkwaliteit) of aan de rand van bedrijventerreinen. In het laatste geval kan een transformatie leiden tot beperkingen in de bedrijfsvoering van de aanwezige bedrijven op het bedrijventerrein. Een tot woongebouw getransformeerd kantoor wordt voor deze bedrijvigheid een gevoelige bestemming. Een duidelijke ontwikkeling is ook de zorg in de vorm van zorgboulevards en nieuwe zorgconcepten. Een ontwikkeling waar ook sprake van is, is het gegeven dat door technologische ontwikkelingen de milieuhinder van bedrijven af neemt en de mogelijkheden voor deze bedrijven om goed te kunnen functioneren in een woonomgeving toe. Voor de verdere toekomst tekent zich ook de ontwikkelingen met betrekking tot 3D-printing af, hierdoor zal de noodzaak tot grootschaligere productiefaciliteiten afnemen en hiermee ook de bijbehorende milieuhinder. Dit geeft minder aanleiding tot aanleg van nieuwe bedrijventerreinen en meer kansen voor functiemenging in (nieuwe) woonwijken en herstructurering van bestaande dorpskernen.

4.1.4 Beleidsinzet

- Toetsing aan de richtafstanden uit de VNG-publicatie Bedrijven en milieuzonering 2009 is maatwerk. Het streven is om geen nieuwe woningbouw op kleinere afstanden toe te staan dan volgens de richtafstanden in de VNG-publicatie Bedrijven en milieuzonering 2009 mogelijk is.
- Daar waar milieutechnisch mogelijk meer kansen benutten voor de mogelijkheden van functiemenging van bedrijfsmatige activiteiten in de woonomgeving.

4.1.5 Verbindingen

- **Duurzaamheid, Economie en ondernemen, Wonen**
  Mogelijkheden voor energiebesparing door bedrijven, afstanden bedrijven tot woningen in verband met milieuhinder

- **Mobiliteit**
  Bereikbaarheid, verkeersaantrekkende werking van bedrijven, parkeren

4.2 Bodem

4.2.1 Beleidskader

Bij de ontwikkeling van een ruimtelijk plan moet rekening worden gehouden met de bodemkwaliteit op die locatie. De reden hiervoor is dat eventueel aanwezige bodemverontreiniging van groot belang kan zijn voor de keuze en/of de uitvoerbaarheid van ruimtelijke plannen. Voor wonen gelden andere (strengere) normen dan voor bedrijven. De Wet bodembescherming (Wbb) stelt regels om de bodem te beschermen. De Wbb maakt duidelijk dat grondwater een onderdeel van de bodem is en bevat regels voor de sanering van verontreinigde bodem en grondwater. Daarnaast zijn er in Zuid-Holland door de provincie in de Provinciale Milieuverordening (PMV) nadere regels gesteld met betrekking tot het gebruik van stortplaatsen en bodemsanering.

Bodemfunctieklassenkaart
Om grond toe te passen, moet de kwaliteit voldoen aan twee eisen:
- de kwaliteit moet gelijk of beter zijn dan de ontvangende bodem ('stand still')
- de kwaliteit moet gelijk of beter zijn dan de 'bodemfunctieklasse' op die plek

In de bodemfunctieklassenkaarten brengt elke gemeente de maximaal te accepteren kwaliteit van de bodem in kaart. In de bodemfunctieklassenkaart is de gemeente ingedeeld in de functies: wonen, industrie en achtergrondwaarde (bijvoorbeeld landbouw of natuur).

Noordwijk beschikt over een bodemfunctieklassenkaart. Het opstellen van deze kaart is een verplichting op grond van het Besluit bodemkwaliteit artikel 55, lid 1. Deze kaart is, na vaststelling op 20 oktober 2015, per 2 december 2015 in werking getreden. De bodemfunctieklassenkaart is van belang voor de bepaling van terugsaneerwaarden bij bodemsaneringen (terugbrengen van de bodemkwaliteit naar een acceptabel niveau) en als toepassingsnormering bij grondverzet. Bij grondverzet is het nu eenvoudiger om, grond elders uit de gemeente toe te passen. De meldingsplicht voor de toepassing van niet schone en/of schone grond conform het Besluit bodemkwaliteit is nu vervallen. Er is, mits voldaan kan worden aan de eisen, geen melding meer nodig als de grond wordt toegepast.

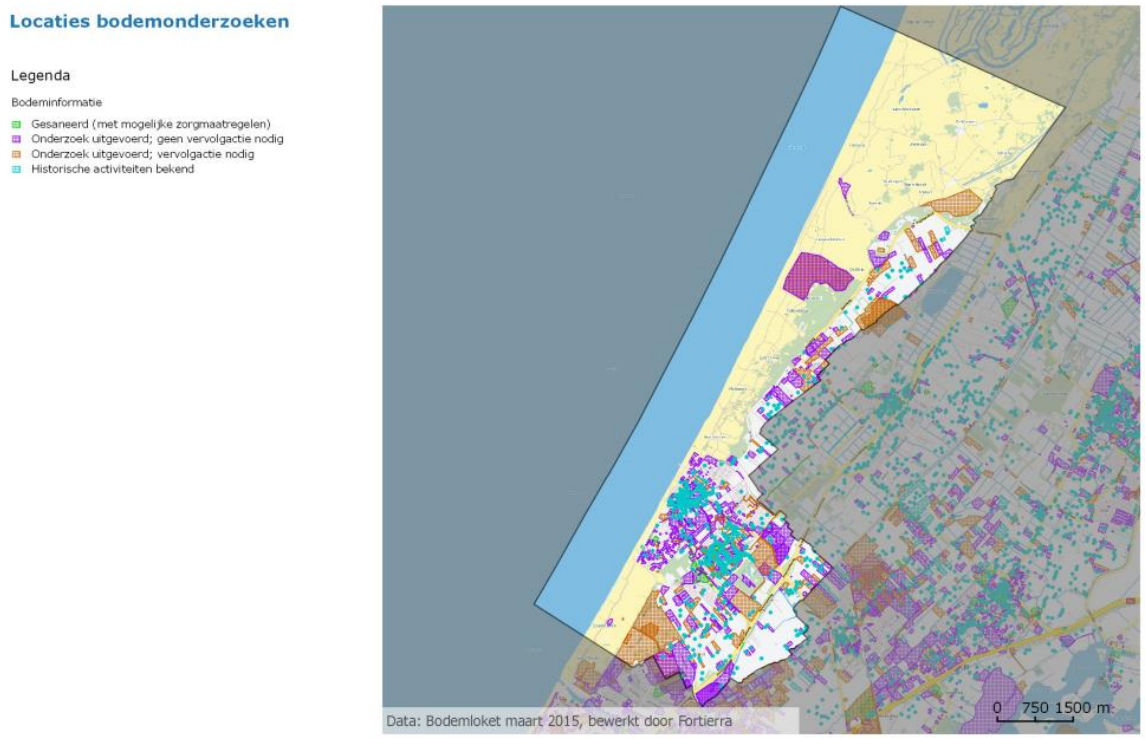
Daarnaast heeft de gemeenteraad op 25 januari 2018 ingestemd met de Bodembeheernota, Deel A die is opgesteld door de ODWH. Voor de ontwikkeling van fase 1 plan Offem Zuid is op 25 januari 2018 de ‘Bodembeheernota deel B (gebiedsspecifiek beleid Offem Zuid 1e fase)’ vastgesteld. Met het vaststellen van de ‘Bodembeheernota, Deel A’ en de ‘Bodembeheernota, Deel B (gebiedsspecifiek beleid Offem Zuid 1e fase)’ is de weg vrij voor het hergebruik van vrijkomende grond op in de landbodem van het plangebied Offem Zuid fase 1. Deel B geeft aan hoe vrijgekomen grond op en in de landbodem van het plangebied Offem- Zuid (fase 1) mag worden opgeslagen, hergebruikt of toegepast. In Deel A staan de algemene beleidsregels beschreven. Deze gelden in principe voor alle gemeenten in het werkgebied van de Omgevingsdienst West-Holland. De Bodembeheernota, Deel A en Deel B geldt alleen voor professionele partijen. In 2018 zal voor het deel van Campri binnen Offem Zuid, het plangebied Bronsgeest, het gebied rondom de Achterweg en het plangebied Vinkeveld Zuid gestart worden met het opstellen van bodembeheernota, deel B.

4.2.2 Ontwikkelingen tot nu toe

Sinds de inwerkingtreding van de Interimwet bodemsanering (1983) en later de Wet bodembescherming (1987) zijn in Noordwijk de locaties in beeld gebracht, waarvan op basis van activiteiten in het verleden, een vermoeden bestond voor de aanwezigheid van bodemverontreiniging. In het geval van ernstige bodemverontreiniging zijn die gesaneerd onder supervisie van de provincie.

4.2.3 Analyses huidige situatie

De website www.bodemloket.nl bevat informatie over de zogenaamde (potentieel) ernstige gevallen van bodemverontreiniging, die bij de overheid bekend zijn. Daarnaast geeft de site inzicht in locaties, waar vroeger (bedrijfs-)matige activiteiten hebben plaatsgevonden, die mogelijk hebben geleid tot een ernstig geval van bodemverontreiniging. Om een indicatie te geven van de beschikbare data binnen de gemeentegrenzen is de onderstaande kaart bijgevoegd.

Afbeelding 4.2: Locaties bodemonderzoeken

In Noordwijk zijn weinig gevallen van ernstige bodemverontreiniging. De spoedeisende gevallen worden in het kader van de Wbb aangepakt. Er zijn twee voormalige stortplaatsen in Noordwijk (aan de Achterweg en aan de Leidsevaart). Voor de voormalige stortplaats (Achterweg) is nazorg benodigd. Voor de voormalige stortplaats aan de Leidsevaart geldt dat deze locatie is aangekocht door de gemeente Teylingen ten behoeve van de bypass Leidsevaart-Van Berckelweg. Deze bypass (nieuwe weg) zal worden aangelegd over de voormalige stortplaats, en loopt via de noordzijde van het tuincentrum aan de Van Berckelweg naar de Leeweg. Deze nieuwe weg is noodzakelijk voor de plannen van de Noordelijke Randweg rondom de kern Voorhout, gemeente Teylingen (die aansluit op de provinciale weg N444, ten oosten van de watergang De Schie). Naast de aanleg van een weg over de voormalige stortplaats wordt nagedacht over een passende invulling (er wordt gedacht aan de aanleg van een zonneweide).

Ook heeft Noordwijk twee locaties, waarvan bekend is dat er sprake is van een ernstig geval van bodemverontreiniging met een humaan risico. Deze locaties zijn door de provincie op de zogenaamde 'spoedlijst' geplaatst. Dit houdt in dat deze locaties zo snel mogelijk gesaneerd moeten worden. Het betreft een geval van bodemverontreiniging van de voormalige chemische wasserij op het terrein een zorginstellingen een geval van bodemverontreiniging in de Pickéstraat.

Locatie chemische wasserij
In 2010 is deze locatie door de provincie Zuid-Holland beschikt als ernstig geval van bodemverontreiniging, waarvan de sanering spoedeisend. Er was sprake van spoed vanwege human risico's én vanwege verspreiding. Tevens is toen ingestemd met een saneringsplan. Dit saneringsplan is nooit tot uitvoering gekomen. In 2014 is er onderzoek uitgevoerd door Arcadis. Uit dit onderzoek blijkt (binnenluchtmetingen) dat er van feitelijk humane risico's geen sprake is. In 2015 heeft de Omgevingsdienst West-Holland (ODWH), namens de provincie Zuid-Holland, de locatie herbeschikt voor wat betreft het risico: er is sprake van spoed (alleen) vanwege verspreiding van de verontreiniging. Tevens is er ingestemd met een nieuw saneringsplan (monitoring van de verontreiniging). Deze monitoring dient jaarlijks te worden uitgevoerd en de resultaten worden aan de provincie overhandigd.

Locatie Pickéstraat
Voor deze laatste locatie geldt dat door de ODWH (namens de provincie Zuid-Holland) in 2015 is ingestemd met het saneringsplan. De sanering is reeds uitgevoerd en afgerond. Over het evaluatierapport is op 15 december 2017 een beschikking afgegeven door de ODWH (namens de provincie Zuid-Holland).

Behalve concrete locaties met (ernstige) bodemverontreiniging zien we in Noordwijk in het stedelijk gebied zogenaamde diffuse bodemverontreinigingen. Dit zijn bodemverontreinigingen die zich uitstrekken over grotere oppervlakten. Het zijn vaak meerdere en niet duidelijk te lokaliseren bronnen, meestal met relatief lichte verontreinigingen. In een enkel geval kan ook ernstige verontreiniging voorkomen. Karakteristiek zijn PAK- verontreinigingen en zware metalenverontreinigingen die voorkomen in de deklagen in het stedelijk gebied, in slootdempingen, toemaakdekken en terreinophogingen. Daarnaast kunnen gronden, die in het verleden werden gebruikt voor bollenteelt, diffuus zijn verontreinigd met resten van gewasbeschermingsmiddelen. De concentraties aan verontreinigende stoffen variëren van overschrijdingen van achtergrondwaarden (van nature voorkomende waarden) tot enkele malen de interventiewaarde (saneringswaarde). Naast verontreiniging bevat deze grond ook vaak bijmengingen van bodemvreemde materialen als puin, kolengruis, sintels, glas en dergelijke. Ook het voorkomen van asbesthoudend materiaal is hierbij een aandachtspunt. De aanwezigheid van puin kan namelijk een aanwijzing zijn dat de bodem asbesthoudend materiaal bevat. Dit betekent dat bij het aantreffen van puin nader onderbouwd moet worden of er sprake is van een asbestverdachte locatie. Ook de aanwezigheid van asbestdaken kan tot asbestverontreiniging van de bodem leiden. In de afwateringszone van het dak kunnen in de bodem (respirabele) asbestvezels voor komen.

4.2.4 Prognoses en trends

Enerzijds wordt doorgegaan met het (onder provinciaal toezicht) saneren van ernstige gevallen van bodemverontreiniging, ook in Noordwijk. Anderzijds wordt steeds nadrukkelijke gekeken naar de mogelijkheden om (bodem)saneringen te combineren met de uitvoering van (gewenste) ontwikkelingen. Een voorbeeld is het realiseren van een appartementengebouw met ondergrondse garage op een te saneren locatie. Ook is er een trend waarneembaar naar de toepassing van leeflagen (afdeklagen) op verontreinigde locaties om deze locatie een passende functie te geven. Meer gebiedsgericht wordt vooral gekeken naar de mogelijkheid om (gebiedseigen) grond binnen de ontwikkellocatie te houden (zgn. gesloten grondbalans).

Aangezien schone grond schaars is en vaak van elders moet worden aangevoerd, wordt ook meer gekeken naar de specifieke toepassingen van grond met lichte of beperkte verontreinigingen. De toepassing van deze grond wordt dan gereguleerd met een bodemfunctieklassenkaart.

4.2.5 Beleidsinzet

- Bij grotere (woningbouw) projecten streven naar een gesloten grondbalans, mede met behulp van de bodemfunctieklassenkaart (zie ook: Bodembeheernota, deel B).
- Passende functies vinden voor grondgebruik op de twee voormalige stortlocaties.
- In het geval van ernstige bodemverontreiniging in samenwerking met het provinciaal bevoegd gezag, streven naar sanering in combinatie met gewenste gebiedsontwikkelingen.
- In situaties waar een totale verwijdering van de aanwezige verontreiniging geen (reële) optie is: afdeklagen (leeflagen) toepassen, waarmee de locatie weer een gebruiksfunctie kan krijgen.
- Het voorkomen van nieuwe bodemverontreinigingen door middel van voorlichting en actieve en adequate handhaving van de milieuregelgeving door de ODWH.

4.2.6 Verbindingen

- **Duurzaamheid, Sport en bewegen**
  Nieuwe toepassingen voor verontreinigde locaties, onder andere sportvoorzieningen op oude leeflagen, oude stortlocaties.

- **Archeologie, Water, Lanschap, Natuur en Groen**
  Bodemverontreiniging in gebieden met een hoge archeologische waarde), waterbodems, bodemsanering.

4.3 Geluid

4.3.1 Beleidskader

Geluidhinder kan ontstaan door verschillende activiteiten. Hierbij kan gedacht worden aan geluidhinder door weg- en railverkeer, luchtvaart maar ook aan geluidhinder door industriële activiteiten. In de Wet geluidhinder (Wgh) worden eisen gesteld met betrekking tot de maximaal mogelijke geluidsbelasting op een gevel van een geluidsgevoelige bestemming (woning). Hierbij wordt onderscheid gemaakt tussen bestaande en nieuwe situaties.

Rijksregelgeving

Wegverkeer

Ter bepaling van de geluidsbelasting moet op grond van artikel 74 Wgh iedere weg in beschouwing worden genomen. Dit hoeft niet als de weg binnen een woonerf ligt of voor een weg waarvoor een maximum snelheid van 30 km/u of lager geldt. De te beschouwen wegen kennen een geluidszone. Dit is een aandachtsgebied waarbinnen een akoestisch onderzoek moet plaatsvinden. De omvang van een zone is afhankelijk van het aantal rijstroken van de weg en de typering van het gebied (binnenstedelijk of buitenstedelijk). Binnenstedelijk is het gebied binnen de bebouwde kom en buitenstedelijk is het gebied buiten de bebouwde kom.

Op grond van artikel 82 Wgh bedraagt de voorkeursgrenswaarde 48 dB op de gevel van een geluidsgevoelige bestemming. Artikel 83 geeft het bevoegd gezag de mogelijkheid om een hogere waarde vast te stellen. Voor het buitenstedelijk gebied geldt dat er maximaal een hogere waarde mag worden vastgesteld van 53 dB. Voor nieuw te bouwen geluidsgevoelige bestemmingen binnen de bebouwde kom is deze waarde wettelijk maximaal 63 dB.

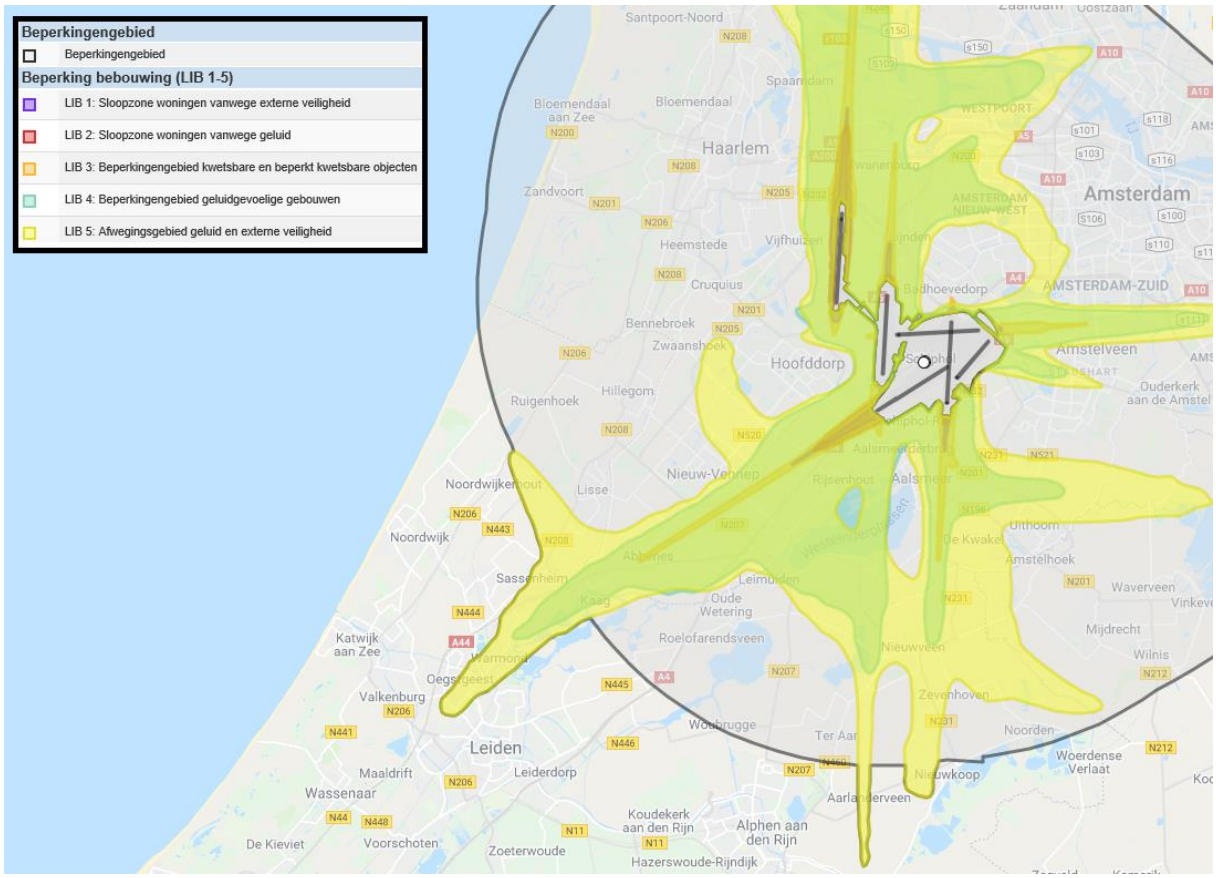
Het vaststellen van een hogere waarde is een bevoegdheid die door het gemeentebestuur gedelegeerd is aan de ODWH. Het vaststellen van een hogere waarde is alleen mogelijk als maatregelen gericht op het terugbrengen van de geluidsbelasting tot 48 dB onvoldoende doeltreffend zijn dan wel stuiten op bezwaren van stedenbouwkundige, verkeerskundige, landschappelijke of financiële aard (artikel 110a, lid 5 Wgh).

Industrie

Met betrekking tot industrie geldt dat, als op een bedrijventerrein zgn. ‘grote lawaaimakers’ (bijlage 1, onderdeel D van het Besluit omgevingsrecht en artikel 41 Wgh) mogen komen, voor dat terrein een geluidszone moet worden vastgesteld. Buiten die zone mag de geluidbelasting vanwege dat terrein niet meer bedragen dan 50 dB. De geluidszone wordt weergegeven op de verbeelding van de bestemmingsplannen die binnen deze geluidszone vallen. Dit geldt dus ook als een projectgebied buiten het industrieterrein ligt.

Luchtvaart

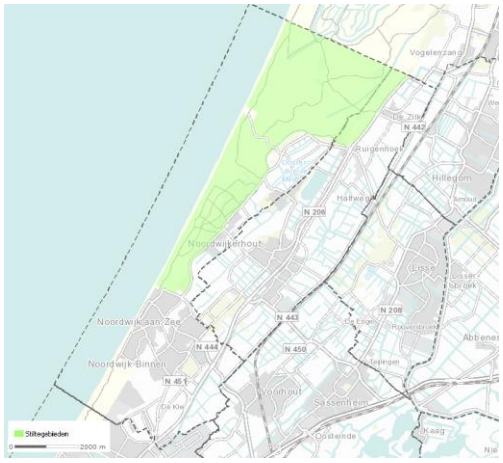
Het Rijk bepaalt de ruimtelijke ordening en het geluidbeleid rond Schiphol, omdat de luchthaven van nationaal belang is. Sinds 2003 is er een zgn. 20Ke-contour vastgesteld, waarbinnen geen uitleglocaties mogen komen. Met de vaststelling van de structuurvisie infrastructuur en ruimte (SVIR) is de 20 Ke-contour juridisch niet meer geborgd. Met de wijziging van het Luchhavenindelingbesluit Schiphol (Lib) per 1 januari 2018 is het beleid voor de 20 Ke-contour in de regelgeving vertaald. De 20 Ke-contour is in het Lib opgenomen als het ‘beperkingengebied’. Dit betekent dat in de praktijk dat het ‘beperkingengebied’ nog moet worden gerespecteerd. Uit de onderstaande kaart (afbeelding 4.3) blijkt dat de gemeente Noordwijk niet is gelegen in het beperkingengebied zoals opgenomen in het Lib. Dit betekent dat de beperkingen die gelden voor het realiseren van woningbouw binnen het beperkingengebied niet aan de orde zijn voor Noordwijk.

Afbeelding 4.3: Noordwijk ligt niet in het beperkingengebied

Provinciaal beleid

Het Natura 2000-gebied Kennemerland-Zuid is door de provincie aangewezen als milieubeschermingsgebied voor de stilte (stiltegebied). Om stiltegebieden zo stil mogelijk te houden, geldt een aantal regels. Gemotoriseerd verkeer, grootschalige evenementen of andere bronnen van lawaai zijn verboden. Gebiedseigen geluiden zijn wel toegestaan. Die horen gewoon bij het beleven van het landelijk gebied. Alle activiteiten waarbij weinig lawaai ontstaat, zijn toegestaan. De grenzen van de stiltegebieden zijn zo vastgesteld dat het geluid in de gebieden de 40 dB niet overstijgt. Dit is te vergelijken met het geluid van zingende vogels.

Afbeelding 4.4: Stiltegebieden

Gemeentelijk beleid

De gemeente Noordwijk is aangesloten bij de ODWH en volgt hiermee het regionaal beleid met betrekking tot de vaststelling van hogere waarden voor verkeerslawaai en industrielawaai. Het Algemeen bestuur van de ODWH heeft, namens de deelnemende gemeenten, voor de uitvoering van aan haar gedelegeerde taak, op 4 maart 2013 de herziene versie van de "Richtlijnen voor het vaststellen van hogere waarden" vastgesteld.

Op basis van deze richtlijnen mag de ODWH een maximale hogere waarde voor wegverkeerslawaai van 58 dB in stedelijk gebied vaststellen. Dit is 5 dB lager dan het wettelijk maximum uit de Wgh. Een hogere waarde tot het wettelijk maximum (63 dB) is alleen in uitzonderingsgevallen en bijzondere situaties aan de orde.

4.3.2 Ontwikkelingen tot nu toe

In Noordwijk zijn wegverkeers-, industrie- en luchtvaartlawaai de grootste bronnen van geluid.

- Wegverkeer. De belangrijkste ontwikkeling was de toename van het autobezit en –gebruik waardoor een steeds hogere geluidsbelasting op gevoelige bestemmingen (zoals woningen en scholen) is ontstaan.
- Industrie. De invloed van industrielawaai is zeer beperkt. Alleen een klein gedeelte van het bedrijventerrein Klei-Oost valt binnen de geluidszone van het bedrijventerrein 't Heen (Katwijk). Binnen deze zone staat het bestemmingsplan geen nieuwe woningen toe. Hiermee is dit aspect geen relevant aspect binnen deze Omgevingsvisie.
- Luchtvaart. Na enige daling en stagnatie in de crisisjaren is er sinds enkele jaren weer een gestage groei in het aantal vluchten van circa 3% per jaar. In gebruiksjaar 2015 zijn er op Schiphol 449.000 vliegtuigbewegingen afgehandeld, waarvan circa 30.000 in de nachtperiode (tussen 23.00 en 7.00 uur). In gebruiksjaar 2016 zijn er op Schiphol 475.200 vliegtuigbewegingen afgehandeld, waarvan 33.000 in de nachtperiode. Een groei van 5,8% ten opzichte van 2015 (in plaats van een geprognosticeerde groei van 3,6% in 2016). De prognose voor het gebruiksjaar 2017 is 492.100 vliegtuigbewegingen, waarvan circa 31.700 tussen 23.00 en 07.00 uur (een geprognosticeerde groei van circa 3,6% ten opzichte van gebruiksjaar 2016). Aan de Alderstafel is in 2015 afgesproken dat het verkeersvolume tot en met 2020 begrensd is op 500.000 vliegtuigbewegingen. Ook zijn er duidelijke regels gesteld over welke banen wanneer mogen worden gebruikt in het zogenaamde preferentiestelsel.

4.5.3 Analyses huidige situatie

Wegverkeer

Binnen de gemeente zijn diverse wegen met een maximum snelheid van 50 km/u of hoger. De onderstaande kaart geeft een globaal inzicht in het verkeerslawaai in Noordwijk.

Afbeelding 4.5 Geluidbelasting

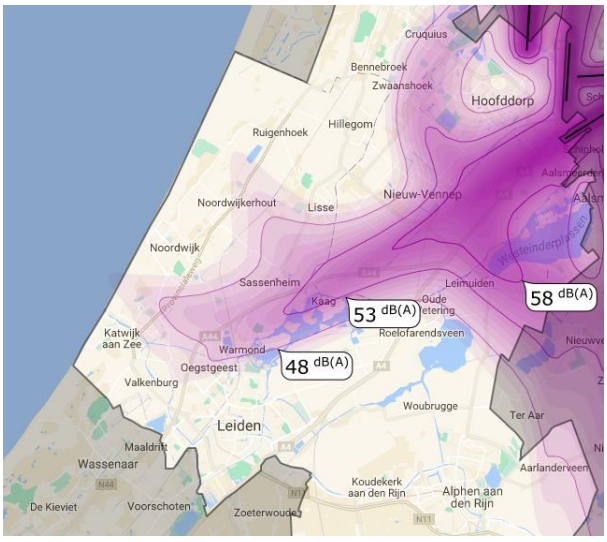
Geluidsbelaste situaties van vóór 1 maart 1986 worden door de gemeente Noordwijk aangepakt door middel van het landelijk gefinancierde saneringsprogramma geluid. Binnen Noordwijk is inmiddels een aantal saneringen wegverkeerslawaai afgerond. Op dit moment door het Bureau Sanering Verkeerslawaai (BSV) een voorbereidingssubsidie (voor gevelisolatieonderzoek) verstrekt voor:

Parallel Boulevard	250 woningen
Quarles van Uffordstraat	46 woningen
Van Panhuysstraat	39 woningen
Huis ter Duinstraat	32 woningen

Afhankelijk van de uitkomsten van het gevelisolatieonderzoek wordt voor de woningen een uitvoeringssubsidie aangevraagd en worden de woningen, na toekenning van deze subsidie, gesaneerd. Hiermee zijn overigens niet alle woningen, conform de bepalingen van de Wgh, hoofdstuk bestaande situaties, gesaneerd. Naast de bovenstaande woningen staan er in Noordwijk nog ruim 500 woningen op de saneringsvoorraadlijst. In hoeverre en binnen welke termijn deze 50 woningen uit de saneringsvoorraadlijst worden gesaneerd is afhankelijk van het verkrijgen van rijkssubsidie.

Bij situaties sinds 1986 wordt in de planvorming rekening gehouden met de geluidbelasting. Bij nieuwe geluidsgevoelige functies zoals 'wonen' mag de geluidsbelasting op de gevel niet hoger zijn dan de voorkeursgrenswaarde. Vanwege een efficiënt ruimtegebruik kan het gemeentebestuur besluiten een hogere geluidbelasting aanvaardbaar te vinden, mits er zo veel mogelijk is gedaan om het woon-en leefklimaat aanvaardbaar te houden (bijvoorbeeld door het toepassen van zgn. dove gevels bij de woningen langs de Van Berckelweg). Daarnaast mag de geluidbelasting binnenshuis niet meer zijn dan het Bouwbesluit voorschrijft.

Luchtvaart
Uit de onderstaande kaart, afkomstig van de website van het bewonersaanspreekpunt Schiphol, blijkt dat Noordwijk grotendeels buiten de zogenaamde 48 dB(A) L_{den} contour ligt. De L_{den} is een Europese maat die het criterium vormt voor het maximaal aantal ernstig gehinderden per etmaal (namelijk 239.500). Daarbuiten acht men de geluidhinder acceptabel. Noordwijk heeft vooral te maken met landend verkeer richting de Kaagbaan. Daarnaast is er enige hinder van landend verkeer naar de Zwanenburgbaan en startend verkeer vanaf de Kaagbaan. Ook loopt er een nachtelijke landingsroute over het zuiden van Noordwijk.
Uit de gemeente Noordwijk komen minder klachten dan uit de andere gemeenten in de regio. In 2016 waren er 48 klachten uit Noordwijk. In de jaren 2012, 2013, 2014 en 2015 bedroeg het aantal klachten resp. 28, 47, 39 en 16.

Afbeelding 4.6: Geluidsbelastingen, uitgedrukt in dB, ten gevolge van Schiphol (2016)
(bron: www.bezoekbas.nl)

4.3.4 Prognoses en trends

Wegverkeer
Uit hoofdstuk 19 'Mobiliteit: bereikbaarheid, verkeer, parkeren' blijkt dat er de komende jaren nog sprake zal zijn van een toename van zowel het autoverkeer, als het langzaam verkeer. Verdichting van woongebieden leidt tot meer woningen nabij drukke wegen. Aan de andere kant ontstaan er ook meer mogelijkheden voor geluidsafscherming van een woning door andere woningen. Nieuwe vervoersconcepten (elektrisch rijden, autonoom rijden) zullen op de langere termijn een positief effect hebben en het verkeerslawaai in Noordwijk zal afnemen.

Transformatie kantoren naar woningen.
Er is veel structurele leegstand van kantoren. Transformatie van kantoren naar een nieuwe functie zorgt ervoor dat de leegstaande kantoorgebouwen nuttig gebruikt worden voor maatschappelijke voorzieningen, startende bedrijven of wonen. Zo'n transformatie heeft als voordeel dat er geen sloop van een, veelal technisch prima gebouw, nodig is. Een nadeel is dat de kantoren vaak liggen op locaties met een hoog verkeersaanbod en geluidhinder, waardoor extra maatregelen moeten worden getroffen om een acceptabel woon- en leefklimaat in de woningen te garanderen.

Luchtvaart
Er worden, op basis van de op dit moment beschikbare informatie, in Noordwijk geen grote veranderingen verwacht in de ruimtelijke verdeling van het vliegverkeer. Afhankelijk van de economische ontwikkeling zal het vliegverkeer verder groeien. In de toekomst zullen de vliegtuigen stiller worden. Op korte termijn is hier geen effect van te verwachten, omdat de vervanging van vliegtuigen een langzaam proces is.

4.3.5 Beleidsinzet

- Toetsing aan de richtafstanden uit de VNG-publicatie Bedrijven en milieuzonering 2009 is maatwerk. Het streven is om geen nieuwe woningbouw op kleinere afstanden toe te staan dan volgens de richtafstanden in de VNG-publicatie Bedrijven en milieuzonering 2009 mogelijk is.
- Streven naar een maximale gevelbelasting van 58 dB in binnenstedelijk gebied voor de realisatie van nieuwe (geluidsgevoelige) bestemmingen zoals wonen, in plaats van de wettelijk mogelijke 63 dB.
- Bij transformatieplannen voor kantoren naar woningen een kwaliteitseis voor geluidbelasting binnenshuis hanteren, die gelijk is aan de wettelijke eis voor nieuwbouw (Bouwbesluit) te weten 33 dB. Het gaat hier om bescherming van geluid van buiten.
- Bij transformatieplannen voor kantoren naar woningen een kwaliteitseis voor de geluidswering tussen ruimten voor nieuwbouw te hanteren, die gelijk is aan de wettelijke eis voor nieuwbouw tussen ruimten. Het gaat hier om geluidwering tussen ruimten in een woonfunctie.
- Alle woningen op de saneringsvoorraadlijst dienen uiterlijk 2025 te zijn gesaneerd, mede afhankelijk van het verkrijgen van rijkssubsidie.

4.3.6 Verbindingen

- **Gezondheid, Samenleving, welzijn, jeugd en zorg**
  Geluidsbeleving, gezondheidseffecten geluid)

- **Cultuur, Toerisme en recreatie, Wonen en Winkelvoorzieningen**
  Evenementen, geluidbelaste locaties, geluidsafscherming in woongebieden

4.4 Luchtkwaliteit

4.4.1 Beleidskader

Luchtverontreiniging ontstaat door meerdere oorzaken: verkeer, bedrijven (waaronder landbouw) en verwarming van gebouwen. Er zijn meerdere verontreinigende stoffen, zoals stikstofdioxide en fijn stof. In de Wet milieubeheer 2007 (Hoofdstuk 5, Titel 5.2 'Luchtkwaliteitseisen') zijn kwaliteitseisen voor de buitenlucht opgenomen. Nieuwe ontwikkelingen moeten beoordeeld worden op de gevolgen voor de luchtkwaliteit. In dit hoofdstuk wordt onderscheid gemaakt tussen grote en kleine ruimtelijke projecten. Een project is klein als het in geringe mate, ofwel niet in betekenende mate (NIBM), leidt tot een verslechtering van de luchtkwaliteit. De grens ligt bij een verslechtering van maximaal 3% van de grenswaarden voor de luchtkwaliteit.

Het Besluit en de Regeling 'niet in betekenende mate' bevat criteria waarmee kan worden bepaald of een bepaald project wel of niet als 'in betekenende mate' moet worden beschouwd. NIBM projecten kunnen - juridisch gezien - zonder toetsing aan de grenswaarden uitgevoerd worden. Uit het oogpunt van een goede ruimtelijke ordening moet wel worden bekeken of het realiseren van het plan met betrekking tot de luchtkwaliteit op die locatie gewenst is. Daarbij speelt de mate van blootstelling aan de luchtverontreiniging een rol. Ook de gevoeligheid van bepaalde groepen mensen voor luchtverontreiniging kan daarbij worden afgewogen. Hierbij gaat het niet alleen om de toekomstige gebruikers van de locatie maar ook om de personen in de omgeving daarvan, zoals de bewoners en/of kinderen in een school/kinderdagverblijf aan de gebiedsontsluitingswegen.

Grotere projecten, met meer invloed op de luchtkwaliteit, zijn alleen mogelijk als ze worden opgenomen in het Nationaal Samenwerkingsprogramma Luchtkwaliteit (NSL). Het NSL is een plan om de luchtkwaliteit in Nederland te verbeteren. Het NSL houdt rekening met voorgenomen grote projecten die de luchtkwaliteit verslechteren en zet hier maatregelen om de luchtkwaliteit te verbeteren tegenover. Het pakket van maatregelen is zo opgesteld dat het de negatieve effecten van de ruimtelijke projecten ruimschoots compenseert. Het doel van het NSL is te voldoen aan de Europese grenswaarden voor fijn stof (PM_{10}) in 2011 en stikstofdioxide (NO_2) in 2015.

Indien bij een niet-NSL project een grenswaarde wordt overschreden én het project draagt in betekenende mate bij aan de luchtverontreiniging, dan kan het voorgestelde project alleen doorgaan als:

- met extra maatregelen de overschrijding van de grenswaarden wordt voorkomen
- het project alsnog wordt opgenomen in het NSL

Besluit gevoelige bestemmingen

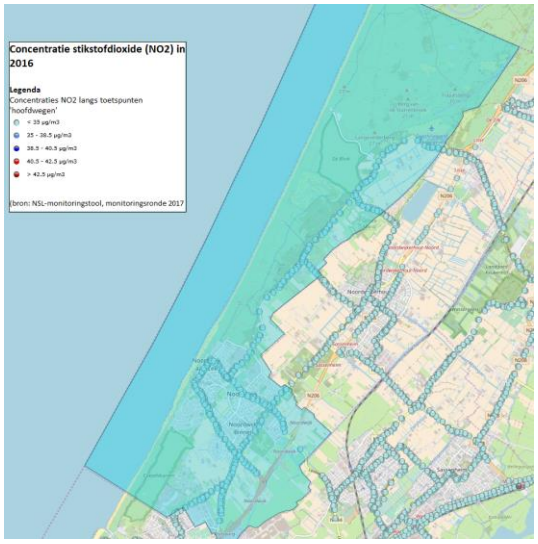
Met dit besluit wordt de vestiging van zogeheten 'gevoelige bestemmingen' in de nabijheid van provinciale en rijkswegen beperkt. Het besluit is gericht op bescherming van mensen met een verhoogde gevoeligheid voor fijn stof en stikstofdioxide. Gevoelige bestemmingen zijn gedefinieerd als gebouwen met de bijbehorende terreinen van scholen, kinderdagverblijven, en verzorgings-, verpleeg- en bejaardentehuizen en vergelijkbare functies. Woningen worden hier niet toe gerekend. Het besluit voorziet in zones waarbinnen luchtkwaliteitsonderzoek nodig is, namelijk 300 meter aan weerszijden van rijkswegen en 50 meter langs provinciale wegen, gemeten vanaf de rand van de weg.

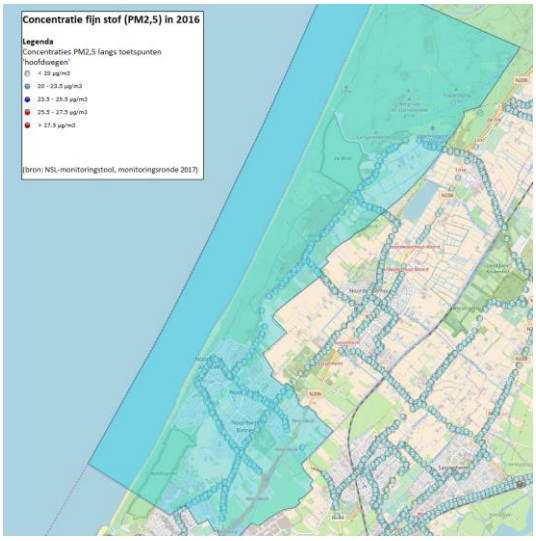
4.4.2 Ontwikkelingen tot nu toe

De concentratie voor fijn stof en stikstofdioxide in Noordwijk heeft altijd aan de kwaliteitseisen voor de buitenlucht. In Noordwijk zijn ten aanzien van de luchtkwaliteit geen knelpunten voorgekomen. In paragraaf 4.6.3 (Analyse huidige situatie) wordt dit getoond.

4.4.3 Analyses huidige situatie

Wettelijk mag in de gemeente de concentratie stikstofdioxide nergens hoger zijn dan 35 µg/m3 (2015). De PM2,5 concentratie voor fijnstof mag nergens hoger dan 16 µg/m3 (2015). Uit onderstaande kaartmateriaal blijkt dat Noordwijk in 2016 ruimschoots voldoet aan de wettelijke eisen. In afbeelding 4.8 is de concentratie stikstofdioxide weergegeven langs de meetpunten die zijn gelegen langs de hoofdwegen in Noordwijk. Uit deze afbeelding blijkt dat de concentratie stikstofdioxide in 2016 langs de hoofdwegen lager is dan de wettelijke eis van 35 µg/m3. In afbeelding 4.9 is de concentratie PM2,5 weergegeven langs de meetpunten die zijn gelegen langs de hoofdwegen in Noordwijk. Uit deze afbeelding blijkt dat de concentratie stikstofdioxide in 2016 langs de hoofdwegen lager is dan de wettelijke eis van 16 µg/m3 .

Afbeelding 4.7 (L): Concentratie stikstofdioxide (NO_2) langs de hoofdwegen in 2016
Afbeelding 4.8 (R): Concentratie fijnstof pm2,5 langs de hoofdwegen in 2016

Grotere projecten met, naar verwachting, een "in betekende mate" bijdrage aan de luchtkwaliteit, zijn alleen mogelijk als deze projecten zijn opgenomen in het NSL. Voor Noordwijk geldt dat het bedrijventerrein Space Business Park is opgenomen in het NSL. Dit betekent dat voor dit project de effecten voor de luchtkwaliteit niet afzonderlijk hoeven te worden getoetst. De bedoeling is dat de effecten met de uitvoering van het NSL voldoende worden gecompenseerd. Er zijn geen nadere maatregelen nodig.

4.4.4 Prognoses en trends

- Het *steeds schoner worden* van het verkeer, door technologische ontwikkelingen zoals elektrische aandrijving van motorvoertuigen.
- *Verdichting van het bestaand stedelijk gebied* kan indirect leiden tot meer gebruik van fiets en Hoogwaardige Openbaar Vervoersverbindingen (HOV) in plaats van de auto.
- In de toekomst zullen de *vliegtuigen schoner* worden. Op korte termijn is hier geen effect van te verwachten. De vervanging van vliegtuigen is een langzaam proces. Bovendien neemt naar verwachting het vliegverkeer toe.

4.4.5 Beleidsinzet

- Geen (nieuwe) ontwikkelingsplannen die "in betekende mate" bijdragen aan de verslechtering van de luchtkwaliteit. Wettelijk mag in de gemeente de concentratie stikstofdioxide nergens hoger zijn dan 35 µg/m3 (2015). De PM2,5 concentratie voor fijnstof mag nergens hoger dan 16 µg/m3 (2015).
- Geen gevoelige bestemmingen realiseren binnen 50 meter langs provinciale wegen.
- Voorkomen en verminderen van luchtverontreiniging door stimuleren, faciliteren van fietsverkeer, elektrisch rijden en duurzame energieproductie (zonnepanelen, WKO).

4.4.6 Verbindingen

- **Duurzaamheid, Gezondheid, Samenleving, welzijn, jeugd en zorg**
  Eisen luchtkwaliteit vanuit gezondheid en welzijn

- **Wonen, Mobiliteit**
  Realisatie van gevoelige bestemmingen, schoner worden van het verkeer.

4.5 Externe veiligheid

4.5.1 Beleidskader

Het rijksbeleid voor externe veiligheid is gericht op het beperken en beheersen van risico's voor de omgeving als gevolg van gebruik en opslag van gevaarlijke stoffen door bedrijven, het transport van gevaarlijke stoffen over wegen, waterwegen, spoorwegen en door buisleidingen en het gebruik van luchthavens. Het wettelijk kader voor risicovolle bedrijven is vastgelegd in het Besluit externe veiligheid inrichtingen (Bevi) en de Regeling externe veiligheid inrichtingen (Revi). Voor het transport van gevaarlijke stoffen geldt het Besluit externe veiligheid transportroutes (Bevt) en de Regeling basisnet (voor Rijkswegen). Het beleid voor buisleidingen is opgenomen in het Besluit externe veiligheid buisleidingen (Bevb) en de regeling externe veiligheid buisleidingen (Revb).

Voor het aspect externe veiligheid geldt een norm voor het plaatsgebonden risico (PR) en een oriëntatiewaarde en verantwoordingsplicht voor het groepsrisico (GR). Voor plaatsgebonden risico zijn wettelijke grenswaarden vastgesteld. Hier mag niet van worden afgeweken.

Plaatsgebonden risico
Het PR kent een grenswaarde van 10^{-6}. Binnen de PR 10^{-6} contour mogen geen kwetsbare objecten aanwezig zijn. Voor beperkt kwetsbare objecten geldt deze waarde als richtwaarde en in nieuwe situaties moet in beginsel ook aan deze waarde worden voldaan.

Verantwoordingsplicht groepsrisico
Het groepsrisico is een maat voor de maatschappelijke ontwrichting in situaties waarin zich een ramp met gevaarlijke stoffen voordoet. De verantwoordingsplicht is erop gericht om een weloverwogen afweging te maken over de risico's in relatie tot de (ruimtelijke) ontwikkelingen in het plangebied. In de verantwoording van het groepsrisico worden onderwerpen behandeld die van belang zijn bij het maken van een afweging over het risico en de ruimtelijke situatie. Het groepsrisico wordt kwantitatief beoordeeld. Daarnaast komen ook planologische aspecten aan de orde en de mogelijkheden tot rampenbestrijding (zie ook de Handreiking verantwoordingsplicht groepsrisico voor inrichtingen).

Buisleidingen
Voor buisleidingen moet behalve met het PR en het GR ook rekening worden gehouden met de zgn. belemmeringenstrook. Het is de strook van vijf meter aan weerszijden van de leiding die moet worden vrijgehouden voor onderhoud en werkzaamheden aan de buisleiding. Binnen de belemmeringenstrook mag niet gebouwd worden, tenzij er een ontheffing of een aanlegvergunning door het gemeentebestuur is verleend.

Provinciaal Beleid
De provincie ambieert een veilig Zuid-Holland. In de provinciale structuurvisie staat 'het beschermen van grote groepen mensen tegen ongevallen met gevaarlijke stoffen' als provinciaal belang genoemd. De provincie wil voorkomen dat risicovolle activiteiten gevestigd worden in de omgeving van grote groepen mensen of dat een nieuwe ontwikkeling gepland wordt binnen het invloedsgebied van een risicovolle activiteit. Het invloedsgebied is het gebied waarin personen worden meegeteld bij de groepsrisicoberekening. De grens van dit gebied wordt bepaald door de 1% letaliteitsgrens, ofwel de afstand waarop 1% van de blootgestelde mensen in de omgeving als gevolg van een ongeval met gevaarlijke stoffen op de infrastructuur komt te overlijden.

Beleid Regio Holland-Rijnland
De regio Holland-Rijnland heeft in 2014 het Bestuurlijk kader externe veiligheid Holland Rijnland opgesteld. Dit beleidskader is vastgesteld door onze gemeenteraad. Het geeft richtsnoeren voor veilig ruimtelijk ontwerpen en er is een model voor de groepsrisicoverantwoording opgesteld.

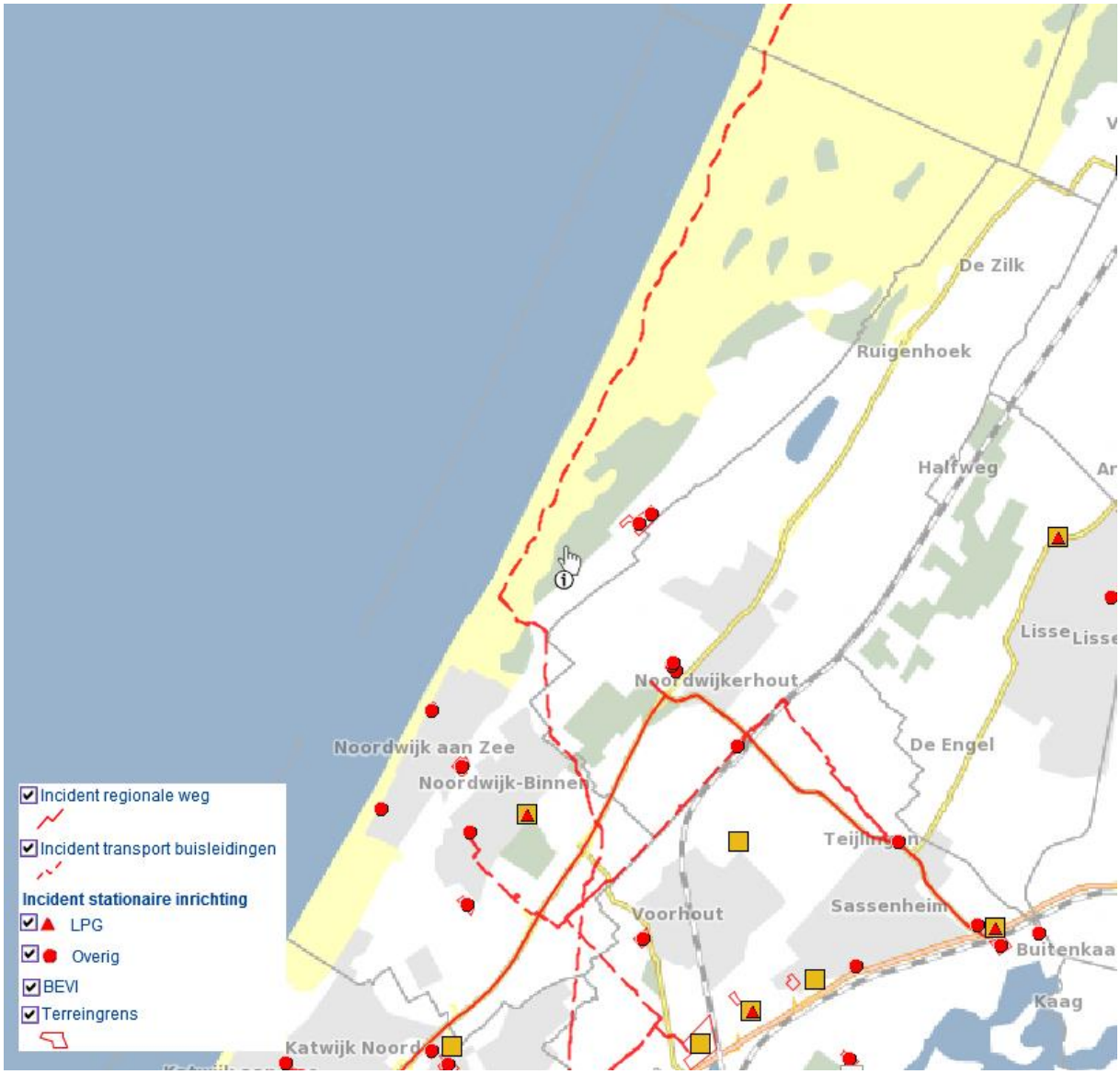
4.5.2 Ontwikkelingen tot nu toe

Het huidige beleid op het gebied van externe veiligheid is tot stand gekomen vanaf 2004 met de vaststelling van het besluit externe veiligheid inrichtingen. In de jaren erna zijn de regelgeving voor buisleidingen (2011) en transportroutes (2015) in werking getreden.
In het kader van het Bevb heeft de Gasunie in 2011 en 2012 onderzocht of er PR en GR knelpunten zijn. De uitkomsten van dit onderzoek worden besproken in paragraaf 4.7.3.

4.5.3 Analyses huidige situatie

Binnen onze gemeentegrenzen is één bedrijfsmatige activiteit (LPG tankstation) aanwezig waarvoor het Besluit externe veiligheid Inrichtingen (Bevi) van toepassing is. Daarnaast vindt er nog een aantal bedrijfsmatige activiteiten (zoals opslag gevaarlijke stoffen) plaats. Deze activiteiten vallen echter niet onder het Bevi.

Er is binnen de gemeente Noordwijk geen routeringsbesluit gevaarlijke stoffen vastgesteld. Aangezien de vaststelling voor een route alleen nodig was en is voor de bevoorrading van een LPG tankstation aan de Schiestraat door het gemeentebestuur besloten om geen specifieke route vast te stellen en de lopende afspraken met het bedrijf over de routering te handhaven. Wel is de N206 (wegvak Z 120-3 N206/N443 Noordwijkerhout – N206/N441 Katwijk aan Zee) door de provincie aangewezen als route voor gevaarlijke stoffen. Bij de realisatie van bouwplannen dient rekening houden met de risico's van het vervoer. De kans op een ongeluk tijdens het vervoer van gevaarlijke stoffen ongelukken is klein, maar niet 100% uitgesloten. Het gebied en de gebouwen langs de N206 moeten zo worden ingericht dat mensen gemakkelijk weg kunnen komen en hulpdiensten ter plaatse kunnen komen.

Afbeelding 4.9: Uitsnede risicokaart.nl

invloedsgebied (m)
430
150
95
150

A-560	Kennemerland-Zuid, Zwetterpolder, Bronsgeest, Hoogewegpolder	914,00	66,20	430
W-535-01	Hoogewegpolder	323,90	40	150
W-535-03	Hoogewegpolder/Beeklaan	168,30	40	95
W535-12	Hoogewegpolder	323.90	40	150

Tabel 4.1: Ligging hoge druk aardgasleidingen gemeente Noordwijk

Daarnaast loopt er door de gemeente Noordwijk ook nog aantal ondergrondse hogedruk aardgasleidingen. Uit onderzoek van de Gasunie en de ODWH bleken bij de hoge druk aardgasleiding W-535-03, PR-knelpunten aanwezig te zijn ter plaatse van de bestaande woningbouw aan de Dr. Hadriaan van Neslaan/Anemoonstraat en langs de Beeklaan ter hoogte van het viaduct met de Achterweg. In het bestemmingsplan Offem-Zuid is rekening gehouden met de aanwezigheid van de hoge drukaardgasleiding op deze plek. Er is voldoende afstand aangehouden tussen de gasleiding en de nieuw te realiseren woningen. Bij leiding A560 was sprake van een PR- en GR-knelpunt ter hoogte van de horecagelegenheid bij Langevelderslag. Inmiddels heeft de Gasunie maatregelen genomen waardoor de PR- en GR-knelpunten bij de bestaande (woning)bouw zijn weggenomen. Bij nieuwe plannen in de vlakbij een gasleiding (waaronder de woningbouwlocatie Bronsgeest) moet voldoende rekening worden gehouden met de aanwezigheid hiervan.

4.5.4 Prognoses en trends

- Veiligheid is een aspect dat steeds *meer aandacht* krijgt in de samenleving. Een veilige woonomgeving staat steeds nadrukkelijker op de shortlist van woningzoekenden.

- Het veiligheidsbeleid wordt in de nabije toekomst *herzien*. Het is de bedoeling dat in de toekomst minder vaak een risicoberekening nodig is. Zeer kwetsbare groepen krijgen wel extra aandacht. Voor objecten met zeer kwetsbare groepen (bijvoorbeeld bejaardenhuizen en kinderdagverblijven) gaan namelijk afstandseisen gelden.

4.5.5 Beleidsinzet

- Bij ontwikkelingen rekening houden met de ligging en de mogelijke effecten van de ondergrondse aardgasleidingen
- Ontwikkelingen mogen niet leiden tot nieuwe knelpunten. Dit betekent dat ontwikkeling van kwetsbare objecten niet mogen leiden tot overschrijdingen in het groepsrisico.
- De bedrijfsmatige activiteiten (waaronder het LPG tankstation) liggen in bestaande bebouwing. Wenselijk is dat deze worden verplaatst naar een locatie buiten de bebouwde kom.
- Voorkomen van nieuwe knelpunten.

4.5.6 Verbindingen

- **Gezondheid, Samenleving, welzijn, jeugd en zorg**
  Bijdraen aan veiligheidsbeleving en –gevoel.

- **Wonen, Economie en ondernemen, Toerisme en recreatie, Cultuur**
  Realisatie gevoelige bestemmingen buiten risico-contouren, risico’s beperken is voorkomen rampen, geen publiekstrekkers binnen risico-contouren.

5. Samenleving, welzijn, jeugd en zorg

5.1 Ontwikkelingen tot nu toe

De laatste jaren is Noordwijk voor wat betreft het Sociaal Domein sterk veranderd. De vergrijzing is ingezet evenals de versobering van voorzieningen. Er is bezuinigd op maatwerkvoorzieningen als hulp bij het huishouden. Steeds meer wordt hulp verwacht van de eigen omgeving, mantelzorgers en vrijwilligers. Maar ook steeds meer wordt verwacht van de eigen kracht van mensen. Inwoners lossen vaker hun problemen zelf op voordat men naar de gemeente gaat voor hulp.
Deze veranderingen hebben ook geleid tot nieuwe kansen en activiteiten. Zaken als cliëntenondersteuning, mantelzorgondersteuning en vrijwilligerswerk worden steeds meer opgepakt. Zorgorganisaties zijn steeds meer welzijnsorganisaties geworden.

Het zorgcluster is uitgegroeid tot een van de drie grootste werkgevers in Noordwijk. Binnen het zorgcluster is veel veranderd. Vroeger werd je met 65 jaar geacht in een bejaardentehuis te gaan wonen. Tegenwoordig zijn de meeste ouderen vitaal en staan zij midden in de samenleving. Maar door de toenemende vergrijzing zijn er ook weer groeimogelijkheden. Ook zijn er meer kansen voor activiteiten op het vlak van preventie.

Het aantal misdrijven, vernieling en beschadiging en vermogensmisdrijven is al jaren onder het Nederlands gemiddelde. Noordwijkers voelen zich voor 89% veilig, tegen 86% in Nederland (Bron: www.waarstaatjegemeente.nl). Deelname aan het verenigingsleven en dan met name de sport was en is onveranderd hoog.

Gemeenten zijn verantwoordelijk voor het welzijn van de bewoners, aanvullend op hun eigen verantwoordelijkheid, op grond van de Wet maatschappelijke ondersteuning, Wet Publieke Gezondheid en de Jeugdwet. Het betreft het algemeen welzijnswerk zoals ouderenwerk, vrijwilligerswerk, mantelzorg of maatschappelijk werk. Het gaat ook over verstrekkingen van individuele voorzieningen als trapliften, hulp in de huishouding, bouwkundige voorzieningen of vervoer. Sinds 1 januari 2015 zijn de taken van de gemeente in het sociaal domein steeds groter geworden. Gemeenten zijn ook verantwoordelijk geworden voor dagopvang en begeleiding.

Eigen kracht voorop, maar ook preventief beleid om eigen kracht te versterken. Dat is dus ook een Wmo-taak. Wmo gaat dus niet alleen over de zwakkeren in de samenleving, maar bevordert ook de sterkeren! Noordwijk gaat ervanuit dat inwoners hun eigen kracht benutten om zichzelf te ontplooien.

Met de komst van de Jeugdwet hebben gemeenten de verantwoordelijkheid voor de ondersteuning, hulp en zorg aan kinderen, jongeren en ouders bij opgroei- en opvoedproblemen, psychische problemen en stoornissen. Een belangrijke doelstelling van de Jeugdwet is preventie. Door versterking van het opgroei- en opvoedklimaat kunnen problemen zoveel mogelijk worden voorkomen. Daarnaast moeten jeugdigen en hun ouders door vroegtijdig signaleren en interveniëren tijdig passende ondersteuning krijgen. Waardoor in een later stadium minder zware vormen van jeugdhulp nodig zijn.

5.2 Analyse huidige situatie

SWOT Analyse

STERKTEN	KANSEN
▪ Belangeloze inzet van vele vrijwilligers en mantelzorgers ▪ Grote tevredenheid Wmo gebruikers	▪ Meer gebruik maken van vrijwilligers en mantelzorgers ▪ Ontwikkeling van aanvullende mantelzorgdiensten ▪ Meer mogelijkheden voor preventieve activiteiten ▪ Meer kansen voor welzijnsinitiatieven vanuit de wijken en het particulier initiatief
ZWAKTEN	**BEDREIGINGEN**
▪ Mantelzorgers worden steeds ouder, en dreigen daardoor overbelast te worden	▪ Grotere druk op het sociaal domein omdat de problemen door de vergrijzing zullen toenemen ▪ Overbelaste mantelzorgers ▪ Toenemende eenzaamheid ouderen en chronisch zieken

5.3Trends en prognoses

- Omslag van '*verzorgingsstaat' naar 'participatiesamenleving'*. Grotere overheidsstimulans van de eigen kracht en nadruk op preventie. De gemeente ziet dit als een manier om Noordwijkers gelukkiger te maken én de financiële druk op Wmo voorzieningen en jeugdhulp te laten afnemen.

- Toenemend belang van het (ondersteunen) van mantelzorg vanwege grotere druk op de professionele zorg.

- Versterkte 'dubbele vergrijzing': meer Noordwijkers worden steeds ouder. Ouderen worden steeds actiever, maar ook het aantal gezondheidsrisico´s neemt toe.

- Ontwikkelingen op gebied van *wonen en zorg*. Inwoners zullen steeds vaker zelfstandig (moeten) blijven wonen. Toenemende vraag naar meer diversiteit in zelfstandige woonvormen en woonmilieus op maat, aangevuld met zorg, welzijn en dienstverlening. Iets toenemende behoefte aan beschermd wonen. Het betreft voornamelijk verzorging en verpleging, hetgeen geen gemeentelijke taak is. Toenemende behoefte aan verzorgd en begeleid verzorgd wonen, vooral voor de groep met een somatische aandoening. Sterk toenemende behoefte aan woningaanpassingen voor 75-plussers.

- *Beperktere mogelijkheden voor woningcorporaties* bij de realisering van allerlei nieuwe woon-zorgvormen door veranderde Europese regelgeving voor de toewijzing van woningen, het rijksbeleid om de activiteiten van corporaties terug te brengen tot hun

kerntaken, de geringere investeringsmogelijkheden van corporaties en een te verwachten toenemende zorgzwaarte bij ouderen thuis.

- Verschuiving van *zorgvoorzieningen naar welzijnsactiviteiten*. Meer preventie, meer welzijn, minder dure zorg met kansen voor ondernemers om hier op in te springen.

5.4 Beleidskaders

Transformatieagenda 2017-2018 Wmo en haar omgeving
De agenda is de opvolger van de beleidsnota Wmo 2015-2016 en de nota Lokaal Gezondheidsbeleid 2013-2016. De agenda bevat vier uitdagingen. Dit zijn dé uitdagingen die we met de Bollenstreek willen aangaan:

- Uitgaan van wat mensen kunnen.
- Iedereen doet mee, tenzij…
- Zorgen dat mensen de weg naar hulp en ondersteuning weten te vinden.
- Een agenda voor en door inwoners.

Beleidskader Maatschappelijke Zorg 2017-2025
Veertien regiogemeenten van Holland Rijnland hebben een gezamenlijke visie opgesteld voor de organisatie van de maatschappelijke zorg vanaf 2017. Vanaf 1 januari 2015 is de gemeentelijke verantwoordelijkheid binnen het sociale domein uitgebreid door decentralisatie van een deel van de Algemene Wet Bijzondere Ziekten (AWBZ)-taken naar de Wmo. Dit maakt dat gemeenten zich moeten heroriënteren op beleid en uitvoering van de Maatschappelijke opvang en de Openbare Geestelijke Gezondheids Zorg (O)GGZ in relatie tot de nieuwe taak Beschermd wonen. Transformatie van deze sectoren tot één samenhangend, integraal en doeltreffend beleid is vastgesteld in dit beleidskader.

Hart voor de Jeugd – Regionaal Beleidsplan Transitie Jeugdzorg Holland Rijnland
Met ingang van 1 januari 2015 zijn gemeenten verantwoordelijk geworden voor alle jeugdzorg, d.w.z. het begeleiden, behandelen en beschermen van jeugd. 13 gemeenten in Holland Rijnland hebben in aanloop hiernaar toe een regionaal beleidsplan opgesteld. Waarin onder meer staat wat de ambities zijn om de jeugdhulp beter te organiseren; dichtbij, integraal en met hulp op maat, zonder onnodige bureaucratie.

De uitgangspunten in “Hart voor de jeugd” geven de stip aan de horizon. De gemeenten willen de inkomsten en uitgaven van de jeugdhulp in balans brengen, zonder afbreuk te doen aan het uitgangspunt van het bieden van passende jeugdhulp. Het Sturingsplan Jeugdhulp Holland Rijnland 2018-2019 geeft invulling aan de sturing die nodig is om deze opgave te realiseren.

5.5 Beleidsinzet

Strategische visie
Noordwijk wil dat alle inwoners mee kunnen doen, zich kunnen ontplooien en verantwoordelijkheid nemen voor zichzelf, voor elkaar en hun leefomgeving. Dit is nodig om de gewenste verschuiving van professionele zorg naar meer informele zorg mogelijk te maken. Om dit te bereiken richt de gemeente zich op burgerkracht, vroegtijdige signalering en preventie.

Hierbij zijn inwoners het vertrekpunt voor het formuleren van beleid. De Wmo-adviesraden zijn betrokken bij de uitwerking van de thema´s burgerkracht, toegang, voorzieningen en samenhang met de andere decentralisaties. Hierdoor ontstaat een duidelijk beeld van de mensen waar het om draait, voordat er beleidskeuzes worden gemaakt.

- Bijdragen leveren aan de landelijke omslag van 'verzorgingsstaat' naar 'participatie-samenleving'.
- Groter beroep doen op de eigen verantwoordelijkheid van de inwoners en de rol van mantelzorgers, vrijwilligers, welzijnsorganisaties, corporaties, zorgorganisaties, huisartsen, hulpverleners en gemeente om gezamenlijk een bijdrage te leveren aan allerlei vormen van zorg in de eigen woning en woonomgeving.
- Gebruik maken van de verantwoordelijkheidsladder bij het formuleren van oplossingen voor problemen van inwoners. Dit betekent de eigen kracht/sociaal netwerk als eerste aanspreken, gevolgd door algemene voorzieningen, collectieve voorzieningen en pas als laatste de individuele voorzieningen; op deze manier zelfredzaamheid stimuleren.
- Ondersteuning van mantelzorg vanwege grotere druk op de professionele zorg.
- Uitwerking van het 'right to challenge', waarbij inwoners of organisaties een alternatief kunnen ontwikkelen voor bestaande welzijnsactiviteiten. Dit recht is verankerd in de Wmo. Indien een alternatief kwalitatief beter, financieel aantrekkelijker en een groot draagvlak in Noordwijk heeft, kan dit in de plaats komen van een huidige invulling. Dit is ook een cultuuromslag. De gemeente laat dan bestaande initiatieven los.
- Bevordering van diversiteit in de wijken, zodat diverse leeftijdscategorieën elkaar kunnen versterken (jongeren helpen ouderen, ouderen delen hun kennis met jongeren).
- Inspelen op toenemende vraag naar meer diversiteit in zelfstandige woonvormen en woonmilieus op maat, aangevuld met zorg, welzijn en dienstverlening.
- Ontwikkeling van woonzorgzones waarin welzijns-, zorg- en zo mogelijk ook winkelvoorzieningen bij de hand zijn en goed op elkaar zijn afgestemd door de verschillende betrokken partijen.
- Borging van wonen, welzijn en zorg op maat, variërend van aanpassingen aan de woning tot 24-uurszorg. Noordwijk blijft met corporaties, zorgorganisaties, huisartsen en welzijn- en bewonersorganisaties samenwerken om tot een goed afgestemd zorgaanbod en goed ingerichte woonomgeving te komen.
- Aanleg van toegankelijke voorzieningen voor gehandicapten zoals aangepaste stoepranden, scootmobielvoorzieningen. Leidraad Inrichting Openbare Ruimte (**LIOR**) aanpassen.
- Stimulering van de toepassing van 'domotica'.
- Stimulering van de beschikbaarheid van 'haaldiensten' (klussendienst, boodschappendienst).
- Verdere beleidsontwikkeling zowel in regionaal verband (met de Duin en Bollenstreek gemeenten) als lokaal.

Burgerkracht
Uitwerking van de volgende activiteiten samen met de Duin en Bollenstreekgemeenten:
- Bij het Wmo onderzoek aandacht besteden aan de situatie van de mantelzorger.
- Opvang van overbelaste mantelzorgers (de respijtzorg).
- Verstrekking van een mantelzorgcompliment in de vorm van een mantelzorgpas, waarmee men welzijnsdiensten kan krijgen.
- Stimulering van een mantelzorgvriendelijk werkgeversbeleid.
- Aandacht voor jonge mantelzorgers.
- Bieden van ondersteuningspakket voor mantelzorgers dat aansluit op hun wensen.
- Benutting van het vrijwilligerspotentieel.
- Stimulering van lokale initiatieven van inwoners die bijdragen aan de sociale cohesie.

Vroegere signalering en preventie
Uitwerking van de volgende activiteiten:

- Oprichting van een sociaal wijkteam ter versterking van de preventie en ter bevordering van vroege probleemsignalering.
- Stimulering leefbaarheid in wijken.
- Voorkoming en bestrijding huiselijk geweld.
- Bevordering van toegankelijkheid, ter vergroting van de mogelijkheid van inwoners om actief en zelfstandig te zijn, ook in de openbare ruimte.
- Bevordering van preventieve activiteiten zoals de aanpak alcohol- en drugsverslaving.
- Versterken van de pedagogische gemeenschap zorgt voor een laagdrempelig vangnet en maakt eerdere signalering van problemen mogelijk. In sommige situaties kan dit de duur of intensiteit van jeugdhulp verkorten.

5.6 Verbindingen

Duurzaamheid

- Welzijn: een breed begrip**.** Binnen het dagelijks leven heeft de term welzijn vooral betrekking op de brede waaier van gezondheidsaspecten van individuen en gemeenschappen. Dit wordt ook wel 'kwaliteit van leven' genoemd. Tot de standaardindicatoren van welzijn behoren niet alleen materieel bezit en werkgelegenheid, maar ook de woonomgeving, lichamelijke en geestelijke gezondheid, onderwijs, recreatie en sociale contacten.
- Duurzame leefstijl met individuele bijdragen aan thema's als energiebesparing, schone energiegebruik/opwekking, fietsen, elektrisch rijden, gebruik OV, aanschaf duurzaam geproduceerde artikelen en voedsel, beperking vervuiling en afval en elkaar inspireren.
- Bijdrage leveren aan sociale cohesie van de straat, buurt of gemeente door zorg voor elkaar, inzet en participatie in de samenleving.
- Samen werken aan verbetering van de kwaliteit van leefomgeving en voorzieningen.

Sport

- Sport brengt mensen bij elkaar en bevordert de ontwikkeling van mensen. Daarmee is er een stevige relatie met welzijn.

Economie

- Economie; kansen voor ondernemers om welzijns- en zorgconcepten te ontwikkelen.

6. Sport en beweging

6.1 Ontwikkelingen tot nu toe

Noordwijk is door de jaren heen altijd al een heel sportieve gemeente geweest. In de jaren zeventig van de vorige eeuw behoorde Noordwijk al tot de top van het amateurvoetbal en was er een spannende en daardoor drukbezochte zaalvoetbalcompetitie. Ook basketbal en volleybal werden op hoog niveau gespeeld. Dat niveau is met wat ups en downs altijd zo gebleven. Noordwijk heeft de sport in zijn DNA zitten zo leek het. Het is niet goed te herleiden wat de aanwijsbare reden daarvan was, maar het feit dat begin jaren zeventig de eerste sporthal in gebruik werd genomen, dat er goed uitgeruste gymnastieklokalen werden gebouwd en dat op alle basisscholen gymnastiek werd gegeven door daarvoor gekwalificeerde docenten heeft hier zeker toe bijgedragen. Ook speelde er tussen de Bollenstreekgemeenten een gezonde competitie, die je in de sport terugzag en het niveau van de sport opzweepte.

Na zo'n veertig jaar kwam het besef dat de accommodaties nodig aan renovatie of vervanging toe waren. Noordwijk heeft de afgelopen jaren veel geïnvesteerd in kwalitatief hoogwaardige binnen- en buitensportaccommodaties. Denk daarbij aan het nieuwe sportpark Duinwetering met twee grote sporthallen en de nieuwe clubaccommodatie van de voetbalvereniging Noordwijk, de water-hockeyvelden van de Noordwijkse Hockeyclub, de kunstgras combivelden voor handbal en korfbal op sportpark Nieuwe Zeeweg en het nieuwe zwembad Binnenzee. Voor zover mogelijk is met de nieuwbouw direct rekening gehouden met de eisen van wedstrijdsport. Daarnaast kent Noordwijk een groot aantal aantrekkelijke particuliere sportinitiatieven zoals Azzurro Wellness aan de Oude Zeeweg en de Noordwijkse golfclub in de duinen. In het onderwijs is blijvende aandacht voor sport en bewegen. In de buitenschoolse opvang kent Noordwijk een specifieke "sportbso". De basisscholen hebben nog steeds eigen vakleerkrachten gymnastiek. Het voortgezet onderwijs heeft de sportfaciliteiten binnen handbereik op het sportpark Duinwetering en timmert aan de weg met zijn sportklassen.

6.2 Analyse huidige situatie

We kunnen concluderen dat we het in Noordwijk sportief gezien uitstekend doen. Zo is de sportdeelname van de Noordwijkse bevolking met 88% de hoogste in onze provincie en hebben we, door onder andere de ontwikkeling van het accommodatiebeleid, voldoende mogelijkheden geschapen voor het deelnemen aan sport.

Desondanks is op basis van tussentijds onderzoek naar de beweegdeelname geconstateerd dat de groep 6-11 jarigen van de leeftijdsgroepen het minst voldoet aan de Nederlandse Norm Gezond Bewegen, namelijk 39%. Dit is weliswaar hoger dan het gemiddeld provinciaal percentage van 37%, maar wel aandachtspunt voor verder beleid.

SWOT Analyse

In Noordwijk wordt thans op het gebied van sport en bewegen samen opgetrokken met zorginstellingen, Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG) en organisaties die betrokken zijn bij reïntegratietrajecten. Hieruit zijn momenteel drie zorg/beweegprojecten op sportpark Duinwetering voortgekomen die landelijk niet onopgemerkt zijn gebleven.

STERKTEN	KANSEN
▪ Op alle onderwijsinstellingen in Noordwijk wordt sport actief aangeboden door daartoe bevoegde docenten ▪ Aanbod sportgerelateerde opleidingen die voorbereiden op een carrière in de sport (Noordwijkse vestiging van de Internationale Sport Management Academie en de sportklassen Northgo College) ▪ Stimulering specifieke doelgroepen om te sporten en/of te bewegen. ▪ Reputatie als gastheer van (inter)nationale evenementen, zoals hockey-interlands, voetbal-interlands voor spelers beneden de 19, NK catamaran open, het WK skimboarden, het WK Life Saving –jarigen, het EK Kite Board Open en ontvangsten van sportploegen, waaronder het Nederlands Elftal. ▪ Breed scala aan faciliteiten voor trainingskampen en oefenwedstrijden ▪ Sportbeleving speerpunt in de marketing- en communicatie ▪ Sportaccommodaties zijn up to date ▪ Centrale ligging sportaccommodaties ▪ Aantrekkelijk bos-, duin- en strandgebied	▪ Lokale horeca en hotelbranche kunnen meeliften op de organisatie van (top)sportevenementen ▪ Nog betere 'vermarkting' en promotie van sport ▪ Vergroting sportparticipatie door ouderen ▪ Bedrijven kunnen meer sportfaciliteiten bieden aan medewerkers
ZWAKTEN	**BEDREIGINGEN**
▪ Het lage beweegpercentage voor kinderen ▪ De lage bezettingsgraad overdag van sommige sportaccommodaties ▪ Te weinig individuele buitensportvoorzieningen in de openbare ruimte binnen de bebouwde kom	▪ Mensen blijven steeds meer binnen en bewegen minder door computer en smartphone, waardoor conditie en algemene gezondheid, maar ook sociaal contact kan afnemen ▪ Voor bepaalde moeilijk te bereiken groepen kan overgewicht blijven toenemen ▪ Niet iedereen kan sportlidmaatschap (meer) betalen

6.3 Trends en prognoses

- Om meer gezondheidswinst te behalen verschuift het accent van *sportbeleid naar beweegdeelname*. Om de bewegingsdeelname te verhogen worden buurtsportcoaches aangesteld die de verbinding tussen onderwijs en de sport leggen door naschoolse beweegactiviteiten

- De *individuele sportdeelname groeit* en gaat ten koste van het verenigingslidmaatschap. Informele sporten en informeel bewegen groeit ten opzichte van de traditionele sporten (bootcamps, mudraces)

- De *terugloop van vrijwilligers* binnen de traditionele sportverenigingen neemt verder toe.

- (jong)volwassenen en ouderen maken steeds meer gebruik van recreatieve voorzieningen in *de buitenruimte* zoals wandel- en fietspaden, het strand en de duinen. Een voorbeeld hiervan is de toenemende populariteit van onder andere wielrennen en de zogenaamde bootcamps en buitenfitnessparken. Dit draagt bij aan hun fitheid en sociale cohesie. Ook is er toenemende belangstelling en beoefening van (vaak individuele) 'ongebonden' sport in de buitenruimte, zowel in bebouwd gebied als in het buitengebied (free running, wielrennen, mountainbiken, skaten).

- Sport wordt een *integraler onderdeel* van de (beweegvriendelijke) leefomgeving. Sportparken worden steeds multifunctioneler.

6.4 Beleidskaders

De gemeente Noordwijk hecht veel hecht aan de positieve effecten van sport voor de Noordwijkse samenleving. Noordwijk beschikt, afgezet tegen het landelijke gemiddelde, over een hoge mate van sportparticipatie. Dat geeft aan dat sport in Noordwijk bruist en dat is te danken aan de actieve sportverenigingen. De gemeente Noordwijk wil mogelijk maken en bevorderen dat elke Noordwijker op een, uit oogpunt van gezondheid, vorming en ontplooiing, verantwoorde wijze aan enige vorm van sportbeoefening kan deelnemen, vanuit zijn/haar interesse en persoonlijke omstandigheden, in een voor hem/haar bereikbare en geschikte omgeving en tegen een redelijk betaalbare prijs.

6.5 Beleidsinzet

Sport en bewegen is gezond en haalt het beste in mensen naar boven. Sport en bewegen kan bijdragen aan een gezonde en vitale wijk. Sportverenigingen kunnen daarnaast een belangrijke verbindende en maatschappelijke rol vervullen. Een sportvereniging en ook andere beweegaanbieders kunnen immers een ontmoetingsplek in de wijk bieden en een bindende factor tussen mensen zijn uit verschillende generaties met een diversiteit aan achtergronden en persoonlijke situaties. Ook voor ouderen en kwetsbare jongeren biedt dit een goede ontmoetingsplek. Een positief en sociaal veilig sport- en beweegklimaat draagt daar extra aan bij.

Inzet van sport en bewegen kan ook een andere belangrijke meerwaarde hebben: sport en bewegen kan door vermindering van zorgbehoefte en zorgvraag bijdragen aan het beperken van gespecialiseerde zorg, of via een aandeel in een bestaand zorgtraject bijdragen aan effectievere hulpverlening en zorg. Het levert daarmee een kostenbesparing voor gemeenten op.

De gemeente Noordwijk blijft voortdurend investeren in het up to date houden van de bestaande accommodaties en doet er in nauwe samenwerking met de gebruikers alles aan om tot een zo efficiënt en effectief mogelijke bezetting te komen.

Met een goede beweeginfrastructuur worden jongeren geïnspireerd om vaker te bewegen. De ambitie is om sport en bewegen als preventief middel in te zetten als onderdeel van een gezonde levensstijl.

Door bos en duin en het strand biedt Noordwijk perfecte recreatievoorzieningen. De gemeente wil de individuele sporter in de buitenruimte ook voor zover mogelijk faciliteren.
Door in de openbare ruimte rekening te houden met het gebruik ervan en hiervoor speciale beweegvoorzieningen aan te leggen kan bewegen in de buitenruimte meer worden gestimuleerd.

Hierbij kan ook gedacht worden dat bijvoorbeeld zorginstellingen en/of ouderen gebruik laten maken van de buitenruimte die beweegvriendelijk is ingericht, bijvoorbeeld met een fitnesstuin. Voorwaarde hierbij is dat dit wel onder begeleiding gebeurt.

Het vermarkten van de Noordwijkse sport
Om Noordwijk op het gebied van (top)sport te onderscheiden van andere kustplaatsen en onze aantrekkelijkheid voor onze inwoners, ondernemers en bezoekers te vergroten wordt de komende periode ingezet op:

- hoogwaardige Noordwijkse binnen- en buitensportaccommodaties kwalitatief op orde houden voor (top-)sportwedstrijden en trainingen
- het actief binnenhalen van belangrijke sportevenementen en (inter)nationale trainingen en wedstrijden
- het uitbouwen, vermarkten en promoten van de Noordwijkse sportinfrastructuur om meer sportevenementen en internationale trainingen en wedstrijden binnen te kunnen halen

Het ontwikkelen van een rapportage outdoor sport
- waarinDe knelpunten in het bestaande netwerksysteem worden in beeld gebracht. Voor de knelpunten worden in de rapportage voorstellen gedaan om inwoners en toeristen makkelijker in de buitenruimte te kunnen laten bewegen. Makkelijker in de zin dat vanuit de woonwijken eenvoudig een rondje gesport kan worden en recreanten zich vloeiend door de openbare ruimte kunnen bewegen zodat het totale sportief gebruik wordt gestimuleerd. De focus ligt op het verbinden, niet op het toevoegen van zoveel mogelijk attributen.

- Om bijvoorbeeld een goede fietsroute te verkrijgen ontbreken er momenteel een aantal basisvoorzieningen zoals watertappunten, een goede fietsenstalling en oplaadpunten voor e-bikes.

- En om de inwoners te ondersteunen bij een sportieve levenswijze kan in de openbare ruimte bijvoorbeeld een parcours, of sportlint voor extra loopoefeningen, afstandsduiding voor intervaltraining, tijdsregistratie, watertappunten, stretchplekken etc. worden gerealiseerd. Een dergelijke plek is niet alleen interessant voor de individuele sporter, ook de bestaande sportverenigingen kunnen dit gebruiken om meer diversiteit in hun training aan te brengen. Door het gebruik van de bestaande paden, een goede bewegwijzering en eventueel door goede verlichting kan een sportlint al vormkrijgen.

Door bijzondere aandacht voor voldoende beweging door basisschoolkinderen
In algemeenheid kan gesteld worden dat met een focus op sportparticipatie niet

automatisch gezondheidsdoelstellingen worden bereikt. Voor een goede gezondheid dienen kinderen namelijk iedere dag een uur te bewegen, wat met sportdeelname niet per definitie wordt gehaald.

Hoewel kinderen van nature graag spelen en bewegen bieden de woonomstandigheden en leefgewoonten doorgaans te weinig mogelijkheden om te (gaan) bewegen. Hierom dienen kinderen naast het onderwijs en de sportverenigingen ook direct na schooltijd op en/of rondom de school te worden uitgedaagd en geënthousiasmeerd om meer te bewegen.

Daarbij kan gedacht worden aan meer en uitdagende (natuur)speelplaatsen en veilige school-thuis routes die kinderen en ouders stimuleren om meer de fiets te pakken.
Voordat hierin maatregelen kunnen worden genomen dient eerst te worden onderzocht waardoor Noordwijkse kinderen dagelijks meer gaan bewegen.

Haalbaarheidsonderzoek naar (openbare) "wijk"sportparken
Nader onderzoek naar de ontwikkeling en haalbaarheid van wijksportparken achten wij wenselijk. Het omzetten van bestaande sportcomplexen naar wijksportparken vereist ook fysieke investeringen, zoals het (meer) openbaar maken van de sportparken, het toevoegen van faciliteiten voor breed gebruik en het vergroten van de zichtbaarheid. Nagegaan wordt of dit ook gevolgen heeft voor de geldende bestemmingsplannen.

Versteviging van de maatschappelijke functie van sport
De gemeente Noordwijk wil dat sport- en beweegactiviteiten een onderdeel worden van reïntegratietrajecten en van de dagbesteding van andere (kwetsbare) groepen. De gemeente ondersteunt hiervoor succesvolle sport- en beweegvormen voor groepen met een licht verstandelijke beperking, mensen in GGZ instellingen, woonzorgcentra of (sportieve) ouderen. Dit onderwerp wordt verder vermarkt om Noordwijk maatschappelijk op de kaart te zetten.

6.6 Verbindingen

Sport kan in belangrijke mate bijdragen aan het realiseren van doelstellingen die voor diverse andere beleidsvelden in de gemeente Noordwijk zijn geformuleerd.

Duurzaamheid
- Met betrekking tot duurzaamheid is het streven naar meer duurzame sportaccommodaties van belang.

Samenleving, welzijn, jeugd en zorg; Gezondheid; Onderwijs
- Sport speelt als middel een belangrijke rol in het behalen van sociaal-maatschappelijke doelstellingen zoals maatschappelijke participatie, gezondheid, normen en waarden en integratie. Samenwerking met de sportverenigingen, het onderwijs, het welzijnsveld en de zorg resulteert in laagdrempelige toegankelijkheid voor de inwoners. Op deze wijze kan sporten tevens op een verantwoorde wijze bijdragen aan het behoud van een goede gezondheid van mensen en geeft het hen gelegenheid tot sociale contacten. Dit werkt ook goed door in ondermeer de Jeugdhulp en de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo).

7. Onderwijs

7.1 Ontwikkelingen tot nu toe

De gemeente wil dat de jongeren van Noordwijk kunnen beschikken over kwalitatief hoogwaardig onderwijs dat de weg vrij maakt naar een zelfstandige toekomst.
Belangrijk hierbij is dat kinderen op jonge leeftijd meedoen aan de voorschoolse educatie en hen vervolgens een doorgaande ontwikkelingslijn wordt geboden, zodat zij optimaal geholpen worden om hun talenten te ontwikkelen. In of nabij alle basisscholen wordt deze voorschoolse educatie aangeboden. Noordwijk stimuleert het onderwijs op het gebied van bewegingsonderwijs, sport, cultuur, verkeer en educatie met betrekking tot natuur en milieu.

Het onderwijs hebben wij op adequate wijze voorzien van kwalitatief goede gebouwen.
De basisscholen staan gespreid in Noordwijk en bieden onderdak aan een variëteit van onderwijs. Zo kan er naast het gewone basisonderwijs, ook gekozen worden voor Daltononderwijs, Montessorionderwijs, de Noordwijkse school met atelieronderricht. Op twee scholen kunnen hoogbegaafde leerlingen terecht.

Daarnaast is er in Noordwijk ook een school voor speciaal basisonderwijs (SO) en speciaal voortgezet onderwijs (VSO). Deze school is recent uitgebreid met extra lokalen voor het praktijkonderwijs voor de VSO-leerlingen. Het VSO-praktijkonderwijs is volop in ontwikkeling. Gebleken is dat wanneer leerlingen bepaalde werkzaamheden aanleren en veel oefenen, zij later makkelijker toegeleid kunnen worden naar arbeid. Met de aanvullende schoolvoorziening wordt hier op ingespeeld.

Het schoolbestuur werkt nauw samen met Stichting Zorgverlening ’s Heeren Loo. Hier werken de ambulant medewerkers en jobcoaches, die de leerlingen op individueel niveau begeleiden. Een ander initiatief is het onderwijszorgaanbod dat de stichting, in nauwe samenwerking met het SO, aanbiedt aan leerlingen die vanwege hun problematiek niet naar school kunnen.
In het voortgezet onderwijs is het mogelijk om vakken op mavo-, havo- en vwo-niveau te volgen. Het onderwijs is gedifferentieerd en maatgericht. De school beschikt over een eigentijds gebouw met daarin onder andere een technasium en auditorium. Het bewegingsonderwijs vindt plaats op het naastgelegen vernieuwde sportpark.

Het bewegingsonderwijs is in het algemeen goed gefaciliteerd in Noordwijk. Met een viertal gymzalen gespreid in de gemeente en een nieuw sporthal (bouwjaar 2015) kunnen alle scholen nabij hun lesgebouw sporten. Op het sportpark Lageweg wordt een gymzaal gehuurd van de voetbalvereniging SJC. Binnenkort wordt een onderzoek gestart naar renovatie of vervangende nieuwbouw. Of hier ruimtelijke claims uit voortvloeien is nu nog niet duidelijk.

Een aantal schoolpleinen worden door de schoolbesturen ook beschikbaar gesteld als openbaar speelplein. Deze pleinen worden dan in samenwerking met ons ingericht met het accent op groen, sport en spelen.

7.2 Analyse huidige situatie

In de huidige situatie is het onderwijs ruim voldoende gefaciliteerd met huisvesting. Ook de spreiding van de schoolvoorzieningen is goed. Met het lokaal onderwijsbeleid draagt de gemeente bij aan de kwaliteit van het onderwijs.

SWOT Analyse

STERKTEN	KANSEN
▪ Spreiding van scholen	▪ Samenwerking
ZWAKTEN	**BEDREIGINGEN**
▪ Relatief veel kleine basisscholen	▪ Concurrentie tussen scholen

7.3 Trends en prognoses

- Door *demografische ontwikkelingen* zal het leerlingen aantal in de komende jaren geleidelijk afnemen. De capaciteit van de bestaande scholen is daarom voldoende. Dit geldt niet voor de voorzieningen in de recent gebouwde wijk Boechorst: wanneer de wijken Offem Zuid en Bronsgeest gerealiseerd worden, zal dit leiden tot een leerlingenpiek die niet gehuisvest kan worden in de brede school Boechorst. Er dient rekening mee gehouden te worden dat voor circa 20 jaar een tijdelijke voorziening nodig is om deze piek om deze piek op te vangen.

- Binnen het lokaal onderwijsbeleid blijft de *doorlopende leerlijn* het belangrijkste aandachtspunt. Daarnaast zijn er in regionaal verband veel initiatieven voor volwassenen educatie, taal– en inburgeringstrajecten.

7.4 Beleidskaders

Een nieuw Integraal Huisvestingsplan Onderwijs 2018-2033, gemeente Noordwijk (IHP) is in voorbereiding. Dit zal worden verwerkt bij de volgende actualisatie van de omgevingsvisie.Gemeente Noordwijk investeert veel in sportvoorzieningen met de bedoeling om alle doelgroepen te stimuleren tot sport en bewegen. Binnen het onderwijs wordt dit beleid vormgegeven door bij te dragen aan de inzet door vakleerkrachten bewegingsonderwijs en door leerlingen te stimuleren aan sport deel te nemen. Verder zijn de uitgangspunten zoals geformuleerd in Nota Lokaal onderwijsbeleid 2008 nog van toepassing.

7.5 Beleidsinzet

- Voor optimaal onderwijs is passende huisvesting nodig. De huisvesting dient het onderwijs zo goed mogelijk te faciliteren, zowel kwantitatief als kwalitatief. Elke vier jaar wordt een Nota onderwijshuisvesting geschreven om de stand van zaken rond de onderwijsgebouwen in beeld te brengen.
- Dit geldt ook voor het bewegingsonderwijs.

- Voor de spreiding van gebouwen voor het basisonderwijs is veel aandacht.
- Initiatieven op het gebied van energiebesparing, duurzaamheid, zonne-energie worden gestimuleerd doormiddel van adviezen.
- Het combineren van voorzieningen voor kinderopvang (voorheen peuterspeelzaalwerk) en buitenschoolse opvang in of nabij basisscholen draagt bij aan hoogwaardig educatief aanbod.
- Het organiseren van Jonge Ouder Academie (JOA) om ouders te leren om hun kinderen te stimuleren. Doel ervan is ontwikkelachterstanden te voorkomen voor wat betreft taalvaardigheid, rekenvaardigheid, motorische- en sociale vaardigheden.
- Het onderwijsveld in staat stellen om vorm te geven aan de doorgaande ontwikkelingslijn voor kinderen door middel van bekostiging leerpakketten voor voor- en vroegschoolse educatie.
- Financiële ondersteuning voor onderwijsbegeleiding om het onderwijzend personeel actueel geïnformeerd te houden over nieuwe ontwikkelingen binnen het onderwijs.
- Door financiële bijdrage van de gemeente wordt het bewegingsonderwijs verzorgd door professionals.
- Het onderhouden van zwemvaardigheid door 'natte gymnastiek' aan de groepen 7 en 8 te faciliteren.
- Sportstimulering door de inzet van combinatiefunctionarissen.
- Aanbieden van lessen in cultuurhistorie vanuit lokaal onderwijsbeleid.
- Middels het convenant Bouwen en Opleiden wordt in samenwerking met de gemeenten in Holland Rijnland, Bouwend Nederland en opleidingsbedrijven het creëren van opleidingsplaatsen in de bouw gestimuleerd.
- Om jeugdwerkloosheid verder te beteugelen gaat de gemeente structureel werkervaringsplaatsen aanbieden. Noordwijkse bedrijven worden gestimuleerd om dat ook te doen.
- In regionaal verband worden volwasseneducatie, inburgerings- en taalcursussen aangeboden.
- Er wordt ingezet op het optimaliseren van de aansluiting tussen beroepsonderwijs en de arbeidsmarkt.

7.6 Verbindingen

Duurzaamheid
- De realisatie van woningbouwprojecten heeft direct invloed op het aantal leerlingen en de benodigde schoolvoorzieningen. Schoolgebouwen dienen duurzaam gerealiseerd/gerenoveerd te worden waarbij ook aandacht is voor een goed binnenklimaat.

Samenleving, welzijn, jeugd en zorg
- Met de decentralisatie van jeugdzorgtaken vanaf 1 januari 2015 zijn samenwerkingsrelaties tussen onderwijs, preventie jeugdwerk en jeugdhulp verstevigd.
- Met goede aansluiting van beroepsonderwijs op de arbeidsmarkt wordt (jeugd)werkeloosheid tegen gegaan. Door in te zetten op praktisch verkeersonderwijs wordt de verkeersveiligheid verbeterd.

Sport
- Locaties voor bewegingsonderwijs worden ook verhuurd aan sportverenigingen. En visa versa in de sporthal wordt ook bewegingsonderwijs gegeven.

8. Cultuur

8.1 Ontwikkelingen tot nu toe

Noordwijk heeft een vitaal cultureel klimaat. Het voorzieningenniveau is relatief hoog en het aanbod aan programma's en activiteiten is rijk en gevarieerd. Dit alles is mogelijk dankzij de grote betrokkenheid en vrijwillige inzet van inwoners bij de organisatie van cultuur en erfgoed en door het subsidiebeleid van de gemeente Noordwijk.

Zo is De Muze afgelopen jaren uitgegroeid tot hét culturele centrum van Noordwijk. In de Muze vinden de wekelijkse repetities en jaarlijkse voorstellingen plaats van een aantal culturele verenigingen. Daarnaast biedt de Muze een uitstekende slechtweervoorziening door de bioscoopfunctie in alle vakanties en biedt zij een zeer gevarieerde theaterprogrammering. Afgelopen jaren zijn ook andere culturele initiatieven ontstaan, zoals Het Theaterhuis en het Cultuurcafé, waarmee een zeer waardevolle aanvulling op het culturele aanbod is gerealiseerd.

Noordwijk heeft een rijke cultuurhistorie. Het aanbod aan monumenten, erfgoedcollecties, en plekken van historische betekenis is groot. Er zijn veel organisaties die zich bezighouden met het behoud van het erfgoed en de ontsluiting daarvan voor het publiek, mede mogelijk gemaakt door het subsidiebeleid van de gemeente.

De erfgoedinstellingen in Noordwijk kunnen ook rekenen op veel steun van o.a. vrijwilligers, fondsen en sponsoren waardoor afgelopen jaren veel is gerealiseerd. Atlantikwall Museum is verhuisd en het gangenstelsel is verder uitgebreid. Een nieuw museum 'Museum Engelandvaarders' is in 2015 geopend. Museum Noordwijk heeft zeer succesvolle tentoonstellingen gerealiseerd. Daarnaast heeft museum Noordwijk uitbreidingsplannen. Streekmuseum Veldzicht heeft haar tentoonstellingsruimte volledig vernieuwd en heringericht en is gestart met het uitbreiden van het museum. Museum Vereniging De Oude Dorpskern is in 2009 gestart met een zeer succesvolle groep gidsen die wekelijks het beklimmen van de toren van de Jeroenskerk mogelijk maakt en daarnaast ondersteunen zij bij diverse andere culturele evenementen. De vrijwilligers van Stichting Kurt Carlsen hebben de oude reddingsboot 'Kurt Carlsen' in 2010 terug naar Noordwijk gehaald en gerestaureerd. Daarnaast hebben zij plannen om de Vuurtoren voor publiek open te stellen en willen zij samen met de KNRM een kleinschalig museum realiseren.

De culturele festivals, evenementen en activiteiten, zoals diverse literaire activiteiten, het schilder- en operafestival, diverse theater op locatieproducties en ook diverse muzikale wandelingen en muziekfestivals zorgen voor een zeer gevarieerd aanbod. Bij deze evenementen worden huiskamers, tuinen, bollenschuren, landgoederen, kerken, het strand en de duinen regelmatig als fysiek podium gebruikt. Dit is een tendens van de laatste jaren. Hiermee dragen deze evenementen zeker ook bij aan de identiteit en branding van Noordwijk.

Culturele amateurverenigingen, waaronder de muziekverenigingen, hebben het moeilijker gekregen afgelopen jaren. Het aantal verenigingen is gelijk gebleven, echter het ledental is teruggelopen. Daarnaast hebben amateurverenigingen moeite bij het vinden van alternatieve inkomsten en lijkt er ook minder bereidheid om vrijwilligerswerk te doen binnen een vereniging. Dit is overigens een landelijke tendens. Vooralsnog lijken de amateurverenigingen moeilijk in staat om in te spelen op de tendens dat mensen graag bijdragen aan projecten en kleine activiteiten en daarbij minder kiezen voor structurele verplichtingen voor de langere termijn.

8.2 Analyse huidige situatie

SWOT Analyse

STERKTEN	KANSEN
▪ Uitgebreide en gevarieerde culturele infrastructuur ▪ Stijging publieke belangstelling op het gebied van podiumkunst en cultureel erfgoed ▪ Groot aantal vrijwilligers is betrokken bij het culturele leven in Noordwijk	▪ Plannen en ambities om het Noordwijkse erfgoed museaal beter te ontsluiten voor een groter publiek door uitbreiding en verbetering van musea ▪ Cultuurhistorische kwaliteiten inzetten bij de profilering van Noordwijk ▪ Vergroting van het bereik onder jeugd, senioren en inwoners met enige afstand tot de samenleving ▪ Vergroting van de economische spin-off ▪ Grootschalige kwalitatieve, culturele publieksevenementen ▪ Kunst en cultuur nog meer dan nu inzetten om de levendigheid en identiteit van Noordwijk te versterken.
ZWAKTEN	**BEDREIGINGEN**
▪ Voorzieningen en activiteiten in beeldende kunst en bouwkunst ▪ Musea zijn veelal klein en kwetsbaar en de tentoonstellingsruimte is beperkt ▪ Gebrek aan focus in verhalen, monumenten, collecties en organisaties ▪ Beperkte economische spinn off ▪ Doelgroepen jeugd, senioren en inwoners met afstand tot samenleving worden nog onvoldoende bereikt ▪ Agenda van en samenwerking tussen culturele evenementenorganisaties en lokale culturele verenigingen, de basisvoorzieningen en erfgoedinstellingen	▪ Steeds meer verenigingen kunnen geen nieuwe vrijwilligers meer vinden voor bestuursfuncties of ander vrijwilligerswerk

8.3 Trends en prognoses

Actuele trends voor de culturele sector:

- De opkomst van de *media-maatschappij*: interactiviteit en mobiel bereik worden steeds belangrijker. De toename van digitale informatie, digitale uitwisseling en digitale communities vervullen zeker ook een rol bij het volume van kunstbeoefening. Het aanbod voor de individuele kunstbeoefenaar is hierdoor zeker rijker geworden.

- Het publiek is door de audiovisuele media gewend geraakt aan een hoog kwaliteitsniveau en daarom is *kritischer geworden* als het gaat om levende kunstuitingen.

- De vrijetijdsmarkt kent *grote concurrentie* tussen de aanbieders; deze concurrentie zal de komende jaren verder toenemen, mede omdat de hoeveelheid vrije tijd van de Nederlanders beperkt is (gemiddeld 45 uur per week).

- Cultuurconsumenten vertonen *zapgedrag* en zoeken in het aanbod naar (uitingen van) identiteit en authenticiteit.

- De verworvenheden van de 'verzorgingsstaat' nemen af en de *eigen verantwoordelijkheid* voor burgers neemt dientengevolge toe.

- Mensen beleven hun oude dag steeds gezonder, rijker en vitaler. Een belangrijke ontwikkeling is dat steeds meer mensen ook op latere leeftijd een kunstdiscipline beoefenen. Vergrijzing heeft in die zin een positief effect op het aantal kunstbeoefenaars.

Deze algemene trends vertalen zich naar concrete ontwikkelingen die dagelijks in gemeenten en hun cultuurbeleid te zien zijn:

- *Clustering van culturele voorzieningen* in één gebouw of complex (cultuurhuizen, kunstclusters). Ambitie: programmatische, ruimtelijke en organisatorische meerwaarde bereiken door clustering van functies. En: voor minder geld meer publiek bereiken. Onze ervaringen met de verschillende typen clustering wijzen uit dat clustering van soortgenoten (bijvoorbeeld musea bij elkaar, of muziekschool en creativiteitscentrum bij elkaar) tot meer synergie leiden dan clustering van geheel verschillende functies.

- *Nadrukkelijker onderscheid* tussen stedelijke culturele functies (uitgaan, levendigheid, profilering/aantrekkelijkheid binnenstad) versus culturele functies in de wijk. Culturele functies op het gebied van educatie en informatie (bibliotheken, centra voor de kunsten) worden steeds vaker geïntegreerd in multifunctionele centra en brede scholen, terwijl theaters, festivals en musea over het algemeen beter gedijen in een (binnen-)stedelijke context, dan wel toeristisch kerngebied.

- Cultuurinstellingen worden in toenemende mate benut voor (*stads)promotie en citybranding*.

- *Regionalisering.* In het licht van bezuinigingen proberen steeds meer overheden basisvoorzieningen voor de eigen inwoners operationeel te houden; anderzijds proberen overheden specifiek aanbod (zoals theaters en musea) vanuit het oogpunt van kostenreductie te regionaliseren.

- Er is een *groeiend besef* bij overheden dat we veel geld in gebouwen steken waardoor we maar weinig budget hebben voor het gebruik daarvan.

Voor wat betreft de *culturele infrastructuur* (het geheel aan culturele organisaties en cultuurgebouwen):

- In samenhang met clustering van accommodaties, zien we ook *bundeling van organisaties*. Soms in de vorm van samenwerkingsverbanden waarin backoffice-taken worden gebundeld, bijvoorbeeld ten aanzien van gebouwbeheer, inkoop, systeembeheer en administratieve taken; soms ook verdergaand.

- Onder druk van bezuinigingen worden culturele organisaties gedwongen minder afhankelijk te worden van subsidies en meer draagvlak te zoeken bij bedrijfsleven

(sponsoring) en de bevolking (hogere particuliere bijdragen, meer vrijwilligerswerk). Er is sprake van stijgende marketingbudgetten in de strijd om de gunst van het publiek.

- *Flexibilisering van de organisatie*. Veel organisaties proberen toe te groeien naar een kleine(re) kern van vaste professionals, met daaromheen een flexibele schil van freelancers, vrijwilligers en samenwerkingspartners.

- *Nieuwe samenwerkingsvormen* op het snijvlak van publiek en privaat.
  Steeds vaker zien we commerciële organisaties de exploitatie van cultuur-accommodaties overnemen, waarbij de overheid zich beperkt tot het formuleren van een culturele opdracht en daarvoor een budget meegeeft. Tussenvormen zijn er ook: commerciële organisaties die de exploitatie van een cultuurgebouw doen, waarbij een culturele instelling met subsidie van de overheid de programmering verzorgt.

8.4 Beleidskaders

De Rijksoverheid streeft er naar dat zoveel mogelijk mensen in Nederland toegang hebben tot cultuur van hoge kwaliteit. Zij ondersteunt daarom instellingen van (inter-)nationale betekenis. Voorbeelden daarvan zijn rijksmusea, orkesten en theatergezelschappen.
De uitwerking van het cultuurbeleid (2018-2021) van het kabinet volgt aan de hand van 5 thema's:

- cultuur maakt nieuwsgierig
- ruimte voor nieuwe makers en cultuur
- een leefomgeving met karakter
- cultuur is grenzeloos
- een sterke culturele sector

Een uitwerking van de plannen in het regeerakkoord staat in de brief Cultuur in een open samenleving. Uitgangspunt voor het cultuurbeleid is de Wet op het specifiek cultuurbeleid.
De Provincie Zuid-Holland vindt het belangrijk dat zoveel mogelijk mensen wat meekrijgen van cultuur en er zelf ook aan meedoen. De Provincie Zuid-Holland beperkt de taken voor cultuureducatie en- participatie tot tweedelijnsondersteuning. De Provincie faciliteert de gemeenten hierbij door middel van het subsidiëren van basisvoorzieningen, zoals het Kunstgebouw, de PopUnie, het Jeugdtheaterhuis en Probiblio.

Actuele beleidsambities van het Rijk en de gemeenten laten zien dat er veel aandacht uit gaat naar de maatschappelijke waarde van cultuur; datgene wat kunst en cultuur toevoegt aan de samenleving, los van individueel, artistiek genot. Zoals bevordering van taalvaardigheid bij bepaalde groepen, of de vermindering van eenzaamheid onder ouderen. Omdat gemeenten van alle overheidslagen het dichtst bij de burger staan, is daar die maatschappelijke waarde het meest relevant.

8.5 Beleidsinzet

Eén van de hoofddoelstellingen is Noordwijkers een aantrekkelijke woon- en leefomgeving te bieden, waarbij de versterking van de gemeenschapszin een belangrijk subdoel is.
Hiervoor volgt de volgende beleidsinzet:

- Maatschappelijke functie van cultuur vergroten en zichtbaar maken. Gericht op het bereiken van nieuwe doelgroepen, met een accent op jeugd, senioren en inwoners met enige afstand tot de samenleving

- Ondersteunen van het vrijwilligerswerk; onder andere gericht op deskundigheidsbevordering, het vinden van nieuwe vrijwilligers en het bevorderen van sociale veiligheid op de werkvloer
- Talentontwikkeling; door te komen tot een programma Talentontwikkeling, accent op jeugd en jongeren

Met deze beleidsinzet wordt invulling gegeven aan de *Ster Energieke samenleving.*

Bij de doelstelling Noordwijk verder te ontwikkelen als topkwaliteitskustplaats past ook een versterking van het erfgoedaanbod. Hoewel de cultuurhistorie van Noordwijk rijk en gevarieerd is, is het zaak te komen tot een focus op een paar hoofdthema's. Hiervoor volgt de volgende beleidsinzet:

- Versterking van de museale infrastructuur
- Verder ontwikkelen thematische erfgoedroutes
- Versterken van de onderlinge samenwerking en afstemming

Met deze beleidsinzet wordt invulling gegeven aan de *Ster Aantrekkelijke Leefomgeving* en *Ster Veelzijdige Economie & Toerisme*

Daarnaast wordt ook ingezet op:

- Opzetten van een pleinprogrammering
- Masterplan permanente kunst in de openbare ruimte; met hierin uitwerking van ambities, uitvoeringsorganisaties, kosten en dekking
- Masterplan biënnale Kunst in de openbare ruimte

Deze beleidsinzet draagt bij aan de doelstelling Noordwijk verder te ontwikkelen als topkwaliteitskustplaats (allure, sfeervol, beleving en authentiek). Hiermee wordt invulling gegeven aan de *Ster Sfeervolle Dorpscentra, Ster Aantrekkelijke leefomgeving* en *Ster Veelzijdige Economie & Toerisme.*

Op het punt van inhoudelijke samenwerking en afstemming en gezamenlijke promotie en marketing, is in Noordwijk nog de nodige winst te behalen. Het is belangrijk dat de samenwerking tussen de verschillende culturele instellingen onderling, met partners in het maatschappelijk middenveld en met het bedrijfsleven in de komende jaren wordt geïntensiveerd, zowel qua programmering en publieksbenadering als in bedrijfsvoering en faciliteiten. De samenwerking kan in zijn algemeenheid leiden tot een aantrekkelijker, meer samenhangend en efficiënt georganiseerd cultureel programma, voor een breder publiek. In het bijzonder zou het goed zijn de samenwerking te richten op de speerpunten van het cultuurbeleid, in casu de benoemde uitvoeringsprogramma's.
Deze samenwerking krijgt vorm in een nieuw op te richten Cultuur Netwerk Noordwijk.

8.6 Verbindingen

Recreatie en toerisme
- Noordwijk kan zich met cultuur onderscheiden ten opzichte van andere kustplaatsen. Een aanvullend aanbod van grootschalige culturele evenementen en een breed aanbod van culturele attracties en slechtweervoorzieningen dragen bij aan het aantal bezoekers in Noordwijk en de profilering van Noordwijk.

Cultuurhistorie
- Kunst in de openbare ruimte en het betrekken van cultuurhistorie bij de nieuwbouwprojecten maakt van Noordwijk een aantrekkelijkere kustplaats. Gestreefd

wordt naar behoud, versterking en vergroting van de herkenbaarheid van de Noordwijkse cultuurhistorische waardevolle kwaliteiten. Hier spelen de erfgoedinstellingen ook een grote rol. Kansen liggen er op dat gebied zeker om deze kwaliteiten in te zetten bij de profilering van Noordwijk.

Samenleving, welzijn, jeugd en zorg

- Bijdragen kunnen komen van culturele evenementen, nieuwe vormen van amateurkunst, het verenigingsleven en daar waar cultuur wordt ingezet als maatschappelijke middel (bijvoorbeeld vermindering van eenzaamheid).

9. Erfgoed - Archeologie

9.1 Ontwikkelingen tot nu toe

Archeologie heeft in de loop der jaren een sterkere positie in het ruimtelijke domein gekregen. Dat kwam onder andere door de inwerkingtreding van de Wet op de Archeologische Monumentenzorg (Wamz, 2007). Deze wet gaat terug op het Verdrag van Malta van 1992. Uitgangspunt is behoud van waarden in situ, waarbij archeologisch onderzoek verplicht kan worden om waarden vast te stellen.

Ook bij gemeenten, waaronder ook Noordwijk, is het besef toegenomen dat archeologische waarden bij ruimtelijke ingrepen vooraf in beeld moeten worden gebracht. Hierdoor kunnen zij een grotere rol spelen bij de integrale belangenafweging. Aandacht voor archeologie biedt niet alleen belemmeringen, maar ook kansen: het kan de kwaliteit en identiteit van de leefomgeving versterken. Archeologische waarden, ook als die zich nog in de bodem bevinden, dragen bij aan 'het verhaal van Noordwijk' en kunnen een inspiratiebron zijn voor toekomstige ontwikkelingen en activiteiten.

Noordwijk heeft een nieuwe archeologische verwachtings- en beleidskaart opgesteld. Dit geeft het bekende en nog onbekende archeologische erfgoed een betere bescherming. Deze kaart wordt standaard gehanteerd bij het opstellen van ruimtelijke plannen en bij het toetsen van concrete ingrepen. Doordat de archeologische verwachtingen helder zijn, kan in een vroeg stadium het archeologisch belang worden afgewogen, zodat eventueel noodzakelijk onderzoek tijdig kan worden opgestart.

9.2 Analyse huidige situatie

Noordwijk heeft drie zogenaamde AMK-terreinen. Dit zijn terreinen met een vastgestelde hoge archeologische waarde. Dit betreft het terrein om en onder de Oude Jeroenskerk, het terrein van de Geversbaan aan de Gooweg en een terrein in het Vinkeveld. Het archeologisch beleid schrijft voor deze terreinen een onderzoeksplicht voor bij elke verstoring dieper dan 50 centimeter. Ditzelfde geldt voor de historische kernen (dorpskern omstreeks 1850). Voor de zonering van archeologische verwachtingsgebieden wordt verwezen naar de gemeentelijke archeologische beleidskaart.

SWOT Analyse

STERKTEN	KANSEN

▪ Bij archeologische opgravingen worden regelmatig bijzondere vondsten gedaan. Voorbeelden:
  ▪ IJzertijd boerderij in Bronsgeest
  ▪ IJzertijdvondsten in het Langeveld
  ▪ IJzertijdvondsten aan de Achterweg
  ▪ Resten van het Barbaraklooster onder het Jeroensplein
  ▪ Vindplaatsen proefsleuvenonderzoek in Offem-Zuid
▪ Museum Veldzicht besteedt aandacht aan archeologie in Noordwijk
	▪ Vergroten van kennis, belangstelling en draagvlak voor het archeologische beleid door bodemvondsten meer zichtbaar te maken en betrokkenheid bij opgravingen te vergroten.

ZWAKTEN	**BEDREIGINGEN**
▪ Archeologie nog weinig zichtbaar en beleefbaar ▪ Vondsten bevinden zich voor het overgrote deel in het provinciaal depot, waardoor ze onzichtbaar blijven voor het grote publiek ▪ Informatie over archeologische vondsten en interessante locaties in Noordwijk is maar beperkt voorhanden. Dit geldt ook voor de Limeszone in Noordwijk: dit is een archeologische verwachtingszone onder een deel van de Coepelduynen en het terrein van ESA/ESTEC; deze is gerelateerd aan de vroegere loop van de Oude Rijn, de noordgrens van het Romeinse Rijk	

9.3 Trends en prognoses

- Steeds meer gemeenten houden rekening met de *verwachting van archeologische waarden* in een gebied waarin ruimtelijke ontwikkelingen zijn voorzien. Daardoor kunnen archeologische waarden worden beschermd of kunnen zij (indien de objecten zijn opgegraven) een inspiratiebron zijn voor een vorm van openbaarmaking, gebruik of inpassing in een plan. Dit draagt bij aan een sterker 'verhaal van Noordwijk'.

- Bij onontkoombare gevallen van verstoringen van het bodemarchief zijn er ook kansen om de *publieke belangstelling* te vergroten.

- Er is een verdere toename te verwachten van *nieuwe belevingsplekken* geïnspireerd door archeologie, op of nabij vindplaatsen. Zulke archeologische verwijzingen dragen bij aan de identiteit van nieuwe en oude woongebieden en de beleving van de bewoners.

9.4 Beleidskaders

Rijk
Het Verdrag van Malta verplicht tot het streven naar behoud in de grond (in situ) van archeologische waarden. De bodem is de beste garantie voor een goede conservering van archeologische resten. Ook verplicht het verdrag om in de ruimtelijke ordening tijdig rekening te houden met de mogelijkheid of aanwezigheid van archeologische waarden, zodat er tijdig nagedacht kan worden over de juiste vorm van conservering en bescherming.
Op dit principe is het nationale beleid gebaseerd om archeologisch onderzoek vooraf verplicht te stellen. Wanneer behoud in de grond niet mogelijk is geldt tevens dat de 'verstoorder betaalt' voor het doen van opgravingen en het documenteren van archeologische waarden.

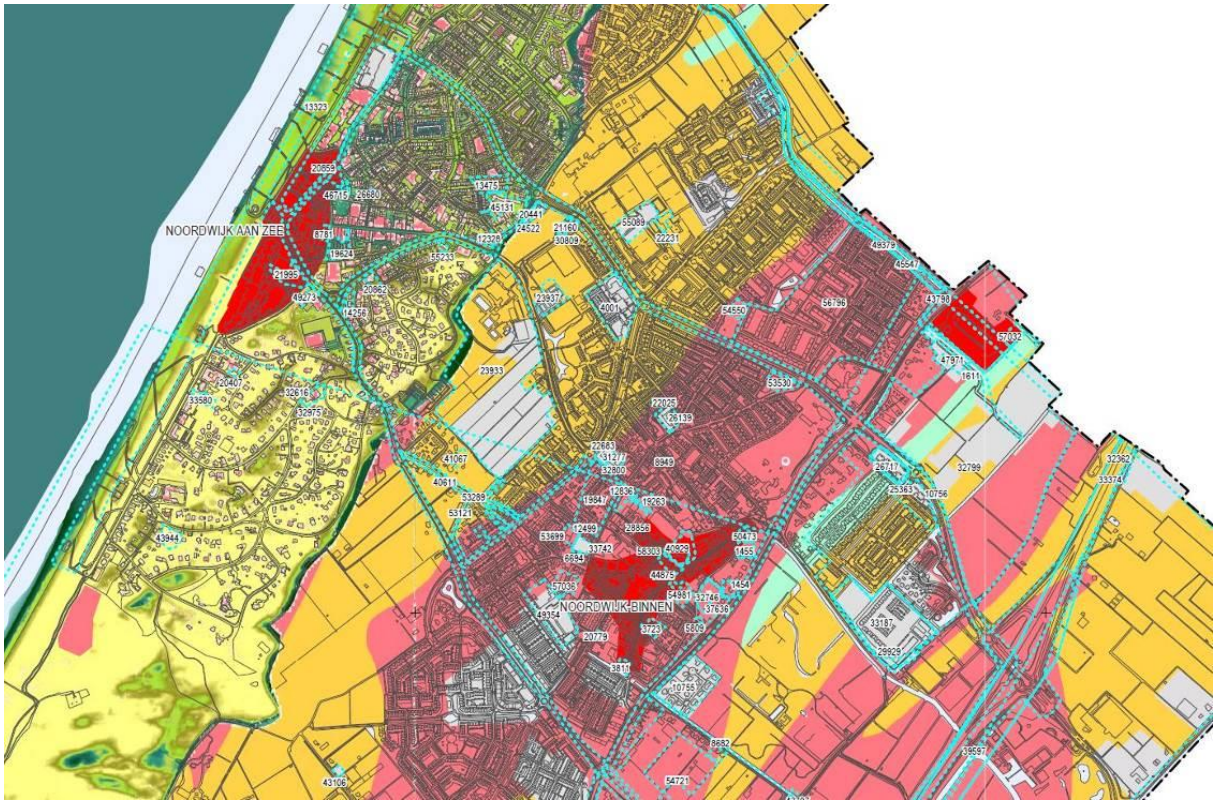
Provincie
In de provinciale Verordening Ruimte is een paragraaf Archeologie en Romeinse Limes opgenomen. Daarin stelt de provincie dat gronden binnen de Limeszone een hoge of zeer hoge bekende archeologische waarde hebben en dat bestemmingsplannen regels moeten bevatten die de archeologische waarden beschermen.

Gemeente
Om de al te verwachten archeologische vindplaatsen te behouden, voert de gemeente een archeologiebeleid waarbij de omvang van de bodemverstorende activiteit bepalend is. Dit betekent dat slechts bij werkzaamheden die een bepaalde maat te boven gaan, rekening gehouden moet worden met archeologische waarden. Ter ondersteuning van het beleid is er de beschikking over een archeologische beleidsadvieskaart van Noordwijk. De basis hiervoor vormde de cultuurhistorische kaart van de provincie Zuid-Holland. Aanvullend is een inventarisatie uitgevoerd van de bekende archeologische vindplaatsen en onderzoeken van de gemeente. De beleidskaart bevat verschillende categorieën, met elk eigen criteria van ontheffing: archeologische terreinen en dorpskernen, gebieden met een hoge, een middelhoge en een lage archeologische verwachting.

Door samenwerking op het terrein van archeologie binnen de regio is in 2015 een regionale beleidsactualisatie gemaakt voor archeologie, met een nieuwe waarden- en beleidskaart. In verschillende bestemmingsplannen is de regionale beleidsactualisatie al geïmplementeerd, maar het herziene beleid moet wenog wel worden geformaliseerd (basis voor het nieuwe Omgevinsplan).

Bij de beoordeling van vergunningaanvragen wordt aan de hand van de beleidsadvieskaart nagegaan of archeologisch onderzoek verplicht is. Indien dit het geval is dan komen de kosten ten laste van de initiatiefnemer van de bodemverstorende activiteit.
Bij de ontwikkeling en de herziening/het aanpassen van bestemmingsplannen worden archeologische waarden en verwachtingen opgenomen en in de toelichting verwezen naar het beleid en de te verwachten waarden.

Noordwijk wil het beleid ongewijzigd integreren, waarbij wel meer verbanden worden voorgestaan met andere thema's. De regionaal afgestemde beleidsactualisatie 2015 verwerkt Noordwijk in de uit de Omgevingsvisie voortvloeiende plannen.
Noordwijk werkt in regionaal verband samen in de Duin- en Bollenstreek en heeft Erfgoed Leiden als partner voor advisering op het gebied van archeologie.

Afbeelding 9.1: Uitsnede uit de archeologische beleidskaart van Noordwijk

9.5 Beleidsinzet

- Doel en beleidsuitgangspunt blijft behoud van archeologische waarden en resten in de grond (in situ), waarbij archeologisch onderzoek verplicht kan zijn om archeologische waarden vast te stellen.
- Waar behoud in de grond niet mogelijk blijkt, moet de informatie uit het bodemarchief vóór de vernietiging worden gedocumenteerd middelsarcheologisch onderzoek (behoud ex-situ).
- Archeologische waarden en hoge archeologische verwachtingen tijdig en volwaardig meewegen bij strategische locatie- en inrichtingskeuzes, in goede afstemming met de regio. Concreet: bij woningbouw in de geplande uitleggebieden Offem-Zuid (onderzoek heeft plaatsgevonden), Bronsgeest, Vinkenveld-Zuid en het Middengebied, evenals in het grootste deel van de dorpskernen rekening houden bij middelhoge tot hoge archeologische verwachtingen door bij voorgenomen ontwikkelingen van een zekere omvang archeologisch onderzoek verplicht te stellen.
- Archeologische waarden adequaat in bestemmingsplannen c.q. omgevingsplannen blijven verankeren. Hierbij zijn de archeologische verwachtingskaart en de archeologische beleidskaart van Noordwijk richtinggevend.
- De veroorzaker, de initiatiefnemer van de bodemverstorende activiteiten waarbij het bodemarchief vernietigd wordt, moet de kosten van archeologisch onderzoek betalen. Bij dit alles is er oog voor het vinden van een goede balans tussen de voortgang van belangrijke ruimtelijke plannen en een doelmatig archeologiebeleid.
- Voortzetting van de samenwerking op dit beleidsterrein met de gemeenten in de Duin- en Bollenstreek en lokale en regionale organisaties. Dit kan bijdragen aan het streven naar kennisvergroting van het Noordwijkse bodemarchief, publieksinformatie, publiekseducatie en publieksparticipatie.
- Archeologische vondsten en publicaties voor het publiek toegankelijk en beleefbaar maken. Het organiseren van tentoonstellingen en het kunnen bezoeken van opgraaflocaties of het ontwikkelen van fiets- of wandelroutes kunnen in belangrijke mate bijdragen aan

publieksbetrokkenheid. Kansen liggen er wat dit betreft ook bij de samenwerking met lokale musea en depots, waar de vondsten komen te liggen.
Bijvoorbeeld door wisselende (thema)tentoonstellingen, fiets- of wandelroutes langs archeologische verwachtingszones, rondleidingen tijdens archeologische onderzoeken, schoolactiviteiten.

- Stimuleren van het publiceren van resultaten van archeologische onderzoeken. Niet alleen voor een wetenschappelijk publiek, maar juist voor een breed geïnteresseerd publiek.
- Archeologische waarden niet alleen onderzoeken en documenteren, maar ook inzetten als een inspiratiebron bij de inrichting van de openbare ruimte. Door de inpassing van bodemvondsten in de openbare ruimte gaat de geschiedenis van de wijk meer leven. Wijken krijgen hierdoor een eigen identiteit, waardoor bewoners zich vaak ook meer 'geworteld' voelen.

9.6 Verbindingen

Cultuur

- Archeologie is mede in te zetten als inspiratiebron voor allerlei ontwikkelingen in de dagelijkse leefomgeving van Noordwijk. Het tentoonstellen van archeologische vondsten, het beter toegankelijk maken voor het publiek, het opnemen in onderwijsaanbod, en archeologische vondsten inzetten als inspiratiebron bij de inrichting van de openbare ruimte van nieuwe woonwijken versterken het verhaal van een locatie en daarmee ook een deel van de identiteit van Noordwijk.

Toerisme en recreatie

- Rondleidingen tijdens archeologische opgravingen, fiets- en wandelroutes langs archeologische verwachtingszones kunnen bijdragen aan de verdere ontwikkeling van de kwaliteit van het toeristisch profiel van Noordwijk.

10. Erfgoed – Cultuurhistorie en monumentenzorg

10.1 Ontwikkelingen tot nu toe

Het landelijke project Belvedère (1999-2009) heeft sterk bijgedragen aan het besef dat cultuurhistorie een belangrijke inspiratiebron kan zijn voor ruimtelijke ontwikkelingen en een bijdrage levert aan de ruimtelijke kwaliteit. Na Belvedère is met het vervolg op de beleidsbrief Modernisering Monumentenzorg en de Visie Erfgoed en Ruimte het beleidsterrein sterker verankerd in de nationale wet- en regelgeving.

Cultuurhistorie leeft bij grote delen van de Noordwijkse gemeenschap. Veel particulieren en verenigingen zijn hiervoor actief bezig. Ze zetten zich onder andere in voor de Noordwijkse musea of verzorgen allerlei publicaties.

De gemeente beschikt sinds kort over een gemeentelijke monumentenlijst en een stimuleringsregeling voor instandhouding van gemeentelijke monumenten. Hierna volgt het ontwikkelen van een cultuurhistorische waardenkaart en het vaststellen van karakteristieke panden en waardevolle objecten, die niet de status van gemeentelijk monument krijgen. Zij worden beschermd door middel van het bestemmingsplan.

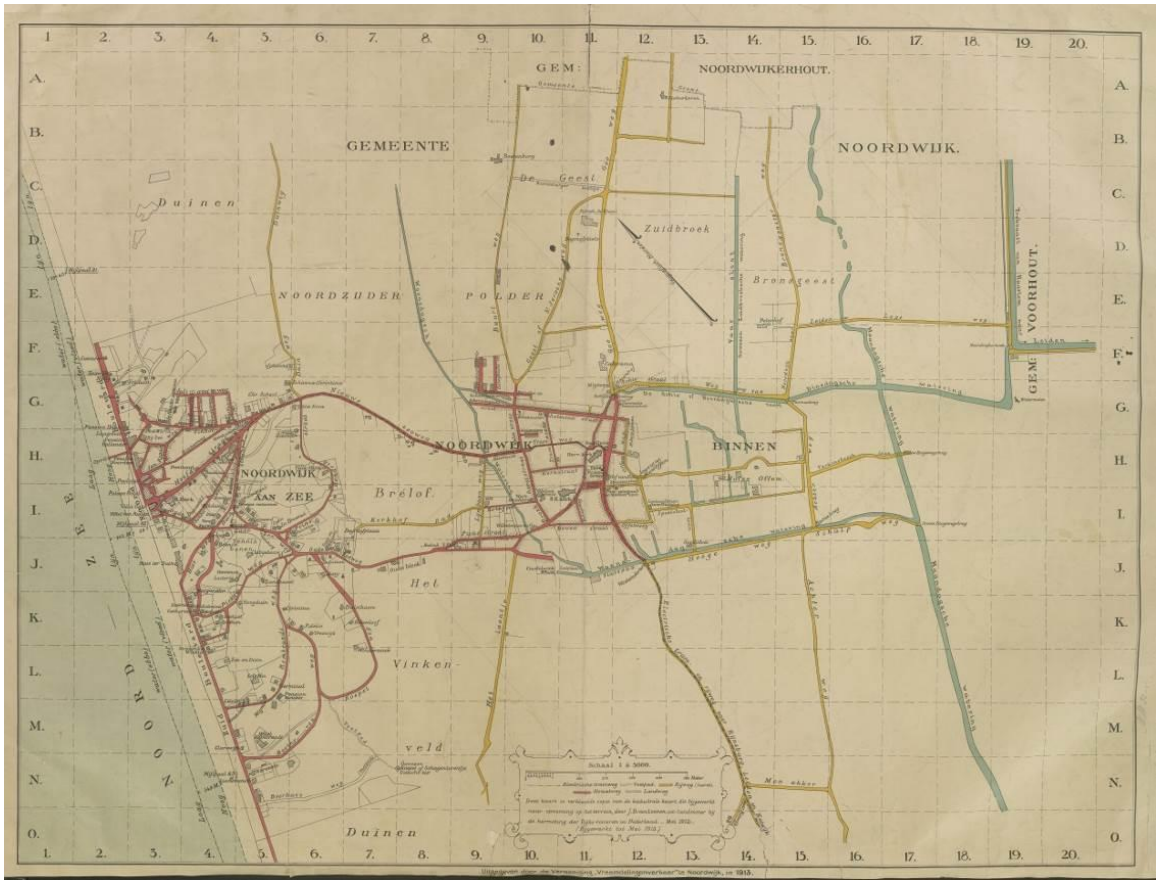

Afbeelding 10.1: Foto uit het rapport Evaluatie beschermd dorpsgezicht

10.2 Analyse huidige situatie

SWOT Analyse

STERKTEN	KANSEN
▪ 74 rijksmonumenten, waaronder Eedencomplex, Algemene Begraafplaats en landgoederen Offem en Calorama ▪ 60 gemeentelijke monumenten ▪ Stimuleringsregeling om instandhouding van de waardevolle panden in de gemeente te bevorderen Van rijkswege beschermd dorpsgezicht van de historische kern van Noordwijk-Binnen met aandacht voor sfeerbepalende elementen en kwaliteiten (sinds 1990). ▪ Toeristische functie van erfgoed, waaronder Jeroenskerken en de toren van de Oude Jeroenskerk ▪ Open Monumentendag trekt in Noordwijk altijd veel bezoekers, ook vanuit de scholen ▪ Actieve inzet van veel particulieren en verenigingen om cultuurhistorie te laten leven (Noordwijkse musea en publicaties).	▪ Uitvoering van een cultuurhistorische inventarisatie en ontwikkeling waardenkaart ▪ Beter beschermen overige karakteristieke panden en waardevolle objecten (waaronder monumentale graven) Uitbreiding van de bestaande erfgoedthema's:'bollenteelt graven, badplaats en herbestemmen'.om het 'verhaal van Noordwijk' meer voor het voetlicht te brengen. ▪ Koppeling van beleid voor de erfgoedthema's aan een uitvoeringsprogramma en –budget ▪ Versterking van de beleving van de Noordwijkse landgoederen Calorama en Offem als waardevolle elementen in het landschap.
ZWAKTEN	**BEDREIGINGEN**
▪ Ontbreken van een complete gemeentelijke inventarisatie van cultuurhistorische waardevolle elementen (cultuurhistorische waardenkaart i.o.) ▪ Onvoldoende meewegen van cultuurhistorie in ruimtelijke visies en bestemmingsplannen, straks omgevingsplan ▪ Te weinig oog voor behoud of versterking van bepaalde cultuurhistorische kwaliteiten in veel bouwplannen.	▪ De beleidsvoornemens in de Erfgoednota zijn niet gekoppeld aan een uitvoeringsprogramma met een planning en budget, waardoor cultuurhistorische waarden onbewust verloren gaan ▪ Verloren gaan van bouwsporen door onbekenheid van bouwhistorische waarden van oude (middeleeuwse) gebouwen, vaak achter nieuwere gevels verborgen

Afbeelding 10.2: Kadastrale kaart van Noordwijk met het historische stratenpatroon en bebouwing aan het begin van de twintigste eeuw (1912)

10.3 Trends en prognoses

- Er is een *toenemende belangstelling* voor cultuurhistorie, die bijdraagt aan de identiteit van de dorpsgemeenschap.

- Uit de Atlas voor gemeenten (2015) blijkt dat monumentale steden een stuk *aantrekkelijker* worden gevonden dan steden zonder een noemenswaardige en zichtbare historie. Op zowel toeristen als de Nederlandse beroepsbevolking werkt een monumentale binnenstad als een magneet. De bevolking is er gemiddeld jonger, de huizenprijzen liggen er hoger en het arbeidsaanbod neemt daar toe.

- De *beleving van erfgoed* komt steeds sterker naar voren in het vakgebied, waarin naast de erfgoedprofessional de lokale, cultuurhistorische verhalen bijdragen aan de herkenbaarheid, eigenheid en identiteit en daarmee aan de waardering van het cultureel erfgoed.

10.4 Beleidskaders

Noordwijk kan voortbouwen op de gemeentelijke Erfgoednota 2011 en de provinciale erfgoedlijnen. Ook andere overheidsniveaus bieden richtinggevende beleidsuitspraken over het thema erfgoed.

Rijk
Op grond van het Besluit ruimtelijke ordening moet sinds 2012 cultuurhistorie worden verankerd in bestemmingsplannen. Daartoe moeten de aanwezige waarden goed in beeld worden gebracht.

Het Rijk maakt een pas op de plaats met de aanwijzing van rijksmonumenten en beschermde stads- en dorpsgezichten. Rijkssubsidies voor restauratie en onderhoud van rijksmonumenten zijn gedecentraliseerd naar de provincies. Noordwijk heeft een toegenomen verantwoordelijkheid voor rijksmonumenten, aangezien de rijksdienst enkel nog adviseert bij ingrijpende wijzigingen, sloop of herbestemming.

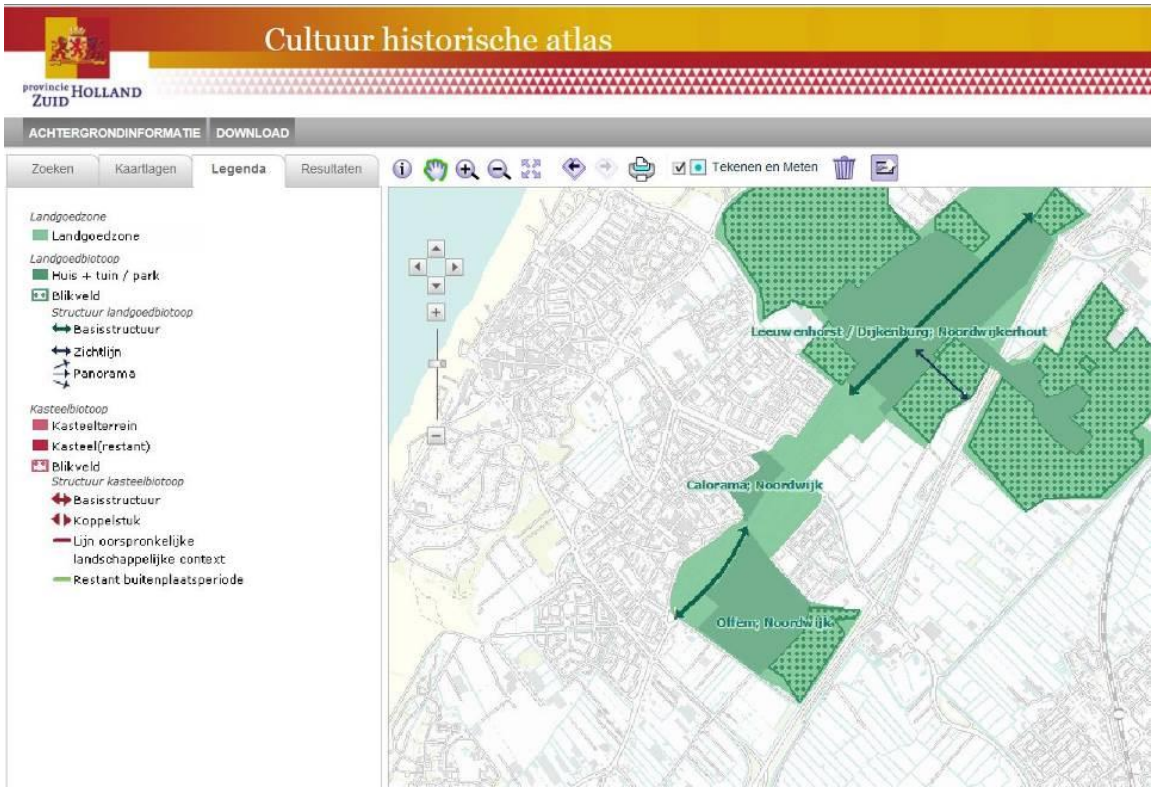
De Erfgoedwet is per 1 juli 2016 in werking getreden. Het gaat daarin om de aanwijzing van erfgoed van landelijk belang. Bepaalde onderdelen van de wettelijke bescherming van het cultureel erfgoed gaan over naar de Omgevingswet. Hierbij geldt: duiding van erfgoed is voorzien in de Erfgoedwet, omgang met erfgoed in de fysieke leefomgeving in de Omgevingswet.

Provincie
In de provinciale beleidsvisie cultureel Erfgoed 2013-2016 en het Uitvoeringsprogramma Erfgoedlijnen, staan zeven erfgoedlijnen centraal. Een erfgoedlijn is een geografische structuur (kust, trekvaart, oude duinenrij, eiland, enzovoort) die meerdere monumentale stippen met één gemeenschappelijk historisch verhaal verbindt tot één streep of lijn op de kaart. Erfgoedlijnen zijn samenstellingen van erfgoed, landschap en water, die kwaliteit verschaffen aan de ruimte en beschikken over groot recreatief en toeristisch potentieel. Voor Noordwijk gelden de volgende vier van de zeven erfgoedlijnen:

- de Romeinse Limes Zuid-Holland
- de Atlantikwall
- de landgoederenzone
- de trekvaarten

De provincie Zuid-Holland heeft een zogeheten ‘landgoedbiotoop‘ ingesteld. Deze landgoedbiotoop bestaat uit de kern van het landgoed (huis met tuin en/of park) met hier omheen een bufferzone, het zogenaamde blikveld. Ook waardevolle elementen (zoals zichtlijnen, panorama's, weg of waterloop waaraan het landgoed ligt) kunnen deel uitmaken van de landgoedbiotoop. Dit provinciaal belang is geborgd aan de hand van de ‘landgoed- en kasteelbiotoop’ in de provinciale verordening. Voor Noordwijk is deze regelgeving van toepassing op landgoed Offem en landgoed Calorama met hun omgeving.

Gemeente
In de ruimtelijke structuurvisie uit 2009 komt het woord ‘cultuurhistorie’ één keer voor, namelijk in het voorwoord. In het daarin opgenomen profiel van Noordwijk speelt cultuurhistorie amper een rol, los van de genoemde kwaliteiten van de historische kern van Noordwijk-Binnen. Deze Omgevingsvisie brengt cultuurhistorie voor het voetlicht als relevant onderdeel van de ruimtelijke kwaliteit en het profiel van Noordwijk. Het leggen van verbindingen met andere thema’s is daarbij van belang.

Afbeelding 10.3: De landgoedzone met landgoedbiotoop in en bij Noordwijk

10.5 Beleidsinzet

Noordwijk wil inzetten op verduurzaming. Daarbij moet voor monumenten, beeldbepalende panden en het beschermde dorpsgezicht tot evenwichtige oplossingen worden gekomen, die de cultuurhistorische waarden respecteren. Dit geldt zowel voor monumentale gebouwen, structuren in het cultuurlandschap, als voor het bodemarchief.

- Streven naar behoud, versterking en vergroting van de herkenbaarheid van de Noordwijkse cultuurhistorisch waardevolle kwaliteiten. Daarmee wordt cultuurhistorie een hechter onderdeel van het profiel van Noordwijk en draagt het bij aan de versterking van de ruimtelijke kwaliteit en identiteit van de gemeente. Dit is tevens van groot belang voor de verdere ontwikkeling van nieuwe woongebieden, cultuur en toerisme. Cultuurhistorie moet vooral in deze thema's een plek krijgen. Ook kan het daarbij als belangrijke inspiratiebron dienen.
- (Laten) Uitvoeren van een goede, gemeentebrede inventarisatie naar de waardevolle cultuurhistorische structuren, gebieden en objecten. Op basis van deze inventarisatie, in overleg met Noordwijkse erfgoedverenigingen, tot een cultuurhistorische waardenkaart komen, waarin deze cultuurhistorische waarden in zijn vastgelegd.
- Aan de hand van bovenstaande gebieden en structuren de cultuurhistorische waarden adequaat in bestemmingsplannen c.q. omgevingsplan verankeren, waardoor Noordwijk voldoet aan het wettelijk kader (Bro c.q. Omgevingswet).
- Aanwijzen van karakteristieke panden en waardevolle objecten en de bescherming hiervan adequaat borgen in bestemmingsplannen/het omgevingsplan.
- Beleidsaccent graven en begraafplaatsen op basis van het cultuurhistorisch onderzoek en beleidsvisie van de begraafplaatsen in Noordwijk verder uitwerken en vastleggen en waardevolle graven beter beschermen.
- Bouwhistorische waarden in Noordwijk beschermen en in het beleid implementeren; bijvoorbeeld: vaststelling van de bouwhistorische verwachtingskaart en objectgerichte én

planologische bescherming van de laatste visserswoningen ter behoud van het kleinschalig historisch karakter van het vissersdorp.

- Beleidsaccent graven en begraafplaatsen op basis van het cultuurhistorisch onderzoek en beleidsvisie van de begraafplaatsen in Noordwijk verder uitwerken en vastleggen en waardevolle graven beter beschermen.
- Uitwerken van de evluatie beschermd dorpsgezicht.
- In eerste instantie aansluiten bij de geldende gemeentelijke en provinciale beleidskaders: de huidige vijf beleidsaccenten uit de gemeentelijke Erfgoednota en de vier erfgoedlijnen van de provincie Zuid-Holland verder inhoud geven in het beleid, concrete projecten en activiteiten:

Beleidsaccenten:	*Erfgoedlijnen:*
Bollenteelt	*Atlantikwall*
Sint Jeroen	*Limes*
Graven en begraafplaatsen	*Trekvaart*
Badplaats	*Landgoederen*
Herbestemmen	

- Andere aspecten van de rijke cultuurhistorische diversiteit in Noordwijk meer aandacht geven om tot een compleet verhaal voor heel Noordwijk te komen. De eerste stap hiertoe is het combineren van de bestaande erfgoedinventarisaties en cultuurhistorische analyses. Interessante thema's zijn bijvoorbeeld de bollenteelt, de badplaats, de kruidenteelt en het vissersdorp;
- Versterking van de beleving van de Noordwijkse landgoederen Calorama en Offem als waardevolle elementen in het landschap.
- Landschappelijk verbinden van de Noordwijkse landgoederen met de Noordwijkerhoutse landgoederen van het Leeuwenhorstgebied, bijvoorbeeld via (nieuw aan te leggen) fietspaden.
- Bij het uitdragen van het Noordwijks cultuurhistorisch profiel spelen verhalen een grote rol. Met verhalen wordt de overgeleverde geschiedenis bedoeld én de historische context, betekenis en kwaliteit. De gegevens hiervan moeten toegankelijk zijn, zodat deze gebruikt worden voor historisch onderzoek, voor het begrijpen van het heden en voor het toepassen bij nieuwe ontwikkelingen.
- Om het thema cultuurhistorie verder uit te bouwen meer samenwerking zoeken met betrokken personen en instanties in Noordwijk en de regio.

Afbeelding 10.4:

Rijksbeschermd dorpsgezicht van Noordwijk met de monumenten binnen en net buiten het dorpsgezicht. Rood=rijksmonument, groen=(potentieel) gemeentelijk monument, zwart omlijnd=bouwhistorische verwachting, bruin=waardevolle gebieden net buiten het beschermd dorpsgezicht

10.6 Verbindingen

Cultuur

- Erfgoed is mede in te zetten als inspiratiebron voor allerlei ontwikkelingen in de dagelijkse leefomgeving van Noordwijk. Het zichtbaar maken van cultuurhistorische waarden, het organiseren van evenementen met erfgoed als thema, het opnemen in onderwijsaanbod, en cultuurhistorie inzetten als inspiratiebron bij de inrichting van de openbare ruimte van nieuwe woonwijken versterken het verhaal van een locatie en daarmee ook een deel van de identiteit van Noordwijk.

Toerisme

- Rondleidingen, evenementen, fiets- en wandelroutes kunnen bijdragen aan de verdere ontwikkeling van de kwaliteit van het toeristisch profiel van Noordwijk.

Landschap, groen

- Cultuurhistorische waarden vormen een belangrijk onderdeel van de kwaliteit van het landschap.

11. Bodem & ondergrond (3D-ordening)

11.1 Ontwikkelingen tot nu toe en huidige situatie

De ondergrond vormt een integraal onderdeel van deze omgevingsvisie. Voor steeds meer functies is er ruimte in de ondergrond benodigd en steeds vaker is er risico op ruimtelijk conflict in de ondergrond. Denk aan fundering, kabels, leidingen, netwerken, kelders, garages, WKO, etc.

Bodem, ondergrond en het bijbehorende (grond)watersysteem zijn een samenhangend geheel en zijn van invloed op de kwaliteit van de leefomgeving. In deze omgevingsvisie geeft de gemeente Noordwijk aan hoe dit systeem kan bijdragen aan de leefomgeving en hoe dit systeem kan bijdragen aan maatschappelijke en ruimtelijke opgaven.

11.2 Analyse huidige situatie

Tot op heden is voor kabels en leidingen in enige mate sprake van ordening. Voor het grondwatersysteem loopt in Noordwijk een studie naar aanleiding van de toegepaste kustversterking en lokale grondwateroverlast. Voor het oppervlaktewatersysteem heeft Noordwijk een stresstest laten uitvoeren.

11.3 Trends en prognoses

Vanwege de maatschappelijke opgave voor klimaatadaptatie en de energietransitie en vanwege de gewenste verdichting in de bouwopgave, neemt de druk op het gebruik van de ruimte onder het maaiveld toe. We zullen steeds vaker geconfronteerd worden met gebrek aan ruimte in bodem & ondergrond, dan wel met conflicterend of interfererend gebruik. Het is de rol van de gemeente Noordwijk om te ordenen. Daarnaast is er de opgaven hoe bodem & ondergrond kan bijdragen aan initiatieven en ruimtelijke ontwikkelingen, zo mogelijk met verbetering van de leefomgeving en hoe kan bodem & ondergrond bijgedragen aan het voorkomen van onevenredige toename van inspanningen op beheer en onderhoud. De gemeente Noordwijk kan helpen door een evenwichtige afweging en advies op kansen en risico’s. Waar raken belangen, kansen en risico’s elkaar? Welke beleidskeuzes liggen ten grondslag? Wat heeft prioriteit en waar liggen gevoeligheden?

Zeker bij vraagstukken als energietransitie, klimaatadaptatie en circulaire economie kunnen we gebruik maken van de kwaliteiten van de ondergrond, maar moeten we ook rekening houden met de kenmerken van die ondergrond. Het behalen van de in deze visie beoogde ambities van energiebesparing en opwekking van duurzame energie kan immers consequenties hebben voor de ondergrond. Voor de middellange termijn is de aanleg van een warmtenet vanuit de noordelijke of zuidelijke Randstad overigens nog niet mogelijk. Wel zijn er mogelijkheden voor warmtekoudeopslag (WKO) en geothermie.

11.4 Beleidskaders

Op Rijksniveau is er sinds enkele jaren de Structuur Visie Ondergrond (STRONG). Hierin schetst het Rijk de kaders voor het gebruikt van de diepere ondergrond voor winning van delfstoffen en energie, voor ondergrondse infrastructuur op nationaal niveau en voor ondergrondse opslag.

De provincie Zuid-Holland werkt op grond van de Visie Ruimte, Wonen en Bodem aan een duurzaam, veilig en efficiënt gebruik van bodem en ondergrond. Doelstelling is dat een zorgvuldige afweging van gebruik en bescherming van bodem en ondergrond in de komende jaren structureel onderdeel wordt van alle relevante ruimtelijke planprocessen in Zuid-Holland. Naast de bovengrondse 'occupatie' en 'netwerken' vormt 'bodem en ondergrond' de derde dimensie van ruimtelijke ordening; aangeduid als '3D-Ordening'. De provincie is verantwoordelijk voor kwantiteit en kwaliteit van het grondwatersysteem en werkt daarvoor samen met de Waterschappen vanwege de interactie met het oppervlaktewatersysteem. Provinciale aandachtspunten zijn bodemdaling, verzilting van bodem en grondwater en de kwaliteit van het bodem en grondwatersysteem.

Op gemeentelijk niveau ligt de beleidsverantwoordelijkheid op gebruik en inrichting van de bodem en de ondiepere ondergrond. Lokale bodemkwaliteit en grondwaterkwaliteit gaan met de omgevingswet over naar gemeentelijke bevoegdheid. Voor ontwatering en afwatering dient door de gemeente in samenwerking met perceeleigenaren en het Waterschap zorg te dragen voor voldoende drooglegging en het voorkomen van wateroverlast en wateronderlast. In deze omgevingsvisie geeft de gemeente Noordwijk aan hoe ze daar in de toekomst mee willen omgaan.

11.5 Beleidsinzet

- Het duurzaam veilig en efficiënt gebruik van bodem & ondergrond staat ook wel bekend als 3D-Ordening. In bodem en ondergrond ligt niet alleen bestaande infrastructuur, zoals kabels en leidingen, maar er liggen ook veel ruimteclaims voor de toekomst. Zeker bij vraagstukken als energietransitie, klimaatadaptatie en circulaire economie kunnen we gebruik maken van de kwaliteiten van de ondergrond, maar moeten we ook rekening houden met de kenmerken van die ondergrond. Het behalen van de beoogde ambities van energiebesparing en opwekking van duurzame energie kan immers consequenties hebben voor de ondergrond.
- Ruimte voor een eventueel warmtenet, mogelijkheden voor warmtekoudeopslag (WKO) en mogelijkheden voor geothermie. Het is interessant voor de inwoners en recreanten om de ondergrond ‘bovengronds’ zichtbaarder te maken. Met name de verschillen en overgangen in bodemopbouw kunnen afleesbaar gemaakt worden in de bovengrondse inrichting van gebieden.
- Ook kunnen ondergrondse voorzieningen ingezet worden voor versterking van het toerisme.
- Landschapskenmerken en voormalige landschapskenmerken kunnen zichtbaar gemaakt worden in de bovengrond. Denk aan oude wegen, tramlijnen, oude waterlopen, strandwal, duinen, landgoederen, Atlantikwall, etc.

In het kader van 3D-Ordening is verder een aantal acties relevant:

- initiatieven om te komen tot een duurzame bollenteelt (100% emissieloze en residu-vrije teelt) zullen bijdragen aan een betere bodemkwaliteit en grondwater- en oppervlaktewaterkwaliteit. Noordwijk zal participeren in de initiatieven die voortkomen uit de Intergemeentelijke Structuurvisie Greenport 2016 (ISG2016) en die moeten leiden tot een ‘duurzame bollenteelt’;
- ook om een robuust klimaatbestendig watersysteem te realiseren nemen we deel aan initiatieven die voortkomen uit de ISG2016.
- Voor groen in de straat is wortelruimte in de bodem nodig, voor groen in de wijk is ontharding van tuinen benodigd.
- Voor ontwatering en afwatering zijn open waterlopen nodig. Er zijn in Noordwijk kansen voor herstel van oude waterlopen.

- Voor een gezonde leefomgeving is de bodem, contact met open bodem, gezonde bodem met bodemleven/bodemecologie, een voorwaarde. De directe leefomgeving moet uitnodigen voor lokaal recreatief/ontspanning gebruik met contactmogelijkheden met bodem.
- Tegengaan van verzilting ten gevolge van de zeespiegelstijging. Vergroten van de zoetwaterlens. Verbeteren van de afvoer naar boezemniveau. Infiltratie en bufferen van regenwater in de bodem bevorderen.
- Benutten van water- en grondwatersysteem voor energiewinning en energiebuffering.
- In samenhang met duurzame bollenteelt verbeteren bodemkwaliteit en landschapskwaliteit.

11.6 Verbindingen

- **Duurzaamheid, Water**
  Met perceeleigenaren, bedrijven, initiatiefnemers en ontwikkelaars worden afspraken gemaakt over de bodemkwaliteit en het ruimtegebruik, ook ondergronds. Voor de toekomst komt daar bij hoe bodem en ondergrond kan bijdragen aan de ruimtelijke en maatschappelijke opgave, de verbetering van de kwaliteit van de bodem (inclusief grondwater), de buffering of levering van energie en hoe bodem en ondergrond kan bijdragen aan klimaatadaptatie.

12. Water

12.1 Ontwikkelingen tot nu toe

Het waterdomein onderscheidt zich van andere domeinen in de leefomgeving omdat een deel van de taken is belegd bij een functionele bestuurslaag. Binnen de gemeente Noordwijk is dit het hoogheemraadschap van Rijnland. Rijnland voert als waterbeheerder vier kerntaken uit:

- Zorgen voor veiligheid tegen overstromingen: vanuit de zee, de rivieren en het regionale watersysteem
- Zorgen voor voldoende water: niet te veel en niet te weinig
- Zorgen voor schoon en gezond water
- Ontvangen en verwerken van het afvalwater

Het beleid en de aanpak voor de uitvoering van deze kerntaken zijn vastgelegd in het waterbeheerplan (zie ook 10.4 Beleidskaders). De gemeente Noordwijk heeft aanvullend een zorgplicht voor afvalwater, hemelwater en grondwater. In de afgelopen periode is er vanuit deze taken en plichten en bijbehorende opgaven in Noordwijk geïnvesteerd in:

- Kustversterking: verhogen en versterken van de primaire kering door middel van de aanleg van een 'dijk in duin' constructie
- Verbetering en onderhoud van het oppervlaktewatersysteem (loopt nog door tot 2021): verbreden en aanleg van watergangen, verruimen duikers, aanleg retentiebassin en baggeren
- Verbeteren waterkwaliteit: aanleg bergbezinkbassins, aanleg natuurvriendelijke oevers;
- Optimalisering van het zuiveringsproces: uitbreiding/renovatie AWZI en samenwerking in de afvalwaterketen (vergroten efficiency en kostenbesparing: loopt nog door)
- Grondwaterbeheersing: De aanleg van drainerende riolering in combinatie met regenwaterriolering
- Klimaatbestendigheid: Voor Noordwijk aan Zee zijn de eerste klimaatberekeningen vertaald naar een verbeterplan voor de opvang van regenwater
- Beleid: Rijnland Noordwijk en de overige Bollenstreekgemeenten hebben in 2017 in de Subregio Bollenstreek een integraal AfvalWaterKetenplan 2017-2021 vastgesteld. Hierin zijn taken en plichten van Noordwijk en Rijnland op doelmatige wijze afgestemd. Deze doelmatigheid betreft niet alleen beleid maar ook het beheer, de investeringen en de ontwikkelingen rond duurzaamheid, innovatie en klimaat
- Samenwerking: In de waterketen, bij planontwikkelingen en bij waterprojecten hebben Noordwijk en Rijnland geïnvesteerd in een structureel samenwerking. Binnen deze samenwerking is begrip voor wederzijdse belangen. Doelmatigheid, integraliteit, algemeen belang en particulierbelang worden hierbij gezamenlijk zorgvuldig afgewogen

12.2 Analyse huidige situatie

SWOT Analyse

STERKTEN	KANSEN
▪ Noordwijk en Rijnland hebben een integraal beeld van de ontwikkeling van het watersysteem. ▪ Infiltratie van hemelwater wordt in het hoger deel van Noordwijk waar mogelijk toegepast en draagt hiermee bij aan de zoetwaterlens onder het duingebied.	▪ Ontwikkelen terugwinprojecten op de rioolwaterzuivering te Noordwijk. ▪ Grondstofterugwinning met behulp van nieuwe sanitaire ontwikkelingen dienen zich aan. Hierbij zijn energie en grondstofterugwinning op wijkniveau in de riolering technisch haalbaar. ▪ Duurzame energieopwekking, klimaat & energieneutraal bouwen wordt in de naaste toekomst de norm
ZWAKTEN	**BEDREIGINGEN**
▪ De bescherming van de zoetwatervoorraad onder het duingebied en de Natura 2000 legt een beperking op aan de grondwateronttrekking in de aangrenzende gebieden ▪ Als gevolg van de kustversterking en de infiltratie van regenwater ondervinden kelders in Noordwijk aan Zee overlast van verhoogd grondwater ▪ Het grondwatersysteem in het middengebied heeft te beperkte afvoerverbindingen naar de boezem ▪ Hoge concentraties aan gewasbeschermingsmiddelen en nutriënten in grond- en oppervlaktewater in en rond bollenteeltgebieden	▪ Klimaatverandering zorgt voor zeespiegelrijzing, een toenemende hoeveelheid en intensiteit van de neerslag (z.g. 'convectiebuien') en droge warme perioden ▪ De inrichting van de open ruimte en de verstedelijking van landelijke gebieden in de toch al schaarse ruimte concurreert met de noodzaak voor waterstructuren. De concurrentie met andere functies is een bedreiging voor onze "droge voeten". ▪ Ondanks Europese en lokale regelgeving blijft de waterkwaliteit en grondwaterkwaliteit een sluitpost van de economische ontwikkeling. Vervuilingsbronnen vanuit de land en tuinbouw, de industrie en de woongebieden blijven punt van aandacht.

12.3 Trends en prognoses

Het watersysteem bestaande uit het rioolstelsel, het poldersloten en Rijnlands boezem zal intensiever worden gebruikt door de zeespiegelrijzing, klimaatverandering, wijzigingen in landgebruik en toenemende verstedelijking. De bodemdaling in Rijnlands gebied met bijbehorende invloed op de leefomgeving is daarbij in Noordijk nihil.

- *Voortgaande klimaatverandering* door temperatuurstijging op aarde.

- *Verdergaande zeespiegelstijging;* de zeespiegel stijgt al honderden jaren onder invloed van de klimaatverandering. De laatste 100 jaar is een stijging gemeten van 20 cm. Volgens de "KNMI '14 klimaatscenario's" kan tot 2050 de zeespiegelrijzing 35 cm bedragen en 80 cm in 2100. Dit heeft direct gevolgen voor de primaire waterkeringen aan de kust en het grondwaterniveau te Noordwijk aan Zee.

- *Toename neerslag;* door klimaatverandering zullen zich vaker extreme neerslagsituaties voordoen, vooral in de zomer. De gemiddelde neerslaghoeveelheid en de intensiteit van buien zullen met gemiddeld 20% toenemen tot 2050. De kans op extreme convectiebuien neemt toe van 1/100 jaar naar 1/50 jaar. Wateroverlastsituaties zoals zich in de Hoofdstraat in 2009 voordeden, zullen zonder maatregelen in de toekomst dus vaker gaan voorkomen.

- *Beperking van de natuurkwaliteit* door stijgende temperatuur in oppervlaktewateren; vooral extreme, lange warme perioden kunnen voor problemen zorgen zoals kroos, algen en botulisme.

- *Meer hitte (-eilanden) in stedelijke verharde gebieden* met negatieve consequenties voor o.m. gezondheid, arbeidsproductiviteit en energieverbruik. De ligging van een stedelijk gebied, de overheersende windrichting en hoe de bebouwing hierop georiënteerd is, hebben invloed op de ontwikkeling van deze hitte-eilanden. Dit zal meer kunnen voorkomen in Noordwijk-Binnen dan in Noordwijk aan Zee.

- *Hogere piekafvoeren in de afvalwaterketen en vaker voorkomende overstorten* in het stedelijk gebied, met alle negatieve gevolgen voor de waterkwaliteit.

- *Vaker plaatsvinden van langdurige droge perioden.* Dit leidt tot een verhoogde vraag naar voldoende zoetwater voor peilhandhaving, beregening en doorspoeling van het watersysteem. Daarbij zal de waterbeheerder zich inspannen om peiluitzakking te voorkomen.

- *Toename verhard oppervlak stedelijk gebied door verdere bevolkingsgroei en woningbouw.* Hierdoor komt regenwater nog sneller tot afstroming wat voor meer wateroverlast kan zorgen.

- *Duurzaam denken en doen.* Dit verhoogt het draagvlak voor klimaatneutraal bouwen en hergebruik op lokaal niveau.

- *Verbetering waterkwaliteit en ecologie.* Er wordt verwacht dat de langjarige positieve trend in de verbetering van waterkwaliteit en ecologie aanhoudt. Voor de grote wateren ligt er een directe Europese opgave, om ervoor te zorgen dat de waterkwaliteit en ecologie in 2027 "goed" zijn. Deze opgave vertaalt zich ook door naar de kleine wateren. Een verdere aanscherping van de wetgeving en afspraken voor meststoffen en gewasbeschermingsmiddelen versterkt deze positieve trend naar verwachting. Dit zal geen snel proces zijn door 'nalevering' uit de bodem.

- *Afnemende druk van de agrarische sector op de waterkwaliteit.* Door verdere vergroening van de bedrijfsvoering en modernisering in combinatie met schaalvergroting neemt naar verwachting het gebruik van meststoffen en gewasbeschermingsmiddelen af, met op langere termijn een positief effect op de waterkwaliteit.

- *Hogere eisen van de agrarische sector aan leveringszekerheid van water van voldoende kwaliteit.*

12.4 Beleidskaders

De Europese Unie, Rijk en provincies stellen voor een groot aantal onderwerpen de kaders. Dit zijn de belangrijkste kaders:

- Europese Richtlijn Overstromingsrisico's: beperk de gevolgen van overstromingen binnen Europa
- Europese Kaderrichtlijn Water: in 2027 is ons Europese water van goede kwaliteit
- Waterwet en provinciale verordeningen: bescherming van het watersysteem
- Bestuursakkoord Water: krijg het watersysteem op orde tegen lagere kosten en met minder bestuurlijke drukte
- Deltaprogramma: bescherm Nederland tegen hoogwater en zorg voor voldoende zoetwater
- OESO rapport: Nederlands waterbeheer is klaar voor de toekomst, maar versterk waterbewustzijn en samenhang water en ruimtelijke ordening.

Rijnland vertaalt deze kaders in uitvoeringsgericht beleid en beheermaatregelen. De leidraad hiervoor is het waterbeheerplan. Elke zes jaar legt Rijnland het beleid en de aanpak die noodzakelijk zijn om de taken goed te kunnen uitvoeren, vast in een zogeheten waterbeheerplan. Dit in lijn met en in aanvulling op de plannen die Rijk en provincies hebben op het gebied van waterbeheer. Een actueel waterbeheerplan is een wettelijke verplichting, maar evenzeer een wens van Rijnland zelf. Het waterbeheerplan bevat geen regels voor anderen. Het is een leidraad voor de bestuurders en ambtenaren van Rijnland bij het uitvoeren van hun werk.

12.5 Beleidsinzet

De wateropgaven voor Noordwijk hebben duidelijk een Europese en mondiale dimensie. Veel afspraken, wetten en regels sluiten daarop aan. Klimaatverandering vraagt wereldwijd én in Noordwijk een breed spectrum aan maatregelen voor de korte en lange termijn om droge voeten te houden. Noordwijk zet daarom in om de gemeente 'klimaatbestendig' te maken. Daarvoor zijn maatregelen nodig om wateroverlast en overstromingen door extreme neerslag nu en op de lange termijn te voorkomen. Noordwijk zal dat vooral moeten bereiken door het 'waterrobuust' en 'klimaatbestendig' bouwen en inrichten van de dorpsgebieden en het buitengebied. In het bijzonder moet het hemelwater in het hogere deel van Noordwijk beter worden afgevoerd.

In het middengebied wil Noordwijk een samenhangende waterstructuur ontwikkelen. Deze structuur omvat verbindingen tussen de onderlinge gebieden en meervoudige verbindingen met de boezem. De verbetering van deze structuur heeft tot doel grondwater, kwelwater en regenwater vast te houden, te bergen en af te voeren uit het middengebied en Noordwijk aan Zee.

De waterkerende 'dijk in duin-constructie' is ontworpen voor minimaal 50 jaar. Maar Noordwijk moet er rekening mee houden dat er eventueel vóór 2050 nieuwe investeringen (ook voor beheer en onderhoud) nodig zijn in waterkeringen vanwege aanhoudende zeespiegelstijging en in mindere mate bodemdaling. De regionale keringen binnen Noordwijk zijn op orde. De regionale keringen zijn net als de zeewering vastgelegd in het bestemmingsplan van Noordwijk en de legger van Rijnland. Ook hier geldt dat bijstellingen in onderhoud en beheer op termijn nodig kunnen zijn in relatie tot de klimaatontwikkelingen.

Het grondwatersysteem in Noordwijk aan Zee is door de aanwezige omvangrijke kleilaag, de infiltratie van regenwater en de 'dijk in duin-constructie' een reactief systeem. Door middel van een drainage onder de Koningin Wilhelmina Boulevard en een grondwatermonitoringsysteem kunnen Noordwijk en Rijnland het grondwaterniveau voor het laagste deel van Noordwijk aan Zee de komende decennia beheren. De bestaande kelders, nieuwe ondergronds bouwontwikkelingen, de zeespiegelstijging hebben een complexe relatie met het grondwatersysteem. Ondergronds bouwen blijft mogelijk maar zal per locatie en diepte altijd zorgvuldig worden getoetst op de beïnvloeding van het grondwatersysteem.

Bij al deze maatregelen is het doel de waterkringloop van grondwater, oppervlaktewater, hemelwater, afvalwater en drinkwater steeds beter op elkaar af te stemmen. Ook wil de gemeente waar mogelijk meer water als belevings- en omgevingskwaliteit creëren. Dat dient dan meerdere doelen: bijdrage aan het klimaatbestendig maken van de gemeente en het aantrekkelijker maken voor bewoners en toeristen. Nieuw in deze ontwikkeling is het bergen van regenwater in extreme regensituaties in de openbare ruimte waaronder groenvoorzieningen, pleinen, wegen en parkeerterreinen. Bij herinrichtingen van bestaande situaties wil Noordwijk dit meenemen in het programma van eisen.

'Stedelijke hitte' zal in deze altijd iets koelere kustgemeente minder spelen.
Daarnaast zal Noordwijk zich langdurig inspannen voor voldoende zoet water van voldoende kwaliteit en het tegengaan van droogte. Dat is vooral een probleem in het buitengebied, met name het bollenteeltareaal.

Bij dit alles zoekt de gemeente nadrukkelijk de samenwerking met de direct belanghebbenden (zoals de agrarische sector) en de regionale partners: Rijnland, gemeenten in de Duin- en Bollenstreek, de provincie Zuid-Holland en het Rijk. Het is de uitdaging om samen te werken aan een duurzaam watersysteem, ieder vanuit zijn eigen taak en doelstellingen.

Strategische visie en beleidsinzet
De totstandkoming van een duurzaam veerkrachtig watersysteem, met voldoende schoon water, dat veilig is tegen overstromingen en tijdig is berekend op de verwachte gevolgen van klimaatverandering. Noordwijk wil daartoe meewerken aan de drietrapsstrategie 'vasthouden, bergen, afvoeren' en voldoende ruimte reserveren voor de benodigde wateropgave.

Overige beleidsinzet:
- Verdere ontwikkeling van een duurzaam watersysteem, mede om waar mogelijk bij te dragen aan de versterking van de omgevings- en belevingskwaliteit voor de Noordwijkse bewoners, ondernemers en bezoekers.
- Handhaving van de huidige basiskustlijn, ook voor de lange termijn, met behulp van de daartoe benodigde zandsuppleties in zee. Conform het beleid van het Hoogheemraadschap ondersteuning van dat uitgangspunt met een reserveringzone in zee voor de benodigde versterking van de primaire waterkering in de toekomst. Deze reserveringszone gaat uit van 200 jaar zeespiegelstijging.
- Eventuele uitbreiding toestaan van dynamisch kustbeheer (waarbij de duinen binnen de zeewering beperkt verstuiven) voor bepaalde delen van de kust buiten het bebouwde gebied; dit vindt nu alleen plaats op de grens met Zandvoort. Verdere besluitvorming over

de mogelijkheden en consequenties moet blijken uit de evaluatie van de pilotprojecten van de natuurbeheerders.

- In samenwerking met Rijnland en andere betrokken partijen de gevolgen van wateroverlast voorkomen door een goede afstemming tussen het grondwater- en oppervlaktewatersysteem, riolering en de inrichting van de (openbare) ruimte. Ondanks het geboden beschermingsniveau blijft er kans op overlast bij zeer extreme buien. Om hierop te anticiperen en de kans op overlast en schade te verkleinen zal Noordwijk in de toekomst zoveel mogelijk 'klimaat-adaptief' bouwen. Dit wil zeggen: in het stedenbouwkundig ontwerp en inrichting van nieuwe ontwikkelingen bewust anticiperen op de gevolgen van klimaatverandering. Dat kan bijvoorbeeld door op de juiste plaatsen meer water en groen in en om de dorpen aan te brengen. Dat heeft bijkomende voordelen voor de leefkwaliteit (beleving en waardeverhoging) en de aantrekkelijkheid voor bezoekers. Dit zal vooral zijn beslag moeten krijgen in de nieuwe grotere uitleglocaties Offem-Zuid, Bronsgeest, Vinkeveld Zuid en het Middengebied. Maar ook in de grotere inbreidingslocaties binnen de kernen ligt een duidelijke opgave voor meer water en groen, mede door bijvoorbeeld de aanleg van natuurvriendelijke oevers.
- Toename van verhard oppervlak in nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen compenseren door een toename van het oppervlaktewater, conform het beleid van Rijnland.
- In het landelijk gebied willen Noordwijk en Rijnland in samenwerking met alle betrokkenen werken aan het benodigde beschermingsniveau tegen wateroverlast. Concreet betekent dit het verbreden van hoofdwatergangen om meer afvoercapaciteit en berging te creëren ten behoeve van de agrarische functie. Gezien het veranderde klimaat kunnen in de toekomst aanvullende maatregelen nodig zijn. Rijnland en de Greenport Ontwikkelingsmaatschappij (GOM) hebben tot 2025 afspraken gemaakt hoe deze taak in samenwerking in te vullen.
- In samenspraak met alle betrokken partijen voorkomen van grondwaterproblemen in de dorpsgebieden.
- De hoger gelegen agrarische locaties tegen de duinrand kunnen op termijn geconfronteerd worden met een structureel tekort aan zoet water. Beperkingen als gevolg van de Natura 2000 gebieden kan dit tekort nadelig beïnvloeden. Op een aantal locaties dicht tegen de duinrand bestaat de kans dat er op de langere termijn niet meer economisch rendabel kan worden geteeld op de conventionele wijze, omdat er simpelweg geen water kan worden aangevoerd. Dit kan aanleiding geven tot beperkingen voor de agrarische functie. Of op termijn zelfs een vergaande aanpassing of verplaatsing van de functies. Deze afwegingen zullen in nauwe samenwerking met alle belanghebbenden in het gebied moeten worden genomen: de provincies, gemeenten, eigenaren en gebruikers.
- Met Rijnland waar mogelijk meewerken aan verbetering van de waterkwaliteit en ecologie. Bij een duurzame gemeente Noordwijk hoort schoon en gezond water. Dit is tevens een verplichting van diverse (EU-)wet- en regelgeving, zoals de Kaderrichtlijn Water (KRW) en de mestwetgeving.
- Het onderhouden van de begroeiing langs de Haarlemmertrekvaart voor een optimale ontwikkeling van de waterkwaliteit. Als zich kansen voordoen voor de verbetering van de waterkwaliteit door een ruimtelijke ontwikkeling zoals aanleg van een woonwijk, aanpassing infrastructuur, recreatieve voorzieningen, of (groot) onderhoud aan de watergang of naastgelegen kering dan wordt wel bekeken of er mogelijkheden zijn om oevers natuurvriendelijk in te richten. Het agrarisch grondgebruik beïnvloedt de waterkwaliteit sterk en indirect ook de kwaliteit van het KRW waterlichaam de Haarlemmertrekvaart.
- Stimulering van verbetering van de waterkwaliteit in het bollengebied. De sector zal door moeten gaan met de afbouw van het gebruik van pesticiden en uitspoeling van voedingsstoffen zoals stikstof en fosfaten. Hierbij kan worden ingezet op het gebruik van veelbelovende nieuwe technieken. Voorbeelden hiervan zijn zuiveringsmaatregelen op bedrijfsniveau waarbij voorkomen wordt dat fosfaten in het oppervlaktewater komen. Tevens kan de oplossing worden gezocht in het scheiden van agrarisch water en schoon water uit stedelijk gebied, recreatiegebieden en natuur.

- Vermindering van het gebruik van meststoffen in de veenweidegebieden als bijdrage aan verbetering van de waterkwaliteit.
- Langs de duinrand kwelt schoon, zoet water op van een hoge kwaliteit. Met alle betrokken partners proberen om dit water zo veel mogelijk te benutten voor hoogwaardige toepassingen in stedelijk gebied, recreatiegebieden en natuur.
- Voorkomen van vervuiling van bodem en water door agrarische activiteiten.
- Verbetering van de waterkwaliteit in de dorpsgebieden.
- Voorkoming van diffuse waterverontreiniging, onder andere door het gebruik van duurzame, niet-uitloogbare materialen (geen zink, lood, koper en PAK's-Houdende materialen), zowel gedurende de bouw- als de gebruiksfase van nieuwe stedelijke ontwikkelingen. Bedrijven en bewoners dienen daarbij ook te worden gewezen op het vermijden van vervuilende activiteiten zoals chemische onkruidbestrijding, auto's wassen en repareren op straat.
- Doorgaan met doelmatig verwerken van afvalwater tegen zo laag mogelijke maatschappelijke kosten. Dit vraagt om nauwe samenwerking in de afvalwaterketen en het ten uitvoer brengen van het integraal AfvalWaterKetenplan Bollenstreek 2017-2021, in de Subregio Bollenstreek (Noordwijk, Noordwijkerhout, Katwijk, Lisse, Teylingen en Rijnland). Denkbare maatregelen zijn: afkoppelen van regenwater waardoor zo weinig mogelijk regenwater in de riolering komt, aanpak van ongerioleerde lozingen en gezamenlijk meten.
- Meer grondstoffen en warmte uit afvalwater winnen. Daarmee dragen nieuwe vormen van sanitatie ook bij aan een duurzame woonwijk. De mogelijkheden liggen vooral bij grootschalige nieuwbouwprojecten, zoals de nieuwbouwontwikkeling Bronsgeest
- Een energieneutrale afvalverwerking is een volgende duurzaamheidsuitdaging voor Rijnland. Daarbij worden de mogelijkheden onderzocht voor een meer integrale aanpak.
- Meehelpen in de vergroting van een waterbewustzijn zoals een milieuverantwoord gebruik van het riool. Bijvoorbeeld geen vet en medicijnen etc. doorspoelen in het toilet en met gemeenten inzamelpunten organiseren, ook voor gewasbeschermingsmiddelen. Andere acties kunnen zijn het waterdicht maken van kelders en het ontharden/vergroenen van tuinen en hemelwateropvang.
- Het oppervlaktewater en ondiepe grondwater in het bollengebied (kuststrook) is zeer rijk aan nutriënten. Dat leidt tot een slechte oppervlaktewaterkwaliteit en tot veelvuldige problemen met blauwalgen in bijvoorbeeld de Klinkenberger Plas (gemeente Oegstgeest) en het Oosterduinsemeer (gemeente Noordwijkerhout). Het oppervlaktewatersysteem wordt sterk doorgespoeld om de effecten van de nutriëntenrijkdom te bestrijden.

12.6 Verbindingen

- **Duurzaamheid, Natuur, landschap en groen**
  Verbetering biologische kwaliteit water (t.o.v. 2015) volgens de Kaderrichtlijn.

- **Wonen, economie en ondernemen**
  Duurzame energieopwekking, klimaat & energieneutraal bouwen wordt in de naaste toekomst de norm

13. Wonen

13.1 Ontwikkelingen tot nu toe

Noordwijk heeft zich de afgelopen decennia ontwikkeld tot een gewilde plek om te wonen. Dat komt vooral door de ligging aan zee en duinen en het 'dorps-kleinstedelijk' karakter. Noordwijk kent een actief verenigingsleven, heeft een rijke cultuurhistorie en toont veel sociale cohesie. Dit zorgt het ontstaan van een prettig woonklimaat en een sterke positie op de woningmarkt.

Ontwikkeling in de Noordwijkse woningvoorraad

In de periode 2000 tot 2010 zijn in Noordwijk gemiddeld 124 woningen per jaar gebouwd. De laatste jaren is, zowel op landelijk, regionaal als lokaal niveau een stagnatie in het aanbod van nieuwbouwwoningen te constateren. Ook in Noordwijk was het effect van de economische crisis merkbaar. Sinds 2013 zijn in Noordwijk jaarlijks gemiddeld 50 woningen gerealiseerd. In verhouding tot de landelijke trend is dit nog een redelijke toevoeging aan het aanbod. Echter, het aantal sociale nieuwbouwwoningen blijft met name sinds 2013 achter bij de behoefte. Gezien de beperkte voorraad is dit segment nog meer onder druk komen te staan.

Door de onzekerheid, de veelal sterk gedaalde woningwaarde en de strengere eisen aan financiering waren mensen minder snel geneigd door te stromen naar een nieuwe woning. Ook in Noordwijk was het hierdoor lastig voor met name huishoudens in de leeftijdscategorie 35-55 jaar om door te stromen van een huurwoning naar een (goedkope) koopwoning. Hierdoor ontstond ook een toenemende behoefte aan huurwoningen in het middeldure huur segment (€710-, tot circa €1.050,-). Andere oorzaak voor de beperkte doorstroming op de woningmarkt zijn de beperkte verhuisbereid van ouderen en de beperkte toevoeging van nieuwbouw.

Ontwikkeling in de sociale voorraad

Met de privatisering van de gemeentelijke woningbedrijven in de jaren '80 richtten corporaties zich ten volle op de onderkant van de samenleving. De corporaties hebben hun taak ook niet beperkt tot de 'stenen'. Zo was er in het verleden nadrukkelijk aandacht voor 'goed en beschaafd wonen' van hun huurders en zorg voor leefbare buurten. In Noordwijk is in deze periode een aantal hoogwaardige duurdere sociale huurwoningen toegevoegd.

In 2015 is de nieuwe Woningwet in werking getreden. Deze nieuwe wet verplicht corporaties zich weer (meer) te richten op hun kerntaak, namelijk het bouwen en beheren van huurwoningen voor mensen met lage inkomens. De NWS heeft sinds 2015 weer voldoende financiële armslag om nieuwbouwprojecten te realiseren. Ontwikkeling vindt bij de NWS uitsluitend plaats voor de eigen portefeuille. De NWS richt zich conform de Woningwet 2015 op toevoegingen aan de sociale voorraad; kleine woningen met een huur tot de huurtoeslaggrens en een WOZ-waarde van ca. € 160.000 - €180.000 (bron NWS, 2015).

De economische crisis heeft ook effect gehad op de sociale woningvoorraad in Noordwijk. De afgelopen jaren zijn er weinig nieuwe sociale huurwoningen toegevoegd (zie afbeelding 13.1). In 2015 bedroeg het aantal sociale woningen van de NWS 2079. Dit is 18,6 % van de totale Noordwijkse woningvoorraad (11.150 woningen) (bron: CBS, 2014). In 2005 bedroeg de totale woningvoorraad 10.143 woningen, waarvan NWS de corporatie er 2.050 (20,2%) in bezit had (bron: Ecorys, 2005). Dit is een afname van ruim 1,5% ten opzichte van 2005. Ook wordt op termijn, als gevolg van de opgelegde verhuurdersheffing, een beperkt deel van de dure niet sociale voorraad afgestoten omdat deze een te hoge WOZ-waarde heeft. Gezien de toenemende behoefte aan sociale huurwoningen is het uitgangspunt dat de kernvoorraad sociale woningen niet verder afneemt. Voor elke verkochte woning zal minimaal 1 en zo mogelijk meer woningen worden teruggebouwd. In de nieuwe Prestatieafspraken 2018-2021 maken de gemeente en de NWS hierover afspraken.

13.2 Analyse huidige situatie

Wonen in Noordwijk anno 2015
Sinds de economische crisis is de situatie op de woningmarkt fundamenteel veranderd. Was er voorheen sprake van een aanbodmarkt, sinds de crisis is de markt meer vraaggestuurd. Grootschalige ontwikkelingen hebben plaatsgemaakt voor kleinschalige en meer gefaseerde projecten.

De Noordwijkse woningvoorraad bedraagt 11.150 woningen en is onder te verdelen in drie segmenten met de volgende relatieve omvang: 19% sociale huur, 9% vrije huur, 72% koop.

In vergelijking met de landelijke cijfers is de koopsector en vrije huursector in Noordwijk groter (landelijk 57% en 6%). De sociale huursector is dan ook aanzienlijk kleiner (landelijk 37%).

Dat Noordwijk nog steeds een gewilde plek is om te wonen blijkt ook uit het feit dat de huizenprijzen in Noordwijk relatief hoog zijn. Bovendien is de afgelopen periode weinig toegevoegd aan het aanbod. Dit geeft spanning tussen vraag en aanbod. De afgelopen jaren zijn de huizenprijzen in Noordwijk gevolg van de crisis weliswaar gedaald, maar minder in vergelijking met de rest van Nederland. In lijn met de landelijke trend trekt de Noordwijkse woningmarkt weer aan en liggen de huizenprijzen weer bijna op het niveau van voor de crisis.

In het rapport 'Zicht op de Woningmarkt' is een aantal (voor Noordwijk) specifieke kenmerken toegelicht. Zo is Noordwijk vooral een appartementenmarkt en is dit woningtype de afgelopen jaren in Noordwijk het meest verkocht. Ook het prijsniveau in Noordwijk verschilt met dat van de andere gemeenten. Voor appartementen ligt dit 12% boven het gemiddelde van de Bollenstreek. Hoekwoningen en half-vrijstaande woningen zijn 25% respectievelijk 22% duurder dan elders in de Bollenstreek. In Noordwijk is sprake van een sterke interne markt. Noordwijkers hebben er veel voor over om in hun woonplaats te (blijven) wonen. 60% van de kopers komt uit Noordwijk. Opvallend is dat Amsterdam 4% van de kopers vertegenwoordigt. Lisse, Noordwijkerhout en Oegstgeest nemen elk 3% voor hun rekening. 3 In het rapport

Ook komt een aantal andere zaken uit het rapport naar voren. Zo sluit de samenstelling van het Woningaanbod Noordwijk niet altijd aan op de vraag. Het beperkte aantal appartementen en tussenwoningen dat te koop kwam, werd in zeer korte tijd tegen zeer gunstige prijzen verkocht. Het relatief beperkte aanbod aan tussenwoningen in combinatie met de hoge vraag leidt automatisch tot zeer hoge prijzen. Tussenwoningen in Noordwijk wisselden in het eerste kwartaal in 2018 van eigenaar voor bijna € 370.000. Overeenkomstig de landelijke trend zijn ook in Noordiwjk de huizenprijzen sinds 2017 behoorlijk gestegen.

De sociale woningvoorraad
De sociale woningvoorraad bevindt zich vooral in de wijken Boerenburg, Duinpark, de Prinsessenbuurt en De wijk Kern Noordwijk Binnen. De kwaliteit van de sociale woningvoorraad in Noordwijk is over het algemeen redelijk te noemen. Er zijn nog wel stappen te maken op het gebied van duurzaamheid. Als wordt gekeken naar de geschiktheid voor bewoning door senioren en mensen met een lichamelijke beperking dan biedt de woningvoorraad hiervoor nog onvoldoende mogelijkheden.

Afbeelding 13.1: Overzicht wonen (bron: www.waarstaatjegemeente.nl)

Kenmerken Noordwijkse woningmarkt
Door het geringe aantal gerealiseerde nieuwbouwwoningen tijdens de crisis is er een natuurlijke markt ontstaan voor nieuwbouwwoningen in Noordwijk. Vanwege de schaarste aan woningen op de gehele markt is er aan vrijwel ieder type woning behoefte. Gebaseerd op de huidige woningvoorraad, de bevolkingsprognoses en op basis van de stijging van het aantal arbeidsmigranten, is er in Noordwijk met name een sterke behoefte aan goedkope en middeldure huur- en koopwoningen. De geringe verhuisbereidheid van senioren en de veranderingen in het sociaal domein hebben gevolgen voor de doorstroming. In het uitvoeringsprogramma van de Noordwijkse Woonagenda zijn maatregelen om de verhuisbereidheid van senioren te stimuleren opgenomen.

De woonkwaliteit van de meeste woningen is meestal goed, waardoor de noodzaak ontbreekt om te verhuizen. Bovendien is de prijs-kwaliteit verhouding van de huidige woning vaak veel gunstiger dan die van een eventuele nieuwe woning. Verhuizen is daarom vaak onvoordelig. Dit mechanisme werkt niet alleen in Noordwijk zo, maar in de hele Nederlandse woningmarkt. Zowel tussen koopwoningen onderling, als tussen huur en koop is verhuizen voor de meeste huishoudens financieel onaantrekkelijk. Vooral voor starters, voor senioren en voor mensen met een beperking heeft dit alles een negatief effect voor hun kansen op de woningmarkt. Maar indirect ook voor bijvoorbeeld gezinnen en mensen die aan een volgende stap toe zijn in hun wooncarrière. Het zijn met name huishoudens met hoge en zeer hoge inkomens die zich op dit moment vestigen in Noordwijk.

SWOT Analyse

STERKTEN	KANSEN
▪ Ligging aan strand, zee en duinen ▪ Rijk verenigingsleven en historische cultuur ▪ Dorps karakter met stedelijke allure ▪ Gewaardeerd voorzieningenniveau ▪ Constructieve samenwerking gemeente – corporatie ▪ Kwaliteit van de woningvoorraad	▪ Aantrekkende economie ▪ Nieuwe woonconcepten (Tiny-houses) ▪ Betaalbaar bouwen (Collectief Particulier Opdrachtgeverschap) ▪ Flexibele bouw- en woon/werkconcepten ▪ Seniorenmarkt en veranderingen in het sociaal domein ▪ Transformatie van leegstaand vastgoed ▪ Vraag naar middeldure (huur)segment ▪ Verduurzamen bestaande woningvoorraad ▪ Nieuwbouw duurzaam ontwikkelen
ZWAKTEN	**BEDREIGINGEN**
▪ Relatief weinig betaalbare (sociale) huurwoningen ▪ Weinig doorstroming op de sociale huurmarkt ▪ Weinig nieuwbouw sociale huurwoningen ▪ Woningmarkt moeilijk bereikbaar voor starters: hoog prijsniveau koopwoningen en lange wachtlijsten ▪ Relatief lage energielabels	▪ Rijkshuurbeleid ▪ Geringe verhuisbereidheid senioren

13.3 Trends en prognoses

- *Urbanisatie.* De trek naar de stad is al langer aan de gang en gaat nog steeds door: met name jonge huishoudens, maar ook steeds meer ouderen, trekken naar de steden, omdat daar de opleidingen, werk en voorzieningen zijn.

- *Vergrijzing.* Dit is niet alleen in Noordwijk, maar in heel Nederland een trend. Met name in kleinere, landelijk gelegen kernen is dit effect meer merkbaar dan in de steden.

- *Flexibelere samenleving.* Dit geldt voor de arbeidsmarkt (kortere contracten, meer dynamiek), voor de zorg (steeds meer aan huis, steeds meer informele ondersteuning) en voor relaties (waardoor huishoudens zich vormen en weer uit elkaar gaan, opnieuw samenstellen, etc.). Dit werkt ook door op de vraag naar wonen.

- *Vermindering van het aantal verhuizingen*, omdat mensen honkvaster worden naarmate ze ouder worden. Bovendien is het overheidsbeleid al jaren gericht op 'langer zelfstandig wonen', wat in veel gevallen ook betekent: langer op dezelfde plek blijven wonen.
- *Ontstaan van nieuwe woonvormen.* In het kader van de gedachte 'zorgen voor elkaar' kunnen groepswonen en andere vormen van woongroepen aan bovengenoemde trend invulling geven.

- *Ontwikkeling van nieuwe woonconcepten*; modulaire bouwconcepten en collectief particulier opdrachtgeverschap (CPO).

- *Technologische ontwikkelingen;* deze maken dat mensen langer thuis kunnen wonen (domotica). Daarnaast zorgen technologische ontwikkelingen in de bouwproductie voor nieuwe producten, zoals 3-D printen en voor nieuwe producten en/of partijen op de markt.

- *Duurzaamheid;* nieuwbouwwoningen worden steeds duurzamer.

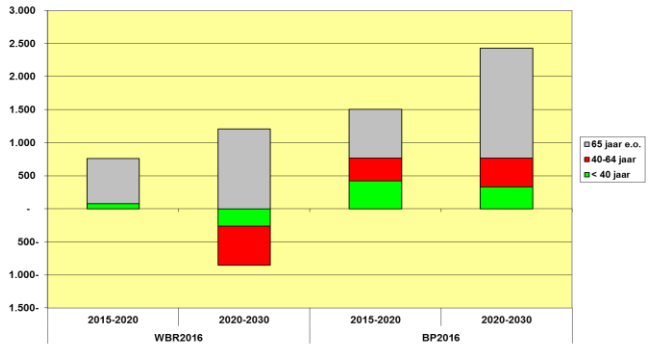
- *Veranderingen in de huishoudensamenstelling van Noordwijk;* er vier zaken die opvallen. Er is sprake van gezinsverdunning (steeds kleinere huishoudens), vergrijzing, uitstroom van starters en gezinnen en de instroom van arbeidsmigranten.

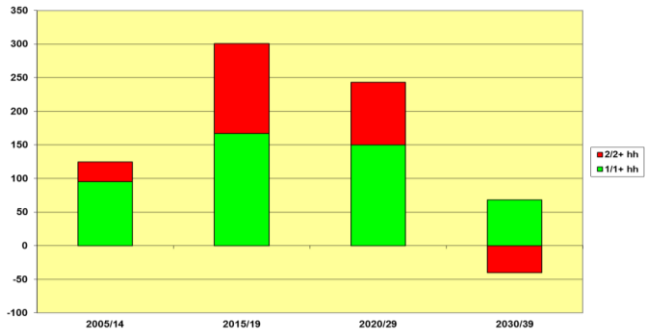
- *Transformatie van vastgoed*; leegstaand vastgoed wordt steeds vaker omgebouwd naar woningen. Ook in Noordwijk zijn er op dit gebied initiatieven.

- *Realisering van woonzorgzones;* hierbij zijn de voorzieningen in wijken van belang en worden verbindingen gezocht tussen wonen, zorg, welzijn, economie en mobiliteit.

Woningbehoefteraming en Bevolkingsprognoses
De Woningbehoefteraming (WBR) en Bevolkingsprognoses (BP) van de provincie Zuid-Holland geven op een verschillende manier een indicatie van de woningbehoefte in Noordwijk. De WBR is een woningbehoefteberekening op basis van binnenlands migratiesaldo-nul per gemeente (wél vestiging en vertrek met afwijkende samenstelling). Dit is te zien als basisberekening: hoeveel woningen zouden er in theorie bij moeten komen als er per saldo geen binnenlandse winst of – verlies plaats zou vinden Deze prognose is te gebruiken als inschatting van de woningbehoefte van de eigen bevolking van een gemeente op basis van de 'natuurlijke aanwas'.

In de Bevolkingsprognose (BP) van de provincie zijn de voorgenomen bouwprogramma's van gemeenten doorgerekend en maatgevend voor de uitkomst. Het resultaat kan worden gebruikt op schaal van de woningmarkt van een regio of subregio om te zien of er potentiële marktkansen zijn voor bovenregionale woningbouwprogramma's. De cijfers zeggen nog niets over woonmilieu voorkeuren of prijsklassen.

Afbeelding 13.1 (L): Huishoudensgroei naar leeftijd (bron: Provincie Zuid-Holland, 2016)
Afbeelding 13.2 (R): Huishoudensgroei volgens bevolkingsprognose (bron: idem)

2015/2019	WBR2013	WBR2016	BP2013	BP2016
Hillegom	314	443	857	714
Lisse	584	610	1.126	1.198
Noordwijk	654	783	536	1.539
Noordwijkerhout	349	430	685	669
Teylingen	738	823	885	860
Totaal	2.639	3.089	4.089	4.980
2020/2024	WBR2013	WBR2016	BP2013	BP2016
Hillegom	124	226	119	439
Lisse	322	349	261	804
Noordwijk	474	318	411	1.782
Noordwijkerhout	218	134	307	545
Teylingen	625	514	1.136	942
Totaal	1.763	1.541	2.234	4.512
2025/2029	WBR2013	WBR2016	BP2013	BP2016
Hillegom	42	200	29	316
Lisse	200	150	46	177
Noordwijk	259	20	285	674
Noordwijkerhout	181	101	146	419
Teylingen	378	183	1.078	666
Totaal	1.060	654	1.584	2.252

Afbeelding13.3: Woningbehoefteraming (bron: Provincie Zuid-Holland, 2016)

Trend zet door: groei in de stedelijke regio's
De verstedelijkingstrend zet naar verwachting door. Vooral de WBR in (studenten)steden is hoog. Behalve de vraag tijdens de studieperiode worden er daarna gezinnen gesticht en zorgt dit voor een extra vraag. In de Amsterdamse Metropoolregio is een aanhoudend woningtekort voorspeld. Dit levert een extra potentiële woningvraag op in de noordkant van Zuid-Holland.

Trend zet door: hogere asielmigratie
De hogere asielmigratie leidt de komende jaren in Zuid-Holland tot een extra behoefte van 20.000-30.000 woningen (bron: Provincie). Het gaat daarbij specifiek om een vraag naar goedkope woningen of woonruimten. In combinatie met alle andere woningzoekenden die zijn aangewezen op de sociale sector, resulteert dit in een grotere druk op de sociale woningvoorraad. Jaarlijks wordt door het Rijk een taakstelling (het huisvesten van asielzoekers met een verblijfsvergunning) opgelegd. Met de toenemende taakstelling van de afgelopen jaren neemt de druk op de, al beperkte, sociale woningvoorraad steeds meer toe.

Trend: ontwikkeling ESA-ESTEC
ESA-ESTEC is de grootste werkgever (ruim 2600 werknemers) in Noordwijk. Door de ontwikkeling van het Space Business Park, de oprichting van het Holland Space Cluster en de vestiging van het Galileo Reference Centre in Noordwijk ontstaat een toenemende woningvraag vanuit deze specifieke doelgroep. Dit heeft verhogend effect op de totale woningbehoefte in Noordwijk voor de komende jaren.

Toevoeging van 200 woningen per jaar
Door het geringe aantal gerealiseerde nieuwbouwwoningen is er een natuurlijke markt ontstaan voor nieuwbouwwoningen in Noordwijk. Vanwege de schaarste aan woningen op de gehele markt is er behoefte aan vrijwel ieder woningtype. Gebaseerd op de huidige woningvoorraad, de bevolkingsprognoses en de stijging van het aantal arbeidsmigranten, kan worden gesteld dat er in Noordwijk met name een sterke behoefte is aan goedkope en middeldure huur- en koopwoningen, voor zowel starters als senioren.

In de Gebiedsuitwerking Haarlemmermeer is opgenomen dat Noordwijk een deel van de bovenregionale behoefte (evenredig deel van de 4000 woningen) kan realiseren. Daarnaast is door de provincie een expliciete woningbehoefte erkend van 600 woningen voor de bebouwing van Bronsgeest in Noordwijk en voor een deel van de realisatie van 600 (regionale) 'Greenportwoningen' in het buitengebied van Noordwijk. Noordwijk heeft een aantal uitleggebieden waarin de 'bovenregionale opgave kan worden benut.

Hiermee komt de woningbehoefte op basis van de WBR 2016 (1100 woningen), de bebouwing van Bronsgeest (600 woningen) en het deel van de bovenregionale behoefte waarin Noordwijk kan voorzien (750 woningen) vooralsnog uit op circa 2500 woningen. Rekening houdende met de inhaalslag van de afgelopen jaren waarin relatief weinig voor starters is gebouwd en de specifieke vraag vanuit ESA/ESTEC, ontstaat een extra behoefte van circa 500 woningen. De totale ambitie tot 2030 komt hiermee uit op 3000 woningen en ongeveer 200 woningen per jaar.

13.4 Beleidskaders

Rijksbeleid
Wijzigingen in het stelsel: kleinere verschillen tussen sociale en vrije huur, scherpere spelregels voor corporaties

Het woonbeleid is de afgelopen jaren aanzienlijk veranderd. Een aantal belangrijke punten:

- Vanaf 1 juli 2015 is de herziene Woningwet van kracht. Een belangrijke eis die de wet aan verhuurders stelt, is het – naar inkomen – passend huisvesten van huishoudens met Huurtoeslag.
- De prijsverschillen tussen de sociale huursector (ook wel gereguleerde huursector genoemd) en de vrije huursector zijn kleiner geworden door huurverhogingen in de sociale sector. In algemene zin zullen de prijzen voor wonen meer marktconform worden. De druk op middeninkomens (> € 34.911) neemt toe, omdat zij hogere huurverhogingen kunnen verwachten en zij voor een nieuwe woning geen toegang meer hebben tot de sociale huursector. Aan huurders met een inkomen tot € 39.874 mag nu 10% worden toegewezen.
- De persoonlijke risico's van huishoudens in de koopsector zijn voor starters verplicht kleiner geworden: zij kunnen minder lenen en moeten verplicht aflossen.
- Voor de eigenaren in de sociale huursector (woningcorporaties en particuliere beleggers) geldt dat een fors deel van de vermogens wordt afgeroomd (vennootschapsbelasting bij positief resultaat; verhuurdersheffing gebaseerd op de WOZ-waarde van het sociale woningbezit).
- Ook omdat het Woningwaarderingsysteem (WWS) is aangepast, is de WOZ-waarde van het woningbezit voor verhuurders in het sociale segment een doorslaggevende waarde geworden. Daarmee vertaalt een hogere kwaliteit (groter of luxer wonen) zich in een hogere prijs.
- In de koopsector is na een forse daling in de prijzen de weg omhoog in sommige regio's (waaronder Holland Rijnland) weer gevonden. Ondanks beperkingen in de hypotheekhoogte en een voorzichtige beperking van de aftrekbaarheid van de hypotheekrente (tot 2042 wordt deze met 0,5% per jaar verminderd tot maximaal 38%) zijn de prijzen in 2014/2015 alweer flink aan het stijgen.
- De rijksbijdrage aan de Starterslening is in mei 2015 beëindigd. Tot dat moment kwam 50% van de lening van de Rijksoverheid. Eind 2016 zal de starterslening in de huidige vorm veranderen.

Provinciale kaders
De Noordwijkse woningmarkt is onderdeel van de regionale woningmarkt. Naast de eigen behoefte voor inwoners, de verwachte huishoudensgroei en de ontwikkeling van de gemeente heeft Noordwijk te maken met regelgeving en beleid van de provincie. Hierdoor moet Noordwijk regionale afspraken maken over de te realiseren woningbouwaantallen. De provinciale visie Ruimte en Mobiliteit stelt kaders voor het maximaal aantal te bouwen woningen voor de Duin- en Bollenstreek en Noordwijk. Voorts beoogt de provincie met haar Verordening Ruimte het aanbod aan woningen te reguleren. Een ruimtelijk plan dat een nieuwe stedelijke ontwikkeling mogelijk maakt, dient te voldoen aan de eisen uit de zgn. 'ladder voor duurzame verstedelijking'.

Op basis van de ladder van duurzame verstedelijking moet aangetoond worden dat de stedelijke ontwikkeling voorziet in een actuele behoefte, die zo nodig regionaal is afgestemd. De provincie beschouwt de jaarlijkse afgestemde woningbouwplanlijst met de Duin- en Bollenstreekgemeenten, die gebaseerd is op de regionale woonagenda van Holland Rijnland, als passend binnen de woningbehoefte en als regionaal afgestemd.

Door de regionale vaststelling van de woningbouwplanlijst voldoen de gemeentelijke plannen op die lijst aan de ladder voor duurzame verstedelijking. Daarbij moet op basis van de Laddertoests voldaan worden aan de vraag of (een deel) van de regionale behoefte op te vangen is binnen het bestaand stedelijk gebied. Als herstructurering of transformatie van bestaand stedelijk gebied onvoldoende mogelijkheden biedt om aan de regionale, intergemeentelijke, vraag te voldoen kunnen andere locaties in aanmerking komen voor de resterende regionale behoefte. Deze locaties moeten in ieder geval goed ontsloten zijn.

Voor elke regio is berekend hoeveel extra woningen er nodig zijn, voor het huisvesten van nieuwe huishoudens. Elke drie jaar maakt Zuid-Holland een nieuwe WBR, die door GS wordt vastgesteld als cijfermatige grondslag voor woningbouwprogramma's.
Met de provincie en regio is afgesproken dat Noordwijk boven op de behoefte vanuit de WBR nog een deel van de bovenregionale behoefte van de Duin- en Bollenstreek kan realiseren (een evenredig deel van 4000 woningen). Daarnaast is door de provincie een expliciete woningbehoefte erkend van 600 woningen voor de bebouwing van Bronsgeest in Noordwijk en voor een deel van de realisatie van 600 (regionale) 'Greenportwoningen' in het buitengebied van Noordwijk.

Noordwijk beschikt over een groot aanbod aan woningbouwplannen dat ruim voldoende is voor de realisering van al de hiervoor genoemde erkende woningbehoeftes. Het is van belang om hiervoor een goede kwalitatieve, duurzame woningbouwprogrammering te maken. Eind 2016 is hiervoor de notitie Afwegingskader nieuwe woningbouwprojecten vastgesteld. Het betreft een toetsing voor nieuwe woningbouwprojecten aan wettelijke en provinciale kaders en geldend beleid van de gemeente Noordwijk. Het is een vastgesteld afwegingskader voor nieuwe woningbouwprojecten waarop de gemeente Noordwijk de komende jaren nieuwe woningbouwplannen op wenselijkheid en haalbaarheid toetst. Belangrijk uitgangspunt bij de woningbouwplannen is de realisatie van een aantal grotere nieuwbouwlocaties, waar Noordwijk aan werkt: Offem-Zuid, Bronsgeest en Duineveld.

Regionaal beleid

<u>Regionale Woonagenda 2017</u>
De Regionale Woonagenda is 14 maart 2018 vastgesteld door het Algemeen Bestuur van Holland Rijnland. Deze woonagenda is gebaseerd op het rijks- en provinciaal beleid. Met de regionale woonagenda 2017 willen de gemeenten het woningaanbod de komende jaren beter laten aansluiten op de behoefte in de regio Holland Rijnland en in de subregio's Duin- en Bollenstreek, Leidse regio en Rijn- en Veenstreek.

Op de eerste plaats gaat het om de ontwikkeling van kansrijke bouwlocaties (woonmilieus). Andere belangrijke opgaven zijn het voorzien in voldoende sociale huurwoningen en passende woonruimten voor bijzondere doelgroepen, waarvoor aanvullende zorg noodzakelijk is. Met de vernieuwde Regionale Woonagenda zijn gemeenten in staat hun woningbouwplannen onderling beter af te stemmen, qua bouwjaar en woonmilieu.

In de Regionale Woonagenda is opgenomen dat van de totale toevoeging aan de woningvoorraad netto 25% een sociale huurwoning moet zijn Deze toevoeging kan ook gerealiseerd worden door meer sociale huurwoningen in de bestaande voorraad voor de doelgroep beschikbaar te krijgen door het bevorderen van doorstroming en het verminderen van scheefheid.

Ook de opgave in de middeldure huur en goedkope koopsector is onderdeel van de Regionale Woonagenda. Het is aan de gemeenten zelf om hiervoor per project naar inzicht en vermogen

een invulling te vinden of hiervoor een gemeentelijke norm te formuleren is. Per gemeente geldt als uitgangspunt minimaal 20% toevoeging in deze segmenten voor midden-inkomens. In (sub)regionaal verband stemmen de gemeenten hun plannen af, waarbij zij samen inzetten op de geformuleerde ambities ten aanzien van de toevoegingen in bovengenoemde segmenten.

Regionale woonruimteverdeelsysteem
Het regionale woonruimteverdeelsysteem regelt de verdeling binnen de Holland Rijnland gemeenten van sociale huurwoningen die in het bezit zijn van de woningbouwcorporaties binnen deze regio. Opgenomen is dat in de regionale woonruimteverdeling ruimte is voor specifieke lokale opgaven: lokaal maatwerk. De NWS is in Noordwijk verantwoordelijk voor de uitvoering van de regionale huisvestingsverordening.

Lokaal Beleid

Noordwijkse Woonagenda
In de Noordwijkse Woonagenda zijn de ambities op het gebied van Wonen uitgezet voor de komende jaren met een doorkijk tot 2030. De Noordwijkse Woonagenda geeft de grondslag voor het volkshuisvestelijke beleid van 2016 tot en met 2020. Hierin zijn beschikbaarheid, betaalbaarheid, duurzaamheid en het levensloopbestendiger maken van de bestaande woningvoorraad belangrijke thema's. In het bijzonder besteedt de Woonagenda aandacht aan betaalbaarheid van de sociale woningvoorraad voor de lage inkomenscategorieën, de beschikbaarheid van woningen voor deze doelgroepen en voldoende doorstroming in de woningvoorraad. Doelgroepen zoals starters en senioren moeten, daar waar nodig, worden ondersteund en gefaciliteerd bij het vinden van geschikte woonruimte.

Uitgangspunten vanuit de Noordwijkse Woonagenda:
- De aandacht voornamelijk richten op dat wat 'niet vanzelf' gaat vanuit bijvoorbeeld marktwerking. Denk aan het uitbreiden van het aanbod sociaal en middelduur en het verlagen van de drempel voor jongeren en kleine huishoudens op de woningmarkt. In lijn met het streven naar minder overheidsbemoeienis, wordt marktwerking bepleit, ook op het gebied van wonen. Als ontwikkelingen alleen vanuit de markt gebeuren, raken bepaalde groepen in het gedrang omdat hun mogelijkheden beperkter zijn en zij voor marktpartijen een minder interessante groep zijn. De gemeente Noordwijk beschouwt het als haar verantwoordelijkheid om te zorgen voor een evenwichtige ontwikkeling van het wonen. De sociale woningvoorraad dient niet af te nemen maar moet worden uitgebreid. In het uitvoeringsprogramma van de Noordwijkse Woonagenda en de compensatieverordening wordt dit nader uitgewerkt.
- Om diversiteit binnen de gemeente Noordwijk te krijgen, moet er variatie én samenhang zijn in het bouwprogramma. Elke locatie heeft zijn eigen kwaliteit en mogelijkheden. De uitdaging ligt erin om op het niveau van de gemeente Noordwijk een aantal kwantitatieve en kwalitatieve doelstellingen te realiseren en tegelijk *niet* op elke locatie hetzelfde gemiddelde na te streven.
- Doorstroming is op alle fronten nodig, in het bijzonder in de goedkopere segmenten. Dit kan bijvoorbeeld door het toevoegen van nieuwe woningen en het stimuleren van de doorstroming van scheefwoners. Hierbij wordt Lokaal Maatwerk toegepast.
- Bij het realiseren van goedkopere woningen moet nadrukkelijk ook naar de middellange en lange termijn gekeken worden. Zijn de woningen van voldoende kwaliteit en zijn ze ook in de toekomst nog 'sociaal'?
- Flexibiliteit in wonen, werken en leven is een belangrijke ontwikkeling die ook in het woonbeleid gestalte moet krijgen.
- Noordwijk wil in 2030 energieneutraal zijn. Dit moet gerealiseerd worden door energiebesparing en (duurzame) energieopwekking. Daarom is het doel:
  - woningen die gerenoveerd worden op te laten knappen tot tenminste energielabel B;

- nieuwe woonwijken energieneutraal en duurzaam te realiseren;
- eigenaar-bewoners goed voor te lichten over de mogelijkheden en financiële voordelen van een energiezuinige woning.

Verordening beheer Noordwijkse woningvoorraad 2016
Op basis van de nieuwe Huisvestingswet heeft de gemeenteraad 25 augustus 2016 de Verordening beheer Noordwijkse woningvoorraad 2016 vastgesteld. Deze verordening heeft betrekking op het segment tot en met middeldure woningen en levensloopbestendige woningen. Aangezien er schaarste is in dit woningsegment worden middels deze verordening wijzigingen voor woningen in dit segment gereguleerd.

13.5 Beleidsinzet

Strategische beleidsinzet en visie
Verdere ontwikkeling van een aantrekkelijke onderscheidende woonomgeving met een overwegend dorps karakter die de Noordwijkse identiteit versterkt en ruimte biedt voor vernieuwende woon-, werk-, vrijetijd-, en health-concepten (cure & care) voor een grote diversiteit aan doelgroepen.

Overige beleidsinzet
- Gezien de afspraken in de Gebiedsuitwerking Haarlemmermeer, de eigen woningbehoefte en de extra instroom van statushouders, starters en expats, uitgaan van het voorzien in een woningbehoefte tot 2030 van 3.000 woningen en ongeveer 200 woningen per jaar.

- Met de bouw van gemiddeld 200 woningen per jaar tot 2030 inspelen op zowel de lokale behoefte als een deel van de bovenlokale behoefte; daarbij steeds zoveel mogelijk de woningbouwprogrammering (sub)regionaal afstemmen, zowel kwantitatief als kwalitatief; indien dit verplicht blijft, moeten programma's passen in provinciaal bepaalde randtotalen (actuele WBR cijfers) en Rijksbeleid.

- Uitbreiding van de sociale woningvoorraad door bij binnenstedelijke projecten en bij nieuwbouw in uitleggebieden, met 3 of meer woningen, het uitgangspunt minimaal 30% 'sociaal' (waarvan minimaal 20% sociale huur) te hanteren. Wanneer dit om aantoonbare moverende redenen niet haalbaar is, moet de initiatiefnemer/ontwikkelaar storten in de Bestemmingsreserve ter bevordering van Sociale Huurwoningen te Noordwijk. Hiervoor is een Verordening Bestemmingsreserve ter bevordering van Sociale Huurwoningen te Noordwijk ingesteld.

	Percentage van nieuwbouw
Sociaal: Huur tot de dan geldende liberalisatiegrens (in 2016 tot € 710) Koop met tot € 200.000 v.o.n.	Minimaal 30% , waarvan minimaal 20% sociale huur en maximaal 10% sociale koop
Middelduur: Koop met € 200.000 tot € 350.000 v.o.n. Huur: € 710 (prijspeil 2016) tot € 1.050	Minimaal 20%

Afbeelding13.5: Minimale doelstellingen voor prijsklassen woningen (prijspeil 2016):

- Belangrijk uitgangspunt bij de woningbouwplannen is de realisatie van een aantal grotere nieuwbouwlocaties, waaraan Noordwijk werkt: Offem-Zuid, Bronsgeest en Duineveld. Hier spelen omvangrijke investeringen, diverse contracten en uitgegeven 'bouwclaims' aan private ontwikkelaars. De ontwikkeling van deze nieuwbouwlocaties, in relatie met andere

te ontwikkelen (inbreidings)locaties moet goed op elkaar afgestemd worden waardoor een zoveel mogelijk continue bouwstroom ontstaat voor verschillende doelgroepen.
- In zijn algemeenheid bij nieuwbouw in het bijzonder het accent leggen in het segment voor de lage- en middeninkomens. Daartoe is de toevoeging van vooral sociale en middeldure huur in het lage en middensegment noodzakelijk. Samenhang en variatie in de bouwprogramma's is noodzakelijk om de gewenste diversiteit voor alle doelgroepen te realiseren.
- Stimulering van initiatieven voor de bouw van middeldure huur- en koopwoningen.
- Prioriteit voor het realiseren van woningen voor starters, senioren en mensen met een beperking. Voor deze doelgroepen is er een gebrek aan mogelijkheden om door te stromen naar een andere woning. Hierbij wordt Lokaal Maatwerk toegepast.
- Tijdelijke woningen toevoegen voor starters en statushouders. Hierbij kan gedacht worden aan realiseren van conceptuele bouwconcepten, het transformeren van kantoren of plaatsen van tijdelijke woonunits. Aangezien Noordwijk een groot tekort heeft aan betaalbare woningen voor jongeren en starters wordt volop medewerking verleend aan het mogelijk maken van flexibele, tijdelijke starterswoningen op de locatie Bronsgeest. Dit is vooruitlopend op en deels parallel aan de invulling van deze locatie met de definitieve woningbouw bestaande uit maximaal 600 woningen.
- Levensloopbestendiger maken van de bestaande woningvoorraad. Hiervoor wordt in 2017 een Zorgpact overeengekomen. De gemeente, de zorginstellingen, de NWS en vrijwilligersorganisaties leggen hierin onderlinge afspraken op het gebied van Wonen, Zorg en Welzijn vast. Het Zorgpact heeft als doel de inwoners van Noordwijk zo lang mogelijk zelfstandig te laten wonen.
- Inzetten op een goed toegankelijke en veilige woonomgeving (Woonzorgzones) waarin verschillende combinaties, soorten woonvormen, zorg, diensten en voorzieningen voorkomen.
- Bevordering van de doorstroming door de bouw van geschikte woningen voor gezinnen die toe zijn aan een volgende stap in hun wooncarrière.
- Verduurzaming van de woningvoorraad; bij nieuwbouw is duurzaamheid een uitgangspunt; verduurzaming van de sociale voorraad bevorderen vanuit Prestatieafspraken met de Noordwijkse Woningstichting.
- Nieuwe Prestatieafspraken 2019-2022 met de Noordwijkse Woningstichting.

13.6 Verbindingen

Duurzaamheid
- In bestaande en nieuwe voorraad vooral energie besparen en duurzame energie gebruiken/opwekken. Nieuwbouw duurzaam realiseren, naast duurzame energie ook toepassen van duurzaam materiaalgebruik, gebruiktskwaliteit, gezondheid en toekomstwaarde. In dit verband ook bij ontwerp en inrichting fietsgebruik, openbaar vervoergebruik en elektrisch rijden stimuleren.

Samenleving, welzijn, jeugd en zorg
- Versterking van een aantrekkelijke en onderscheidende leefomgeving die de Noordwijkse identiteit versterkt; daarbij passen ook verbindingen met de ambities vanuit water en cultuurhistorie. Nieuwe woonconcepten zoals Tiny Houses faciliteren. Collectief Particulier Opdrachtgeverschap (CPO) stimuleren en zo mogelijk een CPO-pilot starten in een van de uitleggebieden.
- Bij het creëren van meer zelfredzaamheid en de participatiemaatschappij past het ontwikkelen van nieuwe woon-zorgconcepten door een verbinding te maken tussen wonen, zorg, welzijn en mobiliteit. Verder levert voldoende speelgelegenheid, sport- en uitgaansmogelijkheden voor jeugd en jongeren en voldoende scholen in de wijken een bijdrage aan een aantrekkelijke leefomgeving.

- De gemeente en de zorginstellingen, de NWS en vrijwilligers organisatie hebben in een Noordwijks Zorgpact onderlinge afspraken gemaakt op het gebied van Wonen, Zorg en Welzijn. Het Zorgpact Noordwijk past binnen de ster 'Energieke Samenleving' uit de omgevingsvisie en de transformatie-agenda van het Sociaal Domein. De overeengekomen samenwerkingsagenda is een dynamisch document, waarin de volgende onderwerpen zijn opgenomen:
  - Langer zelfstandig thuis wonen
  - Dementie vriendelijke gemeente
  - Levensloopbestendig maken van woningen en woonomgeving
  - Maatschappelijke opvang & beschut wonen

Economie en ondernemen
- Het gewenste woningbouwprogramma, de kwaliteit en beoogde doelgroepen kunnen bijdragen aan een grotere Noordwijkse 'wooneconomie', met o.a. mee bestedingen in winkels, aan diensten en vrijetijdsvoorzieningen.
- Selectieve toevoeging van 'woonwerk-woningen' en ruimte voor kleinschalige niet-hinderlijke bedrijven en voorzieningen stimuleert de wijkeconomie, vergroot de economische diversiteit, draagt bij aan sociale cohesie en kan de uitgaande pendelstroom beperken.

Recreatie en toerisme
- Het aantrekkelijk houden van het woon- en leefklimaat in de kernen en omliggende wijken in Noordwijk staat voorop. Het recreatief gebruik en toeristische verhuur van woningen heeft de laatste jaren een enorme vlucht genomen. Ook in Noordwijk zijn deze ontwikkelingen merkbaar. Uitgangspunt is dat woningen niet zomaar onttrokken kunnen worden aan de woningvoorraad ten behoeve van recreatief gebruik. Het is hierbij van belang de toeristische, ruimtelijke en volkshuisvestelijke aspecten mee te nemen en integrale afwegingen te maken over het gebruik van woningen.

Grondexploitatie
- In de Regionale woonagenda is het uitgangspunt bij nieuwbouw 25% sociale huur toe te voegen. In de Noordwijkse Woonagenda is het uitgangspunt 30% sociaal waarvan minimaal 20% sociale huur te realiseren en maximaal 10% sociale koop. Voor de nieuwe woningbouwplannen is de regionale Woonagenda het uitgangspunt.

14. Economie en ondernemen

14.1 Ontwikkelingen tot nu toe

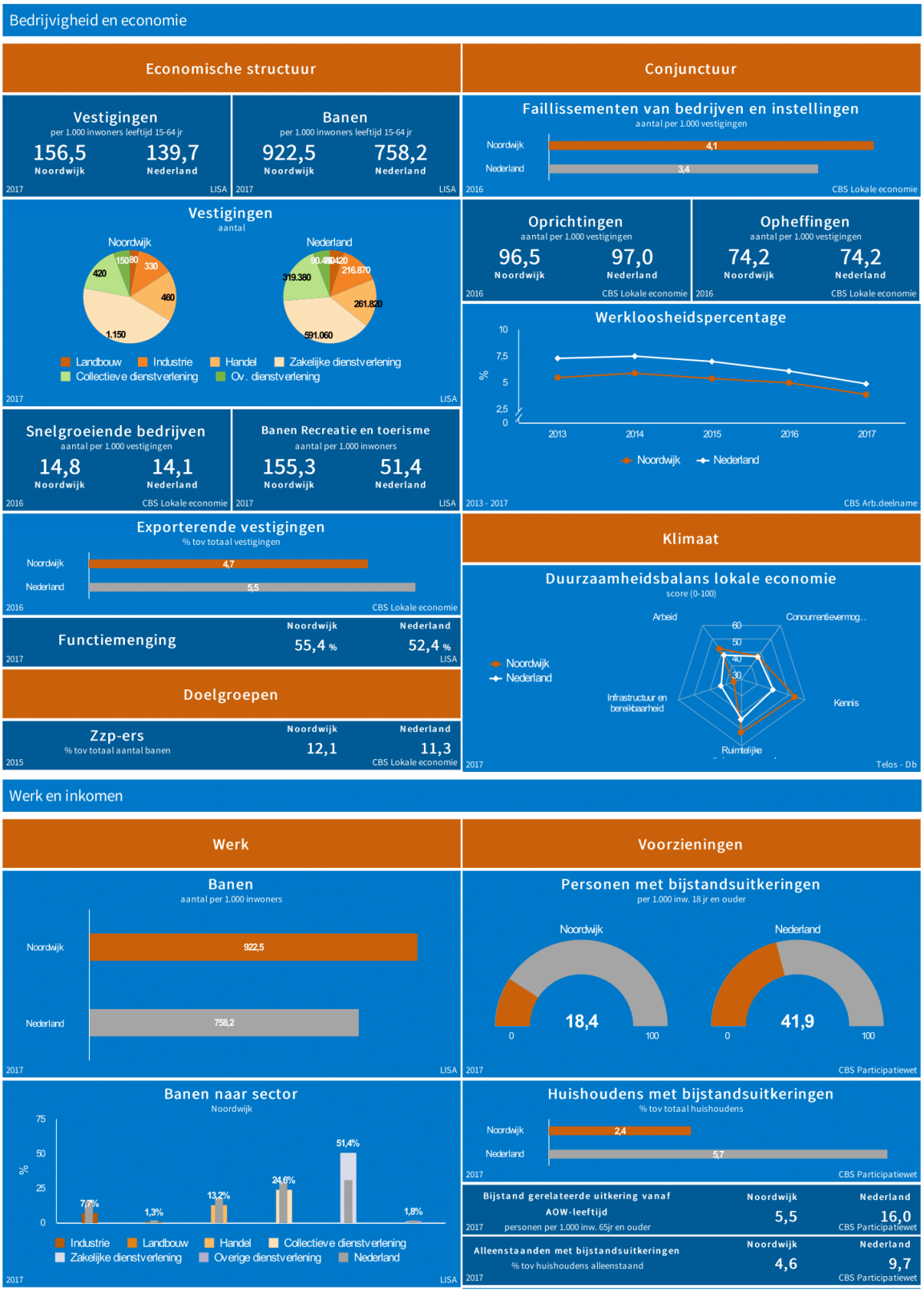
Noordwijk heeft de economische tegenwind van de afgelopen jaren redelijk doorstaan. Een aantal kerngegevens:

- Volgens het Landelijk Informatiesysteem van Arbeidsplaatsen (LISA) waren er in 2017 2.581bedrijfsvestigingen: een stijging van 40% ten opzichte van het jaar 2001.Dit is een aanzienlijke stijging en is groter dan de relatieve stijging van het aantal bedrijfsvestigingen in de Duin- en Bollenstreek.
- Het aantal banen in Noordwijk ligt in 2017 – relatief gezien - weer op het niveau van 2009 en groeide in de periode 2013 – 2017 sneller dan de Duin- en Bollenstreek en de landelijke ontwikkeling.
- Het werkloosheidspercentage in Noordwijk bedraagt 3,2% in 2007, is gestegen naar 5,9% in 2014 en daalt sinds 2015 naar 4,3% in het jaar 2016. De stijging van het werkloosheid percentage in Noordwijk in de periode 2012 – 2014 isis fors te noemen maar ligt in de gehele periode 2008 - 2016 onder de regionale-, provinciale- en de landelijke ontwikkelingen.
- Uit de meest recent voorhanden cijfers blijkt dat het percentage leegstaande kantoren in Noordwijk sinds 2012 explosief stijgt, van 5,2% in 2011 naar 16,8% in 2014. Vervolgens is het leegstands-percentage in Noordwijk licht gedaald naar 12,2% in 2016. Dit ligt nog wel boven de gewenste frictieleegstand van 5 – 8%.
- Werkgelegenheid bij ESA – ESTEC vormt een belangrijke factor die van invloed is op het totaal aantal banen op de bedrijventerreinen. Uit cijfers blijkt dat circa 43% van de banen op de terreinen ESA - ESTEC gerelateerd zijn. De ESTEC Impact Study uit juni 2016 vermeldt dat het personeelsbestand van ESTEC sinds 2011 licht is gedaald. Het aantal medewerkers schommelt in 2014 en 2015 rond de 2.500 à 2.600. Daarvan is in 2015 ruim 52% ESA staf en ongeveer 48% contractors. In 2014 is dit respectievelijk 55% en 45%. Met ‘contractors’ doelt men op werkgelegenheid op het gebied van schoonmaak, beveiliging, catering, onderhoud van het terrein et cetera.
- Naast het Space Business Park zijn er geen direct concurrerende terreinen in Nederland aanwezig. Daardoor is het Space Business Park een uniek concept op nationaal niveau. Concurrenten zijn buiten Nederland te vinden, zoals het Franse Cite de l’Espace in Toulouse, het Duitse German Aerospace Center in Oberpfaffenhofen en het Belgische Centre Spatial Liége te Luik.

14.2 Analyse huidige situatie

Mede door de effecten van de afgelopen recessie ontstaat de komende jaren een nieuwe economische ordening met nieuwe uitdagingen en kennisvragen. Er is economische groei rond hotspots (onder andere binnensteden, stations knooppunten, campussen, onderwijs, zorgclusters) en ook leegstand, verloedering en krimp op andere plekken. Bekende partijen en investeerders vallen weg en nieuwe partijen komen op

De Noordwijkse economie rust op drie sterke economische clusters. Met 28% van de totale werkgelegenheid is het zorgcluster de grootste werkgever. Daarna komt het spacecluster met 23%. Het aandeel van het toerismecluster in de werkgelegenheid bedraagt circa 14% direct en circa 8% indirect.

Afbeelding 14.1: kerncijfers economie en ondernemen (bron: www.waarstaatjegemeente.nl)

Ongeveer 73% van de Noordwijkse beroepsbevolking heeft een baan buiten Noordwijk en ongeveer hetzelfde percentage van de werkgelegenheid in Noordwijk wordt ingevuld door werknemers die in de Duin- en Bollenstreek, de Leidse regio en elders in de provincie wonen. Dit toont ook hoe hecht de Noordwijkse economie is verweven met de regio Duin- en Bollenstreek en Leidse regio.

Bedrijventerreinen
Uit diverse analyses blijkt dat de bedrijventerreinen van een hoge economische waarde voor de Noordwijkse economie zijn en blijkt dat het over het algemeen goed gaat met de bedrijventerreinen in Noordwijk. Naast de werkgelegenheid vormen de vastgoedwaarden op de terreinen een belangrijke pijler voor de pensioenen van de eigenaar-ondernemers. De bedrijventerreinen 's Gravendijck en Klei Oost bieden in hoge mate werk aan lager en middelbaar geschoolden. Het Spacecluster op het Space Business Park en ESA ESTEC biedt in grote mate werk aan hoger- en universitair geschoolden. De activiteiten op de bedrijventerreinen zorgen daarnaast nog eens voor een redelijk hoge indirecte werkgelegenheid van 17% (2.000 banen) in Noordwijk, veelal toerisme- en toeleverende activiteiten.

Terrein	Ruimtelijk	Arbeid	Vestigingen	Belang
's Gravendijck	Bruto: 18,5 ha Netto: 13 ha Uitgegeven: 13 ha	Werkgelegenheid 2011 - 2015 van 1.193 naar 1.041 (-12,7%) Indirecte werkgelegenheid 503 plaatsen	Bedrijven 2011 - 2015 Van 74 naar 93 (+25,7%) Leegstand 6,6%	Aandeel totale werkgelegenheid 6,3% Direct aandeel in Noordwijkse economie op bedrijventerreinen 14,3%
Klei Oost (incl. Katwijk)	Bruto: 25,6 ha Netto: 18,8 ha Uitgegeven: 18,8 ha	Werkgelegenheid 2011 - 2015 van 833 naar 812 (-2,5%) Indirecte werkgelegenheid 368 plaatsen	Bedrijven 2011 - 2015 Van 89 naar 92 (+3,4%) Leegstand 5,8%	Aandeel totale werkgelegenheid 6,3% Direct aandeel in Noordwijkse economie op bedrijventerreinen 8,3%
Space Business Park (incl. ESA ESTEC)	Bruto: 15 ha Netto: 11,9 ha Uitgegeven: 6,5 ha	Werkgelegenheid 2011 - 2015 van 2.296 naar 2.843 (+23,8%) Indirecte werkgelegenheid 1.134 plaatsen	Bedrijven 2011 - 2015 Van 158 naar 155 (-1,9%) Leegstand 0 %	Aandeel totale werkgelegenheid 22% Direct aandeel in Noordwijkse economie op bedrijventerreinen 77,4%

Afbeelding 14.2: Economisch belang Noordwijkse bedrijventerreinen (bron: STEC Groep, 2016)

Het Space Business Park is een duidelijk ander terrein dan ’s-Gravendijck en Klei Oost. Het betreft een bedrijventerrein gericht op een specifieke doelgroep, dat bovendien nog volop in ontwikkeling is. Deze ontwikkeling gaat langzaam, maar is inherent aan de specifieke doelgroep en het hoogwaardige karakter van het terrein. De gemiddelde doorlooptijd van een dergelijk kennispark is minimaal 25 jaar. Het is voor een succesvol Space Business Park belangrijk dat Noordwijk de rug recht houdt.

Kantoren
Het grootste aandeel in het Noordwijkse leegstandspercentage betreft op dit moment het voormalige Zilveren Kruis Achmea gebouw aan de Van der Mortelstraat. Met een functiewijziging en / of in gebruik name van dit gebouwzal de kantorenbalans in Noordwijk weer terug zijn op het gewenste frictieniveau.

Hoogwaardige kennistechnologie
Noordwijk neemt een prominente rol binnen de Space Technology sector in. De vestiging van ESA ESTEC speelt hier een belangrijke rol in, maar ESTEC is erg Europees georiënteerd en houdt zich pas sinds enkele jaren bezig met het creëren van betere contacten in Noordwijk en de regio. Dat Nederland relatief weinig bijdraagt aan de optionele programma’s van ESA (maar wel van ESTEC profiteert) ligt bij de andere lidstaten van ESA gevoelig: er is dan ook een continue druk om (delen van) ESTEC naar elders te verplaatsen.

Het Space Business Park is het enige Space Technology park in Nederland, wat het op nationaal niveau een unieke vestigingslocatie voor de sector maakt. De gemeente Noordwijk zal vooral actief moeten blijven in het werven hoogwaardige technische ‘downstream’ bedrijven, het realiseren van ESTEC II, ESA BIC II en het behouden van uitstromende ESA BIC ‘start ups’. Dat is op het ogenblik niet gemakkelijk, want het is en blijft een zaak van ‘de lange adem’. Soortgelijke parken in Nederland, zoals het Bio Science Park in Leiden, hebben er lang over gedaan om te worden tot wat ze nu zijn.

Zorgbedrijven en instellingen
Het zorgcluster in is al lang één van de pijlers van de Noordwijkse economie. De grootste werkgever binnen de Noordwijkse gemeentegrenzen is ’s Heeren Loo, met 1.600 banen. ’s Heeren Loo is daarmee de op negen na grootste werkgever in de regio Leiden / Duin- en bollenstreek en de 6e grootste zorgwerkgever van de regio. Ongeveer 300 medewerkers en 170 vrijwilligers werken bij het woon-zorgcentrum Groot Hoogwaak en de door hen geleverde thuiszorg. Bij Marente verzorgen 70 zorg-professionals thuiszorg in Noordwijk, waarvan 35 medewerkers zelf in Noordwijk wonen. In het verzorgingshuis en verpleegunit Jeroen (‘Sint Jeroen, onderdeel van Marente) werken circa 75 mensen.

SWOT Analyse

STERKTEN	KANSEN
▪ Sterke clusters met (internationale) bedrijven ▪ Nabijheid van Schiphol, internationale bereikbaarheid ▪ Vestiging ESA ESTEC, uniek cluster ▪ Positie op het gebied van (Europese) Space Technology ▪ Centrale geografische ligging t.o.v. Amsterdam, Leiden en Den Haag ▪ Imago, aantrekkelijke badplaats ▪ Kwaliteit en diversiteit van bedrijventerreinen	▪ Diversiteit, o.a. combinatie van kennis, hoogwaardige technologie en creativiteit ▪ Positioneren van Noordwijk als hét innovatieve Science & Technology center. Campusontwikkeling: aansluiting met universiteiten en hogescholen (Triple Helix) ▪ Toegang bieden tot (innovatieve) markten, onderzoeken en technologieën ▪ Vitaliteit vermarkten en ontwikkelen badstatus NoordwijkZorg: creëren en vermarkten van Blue Zones ▪ Investeren in ICT infrastructuren ▪ Samenwerken: zowel binnen de Noordwijkse clusters als die in de (metropool)regio ▪ Transformatie bedrijfsfuncties (de grote leegstaande kantoren) naar woningbouw of andere (maatschappelijke) functies
ZWAKTEN	**BEDREIGINGEN**
▪ Werkgelegenheid beroepsbevolking afhankelijk van regionale ontwikkelingen ▪ Versnipperde organisatie van sectoren / clusters ▪ Uitstromende ESA BIC 'start ups' ▪ Verwevenheid lokale economie met de regio Duin- en Bollenstreek en Leidse regio	▪ Continue druk om (delen van) ESTEC naar elders te verplaatsen ▪ Veranderende economische ordening: economische groei rond hotspots (onder andere binnensteden, stations knooppunten, campussen, onderwijs, zorgclusters) gaat ten koste van andere plekken ▪ Wijzigende groei beroepsbevolking en arbeidsparticipatie

14.3 Trends en prognoses

- *Duurzame ontwikkeling.* Energiebesparing in de gebouwde omgeving, het ontwikkelen van groene business cases en het komen tot een lokale strategie voor klimaatadaptie zijn uitdagingen die vaak door overheid, bedrijfsleven en samenleving gezamenlijk worden opgepakt. Om te komen tot duurzame maatschappelijke en economische ontwikkeling is het integraal werken aan een brede duurzaamheidsagenda cruciaal.

- *Dorps- en wijkeconomie.* Dorpen, woonwijken en buurten laten een steeds breder palet van economische activiteiten zien. Wijzigende productiestructuur en de opkomst van ICT heeft kansen voor kleine bedrijven vergroot en de ruimtelijke spreiding van bedrijvigheid veranderd.

- *Veranderd vastgoed- en vestigingsklimaat.* Nu groei als motor voor vastgoed- en gebiedsontwikkeling veelal is weggevallen blijkt niet alleen dat er op veel plekken geen behoefte meer is aan nieuw vastgoed maar ook dat op veel plekken een groeiende leegstand en een structureel overaanbod bestaat. Op veel plekken, maar zeker niet overal. Er zijn ook plekken waar de marktdruk hoog blijft en er behoefte bestaat aan nieuwe ontwikkelingen.

- *Andere betekenis van bedrijventerreinen.* De tendens dat het aandeel van de werkgelegenheid op bedrijventerreinen toeneemt, is voorbij. Bedrijventerreinen verliezen in het komende decennium naar verwachting marktaandeel aan informele locaties. Ook in Holland Rijnland zal dit het geval zijn. De vraag naar bedrijventerreinen is vooral afkomstig van handelsbedrijven en zakelijke dienstverlening. De uitbreidingsvraag concentreert zich in de stedelijke as Leiden-Katwijk. In de Bollenstreek (waaronder Noordwijk) is de uitbreidingsvraag waarschijnlijk negatief. Dat betekent dat het op orde houden van de Noordwijkse bedrijventerreinen prioriteit heeft, boven het ontwikkelen van nieuwe locaties.

14.4 Beleidskaders

Rijksbeleid
Sinds 2012 heeft het kabinet maatregelen genomen om de economische crisis het hoofd te bieden en de economie structureel te versterken. Het Ministerie van Economische Zaken (EZ) doet dit langs de lijn van vernieuwen, verduurzamen en verbinden. Vernieuwing is niet alleen de belangrijkste drijver voor groei maar ook een effectieve manier om te komen tot oplossingen voor maatschappelijke opgaven. Verduurzamen is de randvoorwaarde om groei te realiseren die ook op langere termijn houdbaar is. Verbinden erkent dat verandering alleen met de samenleving tot stand kan komen. Deze drie factoren zijn onlosmakelijk aan elkaar verbonden en vormen de basis voor de prioriteiten die aan de orde komen.

Provinciaal beleid
De Zuid-Hollandse economie zit in een transitie. Het Rotterdamse havengebied verandert van een klassieke haveneconomie in een kennisintensief complex, gebaseerd op (informatie-) technologie, groene grondstoffen en slimme diensten. De tuinbouwsector vernieuwt en verduurzaamt, om zijn positie als grootste productie- en handelscentrum van versproducten ter wereld te behouden. De kennisinfrastructuur en zakelijke dienstverlening spelen een steeds grotere rol bij het ontwikkelen van innovatieve economische activiteiten.

De provincie Zuid-Holland wil de transitie van haar economie ondersteunen en versnellen:

- Door het bieden van de juiste ruimtelijke randvoorwaarden en een goede bereikbaarheid.
- Door het versterken van de kennisinfrastructuur en die te verbinden met de vernieuwingsopgaven van de tuinbouw en de haven.
- Door te bouwen aan krachtige en levendige stedelijke centra waar kantoren, horeca, woningen, detailhandel en culturele voorzieningen elkaar versterken en bijdragen aan een aantrekkelijk vestigingsklimaat.
- Door bedrijven te ondersteunen bij het beperken en verduurzamen van hun energiegebruik.
- Door het bij elkaar brengen van partijen vanuit gedeelde ambities en opgaven om innovatie te bevorderen.

Kantoren

Het planaanbod voor kantoren wijkt af van de veranderde maatschappelijke vraag. De leegstand neemt toe. De provincie wil dat zoveel mogelijk in de behoefte wordt voorzien via de bestaande voorraad. Dat kan door hergebruik en zo nodig vernieuwbouw. Voor bedrijven en gemeenten is daarnaast de transformatie van kantoren naar andere functies een belangrijke opgave. De provincie bevordert dat het aanbod aan plannen voor kantoorlocaties beter aansluit bij de ontwikkeling van de vraag. Met deze inzet ontstaat op termijn een gezonde markt en wordt nieuwe leegstand voorkomen.

De provincie heeft aan samenwerkende gemeenten (regio's) gevraagd om een regionale kantorenvisie op te stellen op basis van vooraf door de provincie aangegeven uitgangspunten:

- Vraag en aanbod van kantoren passen in kwantitatieve zin binnen de door de provincie vastgestelde regionale randtotalen;
- De regionale kantorenvisie gaat in op het (her)gebruik van het bestaande, beschikbare aanbod kantoren (Ladder voor Duurzame Verstedelijking);
- De regionale kantorenvisie borgt de afstemming tussen de kantoorgemeenten, geeft inzicht in transformaties en een indicatie van de omvang van de te realiseren onttrekkingen tot 2020;
- Het uitgangspunt van de regionale kantorenvisie is het benutten van de harde plancapaciteit op de kantorenconcentratielocaties en daarna het realiseren van de (eventuele) nog resterende nieuwbouwbehoefte door het omzetten van zachte naar harde plancapaciteit op de kantorenconcentratielocaties of door handhaving van (een deel van) de harde plancapaciteit op andere locaties waar die al bestemd is.

De provincie heeft de aangeboden regionale visies aanvaard tot 1 juli 2018. Voor het verstrijken van die datum zal de provincie in afstemming met de regio's nieuwe vraagramingen (laten) opstellen en de kaders voor de nieuwe periode opstellen.

Bedrijventerreinen
Het provinciaal bedrijventerreinenbeleid is erop gericht om bij te dragen aan duurzame bedrijventerreinen, die de economische vitaliteit en kracht van de regio en het bedrijfsleven versterken. De provincie ziet het in dat kader als hun taak om de schaars beschikbare ruimte in Zuid-Holland zo efficiënt mogelijk te verdelen over alle functies.

In de Verordening Ruimte en Mobiliteit (VRM) constateert de provincie dat er tot 2030 kwantitatief ruim voldoende ruimte is gereserveerd om de toekomstige ruimtevraag van bedrijven op te kunnen vangen. Daarbij wordt in de VRM wel nog opgemerkt dat er in sommige regio's een kwalitatieve mismatch is ontstaan: de aangeboden bedrijventerreinen sluiten niet overal voldoende aan op de specifieke wensen van het bedrijfsleven en specifieke sectoren.

In het voorjaar van 2017 hebben zowel de provincie (GS en PS) als de samenwerkende gemeenten in Holland Rijnland de 'behoefteraming voor de bedrijventerreinen in Zuid-Holland vastgesteld'. Deze raming is opgesteld voor zowel de hele provincie als de vijf bestuurlijke regio's, waaronder Holland Rijnland. De ramingen zijn echter vooral kwantitatief van karakter en moeten daarom verder uitgediept worden in kwalitatief opzicht. Immers Het aanbod dient immers goed aan te sluiten bij de (toekomstige) vraag vanuit het bedrijfsleven. Voor de Bollenstreek is de uitbreidingsbehoefte (het verschil tussen vraag en aanbod) voor de periode 2019-2030 geraamd op 14 à 16 hectare. Deze behoefte komt ongeveer overeen met de het aanbod aan harde plannen in deze sub regio. Daarnaast is er een bovenlokale behoefte van 36 à 41 hectare, die ergens in Holland Rijnland moet neerslaan, maar waarvan niet bekend is waar precies.

In het portefeuillehoudersoverleg *Economie en Leefomgeving* van Holland Rijnland is afgesproken om op sub regionaal niveau een kwalitatieve verdiepingsslag te maken van de behoefteraming bedrijventerreinen voor Holland Rijnland. De subregio's zijn inmiddels aan de slag en betreffen de 071-Regio (Leiden e.o. inclusief Katwijk), De Rijn- en Veenstreek (Alphen en omstreken) en de Bollenstreek (Noordwijk, Noordwijkerhout, Teylingen, Lisse en Hillegom).

Regionaal beleid

Zuid-Holland provincie kent twee dominante ruimtelijk-economische structuren: een fijnmazig stedelijk systeem, waar kennis en dienstverlening de boventoon voeren, en een complex logistiek-industrieel systeem van mainport en greenports. Beide systemen verschillen van elkaar en hebben potentieel conflicterende belangen. Zo zijn voor de kennis- en diensteneconomie de sfeer en de voorzieningen van de stad belangrijk. Voor de (agro)industriële sectoren zijn dat ruimte en infrastructuur. Dit duale gezicht van Zuid-Holland biedt echter ook kansen voor vernieuwing.

Relevant voor Noordwijk is een gezamenlijke economische agenda van overheden, bedrijven en kennisinstellingen in de Zuidvleugel met bijbehorend regionaal ontwikkelingsbedrijf en de gemeenschappelijke investeringen in de regionale kennisinfrastructuur, in het bijzonder de campusvorming rond de universiteiten.

Een voor Noordwijk belangrijk aantal essentiële regionale speerpunten worden uitgewerkt op Holland Rijnland-niveau. Dit zijn topsectoren die al volop aanwezig zijn in onze regio en betreffen de sectoren Bio- & Lifescience, Greenports (tuinbouwsector), Space (Hightech industrie) en Biobased Economy.

Deze speerpunten zijn belangrijk voor alle gemeenten binnen Holland Rijnland. Sommige gemeenten bieden onderdak aan deze sectoren, andere leveren aantrekkelijke expatmilieus, hooggekwalificeerde medewerkers, kennisinstellingen of toeleveranciers. Versterking van deze sectoren, levert regio brede werkgelegenheid op. Leiden pakt in eerste instantie zelf de ontwikkeling op van het Bio- & Lifescience -cluster, de regio faciliteert waar nodig. De andere sectoren vragen meer om een gezamenlijk regionaal initiatief.

Voor de regio heeft Holland Rijnland een Kantorenstrategie opgesteld. Deze is geactualiseerd onder invloed van de snel veranderende kantorenmarkt. De strategie zet in op een kwalitatieve verbetering van het kantooraanbod, maar ook op een kwantitatieve vermindering. Na intensief overleg met de gemeenten en de provincie, zijn inmiddels flink wat vierkante meters kantooroppervlak getransformeerd en aan de markt onttrokken.

Voor Noordwijk betekent dit concreet: leegstaande kantoren op slechte locaties kunnen in aanmerking komen een verandering van functie. Op deze manier wordt vraag en aanbod beter in balans gebracht, waarbij gestreefd wordt naar een leegstandspercentage van 5% tot 8% (frictieleegstand) ten opzichte van het totaal aantal meters kantoor oppervlakte in de gemeente.

14.5 Beleidsinzet

Noordwijk streeft naar een duurzame, sterke- en diverse economie in 2030. Zorg, Space Technology en Toerisme zijn de sterke clusters die de pijlers vormen voor een innovatief ondernemersklimaat waarbinnen maatschappelijk betrokken ondernemers en inwoners werken en leven in een goed ontwikkelde wijkeconomie.

De gunstige economische uitgangspositie van Noordwijk in de (sub) regio worden op de lange termijn behouden en waar mogelijk versterkt. Dit wordt bereikt door de innovatiekracht van Noordwijk (verder) ontwikkelen en ten gelde te maken, zorg dragen voor kwalitatieve groei

van de lokale economie en waar mogelijk op verschillende niveaus inspelen op de veranderende vraag van inwoners, bedrijven en consumenten.

Wijkeconomie
Bedrijventerreinen zullen in het komende decennium naar verwachting marktaandeel verliezen aan informele locaties. Daarentegen laten dorpen, woonwijken en buurten een steeds breder palet van economische activiteiten zien. Een wijzigende economische structuur en de verdere opmars van ICT vergroot kansen voor kleine bedrijven en verandert de ruimtelijke spreiding van bedrijvigheid.

Noordwijk wil op deze trend inspelen en diverse in de wijk passende economische ontwikkelingen versterken en versnellen door de aanleg van een glasvezelnetwerk binnen de bebouwde kom. Vanuit huis in wijk of buurt kunnen, gemakkelijker dan vroeger, de niet-lokale markten worden bediend. Woningen worden dan (ook) bedrijfspand. Daarnaast ontstaan er nieuwe kleinschaliger werklocaties in de omgeving van het huis en in het dorp (denk aan 'third places') en de bouw van atelierwoningen in nieuwbouwprojecten in- en aansluitend aan de kernen.

Deze economische vitaliteit kan per wijk verschillen en een simpel 'one-size-fits-all' beleid voor wijk- en dorpseconomie bestaat niet. Zicht krijgen op de factoren die kleinschalig ondernemerschap kunnen belemmeren dan wel stimuleren is steeds lokaal maatwerk. Dat wil Noordwijk leveren. Noordwijk wil tijdig beleidsmatig anticiperen op deze trend om het innovatief en kwalitatief vermogen van de lokale economie op korte en langere termijn te stimuleren.

<u>Beleidsinzet</u>
- Flexibele bestemmingsplannen kunnen de weg vrij maken voor een reeks innovatieve experimenten die bijvoorbeeld stagnerende gebiedsontwikkeling kunnen stimuleren. Met het toepassen van flexibele bestemmingsplannen blijft de rechtszekerheid voor burgers op peil en kunnen gemeenten de regierol behouden en kan op verschillende niveaus ingespeeld worden op de veranderende vraag van inwoners, bedrijven en consumenten.
- Noordwijk onderzoekt de mogelijkheden voor meer hybride vormen van economische activiteiten, zoals functievermenging in een bedrijfspand, showroom, research, verkoop, etc.
- Om de wijkeconomie te kunnen stimuleren zal in de uitleg- en herstructureringsgebieden meer functiemening worden toegepast. Denk hier bijvoorbeeld aan de zogenaamde woon-werk woningen voor zzp'ers, starters en kleinschalige niet hinderlijke bedrijvigheid.

Kantoren
De groei van de kantorensector zwakt de komende decennia sterk af. Het Economisch Instituut voor de Bouw (EIB) is in 2012 uitgegaan van een nog licht groeiende kantoorhoudende werkgelegenheid tot 2020. In de gehele provincie Zuid Holland groeit het aantal kantoorbanen naar verwachting met 11% tot 2020. De groei is wat sterker in de stedelijke agglomeraties rond Den Haag en Rotterdam.

Na 2020 neemt het aantal kantoorbanen in de provincie niet verder toe. Alleen voor de regio Haaglanden wordt nog van een lichte groei uitgegaan. De overige regio's kennen een licht krimpende kantoorhoudende werkgelegenheid. Dat betekent dat de nieuwbouwvraag volledig wordt gedreven door een kwaliteitsvraag.

In Holland Rijnland zal de kantorenvoorraad naar verwachting niet veel meer toenemen, dus ook zeker niet in een lokaal georiënteerde kantorenmarkt als Noordwijk. Om deze reden heeft de gemeente Noordwijk binnen de Kantorenstrategie Holland Rijnland afspraken gemaakt om

de leegstand van kantoren aan te pakken, om zo de verspilling van ruimte en kapitaal tegengaan.

Beleidsinzet
- Het grootste aandeel in het Noordwijkse leegstandspercentage betreft op dit moment nog het voormalige Zilveren Kruis Achmea gebouw aan de Van der Mortelstraat. Om de kantorenbalans in Noordwijk te herstellen wordt herontwikkeling / functiewijziging van dze locatie maximaal gefaciliteerd. Andere kantoor- en bedrijfspanden komen niet meer 'automatisch' in aanmerking voor de functiewijziging naar woningen. De nota 'Starten met wonen' (2013) heeft zijn doel bereikt en komt te vervallen.
- Vanaf het moment dat de vraag en aanbod van de Noordwijkse kantorenmarkt in balans is gebracht wordt er gestreefd naar een leegstandspercentage van 5% tot 8% (frictieleegstand) ten opzichte van het totaal aantal aanwezige meters kantooroppervlakte in de gemeente.

Bedrijventerreinen
De bedrijventerreinen zijn van een hoge economische waarde voor de Noordwijkse economie en over het algemeen gaat het goed met de bedrijventerreinen in Noordwijk. Naast de werkgelegenheid vormen de vastgoedwaarden op de terreinen een belangrijke pijler voor de pensioenen van de eigenaar-ondernemers.

Aangezien de bedrijventerreinenmarkt in Noordwijk voornamelijk een vervangingsmarkt betreft, is eenzijdige focus op de acquisitie en uitgifte van nieuwe terreinen onwenselijk. Dat betekent dat het op orde houden van de bedrijventerreinen prioriteit heeft, boven het ontwikkelen van nieuwe bedrijventerreinen.

De huidige ontwikkelingen dwingen partijen om extra aandacht te besteden aan zaken als leegstand, verkleuring, veiligheid, faciliteiten en bereikbaarheid. Versterken en behouden van de bestaande voorraad vormt dan ook het leeuwendeel van de opgave voor het op orde houden van de bedrijventerreinen.

De gemeente zorgt ervoor dat de openbare ruimte op de bedrijventerreinen op een prima basisniveau is, op voorwaarde dat ook ondernemers en eigenaren van de bedrijfsgebouwen zich inspannen om hun kavel en panden een verzorgde uitstraling te geven en de courantheid te verbeteren. Leegstand van panden en kavels wordt tot het minimale beperkt. Bedrijventerrein 's-Gravendijck is een belangrijk terrein voor het MKB van Noordwijk. Het terrein is en blijft in de komende jaren de locatie in Noordwijk waar ambachtelijke en traditionele bedrijvigheid (waaronder logistiek, productie, reparatie- en installatietechniekbedrijven, bouw en groothandel) zijn bedrijfsactiviteiten kan uitoefenen of zich kan vestigen.

Vooral voor het Space Business Park is -en blijft- profilering en branding zeer belangrijk. Het terrein is een hoogwaardig en kwalitatief zeer onderscheidend thematerrein waar de gehele bedrijventerreinen structuur van Noordwijk baat bij kan hebben. Het Space Business Park wordt ondersteund door de 'specials' 's Gravendijck en Klei Oost. Wanneer dan ook de basisvoorwaarden op orde zijn (zoals een goed georganiseerde samenwerking en een schoon, heel, veilig terrein) ontstaat er sterke bedrijventerreinenportefeuille.

Beleidsinzet
- Sterk (blijven) inzetten op de profilering én branding van de space campus (Space Business Park en ESA ESTEC). De space campus (Space Business Park en ESA ESTEC) is een sterk product en gezichtsbepalend voor de gemeente Noordwijk. Door de space campus sterk te blijven profileren en het Space Business Park op de kaart te zetten als innovatief thematisch bedrijventerrein, zal Noordwijk als geheel (verder) op de kaart

komen te staan als 'Space Technology' gerelateerde gemeente. Er wordt op deze manier een aantrekkelijk vestigingsklimaat in Noordwijk gecreëerd rondom het thema Space Technology.

- 's Gravendijck grenst geografisch aan Space Business Park en kan een overloop vormen voor bedrijven die weliswaar aan 'space' zijn gerelateerd maar in eerste instantie een degelijk en functioneel terrein zoeken om zicht te vestigen. Vanuit 's-Gravendijck kunnen deze terreinen doorgroeien naar bijvoorbeeld Space Businesspark. 's-Gravendijck heeft op deze manier een overloopfunctie maar ook een voedingsfunctie voor Space Businesspark
- De gemeente zet in op goed relatiebeheer met de bestaande bedrijven op de bedrijventerreinen en gerichte acquisitie. Dit door excellente dienstverlening wat betreft vergunningen, investeringsgerichte bestemmingsplannen (Omgevingswet) en voldoende en kwalitatief goed accountmanagement. De gemeente treedt daarbij op als strategisch partner door middel van direct-, betrokken- en proactief accountmanagement richting private partijen. Vooral voor de toekomstige (door)ontwikkeling van de space campus is dit een belangrijke voorwaarde. Vanuit de bedrijven/ondernemers dient er een goede en representatieve op een bedrijventerrein aanwezig te zijn. Ondernemers en eigenaren zijn verantwoordelijk voor een goede onderlinge samenwerking zodat zij ook zorg kunnen dragen voor hun belangenbehartiging richting de gemeente.
- Voor bedrijventerrein 's Gravendijck wordt ingezet op het consolideren van het terrein als functioneel terrein, door de huidige functie naar de toekomst toe te borgen en waar mogelijk te versterken. 's-Gravendijck functioneert als bedrijventerrein op hoofdlijnen prima, maar het terrein vertoont nu echter wel eerste tekenen van veroudering en verpaupering. Om het terrein levendig, vitaal en kwalitatief hoogwaardig te houden voor bestaande bedrijven en mogelijke toekomstige vestigingen dient het terrein hoofd te bieden aan opgaven als: het voorkomen van verdere verkleuring van het terrein, verlagen van de parkeerdruk, het creëren van een levendige en vitale werkomgeving en het verbeteren van de (digitale) bereikbaarheid van het terrein.
- Het behouden van Klei Oost als functioneel terrein vormt de beleidsinzet voor dit bedrijventerrein, want Klei Oost functioneert momenteel prima en vraagt vooralsnog niet om concrete acties. Op het terrein Klei Oost zijn vooral reguliere bedrijven gevestigd. Op enkele plekken komen er ook andere functies voor, zoals kantoren, autoshowrooms en sportscholen. De kantoren en sportscholen zijn gevestigd in bedrijfsverzamelgebouwen. Naar de toekomst toe is het goed om deze invulling te handhaven. De gemeente en ondernemers spannen zich samen in om het terrein schoon, heel en veilig te krijgen en te houden. Opvallend is dat betrokkenheid van de ondernemers op Klei Oost zich veelal op de gemeente Katwijk richt. Dit is goed te verklaren omdat het terrein aan de Katwijkse terreinen grenst. Het is als gemeente wel belangrijk feeling met de ondernemers op het terrein te houden, dat gebeurt momenteel mogelijk te weinig.
- Waar mogelijk kunnen ondernemers en eigenaren (een deel van) het beheer en onderhoud van de openbare ruimte overnemen. Dit biedt ondernemers en eigenaren de mogelijkheid om – naar wens / vraagbehoefte – de kwaliteit van beheer en onderhoud naar een hoger (plus)niveau te brengen door hier zelf ook in te investeren. In dat kader is het voor 's-Gravendijck en Klei Oost belangrijk dat de organisatiegraad van ondernemers / eigenaren versterkt wordt, zodat zij een goede gesprekspartner kunnen zijn voor de gemeente en eventuele overheveling van taken ook echt robuust en met vertrouwen kan plaatsvinden.

Hoogwaardige kennistechnologie

Zonder 'Space Technology' worden smartphones, radio's en televisies onbruikbaar, omdat ze werken op basis van satellietdata. Navigeren op zee, op het land en in de lucht wordt een stuk lastiger zonder GPS. Noordwijk neemt een prominente rol binnen de Space Technology sector in. De vestiging van ESA / ESTEC speelt hier een belangrijke rol in, maar ESTEC is erg Europees georiënteerd en houdt zich pas sinds enkele jaren bezig met het creëren van betere contacten in Noordwijk en de regio.

Beleidsinzet

- De gemeente Noordwijk zal vooral actief moeten blijven in het werven hoogwaardige technische 'downstream' bedrijven op het Space Business Park. De gemeente ontwikkelt een dienst / product die geïnteresseerde bedrijven maximaal kan faciliteren in de realisatie van gebouwen / terreinen, het realiseren van de uitbreiding van de huidige faciliteiten van ESTEC op het ESTEC II terrein, realiseren van een 'fab lab', de uitbreiding van de huidige incubator (ESA BIC II Incubator) en het Galileo Reference center.
- 'Downstream' innovaties dienen bevorderd te worden. De bevordering van 'downstream' innovaties is een vanzelfsprekende ambitie die onderdeel moet zijn van een langjarige visie. Om het downstreampotentieel om te zetten in business is de koppeling met onderzoek van groot belang. Noordwijk kan hier een nadrukkelijk een rol in spelen door het starten van projecten op het gebied van het ontwikkelen van het businesspotentieel van downstream toepassingen, afkomstig uit de ruimtevaart. Bijvoorbeeld door het opstarten van concrete programma's met als doel aardobservatiedata beter te benutten voor andere economische sectoren (de water- en deltasector, land- en tuinbouw, mobiliteit, klimaat en milieu en energie).
- Noordwijk wil als testgemeente (living lab) fungeren voor het testen en toepassen van allerlei technieken: bijvoorbeeld het verbeteren van teamprestaties van Noordwijkse sportclubs (bijvoorbeeld JOHAN), ouderen die gebruik maken van domotica et cetera.
- Door het bevorderen van kennisvalorisatie kan wetenschappelijke kennis in de praktijk worden benut. Valorisatie ligt dicht bij het begrip innovatie. Innovatie is het omzetten van nieuwe combinaties (inventies) in de realiteit, dus toepassing ervan in een product of een proces. De gemeente kan kennisvalorisatie op verschillende manieren bevorderen: opzetten met netwerk, campusvorming, de uitstroom van ESA-BIC startups accommoderen binnen de Noordwijkse wijkeconomie en / of projecten opstarten waarbij het overbrengen van kennis naar het reguliere onderwijs (bijvoorbeeld onderdelen van ESA BIC onderbrengen bij het Northgo college) het voornaamste doel is.
- Om de innovatiekracht van Noordwijk (verder) te ontwikkelen en ten gelde te maken is het ontwikkelen van een duurzaam ondernemersklimaat een belangrijke voorwaarde. Het ontwikkelen van duurzame gemeenschap (Sustainable Community) heeft tot doel de economische, sociale en ecologische doelstellingen te integreren. Om tot een duurzaam ondernemersklimaat te kunnen komen, onderzoekt de gemeente de expat gemeenschap in Noordwijk en de regio, met als doel om deze gemeenschap (waar nodig) beter te faciliteren.
- Space Technology verdient een sterkere plaats in de marketing van Noordwijk. Met het faciliteren van een 'Space Experience Center', in combinatie met de transformatie van het huidige Space Expo kan Noordwijk letterlijk de 'Space to be' worden.
- Uiteraard dient Noordwijk aangesloten te blijven bij regionale ontwikkelingsinitiatieven zoals de Economische Agenda Zuidvleugel, de Leidse regio en de metropoolregio's Den Haag, Rotterdam en Amsterdam. Met het oog op het versterken van het netwerk, het uitwisselen van informatie en het verkrijgen van subsidies kan samengewerkt worden met andere kennisclusters in Nederland (bijvoorbeeld de Brainport in Eindhoven).

Zorg

Noordwijk beschikt over de ideale omgeving voor de zorg en vitaliteit van nu en de toekomst. Zee, strand, duinen, bos, sportfaciliteiten en verenigingen, gezond eten, professionele zorginstellingen en zorg-bedrijven, hotels, restaurants, wellness en nog veel meer. Er zijn al veel bedrijven en organisaties die hier een rol in spelen voor de eigen bewoners, maar ook van (ver) daarbuiten.

De zorgsector zoals we die vandaag kennen is al een professionele en succesvolle branche in Noordwijk die ook nog eens één van de grootste werkgevers in Noordwijk is. Het compleet in

kaart brengen en duidelijk presenteren voor de (toekomstige) klanten wat er hier te halen valt, behoeft nog aandacht.

Op dit moment wordt er in Noordwijk en de regio gekeken naar Health en Vitaliteit in brede zin en het nut en de noodzaak om in economische zin daar op in te spelen. Het zijn van een energieke en vitale badplaats sluit goed aan op de doelstellingen en mogelijkheden in Noordwijk . Vitaliteit is voor jong en oud en gaat niet alleen over zorg en vitaliteit voor de mensen zelf. Het gaat juist over de hele manier van leven.

Dus gezond leven door bewust en gezond eten, vitaliteit op peil houden door een goede balans tussen inspanning en ontspanning (zowel fysiek als mentaal). Maar ook in richtinggevende zin helpt een label ons na te denken over zaken als infrastructuur, wonen, onderwijs en werken.

Beleidsinzet

- Inventariseren en visualiseren van de bestaande situatie, teneinde te kunnen bepalen of bestaande faciliteiten en business compleet is of niet mag veranderen. De mogelijke wens tot het binden van nieuwe labels en keurmerken aan Noordwijk zal uit verschillende samenwerkingsverbanden moeten blijken. Deze inventarisatie is op korte termijn gewenst, maar is echter nooit af. De behoefte van de klant verandert tenslotte iedere dag.
- Er is een groeiende behoefte aan menselijk kapitaal. Extra aandacht voor onderwijs is dan ook direct nodig. Zijn er voldoende scholen met het juiste onderwijs? Sluit het curriculum aan op de zorg en vitaliteitsvraag van nu en de nabije toekomst? Hoe enthousiasmeren we de toekomstige medewerker voor deze sector? Het gaat tenslotte niet meer alleen om handen aan het bed. Bij een toenemende hoeveelheid arbeidsplaatsen zal er ook gedacht moeten worden aan de voorzieningen en bereikbaarheid voor de werknemers van buiten Noordwijk. Wellicht zijn meer passende woningen voor de werknemers die in Noordwijk willen(blijven) wonen nodig.
- Gemeente, organisaties, het bedrijfsleven en bewoners zullen voor veel opgaven samen moeten werken, want deze opgave is te groot voor ieder op zich. Samenwerking verrijkt, stimuleert, optimaliseert en zorgt voor het behalen van de gewenste doelen. Zonder de benodigde samenwerking zal het eindresultaat minder zijn en / of zelfs niet gehaald worden. Voor iedere opgave zal er goed gekeken moeten worden met wie en hoe samenwerkingen tot stand behoren te komen.

14.6 Verbindingen

- **Wonen, Winkelvoorzieningen, Natuur, Landschap en Groen**
  Naast klassieke vestigingsfactoren (ligging, bereikbaarheid, personeel, locaties) is de economische ontwikkeling van Noordwijk gebaat bij een passend vestigingsklimaat met aantrekkelijke woonmilieus, winkelaanbod en omgeving. Die thema’s hebben tegelijkertijd ook eigen intrinsieke waarden waarmee de econoische ontwikkeling rekening moet houden.

15. Winkelvoorzieningen

15.1 Ontwikkelingen tot nu toe

De detailhandelssector is in de afgelopen jaren sterk veranderd. Zowel het consumentengedrag (vraagzijde), als waar- en hoe de goederen gekocht kunnen worden (aanbodzijde) zijn gewijzigd. Vraag en aanbod werken sterk op elkaar in. Zo konden webwinkels alleen een succes worden doordat consumenten hier massaal gebruik van gingen maken en gaat het wijzigende vestigingsgedrag van winkelformules hand in hand met het veranderende gedrag van consumenten. Dit heeft ook weer ruimtelijke gevolgen voor koop oriëntaties en de positie van fysieke winkelgebieden.

Winkelcentrum internet
Zoals verwacht is het internet een veel prominentere rol gaan spelen bij het aankoopgedrag van de consument. Ten opzichte van 2011 is de oriëntatie van consumenten op internet voor zowel de dagelijkse- als niet dagelijkse producten bijna verdubbeld. Inwoners uit de Randstad doen circa 11,9% van hun uitgaven aan producten bij webwinkels, bij elkaar € 5,2 miljard. € 344,8 miljoen daarvan betreft bestedingen aan dagelijkse producten en € 4,8 miljard aan niet-dagelijkse producten. Ter illustratie: dit is meer dan alle bestedingen in de winkels van de hele gemeente Amsterdam. Internet is daarmee het grootste winkelcentrum van Nederland: het realiseert de meeste omzet van alle winkelgebieden in de Randstad én heeft meer winkels dan welk winkelgebied dan ook. Sterker nog: tegenover elke niet-dagelijkse winkel in de Randstad staat nagenoeg één Nederlandse niet-dagelijkse pure webwinkel, die zomaar vanuit de huiskamer te 'betreden' is. Buitenlandse webwinkels als Amazon, Alibaba en LightinTheBox nog daargelaten. Het winkelaanbod – en daarmee de winkelstructuur – van elke inwoner van de Randstad radicaal gewijzigd.

Is het einde van de groei van webwinkels in zicht?
Uit diverse trends en onderzoeken lijken er niet op te duiden dan de verdere groei van bestedingen bij webwinkels op korte termijn zal afnemen. Vooral de jongere groep consumenten (15 – 30 jaar) - die zijn opgegroeid met internet – en de groep die zich internet nog makkelijk eigen konden maken (30 – 50 jaar) kopen relatief vaker bij webwinkels. Alleen al door het demografisch opschuiven van deze generaties wordt de groep 'natuurlijke internetconsumenten' steeds groter. Er kan dus vanuit worden gegaan dat de bestedingen bij webwinkels vooralsnog blijven toenemen. Fysieke winkelgebieden blijven de komende tijd voor (nieuwe) opgaven staan. De onderlinge concurrentie wordt groter dan ooit.

Dagelijkse producten en webwinkels
De rol van internet in de dagelijkse sector is ondanks de verdubbeling van het marktaandeel sinds 2011 gemiddeld genomen nog steeds beperkt (1,6%). Gelet op de kleine verschillen en de lange aanlooptijd van internet kan men zich afvragen of de Randstad (en in bredere zin heel Nederland) de komende 5 tot 10 jaar rekening moet houden met een kentering van het boodschappengedrag van consumenten of dat het (nog) relatief rustig blijft.

Niet dagelijkse producten en webwinkels
In de niet- dagelijkse sector speelde internet in 2011 al een grote rol (11,3% marktaandeel). Die rol is met 21,6% marktaandeel in de niet-dagelijkse sector van de Randstad inmiddels nog substantiëler. Waar eerder vooral weinig keuzegevoelige en / of digitale artikelen (zoals media en elektronica) op internet werden gekocht, worden hier nu ook keuzegevoelige artikelen (zoals kleding) gekocht. Wat niet past of niet leuk is, wordt 'gewoon' retour gestuurd.

Het gevolg van deze trends is dat de vloerproductiviteit (omzet/m²) in met name de niet-dagelijkse sector onder grote druk staat. Voor het eerst in de geschiedenis van de detailhandel neemt het winkeloppervlak zelfs af. De leegstand loopt al jaren op en neemt op veel locaties structurele vormen aan.

In de nieuwe winkelmarkt wijzigen winkelformules radicaal hun vestigingsstrategie. Deze is niet langer gericht op expansie en het invullen van 'witte' vlekken (vestigingen in meer winkelgebieden). In toenemende mate focussen zij zich op een beperkter aantal locaties in grote centra en verzorgingsgebieden. Daar wordt geïnvesteerd in uitbreiding en nieuwe winkelconcepten. In middelgrote centra wordt minder vaak nog geïnvesteerd, steeds vaker worden hier ook vestigingen gesloten.

Het winkelaanbod in het middensegment is kwetsbaar (niet onderscheidend genoeg in hoogwaardigheid, bijzonderheid of prijs). De toegevoegde waarde (ten opzichte van internet) is beperkt. Als gevolg van de gewijzigde winkelmarkt is met name in het middensegment de afgelopen jaren een groot aantal nationale winkelketens failliet gegaan (o.a. Schoenenreus, Mexx, Halfords, IT's, Siebel). Ook landelijke warenhuizen (V&D is failliet, Hema en Blokker) hebben het erg zwaar.

Conclusie: de aanbodzijde is structureel te groot in vergelijking tot de vraagzijde, met name in de non-foodsector. Hierdoor vindt in toenemende mate verdringing plaats met een afnemend aantal winkels en toenemende leegstand tot gevolg. De verwachting is dat de afname van het winkelaanbod de komende jaren verder zal doorzetten.

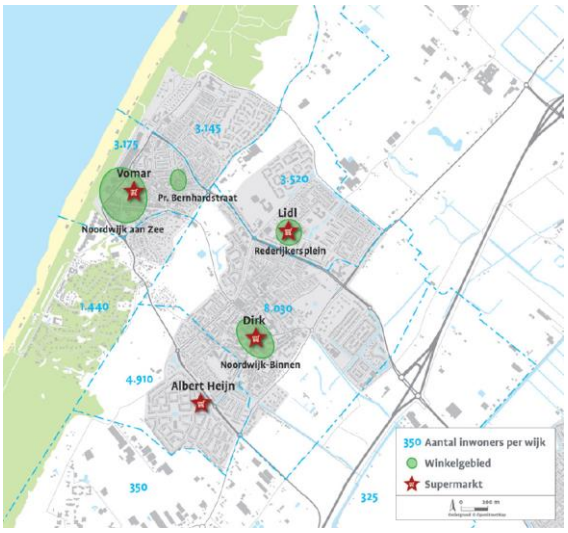
Koopstromen
Uit her Randstad Koopstromenonderzoek 2016 blijkt dat op gemeentelijk niveau een groter deel van de bestedingen aan dagelijkse producten terecht komen in het eigen winkelaanbod. Er wordt lokaler boodschappen gedaan dan in 2011. De verklaring lijkt te liggen in de toename van het dagelijkse winkelaanbod. Oorzaak: schaalvergroting van winkels. Met een grotere winkel kunnen boodschappenwinkels (en supermarkten in het bijzonder) beter inspelen op de wensen van de hedendaagse consumenten. De neiging om – als er voldoende winkelaanbod aanwezig is – lokaal boodschappen te doen blijkt uit hoge waarderingen van nabijheid en bereikbaarheid van winkelgebieden.

In de niet-dagelijkse sector wordt niet lokaler gewinkeld, maar vooral minder fysiek gewinkeld. Webwinkels hebben in de Randstad hun marktaandeel in de niet-dagelijkse sector zien toenemen, ten koste van bestedingen in fysieke winkels. Vooral de middelgrote centra hebben minder bestedingen aan zich weten te binden. Enerzijds hebben zij er last van dat inwoners uit hun eigen gemeente minder besteden in hun eigen centrum, anderzijds trekken zij minder bestedingen uit omliggende gemeenten. De extra winkelbestedingen die het toerisme oplevert is daarnaast relatief beperkt in verhouding tot de reguliere verzorgingsfunctie van het winkelcentrum.

Voor consumenten is het aanwezige winkel- en horeca aanbod belangrijk als zij gaan winkelen. Zo zijn bij mode aankopen de aanwezigheid van bepaalde winkels en het totaal aan winkelaanbod veruit de belangrijkste motieven voor de keuze van een bepaald centrum. Als consumenten besluiten te winkelen in een fysiek winkelgebied, dan wordt steeds meer gekozen voor de grotere centra, ten koste van de middelgrote centra.

15.2 Analyse huidige situatie

In Noordwijk zijn circa 180 winkels en 230 overige publieksgerichte voorzieningen (horeca, cultuur, ontspanning, dienstverlening) gevestigd. Ruim 30 panden die bestemd voor publieksgerichte functies staan leeg.

Het centrum van Noordwijk aan Zee is het grootste, met ruim 200 verkooppunten. Een groot deel hiervan zijn horecabedrijven en winkels in de niet-dagelijkse sector (o.a. mode). Er is één supermarkt gevestigd (Vomar). Het totale winkelaanbod in het centrum van Noordwijk aan Zee heeft een omvang van circa 18.000m² winkelvloeroppervlak, inclusief bijna 1.804 m² leegstand (circa 10%) (bron: Randstadkoopstromenonderzoek).

Noordwijk Binnen is het tweede centrumgebied en het belangrijkste voorzieningencluster van Noordwijk Binnen. Hier zijn ruim 80 winkels en overige publieksgerichte voorzieningen gevestigd. Het winkelaanbod heeft een totale omvang van ruim 9.500 m² winkelvloeroppervlakte, en bestaat zowel uit dagelijks als niet dagelijks aanbod.

Het centrum van Noordwijk Binnen heeft de grootste supermarkt van Noordwijk (Dirk van de Broek). Naast deze supermarkt is Action een grote en belangrijke publiekstrekkende aanbieder. Het centrum van Noordwijk Binnen telt relatief veel bedrijven in de dienstverlenende sector (o.a. banken, kappers). De leegstand is groot en bedraagt ruim 1.822 m², verspreid over 8verkooppunten.

In Noordwijk Binnen zijn buiten het centrumgebied nog twee supermarkten gevestigd. Dit betreft een solitaire Albert Heijn op het Bonnikeplein en de Lidl op Rederijkersplein. De Prins Bernhardstraat in Noordwijk aan Zee is een relatief klein(schalig) voorzieningencluster. Verspreid over de gemeente zijn verder nog een groot aantal horecabedrijven (hotels, restaurants) en enkele grootschalige winkels (tuincentrum, bouwmarkt) gevestigd.

Positie in de regio Het is duidelijk dat de detailhandelssector in de afgelopen jaren sterk is veranderd. Het koopstromenonderzoek 2016 bevestigt dat het koopgedrag van inwoners van de Randstad ten opzichte van 2011 flink is veranderd. In de dagelijkse sector zijn de gemiddelde bestedingen sinds 2011 gegroeid met 7,8%, de bestedingen aan niet-dagelijkse goederen zijn in de Randstad met 3,9% teruggelopen ten opzichte van 2011.

Niet- dagelijkse artikelen
De bestedingen aan niet- dagelijkse artikelen in de gemeenten van de Duin- en Bollenstreek vormen hierop geen uitzondering: ten opzichte van 2011 daalde de bestedingen aan niet- dagelijkse artikelen met 12%. Alleen de gemeente Noordwijk vormt hierop een

uitzondering want de bestedingen aan niet- dagelijkse artikelen stijgt met 9% ten opzichte van 2011.

Deze stijging is in grote mate te wijten aan de toeristische bestendiging in Noordwijk, want 60% van de totale toeristische bestedingen in de Duin- en Bollenstreek (€ 21,4 miljoen) werd uitgegeven in Noordwijk (€ 12,7 miljoen). Binnen de Duin- en Bollenstreek is de gemeente Noordwijk de absolute koploper bij het genereren van bestedingen vanuit het toerisme.

Het totaal aantal vierkante meters winkelvloeroppervlak van de niet- dagelijkse sector van de Duin- en Bollenstreek is enigszins gelijk gebleven ten opzichte van 2011 (+0,3%). In een aantal gemeenten groeide het winkelvloeroppervlak: Noordwijk (+11%), Noordwijkerhout (+8%), Hillegom (+3,6%) en Lisse (+2,8%), terwijl het winkelvloeroppervlak daalde in de gemeenten Katwijk (-7,9%) en Teylingen (-2,5%).

In de niet- dagelijkse sector van de Duin- en Bollestreek is de koopkrachtbinding - oftewel het aandeel bestedingen van eigen inwoners binnen de eigen gemeente - op gemeenteniveau gedaald van 44% in 2011 naar 39% in 2016. Dit is een gevolg van het feit dat er vooral minder fysiek wordt gewinkeld voor niet-dagelijkse artikelen: het aandeel dat afvloeit naar internet is in de Randstad verdubbeld naar 21,6%. De Duin- en Bollenstreek (gemiddeld +20,7%) en de gemeente Noordwijk (21%) vormen hierop geen uitzondering.

Dagelijkse artikelen
In de dagelijkse sector van de Duin- en Bollenstreek zijn de gemiddelde bestedingen sinds 2011 met 12,4% gegroeid (in Noordwijk met 15,2%). Op het niveau van de Randstad, de Duin- en Bollenstreek en Noordwijk is de dagelijkse koopkrachtbinding nauwelijks gewijzigd want veruit de meeste gemeenten noteren een dagelijkse koopkrachtbinding van 85% tot 95%.

De rol van internet in de dagelijkse sector is zeer beperkt in de Randstad (1,6%), Duin- en Bollenstreek (1%) en Noordwijk (2%). Gelet op de kleine verschillen en de lange aanlooptijd van internet in de dagelijkse sector kan men zich afvragen of er in de komende 5 tot 10 jaar rekening gehouden moet worden met een kentering van het boodschappengedrag van consumenten.

In de dagelijkse sector van de Duin- en Bollenstreek is de gemiddelde omzet per vierkante meter winkelvloeroppervlakte het hoogst in de gemeente Noordwijk (€ 9.616 per vierkante meter), telt de gemeente Katwijk het grootste aantal winkels (89 winkels, 21.273 m2 w.v.o.) en de hoogste omzet. De gemeenten Lisse (€ 14, 3 miljoen) en Hillegom (€ 11,5 miljoen euro) genereren de meeste omzet vanuit andere gemeenten in de dagelijkse sector. Deze omzet is vooral afkomstig uit de Haarlemmermeer, Bloemendaal en Noordwijkerhout.

De afvloeiing van dagelijkse bestedingen naar andere gemeenten is het hoogste in de gemeente Katwijk (12,6 miljoen euro) en Teylingen (11,1 miljoen euro). Deze bestedingen vloeien vooral naar de gemeente Oegstgeest, Leiden, Noordwijk en Noordwijkerhout.

Gemeente Noordwijk In 2016 genereerde de totale detailhandel in Noordwijk 25% extra inkomsten door toevloeiing naar de gemeente. Van de totale omzet in dagelijkse artikelen in Noordwijk was 85% afkomstig uit Noordwijk. Van de totale omzet in niet-dagelijkse artikelen was 60% afkomstig uit Noordwijk.

Over het algemeen geldt dat het bindingspercentage voor gemeenten van 20.000 tot 35.000 inwoners 85% voor de dagelijkse sector bedraagt. Voor de niet-dagelijkse sector is dit 58,5%. Hieruit kan geconcludeerd worden dat in 2016 de koopkrachtbinding in Noordwijk gelijk is aan het landelijke gemiddelde.

De dagelijkse sector in Noordwijk heeft voornamelijk een functie voor Noordwijk zelf. Voor de niet-dagelijkse sector heeft de Noordwijkse consument verschillende alternatieven voor een dagje winkelen. Omliggende gemeenten (Katwijk en Lisse) en de grotere steden liggen allen op relatief korte afstand. Dit heeft als gevolg dat een groot deel van de niet-dagelijkse bestedingen buiten Noordwijk plaatsvindt.

De dagelijkse sector in Noordwijk heeft zoals gezegd met name een functie voor Noordwijk zelf. Uit het Koopstromenonderzoek Randstad 2016[1] blijkt dat voor dagelijkse artikelen in totaal 15% van de omzet in Noordwijkse winkels van buiten komt, 8,2% door toevloeiing vanuit omringende gemeenten en 6,8% door toevloeiing toerisme.

Volgens het koopstromen- onderzoek komt in de niet-dagelijkse sector een groter deel van de omzet van buiten Noordwijk. In totaal is 40% van de omzet afkomstig uit de omliggende gemeenten (26%) en vanuit het toerisme (14%). Dit is waarschijnlijk in grote mate toe te rekenen aan het toeristische karakter van Noordwijk aan Zee en de zondag openstelling. Volgens het koopstromenonderzoek genereerde de totale detailhandel in Noordwijk in 2016 25,4% extra inkomsten door toevloeiing naar de gemeente (17,3%) en inkomsten vanuit het Toerisme (8.1%).

Voor de niet-dagelijkse sector concurreert de Noordwijkse detailhandel met omliggende gemeenten (Katwijk en Lisse) en liggen de grotere steden op relatief korte afstand. Het aantal Unique Selling Points (USP's) beperkt zich tot de koopzondag en een klein aantal unieke winkels. Een zeer groot gedeelte van de bezoekers van buitenaf zijn (dag)toeristen die (in het weekend) een bezoek aan hoofdzakelijk Noordwijk aan Zee brengen. Inwoners van Noordwijk hebben een aantrekkelijk alternatief voor een dagje winkelen, met als gevolg dat een groot deel van de niet-dagelijkse bestedingen buiten Noordwijk plaatsvindt.

Ten opzichte van 2011 (42%) is de koopkrachtbinding voor niet- dagelijkse artikelen in 2016 (41%) stabiel gebleven en ligt 8% hoger dan gemeenten met een vergelijkbaar inwoneraantal (33%). De afvloeiing van bestedingen in niet- dagelijkse artikelen (2016; 38%) naar omliggende gemeenten is weliswaar met 12% fors afgenomen ten opzichte van 2011 (50%) maar daar staat tegenover dat de bestedingen naar internet fors zijn toegenomen: in 2011 speelde Internet al een grote rol (9%) in Noordwijk, maar in 2016 is deze rol met een marktaandeel van 21% inmiddels nog substantiëler geworden.

Economisch functioneren van de Noordwijkse detailhandel
Op basis van het Koopstromenonderzoek Randstad 2016, het huidige aantal inwoners, de omvang van het winkelaanbod en kerncijfers over bestedingen kan de vloerproductiviteit van het winkelaanbod worden berekend. Deze cijfers vormen een indicator voor het economisch functioneren van het winkelaanbod.

De gemiddelde omzet per vierkante meter in de dagelijkse sector van Noordwijk ligt in 2016 hoger dan gemeenten met een inwoneraantal dat tussen de 20.000 – 35.000 ligt(€ 9.616 tegen € 7.994,50). In de niet-dagelijkse sector ligt de gemiddelde omzet in Noordwijk (€ 1.592,90) tevens hoger dan gemeenten met een vergelijkbaar inwoneraantal (€ 1.435,90), wat vooral te danken is aan de toeristische bestedingen.

Voor de detailhandel in Noordwijk gelden de volgende conclusies:
- De bindingspercentages voor geheel Noordwijk zijn nagenoeg gelijk aan de gemiddelde bindingspercentages in referentiegemeenten (20.000 – 50.000 inwoners). De dagelijkse sector in Noordwijk heeft met name een functie voor Noordwijk zelf. Voor de niet-dagelijkse sector hebben veel mensen van buiten Noordwijk weinig directe redenen om

[1] http://www.kso2016.nl/

(vooral) het winkelgebied Hoofdstraat te bezoeken, anders dan dagtoerisme (al dan niet gecombineerd met een verblijf)

- De belangrijkste winkelgebieden in Noordwijk zijn geconcentreerd rond de Kerkstraat in Noordwijk Binnen en de Hoofdstraat in Noordwijk aan Zee.
  - Het winkelgebied Hoofdstraat is qua aanbod en omvang het primaire aankoopgebied voor luxe goederen, het winkelgebied Kerkstraat is vooral het 'boodschappencentrum' van Noordwijk.
  - De dagelijkse sector in Noordwijk heeft met name een functie voor Noordwijk zelf. Voor de niet-dagelijkse sector concurreert de Noordwijkse detailhandel met omliggende gemeenten (Katwijk en Lisse) en liggen de grotere steden op relatief korte afstand.
- Het onderscheidend vermogen beperkt zich in Noordwijk tot de koopzondag en een klein aantal unieke winkels. Een zeer groot gedeelte van de bezoekers van buitenaf zijn naar verwachting dagtoeristen die (in het weekend) een bezoek aan Noordwijk brengen.
- Het winkelgebied in Noordwijk aan Zee staat onder druk. Want in het winkelgebied Hoofdstraat en omgeving is het supermarktaanbod zeer beperkt van omvang en veel bestedingen vloeien nu naar het relatief sterke (supermarkt)aanbod in Noordwijk Binnen én het dagelijks segment van winkels buiten de centra. .Daarnaast is er sprake van een groot niet-dagelijks aanbod - die van oudsher toeristisch is georiënteerd – dat moet concurreren met de toenemende bestedingen op internet.

SWOT Analyse

STERKTEN	KANSEN
▪ Badplaats Noordwijk; 23,8% extra inkomsten door toerisme in de Hoofdstraat ▪ Kerkstraat; ligging in unieke omgeving ▪ Imago van Noordwijk ▪ Gemiddeld besteedbaar inkomen ligt in Noordwijk 16% hoger dan het landelijke gemiddelde	▪ Betere (structurele) samenwerking ▪ Decors in centra; passend bij omgeving en beleving ▪ Instellen centrummanagement ▪ Financiering: ondernemersfonds ▪ Inspelen op veranderend koopgedrag van consumenten ▪ Digitalisering / ICT Techniek
ZWAKTEN	**BEDREIGINGEN**
▪ Parkeren en bereikbaarheid ▪ Teruggelopen uitstraling van winkelgebieden ▪ Beperkte bestedingen van Noordwijkers in Noordwijk ▪ Branchering is niet optimaal ▪ Dagelijks aanbod onvoldoende in Noordwijk aan Zee ▪ 'Half verzorgingsgebied' door ligging aan zee	▪ Verder toenemend gebruik van Internetshoppen ▪ Veranderende bestedingspatronen van de consument (vergrijzing) ▪ Vergrijzing van zelfstandigen / filialisering ▪ Concurrentie regio en steden ▪ Dalende behoefte van grootwinkelbedrijven aan m2 winkelvloeroppervlakte

15.3 Trends en prognoses

Een goed functionerend winkelaanbod draagt bij aan een goed woon- en leefklimaat in dorp, wijk of stad. Het is dan ook van belang om in te spelen op de trends en ontwikkelingen in de winkelmarkt. Het is de verwachting dat de niet-dagelijkse bestedingen buiten Noordwijk in de toekomst verder zal toenemen. Onder andere door de parkeergarage in Katwijk, herontwikkelingen in centrum Hoofddorp en het online winkelen.

- Omslag van een groei- naar krimpmarkt
  Verdere afname van het winkelaanbod, met name in de non-food sector

- Verwachte daling in winkelmeters
  Als gevolg van internetverkopen blijft de verwachte daling van winkelmeters de komende 5 jaar onder de 5% (Bron: Locatus). Dat komt omdat de meeste zich in segmenten bevinden waar de invloed van internetverkopen het laagste is

- Winkelformules wijzigen radicaal hun vestigingsstrategie
  Van expansie en het vullen van 'witte vlekken (vestigingen in meer winkelgebieden) naar focus op een beperkter aantal locaties in grote centra en verzorgingsgebieden. Daar wordt geïnvesteerd in uitbreiding en nieuwe winkelconcepten. In middelgrote centra wordt minder geïnvesteerd en worden vestigingen gesloten

- Kwetsbaarheid winkelaanbod middensegment
  Het winkelaanbod in het middensegment wordt steeds kwetsbaarder als het niet onderscheidend genoeg blijft in hoogwaardigheid, bijzonderheid of prijs. Dan is de toegevoegde waarde (ten opzichte van internet) te beperkt

- Prijsdruk
  Aanhoudende prijsdruk drukt de omzetstijging bij aantrekkende bestedingen

- Verdere toename bestedingen internet
  Uit diverse trends en onderzoeken lijken er niet op te duiden dan de verdere groei van bestedingen bij webwinkels op korte termijn zal afnemen. Vooral de jongere groep consumenten (15 – 30 jaar) - die zijn opgegroeid met internet – en de groep die zich internet nog makkelijk eigen konden maken (30 – 50 jaar) kopen relatief vaker bij webwinkels. Alleen al door het demografisch opschuiven van deze generaties wordt de groep 'natuurlijke internetconsumenten' steeds groter. Er kan dus vanuit worden gegaan dat de bestedingen bij webwinkels vooralsnog blijven toenemen. Fysieke winkelgebieden blijven de komende tijd voor (nieuwe) opgaven staan, onderlinge concurrentie wordt groter dan ooit

- Offline en online oriëntatie
  Offline en online oriëntatie en aankopen raken steeds meer met elkaar verweven. Klanten doen online inspiratie op en gaan vervolgens naar de winkel om producten te kopen, te zien (woonwinkels) of direct mee naar huis te nemen (supermarkten, bouwmarkten, drogisten).
  Consumenten hebben minder tijd en maken keuzes: offline, online, gemak, snelheid, genieten en beleven. De consument wil kopen waar en wanneer hij wil. Verkoop via en aanwezigheid in meerdere kanalen (omnichannel) is noodzakelijk en zal steeds meer geïntegreerd worden in één concept m.n. voor branches met gemiddeld of veel effect (Mode, schoenen, makelaardij, verzekeringen etc.)

- Retail 4.0
  Door middel van 'omni-channel retail' wordt een gelijk geïntegreerde (merk)ervaring voor klanten bereikt, door benutting van alle verschillende communicatiekanalen. Volgens de

Rabobank is deze 'omni-channel retail' een van de belangrijkste pijlers voor de toekomstige retail en wordt bestempeld als Retail 4.0

- Inzicht in de 'customer journey'
  Inzicht krijgen in de 'customer journey': is van cruciaal belang. Echter, kiezen voor een geïntegreerd concept waarin off- en online elkaar volledig versterken - in plaats van elkaar beconcurreren - is makkelijker gezegd dan gedaan. Want hoe creëer je als retailer online, persoonlijk klantencontact? Hoe werk je aan loyaliteit en hoe zorg je ervoor dat je klant nog naar de fysieke winkelvloer komt? En dat niet alleen voor een individuele winkel maar ook voor een gebied

- Horizontale en verticale integratie
  Toenemende horizontale en verticale integratie van de detailhandel (bron Rabobank) wil zeggen dat de productieketen in toenemende mate direct de consument zal gaan benaderen om hun product te vermarkten of zelfs verkopen. Denk hierbij o.a. aan flagshipstores. Met horizontale integratie wordt gedoeld op samenwerkingsverbanden tussen winkel(keten)s en de inzet van een mix van verkoopkanalen. Dit laatste zien we ook in Noordwijk reeds ook op een aantal plekken ontstaan.

- Openen van 'offline' vestigingen door pure 'online' spelers
  Het vaker openen van een offline-vestiging door pure online-spelers is bedoeld om belangrijke functies - die online nog niet kunnen worden ingevuld - voor de consument (terwijl zij daar wel behoefte aan hebben) in een fysieke winkel onder te brengen

- Branchevervaging- en vervlechting
  Betreft onder andere toevoeging van horeca aan winkels voor beleving, uitbreiding van activiteiten ('blurring'), maar ook verbinden van diverse winkels met elkaar of shop-in-shop.

- Grote impact van de bredere digitalisering van de samenleving' op winkelgebieden
  Dit betreft onder andere het gebruik van smartphones (met mogelijkheden voor diensten die helpen bij het aankoop- en oriëntatieproces), big data, het gebruik van sensoren in woningen, winkels vervoersmiddelen en nieuwe productiemethoden, zoals 3D-printing.

- Vertaling digitale datastromen naar informatie over bezoekers, klanten en hun behoefte
  Dit is mogelijk door een combinatie van gegevens die passief afgestaan worden door het continue gebruik van communicatiemiddelen.

- Techniek en ICT
  Robots, supercomputer als personal shopper, virtuele winkels, voorspellende omni channel strategieen, internet of things, wearables. Trends en ontwikkelingen die op de middel- en lange termijn voorzien worden maar waarvan de impact in beperkte mate te voorzien is, maar hoe dan ook aandacht vragen.

15.4 Beleidskaders

Rijksbeleid
In de Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte (SVIR) geeft de rijksoverheid haar visie op de ruimtelijke en mobiliteitsopgaven voor Nederland richting 2040. Een belangrijk punt in de SVIR is dat het ruimtelijke ordeningsbeleid meer wordt overgelaten aan gemeenten en provincies.

Het kabinet delegeert daarmee het winkellocatiebeleid aan gemeenten en provincies. Met het vaststellen van de SVIR is tevens 'de Ladder voor Duurzame Verstedelijking' geïntroduceerd voor winkelvoorzieningen.

Provinciaal beleid
De provincie Zuid Holland streeft naar levendige, qua functies gemengde stads- en dorpsgebieden met een aantal krachtige en kwalitatief onderscheidende centra. Het provinciale detailhandelsbeleid is gericht op een gezonde detailhandelsstructuur, waarbij leegstand, afname van de ruimtelijke kwaliteit en aantasting woon- en leefklimaat worden voorkomen. In het algemeen spoort het planaanbod niet met de gewijzigde maatschappelijke vraag en neemt de leegstand toe.

Digitale ontwikkelingen zorgen voor veel positieve effecten voor consumenten en producenten. Internet winkelen vergroot het aankoopgemak voor consumenten doordat zij altijd en overal kunnen beschikken over goederen en diensten. Tegelijkertijd heeft internet winkelen gevolgen voor de detailhandelsstructuur. De omvang van het winkeloppervlak zal teruglopen.

De gezamenlijke inspanning van de provincie en andere partijen is gericht op het terugbrengen van het winkelvloeroppervlak en de planvoorraad op die plaatsen waar ruimtelijk gezien de minste vraag is. Toevoeging van winkelmeters kan slechts in enkele perspectiefrijke onderdelen van de bestaande provinciale detailhandel structuur aan de orde zijn. Veel locaties met perifere detailhandelsvestigingen (PDV locaties) functioneren ondermaats. Op provinciaal niveau zal hun aantal vanuit ruimtelijke overwegingen verminderd moeten worden.

Buiten de centra van steden, dorpen en wijken wordt alleen ruimte geboden aan enkele specifieke branches die vanwege aard of omvang van de goederen niet goed inpasbaar zijn in de centra zelf. Dit zijn de perifere branches die in het Programma ruimte nader worden omschreven. Voor de concentratie van de detailhandel in winkelcentra werkt de provincie met een driedeling van detailhandelscentra.

Deze driedeling in te ontwikkelen locaties, te optimaliseren locaties en overige locaties (Noordwijk valt onder de categorie 'overige locaties') is uitgewerkt in het Programma ruimte. Voor de te optimaliseren locaties en de overige locaties zijn er beperkte ontwikkelingsmogelijkheden.

Internet afhaalpunten
In ruimtelijk opzicht maakt de provincie Zuid Holland geen onderscheid tussen internetdetailhandel met een publieksfunctie en een fysieke winkel, daar waar afhaal- en brengpunten worden gecombineerd met andere vormen van detailhandel als reguliere detailhandel.

Daarom beschouwt de provincie dergelijke internetdetailhandel als reguliere detailhandel waarvoor ook de regels van de Verordening ruimte 2014 (in werking per 4 februari 2016) gelden. Een uitzondering hierop geldt voor niet-dagelijkse artikelen, daar waar de kwaliteit van de leefomgeving en de mobiliteit niet in het geding komen én er geen sprake is van:

- een etalage / showroomfunctie
- deze locaties zich bevinden op bedrijventerreinen
- op kantoorlocaties
- of op brandstofverkoopplaatsen

Een uitzondering hierop geldt ook voor detailhandel in ter plaatse vervaardigde goederen bij productiebedrijven.

Gemeentelijk beleid
Samen met de ondernemers wil de gemeente een gezamenlijke strategie bepalen en een detailhandelsbeleid opstellen en uitvoeren.

In het *Actieprogramma Economie 2014 - 2018 'voor zeven vitale sectoren'* is destijds al geconstateerd dat de winkelmarkt sterk aan het veranderen is. Waar in het verleden sprake was van een steeds maar groeiende winkelmarkt vindt nu verdringing plaats. Nieuwe winkelontwikkelingen leiden er toe dat er op andere plekken winkels wegvallen.

Gelet op diverse trends en berekeningen van het haalbare winkelaanbod in Noordwijk, is in kwantitatieve zin geen aanleiding om het winkelaanbod in Noordwijk (fors) uit te breiden. In kwalitatieve zin is een opwaardering van het winkelaanbod zeker nodig. Al met al blijkt uit de analyse dat de investeringen in de winkelgebieden zijn achtergebleven, met stagnatie en mogelijk achteruitgang tot gevolg.

Om de kwaliteit van het winkelaanbod in Noordwijk in de toekomst te versterken en te behouden, zijn keuzes nodig. Ontwikkelingen die een bijdrage leveren aan de versterking en opwaardering van de winkelgebieden zijn gewenst. Recente (planvorming) ontwikkelingen in de Kerkstraat en de Hoofdstraat dragen hier aan bij. Gebiedsgerichte (her)ontwikkeling kan in de toekomst nodig zijn in gebieden waar de detailhandelsfunctie dreigt te verdwijnen.

15.5 Beleidsinzet

Met betrekking tot de Retail wordt geconstateerd dat de winkelmarkt nog altijd sterk aan het veranderen is en dat in de komende jaren zo zal blijven. Ook is duidelijk dat de effecten ook in de Noordwijkse detailhandel merkbaar zijn en (landelijke) trends ook voor Noordwijk gelden. De kansen voor de Noordwijkse detailhandel liggen vooral in samenwerking tussen de verschillende partijen, visieontwikkeling en (co)financiering en het inspelen op het veranderende consumentengedrag.

- Inspelen op de veranderende vraag geldt vooral voor de detailhandel, maar ook voor de Horeca. De consument is kritisch voor wat betreft de uitgaven en is bovenal op zoek naar beleving. Daarom moet gezorgd worden voor een flexibel en gevarieerd aanbod van winkels en horeca. Vertrouwd en verassend, zoals de consument dat wil. Gerichte keuzen met betrekking tot het bepalen van doelgroepen is een belangrijk uitgangspunt.
- Om flexibel in te kunnen spelen op de veranderende vraag kunnen ondernemers door middel van minder regels voor méér ondernemerschap en méér ruimte voor innovatieve Retail concepten zorgen. Alle regels, wetten en voorschriften tezamen leiden bij elkaar opgeteld in veel winkelgebieden tot beperkingen en extra kosten voor ondernemers.
- Het is in principe niet de bedoeling dat het aantal vierkante meters detailhandel toeneemt. Uitbreiding van het aantal vierkante meters winkelvloeroppervlak is alleen mogelijk door een saldobenadering, waarbij men winkels van buiten de twee hoofdwinkelcentra naar een centrum verplaatst of vierkante meters winkelvloeroppervlak buiten de twee hoofdwinkelcentra planologisch saneert.
- De positionering van het winkelgebied in Noordwijk aan Zee heeft een focus op kwaliteit, gastvrijheid en fun. Behoud van- en waar mogelijk verhogen van de huidige koopkrachtbinding is het voornaamste doel. Daarnaast zal er een nauwere verbinding gelegd worden met de horeca. Binnen de communicatie over dit gebied wordt verbindingen gelegd met zee, duin en strand. Specifieke beleidsinzet voor dit gebied is:
  - een unieke profilering die past bij de doelgroep uit het verzorgingsgebied (Noordwijker, regionale bezoeker en toerist)
  - een passende branchering met kwalitatieve zelfstandige ondernemers,zonder de breedte van het aanbod te verliezen en goede marketing
  - frequente evenementen

- een versterking van de functiemenging
- verbeteren en concentreren van dagelijkse aanbod (locatie Maarten Kruytstraat) met een kwalitatieve supermarkt en versstraat
- helder winkelgebied: aaneengesloten winkels, een goede looprouting, duidelijke zichtlijnen in combinatie met te realiseren plein en nieuwe parkeergelegenheid.

- Het accent voor de winkelgebieden in Noordwijk Binnen ligt op dagelijkse boodschappen en benodigdheden, culinair en het ambacht hierin. Het vasthouden van de hoge koopkrachtbinding dagelijkse boodschappen is hierbij het voornaamste doel. Binnen de communicatie wordt voor het winkelgebied Kerkstraat en omgeving de verbinding met het historisch hart gelegd.
  - Creëren van een eigen identiteit en USP's die aansluit bij de doelgroep en waarin een goede relatie met de historische kern ontstaat. (Het verzorgingsgebied betreft hoofdzakelijk Noordwijk met een kleine regionale aanvulling uit o.m. Voorhout en Noordwijkerhout)
  - Focus op aanbod van dagelijkse benodigdheden bestaande uit o.m. foodspeciaalzaken met focus op kwaliteit, hospitality en ambacht
  - aanvulling van het dagelijks aanbod met non-food: o.a. drogisterij, slijterij, huishoudelijke artikelen en mode
  - aanwezigheid van 2 supermarkten: full-service en een discount supermarkt
  - uitbouwen van een eigen uitstraling die aansluit bij de historische kern
  - compact winkelgebied
  - In het centrum van Noordwijk Binnen is er veel dienstverlening en restaurant/horeca (zijnde niet dag-horeca) gevestigd tussen de diverse winkels. Hierdoor zijn de winkelfronten niet aaneengesloten. Voor een goed functionerend centrum zou het wenselijk zijn dat dit op termijn wel gerealiseerd wordt. Dit vraagt aandacht op het gebied van herbestemming en/of herverkaveling
- Ten behoeve van de verbetering van het winkelklimaat en bedienen van (meer) klanten dient de samenwerking met winkeliers, vastgoedondernemers, horeca en gemeente voortvarend te worden voortgezet en uitgebreid:
  - De samenwerking tussen retailers en vastgoedeigenaren en gemeente om zo zorg te dragen voor een aantrekkelijk centrum, goede bereikbaarheid, marketing van het gebied, winkelcentrummanagement professionaliseren.
  - Samenwerking tussen horeca, recreatie en Retail voor realiseren van meer regionale 'merkbeleving' van het merk Noordwijk
  - Tussen retailers in kennis en kunde, promotie, joint promotion, communicatie om in te kunnen spelen op de wensen van de klant en bijv. ontwikkelingen op het gebied van digitalisering. Knelpunt hier is nu beperkte groep die zich inzet, beperkte middelen. Beperkte mate van aansluiting met activiteiten/evenementen / trends. Een grote groep zelfstandige ondernemers zijn primair bezig met hun zaak. Deze groep ondernemers bereiken en meenemen in visies is lastig. De verschillende tussen ondernemers vormen ook een uitdaging. Landelijke / regionale ketens hebben de focus veelal op sturing vanuit het hoofdkantoor en besteden nauwelijks tot geen aandacht aan het centrum waar in ze zijn gehuisvest.
  - Voor zelfstandigen in de mode geldt juist dat zij nog meer zouden samenwerken om tegenwicht te bieden aan de grote ketens. Ook moeten zij werken aan een onderscheidende formule en aan sneller wisselende collecties. Hiervoor zijn en worden al diverse initiatieven genomen binnen Noordwijk, maar een verdere uitbreiding hiervan is wenselijk
  - Samenwerking vastgoedeigenaren: kansen en noodzaak op het gebied van acquisitie, branchering, verduurzaming, zorgdragen voor een aantrekkelijk centrum (o.m. gevels en puien), goede bereikbaarheid. Ook nieuwe vormen van huurcontracten (waarin ook onderdelen als verplicht lidmaatschap van winkeliersvereniging of gegarandeerde openingstijden) kunnen daarbij steeds meer een rol spelen. Nut en noodzaak onderzoeken van stedelijke herverkaveling van winkelpanden op b en c locaties.

Ontwikkelen van een gezamenlijke visie op vastgoed in de centra. (Centra waarvan het vastgoed één of beperkt aantal eigenaren kent laten zijn beter in staat om, vanuit vastgoed perspectief, om de sfeer & verzorging, branchering/aanbod in centra en marketing van deze centra dusdanig te optimaliseren dat de aansluiting bij de wensen van de consument beter te realiseren is.)

- Samenwerking regio: zoek aansluiting bij regionale samenwerkingsverbanden als economie071 en daar waar ze al bestaan (Holland Rijnland) is het relevant om verder te kijken dan alleen naar de eigen regio. De ontwikkelingen binnen metropolen als Amsterdam en Rotterdam maar ook op het gebied van pick-up points of plannen voor outletcentra vragen dat ook binnen onze gemeente/regio krachten beter worden gebundeld om op diverse vlakken antwoord te kunnen blijven geven op ontwikkelingen direct of op termijn van invloed kunnen zijn op het functioneren van onze lokale economie.

- Branchering, profilering en promotie: Van belang is om de juiste online propositie (online vindbaar zijn, het juiste verhaal vertellen en de klant verleiden tot aankoop, reserveren of boeken) en de juiste inzet van sociale media te kiezen. Een van de logische gevolgen van het geschetste toekomstbeeld is dat ICT, marketing en sales volledig met elkaar zullen vervlechten. Doen we dat niet, dan komen we niet tot integrale oplossingen. Dat betekent automatisch dat ICT, samen met marketing en sales, een strategische rol moet krijgen binnen de Retail. Zowel individueel als voor een centrum als geheel. Voor de landelijk opererende ketens en stedelijke winkelgebieden zal dit relatief eenvoudig zijn. Voor de zelfstandige winkelier en de beide centra baart dit meer zorgen. Het vraagt een slimme, alternatieve maar ook gezamenlijke marketingstrategie om zo in de gunst van de consument te komen en te blijven. Wellicht liggen hier mogelijkheden in: een ondernemersfonds, samenwerking vastgoedeigenaren en retail, nieuwe ICT formules gericht op de zelfstandige winkelier en/of lokale markt.
- Goede bereikbaarheid naar de winkelcentra en optimale verkeersstromen en voorzieningen in en rondom de centra. De zelfrijdende auto zal er beslist komen echter impact hiervan is vooralsnog ongewis. Houdt een ieder vast aan zelfstandigheid en privébezit dan zullen auto's een wezenlijke rol spelen in ons straatbeeld. Is dit niet geval dan zullen er "deel"-auto's zijn die niet direct in de nabijheid geparkeerd hoeven te worden. Tot die tijd heeft een goed functionerend centrum verkeers- en publieksstromen die van verschillende kanten het centrum kunnen bereiken en daarmee een zekere doorloop creëren.

15.6 Verbindingen

- **Toerisme en recreatie**
  Winkelen is een geliefde activiteit voor toeristen. Winkels zorgen voor levendigheid en dragen bij aan de aantrekkelijkheid van de dorpskernen.

- **Restaurants en cafés**
  Maken ook deel uit van de levendigheid van de dorpskernen en hebben ook een functie voor toeristen, bezoekers en uiteraard de inwoners van de gemeente Noordwijk.

- **Samenleving, welzijn, jeugd en zorg**
  Naast aanbod van dagelijkse levensmiddelen zijn zorgproducten ook van belang met het oog op langer thuis blijven wonen van ouderen.

- **Mobiliteit**
  De relatie met de winkelvoorzieningen betreft de bereikbaarheid van de winkelvoorzieningen voor openbaar vervoer, fiets en auto, in die zin zijn parkeervoorzieningen ook bepalend.

16. Restaurants en cafés

Met de Koninklijke Horeca Nederland, afdeling Noordwijk is afgesproken dat in de komende periode een horecavisie voor Noordwijk wordt opgesteld. Het is uitgesteld in verband om enkele trends en ontwikkelingen op het gebied van regelgeving af te wachten. De gemeente wil samen met stakeholders en andere geïnteresseerden een visie op restaurants en cafés opstellen. Bij een volgende herziening van de omgevingsvisie kan het resultaat van het bovenstaande in dit hoofdstuk worden verwerkt.

17. Toerisme en recreatie

17.1 Ontwikkelingen tot nu toe

Naast Scheveningen en Zandvoort was ook Noordwijk één van de kustplaatsen die in de tweede helft van de 19e eeuw de transformatie doormaakte van vissersdorp tot badplaats. De economie van Noordwijk aan Zee was tot 1866 sterk afhankelijk van de visserij, wat niet veel geld of werkgelegenheid opleverde voor de inwoners. Maar in 1866 ontstonden in het kustdorp de eerste voorzieningen die het badleven mogelijk maakte. Er kwamen badkoetsen, er werd een badknecht aangesteld en een badhotel gebouwd. Noordwijk werd gepromoot als 'mondaine badplaats, waar de stranden breed waren, de lucht heilzaam was voor lichaam en geest en er geen riolen loosden op het zeewater'. Tot 1929 bleef de badplaats zich sterk ontwikkelen.

In 1928 waren er 50 hotel-pensions (groot en klein) en 128 huizen en appartementen waar de badgasten konden overnachten. Daarnaast waren er 89 villa's waar de welgestelde badgasten verbleven. Dankzij de tramverbinding vanuit Leiden naar de kust werd Noordwijk voor veel meer recreanten bereikbaar. Voor en na de Tweede Wereldoorlog verschenen de grotere familiepensions en luxe hotels. Maar er waren er ook veel ondernemende Noordwijkers die hun woning in de zomermaanden konden verhuren, vooral dankzij de stroom Duitse badgasten die naar Noordwijk kwamen. Het gezin bracht de zomerperiode door in hun zomerhuisje achter de woning. Een groot aantal Noordwijkers hadden hierdoor extra inkomsten, wat de welvaart van het dorp en de maatschappelijke betrokkenheid bij het toerisme ten goede kwam.

In de periode vanaf 1960 tot rond 1990 is Noordwijk een sterke badplaats gebleven met een groot aanbod aan voorzieningen voor de toerist. Van hotels tot recreatieparken, campings en vakantieappartementen zijn aanwezig om de bezoekers vanuit met name Nederland en Duitsland overnachtingsmogelijkheden te bieden. Noordwijk stond bekend om haar uitgaansgebied en diverse generaties brachten veel tijd door op het strand en in het centrum.

Vanaf 2000 heeft Noordwijk wederom een ontwikkeling doorgemaakt waarbij het toerisme zich niet meer beperkte tot de leisure-gast. Ook de zakelijke bezoeker trok naar Noordwijk om een congres of bijeenkomst bij te wonen. Noordwijk werd de tweede congresplaats van Nederland. Dit betekende echter niet dat de ondernemers van Noordwijk achterover konden leunen. Het toerisme veranderde in de loop der jaren sterk door toenemende concurrentie. Door het enorme aanbod aan de Nederlandse kust, de snelle reismogelijkheden en de relatief lage prijzen in het buitenland opende zich een bredere wereld voor de moderne toerist. Een vakantie op het strand van Noordwijk was geen vanzelfsprekendheid meer. De toeristische sector is echter nog steeds één van de belangrijkste pijlers van de Noordwijkse economie met een aandeel van ongeveer 22% van de totale werkgelegenheid (direct plus indirect) in 2017.

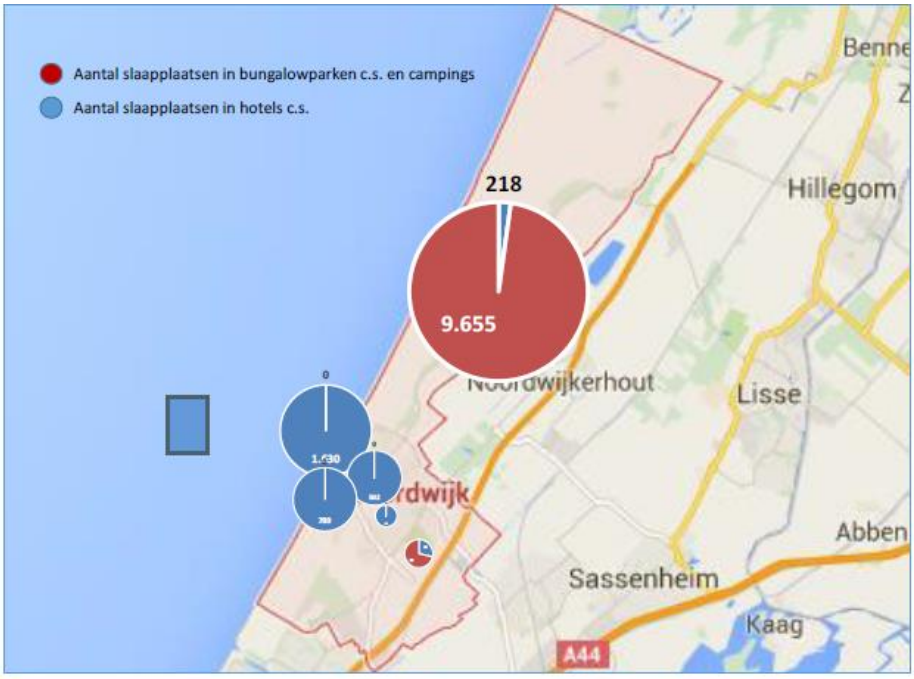
Verblijfsaccommodaties

Er zijn in totaal afgerond 3.500 verblijfseenheden in Noordwijk. Daarvan bevindt zich bijna 45% in de sector hotels c.s. Het aantal bungalows c.s. en kampeerplaatsen is ongeveer gelijk met elk rond de 1.000 eenheden. Het aantal slaapplaatsen in de gemeente bedraagt bijna 13.000. Aangezien huisjes en kampeerplaatsen meer slaapplaatsen per eenheid bieden, neemt hier de bungalowsector met 40% het grootste aandeel is, gevolgd door de campingsector met 35% van het aantal slaapplaatsen. Hotels c.s. bieden 25% van de slaapcapaciteit.

Type verblijfs accommodatie	Aantal units (1)	Aantal slaapplaatsen	% slaappl.
Ho(s)tels, pensions, B&B's, appartementen	1.569	3.180	25%
Bungalows, vakantiehuizen e.d.	1.030	5.150	40%
Campings (toeristische en vaste standplaatsen)	900	4.490	35%
Totaal Noordwijk (afgerond)	3.500	12.820	100%

Afbeelding 17.1: Overzicht verblijfsaccommodaties naar type (bron: gemeente Noordwijk)

Kijken we naar de spreiding van de toeristische slaapplaatsen naar deelgebied van de gemeente, dan blijkt dat 77% van het aantal slaapplaatsen in het noordelijk buitengebied ligt en 23% in Noordwijk aan Zee. Het aanbod elders in de gemeente is te verwaarlozen.

Afbeelding 17.2: Spreiding toeristische slaapplaatsen (bron: gemeente Noordwijk)

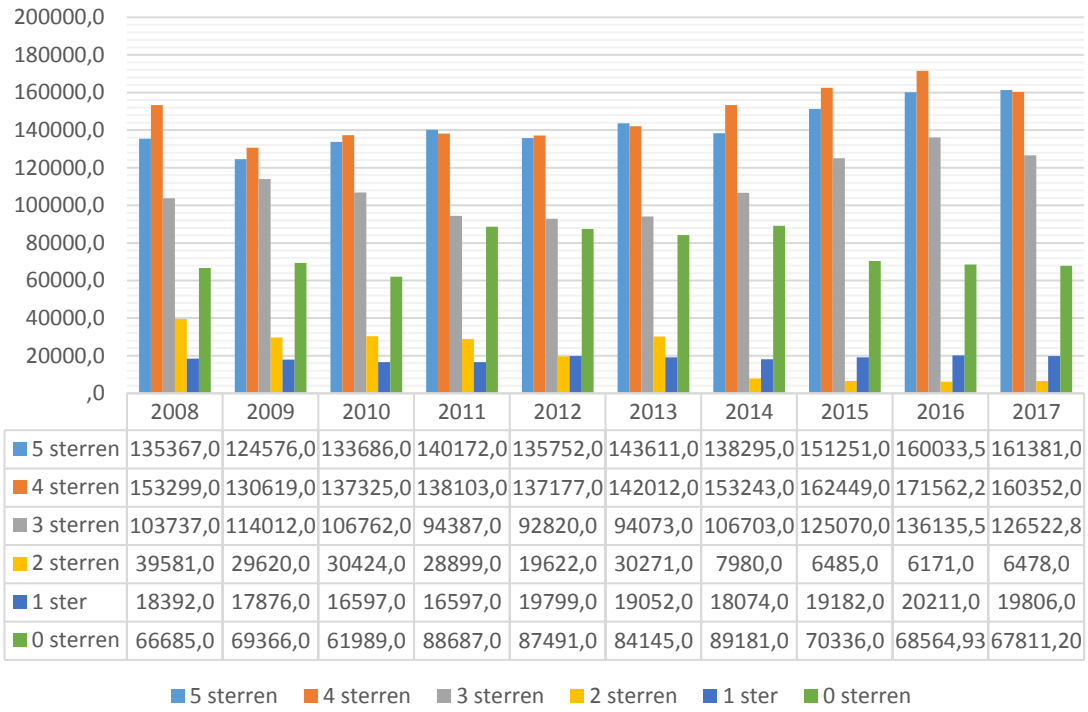
Hotels

Het voorzieningenniveau moet aansluiten op de wens van de hedendaagse gast die bij een bezoek aan Noordwijk wil genieten van luxe en comfort. Doordat investeringen in upgrading van de hotels hier en daar achterbleven in de periode rond 2005, liepen de overnachtingen terug ten opzichte van voorgaande jaren.

Maar voor een kustgemeente van deze grootte heeft zich in Noordwijk een zeer omvangrijk hotelaanbod ontwikkeld, met name in het midden en hoge segment. Het aanbod van hotelkamers in Noordwijk in het hoogste segment is ongeveer van dezelfde grootte als steden als Rotterdam en Den Haag en uniek in Nederland voor een badplaats. Hoewel in de loop der jaren het hotelaanbod is gedaald, heeft Noordwijk nog steeds een grote voorsprong op andere kustgemeenten.

In de gemeente Noordwijk zijn medio 2017 42 hotels, pensions, hostels, B&B's en appartementencomplexen gevestigd. Deze zijn samen goed voor 1.569 kamers.

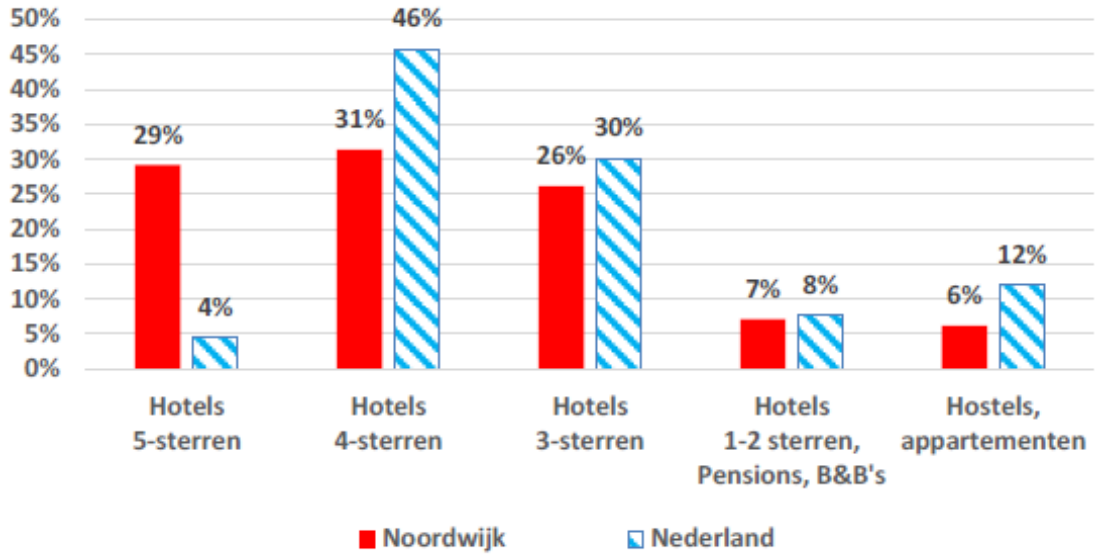
Onderstaande grafiek toont het aantal overnachtingen in hotels c.s. in Noordwijk over de periode 2008- medio 2017, op basis van de toeristenbelasting. De Noordwijkse hotels c.s. telden in 2016 ruim 560.000 overnachtingen. Vanaf 2014 is een duidelijke stijging van het aantal overnachtingen te zien .

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
5 sterren	135367,0	124576,0	133686,0	140172,0	135752,0	143611,0	138295,0	151251,0	160033,5	161381,0
4 sterren	153299,0	130619,0	137325,0	138103,0	137177,0	142012,0	153243,0	162449,0	171562,2	160352,0
3 sterren	103737,0	114012,0	106762,0	94387,0	92820,0	94073,0	106703,0	125070,0	136135,5	126522,8
2 sterren	39581,0	29620,0	30424,0	28899,0	19622,0	30271,0	7980,0	6485,0	6171,0	6478,0
1 ster	18392,0	17876,0	16597,0	16597,0	19799,0	19052,0	18074,0	19182,0	20211,0	19806,0
0 sterren	66685,0	69366,0	61989,0	88687,0	87491,0	84145,0	89181,0	70336,0	68564,93	67811,20

Afbeelding 17.3: Aantal overnachtingen in hotels in Noordwijk (bron: gemeente Noordwijk)

Onderstaande grafiek laat de verdeling (%) van het kameraanbod zien volgens de Nationale Hotel Classificatie Daaruit blijkt dat Noordwijk een bijzondere samenstelling heeft qua verdeling naar sterren: zeer veel 5-sterrenkamers en relatief weinig 4- sterren-kamers. Het aandeel van de overige segmenten komt redelijk overeen met het landelijke aandeel.

Afbeelding 17.4: Kameraanbod in hotesl naar sterren (bron: gemeente Noordwijk)

Naast het hotelaanbod zorgen ook de andere accommodaties als recreatieparken e.d. voor een groot percentage van het totaal aantal overnachtingen in Noordwijk.

Recreatieparken
Noordwijk heeft een omvangrijk buitengebied met veel natuurlijke en recreatieve kwaliteiten. Daarin bevinden zich diverse recreatieparken en recreatieve routes. Het traditionele bungalowpark, geëxploiteerd door een ondernemer via kortdurende verhuur aan recreatieve gasten komt minder voor. Onder andere door bepaalde financieringsconstructies zijn er steeds meer particulieren eigenaar van individuele huizen op vakantieparken, waarbij ze een deel van het jaar dat huis voor eigen (recreatief) gebruik beschikbaar hebben. Ook komt (semi)permanente bewoning van huizen op bungalowparken steeds vaker voor, bijvoorbeeld door expats of andere arbeidsmigranten.

Deze ontwikkelingen hebben ook betrekking op het aanbod in Noordwijk.
Naast de functievermenging zijn er vooral veel parken in het middensegment, waarbij weinig tot geen voorzieningen worden aangeboden en de uitstraling middelmatig is.

Totaal zijn er circa 1.030 huisjes op recreatieparken in de gemeente. Uitgaande van gemiddeld vijf bedden per unit, gaat het over ruim 5.100 slaapplaatsen.
Wat opvalt is dat het vrijwel allemaal relatief kleinschalige parken zijn. Gemiddeld hebben de parken zo'n 50 huisjes.

Campings
In totaal tellen de campings circa 330 toeristische standplaatsen, wat niet echt groot is voor een toeristische gemeente. Er zijn meer vaste dan toeristische plaatsen. Een niet vast te stellen deel van de vaste/overige standplaatsen heeft het karakter van een chalet, waardoor een deel van dit aanbod ook bij de lijst van vakantieparken had kunnen staan. Ook bestaat een gedeelte uit seizoensplaatsen. De totaal 900 standplaatsen staan voor ongeveer 4.500 slaapplaatsen.

Ontwikkeling van het congrestoerisme
De conferentie-, incentive-, meeting-en beursmarkt geldt als conjunctuurgevoelig. Voor een deel van de hotellerie in Noordwijk is dit een zeer relevant segment. Conferentiehotels hebben het lastig gekregen door de opkomst van *web conferencing* en andere nieuwe technologieën. Tegelijkertijd zijn er ook signalen dat de invloed daarvan begrensd is, en dat er –zeker als er weer wat meer budget voor is –de behoefte om elkaar *live* te ontmoeten, nog steeds aanwezig is.

Segmentering naar bezoekmotief
Op basis van de enquête uit het verblijfsaccommodatie onderzoek, en deels op basis van eigen schattingen, is de segmentering van de overnachtingen naar drie bezoekmotieven bepaald:

- 63% toeristische overnachtingen
- 8% zakelijke overnachtingen
- 29% overnachtingen congresgasten (MICE-segment)

Helaas zijn er geen cijfers bekend over het aantal zakelijke bijeenkomsten zonder overnachtingen. Uit gesprekken met de hoteliers is gebleken dat ook deze doelgroep van belang is.

Besteding verblijfsbezoekers
In totaal geeft een verblijfsbezoeker zo'n € 141,82 per persoon per dag uit. Exclusief de kosten voor de accommodatie is dit € 72,06 per persoon per dag.

Dagtoerisme
Hoewel cijfermatig moeilijk te onderbouwen, maakt het dagtoerisme (strandbezoek en dergelijke) duidelijk onderdeel uit van het toerisme in Noordwijk. Belangrijke randvoorwaarden voor een dagbezoek zijn vooral het parkeren, prijs/kwaliteit verhouding van het toeristisch product, de informatievoorziening, maar ook het gevoel van welkom zijn en iets bijzonders te hebben beleefd. Als dagbezoekers hierover tevreden zijn, komen ze vaak voor een langere periode terug of raden ze de badplaats aan bij anderen.

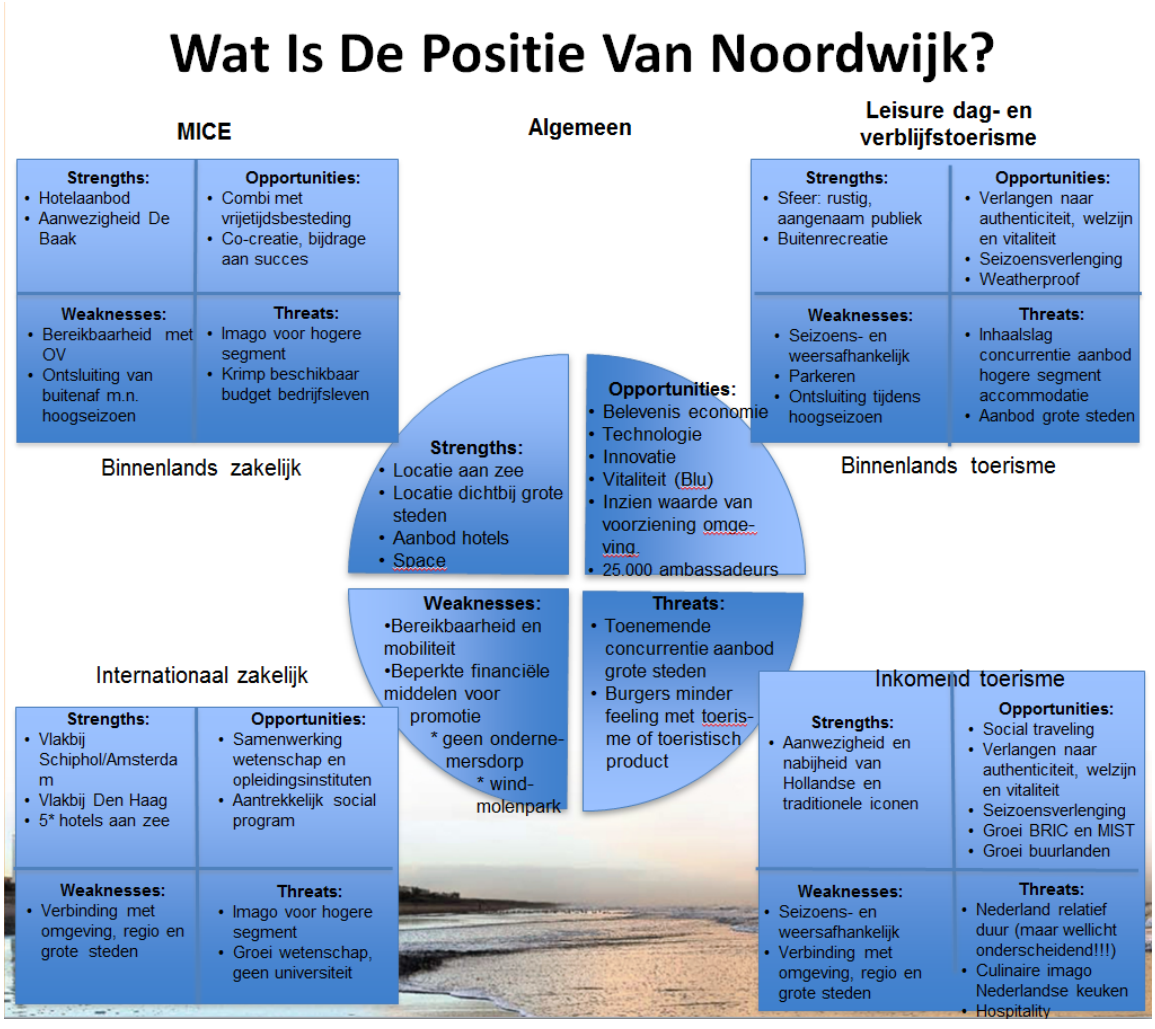
Om een beter beeld te krijgen van het bezoekersmotief van de bezoekers heeft de gemeente Noordwijk meegedaan aan een onderzoek naar het bezoekersprofiel door Amsterdam Marketing. Hierbij zijn in 2015 op verschillende tijdstippen en locaties bezoekers aan Noordwijk geïnterviewd.

Naast het rapport van de metropoolregio Amsterdam is het rapport van NBTC Holland Marketing gebruikt waarbij het onderzoek Kustmonitor 2015 antwoord geeft op de concurrentiepositie van Noordwijk ten opzichte van andere kustregio's, badplaatsen en Waddeneilanden. Dit onderzoek is opgesteld op basis van een online-enquête waarbij gebruik gemaakt is van een internetpanel.

Van de dagbezoekers komt zo'n 80% uit Nederland. Voor de overige 20 % geldt dat 9% uit Duitsland komt en 12 % uit andere landen. Men verblijft gemiddeld tussen de 4,5 en 5 uur in Noordwijk. Het strand blijft voor de dagbezoekers van Noordwijk de belangrijkste bezoekreden, gevolgd door attracties. Ruim 34% van de dagbezoekers in Noordwijk gaat hier ook winkelen.

Besteding dagbezoekers
In totaal spenderen de dagbezoekers in Noordwijk zo'n € 37,69 per dag. Waarvan de helft wordt besteed aan eten en drinken.

17.2 Analyse huidige situatie

SWOT Analyse

STERKTEN	KANSEN
▪ Diversiteit naar grootte en niveau hotels, met groot aanbod hotelkamers. ▪ Groot aanbod vakantiebungalows. ▪ Lang seizoen door congrestoerisme. ▪ Veelzijdigheid in natuur, kwaliteit en diversiteit strand. ▪ Kwaliteit strandhoreca ▪ Cultuurhistorie en stedenschoon ▪ Kwaliteit individueel ondernemerschap ▪ Actieve toeristische marketing ▪ Evenementen ▪ Nabijheid historische/grote steden ▪ Bezoekers ervaren een groot gevoel van veiligheid in Noordwijk	▪ Groeiende interesse onder consumenten voor hotelovernachtingen ▪ Groeimarkt Duitsland, België en Verenigd Koninkrijk zet door ▪ Groeiende interesse en investeringen in sportevenementen ▪ Gezamenlijke campagne Stad + Kust met de 071 regio ▪ Rijksbeleid zet in op spreiding van toeristen in plaats en tijd binnen de Randstad
ZWAKTEN	**BEDREIGINGEN**
▪ Weinig bijzondere hotels, afname authentieke hotels ▪ Weinig hotelkamers met frontaal zeezicht ▪ Middelmatig aanbod vakantiebungalows ▪ Nauwelijks recreatievoorzieningen bij bungalowparken ▪ (Semi-)permanente bewoning en arbeidsmigranten ▪ Matige beeldkwaliteit in Noordwijk aan Zee ▪ Parkeren en bereikbaarheid op piekdagen ▪ Toenemende leegstand winkels en horeca ▪ Weinig slechtweervoorzieningen in Noordwijk, wel in directe omgeving (Leiden) ▪ Noordelijk deel van het buitengebied teveel een enclave ▪ Beperkte samenwerking, tegengestelde belangen ▪ Onduidelijk toeristisch profiel	▪ Voor recreatieparken : gestage afname van gezinnen met kinderen ▪ interesse in kamperen (oude stijl) neemt af ▪ Snelle groei toeristisch aanbod Zeeland ▪ Uitbreiding windmolenparken voor de kust

17.3 Trends en prognoses

- Voorzetting van '*experience economy' en deeleconomie* in combinatie met technologische ontwikkelingen; daarbij vitale beleving van authenticiteit. Product en Dienst 'life cycles' worden steeds korter door sneller *wisselende consumentenvoorkeuren* en technologische ontwikkelingen: noodzaak tot voortdurende innovatie en kwaliteitsverbetering (zie De Grent als je dat nalaat).

- *Infrastructuur*. Online-omgeving steeds doorslaggevender voor bezoekbesluit. Men is continu online: gratis en gemakkelijke Wifi toegang wordt belangrijker. Goede bereikbaarheid (comfortabel, snel) steeds belangrijker voor groei en bestemmingskeuze.

- *Concurrentie* tussen kustplaatsen neemt toe, met noodzakelijke effectieve onderscheidende promotie. Belang van 'guest experience' op de strategische locaties ('touristic touch points') neemt toe. Consument wil steeds meer *luxe en comfort* met een goede prijs/kwaliteit verhouding en is veeleisender (ook culinair). Belang van samenwerking binnen de sector, met andere sectoren, binnen Noordwijk maar ook regionaal (grote steden) neemt toe om succesvol te zijn.

- *Hybridisering* samenleving en economie: ontstaan van onverwachte vernieuwende functiecombinaties. Toenemende behoefte aan '*community feeling'*, activiteiten die saamhorigheid, sfeer en beleving vergroten.

- Toename groep vitale ouderen, deels met flinke bestedingsmogelijkheden en specifieke wensen.

- Gevoel van *veiligheid* wordt belangrijker.

- *Duurzaamheid* krijgt prominentere rol in toerisme.

- Van toeristische ondernemers wordt verwacht dat zij iets *terug doen*: bijdrage aan behoud en ontwikkeling van groene projecten etc.

- Amsterdam blijft toeristisch groeien, maar kan de stroom niet meer aan: voert *spreidingsbeleid* voor hotelgroei en toeristenstromen.

<u>*Binnenlands toerisme*</u>
Voor de binnenlandse toeristische vraagmarkt geldt dat koopkrachtcijfers en -prognoses van het CPB en CBS – na een aantal lastige jaren – voor 2015 (+1,2%) een positief beeld laten zien. Voor 2016–2017 is het beeld eerder neutraal dan positief. Voor de periode na 2017 zijn nog geen ramingen beschikbaar.

De binnenlands toeristische *hotelvraag* ondervindt positieve invloed van een aantal factoren, zoals het groeiend aantal welgestelde senioren, acties, websites en veilingen die hotelovernachtingen voor de consument aantrekkelijker maken en een algemene groeiende interesse onder consumenten voor hotelovernachtingen. NBTC-NIPO geeft aan dat op de langere termijn de binnenlandse hotelvraag zal blijven groeien, in lijn met de lange termijn trend die zich reeds laat zien vanaf 2000.

Met betrekking tot de binnenlandse vraag naar *vakantieparken* voorziet NBTC-NIPO een lichte groei van 0,5% per jaar voor de periode 2015–2020. De Rabobank gaat in een recente prognose uit van nagenoeg gelijk blijvende vraag in Nederland, vooral vanwege:

- een gestage afname van het aantal gezinnen met jonge kinderen (de belangrijkste doelgroep van parken);
- de betrekkelijk lage economische groei voor de komende jaren;

- een algemene dalende interesse voor verblijf op vakantieparken volgens consumentenonderzoeken.

Hier staat echter een groeiende belangstelling voor losstaande huisjes tegenover. Ook de toegenomen hang naar gezins-en familiebanden (3-generatie-vakanties) heeft een positief effect op de vraag. Negatieve invloed op de bezetting heeft de toenemende concurrentie door de blijvende groei van het aanbod.

In diverse prognoses wordt er van uitgegaan dat het aantal binnenlandse overnachtingen op *campings* langzaam af zal nemen. In de periode 2007 tot 2017 is het aantal overnachtingen op campings in Zuid Holland gedaald van ruim 1,4 miljoen naar ruim 1,2 miljoen. Tot en met 2020 is de verwachting dat dit langzaam maar gestaag verder af zal nemen, met circa 1,5% per jaar (NBTC-NIPO, Rabobank). Dit komt vooral omdat het aantal gezinnen met kinderen daalt en onder consumenten de interesse in kamperen in het geheel afneemt. Dat neemt niet weg dat bepaalde niches (zoals natuurcampings en campings die inspelen op de *glamping*-trend) binnen de campingmarkt wel goed kunnen presteren.

Inkomend toerisme
Noordwijk is voor meer dan de helft afhankelijk van inkomend toerisme. Duitsland is veruit het belangrijkste herkomstland, en in (veel) mindere mate België en het Verenigd Koninkrijk. Voor deze landen raamt het NBTC in haar Toekomstperspectief 2025 de volgende groeicijfers voor inkomend toerisme in Nederland:

- Duitsland: tot 2018 jaarlijkse groei met gemiddeld 1%, daarna groei met gemiddeld 0,5% per jaar.
- België: tot 2018 jaarlijkse groei met gemiddeld 4%, daarna groei met gemiddeld 2% per jaar.
- Verenigd Koninkrijk: tot 2018 jaarlijkse groei met gemiddeld 2%, daarna groei met gemiddeld 1% per jaar.

Zakelijke markt
De zakelijke vraagontwikkeling is vooral relevant voor de hotelsector en hangt nauw samen met economische ontwikkelingen. Volgens het CPB zal het Bruto Binnenlands Product (BBP) in 2015 en 2016 naar verwachting groeien met 1,7% à 1,8% per jaar. Ook voor 2017 wordt een plus verwacht. De algemene consensus is dat de economische groei daarna verder aantrekt, maar wel laag blijft.

MICE-markt
De verwachting is dat de MICE-markt na een aanzienlijke teruggang het dal wel bereikt heeft. Zo voorspelt de 2015 Global Meetings Forecast voor Nederland en België gezamenlijk een toename van de totale uitgaven aan alle typen meetings (inclusief conferenties en incentives) van 1,4%. Onderzoeksbureau Advito voorspelt voor 2016 voor *Europa* een (flinke) toename van de vraag naar meetings in externe accommodaties. Die moeten dan bij voorkeur wel – "*fora change of scenery*" –een 'ongewoon' karakter hebben. Met een standaardzaal in een standaardgebouw kom je er dus de komende jaren niet. Voor de korte termijn lijkt gematigde groei het meest voor de hand liggend. Dit wordt onder meer ingegeven door de weer langzaam aantrekkende economie in 2015 en verder.

17.4 Beleidskaders

Rijk
Toerisme en recreatie zijn belangrijk voor de Nederlandse economie. De toeristische sector heeft een jaarlijkse omzet van € 68,3 miljard en telt ruim 600.000 banen. Dat is 6,2% van het totale aantal banen in Nederland. Het toerismebeleid van de Rijksoverheid heeft 3 hoofdpunten: meer toeristen naar Nederland trekken, ondernemerschap en duurzaamheid.

Meer toeristen naar Nederland
Nederland had in 2015 een nieuw record buitenlandse bezoekers: er kwamen 15 miljoen toeristen en zakenmensen. Zij gaven in totaal zo'n € 10,9 miljard uit. De meeste buitenlandse toeristen kwamen uit Duitsland, het Verenigd Koninkrijk, België, de Verenigde Staten en Frankrijk. Daarnaast trok Nederland meer toeristen uit China.

Marketing van Nederland
NBTC Holland Marketing is verantwoordelijk voor de marketing van Nederland als toerismebestemming. Het bureau zet zich in om zoveel mogelijk toeristen naar Nederland te halen. Het NBTC zet Nederland op de kaart als aantrekkelijke bestemming voor zowel vakanties als zakelijke bijeenkomsten en congressen. Voor 2020 is de verwachting dat het aantal internationale bezoekers in Nederland groeit naar 16 miljoen. Inzet van het NBTC daarbij is de zogenaamde toerismespreiding. Dat betekent dat alle delen van Nederland kunnen profiteren van het toenemende aantal bezoekers. Dit voorkomt ook dat sommige plaatsen in Nederland te druk worden.

Provincie
Vanuit de provincie Zuid Holland is de afgelopen jaren gewerkt met het 'Impulsprogramma Recreatie en Toerisme'. Een werkwijze waarbij de provincie (markt)partijen centraal stelt, initiatieven verbindt en ruimte geeft. Vanuit het programma wordt met hen meegedacht, er worden partijen bijeengebracht en er zijn korte lijnen binnen de provinciale organisatie. Uitgangspunt was het ondersteunen van initiatieven op het gebied van recreatie en toerisme die aan provinciale kerntaken raken. Dit project is inmiddels afgerond en wordt geëvalueerd. De evaluatie gaat verder in op het toekomstig beleid en de provinciale rol ten aanzien van recreatie en toerisme. Het is aan het nieuwe college van GS en de nieuwe staten zich uit te spreken over de toekomst van het impulsprogramma recreatie en toerisme.

Regio
Noordwijk werkt samen met de overige gemeenten in de Duin- en Bollenstreek aan diverse projecten om de economische pijler toerisme te versterken: upgrading van wandel- en fietspaden en uitvoering van diverse projecten op het gebied van natuur en landschap en recreatie, ter versterking van leefomgeving en toerisme. De Provincie Zuid-Holland heeft ter ondersteuning een subsidiebijdrage toegezegd. De 071-regio heeft Noordwijk gevraagd aan te haken bij het uitwerken van een verkenning om de mogelijke (regio)synergie van de betreffende marketingorganisaties in kaart te brengen. Dit betreft inventarisering van de huidige individuele marketingactiviteiten, de eventuele overlap en lacunes in beleid en uitvoering, kansen, bedreigingen en marktontwikkelingen. Hierna zal duidelijk worden of en in hoeverre gezamenlijke activiteiten haalbaar zijn.

Gemeente
Naast de samenwerking op het gebied van recreatie en toerisme met de Bollenstreek en de 071 regio blijft Noordwijk het lokale beleidskader vernieuwen om in te blijven spelen op de veranderingen in de markt.

17.5 Beleidsinzet

Strategische beleidsinzet en visie
Versterken van het toeristisch cluster in Noordwijk om zich verder te ontwikkelen als gastvrije, inspirerende en energieke kustplaats met topkwaliteit en allure, voor zowel dagbezoekers, verblijfstoeristen als congresgangers, in goede balans met het leefklimaat voor bewoners. De stimulering van selectieve groei is gericht is op verbetering van de kwaliteit, diversiteit en beleving van het toeristisch product.

Beleidsinzet per thema

- *Wat betreft ontwikkeling van hotels* richt Noordwijk zich vooral op verhoging bezettingsgraad en diversiteit in het hele segment en upgrading van de kwaliteit en onderscheidend vermogen binnen de segmenten. Groei mogelijk in de kustzone. Voorkeurslocaties voor herontwikkeling zijn: Vuurtorenplein, Palaceplein/Gat van Palace/ De Grent, Wantveld (onder voorwaarden) en Koningin Astrid Boulevard.

  Het Vuurtorenplein en Palaceplein zijn uitstekend geschikt voor hotelvestiging. Ze maken optimaal gebruik van hét USP van Noordwijk: strand en zee. Het is logisch dat hotels hier hun kameraanbod zoveel mogelijk op de zeezijde zullen richten. Tegelijkertijd moet er voor worden gewaakt dat er geen lelijke/blinde achterzijde komt, maar dat ook deze een voldoende fraaie uitstraling heeft. Nieuwe hotels op beide pleinen zullen ook bijdragen aan het aantrekkelijker maken van de momenteel matige verblijfskwaliteit van deze plekken.

  Het Wantveld is in de huidige situatie nauwelijks geschikt voor hotelvestiging. Het plein is onaantrekkelijk vanwege de parkeerfunctie en de relatief laagwaardige dan wel saaie bebouwing. Het woonkarakter gaat niet echt samen met een wat groter hotel. De fysieke relatie met de rest van het dorp is matig, ondanks de aanwezigheid van De Muze.

  Een hotel zou hier wel kunnen indien sprake is van geïntegreerde ontwikkeling van het hele Wantveld/gebied. Bijvoorbeeld in combinatie met een mix van horeca, leisure en/of andere publieksvoorzieningen. En in combinatie met parkeren onder de grond. Tegelijkertijd ontstaat dan wellicht een negatief effect: een nieuw verblijfscluster dat zorgt voor afvloeiing uit het toeristische kerngebied.

- *Kwaliteitsverbetering van het kerngebied, ontwikkeling van* toeristische voorzieningen.

- De Koningin Astrid Boulevard is een prachtige boulevard met een geheel eigen sfeer, zeker in combinatie met de achterliggende villawijk. Ingezet moet worden op behoud van de specifieke architectonische kwaliteit van dit gebied met hoge eisen aan eventuele nieuwbouw. Verder ligt de boulevard hoog ten opzichte van het strand waardoor vrij zicht over de zee mogelijk is en heeft het een luw en elementair karakter. De bebouwingswand moet zo transparant mogelijk blijven, dus geen aaneengesloten blokken of rijen, maar juist vrijstaande elementen waartussen wind, licht en zeelucht hun gang kunnen gaan. Een redelijk grote schaal hoeft niet te worden uitgesloten, waarbij bouwen haaks op de boulevard in beperkte vorm oplossingen biedt voor lokale ontwikkelingen die passen bij het villakarakter. Het is van belang dat het contact tussen de zee en de achterliggende wijk in de glooiende duinen niet verstoord wordt door grote bouwmassa's.

- *Over het algemeen geldt dat de criteria voor plantoetsing aangescherpt dienen te* worden: met betrekking tot beeldkwaliteit, gebruik van de plint (bij voorkeur publieksfuncties, geen dienst-functies) en het karakter van het hotel. Het gaat erom dat een nieuw hotel een waardevolle toevoeging is aan het bestaande aanbod en voor de plek waar het wordt gevestigd.

- *Voorkoming verdere verdichting van het cluster bungalows/ recreatieparken. Het risico* bestaat dat het meer een woonwijk dan een bungalowpark wordt. Het zou juist meer ruimte en ruimtelijke kwaliteit kunnen gebruiken. Om afname van de recreatieve aantrekkingskracht van dit gebied te voorkomen, zou ingezet moeten worden op handhaving van beleid ter voorkoming van (semi)permanente bewoning.

- *Verbinding maken vanuit toeristisch kerngebied met buitengebied.*
  Zowel op marketinggebied (arrangementsontwikkeling bijvoorbeeld) alsmede door middel van betere (bus)verbindingen, elektrisch vervoer, witte fietsenplan etc. Het gemiddelde

verblijf in een vakantiehuisje is 7,1 nachten. Dit is bijna het dubbele van een verblijfsduur in een hotel.

Ook wat connectiviteit betreft door glasvezel, wifi netwerken aan te leggen waarbij alle toeristische informatie snel en gratis toegankelijk is. De online-omgeving moet optimaal zijn. Zo'n 78% van de bezoekers zoekt voor de beslissing om naar Noordwijk te komen naar informatie. Online-informatie is hierbij het meest geraadpleegd.

- *Zorgen voor gelijk speelveld bij vakantieverhuur*
  AirBnB is een sterk groeiende ontwikkeling. Met betrekking tot deze ontwikkeling en de toekomstige groei van vakantieverhuurders zal een standpunt ingenomen moeten worden/ beleid op moeten worden geformuleerd. Deels zorgen deze verhuurders voor extra overnachtingen in Noordwijk, maar er is ook wezenlijke concurrentie met de reguliere accommodatieverschaffers. Noordwijk kende in de -60 en -70er jaren al een soortgelijke vorm van verhuur door middel van 'zimmer mit frühstuck' voor de badgasten uit Duitsland. De zomerhuisjes die destijds dienden om de gezinnen in Noordwijk huisvesting te bieden in de zomerperiode worden nu gebruikt voor de verhuur aan toeristen. Dit zorgt niet alleen voor extra inkomsten maar ook meer betrokkenheid bij en draagvlak voor de toeristische sector. Als eerste zal duidelijk moeten worden wat de omvang van dit aanbod in Noordwijk is waarna gezorgd moet worden voor een gelijk speelveld door o.a. heffen van toeristenbelasting etc. Hoewel het zijn van een toeristische badplaats zorgt voor levendigheid en een gemiddels hoger aanbod van voorzieningen mag recreatief verblijf in woningen nooit ten kostte gaan van de woondoelstelling en de leefbaarheid.

- *Scheppen van mogelijkheden tot overnachten in het bollengebied of cultureel erfgoed.* Dit is een bijdrage aan diversiteit van kleinschalig niveau.

- *Vanuit marketingperspectief actief blijven richten op de Duitse en Belgische markt.*
  Duitsland en België zijn tevreden over Noordwijk en zijn goed voor herhaalbezoek. De Duitser geeft Noordwijk een 8,5! Zowel Duitse als Belgische potentiële kustbezoekers vinden het bij een Europese kustvakantie belangrijk dat men zich kan ontspannen en dat de omgeving uitnodigt tot wandelen en of fietsen. Aandacht voor bewegen en gezond eten tijdens de vakantie is meer een aandachtspunt voor de Duitse gast dan die vanuit België.

- *Onderzoek naar de haalbaarheid van een officiële status van kuuroord volgens europese normering* (badstatus Noordwijk volgens de European Spas Association ESPA) samen met de regio Duin- en Bollenstreek. Alle randvoorwaarden om Noordwijk te positioneren als vitale energieke kustplaats binnen Nationaal Park Hollandse Duinen zijn aanwezig.

- *Verbetering recreatieve routes en structuren voor verschillende doelgroepen.* Veel bezoekers (met name vanuit Duitsland en België) komen met hun auto naar Noordwijk. Door recreatieve routes en alternatief vervoer wordt men gestimuleerd de regio wandelen, per fiets of (elektrische)sloep te verkennen.

17.6 Verbindingen

Cruciaal voor het toerisme zijn goede bereikbaarheid, een hoge kwaliteit van de openbare ruimte, diversiteit aan accommodaties, voorzieningen en evenementen, een gezellige sfeer, een hoog niveau van gastvrijheid en een effectieve marketing. In samenwerking is het steeds zoeken naar de juiste balans in de afweging van soms strijdig lijkende belangen.

- **Cultuur; cultuurhistorie**
  Noordwijk kan zich met cultuur en cultuurhistorie onderscheiden ten opzichte van andere kustplaatsen. Een aanvullend aanbod van grootschalige culturele evenementen, een breed aanbod van culturele attracties en slechtweervoorzieningen, de ontsluiting van

cultuurhistorische bezienswaardigheden dragen bij aan het aantal bezoekers in Noordwijk en de profilering van Noordwijk.

- **Winkelvoorzieningen**
  Winkelen is een geliefde activiteit voor toeristen. Winkels zorgen voor levendigheid en dragen bij aan de aantrekkelijkheid van de dorpskernen. Ook hier is een kwalitatief aantrekkelijk aanbod van belang.

18. Greenport

18.1 Ontwikkelingen tot nu toe

Omslag naar offensief beleid voor herstructurering en kwaliteitsverbetering
Sinds de jaren tachtig van de vorige eeuw was er sprake van een verhoogde ruimtelijke druk op het gebied van de Duin- en Bollenstreek. Om die reden is aan het begin van die periode een eerste regionale structuurschets gemaakt onder het 'Samenwerkingsorgaan Duin- en Bollenstreek'. Aangezien daarna toch de verrommeling in het gebied toenam met negatieve gevolgen voor het landschap, is in 1996 het Pact van Teylingen tot stand gekomen. Het Pact van Teylingen had een vrij defensief karakter met als gevolg dat de gewenste herstructurering niet echt op gang kwam. Het was vooral bedoeld om een dreigende grootschalige verstedelijking ('Bollenstad') tegen te gaan. Het Pact is daarom in 2004 aangevuld met het Offensief van Teylingen. Via het Offensief van Teylingen werd beoogd om gewenste ontwikkelingen versneld te stimuleren via zgn. 'gebieds- en bedrijfsmodules'.

Versterking regionale samenwerking
Het belang van alle Greenports in Nederland is voor het eerst beleidsmatig vastgelegd in de Nota Ruimte (2006). Voor de Duin- en Bollensteek is dat beleid uitgewerkt in de Gebiedsuitwerking Haarlemmermeer-Bollenstreek (2006). Vervolgens is er in 2009 voor en door de regio Holland Rijnland een structuurvisie vastgesteld die voor het greenportgebied is uitgewerkt in de Intergemeentelijke Structuurvisie Duin- en Bollenstreek (ISG 2009). In de ISG2009 staat de economische herstructurering van de Greenport Duin- en Bollenstreek centraal, gekoppeld aan landschapsverbetering.

Om het proces van herstructurering en landschapsverbetering van de grond te krijgen, is in 2010 de Greenport OntwikkelingsMaatschappij Duin- en Bollenstreek (GOM) opgericht met een investeringsprogramma in uitvoering van € 70 miljoen. Inmiddels is sprake van een hertructureringsprogramma van € 94 miljoen, gemeten vanaf de start van de herstructurering in 2010. Op basis van deze investeringen is het aannemelijk dat de investeringen zullen leiden tot een spin-off, dat kan oplopen tot een bedrag van € 500 miljoen. Daarbij speelt nog dat sprake is van een versnelling van de herstructueringsopgave in de komende periode als gevolg van de wens van de aandeelhoudende Greenportgemeenten en Holland Rijnland.

De opbrengst van de exclusieve verkoop van bouwtitels voor Greenportwoningen in het buitengebied is het belangrijkste middel om dit proces te financieren. Hiermee worden de eerste goede resultaten geboekt, zoals netto toevoeging van bollengrond door opruiming van verrommelde locaties en verbetering van tweede klas bollengrond, sloop van oude kassen en gebouwen, uitbreiding in ontwikkeling van negen hectare netto Bulb Trade Park in Noordwijkerhout voor handels- en exportbedrijven met de succesvolle uitgifte van diverse woonkavels voor de bouw van 'Greenportwoningen'. Daarnaast is het herstructureringsproject glastuinbouw Kloosterschuur-Trappenberg (Greenhouse Park) in uitvoering, waarbij eveneens sprake is van woonkavels t.b.v. Greenportwoningen.

Op basis van eerdere afspraken (Valentijnsakkoord) en gewijzigd ruimtelijk (provinciaal) beleid, is de ISG2009 herzien. Na de uitgevoerde inventarisatie en evaluatie is geconcludeerd dat de ISG2009 in hoofdlijnen goed heeft gewerkt en geen aanpassing behoefde. Wel zijn op thematische onderdelen verbeteringen en moderniseringen doorgevoerd. De geactualiseerde ISG2016 is door alle gemeenteraden in de zomer van 2016 vastgesteld. De zes bollengemeenten werken daarmee samen verder aan de verdere ontwikkeling van een vitale Greenport Duin- en Bollenstreek.

Economische betekenis, landschap en begrensde verstedelijking
In de sector heeft verdere schaalvergroting en internationalisering plaatsgevonden. De focus is gaandeweg verlegd naar handel. Hoewel het aantal banen in de Greenport is afgenomen, is de afgelopen periode een toename zichtbaar van de bedrijfsactiviteiten in de bollensector. Er is weer een groeiende interesse in uitbreiding van bollengrond van goeokomstbestendige teeltbedrijven. De afzet van producten ontwikkelt zich gunstig, de prijzen herstellen en agrarische ondernemers investeren weer.

De ontwikkeling van het bollencomplex heeft echter ook negatieve sporen achter gelaten op het landschap: op vele plaatsen is het landschap 'verrommeld', zijn zichtlijnen aangetast en is door vestiging van agrarische bedrijfsgebouwen de openheid van het landschap op veel plaatsen verstoord of geheel verdwenen. Om een goede balans te waarborgen tussen verstedelijking en vernieuwing van het buitengebied heeft een duidelijke begrenzing steeds een belangrijke rol gespeeld. Hierdoor blijft er 'planologisch rust' in het buitengebied. Dit is een voorwaarde voor continuïteit en succes van het werk van de GOM gebleken.

18.2 Analyse huidige situatie

Noordwijk maakt onderdeel uit van het bollencomplex in de Duin- en Bollenstreek. Met vijf andere bollengemeenten Hillegom, Lisse, Katwijk, Noordwijkerhout en Teylingen functioneert een economisch kerngebied van wereldformaat, dat werkgelegenheid biedt aan ongeveer 6000 mensen (Fte), ofwel 9% van de regio Duin- en Bollenstreek.

De toegevoegde waarde bedraagt zo'n € 450 miljoen, 10% van het regionaal totaal dat ruim € 4 miljard bedraagt. Circa 70 % van de toegevoegde waarde van de Greenport wordt gegenereerd door de handel in bollen en sierteelt-producten. In het buitengebied bevindt zich 2625 hectare eerste klas bollenteeltgrond die hiermee nauw is verbonden. In de toeristische sector werken 3500 mensen in de regio die een toegevoegde waarde creëert van € 176 miljoen (bron: Rabobank en GOM, 2013). De Duin- en Bollenstreek is daarmee één van de belangrijke Greenports in Nederland. Maar de impact is veel groter. Bloeiende bollen in de streek zorgen voor een stabiele verlenging van het toeristenseizoen in Nederland en zijn langzamerhand een icoon geworden voor Nederland in de wereld. Ook de Noordwijkse horeca en winkels profiteren van de extra toeristen die hier op af komen.

De Greenport Duin- en Bollenstreek telt vijf economische clusters, die nauw met elkaar zijn verbonden en elkaar versterken:
- De teelt van bloembollen, bloemen en vaste planten en de glastuinbouw (vrijwel volledig sierteelt)
- De handel in en export van sierteeltproducten
- De veilingen
- Het toerisme
- Het overige bedrijfsleven en kennisinstellingen

Internationale positie
De Greenport Duin- en Bollenstreek draagt bij aan het Nederlandse marktaandeel van ca. 65% van de wereldproductie in bloembollen. Zo'n 10% van het nationale productieareaal en de direct daarmee samenhangende productiewaarde bevindt zich hier.

De Verenigde Staten is de grootste exportmarkt voor bloembollen. Jaarlijks worden daar meer dan 1 miljard bloembollen naartoe geëxporteerd. Japan was in de jaren negentig de belangrijkste groeimarkt voor de sector. Op dit moment zijn dat China en Rusland, die sterk klimmen op de lijst van grootste afnemerslanden. De exportwaarde bedraagt ca. 600 miljoen euro, waarvan ruim 55% naar landen buiten de Europese Unie gaat. De West-Europese landen nemen zo'n 45% van de totale bloembollenafzet voor hun rekening. Duitsland is voor de sector de koploper, gevolgd door Verenigd Koninkrijk, Frankrijk, de Scandinavische landen en Italië.

SWOT Analyse

STERKTEN	KANSEN
▪ Sterke positie en imago van Nederland in de wereld ▪ Aansprekend assortiment ▪ Diepgaand kennisniveau ▪ Sterke internationale oriëntatie van het bedrijfsleven ▪ Aanwezigheid Keukenhof ▪ Het eerste en bekendste bollenteeltgebied van Nederland, onderstreept door de naamgeving ▪ Uitstekende groeiomstandigheden voor hyacinten vrij unieke combinatie bodem en microklimaat ▪ Sterke onderling verweven economische clusters	▪ Aanboring van grote nieuwe afzetgebieden in Noord- en Zuid-Amerika, China en Rusland. ▪ Inspelen op grotere vraag naar kwaliteitsbollen (virusvrij), duurzaam geproduceerd, met toegevoegde waarden, nieuwe soorten en kleuren ▪ Inspelen op de gemakbehoefte bij de consument; niche-producten voor kleinere bedrijven ▪ Ontwikkeling van clusterlocaties van Greenportwoningen, opbrengst t.b.v. de (versnelling van) de herstructurering van de Greenport ▪ Schaalvergroting, met kansen voor grotere bedrijven die kennis, kapitaal en arbeid slim combineren ▪ Verbetering infrastructuur ▪ Meer samenwerking, binnen de sector en met andere sectoren (toerisme, ruimtevaart) ▪ Betere toegankelijkheid voor wandelaars en fietsers door aanleg routenetwerken en stopplaatsen ▪ Gebruik van reststoffen (biobased economy) ▪ Na bloeiseizoen gebruik van bollengrond voor snijbloementeelt, waardoor de regio een steeds groter deel van het jaar een kleurrijk karakter heeft ▪ Leveren van inhoudsstoffen voor de farmaceutische en cosmetische industrie ▪ Zelf opzetten van buitenlandse productiegebieden
ZWAKTEN	**BEDREIGINGEN**
▪ Sector is behoudend van karakter ▪ Aantal starters, de spin-off en de interactie met andere sectoren is beperkt ▪ Te kleine versnipperde en deels verouderde productiestructuur ▪ Zwakke oost-westverbindingen ▪ Nog steeds teveel verrommelde plekken met weinig open landschappen ▪ Bodem- en waterverontreiniging door gewasbeschermingsmiddelen	▪ Slinken van de toonaangevende positie in de handel, doordat a) zij nog te veel aan oude tradities vasthouden b) hun schaalgrootte vaak te klein is en c) de productie zich uit 'de Zuid' verplaatst, waardoor zij grip op het product verliezen ▪ Bouw 'GOM-woningen' verloopt te traag, waardoor onvoldoende geld beschikbaar komt voor tijdige herstructurering en landschapsverbetering; concurrentiepositie van Bollenstreek neemt af.

	▪ Vanwege het onvoldoende terugdringen van het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen weet de sector niet te voldoen aan de Europese Kaderrichtlijn Water, waardoor productie niet langer wordt toegestaan. ▪ Toenemende omgevingsweerstand vanwege schadelijke effecten middelengebruik. ▪ Wisselende handelsboycots. ▪ Besmetting met uitheemse plantenziekten.

18.3 Trends en prognoses

- Toenemende behoefte van consumenten aan *gebruiksgemak, sfeer en beleving*.
- Stagnerende en mogelijk *teruglopende vraag* naar en verschraling assortiment 'droogverkoop' bollen, want consumenten zijn steeds minder bereid om in het veelal natte najaar bollen te planten.
- Groeiende afzet aan het *kostenbewuste grootwinkelbedrijf* en de grootschalige broeierij;
- Versnelde schaalvergroting met meer verschillen tussen moderne en verouderde bloembollenbedrijven, 5% afname per jaar van het aantal bedrijven.
- *Stabiel productieareaal*.
- Toenemende *automatisering/mechanisering* in de bedrijfsvoering.
- Toenemende aandacht voor *afzet en marketing* om de producten beter te promoten.

Aanvullend wordt opgemerkt dat de markt van Nederlandse bloembollentelers en -broeiers voor de komende jaren een voorzichtig positief perspectief heeft (bron: Bloementeelt, Rabobank Cijfers en Trends, 2016 -2017. De Nederlandse bloembollensector heeft op alle hoofdgewassen een sterke positie, maar is tegelijk zelf haar belangrijkste concurrent indien het areaal wordt uitgebreid.

In Nederland stonden in 2014 op 23.590 hectare bloembollen. In 2013 was dat 23.291 en in 2012 23.488 ha (CBS). Met een hoofdrol voor de provincie Noord-Holland. Het aantal bloembollenbedrijven lag in Nederland in 2014 op 1.516 bedrijven en in 2013 op 1531 (ca. 5 % afname per jaar).

18.4 Beleidskaders

De erkenning en waardering van de Greenports in Nederland, waaronder de Greenport Duin- en Bollenstreek is op rijksniveau vastgelegd in de Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte (SVIR). De Greenports maken onderdeel uit van één van de topsectoren in Nederland van nationale betekenis: tuinbouw en uitgangsmaterialen.

Het doel van Greenport Holland is om samen met de stedelijke regio's en de betrokken decentrale overheden, de (internationale) concurrentiekracht van de Greenports te versterken en ruimtelijke en mobiliteitsproblemen op te lossen.

In navolging van het rijksbeleid is het belang van de versterking van den Greenports opgenomen in het provinciaal ruimtelijke beleid, dat is vastgelegd in de Visie Ruimte en

Mobiliteit. Doelstelling is ook hier de vergroting van de agglomeratiekracht, waarvan de te versterken Greenports een onderdeel zijn.

18.5 Beleidsinzet

Greenportgemeenten hebben afgesproken dat het ISG2016 beleid leidend is ten aanzien de inbreng van de Greenportgemeenten in andere ruimtelijke processen, dus ook van de lokale Omgevingsvisies en andere (intergemeentelijke) visies of programma's waarin de gemeenten deelnemen, zoals de medio 2017 vastgestelde regionale agenda Hart van Holland. De inzet van Noordwijk zal daarom een ondersteuning zijn van het ISG2016 beleid.

Strategische beleidsinzet

Gemeente Noordwijk is een onderdeel van de Greenport Duin- en Bollenstreek en wil zich blijven inzetten voor de verdere ontwikkeling naar een vitale Greenport, samen met alle betrokken overheden, bedrijven en instellingen. Om in de internationale concurrentiestrijd te overleven, streven we naar een integrale aanpak van ruimtelijke maatregelen, planologische regelgeving, verbetering van infrastructuur, innovatie, investering in duurzaamheid, samenwerking (bedrijven onderling en met overheden en kennisinstituten) en gebiedsmarketing.

Samen met de andere Greenportgemeenten, de Greenport Ontwikkelingsmaatschappij (GOM) en de Economic Board, wil Noordwijk samen met de regio met kracht verder gaan met de herstructurering van de sector, landschapsverbetering, innovatie en verdere ontwikkelingen die nodig zijn voor een vitale Greenport.

De herstructurering gaat gepaard met schaalvergroting van bollenteeltbedrijven om rendabel te blijven. Grotere sterke bedrijven kunnen groeikansen benutten door aanboring van grote nieuwe afzetgebieden in Noord- en Zuid-Amerika, China en Rusland. Daarnaast is er steeds meer vraag naar kwaliteitsbollen, duurzame productie, nieuwe soorten en kleuren. Dat biedt kansen voor niche-producten waaraan meer valt te verdienen. Meer toegevoegde waarde kan ook worden gecreëerd door bijvoorbeeld integrale meelevering van designartikelen en potten in plaats van 'bulkdroogverkoop' en het leveren van inhoudsstoffen voor de farmaceutische en cosmetische industrie.

Schaalvergroting is tot op zekere hoogte mogelijk om de concurrentiekracht te vergroten van het bollencomplex met behoud van de landschappelijke kwaliteit. Bedrijven die aan de bollenteelt verbonden zijn, moeten ruimte krijgen binnen de Greenport Duin- en Bollenstreek. Deze ruimte is schaars. Met de herstructurering willen we versnippering van bollenbedrijven in het landschap voorkomen. Dit proces biedt tevens kansen om een kwaliteitsimpuls voor het landschap te realiseren. Dat kan door op strategische plekken de openheid te herstellen en verrommeling tegen te gaan.

Uiteindelijk zal proces- en productinnovatie voor het bollencomplex meer opleveren dan concurreren op prijs en schaalgrootte. Daar willen we dan ook samen met de sector op inzetten. We zullen veel meer moeten zoeken naar het creëren van toegevoegde waarde en het leggen van nieuwe verbindingen om tot betere prijsvorming te komen en duurzame groei.

Van groot belang bij dit proces is een goede afstemming in ruimtelijk beleid en regelgeving tussen provincie, regio en gemeente. Dit geldt in het bijzonder voor duidelijkheid over de begrenzing van locaties voor stedelijke ontwikkelingen en het werkingsgebied voor de GOM.

Voor de GOM is een goede borging in het beleid van belang van de afdwingbaarheid van bollengrondcompensatie en het zeker stellen van bouwtitels in combinatie met 'planologische

rust en continuïteit’. Hiermee ondersteunen we de bereidheid te investeren in het bollencomplex en het landelijk gebied. Tevens ontstaat hieruit een dempende werking op de grondprijzen in het buitengebied. Dit bevordert het herstructureringsproces.

De strategische beleidsinzet kan als volgt worden geconcretiseerd:

- Regionale samenwerking en beleidsafstemming binnen de Greenportgemeenten en met andere betrokken overheden en organisaties ter bevordering van planologische rust en continuïteit en het stimuleren van de gewenste investeringen in het stedelijk en landelijk gebied.

- De actuele Intergemeentelijke Structuurvisie voor de Greenport Duin- en Bollenstreek 2016 (ISG2016) en het daarin geformuleerde Landschapsperspectief, functioneert als belangrijk raamwerk voor sanering, intensivering en uitbreiding van de Greenportbedrijven.
- Behoud van 1e klas bollenareaal (als regio met in totaal 2625 ha), tegengaan van inefficiënte productie op versnipperde grond en versterking van de aantrekkelijkheid als woon-, werk- en toeristisch verblijfsgebied.
- Voortzetting van herstructurering van de Greenport, waarbij ook in Noordwijk gericht in bepaalde gebieden wordt gewerkt aan verbetering van de ruimtelijke kwaliteit van het landschap, opruimen van verrommeling, het open houden c.q. maken van gebieden als ook het verdichten van bepaalde gebieden voor bollengerelateerde bedrijven. Voor Noordwijk is in samenspraak met de GOM een tweetal prioritaire gebieden aangewezen waar de beperkt beschikbare middelen uit het herstructureringsfonds van de GOM worden ingezet namelijk de polder Vinkeveld en Langeveld.
- Zorgen voor een goede programmering en heldere begrenzing van stedelijke ontwikkelingslocaties voor de lange termijn (minimaal 2030) om het werkingsgebied van de GOM veilig te stellen en de gewenste investeringen in het buitengebied te bevorderen.
- Ook in Noordwijk het afgesproken Greenportinstrumentarium toepassen, waaronder de bollengrondcompensatieregeling en de (eventuele geclusterde) bouw van Greenportwoningen in het buitengebied. Hiervoor is de locatie Vinkeveld-zuid nabij de Herenweg aangewezen.
- Het bestaande cultuurhistorisch erfgoed verbinden met de planologische keuzes.
- Vernieuwing en doorontwikkeling van het recreatief-toeristisch product in samenhang met de agrarische bedrijven (zogenoemd agrotoerisme). Daarbij gaat het om het streven naar meer ontwikkelingsruimte voor bedrijven door maatwerkoplossingen als onder meer verbreding van het agrarisch product met bed & breakfast, mini campings en verkoop van streek eigen producten.
- Samen met andere betrokken overheden verbetering van de bereikbaarheid van de hele regio Holland Rijnland.
- Uitvoering van de Economische Agenda om vooral de innovatiekracht van de Greenport te versterken in nauwe samenwerking met ondernemers, organisaties en kennisinstituten. De greenport zal hierdoor binnen afzienbare tijd weer zijn aangesloten bij de nationale top van innovatieve bedrijfstakken. Dit vanuit het besef dat de Greenport DB niet kan blijven concurreren op kostprijs en schaalgrootte. Daarom is er focus op kwaliteit, specialisatie en innovatie nodig in producten en processen, gericht op waardetoevoeging. Innovatie wordt gericht op de gehele productieketen, zoals bodemverbetering, ziektearm produceren, verwerking, duurzame teelt en logistiek.
- Verbetering van de kennisinfrastructuur, met een grotere uitnodiging tot samenwerking tussen de zogenaamde 4 O's: ondernemers, onderzoek, onderwijs en overheden. Dit moet tevens leiden tot facilitatie van investeringen in innovatieve ideeën en vermarkting (z.g. 'valorisatie', wat nu al veel gebeurt op allerlei thematische campussen).
- Vanuit de Greenport DB meer aansluiting zoeken bij regionale en landelijke initiatieven (bijv. 'Greenport Campus' en project 'Duurzame modernisering teeltareaal'.
- Aansluiten bij initiatieven voor een biobased economy, bijvoorbeeld een project van reststromen nieuwe producten te maken; Noordwijk ondersteunt de ambitie om van de Greenport een proeftuin voor een biobased economy te maken.
- Verbinding maken tussen de Greenport, Life Science in Leiden en het Spacecluster in Noordwijk. Noordwijk ondersteunt de inzet vanuit de Greenport op samenwerking met het Spacecluster, waardoor we een belangrijk centrum voor precisielandbouw worden. Dit thema geeft meerwaarde aan de productievoorwaarden, het verdienvermogen en de economische identiteit van de Greenport.
- Bijdragen aan regiomarketing van de Greenport. Mede met het oog op het creëren van toegevoegde waarde wil de Bollenstreek haar bekendheid vergroten en daarmee de economie versterken.

Het is duidelijk dat de ontwikkeling van een (nationaal) beeld van de Bollenstreek als 'Innovatietuin van de Randstad' en (internationaal) beeld als 'Flower Science Park' of 'Bulb Production Garden' van groot belang is voor de streek en daarmee ook voor Noordwijk. Allerlei projecten staan op stapel voor de verdere ontwikkeling, het uitdragen en de vermarkting van de eigen identiteit. Daarbij valt ook te denken aan een soort 'Grand Cru Bollenstreek', een gebiedsgarantie voor excellente kwaliteit bloembol, lange levensduur en lange bloeiperiode.

- Versterking van recreatie en toerisme als groeiende economische motor in het gebied en een belangrijk speerpunt van de Greenport.
- Verder stimuleren van investeringen in duurzaamheid (minder tot geen gebruik van gewasbeschermingsmiddelen, ontwikkeling van 'eco-bol').

Enkele voor Noordwijk van belang zijnde actualisatiepunten uit de ISG2016:

- Het duingebied is aan de ISG toegevoegd, waarbij het geldende beschermingsregime uit hogere regelgeving onverkort van toepassing is.
- Het is in principe mogelijk dat de GOM de herontwikkeling van vertreklocaties van greenportgerelateerde bedrijven binnen BSD (bestaand stads- en dorpsgebied) ter hand kan nemen.
- Er moet ruimte komen voor meer flexibiliteit in bedrijfstypologieën en ontwikkelingsmogelijkheden vooral om ruimte te bieden aan bedrijven die greenportgerelateerd zijn en het economisch cluster versterken; gevestigde bedrijven in de Greenport moeten zich kunnen doorontwikkelen. De deur moet niet worden opengezet voor oneigenlijke nieuwvestiging.
- Toepassing van de systematiek om schaalvergroting binnen de Greenport op de juiste wijze te faciliteren met maatwerk.
- Toepassing van de mogelijkheid tot verbreding van het assortiment (of het product) dat onder gespecialiseerd glas geteeld mag worden.
- Voor archeologie zal een gezamenlijk beleid ten aanzien van de archeologische onderzoeksverplichting worden opgesteld.
- Er komt een volwaardige paragraaf over recreatie en toerisme.
- De door Noordwijk bepleite heterogene landschappen waarin naast bollenvelden plaats is voor weiden met blaarkoppen en paarden, kruidenvelden, wandelpaden en natuur als vormen van waardevolle onderdelen van de Duin- en Bollenstreek, hebben een plaats gekregen in de ISG2016. Dit mag echter niet ten koste gaan van het areaal eerste klas bollengrond. Verdere differentiatie van het landschap is mogelijk mits voldaan wordt aan de bollencompensatie en het passend is in het Landschapsperspectief. De aanpak van strijdig gebruik wordt krachtig aangepakt op basis van een intergemeentelijk afgestemde aanpak.
- De ecologische verbinding Coepelduynen-Noordduinen via de landgoedzone versterken. Gemeente Noordwijk heeft geïnvesteerd in bepaalde 'stepping stones' zoals in bedrijventerrein 's-Gravendijck en woonwijk Boechorst. De gemeente Noordwijk zal in Offem-Zuid ook een deel van de ecozone inrichten. Nog steeds geheel ontbrekend is de schakel van Leeuwenhorst naar de duinen ten noorden van Noordwijk aan Zee.
- Gebied De Blink in Noordwijk is afgevoerd als mogelijk naar bollengrond om te zetten grasland.
- De kansen om de herstructurering van het bollencomplex te combineren met de watersysteem- en waterkwaliteitsverbetering moeten worden opgepakt.
- Bij het planologisch onttrekken van bollengrond ten behoeve van de wateropgave is de bollencompensatieregeling onverkort van toepassing. Bij ondergeschikte aanpassingen van de waterhuishouding als onderdeel van de bestemming bollenteelt, ten behoeve van het optimaliseren van de lokale teeltomstandigheden, is de compensatieverplichting niet van toepassing. In dit geval maakt het water immers deel uit van de bestemming bollengrond en is het niet separaat bestemd. Hiervoor is een werkafspraak gemaakt met betrokken overheden en de GOM.

- Expliciet is een beschrijving opgenomen voor een uniforme regeling voor de huisvesting van arbeidsmigranten op bedrijfspercelen voor de piekperiode van maximaal drie maanden. In formele zin is dit inmiddels ook aangepast in het bestemmingsplan Landelijk Gebied. Ook is een beleidsregel van kracht geworden, gericht op de huisvesting van tijdelijke arbeidsmigranten als nadere uitwerking van het kruimelgevallenbeleid, waarbij kan worden afgweken van het bestemmingsplan.

18.6 Verbindingen

- **Duurzaamheid, Water, Groen en landschap**
  De Greenport als duurzaam gebied, met onder meer een duurzaam watersysteem. Ook nieuwe, duurzame vormen van produceren (circulair, biobased).

- **Economie en ondernemen, Toerisme en recreatie**
  De economische waarde van De Greenport (werkgelegenheid, kennisontwikkeling, imago en identiteit).

19. Mobiliteit: bereikbaarheid, verkeer, parkeren

19.1 Ontwikkelingen tot nu toe

Door de groei van de bevolking, toerisme en economische activiteiten zijn de verkeerstromen naar en in Noordwijk gegroeid. Daarnaast stimuleerden ook de groei van de welvaart en toenemende arbeidsparticipatie het autobezit en autogebruik. Het autobezit per duizend inwoners is in Noordwijk met 491 auto's hoger dan het landelijk gemiddelde van 427 auto's per 1000 inwoners. In vergelijking met het auto bezit in de provincie Zuid-Holland (385 auto's per 1000 inwoners) is het autobezit nog hoger (bron CBS)
De relatief grote vervoersafstanden en woonwerkpendel droegen vooral bij aan een groter autogebruik. Want ruim de helft van de werkende Noordwijkers (8.000 mensen) werkt buiten de regio en ongeveer 70% van de banen (8.500) in Noordwijk wordt ingevuld door werknemers van buiten Noordwijk (bron: Structuurvisie). Gevolg is dat er in Noordwijk geen echte spitsrichting is ontstaan.

Het regionale wegennet was historisch noord-zuid gericht. Met de westwaartse verschuiving van de sociale en economische oriëntatie zijn daar meer oost-west lopende provinciale wegen bij gekomen. Deze leiden naar het nationale wegennet (A44 en A4). Het regionale wegennet in de Duin- en Bollenstreek is nog niet voldoende toegerust op het huidige en toekomstig verkeersaanbod.

Binnen Noordwijk is de hoofdwegenstructuur meegegroeid met de uitbreidingen van het dorp. Daardoor is een duidelijke, goed ingerichte hoofdstructuur behouden voor het auto en fietsverkeer, met drie hoofdwegen vanaf het provinciale wegennet naar de kust en enkele dwarsverbindingen daartussen. Dit hoofdwegennet kan het huidige verkeer op een normale werkdag goed verwerken. Bovendien is hierdoor nauwelijks sluipverkeer door de woonwijken.

Het aantal parkeerplaatsen in Noordwijk is al lange tijd gelijk gebleven terwijl het autogebruik in dezelfde periode is gestegen. De relatieve bereikbaarheid voor het autoverkeer is daarmee afgenomen.

Op het gebied van openbaar vervoer is de laatste decennia gestreefd naar het 'strekken van lijnen' en het verbeteren van het comfort, om de concurrentie met de auto aan te kunnen gaan. Het gevolg is dat het openbaar vervoer geconcentreerd is op de hoofdwegen en niet meer door de dorpscentra rijdt.

Om een alternatief te bieden voor het autoverkeer op drukke (zomerse) dagen heeft de gemeente een aantal jaren geleden de strandpendel geïntroduceerd. Dagtoeristen kunnen hun auto buiten de dorpskern parkeren en overstappen op de pendelbus naar de Parallel Boulevard.

De fietsstructuur in Noordwijk valt grotendeels samen met de hoofdwegenstructuur van de auto. Ter stimulering van het recreatieve fiets- en wandelverkeer is regionaal aangesloten op het landelijke knooppuntensysteem. Daardoor kan iedereen zijn eigen fietsroute uitzetten. Hier wordt goed gebruik van gemaakt.

De afgelopen jaren is bijna het volledige wegennet ingericht conform de richtlijnen van het landelijke programma Duurzaam Veilig. Het doel daarvan is het voorkomen van (ernstige) ongevallen o.a. door een eenduidige inrichting van wegen.

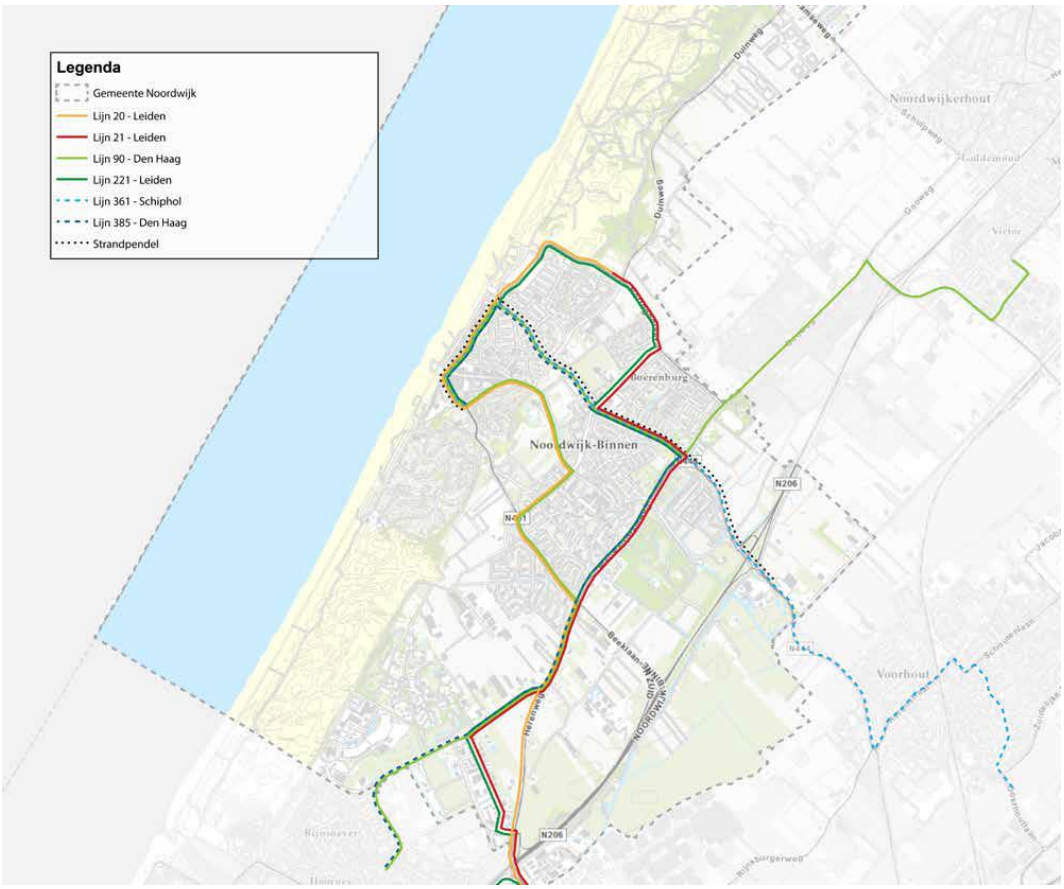
19.2 Analyse huidige situatie

Regionale bereikbaarheid

Een belangrijke regionale autoverbinding is de N444 die Noordwijk, via Voorhout, verbindt met de A44. Een andere oost-westverbinding is de N443 die via Sassenheim aansluit op de A44. De N206 is van belang voor het noord-zuid verkeer.. Voor de ontsluiting van Noordwijk zijn de aansluitingen "Sassenheim", "Voorhout" en "Noordwijk" van belang. Deze laatste aansluiting kan alleen gebruikt worden door het verkeer vanuit/naar de richting Leiden. We onderzoeken of deze aansluiting gereconstrueerd moet worden zodat de aansluiting ook in/uit noordelijke richting gebruikt kan worden.

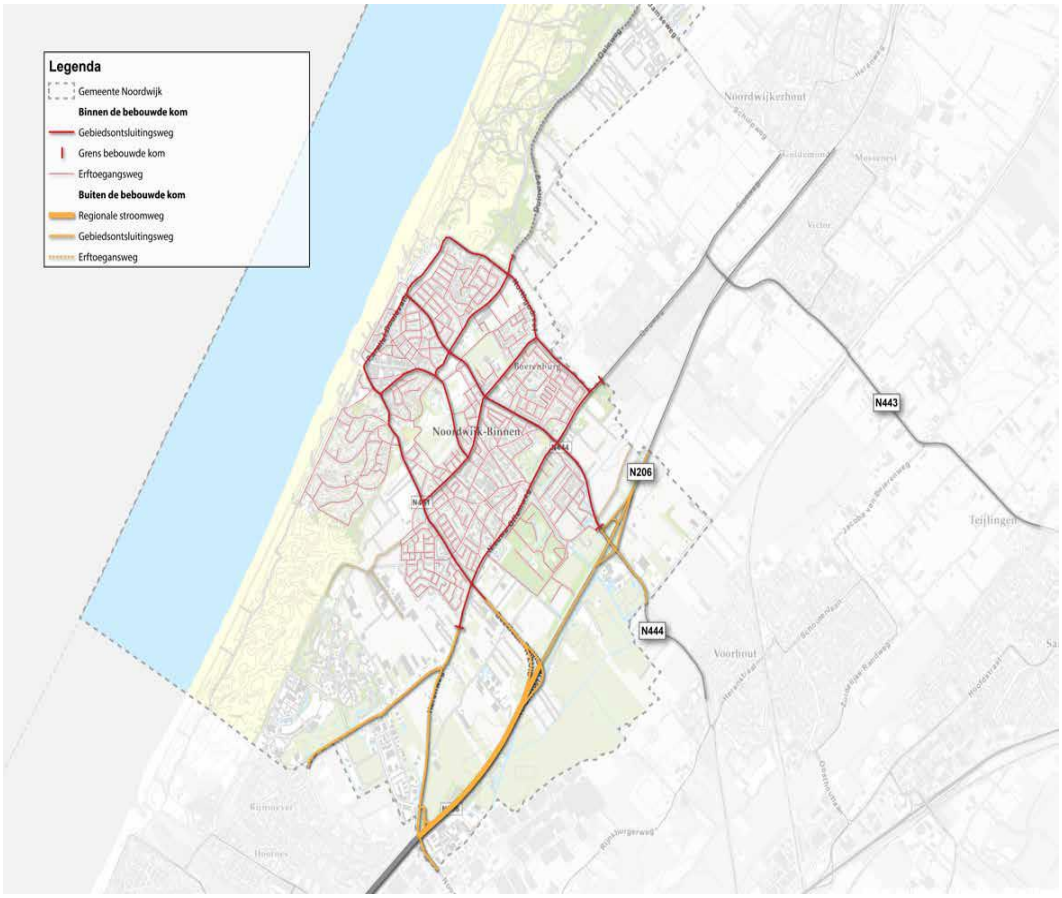
De oost-westverbindingen als N443, N444 zijn verouderd en niet berekend op de huidige verkeerstromen. Hierdoor ontstaan files tijdens de spitsuren en op stranddagen. In de noordelijke Bollenstreek ontbreekt een goede verbinding tussen N206 en het nationale wegennet, waardoor veel verkeer door de dorpen rijdt. Aan de zuidzijde heeft de N206 tussen Katwijk en de A44/A4 te weinig capaciteit waardoor doorstromingsproblemen ontstaan.

Diverse openbaar vervoerslijnen verbinden Noordwijk met de dorpskernen van de omliggende gemeenten en de steden Leiden, Haarlem en Den Haag en de stations Voorhout en Sassenheim. Noordwijk heeft dan ook een volledig busnetwerk. De meest gebruikte OV-verbinding is die tussen Noordwijk en Leiden CS. Essentieel zijn goede aansluitingen tussen bus en trein. De aansluiting tussen bus en trein op station Voorhout is voor verbetering vatbaar. De frequentie van het openbaar vervoer is niet altijd voldoende om een goed alternatief te kunnen zijn voor de auto.

Afbeelding 19.1: Buslijnen in Noordwijk

De fietsverbindingen tussen Noordwijk en de regio liggen aan of naast autoverbindingen, waardoor het fietsnetwerk grofmazig is. Het realiseren van kortere regionale fietsverbindingen is voor een groot deel afhankelijk van de mogelijkheid tot het passeren van barrières als spoor-, water-, of autowegen. Met name in de natuurgebieden rondom Noordwijk is wel een fijnmazig netwerk beschikbaar voor het recreatieve fietsverkeer.

Afbeelding 19.2: Huidige verkeersstructuur in Noordwijk

<u>Bereikbaarheid binnen de dorpskernen</u>
Noordwijk heeft een logisch opgezette hoofdstructuur, waarbinnen de woonwijken gelegen zijn. Er is een duidelijk onderscheid tussen doorgaande wegen (gebiedsontsluitingswegen) en wegen in woongebieden (erftoegangswegen).

Er zijn drie doorgaande oost-westverbindingen:
- Northgodreef
- Van Berckelweg – van de Mortelstraat – Van Panhuysstraat – Quarles van Uffordstraat
- Beeklaan – Oude Zeeweg

Daarnaast is er een oost-west verbinding die beide kernen met elkaar verbindt, te weten Nieuwe Zeeweg – Huis ter Duinstraat.

De oost-west verbindingen worden met elkaar verbonden door de rustigere noord-zuid verbindingen te weten Parallel Boulevard – Wantveld, Duinweg, Gladiolusstraat – Lijnbaanweg – Weteringkade – Duinwetering en Herenweg – Nieuwe Offemweg – Gooweg. De hoofdstructuur kan het verkeer op een reguliere dag goed verwerken.
Verkeer richting Noordwijk aan Zee maakt vooral gebruik van de route via de Oude Zeeweg (38%) en de Van der Mortelstraat (43%). De route via de Northgodreef wordt slechts door 19% van het verkeer benut.

Op zomerse dagen is het in Noordwijk aan Zee zo druk dat er filevorming is op de routes Beeklaan – Oude Zeeweg en Van Berckelweg – Quarles van Uffordstraat. Doordat deze laatste

route ook de belangrijkste route is voor het openbaar vervoer, ondervindt het openbaar vervoer hier hinder van.

Het openbaar vervoer bestrijkt een groot deel van de gemeente binnen de hiervoor geldende richtlijnen voor maximale loopafstand tot een halte. Het openbaar vervoer rijdt vanwege de gewenste snelheid op de lijnen en comfort voor reizigers enkel op de hoofdwegen. Hierdoor is het centrum van Noordwijk Binnen, waar ook een verzorgingshuis gelegen is, op enige afstand ontsloten op het openbaar vervoer. Door de geringe vervoerswaarde van het noordelijke buitengebied is dit gebied niet ontsloten door openbaar vervoer.
De provincie is opdrachtgever voor het openbaar vervoer. In de concessie is geregeld dat de vervoerder zelf de lijnvoering mag bepalen. Gemeenten hebben feitelijk geen rol bij het vaststellen van de lijnvoering, maar zijn wel verantwoordelijk voor de infrastructuur zoals haltes. De huidige vervoerder raadpleegt de gemeenten voor het opstellen van nieuwe dienstregelingen.

Voor fietsers is aparte infrastructuur aanwezig langs de hoofdwegen in Noordwijk. In Noordwijk Binnen zijn dit veelal vrijliggend fietspaden. InNoordwijk aan Zee zijn dit veelal fietsstroken omdat er geen ruimte is voor vrijliggende fietspaden.Daarnaast zijn vanuit en in diverse woonwijken aparte doorsteken aanwezig, ter stimulering van het langzaam verkeer, zoals door het Kruytpark, het Gruenepad, vanuit de Grashoek naar de Duinweg en de Van Panhuysstraat.

Vele toeristische fietsroutes, waaronder het fietsknooppuntennetwerk, stimuleren het gebruik van de Noordwijkse fietsinfrastructuur en brengen de gebruikers in aanraking met de levendige Noordwijkse cultuur en aanwezige voorzieningen.

Voetgangers zijn net als fietsers kwetsbare verkeersdeelnemers. De wegen in Noordwijk zijn daarom voorzien van aparte voetgangersvoorzieningen, behalve in de woonerven en de karakteristieke wegen in de wijk De Zuid. In de kust- en duinstrook zijn aparte wandelpaden aanwezig. Daarbuiten worden in het landelijk gebied de fietspaden en erftoegangswegen gebruikt, bij gebrek aan wandelpaden.

De combinatie paarden-(elektrische) fietsen-racefietsen-wandelaars kan bij hoge aantallen niet meer veilig op één pad worden afgewikkeld. Een zorgelijke ontwikkeling is dat het gemiddelde snelheidsverschil steeds meer toeneemt. Naast brommers hebben ook fietsers met trapondersteuning, wielrenners en (elektrische) voertuigen vaak een hogere snelheid dan fietsers zonder trapondersteuning en wandelaars. In zijn algemeenheid sluit de kwaliteit van het (fiets)netwerk op sommige routes niet aan op het intensieve gebruik ervan.

Parkeren
In een toeristische plaats is het belangrijk om het parkeren goed te regelen, zodat zowel de bezoekers als de bewoners beschikken over voldoende parkeergelegenheid. In Noordwijk zijn de parkeerplaatsen op de grote terreinen als Wantveld en Koningin Astrid Boulevard, maar ook de parkeerstrook langs de Koningin Wilhelmina Boulevard en het Palaceplein met name bestemd voor de bezoekers. Daarnaast hebben de terreinen rondom de Hoofdstraat en de Kerkstraat een gemengde functie voor zowel bezoekers als bewoners. Om de gevolgen van ontwikkeling van de parkeerterreinen en herinrichting van wegen in beeld te brengen is een groot parkeeronderzoek uitgevoerd. Uit het onderzoek blijkt dat op een reguliere dag ‘s alleen in het Oude Zeedorp er ’s nachts, vrijdagavond, zaterdagmiddag en zondagmiddag te weinig parkeerplaatsen zijn. Op zomersedagen ontstaat een tekort aan parkeerplaatsen in Noordwijk aan Zee. Uit het parkeeronderzoek blijkt tevens dat in het centrum van Noordwijk Binnen de parkeerdruk (te) hoog is.
De inrichting van enkele parkeerterreinen is verouderd, waardoor de parkeerplaatsen te klein zijn voor de huidige, gemiddelde autoafmetingen.

Gezien de vele doelgroepen die in Noordwijk parkeren is het noodzakelijk gebleken het gebruik van de parkeerplaatsen in Noordwijk aan Zee en rondom de Kerkstraat te reguleren. Hiervoor is betaald parkeren ingevoerd. In Noordwijk Binnen is het aantal parkeerplaatsen niet meegegroeid met het autobezit, Hierdoor is een grote druk ontstaan op de openbare ruimte. Dit heeft negatieve gevolgen voor de bereikbaarheid en leefbaarheid in de woonwijken
De wens om vrijelijk met de auto binnen de dorpskernen te kunnen bewegen is groot. Veel Noordwijkers vinden veelal dat zij met een goedkope parkeervergunning overal zouden moeten kunnen parkeren.

.

Fietsen stallen
Fietsers stallen hun fiets het liefst zo dicht mogelijk bij de bestemming. Voor winkelgebieden, bushaltes, toeristische gebieden en bij voorzieningen worden fietsvoorzieningen geplaatst om het stallen van fietsen te regelen. Hierbij wordt vraaggericht gewerkt.
Met name in het winkelgebied Kerkstraat en nabij de strandafgangen is het aanbod fietsen regelmatig groter dan de openbare ruimte aankan. Chaotische en soms zelfs onveilige situaties zijn het gevolg.

Verkeersveiligheid
Het verkeersveiligheidsbeleid is gericht op twee speerpunten, namelijk het Duurzaam Veilig inrichten van de infrastructuur en permanente verkeerseducatie van jong tot oud. In Noordwijk zijn bijna alle wegen volgens de richtlijnen van Duurzaam Veilig ingericht. Enkele wegen kunnen niet volledig volgens de principes ingericht worden door fysieke beperkingen in de omgeving. Voor die wegen wordt maatwerk toegepast. Voorbeelden van dergelijke wegen zijn de Lijnbaanweg/Gladiolusstraat, Oude Zeeweg en Wantveld.

In regionaal verband wordt op vele manieren ingezet op educatie. Voorbeelden hiervan zijn praktische verkeerslessen op peuterspeelzalen en basisscholen, debatten en alcohol en drugs lessen op middelbare scholen en rijvaardigheidsritten voor 50 plussers. Maar ook door de inzet van een snelheidsdisplay (u rijdt … km/uur), posters langs de weg en veiligheidsacties tijdens verkeerscontroles en carnaval wordt aandacht gevraagd voor veilig rijgedrag.

Door slechte registratie van de ongevallen is het nauwelijks mogelijk trends en ontwikkelingen aan te geven op het gebied van verkeersveiligheid. Wel is duidelijk dat er meer eenzijdige ongevallen met fietsers plaatsvinden, door de groei van het fietsgebruik en zeker ook de groei van het gebruik van de elektrische fiets. Door afspraken met politie en verzekeringsmaatschappijen wordt de registratiegraad van ongevallen de komende jaren verhoogd. In de toekomst komen daardoor weer betrouwbaardere gegevens beschikbaar over ongevallen.

Op basis van de weinige beschikbare gegevens lijkt Noordwijk geen blackspot locaties te hebben. De meeste ongevallen vinden plaats op de Langevelderslag, de Nieuwe Zeeweg en de van de Mortelstraat (bron: Viastat online).

SWOT Analyse

STERKTEN	KANSEN

▪ Logische hoofdstructuur ▪ Fijnmazig toeristisch fietsnetwerk ▪ Fijnmazig wandelnetwerk ▪ Groot openbaar vervoersnetwerk	▪ Goed recreatief wegennetwerk is stimulans voor toeristische sector ▪ Verbeteren regionaal wegennetwerk is stimulans voor economische en toeristische sector ▪ Aansluiting Beeklaan – N206 noordzijde ter verbetering van de bereikbaarheid ▪ Realiseren parkeercapaciteit aan de rand van het dorp voor zomerseizoen en bij evenementen
ZWAKTEN	**BEDREIGINGEN**
▪ Grote druk op hoofdwegen in zomerseizoen ▪ Parkeercapaciteit rondom het toeristisch gebied staat onder druk op zomerse dagen en bij evenementen ▪ Regionale fietsnetwerk tussen dorpen in de Bollenstreek is grofmazig ▪ Hoge druk op toeristisch netwerk voor langzaam verkeer ▪ Wegen die nog niet conform Duurzaam Veilig zijn ingericht zoals Parallel Boulevard, Oude Zeeweg, Wantveld en Duinweg tussen Nieuwe Zeeweg en Van Panhuysstraat. Met name ontbreken fietsvoorzieningen of zijn de fietsvoorzieningen te smal langs deze wegen ▪ Frequentie sommige buslijnen en NS station Voorhoutbuslijnen ▪ Aansluiting busdienst op treinen op omliggende stations Voorhout	▪ Achterblijven parkeercapaciteit is verslechtering voor de woonomgeving ▪ Achterblijven parkeercapaciteit is verslechtering voor toeristische sector ▪ Te grote druk op recreatief netwerk gaat ten koste van verkeersveiligheid ▪ Groei bevolking, economie en toerisme kan bereikbaarheid verslechteren

19.3 Trends en prognoses

- De mobiliteit zal *verder toenemen* door verdergaande ontwikkelingen in de regio Holland Rijnland (Greenport en woningbouwplannen). De toevoerwegen (N206 en N444) en dan met name de knooppunten met het Rijkswegennet (A44) krijgen steeds meer moeite om het verkeersaanbod te verwerken.

- Het wegennet in Noordwijk kan, op de rotonde Beeklaan/Herenweg na, de intensiteitsgroei op een normale werkdag goed verwerken, blijkt uit de intensiteit/capaciteitsverhouding in een gangbare ochtend- en avondspits in 2030

- Het *recreatieve verkeer neemt toe*, waardoor een verbreding van de spits ontstaat. De grootste druk op het Noordwijkse wegennet ligt in het hoogseizoen. Door verlenging en vervroeging van het seizoen zal de druk op het wegennet over een langere periode plaatsvinden.

- *Duurzame mobiliteit*. Toename van het aantal elektrische voertuigen. Ongeveer 1% van alle auto's in Nederland is nu een hybride en 0,1% volledig elektrisch. Dat is nog weinig, maar het aantal elektrische auto's verdubbelt elk jaar. Rond 2025 zal sprake zijn van een omslagpunt waarna elektrische auto's waarschijnlijk goedkoper worden in aanschaf dan de conventionele auto. De groei van het aantal elektrische auto's kan dan snel toenemen.

- Introductie van *zelfrijdende auto's*. Doorontwikkeling van de techniek is nog nodig, evenals aanpassing wetgeving, regeling aansprakelijkheid en gewenning van het publiek. Verwachting van TNO en Planbureau voor de Leefomgeving BL is dat zeker tot 2030 de penetratiegraad van zelfrijdende auto's nog niet groot genoeg is om substantiële veranderingen in het wegbeeld te geven. Effecten op het wegbeeld treden pas op als 25-40% van alle auto's zelfrijdend is. Het uiteindelijk effect op de mobiliteit is nog onzeker, aan de ene kant kan de wegcapaciteit intensiever worden gebruikt (zeker ook in combinatie met slim parkeren) aan de andere kant kan het meer verkeersbewegingen veroorzaken door allerlei nieuwe doelgroepen (ouderen, jongeren, voormalige OV gebruikers).

- Groei van het *autodelen*, vooral in stedelijke gebieden waar het aanbod aan parkeercapaciteit schaars is en het openbaar vervoer aanbod hoog. Nu maakt 1-2% van de mensen hier gebruik van, dit kan groeien tot 20-30% in 2030, zeker als het nog makkelijker wordt om auto's onderling 'peer-to-peer' te delen. In Noordwijk zal deze ontwikkeling naar verwachting op kleinere schaal plaatsvinden en minder snel gaan.

- Bredere toepassing van *slimme technologie* die het verkeer- en vervoersysteem efficiënter organiseert, door slimmere reisadviezen, minder ongelukken, snel en betrouwbaar een parkeerplaats bereiken etc.

- *Toenemend fietsgebruik*, die bovendien bijdraagt aan een gezonde leefstijl. Dit wordt versterkt door de snelle opmars van fietsen met trapondersteuning. Zeker op kortere afstanden, vormt de fiets steeds meer een serieus alternatief voor de auto. Naast het frequentere gebruik van de fiets neemt ook de gemiddelde fietsafstand toe, zowel voor fietsen met als fietsen zonder trapondersteuning. Voor fietsen met trapondersteuning ligt de gemiddelde afstand per fietsrit met 5,4 kilometer gemiddeld 1,5 keer hoger dan bij fietsen zonder trapondersteuning.

- Betere *registratie van ongevallen* door het invoeren van een 'mobielschademeldenapp', waardoor meer gegevens verkregen worden over ongevallen en op termijn weer trends en ongevallenlocaties inzichtelijk gemaakt kunnen worden.

19.4 Beleidskaders

De 'Planwet Verkeer en Vervoer' (1998) bevat een inspanningsverplichting voor het ontwikkelen en vaststellen van 'samenhangend en uitvoeringsgericht verkeer- en vervoerbeleid, dat richting geeft aan de door het gemeentebestuur te nemen beslissingen inzake verkeer en vervoer'. Het Werkdocument Verkeer en Bereikbaarheid (vastgesteld 2015) is het meest recente Noordwijkse beleidsstuk voor het maken van integrale keuzes en beslissingen op het gebied van verkeer en vervoer.

Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte (2012)

De nationale Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte (2012) zet in op een concurrerend, bereikbaar, leefbaar en veilig Nederland. Daarbij wordt veel aandacht besteed aan de bereikbaarheid van stedelijke regio's met topsectoren. De gemeente Noordwijk is gelegen in de Duin- en Bollenstreek met de topsector Tuinbouw. Daarnaast maakt Noordwijk onderdeel uit van de Leidse regio met de topsector Life Sciences & Health.

Het belang van een goede bereikbaarheid van de Duin- en Bollenstreek is onderkend vanuit het programma Randstad Urgent en het topsectorenbeleid van het Rijk. De ontsluiting van de Duin- en Bollenstreek wordt daarom daar waar nodig verbeterd. De gemeente Noordwijk profiteert hiervan en werkt hierin samen met de Provincie Zuid-Holland en de regio Holland Rijnland.

Visie Ruimte en Mobiliteit Provincie Zuid-Holland
In de visie Ruimte en Mobiliteit (2014) staat de behoefte van de gebruikers centraal. Het aanbod moet zijn afgestemd op hun vraag. Ingezet wordt op het op orde krijgen van het mobiliteitsnetwerk en opwaarderen door:
- Het mobiliteitsnetwerk compleet te maken.
- Bestaande infrastructuur en OV-aanbod te behouden en te versterken.
- Kansen te benutten door selectief te investeren en te stimuleren.

Regionaal Verkeers- en Vervoersplan Holland Rijnland
In het Regionale Verkeers- en Vervoersplan (2002) van de regio Holland Rijnland zijn de volgende doelen gesteld:
- Door te werken aan een kwalitatief hoogwaardig netwerk van infrastructuur voor openbaar vervoer, fiets, auto's en vrachtverkeer moet de bereikbaarheid van werk- en woongebieden verbeteren.
- Vervoersstromen moeten zoveel mogelijk worden gebundeld door ruimtelijke ontwikkelingen en vervoersnetwerken op elkaar te laten aansluiten.
- Terugdringen van het aantal verkeersongevallen, reductie van de uitstoot van schadelijke gassen en aanpak van geluidsoverlast moeten een bijdrage leveren aan de leefbaarheid van de regio.

Voor verbetering van de regionale bereikbaarheid gelden de volgende speerpunten:
- Aanleg van de RijnGouweLijn (nadere invulling HOV corridor Leiden-Katwijk-Noordwijk) en de realisatie van een hoogwaardig busnet met onder andere de Meerlijn als HOV-busverbinding om het OV-netwerk te versterken, en realisatie van het HR-net.
- Aanleg van de Rijnlandroute.
- Realisatie van de Noordelijke Ontsluiting Greenport.
- Uitbreiding van het regionale fietsnetwerk.

Werkdocument Verkeer en bereikbaarheid
Noordwijk geeft hierin aan de maatschappelijke, ruimtelijke en economische ontwikkeling blijvend te willen stimuleren. Verkeer en vervoer zijn hierin faciliterend. Het Noordwijkse netwerk van wegen, fietspaden, trottoirs en openbaar vervoerroutes is opgezet om mobiliteit mogelijk te maken. Uitgangspunt is dat verkeer zo min mogelijk overlast geeft ten aanzien van de leefbaarheid, geen inbreuk doet op de verkeersveiligheid en op een zo duurzaam mogelijke wijze wordt vormgegeven.
Voor de regionale bereikbaarheid van Noordwijk is het vooral van belang dat verkeersknelpunten in de regio, welke buiten de eigen gemeentegrenzen liggen, worden opgelost. Voor de lokale bereikbaarheid zijn met name de verkeersstromen en het parkeren op drukke dagen een aandachtspunt samen met het oplossen van knelpunten in het wegennet.

Verkeersveiligheidsplan Noordwijk

In het verkeersveiligheidsplan Noordwijk 'verkeersveilig voor en door iedereen' 2011 is de volledige aanpak ter verbetering van de verkeersveiligheid opgenomen. Centraal daarin staan de doorvoering van de uitgangspunten van Duurzaam Veilig bij de inrichting van de weginfrastructuur, aanpak onveilige situaties en routes en educatie.

19.5 Beleidsinzet

De ontwikkeling van Noordwijk als 7 sterren kustplaats gebeurt door versterking van verschillende functies, vooral op het gebied van wonen, economie, sport en toerisme. Dat resulteert in grotere verkeerstromen op verschillende momenten en vraagt om een uitstekende bereikbaarheid van Noordwijk en een goede aansluiting op het bovenregionale en nationale wegennet en het openbaar vervoernetwerk. Dit wil Noordwijk optimaal faciliteren met duurzame maatregelen, die bijdragen aan een veilige, gezonde en hoogwaardige leefomgeving.

Auto
De bereikbaarheid van Noordwijk vanaf de snelwegen A4 en A44 op peil houden en waar mogelijk verbeteren.

Wanneer nieuwe kansen ontstaan voor infrastructurele projecten die de 'ladderstructuur' van verbindingswegen in de Bollenstreek versterken, heeft Noordwijk een positieve grondhouding.

Gewenste verbeteringen in het regionale netwerk zijn:
- Verbeteren van de doorstroming op de N444, de belangrijkste toevoerroute naar de A44, door de aanpassing van de kruising op de Nagelbrug in Voorhout en de verbreding van het weggedeelte Nagelbrug-A44.
- Realisatie van de Noordelijke Randweg Voorhout.
- Verbetering van de doorstroming op de overige verbindingsroutes, waaronder de N206 en de N443.
- Realisering van de Rijnlandroute.
- Realisatie van een verbinding tussen de N206 en de A4 ('Noordelijke Ontsluiting Greenport/Duinpolderweg').
- Realisatie van een verbinding tussen de N206 en de A44 ('Pioniersbaan').

Vergroting gebruik Northgodreef als strandroute
Vanuit oogpunt van mobiliteit is de meest gewenste route voor bezoekers die met de auto naar Noordwijk aan Zee komen de route via de Northgodreef. De Northgodreef is één van de drie doorgaande oost-westverbindingen, maar is op dit moment de minst gebruikte route. Stimulering van het gebruik van de Northgodreef vindt plaats door de aanleg van een (dynamisch) parkeerverwijssysteem

Stimulering elektrische auto's
De verdere groei van elektrische auto's is afhankelijk van onder meer de beschikbaarheid van laadpunten. Daarom heeft Noordwijk een overeenkomst gesloten met een marktpartij die in de openbare ruimte laadpalen realiseert.

Parkeren
In het grootschalige parkeeronderzoek in Noordwijk aan Zee zijn de volgende aanbevelingen gedaan:
- *Zet maximaal in op het beter benutten van bestaande parkeerplaatsen.*
- *Realiseer nieuwe parkeervoorzieningen.*
- *Stel iemand binnen de gemeente aan die het parkeren coordineert.*

Oplossingen voor drukke zomerse dagen en evenementen:
- *Onderzoek de aanleg van een Transferium.*
- *Verhoog het parkeertarief in Noordwijk aan Zee op zomerse dagen.*
- *Reguleer het parkeren in De Zuid.*

Openbaar vervoer
Een goede bereikbaarheid met openbaar vervoer is belangrijk voor onze inwoners, werknemers en bezoekers. Hoewel de gemeente geen bevoegdheid heeft op het gebied van openbaar vervoer kan de gemeente wel overleggen met de provincie en de vervoerder. Noordwijk zet daarbij in op de volgende punten:

- Realisatie van Hoogwaardig Openbaar Vervoer (HOV) tussen Leiden en Noordwijk. De routering werken we uit in de Regionale Mobiliteits Visie. Realisatie van HOV tussen Noordwijk en Schiphol. In Noordwijk moet het HOV volgens planning in 2019 gaan rijden. Het OV-netwerk moet beter worden benut. Dit kan onder andere worden bereikt door het realiseren van een overstapmogelijkheid waarbij autoreizigers op het OV overstappen. Het overstappunt kan worden gerealiseerd als een transferium of parkeerterrein, gelegen buiten de kernen van Noordwijk.

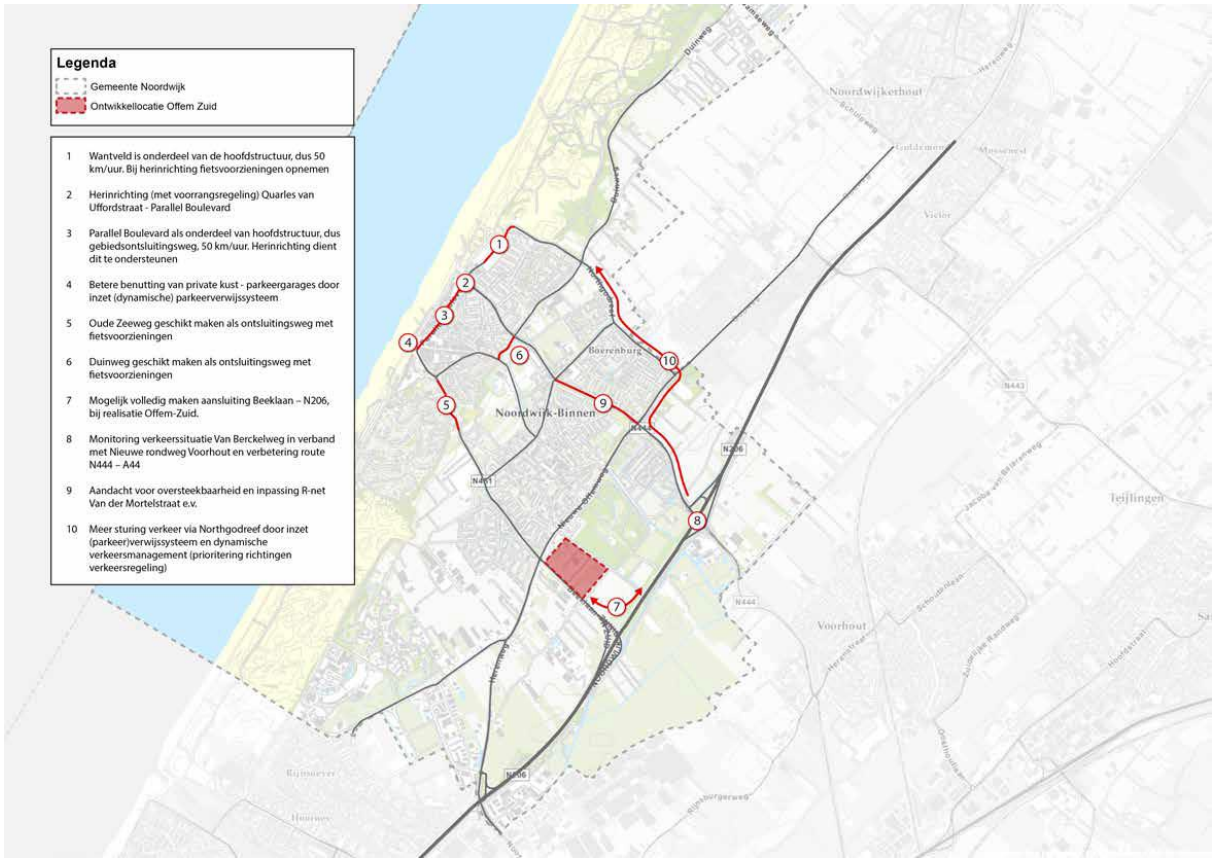
Fietsen
Fietsen is een duurzaam alternatief voor het autogebruik vooral op de kortere afstand. Noordwijk wil het gebruik van de fiets voor zowel utilitair als recreatieve doeleinden stimuleren met de volgende ambities:
- Verbeteringen van het fietsnetwerk om het toenemend fietsgebruik te faciliteren, te stimuleren en de veiligheid te vergroten tussen langzaam- en snel-gebruikers van het fietspad. Het verbeteren en uitbreiden van recreatieve fietsroutes kan een impuls geven aan de recreatieve aantrekkingskracht in Noordwijk en de Bollenstreek. Fietsen is juist ook buiten het zomerseizoen een aantrekkelijke activiteit voor toeristische bezoekers.
- Uitbreiding van het regionale fietsnetwerk in de Bollenstreek met andere gemeenten in de Duin- en Bollenstreek en de gemeente Leiden. Dit geldt zowel voor woon-werkverkeer fietsroutes als voor recreatieve fietsroutes.
- Een betere fietsverbinding met de stations Sassenheim en Voorhout ter stimulans voor het fietsgebruik als voor- en natransport.
- Verbetering van door het publiek ervaren onveilige locaties.

- Waar nodig en mogelijk verbetering van de kwaliteit van fietsverbindingen, zoals langs de Parallel Boulevard, Wantveld en Duinweg tussen Nieuwe Zeeweg en Van Panhuysstraat.
- Het realiseren van voldoende fietsvoorzieningen nabij attractiepunten zoals de winkelgebieden, het strand en bushaltes.
- Routes waar relatief veel paarden lopen, voorzien van losse paardenpaden, waardoor zij geen gebruik hoeven te maken van het fietspad.

Wandelen
Noordwijk wil met nieuwe wandelpaden verbindingen leggen met wandelpaden in de regio, bij voorkeur met het wandelnetwerk in de Duin- en Bollenstreek. Door aanleg van nieuwe wandelroutes kan het landschap nog beter beleefd worden. Lokale gebruikers en toeristen kunnen hierdoor het unieke landschap van de Bollenstreek op een prettige en veilige wijze ervaren. Ambities voor het wandelnetwerk zijn:

- Uitbreiding van het wandelnetwerk en integratie en verbinding van bestaande wandelroutes met regionale wandelnetwerkroutes.
- Realisering van aparte wandelverbindingen langs fietspaden ter vergroting van de veiligheid.
- Herbezien van de ligging van wandelpaden in de kust- en duinstrook om te voorkomen dat wandelaars over fietspaden lopen.

Verkeersveiligheid
De accenten in het Noordwijkse verkeersveiligheidsbeleid zijn:
- Inrichting van de weginfrastructuur conform de uitgangspunten van Duurzaam Veilig.
- Aanpak van verkeersonveilige locaties.
- Permanente aandacht voor educatie en voorlichting van kwetsbare doelgroepen.
- Aandacht voor de doelgroepen jongeren, ouderen, (brom) fietsers en jonge bestuurders.
- Regionale samenwerking en betrokkenheid van bewoners en Veilig Verkeer Nederland.
- Aanpak veilige schoolomgevingen en woon-schoolroutes.
- Regelmatige monitoring van de verkeersveiligheid.

Afbeelding 19.3: Ambities voor de gemeentelijke verkeersstructuur

19.6 Verbindingen

Goede bereikbaarheid, voldoende parkeergelegenheid en verkeersveiligheid zijn essentieel voor de gewenste ruimtelijke, economische, sportieve en toeristische ontwikkeling van Noordwijk maar ook voor de leefbaarheid voor de bewoners. Ze kunnen elkaar versterken, maar ook verzwakken indien bepaalde ontwikkelingen niet gepaard gaan met adequate bereikbaarheids- en parkeermaatregelen.

- **Duurzaamheid**
  Ontwikkeling van duurzame mobiliteit (automobiliteit op hernieuwbare brandstof, OV en fietsen als alternatief voor automobiliteit).

- **Toerisme en recreatie, Economie en ondernemen**
  Goede recreatieve netwerken zijn een stimulans voor de toeristische sector en de economie. Een aandachtspunt daarbij is de verkeersveiligheid.

- **Sport en bewegen**
  Een goede bereikbaarheid en voldoende parkeergelegenheid is noodzakelijk voor het binnenhalen van grote sportevenementen.

20. Landschap, natuur en groen

20.1 Ontwikkelingen tot nu toe

Landschap
Het landschap van Gemeente Noordwijk vertelt ons veel over de ontstaansgeschiedenis van Noordwijk en de omgeving. Het grondgebied van Noordwijk kan in de volgende vijf landschappelijke zones worden ingedeeld met ieder hun eigen ruimtelijke en historische karakteristieken en natuurwaarden:

- De duinen, strand en zee
- De binnenduinrand - het gebied waar vroeger de oude duinen lagen (exclusief de Noordzijderpolder, dat is een strandvlakte die afwaterde via de Woensdagsche Watering)
- De strandwal met de landgoederen - het gebied landinwaarts voorbij de binnenduinrand tot aan de N206
- De strandvlakte - het open gebied ten oosten van de N206
- De klei - het gebied waar in vroegere tijden de Oude Rijn regelmatig buiten zijn oevers trad en klei afzetten

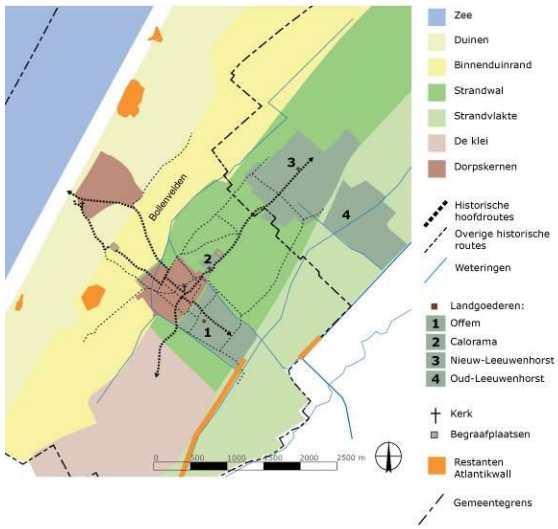
De duinen zijn ontstaan door natuurlijke processen; zand werd aangevoerd naar de kuststrook en later naar het achterland; zo ontstond er een kuststrook van duinen met openingen daar waar rivieren in de zee uitmondden.

Het stuifzand stoof ook verder het achterland in waardoor in de binnenduinrand strandwallen ontstonden. Deze strandwallen hadden een Noord-Zuid-ligging en zijn in het landschap nog steeds terug te zien. Tussen de strandwallen lagen de strandvlaktes. Op deze lager gelegen strandvlaktes kon veen ontstaan. Ook zijn er locaties waar in het verleden zeeklei is afgezet op de strandvlaktes en kleigebieden in het oude zeekleigebied.

De grote verschillen in ondergrond en hoogte maakten dat het grondgebruik in de binnenduinrand ook zeer divers was. De hoger in het landschap gelegen strandwallen en de oeverwallen van de rivieren waren al vroeg zeer geschikt voor bewoning en landbouw. Rond het jaar 700 ontstonden dan ook de voor de kuststreek zo kenmerkende 'geestdorpen' met omliggende akkergronden, waaronder Noordwijk-Binnen (Northgo). Noordwijk aan Zee ontstond later op de hogere duinen en richtte zich in eerste instantie op de visserij en later meer op recreatie en toerisme. Het oorspronkelijke Middengebied speelt een belangrijke rol in het gescheiden houden van Noordwijk-Binnen en Noordwijk aan Zee en daarmee de twee verschillende identiteiten.

Afb. 22.1: Historische kaart 1562

Afb. 22.2: Cultuurhistorisch landschap Noordwijk

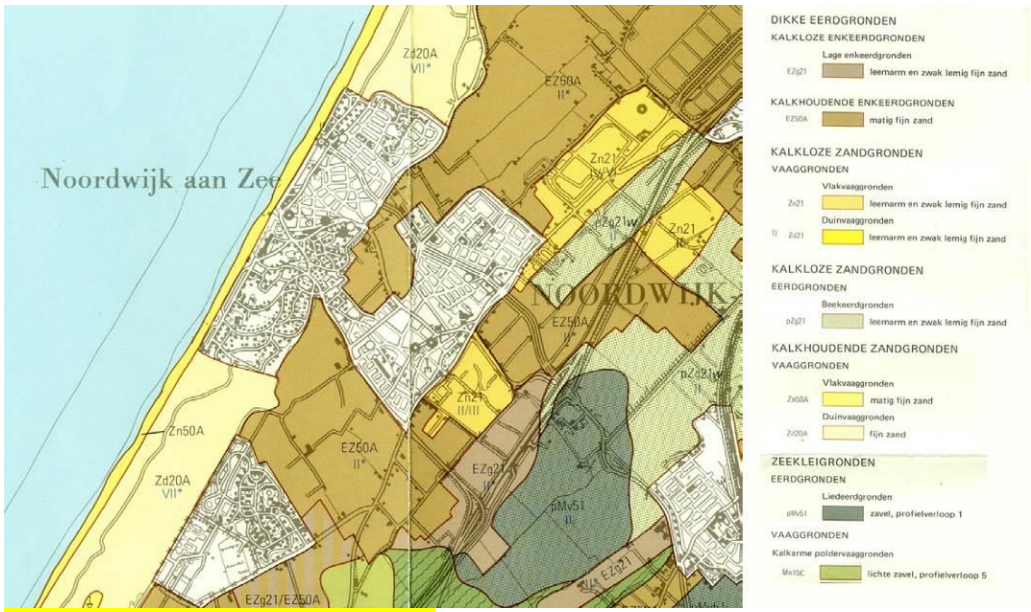
De landgoederen (Offem en Calorama) in het gebied zijn gesticht op de oude strandwallen vanwege de hogere ligging in het landschap en geschiktheid voor teelt van gewassen. In de 17e eeuw besloeg de buitenplaats Leeuwenhorst een groot gebied aan weerszijden van de Gooweg. Op Landgoed Offem woonden vanaf 1650 de Heren van Noordwijk, maar zeer waarschijnlijk stamt landgoed Offem al uit de 14e eeuw. De buitenplaats Calorama ontstond begin 19e eeuw op de plek van een zeventiende-eeuwse kruiden- en bloembollenkwekerij.

De zanderij- of geestgronden bleken in tegenstelling met de duinen uitermate geschikt te zijn voor groenteteelt en de teelt van bloembollen. Ook bracht het zand op de strandwallen veel geld op. Om die reden nam het afgraven van de oude duinen en de strandwallen een hoge vlucht. Door het verder omspitten en egaliseren van de gronden werd ook het hoogteverschil tussen de strandwallen en strandvlakten afgezwakt en ontstonden zeer grote vergraven gebieden. Omdat bij het afgraven de bestaande wegen werden gespaard kwamen deze wegen uiteindelijk duidelijk hoger te liggen ten opzichte van de afgegraven delen.

Het oude strandwallen-landschap is nu een (nog gedeeltelijk) open landschap van bollenvelden, dat aan de zijde van Noordwijk aan Zee abrupt wordt begrensd door de steil opgaande duinrand. In toenemende mate is de karakteristieke overgang tussen 'Binnen' en 'aan Zee' echter aan het vervagen. De schoonheid van de weidse vergezichten dreigt samen met de bollenteelt te verdwijnen en plaats te maken voor kleinschalige invullingen zoals volkstuinen, paardenweitjes, tuinen, bedrijven en kassen.

Omstreeks 700 n.Chr. is er ook een begin gemaakt met de ontginning van andere landschapstypen; het kappen van bossen en later ook de ontginning van het veengebied op de strandvlakten. Bij de veenontginning werden in het veen sloten gegraven om de afwatering te verzorgen. Door inklinking van de opgedroogde veengrond zakten de akkers weg en was akkerbouw op deze gronden niet meer mogelijk. De grond werd toen met name gebruikt als grasland (bron: Natura 2000 - natuurbeheerplan Coepelduynen).

Natuur en groen Het gevarieerde landschap is een uitgangspunt voor een grote diversiteit aan planten en dieren rondom Noordwijk.

Afbeelding 22.3: Bodemkaart Noordwijk

Aanwezige natuurwaarden

In het landschap zijn de landschappelijke zones (duinen, binnenduinrand, landgoederenzone en open middengebied) zichtbaar en ieder landschapstype heeft zijn eigen karakteristieke natuurwaarde. Verbinding tussen de verschillende landschapstypen is belangrijk om verpreiding van soorten mogelijk te maken.

Uniek is het duingebied met open kale stuifduinen, begroeide duinen met helmvegetaties of gesloten vegetaties, duindoornstruwelen en natte duinvalleien. Door zandverstuiving verschuiven de open en begroeide duinen zich door het duinlandschap. Deze erosie en sedimentatieprocessen zijn nodig om alle facetten van de duinen te behouden zodat de duinen niet dichtgroeien tot struweel en bos. De duinen zijn een natuursysteem dat continu in beweging is.

Door de lokale beswerking van de gronden in het zeedorpenlandschap (afgraven akkertjes, aanvoer zeewier- en stalmest, maaien, plaggen) heeft ondergrond heel specidfieke eigenschappen gekregen. Een aantal karakteristieke planten kunnen daar goed op groeien. De wijk De Zuid en de Noordrand (onderdeel van het Natura 2000-gebied Kennemerland-Zuid) maakt onderdeel uit van dit zeedorpenlandschap. Hier zijn in het openbaar groen nog steeds deze bijzondere planten waar te nemen zoals Blauwe bremraap, wondklaver en nachtsilene. Tuinen, bermen en duingebieden verdienen hier dan ook een passend beheer en gebruik. Naast het open duinlandschap kenmerkt de regio zich door aanwezige bossen; zowel de binnenduinrandbossen met lagere eiken-bossen (beschermd habitattyoen) als de oude loofbossen met stinzenflora rondom de landgoederenzone. Versnippering van deze bosgebieden maakt het voor vleermuizen of zoogdieren echter lastig zich te verspreiden tussen de bossen.

Een heel ander natuursysteem vormden de akkerlandjes en de (bloemrijke) graslandjes. De akkerbouw en veeteelt was in eerste instantie vrij kleinschalig met ruimte voor bloemrijke graslanden en bloemrijke akkerranden. Door intensivering van de veeteelt zijn de graslanden steeds soortenarmer geworden. Op enkele graslanden ten oosten van de N206 vindt agrarisch natuurbeheer plaats. Dit betekent dat een boer bij zijn productie in bepaalde (broed)perioden het gras niet kan maaien, rekening te houden met nesten van weidevogels, zijn land niet bemest en/of specifiek beheer toepast op de slootkanten. Niet alleen weidevogels hebben daar belang bij maar ook insecten profiteren van de bloemrijke graslanden.

De gegraven slootsystemen zijn nog steeds aanwezig in het landschap. Voor een goede waterafvoer is hier het beheer echter zeer intensief en er is weinig ruimte voor een natuurlijke inrichting van de sloten (natuurvriendelijke oever bijvoorbeeld). Dat is zonde want het schone kwelwater in veel sloten biedt potentie voor een soortenrijke natuur.

Beschermde natuur
In de jaren negentig van de vorige eeuw was het areaal beschermde natuurgebieden in de gemeente Noordwijk lager dan nu. De gemeente kende toen drie beschermde natuurmonumenten binnen haar grondgebied, met een totale oppervlakte van 1211 hectare. Na de verankering van de Europese Habitatrichtlijn en Vogelrichtlijn in de toenmalige Natuurbeschermingswet, waarbij in Nederland 162 gebieden zijn aangemeld als gebieden met een bepaalde beschermingszone, de zogenaamde Natura 2000-gebieden, nam het natuur-areaal in Noordwijk toe tot 1927 hectare.

Naast de Natura 2000-gebieden, kent Noordwijk diverse gebieden en zones die onderdeel uitmaken van het NNN (voorheen EHS). Deze zones moeten verschillende natuurgebieden met elkaar verbinden zodat er een gesloten natuurnetwerk ontstaat waarlangs planten en dieren zich kunnen verspreiden. Bij de herijking van de EHS zijn in de loop der jaren de begrenzingen van enkele ecologische verbindingszones en -gebieden verschoven. Daarnaast heeft de gemeente ook gemeentelijke natuur(zones) aangewezen. In paragraaf 20.2 staan de huidige

natuurgebieden / ecologische verbindingszones beschreven en is aangegeven wat de (beschermde) status is van deze natuur.

20.2 Analyse huidige situatie

Noordwijk kent een aantal grote natuurgebieden die vanuit europa beschermd worden vanwege de hoge natuurwaarden. Daarnaast liggen er in Noordwijk een heleboel kleinere gebieden met een hoge natuurwaarde en/of potentie tot hoge natuurwaarde. Deze natuur- en groengebieden liggen steeds vaker onder druk doordat andere belangen ook ruimte vragen in de openbare ruimte. Bescherming van areaal en de kwaliteit van natuurgebieden en openbaar groen is noodzakelijk. Het huidig beleid stuurt aan op het behouden en versterken van de landschapskwaliteiten inclusief de natuurwaarden waaronder:

- het versterken van de openheid van het Middengebied waardoor het contrast tussen strandvlakte en -wal behouden blijft
- de natuurgebieden in en om Noordwijk versterken en met elkaar verbinden tot in de woonkernen van Noordwijk
- de landgoederen inclusief bossen en andere 'parels' in het landschap versterken
- Inzetten op het behouden en versterken van het bollenteelt karakter, aangezien de bollenteelt voor een groot deel de identiteit van Noordwijk vormt en een belangrijke bron van inkomsten voor Noordwijk is
- Klimaatbestendige openbare ruimte

Natura 2000-gebieden

Tussen Zandvoort en Katwijk ligt een prachtige dertien kilometer lange kuststrook met strand, zee, bos en duinen. Hiervan ligt drie kilometer aan de bebouwde kom van Noordwijk aan Zee. Ruim driekwart van het kust- en strandgebied is aan te merken als natuurlijk bos- en duinengebied. Het overgrote deel heeft dusdanige topkwaliteit dat het als 'Natura 2000-gebied' bijdraagt aan het natuurraamwerk in Europa.

De Natura 2000-gebieden zijn vrijwel allemaal niet in beheer bij de gemeente. Dit op een klein stukje duin in de Noordduinen, waar de gemeente eigenaar en beheerder is van de beschermde natuur. Voor de Noordduinen zijn europese natuurdoelstellingen vastgesteld. Vooralsnog heeft de gemeente geen stelling genomen over de wenselijke ontwikkelingen in dit stukje duin; van trimbaan tot hét entree naar het natuurgebied met een naastgelegen natuureducatiecentrum. Nieuwe ontwikkelingen en activiteiten mogen echter in de Natura 2000-gebieden geen negatieve effecten hebben op de kwaliteit van het Natura 2000 gebied.

Buitengebied: vitale Greenport in een mooi landschap

Noordwijk en de regio heeft een omvangrijk buitengebied tussen Katwijk, Zandvoort, Hillegom, Lisse en Teylingen. Dit maakt deel uit van de Greenport Duin- en Bollenstreek. Daarin liggen diverse Noordwijkse bollengronden, zoals in de polder Het Langeveld, de Noordzijderpolder, de Vinkeveldpolder, Bronsgeest en de Zwetterpolder. Daarnaast zijn er diverse waardevolle graslanden (vooral de Hoogewegpolder), een vrij grote zone met recreatieparken (Duinrand), Landgoed Sancta Maria, het terrein van 's-Heeren Loo West Nederland (beter bekend als deVan de Berghstichting), ESA-ESTEC en het Beukterrein aan de Van Berckelweg. De hoofdlijnen van het beleid voor het buitengebied zijn vastgelegd in de Intergemeentelijke Structuurvisie Greenport Duin- en Bollenstreek 2016 (ISG2016).

Noordwijk heeft de ISG2016 vastgesteld en steunt daarmee het beleid en bijbehorend instrumentarium voor herstructurering en innovatie van het bollen- en bloemencomplex in combinatie met verbetering van het landschap, het watersysteem, natuurlijke en toeristisch-recreatieve kwaliteiten. Voor dit laatste functioneert een regionaal landschapsperspectief. De vooral door Noordwijk bepleitte heterogene landschappen waarin naast bollenvelden plaats is voor weiden met blaarkoppen en paarden, kruidenvelden, wandelpaden en natuur vormen een

waardevol onderdeel van de Duin- en Bollenstreek. Nadrukkelijker dienen we oog te hebben voor kwetsbare waarden, met name in het buitengebied en deze te borgen in het spanningsveld met gewenste ontwikkelingen. Dit mag echter niet ten koste gaan van het areaal eerste klas bollengrond.

Verdere differentiatie van het landschap is mogelijk mits voldaan wordt aan de bollencompensatie en als het passend is in het Landschapsperspectief. Belangrijk punt bij dit alles is het behoud van het totaal eerste klas bollenareaal van 2625 hectare en het systeem van de bollengrondcompensatie. De Greenport Ontwikkelingsmaatschappij (GOM) is hiervoor de uitvoeringsorganisatie.

Ecologische verbindingen
Door ruimtelijke ingrepen zijn natuur- en groen versnipperd geraakt in het landschap. Verspreiding van planten en dieren tussen natuurgebieden is daardoor beperkt mogelijk en populaties raken geisoleerd. Zowel op provinciaal als nationaal niveau zijn er daarom natuurnetwerken in aanleg. Deze vormen belangrijke schakels tussen grotere natuurgebieden, waardoor planten, insecten en grotere dieren zich beter kunnen verspreiden en ontwikkelen. Waar mogelijk faciliteren wij dat in het ruimtelijk beleid. Zo wordt middels de ISG2016 ingezet op het afronden van de ecologische verbindingszone Coepelduynen – Landgoed Offem - Landgoed Leeuwenhorst – Kennemerland Zuid/Noordduinen.

De gemeente heeft de ambitie om het Natuurnetwerk Nederland te versterken en uit te breiden daar waar nodig. Op deze wijze worden natuurgebieden met elkaar verbonden maar ook de dorpskernen "ingetrokken". Door middel van de gemeentelijke verbindingen kan natuur ook de ruimte krijgen in openbaar groen in de bebouwde kom. Hieronder lichten we de verschillende natuurverbindingen toe.

Provinciaal netwerk: Natuurnetwerk Nederland (NNN)-verbindingen
Het NNN is provinciaal beleid waarbij een verbinding tussen Kennemerland-Zuid en de landgoederen Leeuwenhorst en Offem wordt gevormd. De verbinding tussen de landgoederen Leeuwenhorst en Offem loopt langs de rand van de wijk Boechorst. De landgoederenverbinding bestaat voor een deel uit een bosverbinding en voor een deel uit een moerasverbinding. De doelsoorten voor deze verbinding zijn zoogdieren zoals marterachtigen, eekhoorns, rosse woelmuis, amfibieën zoals de rugstreeppad, libellen en vlinders, en vissen. De verbinding kan als broedbiotoop worden benut door moeras-, bos- en struweelvogels (bron: provincie Zuid-Holland, 2017). De Hoogewegpolder is voor een deel opgenomen in het NNN. De provincie heeft het overige deel van de polder aangewezen, via de Verordening Ruimte 2014, als provinciaal belangrijk weidevogelgebied. In afbeelding 22.4 zijn de gebieden en zones weergegeven.

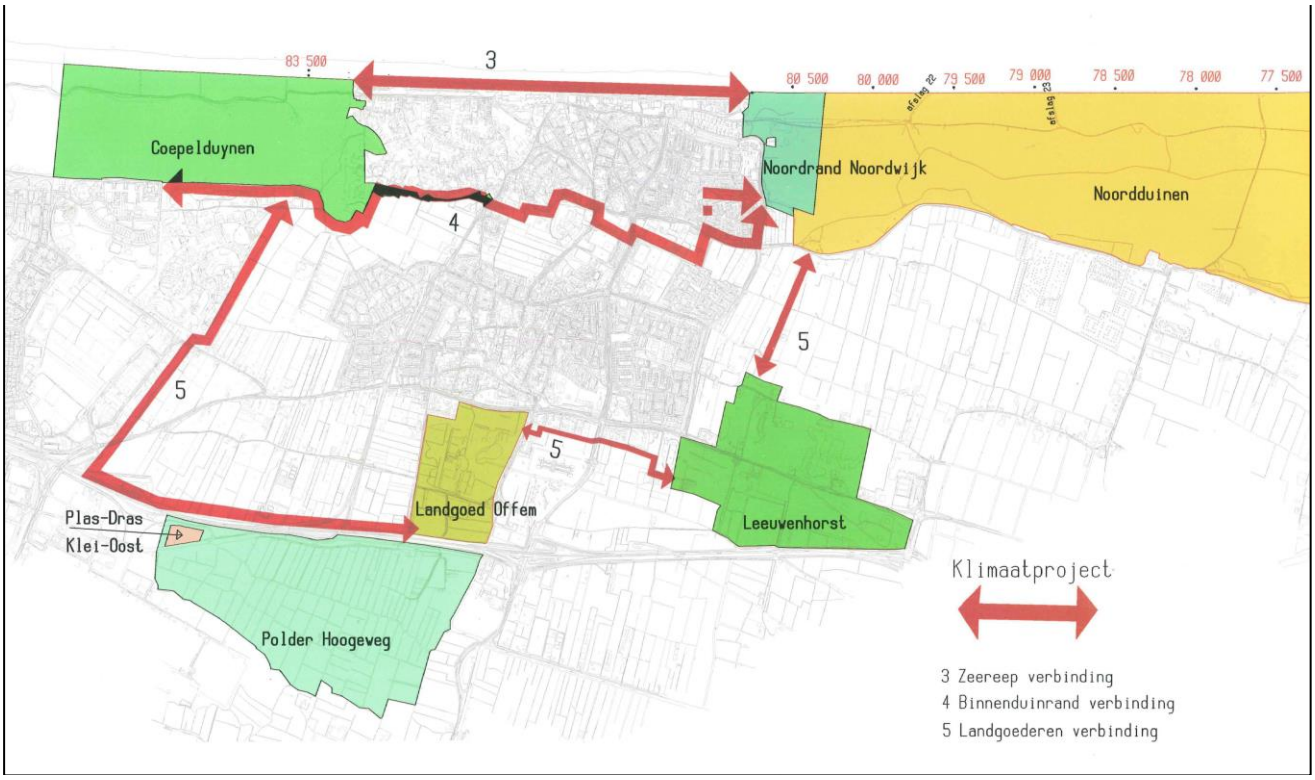

Natura 2000 gebieden,
Natuurwerk Nederland ecologische verbindingszone,
Natuurnetwerk Nederland,
belangrijk weidevogelgebied.

Afbeelding 22.4: Natuurnetwerk en verbindingen (bron: Provincie Zuid-Holland)

Gemeentlijke verbinding: Verbindingen tussen De Coepelduynen en Kennemerland-Zuid
In afbeelding 22.5 is te zien dat Natura 2000-gebied de Coepelduynen geïsoleerd ligt tussen Noordwijk en Katwijk. Een goede verbinding tussen de Coepelduynen en het ten noorden van Noordwijk gelegen duingebied Kennemerland-Zuid maakt uitwisseling en verspreiding van zeldzame duinsoorten mogelijk. De gemeente Noordwijk heeft daarom gemeentelijke verbindingszones aangewezen tussen de twee duingebieden: de zeereepverbinding en de binnenduinrandverbinding. In afbeelding 22.5 zijn deze verbindingen aangegeven als verbinding 3 en 4.

De zeereepverbinding heeft de potentie om een belangrijke corridor te zijn voor speciale duinvegetatie en de daarmee geassocieerde insecten, maar ook voor grotere soorten zoals de zandhagedis en de rugstreeppad. In het bestemmingsplan Zee, Strand en Duin heeft de zeereep wel de bestemming natuur gekregen, maar de functie als ecologische verbindingszone moet nog versterkt worden. De bermen in Villawijk De Zuid zijn belangrijke natuurwaarden voor Noordwijk, omdat bijzondere duinplanten de mogelijkheid krijgen om door te dringen in de bebouwde omgeving. Deze bermen versterken daardoor de zeereepverbinding.

Afbeelding 22.5 Ecologische verbindingen in Noordwijk

Een deel van de binnenduinrand hoort bij de Coepelduynen en is dus al aangewezen als beschermd gebied. Door met de juiste vegetatie en beheer een verbinding te maken met de duinen van Kennemerland Zuid ontstaat een aaneengesloten corridor voor bijen en andere insecten, vogels en amfibieën (bron: ODWH, 2018) Bijenhelpdesk, 2017, Natura 2000 natuurbeheerplan Coepelduynen).

De bossen van de landgoederen Leeuwenhorst, Calorama en Offem zijn oude loofhoutbossen met vogel- en vleermuizenpopulaties. De ecologische verbindingszone van het NNN via de landgoederen loopt niet helemaal door tot de Coepelduynen. Het gebied Noordwijkerduin vult dit hiaat op (verbinding 5 in afbeelding 22.5). Knelpunten en kansen om deze verbinding te versterken zijn reeds onderzocht (bron: Steilrand Noordwijk als ecologische verbindingszone voor wilde bijen, 22 november 2017, Bijenhelpdesk (Groene Cirkels, Bijenlandschap); Natura 2000 natuurbeheerplan Coepelduynen).

Haarvaten van het natuurnetwerk
Het groen in de openbare ruimte kan ook onderdeel uitmaken van het natuurnetwerk; de zogenoemde haarvaten van het systeem. Naast bovenstaande ecologische hoofdverbindingen in het buitengebied kunnen planten en dieren zich ook verspreiden richting de bebouwde kom. Dit is niet alleen leuk voor de beleving maar de groenvoorzieningen krijgen hiermee ook een rol in het behoud van natuurwaarden en biodiversiteit. Noordwijk stelt daarom een Kansenkaart Groen op. Op deze kaart wordt voor lijnvormige groenelementen zoals bermen, waterlijnen en bomenrijen in de bebouwde kom aangeven wat de huidige waarde en potentie is voor de groenstructuur en natuur. Zo kan gericht gewerkt worden aan een natuurnetwerk tot in de haarvaten van het systeem. Hierbij valt te denken aan inrichtingsmaatregelen zoals de aanleg van een natuurvriendelijke oever of het herstellen van een bomenlaan. Maar ook beheermaatregelen behoren tot de mogelijkheden.

Groen in de bebouwde kom

Als gemeente zijn we verantwoordelijk voor een goede inrichting en beheer van de openbare ruimte. Algemene uitgangspunten daarvoor zijn duurzaam, schoon, heel en veilig. Daarnaast werken ook de oorspronkelijke landschappelijke zones en de typische kenmerken van verschillende dorpsgebieden in de inrichting en materiaalkeuze door. Per gebied zorgen we ook voor bloemrijke beplanting en boomsoorten die daar goed in passen en gedijen. Op deze wijze versterken we onze identiteit als geheel en een aantrekkelijke leefomgeving in het bijzonder. Het groen versterkt ook de ecologische kwaliteit van Noordwijk doordat wij ecologische processen als uitgangspunt meenemen bij groeninrichting, het beheer en het verbinden van groen en natuur. Verspreid liggend groen kan fungeren als stapsteen tussen ecologische verbindingszones. Ook water kan als dragende structuur dienen voor groene verbindingszones. Aandacht voor een natuurvriendelijke inrichting van wateren en een goede waterkwaliteit maken onderdeel uit van het openbaar groen. Op deze wijze is niet alleen aandacht voor natuur en biodiversiteit in de natuurgebieden rondom Noordwijk, maar ook binnen de dorpskernen. Landschap en ecologie staan onder druk van (toekomstige) woningbouwprojecten, sportvoorzieningen, recreatie en andere ontwikkelingen. Een Kansenkaart Groen laat zien waar waardevol groen gelegen is en waar potentie is voor verbetering van de groenkwaliteit. Deze kansenkaart groen helpt daarom om waardevol groen te borgen, uit te breiden en om prioriteiten te stellen tussen verschillende belangen.

SWOT Analyse

STERKTEN	**KANSEN**
▪ Twee internationale beschermde natuurgebieden: Coepelduynen en Kennemerland-Zuid ▪ 40,5% van het grondgebied is natuurgebied ▪ Grote natuurvereniging in de gemeente ▪ Imago “groen Noordwijk” ▪ Ontwikkeling van een strandreservaat Noordvoort tussen Noordwijk en Zandvoort ▪ Het Nationaal Park Hollandse Duinen	▪ De natuurwaarden in natuurgebieden verbinden met buitengebied en bebouwde kom ▪ Het groene imago van Noordwijk vertalen naar economische winst ▪ Vergroten natuurbeleving voor zowel bewoners als toeristen door het zichtbaar maken van de aanwezige natuur. Gedacht kan worden aan aanleggen van wandelroutes, plaatsen van informatiepanelen enz. ▪ Nieuw Streek- en natuurbelevingscentrum oprichten als toeristisch trekpleister maar ook om gevoel voor de natuur te vergroten voor de bewoners ▪ Natuur-inclusief ontwikkelen en bouwen; het aspect natuur als een kans (en niet als een bedreiging) betrekken vanaf de eerste planfase van een ruimtelijke ontwikkeling ▪ Noordwijk wordt het nieuwe entree van het Nationaal Park Hollandse Duinen ▪ Openbaar groen inzetten voor realisatie klimaatbestendige openbare ruimte
ZWAKTEN	**BEDREIGINGEN**

▪ Recreatiedruk en natuurontwikkeling zijn niet goed op elkaar afgestemd - gebrek aan zonering van duin- en strandgebied ▪ Groenbeheer met name gericht op functionele- en belevingswaarden en niet op ecologische ontwikkelingen ▪ Geen streek- en natuurbelevingscentrum ▪ Geen gemeentelijke ecologische verbindingszones om bestaande natuur (Natura of groenstructuren met elkaar te verbinden	▪ Recreatieve en toeristische activiteiten kunnen op gespannen voet staan met natuurontwikkeling in het strand- en duingebied. ▪ Landschappelijke waarden, natuurwaarden, belangrijke groenstructuren staan onder druk van ruimtelijke ontwikkelingen en gebruikersfuncties in het open middengebied het buitengebied en in de bebouwde kom. ▪ Ecologisch groenbeheer (bv minder maaien gras) sluit niet aan bij groenbeeld dat bewoners voor ogen hebben (niet netjes).

20.3 Trends en prognoses

Trends in biodiversiteit

De biodiversiteit is de afgelopen decennia achteruit gegaan. Voor sommige soorten is de laatste 10 jaar wel een verbetering (zoogdieren, vaatplanten) of stabilisatie (dagvlinders) waarneembaar. Een dalende trend is zichtbaar bij boerenland- en stadsvogels, amfibieën, bijen en andere insecten. De afname in biodiversiteit bij insecten is zeer zorgwekkend omdat insecten een essentiële schakel vormen in de natuurlijke voedselketens en de landbouw, zoals voor de bestuiving van gewassen en de afbraak van organische stof in de landbouwbodems.

Daarnaast zijn insecten een belangrijke voedselbron voor veel andere soorten zoals vogels en vissen. Het keren van deze trend is daarom hoognodig. Diverse organisaties zijn daarom bezig met het opstellen van een Deltaplan Biodiversiteitsherstel (www.nern.nl/deltaplan-biodiversiteitsherstel). Dit initiatief wordt ondersteunt door het ministerie van LNV. Vanwege bijensterfte is onlangs een verbod op bestrijdingsmiddelen met neonicotonoïden ingesteld. Noordwijk gaat hier de komende jaren ook actie op ondernemen door bestaande natuurwaarden te borgen, natuurnetwerken te versterken en ruimte te geven aan natuur en natuurlijke processen binnen de gemeente. Enkele belangrijke speerpunten staan hieronder beschreven.

Bijenlinten – ecologisch beheer grasland

In de bebouwde kom zijn maatregelen gericht op insecten relatief makkelijk te uit te voeren en deze bloemrijke bijenlinten passen ook goed binnen woonwijken. Alhoewel de ruigere graslandjes als rommelig ervaren kunnen worden, is het kleurige beeld van bloemen, vlinders en libellen vaak ook gewenst. Een duidelijk communicatie over het nut en noodzaak van bijen-linten is zodoende belangrijk. Noordwijk heeft veel gazons en intensief beheerde bermen. Door deze bermen en/of gazons minder intensief te maaien ontstaan wildere graslanden geschikt als bijenlint.

Door medewerkers van de gemeente Noordwijk zijn ook bijenhotels gemaakt en deze zijn tijdens de bloeiperiode van de bollen geplaatst. In samenwerking met de leverancier van de bloembollen en de Nederlandse Bijenhouders Vereniging heeft de gemeente Noordwijk in de aanloop van dit project een ‘bermen bijenbloembollenmengsel’ gefinetuned met optimale waarden voor zowel de bloemzoekende insecten (bijen) en visuele aspecten voor de mens.

Bomen in de openbare ruimte

In Noordwijk is een duidelijke herkenbare bomenstructuur aanwezig. Dit heeft een waarde voor de beeldbepaling langs hoofdwegen in Noordwijk maar deze bomenrijen kunnen ook voor natuur van waarde zijn bijvoorbeeld als vleermuizenroute. Deze bomenrijen moeten daarom behouden of versterkt worden. Hierbij geldt dat Noordwijk streeft naar een grote diversiteit aan bomen waarbij als eerste uitgangspunt gekozen wordt voor inheemse bomen mits de ruimte onder- en bovengronds dat toelaat. Over het algemeen geldt dat er op bomen en struiken die van origine voorkomen in Nederland (inheemse bomen) veel meer insecten en vogels leven. Bomen worden in principe gehandhaafd binnen de bomenstructuur maar ook in de woonwijken. Boomkap vindt alleen plaats als de boom ziek of gevaarlijk is en/of schade veroorzaakt aan de omgeving.

Trends in de bebouwde omgeving

Het belang van een groene woonomgeving voor een gezonde woonomgeving wordt al langer onderkend. Duurzaamheid, klimaatverandering en het belang van klimaatadaptie zijn ook geen nieuw thema. Deze thema's hebben in Nederland geleid tot diverse initiatieven in de bebouwde omgeving om de thema's te adresseren. Voorbeelden hiervan zijn stadslandbouw en aanleg moestuinen, groene schoolpleinen, steenbreek-operaties, aanleg van tiny forest's. Door vergroening van de woonomgeving wordt deze meer klimaatbestendig. Hitte-eilanden en hittestress worden voorkomen omdat groen en verkoelend effect heeft, wateroverlast wordt voorkomen omdat de waterberging wordt verbeterd. Door meer groenstructuren in de bebouwde omgeving wordt biodiversiteit bevorderd. Daarmee dragen deze initiatieven ook bij aan natuurwaarden en brengen zij de dichter bij de burger. Ook is dit een d mogelijkheid voor burgers, (natuur)verenigingen en overheid om samen te werken bij de inrichting van de (openbare) ruimte.

Gezonde, duurzame en klimaatbestendige woonomgeving

Het groen in de bebouwde kom is een belangrijk uitganspunt voor het verkrijgen van een gezonde, duurzame en klimaatbestendige woonomgeving. Met een ruime groenaanplant wordt de bestendigheid tegen extreme weeromstandigheden vergroot: groenaanplant houdt water vast na een extreme bui en staat het af in droge perioden. De groenvoorziening heeft een verkoelend effect, vermindert hittestress en verbetert de luchtkwaliteit. Voor de bewoners heeft een groene woonomgeving het voordeel dat het zorgt voor een prettige en gezonde leefomgeving.

Om naast de openbare ruimte ook de private leefomgeving klimaatbestendig te maken, neemt Noordwijk deel aan operatie Steenbreek. Dit is een voorlichtingscampagne waarbij particulieren en bedrijven worden gestimuleerd om tegels uit de tuin te vervangen voor groene aanplant en/of andere waterbergende maatregelen te nemen. De gemeente ondersteunt dit met een subsidieregeling voor particulieren.

Duurzaam en natuur inclusief bouwen

Steeds meer gebouwen worden duurzaam ontwikkeld. Hierbij kan gedacht worden aan energie-besparende maatregelen in woningen, woningen gebouwd van duurzame materialen, verantwoord watergebruik maar ook natuurmaatregelen.

Binnen de bebouwde kom van Noordwijk zijn huismus-, gierzwaluw- en vleermuispopulaties aanwezig. Om te voorkomen dat door klimaatregelen, zoals renovatie en isolatie van woningen, de verblijfplaatsen van deze populaties verdwijnen, wil de gemeente natuur inclusief bouwen en renoveren. Deze ambitie is verwoord in een brief van de Natuurvereniging Noordwijk en ondertekend door de Natuurvereniging en wethouders van de gemeente. Verankering van de brief in vastgesteld beleid ontbreekt nog waardoor deze ambitie weinig wordt meegenomen in ruimtelijke plannen. Vanuit het beleidsveld groen wordt de aandacht gevestigd op dit thema maar bouwplannen kunnen niet worden afgekeurd op dit thema.

Nieuw concept voor nationale parken: Het Nationaal Park Hollandse Duinen
De gemeente Noordwijk ligt midden het landschap van het Nationaal Park in oprichting Hollandse Duinen. NP Hollandse Duinen wordt opgezet volgens een nieuw concept. Het concept bestaat eruit dat de nieuwe nationale parken niet alleen bestaan uit Natura 2000-gebieden maar uit complete samenhangende landschappen met een kern van hoogwaardige natuur. Bij het Nationaal Park horen ook aangrenzende landschapselementen zoals het strandwallenlandschap met daarin gelegen de dorpen, landgoederen en agrarisch gebied. Door het gebied in samenhang te benaderen en het netwerk van groengebieden (natuur, recreatie, stadsparken, wateren en erfgoedlijnen) te verbeteren worden natuurwaarden versterkt samen met een betere zonering voor recreatie.

20.4 Beleidskaders

Ruimtelijke ontwikkelingen moeten worden getoetst aan de wetgeving met betrekking tot de natuurbescherming Deze regelgeving kent een onderscheid in gebiedsbescherming en soortenbescherming, en is vastgelegd in de Wet natuurbescherming die op 1 januari 2017 in werking is getreden. Deze wet verankert de Europese Vogelrichtlijn en de Europese Habitatrichtlijn in de nationale wetgeving. Onder gebiedsbescherming valt ook de toetsing aan het provinciaal ecologisch beleid, zoals opgenomen in de Visie Ruimte en Mobiliteit en de Verordening Ruimte 2014 van de provincie Zuid-Holland. Het gaat dan om Daarnaast valt onder gebiedsbescherming toetsing aan het gemeentelijk natuurbeleid zoals vastgelegd in het Natuurbeleidsplan Natuurlijk Noordwijk uit 2006.

Rijk
Natura 2000 is een Europees netwerk van beschermde natuurgebieden. Natura 2000 is niet enkel ter bescherming van gebieden (habitats), maar draagt ook bij aan soortenbescherming. Per Natura 2000-gebied zijn instandhoudingsdoelstellingen voor natuurlijke habitats of populaties van de in het wild levende dier- en plantensoorten vastgelegd om een gunstige staat van instandhouding te waarborgen.

Op 1 juli 2015 is de Programmatische Aanpak Stikstof (hierna: de PAS) in werking getreden. De PAS is als wetgeving opgenomen in de Wet natuurbescherming. De PAS bevat maatregelen die leiden tot een afname van stikstofdepositie en maatregelen die leiden tot een versterking van de instandhoudingsdoelstellingen in de Natura 2000-gebieden. Door deze maatregelen kunnen in en rondom de Natura 2000-gebieden nieuwe economische activiteiten, zoals bedrijfsuitbreidingen die stikstofdepositie veroorzaken, worden toegelaten. De PAS ziet alleen toe op stikstofgevoelige Natura 2000-gebieden, voor Noordwijk betreft dit de Coepelduynen en Kennemerland-Zuid.

Naast gebiedsbescherming waarborgt de Wet natuurbescherming de bescherming van alle in het wild levende soorten. Het betreffen soorten uit de Vogelrichtlijn, de Habitatrichtlijn en overige soorten. Het uitgangspunt van de wet is dat alles wat schadelijk is voor beschermde soorten verboden is. Naast de verbodsbepalingen geldt voor alle in het wild levende planten- en diersoorten de zogenaamde zorgplicht. Deze zorgplicht houdt in ieder geval in dat eenieder die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat door zijn opzettelijk handelen of nalaten nadelige gevolgen voor flora of fauna kunnen worden veroorzaakt, verplicht is dergelijk handelen achterwege te laten.

Provincie
Het Natuurnetwerk Nederland (hierna: NNN) is het Nederlands netwerk van bestaande en nieuw aan te leggen natuurgebieden. Voorheen heette dit de Ecologische Hoofdstructuur (EHS). Het NNN moet natuurgebieden beter verbinden met elkaar en met het omringende agrarisch gebied. Het doel van het NNN is de instandhouding en ontwikkeling van deze natuurgebieden om daarmee een groot aantal soorten en ecosystemen te laten voortbestaan.

Het in de Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte, vastgelegde rijksbeleid ten aanzien van de begrenzing en de bescherming van het NNN, heeft de provincie Zuid-Holland uitgewerkt in de Verordening Ruimte 2014. In deze verordening zijn verplichtingen opgenomen voor bescherming van het NNN. Kort gezegd is hier geregeld dat gronden binnen deze gebieden geen bestemming mogen krijgen die de instandhouding en ontwikkeling van de wezenlijke kenmerken en waarden van het NNN significant beperken, of leiden tot een significante vermindering van de oppervlakte, kwaliteit of samenhang van het NNN.

Strategische reservering natuur
Een aparte status is toegekend aan de gebieden waarop een Strategische reservering Natuur rust. Gebieden met deze status, zijn nog te realiseren nieuwe natuur die substantieel bijdragen aan de doelen uit de Kaderrichtlijn Water en de Natura 2000-doelen, maar waarvoor tot 2027 het niet voldoende zeker is dat deze gebieden gerealiseerd gaan worden. Daarom maken gebieden met deze status nog geen deel uit van het NNN en zijn volledig voor de agrarische functie te gebruiken. Echter, het is niet toegestaan om binnen deze gebieden andere functies te realiseren die leiden tot waardevermeerdering ten opzichte van de agrarische functie.

Belangrijke weidevogelgebieden en karakteristieke landschapselementen
In de Provinciale Verordening Ruimte 2014 is de bescherming van provinciaal belangrijke weidevogelgebieden en karakteristieke landschapselementen buiten het NNN vastgelegd. Voor ingrepen in deze gebieden en landschapselementen geldt (net zoals bij de NNN-gebieden) dat er geen bestemmingswijzigingen mogelijk zijn als daardoor de wezenlijke kenmerken en waarden van het gebied en het landschapselement significant worden aangetast.

Gemeente
Binnen de gemeente leeft een breed gedragen besef van de waarde van natuur en het belang ervan voor de leefomgeving. Natuur is een indicatie voor kwaliteit, zeker in Nederland en al helemaal in de randstad. Bij de enquête die de gemeente in 2005 hield om te komen tot de Toekomstvisie Noordwijk 2025, gaf negentig procent van de respondenten aan natuur zeer belangrijk te vinden. Dit heeft er mede voor gezorgd dat er een Natuurbeleidsplan Natuurlijk Noordwijk is opgesteld in februari 2006. Het natuurbeleidsplan geeft een uitgebreid overzicht van de natuurgebieden, hun ligging, hun karakteristieken, een beschrijving van dier- en plantensoorten, toegang en het soort beheer. Ter versterking van het Natuurbeleidsplan is in 2009 het rapport Groene verbindingen vastgesteld. In dit rapport wordt de noodzaak tot het creëren van de reeds voorgestelde ecologische verbindingen, in het licht van de klimaatverandering, verder onderbouwd. Aandacht voor natuurontwikkeling blijft niet beperkt tot de natuurgebieden, landgoederen en de ecologische zones. De verbinding tussen deze gebieden wordt versterkt door een natuurvriendelijke inrichting van de openbare ruimte in de woongebieden.

20.5 Beleidsinzet

Gemeentelijk Uitvoeringsplan Natuur en Groen
De gemeente wil de komende jaren in hoger tempo en met concrete resultaten de natuur- en groenwaarden in Noordwijk versterken en naar de toekomst toe borgen. Hiermee geeft de gemeente invulling aan het natuurbeleid zoals beschreven in het Natuurbeleidsplan 2006 en rapport Groene verbindingen. Deze uitvoeringsslag vraagt een hogere mate van (politieke) bewustwording, sturing op samenhang en doelen/resultaten, een nauwe samenwerking tussen gemeenten en het veld, een gerichte uitvoering en concrete (financiële) middelen om de hoge ambitie mogelijk te maken. Een uitvoeringsprogramma Natuur en Groen kan hierin voorzien en wordt momenteel opgesteld. Noordwijk heeft hierbij de volgende doelen voor ogen:

- Verhogen biodiversiteit met behulp van kwaliteitsdoelen:

- Verbetering ecologische kwaliteit in de Natura 2000-gebieden volgens natuurbeheerplan (instandhoudings- en uitbreidingsdoelstelling voor diverse habitattypen en soorten)
- Verbetering biologische kwaliteit water (t.o.v. 2015) volgens de kaderrichtlijn
- Stikstofdepositie duinen < 1025 (Coepelduynen) en 1106 (Kennemerland) mol/ha/y

- Verhogen biodiversiteit met behulp van kwantiteitsdoelen:
  - Vergroten groen- en natuurareaal
  - Natuur- en groengebieden zijn ecologisch verbonden (NNN en gemeentelijke zones en haarvaten)
  - Verhogen beschermingsstatus van kwetsbare groen- en natuurarealen (borging van oppervlak waardevol groen en natuur)

Het uitvoeringsprogramma heeft de volgende drie speerpunten:
- **Verknoop groen**. Doel: versterken robuust natuurnetwerk door het beschermen, benutten en uitbreiden van natuurgebieden en ecologische verbindingszones
- **Woon groen en gezond.** Doel: een groenere en aantrekkelijke woonomgeving – klimaatbestendige woonomgeving
- **Denk groen.** Doel: verankeren van het groen-denken door bewustwording en educatie, beginnend bij de jeugd.

In 2018 en 2019 wordt bestuurlijk een besluit genomen over het ambititieniveau, inzet, omvang en doorlooptijd voor het programma Natuur en Groen.

Noordvoort
In samenwerking met het hoogheemraadschap van Rijnland, Waternet, gemeente Zandvoort, Staatsbosbeheer en Rijkswaterstaat werkt de gemeente Noordwijk aan het project Noordvoort. In dit project wordt een natuurlijk kustlandschap van zeereep en strand ontwikkeld. Met dit project wordt een gebied gecreëerd met waardevolle en kwetsbare planten- en diersoorten, dat ook natuurbelevingsmogelijkheden biedt voor recreanten. In 2013 is een start gemaakt met de uitvoering van dit project. In het najaar van 2018, als alle vergunningprocedures zijn afgerond, beginnen de werkzaamheden van de tweede fase. Dan wordt op het strand een rustige zone gecreëerd, en daaromheen wordt een wandelroute aangelegd om natuurbeleving mogelijk te maken.

Regionale agenda Omgevingsvisie 2040 'Hart van Holland'
De gemeenten Kaag en Braassem, Katwijk, Leiden, Leiderdorp, Noorwijk, Oegstgeest, Voorschoten, Teylingen, Wassenaar en Zoeterwoude werken samen aan de uitvoering van de Regionale agenda omgevingsvisie 2040 voor het Hart van Holland, waarin ze hun ambities en hun gezamenlijke koers voor ontwikkeling van de fysieke leefomgeving op hun grondgebied beschrijven. De regionale agenda beschrijft op welke ontwikkelingen de regio zich moet voorbereiden, welke bedreigingen en welke kansen er zijn. De visie is vastgelegd in een visiekaart opgebouwd uit de 'vijf lagen van de leefomgeving': Gezonde lucht, Robuust landschappelijk raamwerk, Gevarieerde verstedelijking langs de Oude Rijn, Optimale bereikbaarheid, Draagkrachtige ondergrond. Bij Hart van Holland hoort een samenwerkingsagenda met actiepunten. Landschap, biodiversiteit en groen is een van de prioriteiten van de samenwerkingsagenda. In het kader van de regionale agenda wordt onder andere een biodiversiteitsonderzoek uitgevoerd.

- Het realiseren van gemeentelijke ecologische verbindingszones, die zowel planologisch worden vastgelegd in omgevingsplannen, maar ook ruimtelijk worden ingericht.
- Waar mogelijk bij planontwikkeling verlangen dat er maatregelen worden getroffen die ervoor moeten zorgen dat de biodiversiteit wordt vergroot. Te denken valt aan

vleermuisvriendelijke inrichting van parken, woonwijken, bij (her)plant gebruik maken van inheemse soorten, bijvriendelijke wegbermen.

Gebiedsprogramma B(L)oeiende bollenstreek
Samen met de andere vijf andere bollengemeenten is een gebiedsprogramma B(l)oeiende Bollenstreek vastgesteld. Hierin zijn parels en thema's op het gebied van natuur vastgesteld. De gemeente Noordwijk heeft twee parels binnen haar gemeentelijke grenzen; Boerderij Veldzicht en de parel Strand en Duinen. Daarnaast zijn er de thema's entrees, verbinding en jaarrond bloemen zichtbaar, deze zijn voor de gehele bollenstreek. De gemeente heeft in de begroting van 2017 een bedrag voor de realisatie van dit programma vastgesteld.

Provinciaal beleid: De groenblauwe metropool
De provincie Zuid-Holland werkt aan een visie op de groenblauwe leefomgeving. Doel van de visie is het creëren van een gezonde en aantrekkelijke leefomgeving in de drukke en dichtbevolkte Randstad. Door meer groen en natuur in de bebouwde omgeving, het versterken van de natuurwaarden en het vergroten van de mogelijkheden voor natuurbeleving moet dat bereikt worden. Nationaal Park Hollandse Duinen is een van de kroonjuwelen´ in deze visie. De projecten die Noordwijk al is gestart en nog gaat uitvoeren passen in de provinciale visie op de groenblauwe metropool.

20.6 Verbindingen

- **Duurzaamheid**
  Vergroenen van de woonwijken heeft een effect op klimaatbestendigheid en natuur-inclusief bouwen heeft invloed op de wijze van bouwen en renovatie

- **Sport en bewegen, Gezondheid**
  Een groene omgevng heeft positieve effecten op de gezondheid. Tegelijkertijd kan het beschermen van kwetsbare natuur botsen met de behoefte aan sportbeoefening en recreatie.

- **Wonen**
  Vergroenen van tuinen is goed voor op klimaatbestendigheid en de waardeontwikkeling van woningen. Het vergroenen van de openbare ruimte kan de gemeente samen doen met bewoners, maar mogen bewoners ook samen regelen. Dit bevordert sociale cohesie.

- **Strand**
  De ligging van een groot deel van het strand in Natura 2000 gebieden levert beperkingen op aan het gebruik van het strand: intensieve en extensieve zone.

21. Strand

21.1 Ontwikkelingen tot nu toe

De gemeente Noordwijk heeft in 1992 de exploitatie van het Noordwijkse strand overgenomen van de Stichting Exploitatie Zeebaden Noordwijk. In 1992 zijn de strandvlakken opnieuw ingedeeld en verdeeld onder de aanwezige ondernemers en nieuwe ondernemers die zich konden inschrijven. Deze indeling en het aantal commerciële paviljoens is sindsdien ongewijzigd.

Tot 2010 waren alle paviljoens seizoensgebonden. Met vaststelling van de strandnota "het is elke dag een stranddag" is de toekomst van het Noordwijkse strand drastisch gewijzigd. Jaarrond exploitatie is mogelijk gemaakt, alsmede de schaalvergroting van de paviljoens. Mochten zij tot 2010 een paviljoen hebben van 240 m2, in 2010 is iedereen de mogelijkheid geboden om het paviljoen te verruimen naar 600 m2 en de volledige exploitatie (paviljoen inclusief terras) te verruimen naar 1000 m2. De paviljoenhouders hebben allen gebruik gemaakt van deze nieuwe mogelijkheden. Dit heeft geresulteerd in een uniek horeca-aanbod. Een stranddag is in Noordwijk veelzijdiger geworden.

Anderzijds heeft de gemeente de ambititie uitgesproken om het Natuurnetwerk in en rondom Noordwijk te versterken en uit te breiden. Het Noordwijkse strand is uniek vanwege haar ligging tussen twee (beschermde) natuurgebieden langs het strand (de Coepelduynen en Kennemerland Zuid) en de ecologische verbinding hiertussen (zeereepverbinding) langs de boulevard. Deze zeereepverbinding heeft in het bestemmingsplan Zee, Strand en Duin een bestemming natuur gekregen en heeft de potentie als corridor voor speciale duinvegetatie en daarmee geassociseerde insecten, maar ook grotere dieren zoals de zandhagedis. De zeereepverbinding gaat ingericht worden voor deze soorten.

Bovenstaande strandfuncties gaan samen zolang duidelijk is waar de verschillende functies een plek hebben. Door het strand- en duingebied te zoneren is duidelijk waar ruimte is voor extra horeca-aanbod en bedrijvigheid en waar rust noodzakelijk is ter behoud van de natuurwaarden. Zonder horeca en bedrijvingheid geen optimale standbeleving, zonder natuur geen echt strandgevoel.

21.2 Analyse huidige situatie

Het Noordwijkse strand heeft op dit moment vijftien commerciële strandpaviljoens, drie NRB posten, een zeilvereniging (jaarrond), een kustsurfvereniging (mag jaarrond), een visvereniging (seizoensgebonden), een watersportcentrum en een strandmeubelverhuur (Langevelderslag). Van de vijftien commerciële strandpaviljoens worden er acht jaarrond geëxploiteerd. Er zijn inmiddels aan zeven strandondernemers een jaarrondvergunning afgegeven. Hiervan staan er nu zes jaarrond.

Sinds 2008 zijn er in Noordwijk twee locaties ontstaan waar strandondernemers hun bedrijfsactiviteiten hebben uitgebreid met de exploitatie van vijf slaaphuisjes.
Met vaststelling van de nieuwe strandnota "kwaliteit aan de kust" is bepaald dat substantiële ontwikkeling van slaaphuisjes niet de kwaliteitsimpuls zal brengen die past bij het beeld van een ruim en rustig strand dat ons onderscheid van andere badplaatsen. Uitbreiding van het aantal huisjes en/of realisatie van huisjes op nieuwe locaties voor de Koningin Astrid en Koningin Wilhelminaboulevards en Zeereep zal ten koste gaan van het open karakter en het kwaliteitsbeeld van deze stranden.
De huidige bebouwing is opgenomen in het bestemmingsplan Zee, Strand en Duin.

Op 25 maart 2015 is de strandnota 'Kwaliteit aan de kust 2015-2020' vastgesteld. Met vaststelling van deze nota zet de gemeente in op kwaliteitsverbetering van al wat op strand staat. Uitbreiding van commerciële paviljoens is in deze notaperiode niet wenselijk.

Wel zijn wij voornemens om kleinschalige ontwikkeling mogelijk te maken van vijf strandhuisjes aan de Duindamseslag en vijf strandhuisjes aan de Langevelderslag. Uitgangspunt hierbij is dat de plannen moeten passen binnen de Natura 2000 richtlijnen. Met deze uitbreiding van slaaphuisjes op deze locaties kunnen wij unieke overnachting- en verblijfsplekken toevoegen aan ons toeristisch aanbod. Bij uitstek geschikt voor natuurliefhebbers en voor rustzoekende doelgroepen.

SWOT Analyse

STERKTEN	**KANSEN**
▪ De vrije stranden tussen de paviljoens, dus geen lintbebouwing ▪ De ruime opzet van de paviljoens ▪ Natuur, duinen, bossen met hoge (beschermde) natuurwaarden in nabije omgeving ▪ Ecologische verbindingszone langs de bouelevard ▪ Verspreiding van diverse sportaccommodaties op het strand ▪ Diversiteit in aanbod ▪ Zonering intensief - extensief ▪ Rust en ruimte	▪ Blijven innoveren en meebewegen met trends ▪ Aanwezige unieke natuur als trekpleister voor het strand ▪ Kleinschalige ontwikkelingen Langevelderslag en Duindamseslag ▪ Commerciële ontwikkelingen langs de gehele Noordwijkse kust ▪ Kustpact ▪ Windmolens op zee
ZWAKTEN	**BEDREIGINGEN**
▪ Stilstaan is achteruit gaan (in verband met concurrentie andere kustplaatsen), er is een lage bereidheid is om te investeren met het oog op de toekomst ▪ Onvoldoende parkeercapaciteit vooral op zeer drukke stranddagen (toezicht en handhaving) ▪ Kwetsbare natuur staat onder druk van recreatieve activiteiten	▪ Klimaatsverandering ▪ Commerciële ontwikkelingen langs de gehele Noordwijkse kust ▪ Windmolens op zee

21.3 Trends en prognoses

Noordwijk aan Zee heeft zich de afgelopen decennia steeds meer ontwikkeld als badplaats voor een brede categorie badgasten, verblijfstoeristen en zakelijke (congres) bezoekers. Hierbij profileert Noordwijk zich steeds sterker als duurzame badplaats. Bij een duurzaam strand is ook een evenwicht in een relatief rustige strandomgeving waarbij de oorspronkelijke diversiteit in natuur, boulevards en strandafritten is behouden. Er is een groot verschil in gebruik van het strand voor de beide boulevards en de Zeereep maar ook in het noordelijk en zuidelijke duingebied, waaronder de Duindamseslag en de Langevelderslag. Trends en ontwikkelingen laten echter zien dat de Noordzeestranden steeds actiever worden gebruikt door verschillende doelgroepen. De recreatiedruk en het aantal activiteiten nemen daardoor toe waarbij natuurbelangen onder druk komen te staan. Kortom: een dagje strand heeft steeds meer toepassingen en motieven en heeft als keerzijde dat het strand steeds drukker wordt bezocht en intensiever wordt gebruikt waardoor bestaande waarde verloren gaan

Relevante cijfers van bezoekersaantallen en verschillende soorten strandgebruik zijn niet aanwezig. In de strandnota periode is opgenomen dat een bezoekers enquête zal worden uitgevoerd.

Ondernemen aan de kust is een trend die aan het groeien is. Jaarlijks ontvangen wij meerdere verzoeken van startende ondernemers die Noordwijk hebben uitverkoren om hun onderneming op het strand te beginnen. De verzoeken variëren van het plaatsen van luxe beachbungalows, horeca paviljoens, massagesalons, duikscholen, lokkers, tot een bootcamplocatie.
Noordwijk heeft het maximaal aantal ondernemingen op het strand bereikt en biedt geen ruimte voor nieuwe ondernemingen. Meer ondernemingen drukt op het aanbod van vrije stranden en zal ten koste gaan van aanwezige natuurwaarden, het open karakter en het kwaliteitsbeeld van onze stranden.

De gemeente heeft momenteel het maximum aantal jaarrondpaviljoens op het strand bepaald op acht. Een aantal van de huidige seizoensgebonden paviljoenhouders hebben de wens om hun paviljoen ook jaarrond te exploiteren. De huidige notaperiode is bepaald dat uitbreiding van het aantal commerciële paviljoens niet wenselijk is. Deze omgevingsvisie geeft echter aan hoe Noordwijk zich verder zou moeten ontwikkelen naar het jaar 2030. Het is daarbij niet uitgesloten dat in het jaar 2030 wellicht alle ondernemingen op het strand een jaarrond-exploitatie hebben. Immers een 7* badplaats zal moeten blijven anticiperen op de vragen en wensen van de toeristen om de concurrentie met andere badplaatsen voor te blijven. Maar deze wensen zijn niet oneindig en zullen ten alle tijden in balans moeten zijn met de natuurwaarden die direct grenzen aan het Noordwijkse strand. Het is daarom belangrijk om een zonering aan te brengen op het strand met locaties voor commerciele doeleinden en rustgebieden waar natuurkwaliteiten geborgd worden.

Een dagje strand is voor de badgast een belevenis die zo compleet mogelijk moet zijn. Lekker zwemmen, zonnen, flanneren en genieten van een drankje, lunch of uitgebreide maaltijd op het strand is daarbij belangrijk. De ondernemers springen graag in op de trends die deze ontwikkelingen met zich meebrengen. Dit kan op langere termijn alleen als bij deze ontwikkelingen bestaande (natuur)waarden in stand blijven. Het strand zal gedurende de toekomstvisie daarom altijd aan trends onderhevig zijn waarbij telkens de balans met aanwezige natuurwaarden moet worden gezocht.

21.4 Beleidskaders

Rijksbeleid
Vanuit het rijksbeleid zijn de Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte (SVIR) en het Besluit algemene regels ruimtelijke ordening (Barro) relevant. Het strand maakt deel uit van het kustfundament. Dit betekent dat geen nieuwe bebouwing is toegestaan. Dit verbod geldt niet voor bouwwerken ten behoeve van tijdelijke of seizoensgebonden activiteiten, herbouw of verbouw van een bestaand bouwwerk waarbij een eenmalige uitbreiding van het grondoppervlak met ten hoogste tien procent is toegestaan.
Daarnaast maken strand en duinen deel uit van de ecologische hoofdstructuur, waarvoor provinciale verordeningen gelden.

Provinciaal beleid
In de provinciale structuurvisie is de kern Noordwijk aan Zee , samen met het aangrenzende strand, aangewezen als stads- en dorpsgebied. Hierbij is tevens aangegeven dat het een toeristisch centrum betreft. Onder stads- en dorpsgebied wordt aaneengesloten bebouwd gebied verstaan, waarin de functies wonen, werken en voorzieningen gemengd en gescheiden voorkomen. Een toeristisch centrum is een complex van toeristische en recreatieve voorzieningen in het stedelijk of landelijk gebied van (inter)nationale betekenis en allure. Voorts zijn de duingebieden van Kennemerland-Zuid en de Coepelduynen en de aangrenzende stranden aangewezen als natuurgebied. In deze gebieden met als hoofdfunctie natuur is, mits niet in strijd met de hoofdfunctie, recreatief medegebruik mogelijk. Delen van de duinen hebben bovendien een functie voor de waterwinning en waterkering.

Het provinciaal beleid stelt dat het voor de kustveiligheid belangrijk is om het kustfundament te handhaven en aan het kustfundament geen zand te onttrekken. In het gedeelte van het kustfundament dat binnen stads- en dorpsgebied ligt, mag uitbreiding van stedelijke functies of infrastructuur geen nadelige gevolgen hebben voor de waterstaatkundige veiligheid.

Gemeentelijk beleid
In de Toekomstvisie Noordwijk 2025 staat de keuze voor kwaliteit centraal. is het aanknopingspunt Qua uitstraling en beleving dient Noordwijk zich te onderscheiden van andere plaatsen aan de Noordzeekust. De ligging aan zee bepaalt het imago van Noordwijk, maar ook de economische structuur en het aantrekkelijke woonklimaat. De beleving van de ligging aan zee moet in Noordwijk dienen te worden versterkt. Dit geldt vooral voor de diverse plekken in de kern. De structuur van ruimtelijke en landschappelijke elementen, uitzicht en doorzicht, de routes naar het strand toe: alles moet optimaal gericht zijn op de beleving van de zee.

Het beleid van de gemeente Noordwijk heeft als referentiekader de ‘Toekomstvisie Noordwijk 2025’ (vastgesteld 28 september 2004). Deze visie schetst de koers voor de toekomst en geeft houvast bij te maken beslissingen. Samen hebben gemeente, burgers en belanghebbendengekozen voor kwaliteit. Kwaliteit als uitkomst van een goede afstemming tussen wonen,werken en verblijven. In verschillende visies is het streven naar kwaliteit een belangrijk uitgangspunt. Dit komt ook tot uiting in de gemeentelijke beleidsnota’s Integrale Ruimtelijke Visie voor de kern van Noordwijk aan Zee “Ik zie de zee” en de Nota Kwaliteit aan de kust. In deze laatste nota is aangegeven dat het gemeentelijk beleid gericht is dat Noordwijk vooral moet investeren in behoud en versterking van de strandbeleving die we nu hebben. Immers: het strand van Noordwijk vormt bij uitstek de plek waar mensen op veel verschillende manieren op zoek zijn naar ontspanning, rust, maar vooral ruimte. Het beschermen van deze waarden en het verder vergroten van de unieke kwaliteiten staat in dan ook centraal.

21.5 Beleidsinzet

Het strandbeleid is dynamisch en wordt iedere 5 jaar herijkt en de visie en wensen voor de nieuwe periode worden in de omgevingsvisie opgenomen. Voornaamste is dat Noordwijk een dynamische badplaats is gelegen tussen unieke natuurgebieden en zich blijft ontwikkelen zodat Noordwijk haar koppositie als badplaats kan behouden. Dit kan niet door stilstaan maar door vooruit te blijven kijken en mee te blijven bewegen met de trends en ontwikkelingen, maar met behoud van het eigen bescheiden karakter en waken dat het strand van Noordwijk te alle tijden haar open en rustige karakter blijft behouden.

21.6 Verbindingen

- **Toerisme en recreatie, Economie en ondernemen**
  Het strand is het belangrijkste en sterkste kenmerk van de gemeente Noordwijk. Noordwijk zonder strand zou een aanzienlijk mindere betekenis hebben. Het strand heeft tot in lengte van jaren een aantrekkingskracht op mensen van alle landen, windstreken en pluimage. Er komen goudzoekers, rustzoekers, feestgangers, wandelaars, zonnebaders. Het strand moet 365 dagen per jaar een aantrekkelijke plaats zijn om te bezoeken voor alle gebruikers.

- **Natuur**
  De verbondenheid van het thema strand met het thema natuur is evident. De aanwezige natuur heeft een eigen intrinsieke waarde die beschermd moet worden. Intensief gebruik van het strand kan de aanwezige natuurwaarden verstoren of beschadigen en dat moet worden voorkomen. Het is steeds de kunst om een evenwicht te vinden tussen het gebruik van het strand en bescherming van de natuurwaarden.

Omgevingsvisie Noordwijk 2030

DEEL C: Ruimtelijke analyses en beleidsinzet per gebied

Gemeente NOORDWIJK

NOORDWIJK ENERGIEKE 7 STERREN KUSTPLAATS

Colofon

Stellers	Projectgroep Omgevingsvisie Noordwijk 2030
Eigenaar	Afdeling Ruimte & Samenleving,
Datum	2 oktober 2018
Zaaknummer	

Inhoud

1. Inleiding 4

1.1 Opzet en relatie met deel A, B en D 4

1.2 Modulaire karakter en proces 4

2. Ontstaansgeschiedenis 5

3 Analyse huidige situatie 11

3.1 Noordwijk algemeen 11

3.2 Noordwijk aan Zee 14

3.3 Middengebied 18

3.4 Noordwijk-Binnen 20

3.5 Nieuw Oost 23

3.6 Buitengebied 27

3.7.1 Bedrijventerreinen 29

4 Trends en prognoses 31

5. Beleidskaders 32

5.1 Noordwijk Algemeen 32

5.2 Noordwijk aan Zee 32

5.3 Middengebied 32

5.4 Noordwijk Binnen 32

5.5 Nieuw Oost 32

5.6 Buitengebied 32

6. Beleidsinzet 33

6.1 Noordwijk Algemeen 33

6.2 Noordwijk aan Zee 33

6.3 Middengebied 38

6.4 Noordwijk Binnen 39

6.5 Nieuw Oost 41

6.6 Buitengebied 45

6.7 Bedrijventerreinen 46

7. Verbindingen 47

1. Inleiding

1.1 Opzet en relatie met deel A, B en D

De Omgevingsvisie Noordwijk omvat vier onderdelen:

- Deel A: Visie en realisatie
- Deel B: Thematische analyses, beleidsinzet en verbindingen
- Deel C: Analyses gebouwde leefomgeving, beleidsinzet en verbindingen
- Deel D: Dynamisch uitvoeringsprogramma.

Het voorliggende deel betreft *Deel C: Analyses gebouwde leefomgeving, beleidsinzet en verbindingen*. In dit deel zijn SWOT-analyses, trends en ontwikkelingen en beleidskaders voor de gebouwde leefomgeving van de gemeente Noordwijk opgenomen. De beleidsinzet op hoofdlijnen van dit Deel C is (net als de beleidsinzet van deel B) input voor Deel A.

1.2 Modulaire karakter en proces

Zoals aangegeven in Deel A, zal de Omgevingsvisie Noordwijk zoveel mogelijk voorbereid zijn op de nieuwe Omgevingswet. Daarmee is er een goede basis voor een sluitend geheel van beleid. Hierbij wordt ingespeeld op de nieuwe Omgevingswet die vooral als doel vereenvoudiging, modernisering en bundeling van de huidige, veelal complexe regelgeving in het ruimtelijk en milieubeleid heeft om projecten sneller tot uitvoering te brengen.

De Omgevingsvisie moet een dynamisch document en instrument blijven. Dit komt tot uitdrukking in bovengenoemde opbouw van de betreffende delen A, B, C en D, het uitvoeringsprogramma, de netwerkorganisatie hieromheen en een jaarlijkse terugkoppeling naar bevolking en gemeenteraad.

In dit Deel C is de analyse van de gebouwde omgeving toegespitst op de gebiedsdelen: ontstaansgeschiedenis van heel Noordwijk, Noordwijk aan Zee, het Middengebied, Noordwijk Binnen, Nieuw Oost en het buitengebied. Voor elk thema wordt achtereenvolgens ingegaan op:

- analyse van de huidige situatie met een SWOT
- trends en prognoses
- beleidskaders
- beleidsinzet
- verbindingen.

De analyse van de bovenstaande onderdelen ontstaansgeschiedenis, analyse van de huidige situatie, trends en prognoses en beleidskaders in samenhang levert een beleidsinzet per gebied die antwoord geeft op de vraag: waar gaan we voor? Tot slot wordt ingegaan op de verbindingen die de gebouwde leefomgeving heeft met de verschillende thema's uit deel B.

Met de Omgevingsvisie wordt gestreefd naar een integratie van de afzonderlijke beleidsthema's. In dit verband zijn vooral de onderdelen beleidsinzet (gewenste acties, waar gaan we voor) en het onderdeel verbindingen (de samenhang met de thema's uit deel B) van belang.

LEESTIP!
De lezer met weinig tijd kan volstaan met het lezen van de SWOTs en de beleidsinzet per deelgebied.

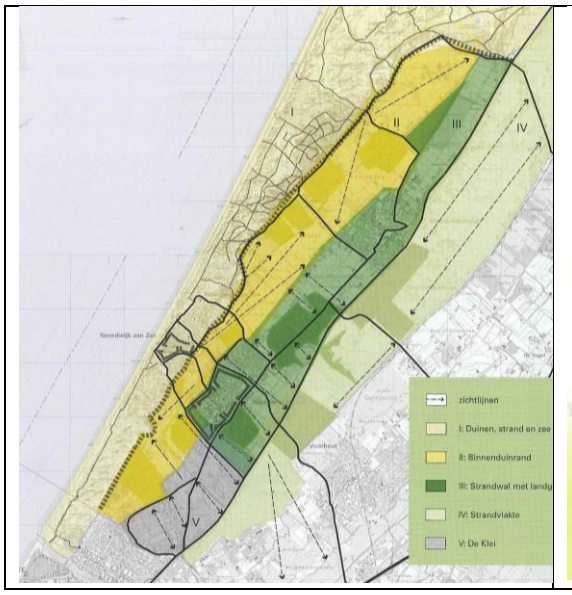
2. Ontstaansgeschiedenis

Hoe Noordwijk is ontstaan in het landschap

Noordwijk ligt in een kustlandschap dat eeuwenlang is gevormd door de invloed van zee en wind. De huidige strandwallen en strandvlaktes zijn de overblijfselen daarvan.
Noordwijk Binnen heeft zich ontwikkeld op de meest westelijke strandwal die zich achter de Hollandse duinenrij uitstrekt. Tussen deze uitgestrekte zandrug en de duinen bevindt zich een lager gelegen strandvlakte, bestaande uit klei en veen en zodoende minder geschikt voor bewoning. In de luwte van de duinen ontstond later het dorp aan zee. Die karakteristiek is vandaag nog goed zichtbaar in de opeenvolging van Noordwijk aan Zee, het Middengebied, Noordwijk Binnen en het buitengebied.

In Noordwijk zijn deze structuren in het landschap goed herkenbaar in de wegen van noord naar zuid. Dwars op deze landschappelijke zones, in oost-westrichting, zijn veel minder verbindingen. De zones zijn wel goed onderscheidbaar.
Noordwijk is op basis van de ondergrond verdeeld in vijf landschappelijk zones:

- de duinen, strand en zee: Noordwijk aan Zee is hier ontstaan
- De binnenduinrand: de zone tussen de duinen en de strandwal (de oude duinen), waaronder het middengebied. Vanaf de duinen is de grens duidelijk zichtbaar vanaf de steilrand.
- Strandwal met de landgoederen: Noordwijk Binnen is ontstaan op deze strandwal met als hoogste punt de Voorstraat. Ook Nieuw Oost hoort bij dit gebied.
- De strandvlakte: het open gebied ten oosten van de N206. Hier liggen de open bollenvelden en graslanden, de Hoogewegpolder.
- De Klei: het gebied waar in vroeger tijden aan de zuidwestkant van Noordwijk de Oude Rijn regelmatig buiten zijn oevers trad en klei afzette.

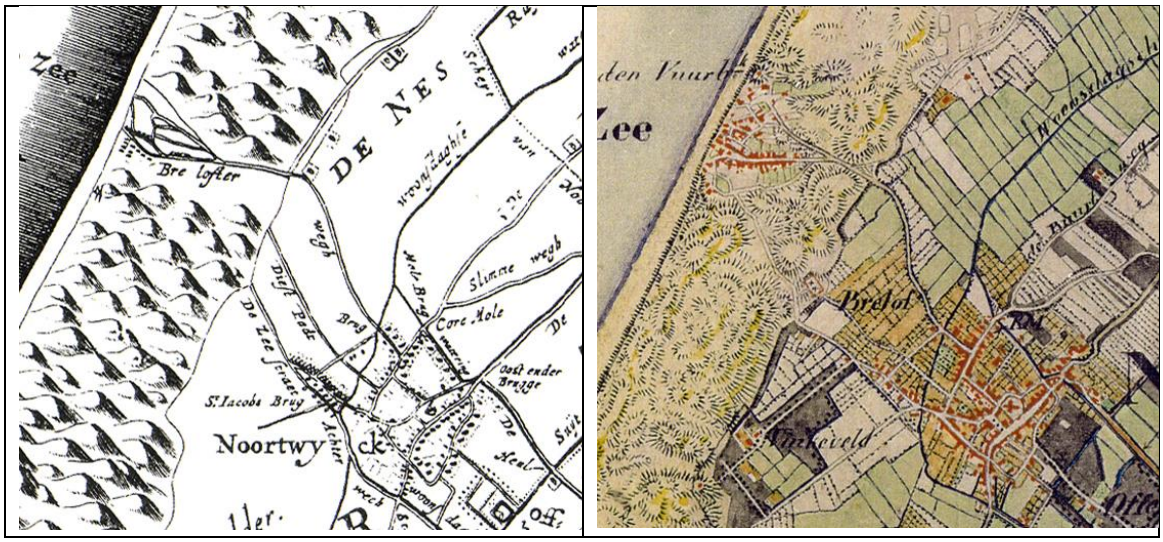
De vijf landschappelijke zones

Historische kaart met de strandwallen

Ontstaansgeschiedenis

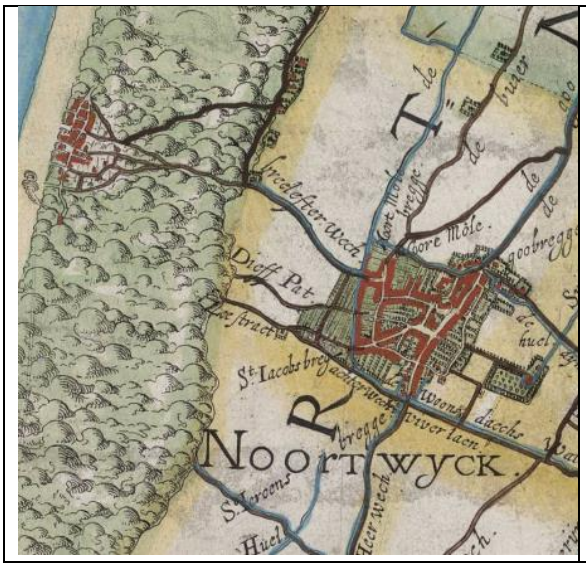
Noordwijk is ontstaan door een verdichting langs de centraal gelegen oude route over de strandwal vanaf circa 930 na Christus. De locatie die nu bekend is als Noordwijk Binnen. De oude route Herenweg-Voorstraat-Gooweg liep over de rug van deze strandwal. Deze route was onderdeel van een lint van landgoederen, dat liep van de kop van Noord-Holland via Haarlem, Vogelenzang en Wassenaar naar Den Haag.

Aan de Voorstraat kwamen met name in de 14e eeuw stedelijke functies tot ontwikkeling. Op de strandwal ontstonden de eerste bewoningsplaatsen en akkerlandcomplexen. De monumentale gebouwen in het gebied direct rondom de kerk stammen uit die periode. De typische ontstaansgeschiedenis van de lintbebouwing heeft geleid tot een opvallende stedenbouwkundige structuur van relatief grote bouwblokken met individuele panden en daarachter de binnengebieden.

Vanaf het begin van de 16e eeuw ontstond daar, binnen het bebouwde gebied, de winstgevende kruidenteelt. In die periode kwam ook de bollenteelt op gang die vooral in de 19e eeuw uitbreidde. Noordwijk was in de 18e en 19e eeuw de belangrijkste kruidenleverancier in Nederland en ook daarbuiten.

De lintbebouwing en het middeleeuwse wegenpatroon zijn nog steeds herkenbaar aanwezig. Met name in de Voorstraat als in de Douzastraat is deze structuur nog letterlijk herkenbaar. In de structuur zijn ook nog de oudste routes richting zee terug te vinden. Aan de Voorstraat ontstond naast de lintbebouwing een pleinruimte en een kerk aan de straat. Tot de vrij recente aanleg van de Nieuwe Offemweg maakt de Voorstraat nog deel uit van de doorgaande route over de strandwal en tot 1961 reed de tram (tussen Leiden en Noordwijk aan Zee) er door. In de Voorstraat verrezen verschillende deftige herenhuizen. Vanuit de Voorstraat is de ontwikkeling in eerste instantie in noordwestelijke richting geweest, omdat de Voorstraat op de zuidoostelijke rand van de strandwal lag en omdat het landgoed Offem verdere groei in die richting onmogelijk maakte.

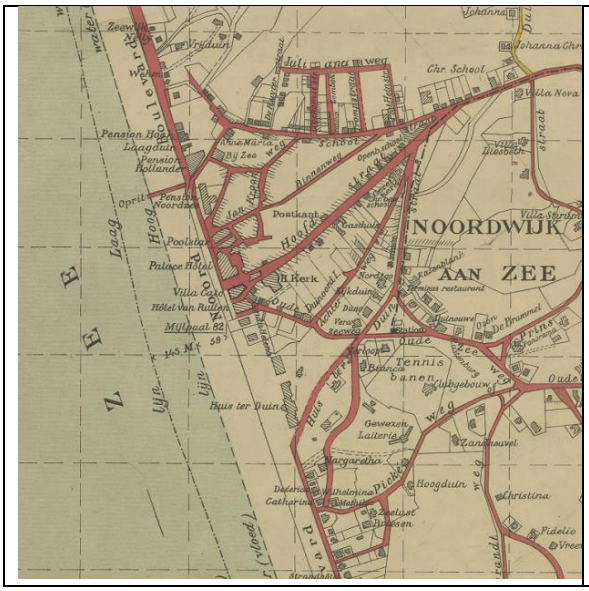

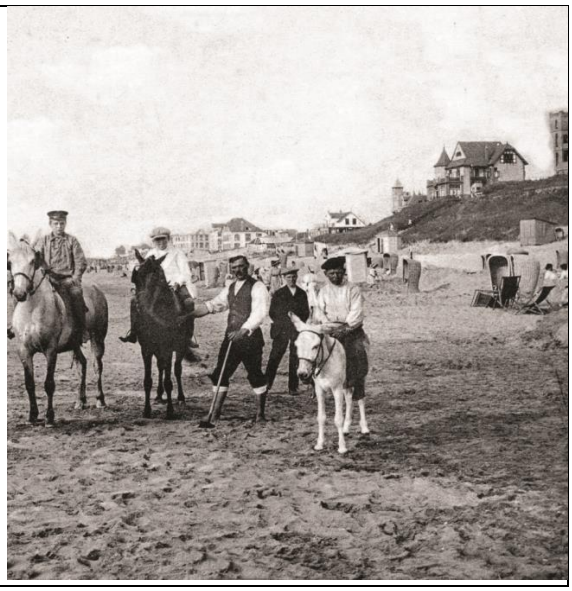
De Nieuwe Offemweg is als ontsluitingsweg ten oosten van de Voorstraat in een later stadium aangelegd om de Voorstraat te ontzien. Daardoor is de Voorstraat niet meer in verkeerskundig opzicht, maar wel in historisch en architectonisch opzicht de hoofdstraat van het dorp. Dat kenmerkt zich onder meer in de opbouw van het dwarsprofiel, de dichtheid, de schaal en monumentale kwaliteit van de bebouwing en inrichting van de openbare ruimte.

Nieuw Oost is het gebied ten oosten van Noordwijk Binnen. Het maakt onderdeel uit van de zogenaamde landgoederenzone. Hierin werden vanaf de 17e eeuw grootschalige buitenplaatsen ontwikkeld in de bosrijke omgeving op het zand van de strandwal, met doorzichten naar het ogenschijnlijk eindeloze open land. Van oorsprong werd Noordwijk hoofdzakelijk via de zogenoemde herenwegen over de strandwal benaderd en werd het beeld bepaald door de ter weerszijden van deze herenwegen gelegen landgoederen en, vanaf de tweede helft van de 19e eeuw, de bollenvelden. Calorama ligt ten westen van deze hoofdweg en Offem ten oosten ervan.

Aan zee ontstond halverwege de 15e eeuw, in een duinvallei achter een hoge duintop, een aantrekkelijk vestigingsmilieu voor een aantal vissers dat hier de zee op ging. Op de duintop kwam een vuurplaats. In de luwte achter de duin ontstond een kleine kern met een kerk en een aantal vissershuisjes. Later werd naast de visserij ook het jaar rond landbouw bedreven in de duinen. Er ontstond handel in de centrale Hoofdstraat en de vuurplaats werd vervangen door een vuurtoren.

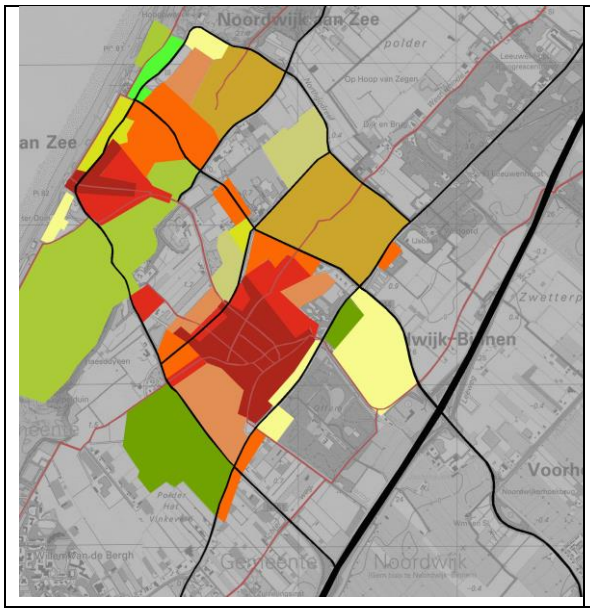
Rond 1860 ontstonden de eerste activiteiten tot recreëren aan de kust. Zee, strand en duin vormden een gezonde omgeving om de steden te ontvluchten. Dat was in eerste instantie vooral een chique aangelegenheid. Zelfs het Koningshuis nam er een buitenverblijf bij zee. De eerste contouren van de boulevards verschenen met hotelgebouwen die zich frontaal op de zee oriënteerden. Met het particuliere initiatief tot ontwikkeling van De Zuid werd ook de commerciële waarde van de kustplaats aangegeven. De Zuid werd ontwikkeld tot villapark met badaccommodaties naar het ontwerp van landschapsarchitect Wattez. Deze ontwikkeling in het ongerepte duinlandschap bleek een eigen en autonome kracht, stijl en kwaliteit te hebben. De badplaats Noordwijk aan Zee werd zo als kern belangrijker dan de van oudsher chique kern van Noordwijk Binnen.

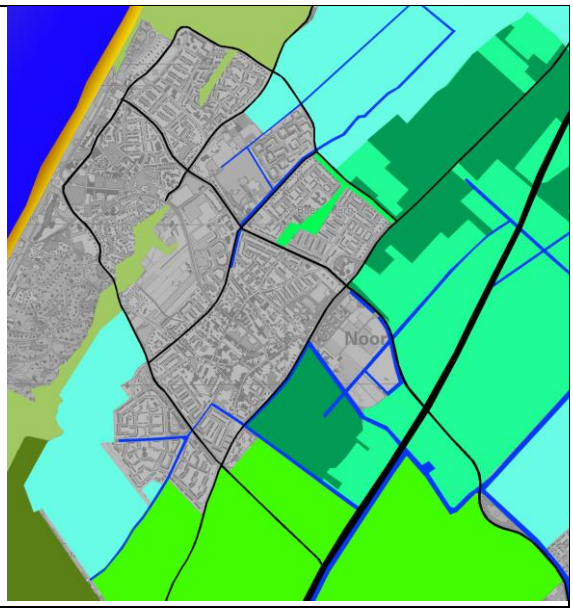

Uitbreidingen
Vanaf het begin van de negentiende eeuw werd de groei van Noordwijk doorgezet in meer grootschalige uitbreidingswijken. Vrijwel ieder decennium leverde een uitbreiding op volgens een eigen typologie, die vaak nu nog herkenbaar is. Zo kreeg de kern van Noordwijk aan Zee een uitbreiding met een geleidelijk straten- en blokkenpatroon naar het noorden. In de duinen in Noordwijk aan Zee kwamen juist meer luxe villa's die als seizoenswoningen werden verhuurd. Later, na de oorlog, werd de noordwaartse uitbreiding van Noordwijk aan Zee doorgezet met de aanleg van de Quarles van Uffordstraat als nieuwe centrale doorgaande route naar zee, met daaraan een nieuwe woonwijk met grondgebonden woningen.

Ondertussen ging ook de groei van Noordwijk Binnen door. Eerst noordwaarts met de ontwikkeling rondom de IJmuiderstraat en later vanaf de jaren zestig Boerenburg ten noorden van de nieuwe Van der Mortelweg. Deze woonwijk werd gebouwd volgens de heersende principes met veel aandacht voor gemeenschapszin, kleinschaligheid, aandacht voor groen in de wijk en herhalende stempels van woonbuurten en een intiem naar binnen gekeerd karakter. In de jaren zeventig werd Grashoek gebouwd (in het Middengebied) en vanaf de jaren tachtig volgde Vinkenveld aan de zuidzijde van Noordwijk Binnen. Dit is gebouwd volgens de heersende principes uit die tijd, met het woonerf als centraal thema. De wijk is erg groen en kent een introvert karakter. De eerste bebouwing van woonwijk Boechorst in Nieuw Oost dateert van 2002. De wijk is vrijwel af waardoor Noordwijk vanaf de provinciale weg gezien niet meer onzichtbaar verscholen ligt achter de landgoederenzone.

Schematische weergave ontstaan van wijken

Schematische weergave gebruik buitengebied

Bedrijventerreinen
Bij de grens met Katwijk is in de jaren ’70 een bedrijvenpark voor het centrum voor ruimteonderzoek en technologie (ESTEC) van de Europese ruimtevaartorganisatie ESA gevestigd. Vanaf het eind jaren ’90 van de vorige eeuw is nabij de Zwarteweg en de Herenweg het bedrijvenpark ’s-Gravendijck gerealiseerd. Begin 2004 is vervolgens begonnen met de aanleg van Klei Oost. Deze beide bedrijventerreinen grenzen aan de gemeentegrenzen met aan de zuidwestkant van Noordwijk, op de grens met de gemeente Katwijk. De Zwarteweg is de verbindingsweg die van oudsher richting Katwijk loopt en de Herenweg is de historische verbindingsweg met Rijnsburg.

Grootschalige ingrepen
In de tweede helft van de twintigste eeuw nam het toenemend toerisme en daardoor de toestroom van autoverkeer toe. Alle routes liepen door tot de boulevards aan zee, waardoor de open ruimten aan zee grote parkeerterreinen werden en het verblijfsklimaat aan zee verslechterde. In de jaren zeventig werd het plan opgepakt om een bypass achter de Koningin Wilhelmina Boulevard te maken, zodat deze werd ontlast en de ontsluiting voor de toekomst werd gewaarborgd.

Voor de aanleg van de Parallel Boulevard kende de kern nog een grillige padenstructuur die als een delta uitliep op de boulevard. Na de ingreep eindigden alle routes op de Parallel Boulevard, die daarmee de centrale verkeersstraat werd. De verblijfswaarde van de boulevards aan zee verbeterde, de rest van de kern was losgeknipt van de kust en de padenstructuur was grotendeels verdwenen. Er vielen gaten die werden opgevuld als parkeerplein of met grootschalige woningbouw.

In Noordwijk Binnen waren de verkeersontwikkelingen in de jaren zeventig minder ingrijpend en juist gunstig voor het karakter van de oorspronkelijke routes. Hier ontstond namelijk een carré van doorgaande wegen die de oudere straten in hoge mate ontlastten. Met name de Nieuwe Offemweg. Alleen de Zeestraat en de Heilige Geestweg/Van Limburg Stirumstraat hebben nu nog routes voor doorgaand verkeer.

Door de aanleg van de provinciale weg N206 heeft Noordwijk sinds eind jaren zeventig een nieuwe ontsluitingswijze erbij gekregen: naar het zuiden (Katwijk en Leiden) en het noorden (Lisse en Haarlem). Dit betekent ook dat de toegang tot de kern veranderd is. Ook is de landschappelijke opbouw en openheid met de N206 erg veranderd.

De laatste grote ingreep is de kustversterking van 2008 met een ‘dijk in duin’ constructie. Doel van het plan was te voldoen aan de wettelijke norm ten aanzien van de veiligheid van het achterland, het beheersen van de risico's in de afslagzone en het versterken van de ruimtelijke kwaliteit van Noordwijk. De nieuwe dijk parallel aan de boulevard is afgedekt door duinen. Met de 'dijk in duin' is de duinstrook zo'n 42 meter breder gemaakt. De constructie zorgt ervoor dat de boulevardbebouwing nu binnendijks is.

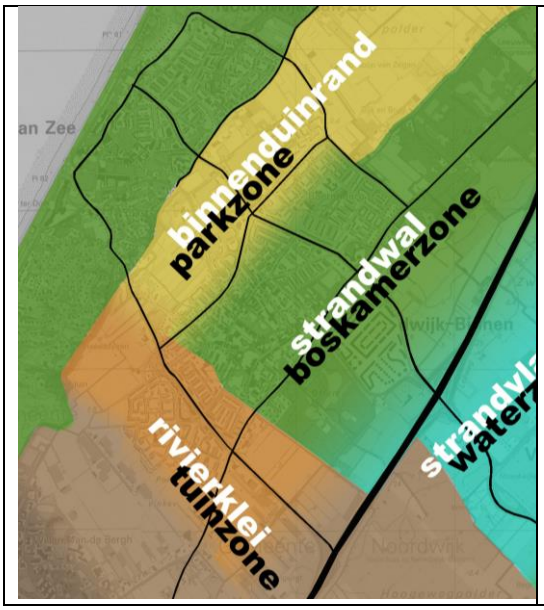
3 Analyse huidige situatie

3.1 Noordwijk algemeen

Ruimtelijke structuur
Noordwijk is in de omgeving duidelijk herkenbaar. De twee kernen liggen vrij in het open landschap. Van ver zijn de torenspitsen van Noordwijk Binnen en Huis ter Duin aan zee te herkennen. Uniek is deze vrije ligging met de natuurgebieden aan de noordzijde, landgoederzone aan de oostzijde en grasland en duinen aan de zuidzijde.
Noordwijk Binnen is het historische dorp met een rustig karakter. Noordwijk aan Zee is het dorp aan zee met veel bezoekers in het hoogseizoen, gedurende het jaar voor congressen en voor evenementen in de vakanties en heeft daardoor in tegenstelling tot Noordwijk Binnen een dynamisch karakter. Door deze tegenstelling zijn de vraagstukken en opgaven erg divers. Ook de diversiteit van de ondergrond van de buitengebieden en daardoor verscheidenheid in inrichting en beplanting vraagt om een specifieke aanpak bij ontwikkelingen.

- **Eenzijdige oriëntatie/aansluiting**
  Noordwijk ligt aan de zee en vormt daardoor een randgemeente. Met name door de weerbarstige ondergrond van strandvlaktes is de bebouwingsopzet en ontsluitingsstructuur zodanig dat Noordwijk niet centraal in een netwerk ligt, maar juist in een uithoek. Dat heeft ertoe geleid dat er beperkingen zijn voor de ontsluiting en oriëntatie, maar ook dat de kern in de luwte ligt en een zekere autonomie in de Randstad heeft kunnen behouden.
- **Twee kernen, vele karaktereigenschappen**
  Noordwijk heeft unieke kenmerken en biedt op een klein oppervlak veel diversiteit. Om te beginnen bestaat Noordwijk uit twee kernen: Noordwijk Binnen en Noordwijk aan Zee. Iedere kern heeft een volledig eigen ontstaansgeschiedenis en karakter.
  Daarnaast bestaat de directe omgeving uit vrijwel ieder Hollands landschapstype dat je kan bedenken: strand en duin, bollenvelden, boskamers, graslanden, watergangen en binnenduinranden.
  Divers en duidelijk landschap
- **Entrees via het groen**
  Vanwege de eenzijdige oriëntatie zijn de toegangen tot de kern ook beperkt. De kern wordt hoofdzakelijk benaderd vanaf de N206. De openheid biedt vergezichten op kerkspitsen en de hoge duinen met Huis ter Duin, waarmee de eigenschappen van het dorp zich aankondigen. Vanuit het noorden is de benadering via het bos. De entrees zijn landschappelijk door de ruime open bufferzones om de kernen.
- **Routes naar zee**
- De grootste attractie van Noordwijk is de zee. Maar door de overzichtelijke opbouw van strandwallen en strandvlaktes parallel aan die zee, is de route naar zee zeer gevarieerd. Er zijn vijf routes te onderscheiden, die ieder een volledig ander karakter en functie hebben.**Divers en duidelijk landschap**
  De gemeente Noordwijk heeft een grote verscheidenheid aan landschapstypen op korte afstand van elkaar. Het beleefbaar houden en maken van deze landschapstypen is het uitgangspunt. Bijzondere aandacht is nodig voor de ruimtelijke hoofdstructuur van de open ruimte tussen en rond de kernen, die in de loop der tijd door vele veranderingen is verzwakt. Het betreft vooral de herkenbaarheid van hoofdroutes en de ruimtelijke samenhang van laanbeplantingen en wijkgroenvoorzieningen. De duidelijkheid in het landschap ontstaat als gevolg van het sterker relateren van de inrichting aan de geologische en cultuurhistorische ondergrond. Het landschap zal logischer ogen en aanvoelen, wat ten goede komt aan de leefbaarheid van Noordwijk. Bewoners en bezoekers zullen zich beter kunnen oriënteren in Noordwijk. Een betere

leesbaarheid van het landschap kan voor meer waardering bij bewoners en bezoekers kunnen zorgen.

Schematische weergave van de zones

De vijf entrees van Noordwijk

Entrees

Door de openheid rondom de kernen zijn er duidelijk entrees te herkennen. De meeste entrees liggen aan de kruisingen met de N206 die parallel aan de kust loopt. Deze kruisingen zijn de beginpunten van de routes zoals hierna beschreven.

- De entree van de landschappelijke route is dichtbegroeid bij de afslag van de N206 en vanaf het begin van de Beeklaan biedt het zicht op het landelijk gebied en landgoed Offem.
- De entree van de vuurtorenroute begint bij de afslag van de N206 bij de Van Berckelweg. Deze entree is aan de ene kant stedelijk met sportvelden en verlichting aan de weg met daarachter de wijk Boechorst. De andere zijde van de entreeweg bestaat uit bollenvelden tegen een achtergrond van dichte bebossing.
- Bij de entree bij de Herenweg zijn bedrijfspanden, veeteelt, vrijstaande huizen en kleinschalige bollenvelden te zien.
- De entree aan de noordzijde van de bebouwde kom is de bosrijke Gooweg.
- De entree in het noorden is de Vogelaardreef met aan de zeezijde dichte bebossing en naar het binnenland de open velden.

Routes naar zee

De toegangswegen vanuit het land naar zee zijn verschillend van karakter. Er zijn vijf verschillende hoofdroutes naar Noordwijk aan Zee.

1. *De landschappelijke route:* de route Beeklaan - Oude Zeeweg vormt de landschappelijke route en komt vanaf Leiden en Den Haag via de provinciale weg N206 naar Noordwijk aan Zee, waar deze zich splitst naar Palaceplein en Koningin Astrid Boulevard.
2. *De kernenroute* wordt gevormd door de Zeestraat - Nieuwe Zeeweg - Huis ter Duinstraat en is de interne verbinding tussen Noordwijk Binnen en Noordwijk aan Zee.
3. *De vuurtorenroute* loopt in het verlengde van provinciale weg N444 en de Van Berckelweg en komt via de Van de Mortelstraat, Van Panhuysstraat en Quarles van Uffordstraat uit op het Vuurtorenplein.

4. *De strandroute* via de Northgodreef leidt de bezoeker om de kernen heen naar het Wantveld waar geparkeerd kan worden.
5. *De duinrandroute* loopt vanuit het noorden langs de duinrand en aan het open landbouwgebied, om uiteindelijk als de Duinweg te eindigen bij de Nieuwe Zeeweg.

De vijf routes naar zee

SWOT Noordwijk algemeen

Sterke punten:

- Dynamisch dorp aan zee en een historisch dorp in de luwte;
- Grootschalig duinenlandschap aan de noordzijde en zuidzijde;
- Veel diverse landschapstypen dicht bij elkaar;
- Duidelijk herkenbaar door omliggend open landschap en op afstand van de N206.

Zwakke punten:

- Aantrekkingskracht van autoverkeer, negatieve invloed op kwaliteit openbare ruimte;
- Oostzijde van N206, rondom N444 is een rommelig gebied, terwijl het de hoofdentree van Noordwijk is.

Kansen:

- Onderscheidend vermogen van Noordwijk aan Zee en Noordwijk Binnen, alsook het sterke karakter van de directe omgeving, beter benutten
- Ondergronds parkeren kan de leefbaarheid van bepaalde gebieden verbeteren, daarbij is wel maatwerk per situatie noodzakelijk
- Door bij uitvalswegen duidelijk aan te geven waar parkeerplekken vrij zijn, wordt het autoverkeer beter gespreid
- Met planvorming Nieuw Oost kans grijpen om entrees vanaf N206 opnieuw vorm te geven. Dat geldt voor Offem Zuid en nog sterker voor Bronsgeest.

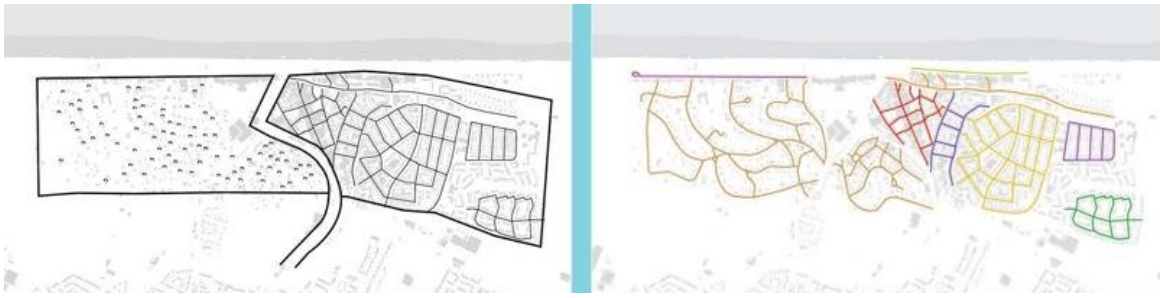
Bedreigingen:

- Dichtslibben van Middengebied met recreatieve functies en woningbouw;
- Eenvormigheid en isolement Koningin Wilhelmina Boulevard.

3.2 Noordwijk aan Zee

Ruimtelijke structuur
De hoofdstructuur van Noordwijk aan Zee wordt hoofdzakelijk bepaald door de boulevards bij de zee en de diverse routes die daar naartoe leiden. Daarnaast is er de hoge ligging op de duinen, met de niveauverschillen en het reliëf, die bepalend is gebleken voor de unieke vorm en opbouw van bebouwing en ontsluiting.

In het oude centrum is duidelijk de oude Hoofdstraat met haaks daarop de zijstraten te herkennen, begrensd door De Grent en Huis ter Duinstraat. Ten noorden daarvan ligt het vissersdorp met zijn grillig stratenpatroon. Weer ten noorden daarvan ligt de planmatige uitleg van buurten met rechte straten en rijtjes huizen. Aan de zuid-, oost- en gedeeltelijk aan de noordzijde liggen villa's in glooiend landschap. De hoogteverschillen in deze buurten zijn typerend voor Noordwijk aan Zee.

De belangrijkste pleinen liggen vlakbij zee, het Palaceplein, het Vuurtorenplein en meer centraal het Picképlein. Het Jan Kroonsplein is in gebruik als parkeerterrein. In de loop der tijd heeft de auto de inrichting en beleving van de openbare ruimte bepaald. Gevolg is dat de ruimten in het toeristische deel niet meer primair zijn ingericht voor de voetgangers. Dit tast de recreatieve- en belevingswaarde van de kern sterk aan. De boulevards en paden in de duinen zijn uniek en typerend voor een dorp met stadse trekken aan zee.

Opvallend is hoe verspreid de rijksmonumenten en de architectonisch waardevolle elementen over de gehele kern liggen. Geen specifieke verzameling van gebouwen, maar individuele, incidentele juweeltjes. Dit zijn op zichzelf staande architectonisch waardevolle objecten. Dit beeld is anders dan Noordwijk Binnen, waar monumentale straatwanden meer een eenheid vormen met de omliggende openbare ruimte.

Centrum en vissersdorp
De kern van Noordwijk aan Zee wordt gevormd door het centrum rond de Hoofstraat met daar aan vast het oude vissersdorp. In de luwte tussen Hoofdstraat en Koningin Wilhelmina Boulevard ligt het vissersdorp, vernoemd naar de geschiedenis van de historische kern als vissersdorp. In dit gebied zijn nog flarden waarneembaar van die tijd en de toenmalige bebouwingsstructuur: een organisch patroon van paadjes, tuinen en landbouwgrondjes, met een mix van woonhuisjes, industriële loodsen en boerderijen. Een mooi voorbeeld is de Barnhoeve in een bouwblok aan de Schoolstraat. Deze boerenhoeve is een overblijfsel uit de tijd dat bij het vissersdorp ook agrarische activiteiten plaats vonden. Ook het monumentale Lombok en Lange Dam zijn verrassende invullingen in de binnenterreinen, het zijn voorbeelden van historische verdichtingsmethoden.

In het vissersdorp zijn nog enkele authentieke vissershuisjes behouden. Veel bebouwing is vervangen door aaneengeschakelde continue straatwanden. Dit doet afbreuk aan 'het verhaal van de plek', maar tast ook de schaal en identiteit van de plek aan. Vissershuisjes zijn klein van stuk, over het algemeen één bouwlaag met een geknikt pannendak. De voorgevel kent meestal een verbijzondering, de zijgevels zijn sober. Vaak is de oriëntatie vrij in de ruimte met een privé buitenruimte aan de openbare ruimte (voorstoepje, hekwerk, ondiep tuintje). Mooie voorbeelden zijn terug te vinden in de Schoolstraat, het Lombok, de Nicolaas Barnhoornweg en de Van Speijkstraat.

Met de aanleg van de Parallel Boulevard in de zeventiger jaren is een breuk ontstaan tussen het vissersdorp en de zee waardoor de samenhang tussen beide verdwenen is. Voor het centrumgebied geldt dat er zo een autonome zone is ontstaan aan de kustlijn: tussen Koningin Wilhelmina Boulevard en Parallel Boulevard. Een enigszins structuurloze zone zonder heldere rooilijnen of stedenbouwkundige dan wel architectonische afstemming op de omgeving.

De Koningin Wilhelmina Boulevard is het zeefront van het centrum en tevens de noordwaartse uitbreiding. Het is een kleinstedelijke boulevard. Positief kenmerk is de afwisselende hoogtelijn. De boulevard is ingericht als eenrichtingsstraat met twee pleinen aan de uiteinden. De pleinen zijn open einden zonder ruimtelijke begeleiding. De grootschalige appartementencomplexen aan de boulevard zijn in schaal, bebouwingsoppervlak en vormgeving weinig afgestemd op de openbare ruimte en de recreatieve waarde die dat heeft voor de badplaats. De directe ligging aan de (verbrede) duinstrook geeft de boulevard een ruim karakter, maar de interactie met duin en strand ontbreekt door de eenvormigheid van de aangrenzende duinen en eenduidige vormgeving van de boulevard aan de duin. Door het aflopend niveau naar het zuiden ontbreekt op een gegeven moment de directe zichtrelatie met zee. Dat maakt de boulevard meer introvert.

De vuurtoren is een prominent baken aan de kust. En dat moet zo blijven. Vrij in de ruimte, in direct contact met zee en duin. Ter hoogte van de vuurtoren is de zee zichtbaar. Het Vuurtorenplein bestaat uit twee ruimtelijke delen; een laag en een hoog gedeelte. Het lage deel is beschut door (lage) bebouwing aan drie zijden. Daarbuiten zijn de hogere Bos- en Golfflat bepalend voor de ruimtelijke beleving. De bebouwing is afstandelijk van opzet (balkons gericht op zee, maar geen relatie met aangrenzende openbare ruimte). De openbare ruimte ontbeert herbergzaamheid of verblijfsvriendelijke detaillering. De laaggelegen zone wordt voornamelijk gebruikt voor de zomermarkt en als zitplek bij de fontein. Het hoge deel ligt op niveau van de Koningin Wilhelmina Boulevard met dezelfde inrichting, met de vuurtoren in het midden. Deze ruimte wordt gebruikt voor openlucht tentoonstellingen en evenementen.

Het Palaceplein vormt een knooppunt in het gebruik van de badplaats. Hier komen de Koningin Wilhelmina Boulevard als flaneerruimte, de Hoofdstraat als centrale winkelstraat, de Grent als uitgaansgebied en de Parallel Boulevard als centrale ontsluitingsweg, samen bij de zee. Het plein vormt echter geen plein dat deze veelzijdigheid uitdraagt. Daarbij ontbreekt het aan verblijfskwaliteit doordat programma en ruimtelijke definitie ontbreekt. Met name het ontbreken van een (visuele) relatie met de zee is een enorm gemis (voor oriëntatie en beleving). De open ruimte wordt gebruikt voor parkeren en soms voor evenementen.

In het Zeedorp vormt Dobbelmannduin een unieke rustieke schakel tussen de villawijk De Zuid en het oude Binnendorp. Maar ook tussen het drukke winkelgebied en het landelijke

Middengebied. Deze verbindingsfunctie heeft de Maatschappij de Toekomst bewogen om rond 1900 als consequentie van de ontwikkeling van De Zuid en van de Badhotels aan Zee, villa gedomineerde verbindingswegen als de Oude Zeeweg, De Prins Hendrikweg, de Emmaweg, De Pieternelweg en de Van Hardenbroekweg en de Huis ter Duinweg aan te leggen. De wijk Groot Dobbelmannduin neemt door zijn historie, habitat, locatie en sfeer een unieke verbindende positie in Noordwijk aan Zee in.

Zuidelijk woongebied
De Zuid heeft het karakter van een bijzondere historische villawijk, in open duingebied, direct grenzend aan zee. Uniek in Nederland. De buurt bestaat uit glooiende en natuurlijk gevormde wegen met vrijstaande woonhuizen of villa's met overwegend grote tuinen. De duinvilla's sluiten aan op het landschap, met een opbouw in het volume en dakopbouw en een passend kleur- en materiaalgebruik. De gebouwen zijn vrijstaand, waarvan de meeste met een hoge dakopbouw of kapvorm en een bijzondere raam- en deurpartij op de begane grond. Van oudsher zijn de duinvilla's rank om doorzicht te behouden en opgebouwd uit meerdere woonlagen om maximaal te profiteren van ligging en uitzicht. De waardering voor deze villa's is hoog. Schaalvergroting heeft soms een negatieve invloed op de oorspronkelijk ontspannen opzet van het gebied.

De Koningin Astrid Boulevard is het zeefront van De Zuid met in het zuidelijk deel vrijstaande woningen en in het noordelijke deel, meer richting het centrum middelgrote appartementenbebouwing. De route loopt in het zuiden voor automobilisten dood, voor fietsers en wandelaars gaat de route over in een recreatief duinpad naar Katwijk. De boulevard ligt hoog ten opzichte van het strand waardoor vrij zicht over de zee mogelijk is. De parkeergelegenheden liggen in een straat parallel aan de boulevard halverwege het duintalud, waardoor de auto's vanaf de boulevard uit het zicht worden gehouden. De boulevard heeft daarmee een luw karakter, met horeca, enkele hotels, congrescentra en villa's. De meeste beeldbepalende functies zijn de hotels op de verdiepingen en de horeca op de begane grond.

Noordduinen en noordelijke woonbuurten
Langs de noordelijke uitbreiding ligt de Zeereep aan de zeerand, met daarachter een villabuurtje met vrijstaande villa's. De woonbuurten daarachter zijn opgebouwd uit overwegend rechte straten met typische bouwblokken van rijtjeswoningen met voor- en achtertuinen. De woningen zijn klein, laag en met een doorlopende dwarskap. De erfafscheidingen zijn vaak met een muurtje mee ontworpen. Veel variatie komt niet voor, de ontwikkelperiode per uitbreidingsproject is goed afleesbaar. Enkele straten lopen gebogen of geknikt, wat, samen met de lichte hoogteverschillen, leidt tot redelijk aangenaam besloten straatruimten. De grootste afwijking komt voor in de uitbreiding van de jaren zeventig, de wijk Duinpark. Hier zijn geen bouwblokken gecreëerd, maar vrijstaande rijtjes in een woonerfstructuur.

Strand en duinstrook bij de Koningin Wilhelmina Boulevard
De kust van Noordwijk heeft met de kustversterking een grote ingreep ondergaan. Een ingreep waarbij voor de kust een stevig dijklichaam is aangelegd, aangevuld en opgehoogd door een flink zandpakket, moet de veiligheid voor de toekomst weer garanderen. Deze operatie heeft enkele belangrijke consequenties. Allereerst is de duinenstrook tussen kern en strand verbreed (soms wel twee maal zo breed) en verhoogd (een zandlaag en duingroei door de wind). Dit is in de ervaring een voelbare verandering.

Door de grotere afstand van de boulevard tot het strand zijn de paviljoens aan het strand prominenter geworden in de beleving van de strandbezoeker. De strandpaviljoens zijn verdeeld over de rand van de duinstrook, met een directe aansluiting op een op- of afrit en een aaneengesloten exploitatiezone. Zo blijft een vrije ruimte tussen de paviljoens behouden.

Functies
De Hoofdstraat is de autovrije winkelstraat. Het aanbod bestaat vooral uit kledingwinkels in combinatie met bekende ketens en winkels primair bedoeld voor de zomerse toerist. De uitgaanszone ligt aan De Grent. Hier zitten de cafés en dancings voor het jongere publiek, met terrassen voor de deur. Aan de Koningin Wilhelmina Boulevard zijn restaurants en cafetaria te vinden, met afgeschermde terrassen aan het trottoir. Op de verdiepingen bevinden zich over het algemeen koopappartementen. Aan de kust zijn de duurdere hotels, in de duinen komen de wat kleinere en goedkopere hotels voor. Aan de noordzijde van de Koningin Wilhelmina Boulevard liggen de Hotels van Oranje. Dit 5-sterren hotel bezet met een reeks gebouwen een derde van het zeefront aan de Koningin Wilhelmina Boulevard met een stenen voorerf in de duinenstrook.

Op het van oudsher hoogste duin van de omgeving staat het complex van Huis ter Duin dat direct aan het strand ligt. Dit herbergt een 5-sterren hotel, congresfaciliteiten, diverse voorzieningen en koopappartementen. Ernaast, in de luwte naast de Oude Zeeweg, ligt een groot indoor wellness- en fitnesscentrum. Aan de Koningin Astrid Boulevard liggen villa's, het opleiding- en congrescentrum 'De Baak', enkele hotels en appartementengebouwen.
Als woongebieden is een onderscheid te maken tussen De Zuid, het Vissersdorp en de Noord, Voor diverse voorzieningen zijn de inwoners aangewezen op het Middengebied (zwembad en sportaccommodaties) en Noordwijk Binnen (overheid, winkelcentrum en horeca).
Uniek in Noordwijk aan Zee zijn ook de zomerse evenementen en festivals die plaatsvinden op de Koningin Wilhelmina Boulevard en het Vuurtorenplein.

SWOT Noordwijk aan Zee

Sterke punten:
- Mooie routes naar zee, dwars door het kustlandschap, met steeds een eigen karakteristiek
- Fijnmazig stratenpatroon in het vissersdorp
- Vrijstaande villa's in de ruimte van het duinlandschap.

Zwakke punten:
- De pleinen aan zee zijn desolaat en niet gericht op de zee en bieden weinig beschutting tegen wind en regen
- De bebouwing aan de Koningin Wilhelmina Boulevard (complexmatig) ontbeert relatie met aangrenzende openbare ruimte
- De Parallel Boulevard scheidt het dorp van de Koningin Wilhelmina Boulevard.

Kansen:
- De pleinen aan zee kunnen de oriëntatie van de kern op zee versterken, waarbij rekening gehouden wordt met intimiteit en beschutting tegen wind en regen
- Het Palaceplein benutten als schakel tussen Hoofdstraat en Koningin Wilhelmina Boulevard

- De open plekken in de kern kunnen door verdichting de eenheid binnen de kern terugbrengen
- De aanwezigheid van zee en strand met goede faciliteiten biedt kansen voor een mix-industrie van bijzondere events, uitwaai congressen en gezonde recreatie.

Bedreigingen:

- De grootschaligheid van bouwcomplexen aan zee kunnen een te groot contrast vormen met de herbergzame en persoonlijke schaal van de kern;
- Een goede bereikbaarheid van de kustplaats op piekdagen (parkeren, OV, regionaal netwerk) staat onder druk en vergt speciale en wellicht flexibele maatregelen;
- Woonfunctie kan niet-woonfuncties in de weg zitten.

3.3 Middengebied

Ruimtelijke structuur

Het Middengebied was vroeger een open bollengebied maar is in de loop van de tijd steeds verder dichtgeslibd met bebouwing en functies, waaronder sport met kunstgrasvelden, hekwerken en lichtmasten.. Tussen de wijk Grashoek en de Nieuwe Zeeweg en tussen het historische Dompad en de Beeklaan is de openheid hierdoor grotendeels verdwenen.

Het gebied kenmerkt zich door zijn hoge ligging ten opzichte van het achterland, maar minder hoog dan de duinen. De binnenduinrand heeft lichtzoute, kalkbevattende grond en schoon kwel- en afstroomwater dat uit de duinen komt. Deze binnenduinrand is ontstaan door het afgraven van de duinen voor bollengrond. Dit herkenbare en abrupte hoogteverschil wordt de steilrand genoemd en is karakteristiek voor dit gebied.

Het contrast tussen het vlakke, open bollenlandschap en de duinen is vooral spectaculair aan de zuidzijde, waar het Coepelduin hoog oprijst. Het zicht op dit duin, dat al voorkomt op kaarten uit 1850, is een belangrijk herkenningspunt bij het binnenkomen van de kern van Noordwijk aan Zee aan de zuidzijde. De Duinweg ontsluit het strand en de binnenduinrand in noord-zuidrichting.

De belangrijkste kwaliteit voor het Middengebied is naast de herkenbare steilrand vooralsnog de nog deels aanwezige openheid tussen Noordwijk aan Zee en Noordwijk Binnen. De ruimtelijke kwaliteit van het sportcluster met zwembad is matig te noemen: het is vaak niet goed landschappelijk ingepast en de openheid wordt aangetast door bebouwing en hekwerken.

In het nog open deel wordt een park aangelegd met functies voor zowel Noordwijk aan Zee als Noordwijk Binnen.

SWOT Middengebied

Sterke punten:

- Steilrand als natuurlijke afbakening
- Restanten open middengebied: ten zuiden van de Beeklaan en ten westen van Grashoek zijn open zichten aanwezig
- Zichtlijnen naar watertoren.

Zwakke punten:

- Buurten met veel verharding en weinig groen vooral rondom het historische centrum van Noordwijk Binnen;
- Openheid is grotendeels verdwenen;
- Groenstructuur Boerenburg heeft geen duidelijke randen (‘verrommeling’).

Kansen:

- Het realiseren van een landschapspark met veel recreatieve mogelijkheden;
- De Woensdagse Watering als voormalige waterloop zichtbaar maken;
- Creatieve ontwerpoplossingen bedenken om de kwaliteit van de woonomgeving te verbeteren.

Bedreigingen:

- Openheid dreigt meer en meer te verdwijnen door bebouwing en functies.

3.4 Noordwijk Binnen

Ruimtelijke structuur
Noordwijk Binnen heeft de klassieke opbouw van een historische kern met uitbreidingen binnen een carré van ontsluitingsstraten. De latere uitbreidingen liggen daarbuiten. Herkenbaar is de Voorstraat als hoofdstraat op de rug van een strandwal en parallel daaraan lopende andere lange straten. Het centrum wordt gekenmerkt door smalle profielen met individuele woonbebouwing met daarachter grote binnentuinen.

Noordwijk Binnen is grofweg op te delen in een aantal deelgebieden:

- de historische kern Noordwijk Binnen met hierin het beschermd dorpsgezicht en het winkelcentrum in Kerkstraat en omgeving;
- de uitbreidingen rondom de oude kern, ten noorden daarvan zoals rondom de Sint Jeroenweg/Boerenburgerweg en ten zuiden daarvan zoals Beeklaankwartier;
- Boerenburg, planmatig aangelegde wijk (begin jaren zeventig) aan de noordkant van de kern;
- Vinkeveld, eind jaren zeventig en begin jaren tachtig planmatig ontwikkelde wijk als woonerf aan de zuidkant van de kern.

Historische kern – beschermd dorpsgezicht
De kwaliteit van het historische centrum bestaat vooral uit de historische lintbebouwing met kerken en pleinen. Vooral de Voorstraat is het juweeltje van Noordwijk Binnen met prachtige historische panden en goed uitgewerkte openbare ruimte met aan beide zijden van de straat lindebomen.
De kern van Noordwijk Binnen is een woongebied met historische uitstraling en een uitgebreid aanbod aan alledaagse voorzieningen. Er zijn veel kleinere en oude woningen.
Winkelvoorzieningen zijn in de loop van de tijd meer en meer gebundeld in de Kerkstraat.

De oorspronkelijke structuur komt voort uit de ondergrond en de belangrijkste verkeersbewegingen (route van Haarlem naar Leiden over de strandwal, en richting zee en haven). Door de ontwikkeling van agrarische activiteiten is een lintstructuur ontstaan met omvangrijke achtererven.

Het gebied betreft de Voorstraat met de bebouwing aan weerszijden en delen van daarop uitkomende straten: Van Limburg Stirumstraat, Douzastraat en Lindenplein. De historische kern vormt met zijn historische panden en straatbeelden een belangrijkste kwaliteit.

De beeldbepalende historische kern heeft pandgewijze bebouwing, heeft een monumentaal karakter en is door het Rijk aangewezen als beschermd dorpsgezicht. De opbouw van de historische kern Noordwijk Binnen valt samen te vatten als een geheel van straatjes, veelal licht gebogen met straatbomen en kleine panden direct aan de straat, met centraal twee grote kerken die min of meer vrij in de ruimte staan. De Voorstraat vormt de hoofdstructuur van dit gebied met de kerk en raadhuis als oriëntatiepunt voor de omgeving. Hierop komt een aantal straten uit waarbij vooral het Lindenplein opvalt door zijn zorgvuldige inrichting en de op het plein aanwezige bomen. Met name in de zuidoostzijde van de Voorstraat zijn de panden aaneen gebouwd. Langs de overige straten komen naast aaneengebouwde panden ook vrijstaande panden voor. De panden sluiten met de gevels direct aan op het straatprofiel, waarbij de rooilijn verspringt. Het geheel heeft een stedelijk karakter. De gebouwen zijn individueel vormgegeven, afwisselend in goot- en nokhoogte en over het algemeen klassiek van opbouw met één tot drie lagen, een hellende kap of een plat dak.

Kerkstraat en omgeving
Direct naast de oude historische kern is het huidige winkelcentrum ontstaan rondom de Kerkstraat, Kloosterplein en de Keuvel. Ook zijn in de Molenstraat en de Van Limburg Stirumstraat winkelpanden aanwezig. De toenemende leegstand vooral aan de randen van het winkelcentrum is een probleem voor de beleefbaarheid. Het Kloosterplein als parkeerplein naast het winkelcentrum heeft een rommelige en niet-verblijfsvriendelijke inrichting.

Uitbreidingen rondom historische kern
Rondom de historische kern liggen de uitbreidingen van de 19^{e} en 20^{e} eeuw. Deze uitbreidingen wijken af van de historische structuur die in de kern zo goed zichtbaar is. De uitbreidingen rond de IJmuiderstraat, het Beeklaankwartier en Calorama bestaan hoofdzakelijk uit woningen langs overwegend rechte straten. De verkaveling is rechttoe rechtaan met uitzondering van de aanwezige wegen die de kern met het buitengebied verbinden: zoals de Sint Jeroenweg en Boerenburgerweg.

Ten noorden van de oude kern, tussen de oude kern en de Van de Mortelstraat zijn de uitbreidingen rond IJmuiderstraat en Calorama gelegen van eind 19^{e} eeuw en begin 20^{e} eeuw. Aan de zuidkant van de kern is midden 20^{e} eeuw het Beeklaankwartier aangelegd als zuidelijke afronding van Noordwijk Binnen.

In Noordwijk Binnen is de voormalige loop van de Woensdagse Watering een belangrijke structuur. Vroeger liep hier op het laagste punt van het dorp een afwatering. Deze structuur is in de kern van Noordwijk-Binnen nog deels zichtbaar. Ook zijn de afwateringsbuizen die daarvoor in de plaats zijn gekomen niet meer doorlopend. Sinds het dempen is de afwatering een probleem. Het deels laten verdwijnen van de karakteristieke structuur is een gemiste kans om ruimtelijke kwaliteit toe te voegen.

De Woensdagse Watering was vroeger een waterloop langs het laagste punt van het dorp. De waterloop liep vlak langs de oude historische kern. In het verleden is deze watergang gedempt.

Binnengebieden achter linten
In het verleden zijn al diverse binnengebieden herontwikkeld. Deze binnengebieden kenmerken zich door het afwijkende karakter, niet alleen van de lintbebouwing maar ook onderling. Er komen hofjes voor, appartementengebouwen, bedrijfsbebouwing en ook grote particuliere tuinen. Van oorsprong maakten deze gronden onderdeel uit van achterpercelen van de lintbebouwing. Een aantal binnengebieden staat op de nominatie voor herontwikkeling: Losplaatsweg, terrein Van Eeden/Buijzepers en terrein Pickestraat-Ruijgenhoek-Kerkhofpad.

Boerenburg
In de zestiger en zeventiger jaren is ten noorden van de kern Binnen is de wijk Boerenburg aangelegd. Het is een planmatig opgezette wijk met laagbouw en middelhoogbouw en veel groen in de wijk. De oorspronkelijk groenstructuur is door nieuwbouw van maatschappelijke voorzieningen kleiner geworden en aan de randen aangetast.

Vinkeveld
De woonwijk Vinkeveld is in de jaren tachtig van de vorige eeuw conform de principes uit die jaren opgezet. In de opzet is veel aandacht voor kleinschaligheid, en enigszins naar binnen gekeerd karakter. Bijzonder aan Vinkeveld is de openbare ruimte die als een kenmerkende water- en groenstructuur door de wijk loopt. De buurten hebben voor het merendeel een plantsoen met daarom heen eengezinswoningen. Knelpunten zijn het eenzijdige woningaanbod, toenemende parkeerdruk en het groen dat onder druk staat (vanwege die toenemende parkeerdruk).

Functies
In de historische kern en in het gebied van de Kerkstraat en omgeving is een grote verscheidenheid aan voorzieningen voor: detailhandel, horeca, maatschappelijke voorzieningen en bedrijven. De Kerkstraat en de Keuvel vormen het belangrijkste detailhandelscentrum. Daarnaast is aan de Molenstraat detailhandel aanwezig, hoewel leegstand een toenemend probleem vormt in deze aanloopstraat van het winkelcentrum.
In de wijk Vinkeveld is het voorzieningencentrum gelegen aan het Bonnikeplein, met onder andere een supermarkt en dienstverlenende bedrijven. In Boerenburg is de detailhandel geconcentreerd aan het Rederijkersplein.

De kern is te omschrijven als een woongebied met een alledaags voorzieningenaanbod.
De toeristische functie van de kern is beperkt, ondanks het aantrekkelijke historische beeld en de ligging op loopafstand van de badplaats.

SWOT Noordwijk-Binnen

Sterke punten:
- Historisch centrum is cultuurhistorisch waardevol, oorspronkelijk historische karakter is grotendeels behouden
- historische linten zoals de Voorstraat hebben een sterke samenhang tussen bebouwing en openbare ruimte.

Zwakke punten:
- Het winkelgebied Keuvel-Kerkstraat is intern georiënteerd en keert zich daardoor af van het historische centrum
- Sint Jeroensplein mist levendigheid.

Kansen:
- Meer eenheid creëren tussen historisch centrum en winkelcentrum Kerkstraat en omgeving.

Bedreigingen:

- Het groen dreigt te verdwijnen of te verrommelen door hoge parkeerdruk, nieuwe functies en bebouwing
- Woensdagse Watering als oude structuur staat onder druk en dreigt te verdwijnen.

3.5 Nieuw Oost

Ruimtelijke structuur
Nieuw Oost is het deel van Noordwijk, dat ligt ten oosten van de lijn Herenweg-Nieuwe Offem-Gooweg en ten westen van de N206. Dit is grofweg de overgangszone van strandwal en strandvlakte. Voorheen bestond dit gebied uitsluitend uit landgoederen en boskamers, grenzend aan het open agrarisch gebied (bollen, grasland). Tegenwoordig is de diversiteit toegenomen en zijn er ontwikkelingen aanstaande die deze oorspronkelijke heldere opbouw onder druk zet.

De ligging aan zee en de ondergrond die dat heeft opgeleverd, heeft de opbouw van Noordwijk sterk bepaald. Ook de Noordwijkse infrastructurele lijnen zijn rechtstreeks te verklaren uit de aanwezigheid van de strandwallen. Lange doorgaande lijnen met een min of meer continu karakter volgen de strandwallen evenwijdig aan de kust: Nieuw Oost ligt tussen twee van die lijnen. De Herenweg-Nieuwe Offemweg-Gooweg ligt midden op de strandwal met de aan weerszijden gelegen landgoederen. De N206 ligt juist midden in de strandvlakte, het open weide- en strokenverkavelingslandschap. Daarbinnen liggen naast elkaar de vijf deelgebieden van Nieuw Oost. Vanuit het zuiden: Achterweggebied, Offem Zuid, Landgoed Offem, Boechorst-Lageweg en Bronsgeest.

Door alle gebieden heen, aan de voet van de strandwal, loopt de route Bronsgeesterweg Lageweg Nachtegaalslaan Achterweg. Deze route loopt door diverse belevingswerelden en is aantrekkelijk voor langzaam verkeer.
Dwars op de kust lopen de verbindende wegen afwisselend over de strandwallen en -vlaktes. Langs deze lijnen zijn daardoor de verschillen in landschap en groen zichtbaar;
Van oudsher waren de Hogeweg en de Schiestraat in dit gebied de belangrijkste verbindingen met de strandvlakte. Tegenwoordig zijn dat de Beeklaan en de Van Berckelweg.

Landgoederen
De strandwallen boden een uitstekende plaats voor de vestiging van landgoederen, buitenhuizen en zogenaamde heerlijkheden. Deze landgoederen liggen aan weerszijden van de zogenaamde 'herenwegen', die midden over de strandwallen liepen en de dorpen met elkaar verbonden. Daarnaast worden, soms indirect vanaf de Gooweg, grotere woonhuizen in het groen ontsloten. Deze zijn mede beeldbepalend voor de sfeer langs deze route. De ligging van de landgoederen op de rand van de strandwal is zichtbaar in het landschap: van dicht bos naar open landschap. Door de wisselende diepte van de bosranden zijn vanaf de strandvlakte zogenaamde boskamers en bostongen zichtbaar. De landhuizen op de rand van de strandwal liggen soms prachtig in deze boskamers geborgen met een formele voorkant aan een Herenweg en een formele 'achterkant' aan het landschap.

Water en verbindingen
De duinen op de strandwal reiken flink hoger (tot ongeveer 26 meter) dan de strandvlakte. Door de daarbij horende hogere grondwaterspiegel (kwel) is er een vrijwel voortdurende grondwaterstroom naar de strandvlakte. Om de strandvlakte te kunnen gebruiken als landbouwgrond zijn in het verleden greppels en sloten gegraven om de afwatering van dit gebied veilig te stellen, de zogenoemde duinrellen. Deze duinrellen kwamen uit in de weteringen die deels dwars door de strandwal heen leiden. In Nieuw Oost zijn dit de Woensdagse Watering en de Schie. Deze leiden op hun beurt naar de Maandagse Watering en de Leidsevaart. Ook is het mogelijk om via de Maandagse Watering richting het zuiden naar Katwijk en Leiden te varen. De binnenwateren worden weinig voor pleziervaart gebruikt.
Aan de Schie liggen ligplaatsen voor particuliere bootjes, enkele passantenplekken en een ligplaats voor een rederij.

Achterweggebied
Het Achterweggebied valt uiteen in twee gebieden ter weerszijden van de Achterweg. Het landschap is kenmerkend voor een lint-verkavelingsstructuur met wilgen, greppels, slootjes, kassen, gras- en akkerland. Een bijzonder element zijn de heggen langs de Achterweg. Het gebied ten westen van de Achterweg kenmerkt zich door lintbebouwing van de Herenweg en de Achterweg met daartussen gelegen weilanden, akkers, kassen en volkstuinen. Het gebied ten oosten van de Achterweg heeft een soortgelijke, maar meer open sfeer. Hier overheersen de rioolwaterzuiveringsinstallatie, een afvalverwerkingsbedrijf en een voormalige vuilstort het beeld. De voormalige vuilstort is in de loop van de tijd begroeid en vormt inmiddels een

waardevolle schakel in de ecologische hoofdstructuur. De Achterweg is voor auto's toegankelijk maar wordt het meeste door bestemmingsverkeer gebruikt. De Achterweg is ook een populaire fietsroute.

Offem Zuid
Offem Zuid wordt begrensd door de Hogeweg langs het landgoed Offem, door de Beeklaan, de N206 en de Herenweg. Offem-Zuid is een overgangsgebied tussen het einde van een uitloper van de strandwal en het begin van het kleigebied. Aan de kant van de Herenweg ligt zeer diverse, aaneengesloten lintbebouwing, met zowel wonen als kleinschalige bedrijvigheid. Dit vindt zijn vervolg om de hoek langs de Hogeweg. Offem Zuid wordt in tweeën gedeeld door de Achterweg. Beide delen worden voor verschillende doeleinden gebruikt. Recent, voordat het terrein werd klaargemaakt voor woningbouw, lagen hier nog bollenvelden, groentetuintjes, paardenweitjes, opslagterreintjes en weilanden. Het hoogteverloop neemt, iets minder dan in Bronsgeest, toe richting de Herenweg. Het laagste punt bevindt zich aan de N206. Aan het eind van de Hogeweg liggen enkele woonboten in de Woensdagse Watering. Het gebied langs de N206, inclusief het stuk bos en de daar gelegen volkstuinen, is onderdeel van de ecologische hoofdstructuur.

Landgoed Offem
Het landgoed is vooral een uitgestrekt parkbos met enkele rechte lanen en zichtassen en een grote vijverpartij als restant van de oorspronkelijke tuinaanleg. Op het landgoed staan twee woonhuizen. Landgoed Offem bestaat in hoofdlijnen uit twee landschappelijk elkaar versterkende delen: een massief bosrijk gebied tussen de Nieuwe Offemweg en de Nachtegaalslaan en een meer open gebied met houtwallen, schapenweitje en boskamers tussen de Nachtegaalslaan en de N206. Beide delen worden omgeven door watergangen die onderdeel zijn van de hoofdwaterstructuur van Noordwijk: de Schie en de Woensdagse Watering. De Nachtegaalslaan is een prachtige laan door het contrast tussen meer open en gesloten landschap en de schaars aanwezige, fraai ingepaste, bebouwing.

Boechorst Lageweg
De wijk Boechorst is een nieuwbouwwijk, waarvan de bouw in 2002 is begonnen. Dit plan is geïnspireerd op het veelkleurig bollenlandschap, vertaald in diverse grotere ruimtelijke wooneenheden met elk een eigen karakteristiek binnen een heldere, orthogonale waterstructuur. Midden in de wijk ligt de Nieuwe Vaart die doorloopt tot voorbij Bronsgeest. De appartementenbebouwing aan de Van Berckelweg vormt een scherm met geluiddichte, of 'dove' gevels als bescherming voor de wijk erachter. Hierdoor heeft de Van Berckelweg een stedelijke uitstraling gekregen. De openbare ruimte in de woonwijk Boechorst is ruim opgezet. Centraal in de wijk liggen groenzones. De vaak grote tuinen dragen bij aan een groen karakter in de wijk. De openbare ruimte in de wijk Boechorst kent drie typologieën: de doorgaande routes, de woonstraten en de ruimtes binnen de hoven.
Het gebied ten zuiden ervan wordt kenmerkt door een sportaccommodatie met hoge hekken, ballenvangers, lichtmasten en deels gedateerde bebouwing die sterk het beeld bepalen vanaf de Provinciale weg en de Van Berckelweg. De rand van het terrein oogt daardoor hard.
Tussen Boechorst en de Gooweg liggen vijftien villa's op grote kavels in het groen. Het groen in de tuinen en het openbare groen is gecombineerd met een ecologische verbindingszone ten oosten van het Everwijnpark, lopend van landgoed Offem naar landgoed Leeuwenhorst. Aan de oude Schiestraat, één van de oorspronkelijke routes naar Voorhout/Leiden, staan aan de kant van het centrum vrijstaande woonhuizen, met verderop appartementen behorend bij Boechorst.

Bronsgeest
Bronsgeest bestaat voor het grootste deel uit eersteklas bollengrond tegen een decor van naar voren springende en terugwijkende bosranden, de zogenaamde 'boskamers' aan de Gooweg. Vanaf de Van Berckelweg is het zicht weids met op de achtergrond stevige boompartijen. Bronsgeest ligt op de rand van een strandwal. De hoogte van het maaiveld neemt geleidelijk af

van ruim 1,5 meter +NAP op de strandwal tot -0,2 meter +NAP meter aan de rand van de provinciale weg. De hoogteverschillen worden vooral zichtbaar in de bosranden en aan de rand van de Bronsgeesterweg, een oude ontsluitingsroute in het gebied, maar ook aan de stuw halverwege de waterloop vanaf de Gooweg. Dit is een waterverbinding tussen Northgodreef en de Nieuwe Vaart. Midden door Bronsgeest loopt een belangrijke sloot, de Nieuwe Vaart, die afwatert op de Schie.

Gebied ten oosten van de Provinciale Weg, N206 aan N444
Dit gebied ligt wat betreft beleving buiten Noordwijk door de ligging van de N206, maar is wel het voorportaal van Noordwijk. Achter de N206, aan de westkant, is de echte entree van Noordwijk.
Aan beide kanten van de N444 liggen diverse functies die typerend zijn voor een kruising van provinciale wegen zoals een tuincentrum, een busmaatschappij, een ambulancepost, een benzinestation

Functies
De belangrijkste functies in het gebied zijn voornamelijk groen van aard, zoals grasweiden aan de zuidkant, landgoed Offem en divers van kleur de bollenvelden aan de noordzijde van de Van Berckelweg. Langs de Achterweg aan de zuidkant is tuinbouw met vrijstaande woningen te vinden. De diverse functies in het Achterweggebied zijn functies die in elke gemeente een plek ergens aan de rand nodig hebben zoals volkstuintjes, rioolwaterzuivering en weitjes.
Het gebied Offem Zuid was een soortgelijk gebied, maar wordt nu voorbereid op woningrijp maken van de grond. Woningbouw in de vorm van vrijstaande huizen is langs de Herenweg-Nieuw Offemweg - Gooweg te vinden. Er zijn diverse openlucht sportcomplexen te vinden. De binnenwateren worden weinig voor pleziervaart gebruikt.

Aan de Schie liggen ligplaatsen voor particuliere bootjes, enkele passanten plekken en een ligplaats voor een rederij. Het is mogelijk om via de Maandagse Watering richting het zuiden naar Katwijk en Leiden te varen. De nadruk voor natuurbeleving in Nieuw Oost ligt op fietsen en wandelen.

SWOT Nieuw-Oost

Sterke punten:
- Divers gebied met groen karakter, met de landgoederenstructuur van boskamers aan de noordzijde en meer landelijke tuinenlandschap aan zuidzijde
- Doorgaande fietsroute van Achterweg tot Bronsgeesterweg met Nachtegaalslaan als hoogtepunt
- Herenweg-Nieuw Offemweg-Gooweg als groene route door Noordwijk
- Entrees vanaf zuiden en noorden over landelijk gebied met zicht op de kerktorens
- Zicht vanaf N206 op Noordwijk; N206 heeft hier zelf ook aantrekkelijk breed en groen profiel

Zwakke punten:
- Landgoed Offem is weinig beleefbaar
- Historische fietsroute van Nachtegaalslaan naar Bronsgeesterweg ontbeert continuïteit
- Het beeld van Noordwijk vanaf de entree N206 noordzijde wordt sterk bepaald door de appartementenstructuur langs de Van Berckelweg (en niet het landschap of het dorpssilhouet)

Kansen:
- Vormgeven entree N206/ Van Berckelweg met komst Bronsgeest
- Versterken van centrum Noordwijk Binnen met komst Offem Zuid
- Uitbreiden van netwerk voor langzaam verkeer.

Bedreigingen:

- Plannen voor HOV ter plaatse van entree Noordwijk Van Berckelweg: lage beeldkwaliteit, niet passend bij identiteit van groen dorp met stedelijke allure
- Verrommeling en lage beeldkwaliteit van gebied ten oosten van N206, het voorportaal van één van de belangrijkste entrees van Noordwijk.

3.6 Buitengebied

Het relatief open landschap van grasland en bollenvelden. De opzet van de bebouwing, waarvan een aantal met cultuurhistorische waarde, is vrij formeel van karakter. Rondom de bebouwing liggen bosgebieden en open graslanden, veelal omzoomd door brede houtwallen. De beplanting is stoer van karakter, maar wisselend van kwaliteit.

Graslanden

Ten zuiden en zuidwesten van Noordwijk zijn graslanden aanwezig in De Klei (zuidelijk punt Herenweg/Achterweg) en de Hoogewegpolder, aan de oostkant van de N206. De Hoogewegpolder is een belangrijk vogelweidegebied. Dit gebied ligt wat betreft beleving buiten Noordwijk door de ligging van de N206. Hierlangs Noordwijk heeft een omvangrijk buitengebied dat loopt vanaf de gemeentegrens van Katwijk in het zuiden tot Zandvoort in het noorden. In het oosten vormt de gemeente Teylingen de grens. De meest dominante functies zijn natuur in de zone langs de kust en het buitencluster verder landinwaarts. Daarnaast zijn graslanden en een recreatieparkenzone (Duinrand) aanwezig. Ook zijn Sancta Maria als voormalig psychiatrisch ziekenhuis en de Van den Berghstichting bijzondere elementen.

Duinrand/Recreatieparken

Langs de Duinweg ten westen van Noordwijkerhout en ten noorden van Noordwijk ligt Duinrand als zone van recreatieparken. Er is onvoldoende kwaliteit als gevolg van het ontbreken van landschappelijke inpassing en hoge dichtheden van de verblijfseenheden. De recreatieparken zijn vooral intern gericht en hebben weinig relatie met de omgeving.

Van den Berghstichting (Noordwijkerduin)

Het terrein van de Van den Bergh stichting is een bosrijk gebied nabij de duinen, ESA-ESTEC en de Vinkeveldpolder. Het terrein ligt geïsoleerd ten opzichte van de kern van Noordwijk. Een deel van het terrein is in gebruik als zorg en wonen voor verstandelijk gehandicapten. Het terrein kenmerkt zich door een landschappelijke setting met meanderende straten waaraan de diverse overwegend autonome gebouwen vrij in de ruimte staan.

Sancta Maria

Gelegen in het strandwallenlandschap binnen de gemeente Noordwijk en Noordwijkerhout is tussen 1925 en 1928 Sancta Maria ontwikkeld als psychiatrisch ziekenhuis. De instelling vormde een dichtbegroeide enclave en wordt nu ontwikkeld tot luxueus woongebied.

Bodem en bollen

De kalkrijke zandgronden in combinatie met het milde zeeklimaat vormden de ideale plek voor de bollenteelt, die eind 19e eeuw zijn intrede deed. Door menging met zand zijn deels ook de van oorsprong ongeschikte gronden in de loop van de tijd geschikt gemaakt voor de bollenteelt. Karakteristiek zijn de oorspronkelijke bollenschuren: gebouwen met veel ramen en deuren voor een goede ventilatie en droging van de bollen en voor de opslag. Hedendaagse bollenschuren zijn juist helemaal gesloten en hebben een kunstmatige klimaatbeheersing. In de laatste decennia heeft schaalvergroting in de bollensector plaats gevonden. Percelen worden groter om rendabel te kunnen worden geëxploiteerd.

SWOT Buitengebied

Sterke punten
- Steilrand en de overgang van duinen naar binnenduinrand is landschappelijk gezien een hoge kwaliteit
- De uitgestrekte duingebieden
- Bollengebieden met afgezien van de bedrijfsbebouwing een relatief open karakter
- Zowel het terrein van de Van den Berghstichting als Sancta Maria zijn unieke gebieden respectievelijk wat betreft inrichting en functiemenging en combinatie natuur en erfgoed.

Zwakke punten
- Recreatieparken dreigen aan kwaliteit in te boeten. De parken zijn naar binnen gekeerd, zijn intensief verkaveld en missen onderscheidende kwaliteiten;

Kansen
- Landschappelijke verbetering is mogelijk, onder andere door oude bedrijfsbebouwing te vervangen of op te ruimen
- Padenstructuur koppelen aan routes naar dorpen en boulevard, zoals de Zeereep

Bedreigingen
- Verdere verrommeling van het buitengebied door functies die geen relatie hebben met natuur of de agrarische sector.

3.7.1 Bedrijventerreinen

De bedrijventerreinen van Noordwijk liggen ruimtelijk buiten de directe invloedsfeer van de kernen Aan Zee en Binnen. Door de ligging aan de grens met Katwijk lijken ze gevoelsmatig bij Katwijk te horen. Ook door de ligging achter het bosrijke terrein van de Van den Berghstichting lijken de terreinen niet bij Noordwijk te horen.

Functioneel kunnen de bedrijven opgesplitst worden in twee clusters:
- ESA-ESTEC en Space Businesspark: hier is een groot cluster van onderzoeks- en bedrijvencluster aanwezig op het gebied van ruimtevaarttechnologie,
- 's-Gravendijk en Klei-Oost zijn reguliere bedrijventerrein.

ESA-ESTEC en Space Businesspark
Het ESTEC-terrein ligt tussen de Zwarteweg en de Coepelduynen en is het centrum voor ruimteonderzoek en technologie (ESTEC) van de Europese ruimtevaartorganisatie ESA. Het in het Space Business Park gelegen gebied tussen de Huygensstraat en de Eisingastraat is een

nog te realiseren uitbreiding van het ESTEC-terrein. Het overige deel van het Space Business Park is voor ondersteuning van het ESTEC-terrein. Dit gebied moet voor een groot deel nog worden gerealiseerd.

Het terrein heeft een oppervlak van circa 39 hectare en is om veiligheidsredenen door middel van hekken afgesloten. Rondom een groot deel van het bedrijvenpark ligt een groene rand waardoor vanaf de openbare gebied weinig tot geen zicht op het terrein is. Het gedeelte dat openbaar is, is Space Expo.

Verspreid over het bedrijvenpark staan meerlaagse bedrijfsgebouwen met platte daken. De bouwhoogtes variëren van 3 tot 22 meter. Ook zijn er diverse bedrijfsstraten, parkeervoorzieningen, het Space Expo, groen en waterpartijen aanwezig. Op het bedrijvenpark bevinden zich ook een golfbaan, voetbalvelden en tennisbanen, bedoeld voor de werknemers van ESTEC.

Aan de overkant van de Zwarteweg ligt het Space Business Park met een oppervlak van circa 14 hectare. Dit bedrijvenpark is bedoeld voor hoogwaardige technologische bedrijven uit de lucht- en ruimtevaartsector en andere hoogwaardige (kennisintensieve) bedrijven. Ongeveer 5 hectare van het Space Business Park is gereserveerd voor een uitbreiding van het ESA-ESTECterrein. Het gaat om het gebied tussen de Huygensstraat en de Eisingastraat.

's-Gravendijck en Klei Oost
's-Gravendijck ligt naast het Space Business Park aan de Zwarteweg. De oostelijke rand van 's-Gravendijck ligt aan het open groengebied dat onderdeel uitmaakt van de ecologische hoofdstructuur.

Klei Oost ligt vanuit Noordwijk gezien aan de andere kant van de N206. Het is daardoor een zichtlocatie. Aangezien het fysiek onderdeel uitmaakt van het bedrijventerrein dat op Katwijkse grond ligt, lijkt het onderdeel te zijn van een Katwijks bedrijventerrein.

Klei Oost is meest traditionele bedrijventerrein waar naast diverse industriële bedrijven ook andere functies als kantoren, detailhandel en leisure voorkomen. 's-Gravendijck kent bijna geen industriële bedrijven en heeft meer functiemenging.

SWOT Bedrijventerreinen

Sterke punten
- ESA-ESTEC is een uniek bedrijf. Noordwijk ontleent een deel van het imago aan de aanwezigheid van een internationaal bedrijf dat zich met ruimtezaken bezig houdt;
- De ligging van ESTEC in het groen;
- Entree van 's-Gravendijck ligt aan kruising van twee provinciale wegen en ligt met de kopse kant langs de Herenweg.

Zwakke punten
- Door de ligging en omheining van ESA-ESTEC is het ruimtelijk geen onderdeel van Noordwijk. Daardoor ligt het ook niet in een netwerk van fietsroutes.

Kansen
- ESA-ESTEC met Space expo meer een toeristische attractie laten zijn door goede route door of langs de duinen;
- Maandagse Watering, als vaarroute door Klei-Oost.

Bedreigingen
- Dichtslibben van gebied tussen Herenweg en Zwarteweg.
- Verdere ontwikkeling stenige bedrijvigheid aan Zwarteweg met lage beeldkwaliteit.

4 Trends en prognoses

Leefomgeving

- Leefomgeving wordt belangrijker bij iedereen (veilig, schoon).
- Kwaliteit van de leefomgeving wordt steeds belangrijker. Een aantrekkelijke leefomgeving is belangrijk voor de bewoner, ondernemer en bezoeker van Noordwijk. Dit uit zich in de wens om zich in Noordwijk te vestigen als bewoner of bedrijf. Ook is een kwalitatief aantrekkelijke omgeving belangrijk voor de bezoeker van Noordwijk (bijvoorbeeld als toerist of congresganger). De toerist komt bij uitstek naar iets dat hem aantrekt. Behalve de kwaliteit van de omgeving (landschap, bossen, duinen, strand) is ook kwaliteit van de bebouwde omgeving en openbare ruimte belangrijk.
- Het belang en gebruik van openbare ruimte wordt steeds belangrijker. Een aantrekkelijk openbare ruimte is belangrijk voor bewoners en bezoekers
- Samenhang tussen authenticiteit en identiteit wordt steeds belangrijker als bezoekmotief.
- Bewoners en bedrijven willen meer zeggenschap op hun eigen leefomgeving (bij de fasen ontwerp, inrichting, beheer).
- Consumenten zijn meer uit op kwaliteit, comfort en beleving.
- Bewust, gezond en lokaal eten wordt steeds belangrijker.
- Accent kom meer te liggen op herontwikkeling van bestaande bebouwing dan uitbreiding of sloop-nieuwbouw.
- De stedelijke omgeving wordt steeds meer een podium voor kunst, cultuur en sport.
- Noordwijk zal de komende jaren steeds meer vergrijzen. Dit heeft gevolgen voor de ruimtelijke inrichting (bijv. meer woon-zorgconcepten) en de openbare ruimte (ontmoeting creëren).

Duurzaamheid

- Het toepassen van duurzame energie wordt steeds belangrijker, ook in bestaand stads- en dorpsgebied.

Retail en food

- Het winkellandschap verandert door andere voorkeuren van consumenten (internet winkelen, funshoppen). De winkelconsument vindt de kwaliteit van de winkelstraat en een goede bereikbaarheid belangrijk. Ook wil de consument iets bijzonders en aantrekkelijks vooral op het gebied van vermaak en beleving, anders wijkt deze uit naar het gemak van internet winkelen.
- Leegstand in winkelstraten vooral in de aanloopstraten en in winkelgebieden met weinig kwaliteit neemt toe. De wens is om flexibel om te gaan met herbestemmingen. Ook hybride winkels. De wens is om een winkelcentrum meer als geheel te zien en bijvoorbeeld een goede parkeergelegenheid te bieden, maar dit hoeft niet voor de deur. Steden kampen met leegstand en dit neemt dit in de komende tijd verder toe. Het is zaak om voor de leegkomende panden een passende bestemming te vinden. Dat is geen eenvoudige opgave.
- Retail, Food and Hospitality Concepts ook wel ‘blurring’ genoemd. Hierbij raken retail, horeca en andere functies op een verassende manier verstrengeld. Met de dynamische mix van culturen, concepten en ideeën, zijn de huidige steden plaatsen waar ‘blurring’ aanslaat.

Gezondheid en bewegen

- De toenemende behoefte om gezond oud te worden, heeft zijn weerslag door in de openbare ruimte beweging te stimuleren.

5. Beleidskaders

In de vorige hoofdstukken is ingegaan op het verleden, heden en de mogelijke toekomst in de vorm van trends en prognoses. In dit hoofdstuk gaan we in op de visies die tot de vaststelling van de Omgevingsvisie golden. Voor zover nog actueel is het ruimtelijk beleid op structuurniveau zoals destijds geformuleerd in deze visies overgenomen in de Omgevingsvisie. Daarnaast worden ook andere relevante gemeentelijke documenten genoemd. In deze documenten staat veel bruikbare informatie en die hebben we gebruikt als onderdeel van de analyse van de gebouwde leefomgeving. De analyse van de vier onderdelen in samenhang levert een beleidsinzet die antwoord geeft op de vraag: waar gaan we voor? De beleidsinzet per gebied wordt in hoofdstuk 6 beschreven. De beleidsinzet op hoofdlijnen van dit Deel C is (net als de beleidsinzet van Deel B) input voor Deel A.

5.1 Noordwijk Algemeen

- Uitwerking Visie Openbare Ruimte
- Leidraad Inrichting Openbare Ruimte
- Welstandsnota Noordwijk.

5.2 Noordwijk aan Zee

Beeldkwaliteitplan Noordwijk aan Zee
In het beeldkwaliteitplan voor Noordwijk aan Zee zijn richtlijnen opgesteld voor nieuwbouw in de kern van Noordwijk aan Zee. Het document bevat criteria die ervoor moeten zorgen dat gedurende een lange periode consistentie ontstaat in het beeld en dat ontwikkelaars en initiatiefnemers in staat stelt op voorhand met passende ideeën te komen. Er is ruimte voor enige uitbundigheid, maar beter goed gekopieerd uit het verleden, dan eigentijds geschreeuw:

1. Verbeteren van de harmonie tussen bebouwing en inrichting
2. Verhogen van de ruimtelijke kwaliteit en uitstraling van gebouwen door voortzetting van het beleid in het 'Beeldkwaliteitsplan Noordwijk Zeewaardig'.

5.3 Middengebied

Beeldkwaliteitsplan Duineveld (2017)
Voor het project Duineveld (voorheen Bloemenzee) is een beeldkwaliteitsplan opgesteld. De richtlijnen voor beeldkwaliteit zijn uitgewerkt in het beeldkwaliteitsplan. Het vormt onderdeel van de Welstandnota Noordwijk.

5.4 Noordwijk Binnen

Bestemmingsplan Noordwijk Binnen

5.5 Nieuw Oost

Beeldkwaliteitsplan Offem Zuid, eerste fase (2017)
De richtlijnen voor beeldkwaliteit zijn uitgewerkt in een beeldkwaliteitsplan. Het vormt onderdeel van de Welstandsnota Noordwijk.

5.6 Buitengebied

Intergemeentelijke Structuurvisie Greenport Duin- en Bollenstreek (2016)
De ISG2016 wordt in Deel B in het hoofdstuk 'Greenport' uitgebreid behandeld.

6. Beleidsinzet

6.1 Noordwijk Algemeen

- Versterken van de beleving van de landschappelijke zones.
- Een dorp in het open landschap. De kernen met een open zone gescheiden houden van Katwijk (Vinkeveldpolder), Teylingen en Noordwijkerhout. Hierbij moeten de contrasten tussen open en bebouwd landschap bewaard blijven.
- Behoud eigen identiteit van de kernen Noordwijk Binnen en Noordwijk aan Zee en onderscheidend houden van elkaar. Beide kernen hebben eigen karakteristieken en deze moeten worden behouden.
- De kwaliteiten van de kernen liggen in de eigen identiteit: Noordwijk aan Zee ontleent deze aan de ontwikkeling in de duinen; Noordwijk Binnen aan de ontwikkeling op de strandwal. Om de eigen identiteit te bewaren is het van belang de contrasten te versterken. Dat betekent ook dat de kernen niet aan elkaar mogen vastgroeien.
- Woonbuurten: structureel groen handhaven en versterken en eenduidig beheer en inrichting van het openbaar gebied. Als er gelegenheid is verbeteren en uitbreiden van netwerk voor langzaam verkeer.

6.2 Noordwijk aan Zee

Beleidsinzet

Toeristisch kerngebied

- Verbetering van uitstraling en ervaring door ontwikkeling van pleinen aan zee en een verbeterde relatie van de kern met strand, duin en zee
- Samenhang brengen in belangrijke openbare ruimten, bebouwing en programma
- Behoud van onderscheidend vermogen van afzonderlijke plekken en wijken

Dorp en zee

- Realiseren van gebouwen en verbindingen met meer oriëntatie op de zee
- Meer strand- en duinbeleving 'naar binnen trekken' op diverse locaties, zoals de Koningin Wilhelmina Boulevard, Parallel Boulevard, de Hoofdstraat en het Wantveld.

Routes

- Landschappelijke route: een passende invulling creëren voor het eindpunt aan zee (Palaceplein/Wantveld) en de afslag naar de Koningin Astrid Boulevard beter vormgeven.
- Strandroute: beëindiging hiervan zichtbaar vormgeven bij het Vuurtorenplein, als eindpunt ook voor langzaam verkeer duidelijk vormgeven
- Dynamiek in Noordwijk aan Zee op piekdagen vraagt om oplossingen voor soepele doorstroming van autoverkeer en makkelijk te vinden parkeermogelijkheden.

Fietsverkeer

- Aan de noordzijde van Noordwijk aan Zee fietsverbindingen verbeteren
- Fietsroutes aantrekkelijker, meer landschappelijk waar het kan, vormgeven.

Parkeren

- Huidige parkeerplaatsen beter gebruiken en communiceren;
- Ondergronds parkeren op strategische plekken.

Openbaar Vervoer

- HOV meervoudig gebruiken door ook als strandpendel in te zetten vanuit transferium of station Sassenheim.

Centrum
Het hart van het centrum is de Hoofdstraat met daaromheen enkele ontwikkellocaties: het Palaceplein en de open ruimtes aan de Parallel Boulevard en de Huis ter Duinstraat. De recreatieve waarde en de uitstraling van het centrum moet hier tot uiting komen. Vooral de ambitie om tot een verblijfsvriendelijke inrichting te komen en de relatie met de zee te versterken kan hier maximaal vorm gegeven worden.

- De Hoofdstraat wordt een fysieke verbinding tussen het Palaceplein, Jan Kroons plein, De Grent en Maarten Kruytstraat met aan de Huis Ter Duinstraat ook een verblijfsplek
- Ontwikkelen van het toeristisch kerngebied met afstemming van beeldkwaliteit tussen openbare ruimte en bebouwing
- De centrale positie die het Palaceplein, als schakel tussen Hoofdstraat en de Koningin Wilhelmina Boulevard gaat innemen kan tot uiting komen door een intensieve ontwikkeling die het collectief belang dient, met ruimte voor evenementen, langzaam verkeer en beleving van het landschap. Hier past een herbergzame verblijfsruimte dichtbij de zee
- Op het 'Gat van Palace' streven naar een multifunctionele ontwikkeling van een iconisch gebouw, dat inspeelt op 'het verhaal van het gebied'
- Parkeervoorzieningen zoveel mogelijk ondergronds of geïntegreerd in bebouwing, om zo de openbare ruimte terug te geven aan de voet- en strandgangers.
- Zonder gebruik te maken van het huidige uitgebreide ondergronds rioolsysteem oplossend vermogen genereren voor de opvang van het hemelwater. Bijvoorbeeld water dat vanuit de Hoofdstraat wordt afgevoerd en opgevangen wordt in een waterplein met recreatieve waarde.

Vissersdorp
Nieuw leven inblazen in het oude vissersdorp betekent uitgaan van kleinschaligheid en intimiteit, een structuur die verrassingen en verblijf in de luwte mogelijk maakt; een herbergzaam dwaalgebied, waarin je verrast kan worden, tot rust kan komen, maar ook een band met het verleden kan voelen. Een goede relatie met de zee is noodzakelijk voor oriëntatie en samenhang.
Voorop staat behoud van het kleinschalige historisch karakter van het vissersdorp, oorsprong en identiteit van de kern van Noordwijk aan Zee, met het vissershuis als referentie voor architectuur. Locaties als Lombok en Barnhoeve gelden als referentie voor de (her-)inrichting van de openbare ruimte. Bij het opvullen van de gaten geen straatjes met wanden, maar een organische structuur van plekken, kleinschaligheid in voorruimten en individuele gebouwen.

Beleidsinzet

- Het vissersdorp is en blijft een mix van kleinschalige woningbouw en bedrijvigheid
- Het vissersdorp weer verbinden met de zee. Dat kan door vanuit de Parallel Boulevard op strategische plekken een fysieke verbinding te maken en door toevoegen van 'plekken'
- Bijzondere zorg voor de begane grondverdieping is noodzakelijk voor de beleving van de passant.

Parallel Boulevard
Bij ontwikkelingen aan de Parallel Boulevard de mogelijkheid aangrijpen om de fysieke verbinding tussen het dorp, de Koningin Wilhelmina Boulevard en de zee te maximaliseren. De Parallel Boulevard is een 50 km straat en is bedoeld om doorstroming van autoverkeer te versoepelen. Deze keuze brengt de opgave met zich mee om extra ontwerpmaatregelen te treffen om het gebied een ontspannen en recreatieve waarde te geven.

Beleidsinzet

- Op de Parallel Boulevard op strategische locaties verblijfsplekken creëren om zo de oost-westverbinding (zee-landverbinding) te versterken

- Aan de schaduwzijde van de Parallel Boulevard meer groen(duinbeplanting) aanplanten, enerzijds om de duinbeleving naar binnen te trekken, anderzijds om de blinde muren van de parkeergarages en souterrains te verzachten. Op de verblijfsplekken solitaire bomen planten, die goed gedijen in dit zeeklimaat.

Koningin Wilhelmina Boulevard
Nieuwbouw vraagt om hoge beeldkwaliteit, en dat als typisch Noordwijk aan Zee kan worden herkend. Opgaven liggen in het herstellen van de historische relatie met het achterliggende gebied; in het opwaarderen van het verblijfsklimaat ter plekke en wandelroutes, zowel naar de duinen als naar het dorp en de winkelstraat. Ook kunnen er na de kustversterking mogelijkheden gevonden worden om vanaf de boulevard weer zicht op zee te krijgen.

Beleidsinzet
- De gebouwen op de Koningin Wilhelmina Boulevard verbinden met de openbare ruimte, meer open overgangen tussen stoep en gebouw aan de zeezijde
- Bij ontwikkelingsplannen meer ruimte voor doorgangen creëren naar het dorp met een juiste schaalovergang en publieke functies in de plinten
- Streven naar een in hoogte gevarieerde skyline van de Koningin Wilhelmina Boulevard: ieder gebouw verschilt van hoogte met de buren
- De top van de vuurtoren is richtinggevend voor de bouwhoogte van de skyline van de Koningin Wilhelmina Boulevard; dit vraagt maatwerk per ontwikkelingslocatie, waardoor er een aantrekkelijke variëteit ontstaat tussen hogere en lagere gebouwen, accenten en rustige gevels
- De open einden aan de Koningin Wilhelmina Boulevard ontwikkelen tot Cultuurcluster Vuurtorenplein en Toplocatie Palaceplein; invulling van de pleinruimten met een juiste ruimteverhouding, aantrekkelijke wanden en programmering, verblijfsvriendelijke inrichting en een open relatie met de zee
- Stapsgewijs toegroeien naar een autoluwe inrichting van de Koningin Wilhelmina Boulevard; hierdoor is het ook mogelijk per seizoen of met evenement de Koningin Wilhelmina Boulevard af te sluiten. Eventueel onderscheid hoog- en laagseizoen.
- Stimulering van de aanleg van kiosken en verbeterde aanbouwen op de Koningin Wilhelmina Boulevard met verhoogde terrassen met zeezicht.
- Fietsprobleem oplossen bij strandopgangen, bijvoorbeeld door de aanleg van een fiets–in-duinconstructie. Vraagt om integrale aanpak in relatie tot wandelroutes en bestaande kunstwerken in het duin.

De Zuid
De Zuid is uniek in Nederland en dus waard om behouden te blijven. Opgave is om de verhouding landschap, bebouwing en tuinen ontspannen te houden. Centraal staat de aandacht voor landschappelijke ervaring door de kronkelige klinkerstraten in een continue duinbegroeiing met lage overgangen naar privétuinen.

Beleidsinzet
- Inzet op versterking van duinlandschap en straten met eenvoudige hoogwaardige inrichting als basis
- Behoud van het unieke karakter van deze wijk; geen medewerking verlenen aan uitbreiding van bouwmassa’s ten opzichte van de mogelijkheden van de bestaande bestemmingsplannen.

Koningin Astrid Boulevard
De opgave voor de Koningin Astrid Boulevard ligt in het herkenbaar houden van het statige karakter met de vrijstaande bebouwing als schakel tussen boulevard en villawijk erachter. Ook ligt er een opgave voor de kwaliteitsverbetering van de openbare ruimte. Hierbij ligt de focus op het luwe karakter ervan ten opzichte van de dynamiek van de Koningin Wilhelmina Boulevard.

Beleidsinzet

- Wandelaars-vriendelijke inrichting van de Koningin Astrid Boulevard
- Eventuele parkeeruitbreiding blijft ondergeschikt aan duin- en zeezicht vanaf de boulevard
- Handhaving van zo transparant mogelijke bebouwingswand; vrijstaande individuele panden waartussen wind, licht en zeelucht hun gang kunnen gaan;
- Nieuwbouw heeft een alzijdige hoogwaardige architectuur met oriëntatie op de boulevard; woningen twee lagen met een kap of drie lagen plat, hotels drie lagen met kap of vier lagen plat
- Geen toename van het bouwvlak op de Astrid Boulevard wanneer doorzichten daardoor negatief worden beïnvloed
- Hier passen hotels met een speciaal eigen concept;
- Identiteit en eenheid versterken door een consistente aanpak conform het Beeldkwaliteitplan.

Strand en duinstrook bij de Koningin Wilhelmina Boulevard

Met de kustversterking is de afstand tussen strand en boulevard vergroot waardoor er vanaf de Koningin Wilhelmina Boulevard weinig of geen direct zicht op zee meer is.
De Noordwijkers hebben een enquête ingevuld over de gewenste ruimtelijke ontwikkelingen aan de Koningin Wilhelmina Boulevard. Noordwijkers geven hierin aan dat de duinstrook meer belevingswaarde mag krijgen door toevoeging van actieve en passieve beleving (kiosken, kunst, plekken). Ook geven de Noordwijkers aan dat het wandelpad verlengd kan worden tot aan de vuurtoren en meer routing kan krijgen. Door het verharde deel ter hoogte van Hotels van Oranje houdt dit duinpad op. Duinverbreding ter hoogte van dit deel is daarom wenselijk.

Beleidsinzet

- De duinstrook bij de Koningin Wilhelmina Boulevard aantrekkelijker maken met gebruikmaking van de natuurlijke eigenschappen. Behoud van vrije zichtlijnen, een natuurlijke uitstraling en sociale veiligheid staan daarbij voorop. Juist de rand van de duinstrook aan het strand, daar waar de paviljoens liggen, kan interessant zijn om een verbijzondering aan te brengen als aanvulling op strand, paviljoenterras en boulevard.
- Op zorgvuldig gekozen locaties meer kleinschalige verblijfsplekken creëren
- Meer mogelijkheden voor kleinschalige evenementen en buitenkunst
- Streven naar meer biodiversiteit door aanleg van meer verschillende gebiedseigen planten en struiken
- Wandelpad onderdeel laten uitmaken van ‘een rondje Koningin Wilhelmina Boulevard’
- Ter hoogte van de locatie Hotels van Oranje wordt de zijde aan de Parallel Boulevard kwalitatief hoogwaardig afgewerkt met zoveel mogelijk een duingevoel.

Vuurtorenplein

In de opbouw van de Koningin Wilhelmina Boulevard komt naar het noorden toe de factor cultuur sterker tot uiting: met het betrekken van De Muze bij het toeristisch kerngebied, eventueel een museumfunctie en het faciliteren van exposities en openluchttheater op het Vuurtorenplein.
De visie is om het Vuurtorenplein verder te ontwikkelen als cultuurcluster. De opgave die daaruit voort komt betreft zowel de routing door het gebied, de inrichting van het openbaar gebied en mogelijkheden creëren voor functies in plinten van nieuwbouw.

Beleidsinzet

- Vergroting van de toeristische functie van de vuurtoren: bijvoorbeeld toegankelijk maken voor publiek
- Verhoging van de uitstraling en belevingswaarde van het lager gelegen plein
- Toekomstige omringende bebouwing moet passen in het Beeldkwaliteitplan

- Realisatie van gebouwde, deels openbare, parkeervoorzieningen onder het Vuurtorenplein en de nieuwbouw
- Ruimte handhaven en creëren voor evenementen, muziek, kunst en markten
- Sterke verbetering van de relatie tussen Koningin Wilhelmina Boulevard en het Wantveld en De Muze; aantrekkelijke routes van het parkeerterrein naar het strand of de Koningin Wilhelmina Boulevard door een heldere structuur, begeleidende bebouwing of groeninrichting en materiaalgebruik.
- Wat betreft de skyline is de hoogte van de vuurtoren richtinggevend. Er wordt daarom gestreefd naar een in hoogte gevarieerde skyline. De gebouwen direct naast de vuurtoren dienen lager te zijn, waardoor het zicht op de vuurtoren zoveel mogelijk behouden blijft.

Wantveld
De opgave bij ontwikkeling is om het Wantveld als overgang vorm te geven tussen de Noordduinen bij zee en de achterliggende woonbuurten met de Muze als schakel tot het Vuurtorenplein.

Beleidsinzet
- Transformatie van het huidige parkeerterrein naar een multifunctioneel gebied. Bijvoorbeeld woningbouw met andere functies zoals hotel, onderwijs, eerstelijns (gezondheids-)zorgvoorzieningen of voor vrijetijdsbesteding zoals sauna of hamam
- Wat betreft bouwmassa is het stratenpatroon van de buurt aan de oostzijde bepalend. Dat geeft een beeld van vijf bouwmassa's, die eventueel ondergronds onder het duinlandschap door verbonden zijn. Gehele opzet kan stevig zijn met een ontspannen opzet die past in dit deel van Noordwijk dat grenst aan het noordelijk duingebied.
- Het parkeren voor het nieuwbouwprogramma ondergronds oplossen. Dit geldt ook voor een deel van de nu aanwezige parkeerplaatsen;
- De bebouwing past binnen de gestelde eisen in het Beeldkwaliteitplan Noordwijk aan Zee;
- Inrichten met een voornamelijk groen en open karakter in aansluiting op de Noordduinen en meer gesloten aansluitend het stratenpatroon van de noordelijke woonbuurten.

Functies
Mogelijkheden creëren voor functies die bijdragen aan het karakter van de badplaats. Hotels en horeca aan zee. Aantrekkelijke winkels aan de Hoofdstraat en toekomstig Palaceplein. In het vissersdorp ruimte voor kleinschalige functies. In de Grent aanbod aanpassen aan breder publiek.

Beleidsinzet
- Winkelareaal kwalitatief uitbreiden waardoor ook overdag De Grent meer in trek is. Mogelijk leidt dit tot wijzigingen van de branchering van de horeca aan De Grent. Meer restaurants met ruime terrassen en minder dancings trekken een breder publiek en minder dancingbezoekers uit de omgeving. Het resultaat kan zijn een breder horeca-aanbod met meer kwaliteit.
- De Hoofdstraat eindigt nu aan de Parallel Boulevard. Als de mogelijkheid zich voordoet deze doortrekken naar zee. Dit zorgt voor een bijzondere ervaring, winkelen aan zee;
- Mogelijk maken van kleinschalige niet-woonfuncties of werken aan huis in het vissersdorp;

6.3 Middengebied

De hoofdopgave voor het Middengebied is om het een groen en landschappelijk ingerichte tussenzone te laten zijn tussen Zee en Binnen.

In het Middengebied zijn twee bouwopgaven. De eerste is het project Duineveld, een woonbuurt in een landschappelijke setting in de luwte van de steilrand. Nieuwe bouwmogelijkheden worden gecombineerd met een nieuw landschapspark direct naast de steilrand. Een tweede bouwopgave is de realisering van woningen in de Nes. De Nes is gelegen tussen de Van Panhuysstraat, de Duinweg, de Northgodreef, woonwijk de Grashoek en het gemeentelijk sportpark aan de Duinwetering. In een zone langs Grashoek en sportpark Duinwetering zal een landschapspark worden aangelegd. Op dit landschapspark is een reservering opgenomen voor een extra veld voor v.v. Noordwijk.

Steilrand
Bijzonder overgangsgebied tussen de duinen en het lager gelegen middengebied. Het beleid is behoud en waar mogelijk zichtbaar maken van de steilrand.

Dompad
Deze route is een oude bedevaartroute. Het is daardoor een belangrijke cultuurhistorische route. Het is ingericht als grindpad met hagen. In de bebouwde kom is de route over de bestaande straten. Ook in de bebouwd gebied zal deze route een uitwerking kunnen krijgen. De route liep oorspronkelijk vanaf de Sint Jeroenskerk.

Beleidsinzet

- Behoud van het overgebleven open gebied en van de aanwezige lange zichtlijnen, onder andere ten noorden van De Nes, tussen historische Dompad en Nieuwe Zeeweg en ten zuiden van de Beeklaan
- Zichtlijnen, bijvoorbeeld naar de watertoren en landschappelijke open vensters richting de bollengebieden behouden
- Het beleid is behoud, versterken en waar mogelijk zichtbaar maken van de steilrand;
- Het landschapspark nabij de steilrand ontwikkelen
- Duineveld ontwikkelen met respect voor aanwezige landschappelijke kwaliteiten van vooral de steilrand
- Handhaving herkenbare overgang tussen ‘Zee’ en ‘Binnen’
- Benutting van de ecologische potentie

- Benutting van de cultuurhistorische waarden van dit gebied (bollen/kruiden) voor recreatie en toerisme;
- Ontwikkeling van de Nes met woningen in een lage dichtheid (vrijstaande woningen en een tweetal appartementencomplexen);
- Ontwikkeling van een landschapspark naast de Nes.
- Openhouden van bollenteeltgebied; in geval de bollenfunctie weg zou vallen door bijvoorbeeld onvoldoende watertoevoer, dan streven naar een in hoofdzaak landschappelijk open groengebied. Het is een kansenzone voor een centraal park, voor en door de Noordwijker
- Het omzomen van de sportvelden met bomen draagt bij aan de landschappelijke inpassing en is tevens aantrekkelijk om voor enige beschutting voor de wind (in de winter) en schaduw (in de zomer) voor de sporters te zorgen;
- De sportvelden krijgen landschappelijk inpassing waarin het beeld van hekwerken en lichtmasten wordt verzacht.

6.4 Noordwijk Binnen

Historisch centrum
De ambitie is om de bestaande kwaliteiten te behouden en verder te versterken. De opgave voor nieuwbouw ligt in het met respect omgaan met de aanwezige kwaliteiten met in gedachten dat dit gebied het anker is voor de omliggende uitbreidingswijken. Dit betekent aansluiten op de karakteristieken van de omgeving. Samenhang bebouwing onderbouw en dak, privéruimte, groen en openbare ruimte.

Beleidsinzet
- Historische linten behouden en versterken
- Beschermd dorpsgezicht behouden en goed beschermen vanwege cultuurhistorische en monumentale waarden
- Uitgangspunt is behoud van de historische panden, de schaal en maat van de bebouwing;
- De bebouwing is pandsgewijs, met de voordeur aan de straat, afwisselende kapvormen en kleine verspringende rooilijnen
- : Alle bebouwing heeft een kap en een goot- en bouwhoogte die overeenkomt met wat er stond voor de herontwikkeling. Bij voorkeur in stand houden verschillen in hoogtes en kappen. Het bestemmingsplan is hiervoor de basis.
- Groenstructuur in de straten behouden en versterken
- Straatwanden bij voorkeur zo continu mogelijk houden waarbij ontstane gaten ‘worden gedicht’ en bouwblokken worden afgemaakt
- Bomen en laanbeplanting handhaven en versterken waar mogelijk is.

Binnengebieden achter linten
In het verleden zijn al diverse binnengebieden herontwikkeld. Deze binnengebieden kenmerken zich door het afwijkende karakter, niet alleen van de lintbebouwing maar ook onderling. Er komen hofjes voor, appartementengebouwen, bedrijfsbebouwing en ook grote particuliere tuinen. Van oorsprong maakten deze gronden onderdeel uit van achterpercelen van de lintbebouwing.

Beleidsinzet
- Cultuurhistorie als aanleiding meenemen bij de herontwikkeling, bijvoorbeeld in kruidentuinen, vroegere functies of routes
- Nieuwe bebouwing moet aansluiten bij de maat, schaal en sfeer van de aangrenzende bebouwing, vooral van het aangrenzende lint
- Projectmatige bebouwing met een eigen karakter is mogelijk binnenin een hof
- Wat betreft beeldkwaliteit sluit de bebouwing aan bij het lint, maar kan een eigen beeldtaal hebben

- De bouwhoogte is beperkt en sluit aan bij de bouwhoogte van de linten
- Structuur van de Woensdagse Watering behouden en versterken, en in beeld laten zien, bijvoorbeeld als wadi, kruidenpad, of tuin met een knipoog naar de oude functie.

Winkelcentrum Kerkstraat en omgeving
Een belangrijke opgave voor de toekomst is verbetering van de Kerkstraat en omgeving. Ook de inrichting van het Kloosterplein maakt hier onderdeel vanuit. De opgave is een levensvatbaar winkelcentrum te creëren en te bepalen wat de echte kern is van een rondje winkelcentrum. De overige gedeelten zijn de aanlooproutes en kunnen detailhandel blijven maar kunnen ook een andere invulling krijgen.

Beleidsinzet
- Ontwikkelen aantrekkelijk winkelcentrum met aandacht voor dagelijkse boodschappen.
- Aantrekkelijk inrichten Kloosterplein met als uitgangspunt een parkeerplein met bomen (met als referentie het Lindenplein);
- Stimuleren wonen boven winkels om de winkelstraten ook na sluitingstijd leefbaar te houden;
- Kerkstraat en de Keuvel worden het hart van het winkelcentrum, hier staat behoud detailhandel centraal. In het overige deel mag functiemening plaatvinden;
- Streven naar goede bereikbaarheid en voldoende parkeervoorzieningen;
- Nieuwe winkelfuncties moeten een goede relatie hebben met het winkelcentrum (hoek Raadhuisstraat-Broncкhorststraat-Kerkstraat).

Vinkeveld
Vinkeveld is in de jaren tachtig projectmatig ontwikkeld en heeft een intern gerichte structuur. De opgaven zijn kwaliteitsbewaking, vooral van de openbare ruimte. De meeste woningen bestaan uit eigen woningbezit. De opgave ligt in kwaliteitsverbetering van de openbare ruimte en handhaven van de groenstructuur. Leegstaande bebouwing met een maatschappelijke functie herbestemmen met buurtgerichte functies.

Beleidsinzet
- Behoud en versterking van de groen- en waterstructuur;
- Verbetering van de randen van de wijk. De randen van de wijk bestaat voor een groot deel uit achtertuinen van woningen, bijvoorbeeld richting de Herenweg en de Vinkeveldpolder. Achterkanten kunnen worden verzacht door openbaar groen. Ter plaatse van Vinkeveld-Zuid kan de situatie worden verbeterd door in de verkaveling achtertuinen op achtertuinen te plaatsen
- De ontwikkeling van Vinkeveld-Zuid met z.g. Greenportwoningen benutten als nieuwe afronding van de wijk
- Hergebruik of als dat niet mogelijk is herontwikkeling van maatschappelijk vastgoed, bijvoorbeeld leegstaande scholen. Ruimte geven voor vernieuwende initiatieven op dit gebied
- Verbetering openbare ruimte in de wijk. De inrichting en materiaalgebruik meer op elkaar afstemmen. Woonerven benaderen als gelijkvloers met rustige en terughoudende materialen. Het groen behouden en versterken.

Boerenburg
Opgave is deze projecten goed aan te sluiten op de omliggende buurten. Er dient voor deze projecten een goede aansluiting op het maaiveld te worden gerealiseerd. De neiging bestaat hier namelijk om gebouwen te realiseren zonder relatie met elkaar en met de omgeving.
Beleidsinzet
- Nieuwe (her-)ontwikkelingen goed laten aansluiten op de bestaande ruimtelijke structuur. Dit geldt voor bebouwing (in het bijzonder rooilijnen, massa en hoogtes), groen en openbare ruimte. Aan de randen mag de bebouwing aansluiten op de

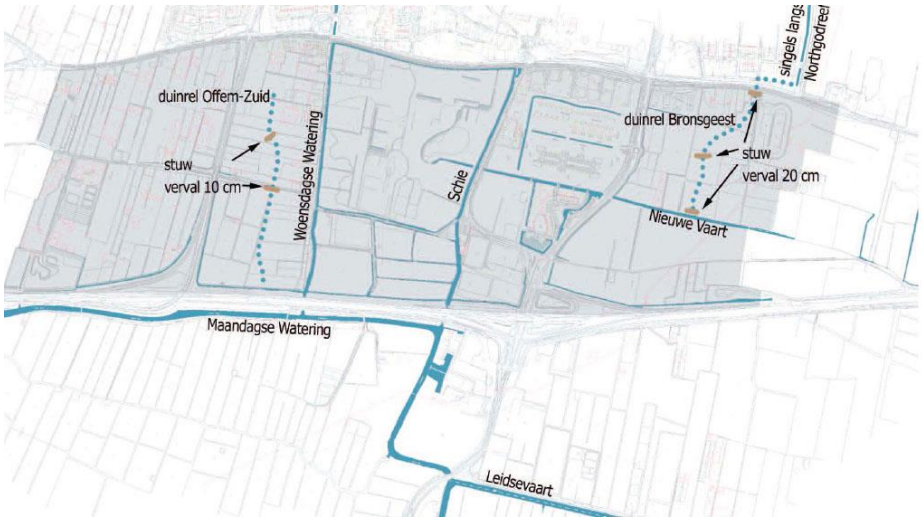
doorgaande wegen, in de wijk zelf sluit de nieuwe bebouwing aan op interne structuren en in het bijzonder op het openbaar groen
- De groen- en waterstructuur behouden en versterken. Dit geldt in het bijzonder voor de buurtparkjes en wijkgroen, maar ook straatgroen
- Gooweg als lommerrijke laan met boskamers in stand houden. Nieuwe bebouwing vindt achter deze boskamers plaats
- Herontwikkeling terrein Northgohal met een goede aansluiting met de omringende woonbuurt. Dit geldt ook voor de nieuwbouw aan het Rederijkersplein;
- Verbetering beeldkwaliteit; aandacht voor schrale beeldkwaliteit van de middelhoogbouw
- Verbetering van de openbare ruimte van en rondom het winkelcentrum Rederijkersplein.

6.5 Nieuw Oost

Landschap is de drager van alle plannen; het inrichtingsontwerp begint met landschap, bomen en water als onderdeel van de landgoederenzone. Handhaven of creëren van een landschappelijke overgangszone tussen woningbouw Nieuw Oost en N206.
Met groene entrees kan Noordwijk zich positief onderscheiden van andere plaatsen langs de N206. Hier ontstaat de eerste indruk van Noordwijk: ruimte, groen, samenhang, geborgenheid en respect voor het landschap. Om dit te ervaren is voldoende afstand nodig tussen bebouwing en de hoofdwegen.
Door het hoogteverschil tussen strandwal en strandvlakte zijn verbindingen tussen waterlopen nodig voor de afwatering. Pleziervaart kan hier voor een deel ook gebruik van maken.
Opgave voor historische fietsroute: De route Bronsgeesterweg –Lageweg- Nachtegaalslaan - Achterweg vormt de ruggengraat van Nieuw Oost voor langzaam verkeer. Echter bij de kruising van Berckelweg – Bronsgeesterweg moet de fietser een omweg volgen waardoor de meeste fietsers toch de weg op eigen risico oversteken. Dit levert onveilige situaties op.

Beleidsinzet
Routes en groen
- De hagen langs wegen handhaven en nieuw aanleggen. Nieuwe hagen planten met name langs wegen met weinig bebouwing en langs bollenvelden
- Aanleg van meer stopplaatsen bij vensters op het bollenlandschap
- Fietsverbindingen verbeteren tussen van Hogeweg en Schiestraat richting Noordwijk Binnen
- Fietsverkeer met station Voorhout verbeteren
- Fietsverbinding, c.q. verkeersveiligheid, Van Berckelweg – Bronsgeesterweg verbeteren.

Water
- Streven naar een goede waterverbinding voor kleine motorboten van Noordwijk met de Kagerplassen en de rest van het Hollands plassengebied
- Verbindingen verbeteren tussen de Woensdagse Watering en de Schie door het verbreden van de huidige watergangen langs Landgoed Offem
- Een beleefbaar waterstelsel creëren als dragende structuur van Nieuw Oost: verbeteren van de zichtbaarheid, toegankelijkheid, en uitstraling van het water
- Betere waterverbindingen realiseren met de Maandagse Watering
- Stuwen zichtbaar maken in plannen.

OV en verkeer

- Realisering van een Transferium in combinatie met een HOV-halte; het zoekgebied rond de afslag N206-hoek Van Berckelweg; hiermee is ook extra verkeer voor het sportpark en poppodium te bedienen, alsmede extra bezoekers voor Bronsgeest en Offem; daarnaast kan het functioneren in de opvang van extra verkeer op strandpiekdagen, bijzondere evenementen en leisure activiteiten. Aandachtspunt is het voorkomen van verdere verrommeling van functies bij de belangrijkste entree tot Noordwijk.

Parkeren

- Meervoudig gebruik van parkeren bevorderen zodat zo min mogelijk lege parkeerterreinen ontstaan;
- Groene aankleding grootschalige parkeerterreinen door integreren van groen, niet alleen aan de randen maar ook op het parkeerterrein zelf;
- Gebundeld elektrisch laden op parkeerterreinen omzoomd met groen. Deze terreinen kunnen tevens gebruikt worden voor zonnepanelen.

Achterweggebied

Het Achterweggebied is een overwegend groengebied met daarin diverse functies, van rioolwaterzuivering tot volkstuintjes. Elke gemeente heeft dit soort gebieden nodig.
Voor functies met een rommelig karakter, zoals volkstuintjes, paardenweitjes, waterzuivering en dergelijke is het Achterweggebied een passend gebied met zijn ligging tussen dorp en uitvalswegen. De Achterweg is de ruggengraat van het gebied.

Beleidsinzet

- Volkstuinen behouden plus opvang creëren voor verplaatsing uit Middengebied.
- Zuiveringsinstallatie: afvalwater is een bron van energie, grondstoffen en schoonwater; stimuleren van nieuwe duurzame technologieën om afvalwater te zuiveren: hergebruik fosfaat.
- Met Hoogheemraadschap samenwerken aan energie- en klimaat neutrale waterketen;

Offem Zuid

Vooralsnog heeft het gebied het karakter als het Achterweggebied. Het ligt aan het centrum van Noordwijk Binnen en wordt bestemd als woongebied. De opgave voor deze woonwijk ligt in de opbouw van west naar oost, van verbinden met het historische centrum tot de overgang van wonen in het groen met water aan de zijde van de provinciale weg.

Beleidsinzet

- Ontwikkeling voor de bouw van maximaal 750 woningen in alle segmenten, waaronder 30% in de sociale sector

- Ruimte voor niet-hinderlijke economische functies, zoals atelierwoningen, kleine bedrijven aan huis, ambachtelijke of dienstverlenende bedrijven: meer levendigheid-diversiteit in straat en wijk, dient ook doel sterke wijkeconomie en sociale veiligheid;
- Zonering van locatie met differentiatie op wijkniveau: landgoederenzone, 'dorpshart', en waterwonen; daarbinnen kan verfijning plaatsvinden
- Afnemende bebouwingsdichtheid richting N206
- Aanhechting met Noordwijk Binnen door fysiek doortrekken van de Voorstraat (verlengde Voorstraat) voor langzaam verkeer
- Water toevoegen in de sfeer van weteringen of duinrellen passend bij het landschap met natuurlijke oevers; dit geldt ook voor privétuinen grenzend aan water; geen harde kades
- Gezien de natuurlijke hoogteverloop meer water creëren nabij de natuurzone langs de N206, het water moet opgenomen worden in het waternetwerk zodat verbindingen kunnen ontstaan met de Maandagse Watering
- Wandelverbindingen tussen Noordwijk Binnen en natuurgebied verbeteren.

Landgoed Offem

Beleidsinzet

- Verbreding van watergang naast N206 tussen Woensdagse Watering en de Schie, waardoor rondje ontstaat en toegang tot Maandagse Watering en Leidse Vaart
- Toegankelijk maken van de sloot langs de Nieuw Offemweg, zodat de Schie in verbinding staat met de Woensdagse Watering
- Behoud open zone langs de N206; maakt onderdeel uit van de landschappelijke overgangszone.

Boechorst - Lageweg

Opgaven betreffen voornamelijk het versterken van het groene karakter aan de randen waaronder de Van Berckelweg. De historische route, nu fietsroute, vanaf Nachtegaalslaantje naar Bronsgeesterweg een veilige en directere aansluiting geven ter hoogte van de Van Berckelweg. Opgave ligt ook voor bruikbaar maken van waterstructuur voor pleziervaart.

Beleidsinzet

- Sportveld SJC groen omzomen tot uitgroei landschapssportpark
- Fijnmazig fietsnetwerk bevorderen door goede aanhechting Schiestraat met Noordwijk Binnen
- Mogelijk maken van meer passantenplaatsen voor kleine motorboten aan de Schie en deze ontwikkelen als de nieuwe waterentree van Noordwijk
- Aanpassen van fietsoversteek over de Van Berckelweg.

Bronsgeest

Het gebied wordt bestemd als woongebied voor 400-600 woningen. De hoofdopgave ligt in het verder vormgeven van de hoofdentree van Noordwijk. De opgave voor Bronsgeest als woonwijk is het herkenbaar houden als onderdeel van de landgoederenzone. Bijdragen daaraan door versterking van de afwisseling tussen beboste strandwallen met landgoederen en buitenplaatsen met open strandvlakten.
Overige opgaven komen voort uit technische randvoorwaarden zoals de bestaande gasleiding in het gebied; de wateropgave zowel in oppervlak als verbindingen en het koppelen aan de wateropgave buiten het gebied. Een algemene opgave is het realiseren van een klimaatbestendige wijk.

Beleidsinzet

- In het huidige open landschap en vanaf de N206 en de entrees zijn diverse oriëntatiepunten in Noordwijk en omgeving zichtbaar: de kerken, woningen op de duinen, Leeuwenhorst. De zichtlijnen hierop gebruiken in het ontwerp van de wijk

- Vergroting van de herkenbaarheid van het landgoederen-landschap als samenhangend geheel; daartoe inzetten op 'landgoedwonen in boskamers'
- De Van Berckelweg verder vormgeven met bomen en zichtlijnen erlangs aan de Bronsgeestzijde tegenover de huidige stedelijke wand aan de Boechorst zijde
- Zo snel mogelijk aanplanten van bomen langs de Van Berckelweg, overeenkomend met landgoedprincipe
- Bijtijds het groene raamwerk aanplanten
- Hoofdentree van woonwijk aan Van Berckelweg; informele entree aan Gooweg
- Aanleg van een fijnmazig fiets- en wandelroute netwerk naar Noordwijk-Binnen langs voormalig landgoed en huidige ZilverenKruis locatie en aantakking op groene wandelroute van Boechorst
- Fietsroute naar het buitengebied aantakken op Bronsgeesterweg en verder op Leeweg
- Langs de Northgodreef loopt een waterverbinding die gekoppeld is aan deze Nieuwe Vaart. Hierdoor moet de waterhuishouding van Noordwijk verbeteren. De locatie van deze waterverbinding staat niet vast, bij eventuele ontwikkelingen kan deze verplaatst worden
- In de huidige waterverbinding ligt een stuw. Ook bij ontwerp van woonwijk dit zichtbare hoogteverschil zichtbaar en beleefbaar houden
- Reservering van ruimte voor duurzame ontwikkelingen zoals zonnepanelen en/of elektrisch laden.

Gebied ten oosten van de N206
Het groene open gebied aan de oostkant van de N206 draagt bij aan de landelijke beleving vanaf deze N206, dat komt ook door het brede profiel van de N206.
Het gedeelte dat aan de N444 ligt is direct bepalend voor de beleving en sfeer van deze belangrijkste entree uit het oosten. Risico met de diverse functies die er een plek hebben dat er verrommeling optreedt. De visie en opgave met de ontwikkeling van Bronsgeest om hier een nieuwe entree van Noordwijk vorm te geven geldt ook voor dit gebied.

Beleidsinzet
- Sturen op hogere beeldkwaliteit van de diverse bedrijvigheid langs de N444
- Ontwikkeling van Beukterrein met leisurefuncties kan een impuls geven
- Behoud van open groengebied en bollenvelden
- Maandagse Watering, De Schie en Leidse Vaart als vaarroute langs Jachthaven bekend maken.

Functies/Voorzieningen
In Nieuw Oost zijn verspreid over het gebied diverse functies aanwezig. Het Achterweggebied blijft een groen gebied voor typische functies buiten en nabij een woongebied. Daarbij komt dat vanwege de revitalisering van het Middengebied verschillende volkstuinders een nieuwe plek hebben gekregen in het Achterweggebied.
Het parkeerterrein in het gebied van Bronsgeest hoorde oorspronkelijk bij het Zilveren Kruis complex aan de ander kant van de Gooweg. Deze relatie vraagt om nadere studie bij planontwikkeling van Bronsgeest, ook in het kader van benodigde overloop terrein voor zomerse topdagen en discussie van locatie van HOV transferium in dit gebied.

Beleidsinzet
- In Nieuw Oost valt in de eerste plaats te denken aan speelvoorzieningen, in ieder geval nodig voor een nieuwe buurt;
- Een groentetuin of een paardenweide met gezamenlijke stallen is omzoomd door een bij het landschap passende erfscheiding/omwalling. Dit komt tegemoet aan een behoefte en geeft het landschap een functie die de landschappelijke beleving waarborgt.

- In Boechorst staat een school. Deze telt ook mee voor Bronsgeest. In Bronsgeest is geen ruimte nodig voor een school, wel voor spelen en misschien nog andere kinderactiviteiten, voor de kleinste bijvoorbeeld.

6.6 Buitengebied

Veel van de beleidsinzet van het buitengebied wordt beschreven in het hoofdstuk 'Greenport' in deel A. Hier volgt de beleidsinzet die alleen over de gebouwde leefomgeving geldt.

Beleidsinzet

- Bouwen woningen buiten contour niet toestaan met uitzondering van Bronsgeest, Greenportwoningen (Offensiefwoningen en landgoedwoningen) en overige woningen conform de Intergemeentelijke Structuurvisie Greenport;
- Ontwikkeling recreatie en toerisme;
- Het tegengaan van verdergaande verrommeling;
- Het versterken van de beleving van de landschappelijke zones.
- Behoud en ontwikkeling van natuurwaarden. Huidige aanwezige functies accepteren zoals het zweefvliegterrein, zendmast, golfbaan. Langevelderslag herontwikkelen als toeristisch/recreatief knooppunt met aandacht voor natuurbeleving, strandrecreatie en horeca;
- De steilrand behouden en waar mogelijk beter zichtbaar maken;
- De entrees van de Noordduinen beter zichtbaar maken;
- Bij de zeereep de wandelroute verlengen de noordelijke duinen in, in combinatie met een uitnodigend uitkijkpunt.

Duinrand/Recreatieparken

De opgave ligt in het verbeteren van de algehele kwaliteit van de parken, zowel op het gebied van voorzieningen als landschappelijke inpassing. Ook kan de relatie met de omgeving verbeterd worden. Een opgave ligt in de vergroting van de (brand)veiligheid als gevolg van te hoge dichtheden en permanente bewoning van recreatieverblijven.

Beleidsinzet

- Parken beter landschappelijk inpassen, geen coniferenhagen, maar goede landschappelijke inpassing met bij voorkeur inheemse beplanting zodat het meer natuurlijk oogt
- Duinweg 88 als kans om een recreatiepark met aantoonbare meerwaarde toe te voegen met een hoge kwaliteit (onder andere op het gebied van landschappelijke setting en inpassing)
- Geen permanente bewoning toestaan.

Van den Berghstichting

Gestreefd wordt naar gedeeltelijk omvorming tot een uniek woongebied dat bijdraagt aan vergroting van de diversiteit aan woonmilieus in Noordwijk, met aandacht voor bijzondere woonvormen, met desgewenst experimentele of semipermanente woningen.

Beleidsinzet

- Behoud wonen en zorg voor verstandelijk gehandicapten
- Behoud van het landschap: vooral het lommerrijke/bomenrijke karakter en een goede relatie met het duingebied
- Toestaan van welstandsvrij bouwen met aandacht voor een goede landschappelijke inpassing.

Sancta Maria

Voor deze locatie is een visie ontwikkeld die uitgaat van herbestemming van de locatie, waar in een lage dichtheid gewoond kan gaan worden, binnen een sterk landschappelijk kader.

Voor de herontwikkeling is een stedenbouwkundig plan opgesteld. Het gebied krijgt een centrale parkzone met de oude cultuurhistorisch waardevolle instellingsgebouwen. Daaromheen zal een boszone komen met vrijstaande villa's.

Beleidsinzet

- Ontwikkelen conform voorgelegde plannen en bestemmingsplan Landgoed Sancta Maria
- Behoud en herontwikkeling van het bijzondere landgoedkarakter als een beboste enclave midden in het open bollengebied
- Behoud en herontwikkeling van de cultuurhistorische bebouwing. Oud staat naast nieuw
- Het bebouwingspercentage neemt niet toe in vergelijking met de vroegere situatie van het psychiatrisch ziekenhuis
- De natuur- en landschapswaarden behouden en versterken.

6.7 Bedrijventerreinen

De uitbreidingsvraag concentreert zich in de stedelijke as Leiden-Katwijk. In de Bollenstreek (waaronder Noordwijk) is de uitbreidingsvraag niet aanwezig. Dat betekent dat het op orde houden van de Noordwijkse bedrijventerreinen prioriteit heeft.

Beleidsinzet

- Inzetten op beheer van bestaande terreinen;
- Fietsroute ontwikkelen tussen Noordwijk aan Zee en Vinkeveld naar ESTEC;
- Huidig open grasland aan oostzijde van de bedrijventerrein handhaven;
- Verder uitvoeren van groenstructuur zoals in beleidsplan Groen staat aangegeven;
- Sterk inzetten op groene voorerven aan de Zwarteweg;
- Routes door bedrijventerreinen fiets- en voetgangervriendelijk maken of houden.

7. Verbindingen

In dit hoofdstuk worden de verbindingen vanuit de gebouwde leefomgeving met alle thema's uit deel B gelegd.

Met duurzaamheid

- Schoon strand en zeewater;
- Veel natuur;
- Bij mondiale top van groene toeristische bestemmingen;
- Geen grote (energie-intensieve, vervuilende) industrie;
- Veel dakoppervlak beschikbaar voor het plaatsen van zonnepanelen;
- Sfeervolle dorpskernen, inzetten op langzaam verkeersroutes;
- Stevige basisstructuur van groene routes.

Met milieuzonering

- Streven om geen nieuwe woningbouw op kleinere afstanden toe te staan dan volgens de richtafstanden in de VNG publicatie Bedrijven en milieuzonering 2009 mogelijk is;
- Daar waar milieutechnisch mogelijk meer kansen benutten voor functiemenging van bedrijfsmatige activiteiten in de woonomgeving.

Met bodem

- Bij grotere (woningbouw) projecten streven naar een gesloten grondbalans, (gebiedseigen) grond binnen de ontwikkellocatie te houden, mede met behulp van de bodemfunctieklassenkaart;
- Passende functies vinden voor grondgebruik op de twee voormalige stortlocaties;
- In het geval van ernstige bodemverontreiniging in samenwerking met het provinciaal bevoegd gezag, streven naar sanering in combinatie met gewenste gebiedsontwikkelingen;
- In situaties waar een totale verwijdering van de aanwezige verontreiniging geen (reële) optie is: afdeklagen (leeflagen) toepassen, waarmee de locatie weer een gebruiksfunctie kan krijgen.

Met geluid

- Geen nieuwe (geluidsgevoelige) bestemmingen realiseren in gebieden met een te hoge geluidsbelasting;
- Streven naar een maximale gevelbelasting van 58 dB in binnenstedelijk gebied voor de realisatie van nieuwe (geluidsgevoelige) bestemmingen zoals wonen, in plaats van de wettelijk mogelijke 63 dB;
- Bij transformatieplannen voor kantoren naar woningen een kwaliteitseis voor geluidbelasting binnenshuis hanteren, die gelijk is aan de wettelijke eis voor nieuwbouw te weten 33 dB;
- Alle woningen op de saneringsvoorraadlijst dienen uiterlijk 2025 te zijn gesaneerd.

Met externe veiligheid

- Bij ontwikkelingen rekening houden met de ligging en de mogelijke effecten van de ondergrondse aardgasleiding;
- Ontwikkelingen mogen niet leiden tot nieuwe knelpunten. Dit betekent dat ontwikkeling van kwetsbare objecten niet mogen leiden tot overschrijdingen in het groepsrisico;
- De bedrijfsmatige activiteiten (waaronder het LPG tankstation) liggen in bestaande bebouwing. Wenselijk is dat deze worden verplaatst naar een locatie buiten de bebouwde kom;
- Voorkomen van nieuwe knelpunten.

Met samenleving, welzijn, jeugd en zorg

- Binnen het dagelijks leven heeft de term welzijn vooral betrekking op de brede waaier van gezondheidsaspecten van individuen en gemeenschappen. Dit wordt ook wel 'kwaliteit van leven' genoemd. Tot de standaardindicatoren van welzijn behoren niet alleen materieel bezit en werkgelegenheid, maar ook de woonomgeving, lichamelijke en geestelijke gezondheid, onderwijs, recreatie en sociale contacten.

Met sport, gezondheid en beweging

- Door bos en duin en het strand biedt Noordwijk perfecte recreatievoorzieningen. Door in de openbare ruimte rekening te houden met het gebruik ervan en hiervoor speciale beweegvoorzieningen aan te leggen kan bewegen in de buitenruimte meer worden gestimuleerd;
- Aanleggen van fitnesstuinen;
- Het ontwikkelen van een groene outdoorvisie;
- Ook het verbreden en verharden van drukke of doorgaande fietspaden kan bijvoorbeeld zorgen dat wielrenners makkelijker en veiliger langzamere fietsers kunnen passeren. Dit werkt niet alleen stimulerend op deze activiteiten, maar werkt eveneens positief door op andere sporten zoals skeeleren of hardlopen die veelal individueel worden beoefend.

Met onderwijs

- Bij nieuwbouw en/of renovaties wordt nadrukkelijk gekeken naar duurzaamheid en milieu.

Met cultuur

- Dag- en verblijfstoerisme: Noordwijk kan zich met cultuur onderscheiden ten opzichte van andere badplaatsen. Een aanvullend aanbod van grootschalige culturele evenementen en een breed aanbod van culturele attracties en slechtweervoorzieningen dragen bij aan het aantal bezoekers in Noordwijk en de profilering van Noordwijk;
- Aantrekkelijke leefomgeving: kunst in de openbare ruimte en het betrekken van cultuurhistorie bij de nieuwbouwprojecten maakt van Noordwijk een aantrekkelijkere badplaats;
- Gestreefd wordt naar behoud, versterking en vergroting van de herkenbaarheid van de Noordwijkse cultuurhistorische waardevolle kwaliteiten.

Met archeologie

- Er is een verdere toename te verwachten van nieuwe belevingsplekken geïnspireerd door archeologie, op of nabij vindplaatsen. Zulke archeologische verwijzingen dragen bij aan de identiteit van nieuwe en oude woongebieden en de beleving van de bewoners;
- Archeologische waarden en hoge archeologische verwachtingen tijdig en volwaardig meewegen bij strategische locatie- en inrichtingskeuzes, in goede afstemming met de regio. Concreet:
  - ➔ bij woningbouw in de geplande uitleggebieden Offem Zuid, Bronsgeest, Vinkenveld-Zuid en het Middengebied, evenals in het grootste deel van de dorpskernen rekening houden bij middelhoge tot hoge archeologische verwachtingen door bij voorgenomen ontwikkelingen van een zekere omvang archeologisch onderzoek verplicht te stellen.

Met erfgoed en cultuurhistorie

Noordwijk wil inzetten op verduurzaming. Daarin speelt erfgoed en cultuurhistorie een grote rol zowel van object als van herkenbare structuren.

- Streven naar behoud, versterking en vergroting van de herkenbaarheid van de Noordwijkse cultuurhistorisch waardevolle kwaliteiten. Daarmee wordt cultuurhistorie een hechter onderdeel van het profiel van Noordwijk en draagt het bij aan de

versterking van de ruimtelijke kwaliteit en identiteit van de gemeente. Dit is ook van belang voor de ontwikkeling van nieuwe woongebieden;
- (Laten) Uitvoeren van een goede, gemeentebrede inventarisatie naar de waardevolle cultuurhistorische structuren, gebieden en objecten. Op basis van deze inventarisatie, in overleg met Noordwijkse erfgoedverenigingen, tot een cultuurhistorische waardenkaart komen, waarin deze cultuurhistorische waarden in zijn vastgelegd;
- Aan de hand van bovenstaande gebieden en structuren de cultuurhistorische waarden adequaat in bestemmingsplannen c.q. omgevingsplan verankeren, waardoor Noordwijk voldoet aan het wettelijk kader (Bro c.q. Omgevingswet);
- Andere aspecten van de rijke cultuurhistorische diversiteit in Noordwijk meer aandacht geven, bijvoorbeeld de kruidenteelt en het vissersdorp;
- De bouwhistorische waarden in Noordwijk beschermen en in het beleid implementeren; bijvoorbeeld: objectgerichte én planologische bescherming van de laatste visserswoningen ter behoud van het kleinschalig historisch karakter van het vissersdorp;
- Aanwijzing van gemeentelijke monumenten en beeldbepalende panden en de bescherming hiervan adequaat borgen in bestemmingsplannen;
- Versterking van de beleving van de Noordwijkse landgoederen Calorama en Offem als waardevolle elementen in het landschap (particulier eigendom en niet toegankelijk);
- Landschappelijk verbinden van de Noordwijkse landgoederen met de Noordwijkerhoutse landgoederen van het Leeuwenhorstgebied, bijvoorbeeld via (nieuw aan te leggen) fietspaden;

Met water

- In samenwerking met het hoogheemraadschap en andere betrokken partijen de gevolgen van wateroverlast voorkomen door een goede afstemming tussen het grondwater- en oppervlaktewaterwatersysteem, riolering en de inrichting van de (openbare) ruimte. Ondanks het geboden beschermingsniveau blijft er kans op overlast bij zeer extreme buien. Om hierop te anticiperen en de kans op overlast en schade te verkleinen zal Noordwijk in de toekomst zoveel mogelijk 'klimaat-adaptief' bouwen. Dit wil zeggen: in het stedenbouwkundig ontwerp en inrichting van nieuwe ontwikkelingen bewust anticiperen op de gevolgen van klimaatverandering. Dat kan bijvoorbeeld door op de juiste plaatsen meer water en groen in en om de dorpen aan te brengen. Dat heeft bijkomende voordelen voor de leefkwaliteit (beleving en waardeverhoging) en de aantrekkelijkheid voor bezoekers. Dit zal vooral zijn beslag moeten krijgen in de nieuwe grotere uitleglocaties Offem-Zuid, Bronsgeest, Vinkeveld Zuid en het Middengebied. Maar ook in de grotere inbreidingslocaties binnen de kernen ligt een duidelijke opgave voor meer water en groen, mede door bijvoorbeeld de aanleg van natuurvriendelijke oevers;
- Toename van verhard oppervlak in nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen compenseren door een toename van het oppervlaktewater, conform het beleid van het Hoogheemraadschap voor Rijnland.
- Het onderhouden van de begroeiing langs de Haarlemmertrekvaart voor een optimale ontwikkeling van de waterkwaliteit. Als zich kansen voordoen voor de verbetering van de waterkwaliteit vanwege een ruimtelijke ontwikkeling zoals aanleg van een woonwijk, aanpassing infrastructuur, recreatieve voorzieningen, of (groot) onderhoud aan de watergang of naastgelegen kering dan wordt wel bekeken of er mogelijkheden zijn om oevers natuurvriendelijk in te richten. Het agrarisch grondgebruik beïnvloedt de waterkwaliteit sterk en indirect ook de kwaliteit van het KRW waterlichaam de Haarlemmertrekvaart.
- In samenspraak met alle betrokken partijen voorkomen van grondwaterproblemen in de dorpsgebieden. In Noordwijk aan Zee extra aandachtpunt voor ondergrondse parkeergarages.

Met wonen

- Versterking van een aantrekkelijke en onderscheidende leefomgeving die de Noordwijkse identiteit versterkt; daarbij passen ook verbindingen met de ambities vanuit water en cultuurhistorie;
- Nieuwe woonconcepten zoals Tiny Houses faciliteren. Collectief Particulier Opdrachtgeverschap (CPO) stimuleren en zo mogelijk een CPO-pilot starten in een van de uitleggebieden;
- Belangrijk uitgangspunt bij de woningbouwplannen is de realisatie van een aantal grotere nieuwbouwlocaties, waaraan Noordwijk al lange tijd werkt: Offem-Zuid, Bronsgeest en Bloemenzee. Hier spelen omvangrijke investeringen, diverse contracten en uitgegeven 'bouwclaims' aan private ontwikkelaars;
- De ontwikkeling van deze nieuwbouwlocaties, in relatie met andere te ontwikkelen (inbreidings)locaties moet goed op elkaar afgestemd worden waardoor een zoveel mogelijk continue bouwstroom ontstaat voor verschillende doelgroepen.

Met economie en ondernemen

- Flexibele bestemmingsplannen kunnen de weg vrij maken voor een reeks innovatieve experimenten die bijvoorbeeld stagnerende gebiedsontwikkeling kunnen stimuleren;
- Noordwijk onderzoekt de mogelijkheden voor meer hybride vormen van economische activiteiten, zoals functievermenging in een bedrijfspand, showroom, research, verkoop;
- Om de wijkeconomie te kunnen stimuleren zal in de uitleg- en herstructureringsgebieden meer functiemening worden toegepast. Bijvoorbeeld woon-werk woningen voor zzp'ers, starters en kleinschalige niet hinderlijke bedrijvigheid.

Met detailhandel, restaurants en cafés

- Hybridisering samenleving en economie: ontstaan van onverwachte vernieuwende functiecombinaties.
- Wat betreft aanbod restaurants inzetten op onderscheid Zee en Binnen.

Met toerisme en recreatie

- Hotels passend bij identiteit locatie. Op Palaceplein anders dan aan de Koningin Astrid boulevard, allebei Noordwijks;
- Aantrekkelijke routes die functies verbinden en elkaar versterken.

Met greenport

- Behoud van eerste klas bollenareaal (als regio met in totaal 2625 ha), tegengaan van inefficiënte productie op versnipperde grond en versterking van de aantrekkelijkheid als woon-, werk- en toeristisch verblijfsgebied.
- Voortzetting van herstructurering van de Greenport, waarbij ook in Noordwijk gericht in bepaalde gebieden wordt gewerkt aan verbetering van de ruimtelijke kwaliteit van het landschap, opruimen van verrommeling, het open houden c.q. maken van gebieden als ook het verdichten van bepaalde gebieden voor bollengerelateerde bedrijven.
- Zorgen voor een goede programmering en heldere begrenzing van stedelijke ontwikkelingslocaties voor de lange termijn (minimaal 2030) om het werkingsgebied van de GOM veilig te stellen en de gewenste investeringen in het buitengebied te bevorderen.
- Ook in Noordwijk het afgesproken Greenportinstrumentarium toepassen, waaronder de bollengrondcompensatieregeling en de (eventuele geclusterde) bouw van Greenportwoningen in het buitengebied.
- Het bestaande cultuurhistorisch erfgoed verbinden met de planologische keuzes.

Met mobiliteit

- Aantrekkelijke en veilige routes;
- Transferium zoeklocatie.

Met strand

- Noordwijk heeft het maximaal aantal ondernemingen op het strand bereikt en biedt geen ruimte voor nieuwe ondernemingen. Meer ondernemingen drukt op het aanbod van vrije stranden en zal ten koste gaan van het open karakter en het kwaliteitsbeeld van onze stranden.

Met groen en landschap

- Herkenbare groene hoofdstructuur;
- Het Middengebied lijkt dicht te slibben met woningbouw (rood voor groen) en andere functies. Hiermee gaat het leesbare patroon van strandwallen en strandvlaktes verloren. Daarmee ook de landschappelijke kwaliteiten van Noordwijk in het algemeen;
- Het creëren van een groene verbinding via de landgoederen langs de Herenweg - Nieuwe Offemweg - Gooweg zal vanwege de verkeersdrukte, bebouwing en andere obstakels niet realistisch zijn (maar kan wel onderzocht worden);
- De druk op de geplande groene verbinding langs de N206 neemt, als gevolg van het woningbouwprogramma, toe;
- Op kleinere schaal koppelen van buurtgroen aan historisch toeristische routes in Noordwijk Binnen.
- Vooral in Noordwijk aan Zee, meer groen en minder steen.

Omgevingsvisie Noordwijk 2030

DEEL D: Dynamisch Uitvoeringsprogramma

Gemeente NOORDWIJK

NOORDWIJK ENERGIEKE 7 STERREN KUSTPLAATS

Colofon

Stellers	Projectgroep Omgevingsvisie Noordwijk 2030
Eigenaar	Afdeling Ruimte & Samenleving
Datum	2 oktober
Zaaknummer	

Inhoud

1. Inleiding **4**

1.1 Opzet en relatie met deel A, B en C 4

1.2 Modulaire karakter en proces 4

2. Overzicht projecten **6**

3. Financiën **7**

3.1 Locatieontwikkelingen 7

3.2 Financiële aspecten 8

1. Inleiding

1.1 Opzet en relatie met deel A, B en C

De Omgevingsvisie Noordwijk omvat vier onderdelen:

- Deel A: Visie en Realisatie;
- Deel B: Thematische analyses, beleidsinzet en verbindingen;
- Deel C: Analyse gebouwde leefomgeving;
- Deel D: Dynamisch uitvoeringsprogramma.

Het voorliggende deel betreft *Deel D: Dynamisch uitvoeringsprogramma*.

1.2 Modulaire karakter en proces

Zoals aangegeven in Deel A, zal de Omgevingsvisie Noordwijk zal zoveel mogelijk voorbereid zijn op de nieuwe Omgevingswet. Daarmee is er een goede basis voor een sluitend geheel van beleid. Hierbij wordt ingespeeld op de nieuwe Omgevingswet die vooral als doel vereenvoudiging, modernisering en bundeling van de huidige, veelal complexe regelgeving in het ruimtelijk en milieubeleid heeft om projecten sneller tot uitvoering te brengen.

De Omgevingsvisie moet een dynamisch document en instrument blijven. Dit komt ook tot uitdrukking in het uitvoeringsprogramma, de organisatie hieromheen en een regelmatige terugkoppeling naar raad en bevolking.

Dit uitvoeringsprogramma sluit aan op de zeven sterrenkustplaats Noordwijk. Om als Noordwijk naar een energieke zeven sterrenkustplaats te groeien moeten we in actie komen. We willen dat doen aan de hand van een concreet uitvoeringsprogramma dat we in dit hoofdstuk beschrijven. We zien dit als een inspirerende leidraad om met alle betrokken partijen samen de ontwikkelambities te kunnen realiseren.

STERREN	1	2	3	4	5	6	7
STRATEGISCHE PROJECTEN	**ENERGIEKE SAMENLEVING**	**GEWELDIGE SPORT**	**SFEERVOLLE DORPSCENTRA**	**AANTREKKELIJKE LEEFOMGEVING**	**RIJKE NATUUR GREENPORT**	**UITSTEKENDE BEREIKBAARHEID**	**VEELZIJDIGE ECONOMIE TOERISME**
1. Streven duurzame gemeente	X	x	x	x	x	x	x
2. Streven energieneutrale gemeente	X	x	x	x	x	x	x
3. Versterking leefomgeving (gebouwen en ruimte)			x	X	x		x
4. Verbeteren aantrekkelijkheid boulevard en pleinen	x		X				x
5. Realisering duurzaam woningbouwprogramma	x		x	X			x
6. Versterking zorgsector	x						X
7. Versterking Space cluster en bedrijventerreinen	x					x	X
8. Versterking toeristisch cluster	x	x	x	x	x	x	X
9. Stimulering compacte winkelgebieden	x		X				x
10. Verbetering bereikbaarheid en parkeren			x			X	x
11. Totstandkoming hoogwaardig openbaar vervoer			x			X	
12. Verduurzaming greenport met landschap					x		X
13. Realisering duurzaam robuust watersysteem				x	X		
14. Vergroting biodiversiteit				x	X		
15. Versterking groenstructuren				x	X		
16. Cultuurhistorische en archeologische kwaliteiten zichtbaar maken	x		x	X	x		x
17. Promotie hoogwaardige sportcomplexen		X					
18. Versterking cultureel klimaat	x		x	X	x		
19. Ontwikkeling zelfredzame samenleving	X		x				

Vanuit de hoofdlijnen van de visie tot 2030 willen we gericht, maar ook met voldoende flexibiliteit, onze kansen benutten vanuit nieuwe trends en gewijzigde beleidskaders. We willen zelf energiek de toekomst van Noordwijk vormgeven. Noordwijk als een energieke, inspirerende en gastvrije kustgemeente met topkwaliteit en allure, een zeven sterren kustplaats.

We krijgen dat alleen voor elkaar als alle partijen, zijnde private ontwikkelende partijen, grondeigenaren, bewoners, ondernemers, organisaties en overheden effectief met elkaar samenwerken. De ontwikkeling van vastgoed, openbare ruimte en overige openbare functies binnen de gemeente zijn namelijk nauw met elkaar verweven. Door gedeelde belangen te onderkennen en te benutten kunnen deze elkaar versterken en zodoende de uitvoering van de Omgevingsvisie tot een succes maken. We kunnen het als overheid niet alleen. In het

veranderende speelveld met steeds ingrijpender sociaal-economische en technologische ontwikkelingen, passen we onze rol als gemeente aan omdat we meer vraaggericht in plaats van aanbodgericht willen denken. Het uitvoeren van de ambities in de Omgevingsvisie vraagt om een cultuuromslag in denken en doen van ons allemaal.

De projecten in dit hoofdstuk betreffen zowel locatieontwikkelingen als openbare voorzieningen. Het zijn projecten die de gemeente zelf uitvoert, projecten waarvoor het initiatief voor de uitvoering ligt bij private partijen of een combinatie van beiden.

Tevens gaan we in hoofdstuk 3 in op de financiële aspecten van de uitvoering en realisatie van projecten. We willen de mogelijke financiële bijdragen in het kader van het kostenverhaal borgen. We maken bij de verdeling van kosten een onderscheid in:

- kosten van bovenwijkse voorzieningen
- bovenplanse kosten (verevening)
- bijdragen ruimtelijke ontwikkelingen

Het uitvoeringsprogramma is een wezenlijk deel van de Omgevingsvisie en moet dynamisch zijn om te kunnen bijstellen als (markt)omstandigheden daar aanleiding toe geven. Het uitvoeringsprogramma is dus niet in beton gegoten.

We werken deze uitvoeringsparagraaf nader uit in een Nota kostenverhaal om zodoende het dynamische karakter te kunnen waarborgen.

Passend binnen onze langetermijnvisie kunnen de projecten daarom worden aangepast, zowel inhoudelijk als qua planning. Daarmee krijgt ons programma de noodzakelijke dynamiek en flexibiliteit, terwijl we wel vasthouden aan de grote lijnen zoals beschreven in deel A van deze Omgevingsvisie.

Om deze dynamiek te kunnen realiseren leggen we in deze uitvoeringsparagraaf de hoofdlijnen van het kostenverhaal vast en werken we het kostenverhaal nader uit in een Nota kostenverhaal. Naast de gebruikelijke verantwoording binnen planning en control cyclus, geven we dit vorm door middel van een voortgangsrapportgage aan de raadscommissie.

2. Overzicht projecten

Zie separaat Excel bestand

3. Financiën

3.1 Locatieontwikkelingen

In Noordwijk zijn ontwikkelingen mogelijk op het gebied van onder andere wonen, transformatie van bestaande kantoorpanden, toevoegingen aan de recreatiesector en voorzieningen. Er vindt vooralsnog geen toevoeging van bedrijfsterrein of een herstructurering daarvan plaats. In deze Omgevingsvisie zijn projecten omschreven die in aanmerking komen als mogelijke kostendrager. Daarbij zullen er projecten zijn waar het kostenverhaal:

- reeds is verzekerd met een zgn. anterieure overeenkomst
- niet meer te innen is doordat het bouwplan al vergund is
- niet meer te innen is doordat bestaande ruimte passend binnen een bestemmingsplan wordt benut en het grond van private partijen betreft
- niet meer te innen is omdat de bestaande stad alleen profiteert (en het geheel dus uit algemene middelen moet worden betaald).

Voor andere ontwikkelingen geldt dat bijgedragen moet worden. Een verdere uitwerking daarvan vindt plaats in de afzonderlijke Nota kostenverhaal.

De rol van de gemeente in een project is actief of faciliterend. Indien wij een actieve rol innemen bij de uitvoering van het project, zijn wij veelal eigenaar van de gronden of zullen wij de gronden die wij nog niet bezitten in eigendom proberen te verwerven. De gemeente bereidt een planologisch besluit voor, brengt dit in procedure, maakt de gronden bouwrijp, geeft de bouwkavels uit en maakt tot slot het openbaar gebied woonrijp. Daarbij is het kostenverhaal verzekerd doordat die kosten zijn verwerkt in de grondprijs.

Indien wij een faciliterende rol innemen bij de uitvoering van het project, zal onze rol beperkt zijn tot het verlenen van planologische medewerking, het verhalen van kosten, (het maken van afspraken over) de herstructurering/aanleg van bijbehorende openbare ruimte, alsmede afspraken over woningcategorieën. Het initiatief voor deze projecten ligt bij private partijen.

Nieuwe initiatieven

In de Omgevingsvisie zijn de bekende projecten genoemd die in de toekomst de ambitie van de gemeente weergeven. Het kan echter voorkomen dat er in de toekomst andere niet genoemde initiatieven ontstaan. Wij staan open voor dergelijke initiatieven. Deze nieuwe initiatieven moeten wel passen binnen onze ambities van deze omgevingsvisie en de relevante beleidskaders van andere overheden. Deze initiatieven beoordelen wij per geval om te bezien of wij hieraan medewerking willen verlenen. In dat geval nemen wij de locatie bij de eerstvolgende actualisatie van de Nota kostenverhaal mee.

Voorzieningen

Naast de locatieontwikkelingen zijn er ook investeringen nodig in voorzieningen. Deze voorzieningen betreffen niet alleen infrastructurele voorzieningen en openbare ruimte op het gebied van landschap, natuur, water, recreatie en toerisme, maar ook fysieke maatschappelijke voorzieningen op het gebied van sport, welzijn en onderwijs. Een verdere beschrijving daarvan vindt plaats in de Nota kostenverhaal.

3.2 Financiële aspecten

Voor de realisatie van de ambities uit de Omgevingsvisie is geld nodig. Een deel van de voorzieningen kunnen we financieren uit de gemeentelijke begroting, met subsidies en via reeds bestaande afspraken met private partijen. Voor de overige kosten willen wij gebruik maken van onze instrumenten op het gebied van het kostenverhaal.

Kostenverhaal
Als de kosten verband houden met de locatieontwikkeling door een private initiatiefnemer, dan zijn wij, als gemeente, bevoegd maar ook wettelijk verplicht de kosten die zij maakt te verhalen. De kosten worden verhaald via een privaatrechtelijk spoor (overeenkomsten) of via het publiekrechtelijk spoor (een exploitatieplan als bedoeld in artikel 6.12 Wro of exploitatieregels als bedoeld in de nieuwe Omgevingswet).

De kosten die de gemeente kan verhalen betreffen onder andere de kosten voor onderzoeken, planschade, kosten voor het opstellen van ruimtelijke plannen, kosten voor voorbereiding, toezicht en uitvoering en kosten voor de aanleg van voorzieningen, bovenplanse kosten en bijdragen aan ruimtelijke ontwikkelingen. De voorzieningen kunnen zowel binnen als buiten de locatie gelegen zijn. Het gaat dan om voorzieningen als riolering, infrastructuur, groenvoorzieningen, verlichting, brandkranen, straatmeubilair, speeltoestellen en dergelijke. Een overzicht van de te verhalen kosten is opgenomen in afdeling 6.2 Grondexploitatie, Besluit ruimtelijke ordening.

Om de kosten van voorzieningen geheel of gedeeltelijk ten laste te brengen van een exploitatie moet in exploitatieplannen altijd getoetst worden aan de criteria profijt, toerekenbaarheid en proportionaliteit. Dit geldt dus ook voor zogenaamde bovenwijkse voorzieningen en bij bovenplanse kosten. Voor anterieure overeenkomsten is dit niet verplicht. Dat geldt ook wanneer de gemeente financiële bijdragen voor ruimtelijke ontwikkeling zou willen bedingen. In de Nota kostenverhaal wordt hierop nader ingegaan.

Profijt
De ontwikkeling moet nut (profijt) ondervinden van de te treffen werken, werkzaamheden en maatregelen. Deze toets geldt alleen voor de locatie als zodanig en niet meer vervolgens per bouwperceel binnen de locatie. Het gaat bij fysieke voorzieningen vooral om het fysieke nut van die werken, werkzaamheden en maatregelen voor een locatie. Bij maatregelen zoals het opheffen van hindercirkels en bij compensatie buiten de locatie schuilt het profijt in het feit dat dankzij deze ingrepen een (groter) gebied ontwikkeld kan worden. Bij (fonds)bijdragen voor sociale woningbouw gaat het om maatschappelijk nut. Er zijn omstandigheden denkbaar dat een locatie niet geschikt is voor sociale woningbouw of dat sociale woningbouw niet inpasbaar is. Zulke gevallen leiden ertoe dat de geldende norm niet wordt gehaald, zodat elders compensatie nodig is. Dit resulteert ook in een financiële compensatie.

Het gaat hierbij vooral om het fysieke nut van die werken, werkzaamheden en maatregelen voor een locatie. Bij maatregelen zoals het opheffen van hindercirkels en bij compensatie buiten de locatie schuilt het profijt in het feit dat dankzij deze ingrepen een (groter) gebied ontwikkeld kan worden.

Toerekenbaarheid/causaliteit
Er moet een causaal verband zijn tussen de ontwikkeling en de kosten. De werken, werkzaamheden en maatregelen zouden niet aan de orde zijn zonder die ontwikkeling. Niet alle kosten die een causaal verband hebben met de locatie zijn toerekenbaar. Wanneer uitgaven langs andere weg gedekt dan wel gefinancierd worden, zijn deze niet toerekenbaar, bijvoorbeeld onderhoud en beheer. Nutsvoorzieningen worden doorgaans langs andere weg bekostigd. Maar wanneer de gemeente een deel van de aanlegkosten moet betalen

(onrendabele top) dan tellen deze kosten wel mee. In artikel 6.2.5 sub a Bro wordt aangegeven dat nutsvoorzieningen met bijbehorende werken en bouwwerken, voor zover de aanlegkosten bij of door de gemeente in rekening worden gebracht en niet via de verbruikstarieven kunnen worden gedekt, verhaalbaar zijn. Ditzelfde geldt voor openbaarvervoervoorzieningen en gebouwde parkeervoorzieningen.

Proportionaliteit
Indien meerdere gebieden profijt hebben van werken, werkzaamheden en maatregelen moeten deze naar evenredigheid worden verdeeld. Deze verdeling moet expliciet gemaakt worden in verdeelmaatstaven. Dat betekent dat een gemeente transparant moet aangeven langs welke criteria deze kosten zijn verdeeld.

Wanneer de gemeentelijke kosten in verband met een bouwplan zich beperken tot het gebied waar een specifiek project wordt gerealiseerd, spreken we over zogenaamde gebiedseigen kosten. De betreffende kosten zijn geheel toerekenbaar (100%) aan het specifieke project. In het verhalen van gebiedseigen kosten speelt de Omgevingsvisie geen rol.

Het bovenstaande wordt uitgewerkt in de Nota kostenverhaal.

	Verhaalbaar via anterieure overeenkomst	Verhaalbaar via exploitatieplan	Belang van structuurvisie/ omgevingsvisie
Bovenplanse kosten/verevening (samenhang tussen locaties) 6.13 lid 7	Ja (dat is dan een bijdrage aan ruimtelijke ontwikkeling)	Ja, mits voldaan aan profijt, toerekenbaarheid, proportionaliteit	Juridisch nodig, ruimtelijke en functionele samenhang aangeven en bestedingen die ten laste van het fonds komen
Bijdrage aan ruimtelijke ontwikkelingen (fysiek en maatschappelijk van nut > 1 gebied, niet directe relatie) 6.24 lid 1 a	Ja	Nee	Juridisch nodig, koppeling tussen opgaven en ontwikkelingen aangeven
Bovenwijkse voorzieningen (fysiek van nut > 1 gebied, directe relatie)	Ja	Ja, mits voldaan aan profijt, toerekenbaarheid, proportionaliteit	Functioneel, maar niet verplicht. Nota Bovenwijkse voorzieningen is van belang voor toerekening naar rato

Kostenvragende voorzieningen
In deze Omgevingsvisie zijn voorzieningen en ontwikkelingen benoemd die voor kostenverhaal op basis van de Wro voor verhaal in aanmerking komen. Dit geldt niet alleen bij private grondexploitaties, maar ook bij de gemeentelijke grondexploitaties. De Wro geeft aan dat kosten in verband met werken, werkzaamheden en maatregelen (waaronder de kosten van het gemeentelijke apparaat) waarvan het exploitatiegebied of een gedeelte daarvan profijt heeft, en welke toerekenbaar zijn aan het exploitatieplan naar evenredigheid worden opgenomen in de exploitatieopzet.

De Wro maakt een onderscheid in een aantal varianten waarop het kostenverhaal van toepassing is, voor zover dat voor de uitvoeringsparagraaf van belang is, namelijk:

- bovenwijkse voorzieningen
- bovenplanse kosten
- bijdragen aan ruimtelijke ontwikkelingen

Bovenwijkse voorzieningen (artikel 6.13 lid 6 Wro)
Een voorziening wordt bovenwijks genoemd als de voorziening niet alleen profijt oplevert voor een specifieke locatie, maar ook voor andere (locatie)ontwikkelingen. Het zijn fysieke ingrepen

die niet aan één enkel exploitatiegebied zijn toe te kennen. De voorzieningen zijn naar rato toerekenbaar.

In deze Omgevingsvisie is een aantal voorzieningen opgenomen dat als bovenwijks kan worden getypeerd. Het gaat om de navolgende voorzieningen respectievelijk cluster van voorzieningen:

- straten en pleinen
- speelvoorzieningen die voor meerdere wijken van belang zijn zoals de speelplek in Bronsgeest
- aanleg van een tunnel
- realisatie en verbetering van doorgaande routes voor auto's en fietsers
- omleggen van gasleidingen
- aanleg parken
- kunst in de openbare ruimte
- watersysteem vooral ter voorkoming van wateroverlast en voor de waterkwaliteit
- veiligheid van de kust (onder andere dijk in duin, zandsuppleties etc.).

Indien een private partij voornemens is een bouwplan te realiseren en de betreffende locatie wordt geacht profijt te hebben van een van de bovenstaande bovenwijkse voorzieningen dan zal de private partij een deel van de kosten van de betreffende voorziening naar rato van proportionaliteit verhalen op het betreffende bouwplan. De toerekening vindt plaats aan de hand van een objectieve maatstaf. Hierbij kan gedacht worden aan het aantal woningequivalenten of verkeersbewegingen of m² uitgeefbaar. De wijze waarop de toerekening plaats vindt, wordt nader uitgewerkt in de Nota kostenverhaal.

Bovenplanse kosten (artikel 6.13 lid 7 Wro)
Bovenplanse kosten kunnen voor meerdere locaties of gedeeltes daarvan in de exploitatieopzet worden opgenomen in de vorm van een fondsbijdrage, indien er voor deze locaties of gedeeltes daarvan een structuurvisie/omgevingsvisie is vastgesteld die aanwijzingen geeft over de bestedingen die ten laste van een fonds kunnen komen.

Bovenplanse kosten zijn een vorm van verevening: het (deels) gebruiken van financiële overschotten van winstgevende locaties worden ingezet om tekorten op andere locaties te verevenen. Hierbij geldt wel als voorwaarde dat er een bepaalde samenhang moet zijn tussen de locaties.

Om de verevening mogelijk te maken moeten we fondsen instellen. De Wro gebruikt de term fonds, hetgeen een achterhaalde term is. We zullen per type verevening een bestemmingsreserve invoeren of een privaat fonds oprichten.

In deze Omgevingsvisie is een aantal onderwerpen opgenomen dat voor verevening (bovenplanse kosten) in aanmerking komt en waarvoor een bestemmingsreserve of een privaatfonds moet worden ingesteld. Het gaat daarbij om:

- Sociale woningbouw (zie ook hoofdstuk Wonen paragraaf beleidsinzet). Alle kosten die volgens de Wro en het Bro in aanmerking komen voor kostenverhaal vormen een bestedingsdoel indien het percentage sociale woningbouw uitstijgt boven het op enig moment vastgestelde minimale percentage

Alle ontwikkellocaties hangen in dit verband beleidsmatig en financieel met elkaar samen. Ze hangen beleidsmatig samen omdat, als op de ene locatie minder dan het beleidsmatig op enig moment gewenste percentage sociaal worden gerealiseerd, op andere locaties gecompenseerd

moet worden om in de gemeente als geheel te kunnen voldoen aan de beleidsdoelstelling sociaal. Ze hangen financieel met elkaar samen omdat, locaties met een lager percentage sociaal, een financieel voordeel hebben op locaties die wel aan de norm (moeten) voldoen of die (moeten) compenseren om per saldo aan de norm van zoals gewenst binnen de gemeente te kunnen voldoen. Die compensatielocaties hebben omgekeerd bezien dan een financieel nadeel.

- Parkeren. Het bestedingsdoel betreft openbare parkeerplaatsen op maaiveld of gebouwde voorzieningen, voor zover uiteraard sprake is van een onrendabele top.

Wijze van besteding (artikel 6.13 lid 7 Wro)
Voor elke woning die ten opzichte van de norm te weinig in de sociale sector wordt gerealiseerd op een locatie, wordt een bedrag gestort in de reserve 'sociale woningbouw'. Uit die reserve worden bijdragen gedaan aan locaties die meer dan de geldende norm sociale woningbouw realiseren, omdat deze laatste categorie het niet voldoen aan geldende norm opvangt.

De criteria profijt, proportionaliteit en causaliteit (PPC)
We maken een onderscheid in publieke en private fondsen. Bij het toerekenen van kosten wordt uitgegaan van de criteria profijt, proportionaliteit en causaliteit (PPC) conform artikel 6.13 lid 6 Wro. Als niet wordt voldaan aan de drie criteria komen de kosten niet voor afdwingbaar kostenverhaal op basis van het exploitatieplan in aanmerking.

Waar de gemeente publiekrechtelijke sturing kan of moet geven en/of participeert (zoals het hierboven genoemde fonds sociale woningen of parkeren) beheert ze ook daadwerkelijk de gelden. Waar private partijen een fonds oprichten en waar de gemeente slechts faciliterend participeert/optreedt daar is sprake van private fondsen (denk aan parkmanagement etc). Een bijzondere vorm van parkmanagement is de versterking van de bedrijfsactiviteiten rond het ESA-ESTEC terrein. Het aantrekken van bedrijven en het helpen vermarkten en kennis en kunde wordt daarbij als essentieel gezien. De gemeente helpt in dit verband, maar trekt niet de kar. Dat zullen de bedrijven zelf moeten doen. Een privaat fonds kan bijvoorbeeld ook worden ingezet voor de recreatiesector. Daarbij gaat het om een kwaliteitsslag voor campings of bungalowparken. De sector zal -al dan niet gefaciliteerd door de overheid- zelfstandig een beweging op gang moeten brengen waarbij campings van slechte kwaliteit worden veranderd in hoogwaardiger. Voor de financiering kan een fonds nuttig zijn. De overheid zal hier echter niet de lead hebben.

De publieke en de private fondsen worden in aparte nota's uitgewerkt.

Bijdragen ruimtelijke ontwikkelingen (artikel 6.24 lid 1 onder a Wro)
De Wro geeft in artikel 6.24 gemeenten en private initiatiefnemers van een locatieontwikkeling de mogelijkheid om een bijdrage voor ruimtelijke ontwikkelingen overeen te komen. Het gaat dan om belangrijke maatschappelijke ontwikkelingen zoals natuur, sport en recreatie, waterberging, infrastructuur, culturele voorzieningen. Het is hierbij niet noodzakelijk dat deze in hetzelfde gebied als de kostendrager zijn gelegen. Deze bijdrage kan alleen anterieur en op vrijwillige basis gevraagd worden.

De gemeente ziet een aantal voorzieningen die in deze Omgevingsvisie zijn benoemd als een fysieke, maatschappelijk belangrijke functie voor de ontwikkeling van Noordwijk en merkt deze aan als ruimtelijke ontwikkelingen. Het gaat dan onder andere om:

- voorzieningen voor recreatief en sportief bewegen die uitstijgen boven de woonwijk, waaronder inbegrepen multifunctionele sportaccommodaties

- het scheiden van vuil en schoon water alsmede (her)gebruik hiervan
- het versterken van de cultuurhistorische middelen
- voorzieningen voor het versterken van het cultureel klimaat die uitstijgen boven de woonwijk
- het aanleggen van recreatieve (fiets)routes
- het faciliteren van bedrijven die zich willen vestigen op de bedrijventerreinen
- het verbeteren van (hoogwaardig) openbaar vervoer
- het aanpassen van de Parallel Boulevard, voor zover niet als bovenwijks aan te merken.

Een nadere uitwerking van de bijdragen aan ruimtelijke ontwikkelingen vindt plaats in de Nota kostenverhaal.

Kostendragende locaties
Binnen de gemeente Noordwijk is een aantal toekomstige exploitatiegebieden aangewezen die als kostendragende locaties zijn te benoemen voor het toerekenen van de kosten van voorzieningen.

Daarnaast dient voor bepaalde voorzieningen rekening te worden gehouden met een toerekening aan bestaande bebouwing. Dat kan zowel voor heel Noordwijk zijn als voor een gedeelte daarvan. In het geval van functieverandering of uitbreiding van het aantal woningen, dienen woningen, bedrijven of voorzieningen bij te dragen conform de wijk waarin ze gelegen zijn.

Tevens geldt dat in een aantal gevallen de gemeente reeds overeenkomsten heeft gesloten met ontwikkelaars van bepaalde locaties. Voor deze locaties kunnen de kosten van voorzieningen niet meer bij de ontwikkelaar in rekening worden gebracht. Deze locaties moeten echter wel in de berekeningen van de bijdragen worden meegenomen. Dit houdt in dat een deel van de kosten van voorzieningen niet gedekt kan worden uit de bijdragen van ontwikkelaars en ten laste van de algemene middelen van de gemeente komen.

In de Nota kostenverhaal zal nader worden ingegaan op de wijze waarop de kostendragende projecten dienen bij te dragen aan de kosten van de voorzieningen. Dit zal een dynamische lijst van kostendragers zijn.

Grondbeleid
Noordwijk kiest primair voor actief grondbeleid.

Er is kans dat de kostenverhaalsmogelijkheden in verband met bovenplanse verevening en ruimtelijke ontwikkeling met de komst van de Omgevingswet vervallen. Eerder afgesloten anterieure afspraken blijven in stand. Voor afspraken na die tijd lijkt er in ieder geval geen mogelijkheid meer om verevening af te dwingen. De gemeente streeft ernaar om daar waar mogelijk alsnog kosten te verhalen.

Daar waar het gaat om de gemeentelijke gronduitgifte verandert door de Omgevingswet niets. Daar zijn voldoende mogelijkheden.

Nr.	Projectnaam	t/m 2020	2021 t/m 2025	2026 t/m 2030	Uitvoerende partij(en)	Rol gemeente
	1. Streven duurzame gemeente / 2. Totstandkoming energie neutrale gemeente					
	Gemeentelijke organisatie					
1	Uitwerken programmatische aanpak duurzaamheid	x	x	x	gemeente	Uitvoerend
2	Ontwikkelen kennisnetwerk in regio voor snelle implementatie	x			Bollenstreekgemeenten/Holland Rijnland	Faciliterend
3	Organisatie duurzaamheidsmarkt / Duurzaamheidsprijs Bollenstreek	x			Bollenstreekgemeenten	Uitvoerend
4	Noordwijk blijft Fairtrade gemeente	x	x	x	gemeente	Faciliterend
5	B&W en raadsvoorstellen standaard uitrusten met duurzaamheidsparagraaf	x	x	x	afdelingen gemeente	Uitvoerend
6	Duurzaamheidsparagraaf bij ruimtelijke plannen	x	x	x	initiatiefnemers	Faciliterend
7	Duurzame catering (gemeentelijke) evenementen	x	x	x	initiatiefnemers	Faciliterend
8	Actieplan Manifest Maatschappelijk Verantwoord Inkopen (MVI)	x	x	x	Bollenstreekgemeenten, Stichting Rijk	Uitvoerend
9	Groene energie inkopen (onderdeel green deal)	x	x	x	gemeente in regio	Uitvoerend
10	Opstellen protocol aanbesteding elektrische deelauto's gemeentelijke organisatie	x			gemeente	Uitvoerend
11	Continueren duurzaamheidprogramma gemeentekantoor en nieuw kantoor	x	x		gemeente	Uitvoerend
12	Toewerken naar Energielabel B gemeentelijke (bestaande) gebouwen	x	x		gemeente	Uitvoerend
13	(nagenoeg) Energieneutrale toekomstige huisvesting	x	x		gemeente	Uitvoerend
14	Uitvoeren pan van aanpak Energiebespraring, energieakkkoord Holland Rijnland, spoor 2 Gementelijke accomodaties	x	x		gemeente	Uitvoerend
	Gebouwde omgeving (woningbouw)					
1	Onderzoek nieuwbouwwijken van het gas af	x	x		corporaties, grondeigenaren, gemeenten	Faciliterend
2	Uitvoeren subsdieregeling verduurzamen eingen wonigen	x	x		gemeente, ODWH	Uitvoeren
3	Info burgers via Duurzaamheidsloket	x	x	x	ODWH	Faciliterend
4	Meerjaren afspraken met Woningstichting over bereiken energieneutrale woningen	x	x		gemeente	Uitvoerend
5	Uitvoering meerjarenafspraken met Woningstichting		x	x	woningstichting	Faciliterend
6	Stimulering/motivering en zo nodig toezicht en handhaving energiebesparing bedrijven	x	x	x	ODWH	Uitvoerend
7	Uitvoering plan van aanpak Zon op daken, energieakkoord Holland Rijnland	x	x		Gemeenten in regio Holland Rijnland	Uitvoerend
8	Uitvoering plan van aanpak Warmte, energieakkoord Holland Rijnland	x	x		Gemeenten in regio Holland Rijnland	Uitvoerend
9	Opstellen warmtevisie	x			Gemeente i.s.m. Holland Rijnland	Uitvoerend
10	Opstellen warmteplannen	x	x		Gemeente i.s.m. Holland Rijnland en stakeholders	Uitvoerend
11	Uitvoeren warmteplannen		x	x	Gemeente i.s.m. stakeholders	Faciliterend
12	Uitvoeren plan van aanpak Energiebespraring, energieakkkoord Holland Rijnland, spoor 1 Bedrijven	x	x	x	ODWH	Uitvoerend
13	Uitvoeren plan van aanpak Energiebespraring, energieakkkoord Holland Rijnland, spoor 3 Woninggebonden deel bestaande bebouwing	x	x	x	ODWH, gemeente	Uitvoerend
14	Energieneutrale nieuwbouw of energieleverende nieuwbouw	x	x	x	Ontwikkelaars	Faciliterend
	Openbare ruimte en groen					
1	Openbare plantsoenen meer invullen met duurzame beplanting en materialen	x	x	x	gemeente	Uitvoerend
2	Onderzoek zonnepanelen Langevelderslag	x			particulieren	Faciliterend
3	Uitvoering plan van aanpak Greenports en energietransitie	x	x		Gemeenten in regio Holland Rijnland	Uitvoerend
	Mobiliteit					
1	Onderzoek transferium	x	x		onderzoeksbureau	Faciliterend
2	Stimuleren elektrisch rijden	x	x	x	onderzoeksbureau	Faciliterend
3	Fietsenstallen, stimuleren fiets, slimme fietspaden (licht)		x	x	onderzoeksbureau	Faciliterend
4	Uitvoeren plan van aanpak Mobiliteit energieakkkoord Holland Rijnland	x	x		Gemeenten in regio Holland Rijnland	Uitvoerend
	Toerisme, strand					
1	Kustpact uitvoeren	x	x		gemeente	Faciliterend
2	Onderzoek Jachthaven/Blue energie centrale	x			gemeente	Volgend
3	Opstellen energiescan	x			ODWH	Uitvoerend
	Verenigingen en accommodaties					
1	Opstellen energiescan	x			ODWH	Faciliterend
	Circulaire economie					
1	Onderzoek milieustraat of afvalinzameling tot hoger scheidingsniveau (apart plastic inzamelen)	x			gemeente	Faciliterend
2	Gescheiden afvalinzameling op werkvloer	x	x	x	gemeente, werkgevers	Uitvoerend
3	Digitale hulpmiddelen om te komen tot papierloos kantoor	x	x	x	gemeente, werkgevers	Uitvoerend